

BEDÆ VENERABILIS

ANGLO-SAXONIS

OPERA PARÆNETICA,

SIVE

OMNIUM EJUS OPERUM PARS TERTIA

SECTIO PRIMA. — HOMILIÆ.

LIBER PRIMUS. — HOMILIÆ GENUINÆ (a).

HOMILIA PRIMA.

IN FESTO ANNUNTIATIONIS BEATÆ MARIÆ.

LCCÆ I. *In illo tempore missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria, etc.*

Exordium nostræ redemptionis, fratres charissimi, hodierna nobis sancti Evangelii lectio commendat, quæ angelum a Deo de cœlis missum narrat ad Virginem, ut novam in carne nativitatem Filii Dei prædicaret, per quam nos, abjecta vetustate noxia, renovari atque inter Filios Dei computari possimus. Ut ergo ad promissæ salutis mereamur dona pertingere, primordia ejus intenta curemus aure percipere.

Missus est, inquit, angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph. Aptum profecto humanæ restorationis principium, ut angelus a Deo mitteretur ad virginem partu consecrandam divino, quia prima perditionis humanæ fuit causa, cum serpens a diabolo mittebatur ad mulierem spiritu superbie decipiendam: imo ipse in serpente diabolus veniebat, qui genus humanum, deceptis parentibus promissis, immortalitatis gloria nudaret. Quia ergo mors intravit per feminam, apte redit et vita per feminam. Illa a diabolo seducta per serpentem, viro gustum necis obtulit; hæc a Deo edocta per angelum, mundo auctorem salutis edidit.

Missus est ergo angelus Gabriel a Deo. Raro autem legimus quia apparentes hominibus angeli designantur ex nomine. Verum quotiescunque fit, ideo utique fit ut etiam nomine ipso quod ministraturi veniant, insinuent. Gabriel namque *fortitudo Dei* dicitur. Et merito tali nomine præfulget, quia nascituro in carne Deo testimonium perhibet. De quo Propheta in

(a) Ad intelligendum ordinem quem secuti sumus Homilias venerabilis Bedæ recudendo, vide hujusce editionis Bedæ tom. I, Patrologiæ vero XC. col. 50,

A Psalmo: *Dominus, inquit, fortis et potens, Dominus potens in prælio (Psal. xxiv).* Illo nimirum prælio, quo potestates aereas debellare, et ab earum tyrannide mundum veniebat eripere.

Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria. Quod dicitur de domo David, non tantum ad Joseph, sed etiam pertinet ad Mariam. Legis namque erat præceptum ut de sua quisque tribu ac familia duceret uxorem, Apostolo quoque attestante, qui, ad Timotheum scribens, ait: *Memor esto Dominum Jesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum Evangelium meum (II Tim. II).* Ideo enim veraciter ex semine David ortus est Christus, quia incorrupta ejus genitrix veram de stirpe David originem duxit. Cur autem Dominus non de simplici virgine, sed de desponsata viro concipi et nasci voluerit, plurimæ a patribus rationabiles causæ præferuntur, e quibus permaxima est, ne velut stupri rea damnaretur, si virum non habens filium procrearet: deinde ut in his etiam quæ domestica cura naturaliter exigebat, puerpera solatio sustentaretur virili. Oportebat ergo beatam Mariam habere virum, qui et testis integritatis ejus certissimus, et nati ex ea Domini ac Salvatoris nostri esset nutritius fidelissimus: quique et pro eo parvulo, secundum legem, hostias ad templum deferret, et eum, instante persecutionis articulo, in Ægyptum cum matre ferret ac referret, aliaque illi perplura, quæ assumptæ humanitatis fragilitas posebat, necessaria ministraret. Nec multum obsuit si quis illum ad tempus ejus filium credit, cum prædicantibus Apostolis post ascensionem ejus cunctis palam credentibus, quod de virgine natus esset, patuerit. Nec prætereundum quod beata Dei genitrix meritis præcipuis etiam nomine testimonium reddidit. Interpretatur enim

num. 31, *Elogium historicum a Mabillonio scriptum.* Edit.

IC. Ref.

stella maris. Et ipsa quasi sidus eximium inter fluctus sæculi labentis gratia privilegii specialis refulsit.

Et ingressus autem angelus ad eam, dixit: *Ave, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Quæ saluatio quantum humana consuetudine inaudita, tantum est beatæ Mariæ dignitati congrua. Vere etenim gratia erat plena, cui divino munere collatum est, ut prima inter feminas gloriosissimum Deo virginitatis munus offerret. Unde jure angelico aspectu simul et affatu meruit perfrui, quæ angelicam studebat vitam imitari. Vere gratia erat plena, cui ipsum, per quem gratia et veritas facta est, Jesum Christum generare donatum est. Et ideo vere Dominus cum illa erat, quam et prius novæ castitatis amore a terrenis ad cœlestia desideranda sustulit, et postmodum, mediante humana natura, omni plenitudine divinitatis consecravit. Vere quoque benedicta inter mulieres, quæ sine exemplo muliebris conditionis cum decore virginitatis gavisa est honore parentis, quodque virginem matrem decebat, Deum filium procreavit. Quæ postquam more humanæ fragilitatis, et visione angelica, et insolita est salutatione turbata, mox idem angelus eam repetito sermone ne timeat hortatur: quodque maxime timorem pellere consuevit, quasi bene cognitam ac domesticam proprio eam nomine vocat, et quare gratia plenam diceret, diligenter edocet.

Ne timeas, inquit, Maria, invenisti enim grattam apud Deum. Ecce concipies in utero, et paries Filium, et vocabis nomen ejus Jesum: hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur. Notandus solerter ordo verborum, et tanto arctius est cordi inserendus, quanto manifeste patet quia in his tota redemptionis nostræ summa consistit. Nam manifestissime Dominum Jesum, id est, Salvatorem nostrum, et verum Dei Patris, et verum hominismatris Filium prædicat.

Ecce, inquit, concipies in utero, et paries Filium. Agnosce verum hunc hominem, veram de carne virginis assumpsisse substantiam carnis.

Hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur. Confitere eundem etiam Deum verum de Deo vero, et æterno Patri filium semper esse coæternum. Quod autem futuro tempore dicitur, Hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur, nemo ita intelligendum putet quod Dominus Christus ante partum virginis non fuerit, sed ita hoc potius dictum intelligamus, quia potentiam divinæ majestatis quam Dei Filius æternaliter habuit, hanc idem homo natus ex tempore acceperit, ut una in duabus naturis persona esset mediatoris ac Redemptoris nostri.

Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus. Sedem David regnum dicit Israëliticæ plebis, quod suo tempore David, jubente pariter et juvante Domino, fidei devotione gubernavit. Dedit ergo Dominus Redemptori nostro sedem David patris ejus, quando hunc de genere David incarnari disposuit, ut populum quem David temporali rexit imperio, ipse gratia spiritali ad æternum proveheret regnum de quo Apostolus ait: *Qui erui: nos de potestate tenebrarum, et transtulit*

A in regnum Filii dilectionis suæ (Coloss. 1). Hinc est quod idem populus divino admonitus instinctu, cum passurus ille Hierosolymam properaret, in ejus laudem gaudens decantabat: *Benedictus qui venit in nomine Domini, rex Israel (Joan. xii).* Et juxta alium evangelistam: *Benedictum quod venit regnum patris nostri David (Marc. xi).* Aderat enim tempus quo redempti per ejus sanguinem mundi rex agnosceretur, non solum domus David, sed et totius Ecclesiæ, imo omnium conditor et rector sæculorum. Unde recte angelus, postquam dixit, *Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus,* continuo subjunxit, *Et regnabit in domo Jacob in æternum.* Domum namque Jacob Ecclesiam dicit universam, quæ per fidem et confessionem Christi ad patriarcharum pertinet

B sortem, sive in iis qui de patriarcharum stirpe carnis originem duxerunt, seu in illis qui de aliis nationibus carnaliter editi, spiritali lavacro sunt in Christo reuati. In qua videlicet domo regnabit in æternum, et regni ejus non erit finis. Regnat quippe in ea in præsentī vita, cum electorum corda per fidem et dilectionem suam inhabitans regit, atque ad percipiendā supernæ retributionis dona continua protectione gubernat. Regnat in futuro, cum eosdem, finito statu temporalis exsilii, ad habitationem patriæ cœlestis introducit: in qua præsentī ejus visione semper admoniti nihil aliud agere quam ejus vacare laudibus gaudent.

Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quomodo, inquit, fieri potest, ut concipiam pariamque filium, quæ in castimonia virginitatis vitam consummare disposui? Non autem quasi incredula verbis angeli, quomodo hæc impleri valeant, inquit, sed certa quia oportebat impleri quod et tunc ab angelo audiebat, et prius a propheta dictum legerat, quo id ordine implendum sit, interrogat: quia videlicet propheta qui hoc futurum prædixit, quomodo fieri posset non dixit, sed angelo dicendum reservavit.

Respondens ergo angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Superveniens in virginem spiritus Sanctus duobus modis, in ea divinæ suæ potentæ efficaciam ostendit: quia et mentem illius adeo, quantum humana fragilitas patitur, ab omni vitiorum sorde castificavit, ut cœlesti digna esset partu; et in utero illius sanctum ac venerabile Redemptoris nostri corpus sola sui operatione creavit: id est, nullo interveniente virili atactu, carnem de carne virginis sacrosanctam intemerata formavit. Quem enim prius aperte Spiritum sanctum dixit, hunc ipsum denuo virtutem Altissimi nominavit: juxta hoc quod Dominus, cum ejusdem Spiritus adventum discipulis promitteret, ait: *Et ego mitto promissum Patris mei in vos: vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto (Luc. xxiv).* Obumbravit autem beatæ Dei generici virtus Altissimi: quia Spiritus sanctus cor illius cum implevit, ab omni æstu cou-

cupiscentiæ carnalis temperavit, emundavit a desideriiis temporalibus, ac donis cœlestibus mentem simul illius consecravit, et corpus. *Ideoque et quod nascitur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*: quia quod de sanctificatione Spiritus concipies, sanctum erit quod gignitur. Congruit conceptioni natiuitas, ut quæ contra humanæ conditionis morem virgo concipis, supra humanæ consuetudinis modum Dei Filium generes. Omnes quippe homines in iniquitate concipimur, et in delictis nascimur: quotquot autem donante Deo ad vitam præordinati sumus æternam, ex aqua et spiritu sancto renascimur. Solus vero Redemptor noster pro nobis incarnari dignatus, mox sanctus natus est: quia sine iniquitate conceptus est^a. Possumus sane in eo quod dicitur, Et virtus Altissimi obumbrabit tibi, altius quiddam de sacramento Dominicæ incarnationis intelligere. Obumbrari enim nobis dicimus cum, fervente meridiano sole, vel arborem mediam, vel aliud quodlibet umbraculi genus inter nos et solem opponimus, quo ardorem ejus vel lucem nobis tolerabiliorem reddamus. Redemptor ergo noster non immerito solis luce vel ardore designatur, qui nos veritatis scientia illustrat et amore inflamat; unde ipse per prophetam dicit: *Vobis autem timenibus nomen meum oriatur sol justitiæ (Malach. iv)*. Cujus scilicet solis radios beata Virgo suscepit, quando Dominum concepit. Sed idem sol, id est, divinitas Redemptoris nostri, tegumine se humanæ naturæ quasi umbraculo quodam obtexit, quo mediante Virginis eum viscera ferre sufficerent: sicque virtus Altissimi obumbravit ei, dum divina Christi potentia et eam præentialiter implevit, et ut capi ab illa posset substantia se nostræ fragilitatis obnubilavit.

Et ecce Elizabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua. Non quasi incredulam exemplis hortatur ad fidem, sed ut bene jam credenti quæ audierat, ampliora supernæ dispensationis miracula replicat, ut quæ Dominum virgo erat paritura, præcursorem quoque Domini de anu ac diu sterili parente cognosceret esse nasciturum. Nec mirandum juxta historiam, quod Elizabeth cognata dicatur Mariæ, cum superius hæc de domo David, illa de filiabus Aaron orta esse narratur. Legimus namque quod ipse Aaron de tribu Juda, de qua David ortus est, uxorem acceperit, videlicet Elizabeth filiam Amminadab, sororem Naason, qui fuit dux tribus Juda in deserto, cum egrederentur ex Ægypto. Rursusque regnantibus David posteris legimus, quod Joiada pontifex maximus uxorem habuerit de tribu regali, hoc est, Josabeth, filiam regis Joram. Ipse est Joiada, cujus filium Zachariam virum æque sanctissimum lapidaverunt inter templum et altare, sicut etiam ipse Dominus beatorum martyrum mentionem faciens in Evangelio testatur. Unde tribus utraque, hoc est, regia et sacerdotalis, cognatione semper adinvicem probatur esse conjuncta. Potuit

^a Cod. A. bibl. Arsen. Paris. add.: *Filius Dei natus est, quia, operante Spiritu sancto, de Virgine*

A autem hujusmodi conjunctio etiam recentiori tempore fieri, datis nuptum feminis de tribu in tribum, ut manifeste beatam Dei genitricem, quæ de tribu regia descendit, cum tribu sacerdotali cognationem generis habuisse constaret, quod ministeriis^b cœlestibus aptissime congruit. Oportebat namque ut apparens in mundo mediator Dei et hominum de utraque tribu carnis originem haberet, quia nimirum ipse in humanitate assumpta utramque habiturus erat personam, sacerdotis scilicet et regis. Siquidem de regia ejus potestate, qua electis suis regnum perenne tribuit, et præsens sancti Evangelii lectio testatur: quia regnabit in domo Jacob in æternum, et regni ejus non erit finis. Porro de pontificali ejus dignitate, in qua pro nostra redemptione B hostiam suæ carnis offerre dignatus est, testatur Propheta, qui ait: *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech (Psal. cx)*. Accepta autem tanta gratia, videamus beata Maria in quanta humilitatis arce persistat.

Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Magnam quippe humilitatis constantiam tenet, quæ se ancillam sui conditoris dum mater eligitur, appellat. Beata in mulieribus angelico oraculo prædicatur, incognita adhuc cæteris mortalibus arcana nostræ redemptionis edocentur: nec se tamen de singularitate meriti excellentioris singulariter extollit, sed potius suæ conditionis ac divinæ dignationis in omnibus memor, famularum se Christi consortio humiliter adjungit, famulaturam Christo devota quod jubetur, impendit. Fiat, inquit, mihi secundum verbum tuum, fiat ut Spiritus sanctus adveniens me cœlestibus dignam mysteriis reddat, fiat ut in meo utero Filius Dei humanæ substantia habitum induat, atque ad redemptionem mundi tanquam sponsus suo procedat de thalamo. Cujus vocem mentemque nos, fratres charissimi, pro modulo nostro sequentes, famulos esse nos Christi in cunctis actibus nostris motibusque recolamus, ejus semper obsequiis omnia corporis nostri membra mancipemus, ad ejus implendam voluntatem totum mentis nostræ dirigamus intuitum: sicque perceptis ejus munerationibus gratias recte vivendo reddamus, ut ad majora percipienda digni exstere mereamur. Prece-mur seduli cum beata Dei genitrice ut fiat nobis secundum verbum ejus, illud videlicet verbum, quo rationem suæ incarnationis ipse exponens, dicit: *Sic enim dilexit Deus mundum, ut unigenitum Filium suum daret, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam (Joun. iii)*. Nec dubitandum quin nos de profundis ad se clamantes citius exaudire dignabitur, propter quos necdum se cognoscentes, ipse ad profundam hanc vallem lacrymarum descendere dignatus est Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

conceptus est.

^b Cod. A., *mysteriis*.

HOMILIA II.

IN FESTO VISITATIONIS BEATÆ MARIÆ.

LUCÆ I. *In illo tempore, exurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda, et intra- vit in domum Zachariæ, et salutavit Elizabeth, etc.*

Lectio quam audivimus sancti Evangelii, et redemptionis nostræ nobis semper veneranda primordia prædicat, et salutaris semper imitandæ humilitatis remedia commendat. Nam quia peste superbæ attactum genus humanum perierat, decebat ut medicamentum humilitatis quo sanaretur, primæ mox incipientis salutis tempora prætenderent. Et quia per temeritatem seductæ mulieris mors in mundum introierat, congruum fuit [At., fuerat] ut in indicium vitæ revertentis mulieres se devotæ humilitatis invicem ac pietatis præverirent obsequiis. Prior ergo nobis beata Dei genitrix ad sublimitatem patriæ cœlestis iter ostendit humilitatis, non minus religionis, quam castitatis exemplo venerabilis. Siquidem gloria virginis et intemerati corporis qualis sit vita supernæ civitatis, ad quam suspiramus, insinuat, ubi neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in cœlis, ac virtutem mentis eximiam, qua ad hanc pertingere debeamus, indicat. Namque sicut præcedente sancti Evangelii lectione cognovimus, postquam angelica visione et allocutione meruit sublimari, postquam se cœlesti onustandam partu didicit, nequaquam se de donis cœlestibus quasi a se hæc essent extulit: sed ut magis magisque donis esset apta divinis, in custodia humilitatis gressum mentis fixit, ita evangelizanti sibi archangelo respondens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Ut vero ex hodierna lectione audivimus, eandem, quam angelo exhibuerat humilitatem, hominibus quoque curavit exhibere, et quod majoris est virtutis, hoc etiam minoribus. Quis enim nesciat virginem Deo consecratam, muliere Deo dedita gradum habere potio- rem? Quis dubitet matrem regis æterni jure matri militis præferendam? Attamen ipsa, memor Scripturæ præcipientis, Quanto magnus es, te in omnibus humilia (Eccli. iii) : mox, ut angelus qui loquebatur ei ad cœlestia rediit, surgit ac montana conscendit, gestansque in utero Deum servorum Dei habitacula petit, ac requirit alloquia. Et apte post visionem angeli in montana subiit, quæ, gustata suavitate supernorum civium, humilitatis gressibus ad virtutum alta se transtulit. Intra- ergo domum Zachariæ atque Elizabeth, quam servum ac præcurso- rem Domini parituram noverat, salutavit, non quasi dubia de oraculo quod acceperat, sed ut congratulatura de dono, quod conservam accepisse didicerat: non ut verbum angeli mulieris attestatio- ne probaret, sed ut mulieri provec- tæ ætatis virgo juven- cula ministerium sedula impenderet.*

Ut autem salutationem Mariæ Elizabeth audivit, exsultavit infans in utero ejus, et repleta est Spiritu sancto Elizabeth. Aperiente os ad salutandum beata Maria, repleta est mox Spiritu sancto Elizabeth, repletus est et Joannes: atque uno eodemque Spi-

A ritu ambo edocti, illa salutantem quæ esset agnovit, et ut matrem Domini sui debita cum benedictione venerata est, ille ipsum Dominum esse qui in utero virginis portaretur intellexit: et quia lingua necdum valuit, animo exultante salutavit, officiumque suæ præcursionis quam devote, quam libenter juvenis esset impleturus, et antequam nasceretur adveniente Domino quibus valebat indicis intimavit. Aderat namque tempus quo impletur angeli sermo quem dixerat: Quia Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ (Luc. i).

Repleta est ergo Spiritu sancto Elizabeth, et exclamavit voce magna. Recte voce magna, quia magna Dei dona cognovit; recte voce magna, quia illum quem ubique præsentem noverat, etiam corporaliter B adesse sentiebat. Magna etenim voce non tam clamosa quam devota intelligendum est. Neque enim modicæ vocis devotione Dominum laudare valebat, quæ Spiritu sancto plena flagrabat: quæ et illum in utero gestabat, quo in natis mulierum major nemo esset [Ed. Basil., est]: et eum advenisse gaudebat, qui conceptus ex carne matris virginis filius Altissimi vocaretur, et esset.

Exclamavit autem, et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Non solum benedicta inter mulieres, sed inter mulieres benedictas majori benedictione specialiter insignis. Benedictus fructus ventris tui. Nec ipse generali sanctorum more benedictus, sed sicut Apostolus ait: C Quorum patres, et ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula (Rom. ix). De hujus ortu fructus Psalmista mystico sermone testatur, dicens: Etenim Dominus dabit benignitatem, et terra nostra dabit fructum suum (Psal. lxxxiv). Dedit quippe Dominus benignitatem, quia genus humanum a reatu prævaricationis per unigenitum suum liberare disposuit: dedit benignitatem, qui ejus ingressui virginalis uteri templum Spiritus sancti gratia consecravit. Et terra nostra dedit fructum suum, quia eadem virgo quæ de terra corpus habuerat, Filium genuit divinitate quidem Deo Patri coequallem, sed sibi carnis veritate consubstantialium. De hoc et Isaias humanæ redemptionis tempus intuens, ait: In illa die erit germen Domini in magnificentia et gloria, et fructus terræ sublimis (Isa. iv). Germen namque Domini fuit in magnificentia et gloria, cum sempiternus Dei Filius in carne temporaliter appa-rens, magnitudine virtutum cœlestium mundo clarus effulsit. Fructus quoque terræ sublimis effectus est, quando carnem quam de nostra natura Deus mortalem susceperat, virtute resurrectionis immortalem jam reddidit ad cœlos sublevavit. Recte ergo dicitur, Benedicta tu [Ed. Bas. om. tu] in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui. Benedicta est enim incomparabiliter, quæ et divini germinis suscepit gloriam, et coronam integritatis servavit. Benedicta tu inter mulieres, per cujus partum virgineum a natis mulierum maledictio primæ matris exclusa est. Benedictus fructus ventris illius, per quem et semen

incorruptionis, et supernæ hæreditatis, quam perdidimus in Adam, fructum recepimus. Et vere ac singulariter benedictus, qui non nostro more postquam natus est, gratiam a Domino benedictionis percepit, sed ipse ad salvandum mundum benedictus qui [Ed. Bas. om. qui] venit in nomine Domini.

Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? O quanta in prophetissæ mente humilitas, quam verus sermo Domini quem dixit: *Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem et quietum et trementem verba mea?* (Isa. LXVI.) Matrem quidem Domini, quæ ad se venerat, mox ut vilit, esse cognovit: sed nihil in se talis meriti reperiens quo digna fieret a tanta hospite visitari, *Unde hoc mihi*, inquit, *ut mater Domini mei veniat ad me?* quia nimirum ipse Spiritus, qui ei prophetiæ donum contulit, munus pariter humilitatis præstitit. Prophetico repleta spiritu genitricem ad se adventasse Salvatoris intellexit, sed humilitatis spiritu circumspecta minus dignam se ejus adventu deprehendit.

Ecce enim ut facta est vox salvationis tuæ in auribus meis, exsultavit in gaudio infans in utero meo. Intellexit Elizabeth, eodem quo impleta erat Spiritu revelante, quid illa exsultatio sui significasset infantis, hoc est illius venisse matrem cujus ipse præcursor ac demonstrator esset futurus. Et quam miranda, quam cita sancti Spiritus operatio! Nulla quippe in discendo mora est, ubi Spiritus sanctus doctor adest. In uno eodemque momento cum voce salutantis gaudium nascitur infantis, quia dum vox ad aures pervenit corporales, virtus spiritualis cor intravit audientis, nec solum genitricem, sed et sobolem amore Domini advenientis accendit. Unde mox eadem præcursoris Domini genitrix ea quæ in occulto cognoverat, his qui simul aderant et audiebant palam evangelizare curavit. Nam subdit:

Et beata quæ credidit, quoniam perficientur in ea, quæ dicta sunt ei a Domino. Nam et hoc quoque per Spiritum didicit Elizabeth, quæ angelus ad Mariam verba protulerit, quod illa mox evangelizanti crediderit, quod hæc, divina operante potentia, absque ulla essent dubietate complenda. Mirumque in modum idem Spiritus eam cum replevit, præsentium simul præteritorum et futurorum scientia instruxit. De præsentibus namque se edoctam monstravit, cum beatam Mariam matrem Domini sui vocans, quia Redemptorem humani generis in utero gestaret, indicavit. Unde etiam fructum ventris ejus singulariter benedictum esse professa est. Præteritorum se notitiam accepisse signavit, quæ et verba angeli ad Mariam, et consensum Mariæ credentis sibi innotuisse prodidit. Sed et futurorum scientiam sibi non negatam intimavit, cum perficienda a Domino, quæ ei dicta essent aperuit. Quis autem, fratres mei, dicere, quis æstimare sufficiat, quæ tunc gratia spiritus Dei genitricem repleverit, cum tanta in matre præcursoris lux doni cælestis emicuit? Verum aujiamus verba quæ dixit, si forte ex his valeamus aliquantulum dignoscere quid intus habuerit. Audita

ergo responsione Elizabeth, qua eam beatam inter mulieres prædicavit, matrem Domini sui cognominavit, fide fortem laudavit, ad eam ingressum se ipsam cum filio Spiritu sancto repletam esse signavit, non amplius tacere potuit dona quæ perceperat, sed quæ semper animo gerebat, ubi aptum tempus invenit, etiam devota oris professione patefecit. Namque ut virginalem decebat pudorem, acceptum divinitus [Ms., divinitatis] oraculum aliquandiu silentio tegebatur, arcanum mysterii cælestis in sui pectoris abdito venerabatur occultum, exspectabat reverenter donec ipse donorum distributor quid sibi doni specialis tribuisset, quid secreti revelasset, quandoquidem vellet, ostenderet. At postquam eadem quæ sibi erant charismata præstita per alios Spiritu revelante esse patefacta cernebat, mox ipsa etiam thesaurum cœli quem in corde servabat, aperuit. Ait ergo:

Magnificat anima mea Dominum. Et exsultavit Spiritus meus in Deo salutari meo. Quibus profecto verbis primo dona sibi specialiter concessa confitetur, deinde generalia Dei beneficia quibus generi humano in æternum consulere non desistit, enumerat. Ejus autem anima Dominum magnificat, qui omnes interioris hominis sui affectus divinis laudibus ac servitiis mancipat, qui observantia præceptorum Dei semper ejus potentiam majestatis se cogitare demonstrat. Ejus spiritus in Deo salutari suo exsultat, quem nihil in terrenis libet, nulla caducarum rerum affluentia emollit, nulla adversitas frangit, sed sola illius a quo salus speratur æterna, sui conditoris, memoria delectat. Quæ cum omnibus perfectis verba recte conveniant, maxime tamen ea beatam Dei genitricem proferre decebat, quæ meriti privilegio singularis spirituali ipsius dilectione flagrabat, cujus corporali conceptione gaudebat. Quæ jure in Jesu, id est, in salutari suo speciali præ cæteris sanctis gaudio potuit exsultare, quia quem perpetuum salutis auctorem noverat, hunc ipsum temporali ortu de carne sua nasciturum esse sciebat, quatenus in una eademque persona veraciter suus et filius esset et Dominus. Quæ sequentibus quoque verbis, quam vilis de seipsa senserit edocet, et quod omne quidquid boni meriti habuit, hoc superna gratia largiente perceperit, dicens:

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Humilem quippe Christi ancillam suo judicio se fuisse demonstrat, sed respectu se gratiæ cælestis repente sublimatam pronuntiat, atque in tantum glorificatam, ut sua beatitudo præcipua merito cunctarum gentium voce miretur. Addidit etiam adhuc divinæ pietatis munera, quæ mirabiliter accepit, digna gratiarum actione collaudans.

Quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen ejus. Nil igitur suis meritis tribuit, quæ totam magnitudinem ad illius donum refert, qui essentialiter potens et magnus existens, fideles suos de parvis atque infirmis fortes facere consuevit, et magnos. Bene autem addidit, *Et sanctum nomen ejus, ut ad-*

moneret audientes, imo omnes ad quos ejus verba pervenirent, instrueret ad fidem, et invocationem ejusdem nominis advolare, quatenus et ipsi sanctitatis æternæ ac salutis veræ possent esse participes, juxta illud propheticum: *Et erit: omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit (Joel. 11)*. Ipsum enim est nomen, de quo supra ait, *Et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo*. Unde adhuc apertius addit:

Et misericordia ejus a progenie in progenies, timentibus eum. Progenies autem et progenies vel utriusque populi, Judæi videlicet et gentilis, appellat, vel certe omnium per orbem nationum, quas in Christo credituras esse prævidebat: quia, sicut Petrus ait, *Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet eum, et operatur justitiam, acceptus est illi (Act. 1)*. Conciuit autem his beatæ Mariæ verbis ipsius Domini sermo, quo non tantum matrem, quæ se corporaliter meruit generare, sed et omnes qui sua præcepta servarent, pronuntiavit esse beatos. Cum enim docente illo populum quodam loco, et miracula faciente, omnes sapientiam ejus ac virtutes mirarentur, extollens vocem quædam mulier de turba, dixit illi: *Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti (Luc. 11)*. At ille testimonium veritatis prolatum libenter accipiens, continuo respondit: *Beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud, ut ipsa quoque mulier, imo universi qui audiebant, se beatos fore confiderent, si divinis vellent obtemperare mandatis. Ac si aperte dicat: Quamvis singulare privilegium beatitudinis habeat, quæ Filium Dei incarnatum virgo in utero gestare, parere, ac nutrire digna exstitit, præcipuum tamen in eadem vita perpetuæ beatitudinis locum et ipsi sunt habituri qui ejus fidem ac dilectionem casto in corde concipiunt, qui sedula in mente præceptorum ejus memoriam portant, qui hanc et in mente proximorum solerti exhortatione nutrire satagunt. Verum quia venerabilis Dei genitrix misericordiam ejus omnibus per orbem qui eum timerent adfuturam esse per docuit, restat ut etiam superbi et contemnentes monita veritatis, quid mereantur, insinuet.*

Fecit, inquit, potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui. In brachio suo, in ditione propriæ virtutis significat. Non enim alieno ad operandum indiget auxilio, cui, sicut scriptum est, subest cum voluerit posse. Quod ad distinctionem nostræ bonæ operationis dicit, qui non in nostræ viribus libertatis, sed in Deo facimus virtutem, et sicut alias scriptum est: *Et brachium eorum non salvavit eos, sed dextra tua, et brachium tuum, et illuminatio vultus tui (Psal. 111)*. Dispersit autem superbos mente cordis sui, quia initium omnis peccati superbia, ob cujus meritum Dominus genus humanum a stabili habitatione patriæ cœlestis ejiciens, in hujus peregrinationem exsilii longe lateque dispulit: sed et his qui in peccatis perdurare non timent, gravio-rem futuræ dispersionis vindictam reservavit.

Deposuit potentes de sede. Eosdem potentes appellat quos ante dixerat superbos. Qui ideo nimirum

A superbi vocantur, quia supra mensuram se suæ conditionis extollunt; potentes autem, non quia vere potentes sunt, sed quia confidentes in virtute sua, conditoris adjutorium quærere detrectant. Illi autem vere potentes sunt qui dicere cum Apostolo norunt: *Omnia possumus in eo qui nos confortat (Philip. 1)*. De qualibus scriptum est: *Deus potentes non abjicit, cum et ipse sit potens (Job. xxxvi)*. *Deposuit ergo potentes de sede, et exaltavit humiles, quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur*. Quamvis etiam ita recte possit intelligi, quod nunquam illi ipsi, qui merito suæ elationis a Domino fuerant dejecti, denuo miserante illo ad humilitatis gratiam redeant, sicque merito devotæ humilitatis erigantur ad gloriam. Denique Saulus ad superbiam de sede doctrinæ legalis depositus est, sed mox ob humilitatis subjectionem ad evangelizandam Christi fidem levatus.

Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes. Qui æterna perfecte nunc esuriunt, atque ad hæc appetenda infatigabili operum justorum instantia certare non desistunt, satiabuntur utique cum sui Redemptoris gloria, quam desiderabant, apparuerit. At quicumque cœlestibus divitiis terrenas præponere gaudent, hi nimirum tempore ultimæ discretionis inanes totius beatitudinis dimittuntur a Domino, ideoque cum diabolo perennis miseræ pœna plectuntur. Quod etiam in hac vita ex parte non minima videmus impleri, ut et humiles videlicet supernæ bonitatis alimoniis repleantur, virtutumque cœlestium largitate ditescant: et qui vel de terrenis divitiis gloriantes superbiunt, vel de opibus se bonorum operum quasi hæc per se habeant, extollunt, intus a lumine veritatis inanescunt. Singulis autem his versiculis, quos de diverso superborum atque humilium statu beata Maria protulit, adjungendum est quod præmisit, *A progenie in progenies, quia nimirum per omne labentis sæculi tempus Creator justus ac misericors et superbis resistere, et humilibus dare gratiam consuevit. Unde bene post generalem divinæ pietatis et justitiæ commemorationem, ad specialem novæ incarnationis dispensationem, qua mundum redimere dignatus est, confessionis suæ verba convertit, dicens:*

Suscepit Israel puerum suum, memorari misericordiæ suæ. Israel quippe *vir videns Deum* interpretatur. Quo nomine omnis redemptorum hominum cœtus designatur, propter quod ut Deum videre valeant, ipse Deus homo visibilis inter homines apparuit. Qui suscepit Israel quasi medicus ægrum quem curaret, quasi rex populum, quem ab hostium incursione defenderet, imo hoste prostrato liberum redderet, ac secum perpetuo regnare donaret. Et bene addidit, *Puerum suum, videlicet humilem obedientemque significans, quia non nisi per virtutem humilitatis quis ad sortem potest redemptionis attingere. Unde et Dominus ait: Nisi conversi fueritis, et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum (Matth. xviii)*. Bene quoque subjunxit, *Memorari misericordiæ suæ, quia quod Deus hominem ut redimeret, assumpsit,*

non humanæ meritum conditionis, sed divinæ donum pietatis existit. Quid enim post culpam prævaricationis, nisi justam Conditoris iram meruimus? Unde restat ut quotquot ad salutem vitamque recuperamur æternam, non hoc nobis, sed ejus gratiæ tribuamus, cui dictum est: *In ira misericordiæ memor eris (Habac. III).*

Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus in sæcula. Patrum memoriam faciens beata Maria, recte Abraham nominatim exprimit, quia etsi multi Patres ac sancti dominicæ incarnationi testimonium mystice protulerunt, ipsi tamen primo manifeste sunt ejusdem incarnationis, ac nostræ redemptionis arcana prædicta: ipsi specialiter dictum est: *Atque in te benedicentur universæ cognationes terræ (Gen. XII):* Quod ad Dominum Salvatorem pertinere nullus fidelium dubitat, qui ad dandam nobis benedictionem perpetuam, de stirpe Abrahæ ad nos venire dignatus est. Semen autem Abrahæ non illos tantum dicit electos, qui ex Abrahæ progenie sunt corporaliter editi, verum etiam nos qui de gentibus ad Christum congregati, illis fidei societate patribus copulamur, a quibus prosapiæ carnalis origine longe segregamur. Et nos enim semen ac filii sumus Abrahæ, cum sacramentis nostri Redemptoris, qui de genere Abrahæ carnem assumpsit, renascimur. Nos sumus filii Abrahæ, cum illum videre solerti intentione quærimus cujus diem ipse Abraham exultavit ut videret, et vidit et gavisus est. Hinc autem Apostolus ait: *Si autem vos Christi, ergo semen Abrahæ estis, secundum promissionem hæredes.* Recte autem in conclusione subjungitur, *In sæcula,* quia nimirum præfata promissio supernæ hæreditatis nullo unquam sine claudetur. Nam et usque in finem sæculi hujus non deerunt, qui in Christum credendo semen sicut Abrahæ, et futuræ beatitudinis eidem semini manebit gloria perennis. Unde nos necesse est, fratres charissimi, quibus æterna merces a Domino promittitur, indefesso nisu mentis pro ejus perceptione lutari. Oportet enim ut pro obtinendo bono, quod sine fine cupimus habere, sine ulla intermissione donec accipiamus, certare curemus. Verba igitur evangelicæ lectionis frequenti meditatione revolvamus, exempla beatæ Dei genitricis Mariæ semper animo retineamus, ut et in conspectu Dei humiles inventi, et proximis quoque honore debito submissi mereamur una cum ipsa perpetuo sublimari. Studeamus sollicitè ne nos laudantium indebite favor extollat, cum illam videamus inter verba veræ laudationis inconcussam humilitatis tenuisse constantiam. Si immoderatus temporalium rerum nos appetitus delectat, reminiscamur quia judex noster divites dimittit inanes: si temporalis afflictio forte mentem conturbat, recogitemus quia et humiles exalbat. Nunquam de impetranda admissorum venia desperemus, quia misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum. Nulli inter mala quæ fecit gravior impoenitendi culpa surripiat, quia Deus superbis resistit, eosque a beatorum sorte secernens, per varia prænarum loca

A pro peccatorum varietate dispergit. Filii autem, largiente Domino, ut si beatæ Mariæ semper actus et dicta recolamus, semper in nobis et observantia castitatis et virtutis opera perseverent. Nam et optimus ac saluberrimus in sancta Ecclesia mos inolevit, ut hymnus ipsius quotidie cum psalmodia vespertinæ laudis ab omnibus canatur, quatenus ex hoc animos fidelium et frequentior dominicæ incarnationis memoria ad affectum devotionis accendat, et recogitata sæpius exempla genitricis illius in virtutum soliditate confirmet. Et hoc opportune ad vespervas fieri complacuit, ut videlicet fatigata per diem et distenta diversis cogitationibus mens nostra, incumbente tempore quietis, ad unionem se suæ considerationis colligeret; jamque salubriter admonita quiddam superfluum vel nocivum diurna negatione contraxisset, totum hoc nocturnis precibus denuo ac lacrymis ex tempore mundaret. Verum nos quia in longum duximus sermonem, jam conversi ad Dominum clementiam ipsius postulemus, ut et memoriam beatæ Mariæ congruis veneremur officiis, et ad celebranda dominicæ nativitatis solemnia purioribus animis venire mereamur, adjuvante ipso ad facienda opera spiritualia, et ad percipienda dona cœlestia desiderium nostrum, qui pro nobis incarnari, atque inter homines vivendi formam dare voluit unigenitum suum Jesum Christum Dominum nostrum, cum quo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA III.

DE ADVENTU DOMINI.

MARC. XIV. *In illo tempore fuit Joannes in deserto baptizans et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.*

Adventum dominicæ prædicationis Joannes præveniens, sicut ex lectione sancti Evangelii, fratres charissimi, audistis, fuit in deserto baptizans et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Ubi solerter intuenda distinctio verborum quæ dicitur quia fuit baptizans et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Baptizabat namque ipse baptismo pœnitentiæ in confessionem et emendationem peccatorum, et prædicabat baptismum pœnitentiæ futurum in Christo in remissionem peccatorum: in cujus solo baptismate peccatorum remissio nobis donatur, Apostolo testante, qui ait: *Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus (Eph. IV).* Quod baptisma pœnitentiæ recte vocatur, quia non ob aliud quis in fonte vitæ baptizari desiderat nisi quia pœnitet se noxa primæ prævaricationis animæ simul et corporis morte stringi. Quod si quærimus quare Joannes baptizaverit, cujus baptismate peccata remitti nequiverunt; patet aperta ratio, quia præcursoris suæ servans officium, sicut ante Dominum nasci, prædicare et mori; ita etiam baptizare debebat: simul ne Domini dispensationem, si primus ipse baptisma hominibus daret, Pharisæorum et scribarum carperet invidiosa contentio: sed si interrogare voluissent in qua potestate baptizaret,

statim audirent : *Baptismus Joannis unde erat? E caelo, an ex hominibus?* (Marc. 11.) Quod cum e caelo esse negare non auderent, etiam ejus quem Joannes prædicabat opera cœlitus acta cogere fateri. Nec tamen baptismum Joannis, quamvis peccata non relaxaverit, infructuosum omnimodis accipientibus existit, quia ipse etsi non pro remissione peccatorum, pro signo tamen fidei et pœnitentiæ dabatur : ut videlicet recolerent se omnes qui hoc initiabantur a peccatis continere, eleemosynis insistere, in Christum credere, atque ad ejus baptismum quo in remissionem peccatorum abluerentur, mox ut appareret, properare debere. Quod autem Joannes in deserto baptismum suum dat, et baptismum Christi prædicat, imo totam a pœro in deserto agit vitam : ideo fit ut summus doctor quod verbis prædicabat exemplis astrueret ; et qui suos auditores a peccatis pœnitendo discedere suadebat, ipse peccantium vitia, non solum munditia mentis, sed corporis situ declinaret. Typice autem desertum in quo Joannes manebat, segregatam a mundi illecebris sanctorum vitam designat, qui sive solitarii, sive turbis admixti vivant, tota semper intentione animi præsentis sæculi desideria spernunt, soli Deo in abscondito cordis adhærere, et in illo spem ponere delectantur : quam dilectissimam Deo solitudinem mentis, juvante Spiritu sancti gratia desiderabat adire Propheta qui dicebat : *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? et volabo et requiescam* (Psal. lv) ; eamque se mox Domino juvante consecutum gratulatus, quasi communibus terrenorum desideriorum implicamentis insultans adjungit : *Ecce elongavi fugiens, et mansi in solitudine* (Ibid.). Denique Dominus liberatum sanguine agni populum de Ægypto, et per mare Rubrum eductum, prius in deserto quadraginta annis instituit, et sic in terram repromissionis induxit : quia nimirum populus fidelium non statim post baptismum cœlestis patriæ gaudia potest subire, sed primo longis virtutum exercendis agonibus, ac deinde perpetuis supernæ beatitudinis est donandus muneribus. Quo autem fructu prædicaverit Joannes, consequenter ostenditur cum dicitur :

Et egrediebatur ad eum omnis Judææ regio et Hierosolymitæ universi, et baptizabantur ab illo in Jordane flumine, confitentes peccata sua. Patet literæ sensus, quia qui viciniore vel doctiores erant, primi affluenter verbum susceperunt salutis. Sed quia Judæa confessio, et Hierosolyma visio pacis dicitur, possumus intelligere eos mystice qui confessionem rectæ fidei didicerint, qui visionem supernæ pacis amaverint, in Judæa et Hierosolymitanorum appellatione designatos. Nam tales maxime tunc ad Joannem in deserto pro accipiendi baptismate exisse credendi sunt. Tales etiam nunc audito Dei verbo de prisca sua conversatione egredi, ac solitudinem vitæ spiritualis ad exemplum fidelium doctorum constat ingredi ; quia nimirum vita novæ conversationis quotidie castigati, quasi quotidiano Jordanis baptismate lacrymarum suæ compunctionis ab omni vitiorum subripientium contagione purgantur, juxta eum qui dicit : *Lavabo per*

singulas noctes lectum meum, lacrymis stratum meum rigabo (Psal. vi). Unde recte Jordanis rivus iudicii interpretatur : quia nimirum electi quo sollicitius suam conscientiam discutiendo examinant, eo latiores ex intimo cordis fonte lacrymarum fluvios fundunt, ut, quia minus perfectos se esse deprehendunt, sordes suæ fragilitatis undis pœnitentiæ diluant. Sequitur :

Et erat Joannes vestitus pilis cameli, et zona pellicea circa lumbos ejus, et locustas et mel silvestre edebat. Quantum ad litteram indumenti et escæ, vilitas quæ solitarium et pœnitentiæ præconem decebat ostenditur. Sed et figurate pilis cameli, e quibus cilicium fit, pœnitentia vel continentia, qua et ipse exercebatur et cæteros instituebat, exprimitur. Zona pellicea quæ ex mortuo tollitur animante, et ipsum mortificasse membra sua terrena, et auditores suos idem docuisse signatur. Constat namque per lumbos sæpe luxuriam designari : unde propter hanc capessendam et castitatis gloriam nanciscendam Dominus præcepit : *Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris* (Luc. 11). Qui ergo veneræ motus concupiscentiæ funditus edomuit, lumbos utique zona pellicea cinxit. Locustis, quæ alacriter a terra evolant, sed citius ad terram redeunt, et melle silvestri quod simul edebat, brevis pariter et dulcedo prædicationis ejus intimatur, quia et libenter a populis audiebatur prædicans, et citissime Domino veniente prædicationi ac baptismati suo terminum posuit. Quod si quis habitum vel victum Joannis ad figuram Domini Salvatoris interpretari desiderat, opportunum ducens ut quem prophetando monstrabat etiam vivendo significaverit, libenter hujus est intentio sequenda ; intelligendumque quod pili cameli propter cilicium eos qui peccata pœnitendo, jejunando, et flendo abstergere curant ; zona pellicea, propter mortem animantis de quo fit, illos significet qui carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis. Et quia scriptum est : *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis* (Gal. 3) ; cum tales Christo intentione seduli amoris adhærerent, quasi pilis cameli vestiuntur, et zona pellicea circa lumbos accinguntur. Locusta propter brevem volatum mobilem Judaicæ gentis animum, quo inter Dominum et idola sursum et deorsum ferebatur insinuat. Mel silvestre dulcedinem naturalis ingenii qua inculti externarum nationum populi feliciebantur significat. Et dum ex utroque populo Dominus quos in unitatem sui corporis, quod est Ecclesia, docendo trajiciat eligit, locustis nimirum et melle silvestri pascitur ; quia et ex ea quæ instabili intentione cœlestia quæsierat, et ex illa gente quæ terrenæ solum philosophiæ saporem noverat, multos in membra sua convertit. Descripto autem Joannis loco, ministerio, habitu et alimento, mox etiam prædicationis forma subinfertur. Nam sequitur :

Et prædicabat dicens : Venit fortior me post me. Fortis quidem est multum qui in confessionem peccatorum, fortior qui in remissionem baptizat ; fortis, qui Spiritum sanctum habere dignus est ; fortior, qui

tribuere : fortis, quo in natis mulierum nemo major est; fortior, cui minorato paulo minus ab angelis omnia subjecta sunt sub pedibus ejus : fortis, qui regnum cœlorum primus venit prædicare; fortior, qui hoc solus potuit dare : *Cujus non sum dignus*, inquit, *procumbens solvere corrigiam calceamentorum ejus* (Mat. 1). Et si ad hoc tantum ministerium quo calceamentorum ejus corrigiam procumbens solveret se dignum fateretur, magnæ profecto esset devotionis indicium; nunc autem, præ miræ humilitatis virtute, ne hoc quidem ministerium digne se fungi posse testatur. Quod si mysterium intendimus, patet legis decretum : quia qui debitam sibi propinquitatis jure uxorem non ipse accipere, sed alteri accipiendam permittere voluisset, in signo permissionis ejusdem calceamentum de pede solutum ei qui hanc acciperet dare jubebatur. Et quia Joannem merito virtutum populi Christum esse credebant, sponsum profecto Ecclesiæ credebant. Sed ipse Joannes, ut quis sit ostendat, ait : *Qui habet sponsam, sponsus est; amicus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi* (Joan. 11). Non ergo se sponsum patitur credi, ne amicitiam sponsi perdat, quod est ad solutionem calceamentorum ejus se dignum non esse testari. Denique Moyses et Josue cum duces Synagogæ constituerentur, calceamentum solvere præcepti sunt, ut intelligerent eum qui hæc mandabat sponsum, id est, Dominum synagogæ credendum; se autem amicos sponsi, in eo quod eidem synagogæ præessent, appellari et esse debere.

Ego baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos Spiritu sancto. Apud evangelistam Matthæum fertur dixisse Joannes : *Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam* (Matth. 3). Ob hoc ergo baptizabat aqua Joannes, ut omnes quos ad penitentium Christoque credendum persuadere potuisset, sui signaculo baptismatis ab infidelium et impenitentium turba scerneret : qui ne hoc sibi baptismum sufficere ad salutem crederent, sed ad Christi potius baptismum festinarent, consequenter adjunxit : *Ille vero baptizabit vos Spiritu sancto.* Baptizat quippe Spiritu sancto, qui munere Spiritus sancti peccata dimittit; et accepta remissione peccatorum, etiam Spiritus ejusdem gratiam tribuit. Nam et dationem charismatum in Spiritu baptismum Spiritus recte vocari testatur ipse qui ascensus in cœlum discipulis promittit, dicens : *Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies* (Act. 1), significans decimo ascensionis suæ die Spiritum sanctum super eos in linguis igneis esse venturum. Quæritur sane utrum Dominus qui cunctos fideles Spiritu baptizat, ipse aliquos etiam baptizaverit aqua. Neque indignum tantæ majestati ducendum est baptizandi ministerium aliquibus discipulorum suorum exhibuisse, per quos in cætera sua membra baptismi dona propagaret, qui memorabile illud lavandi pedes discipulorum munus subire non desepxit. Sed sive tunc per se, seu deinceps per suos aqua baptizaverit, solus tamen ipse Spiritu sancto

A baptizat, qui Spiritum nobis tribuit et operatur in nobis virtutes. Cujus in nobis gratiam, fratres mei, integram semper illibatamque conservare curemus, omni videlicet tempore bonis insistendo operibus, sed maxime nunc cum nativitatem ipsius Domini nostri Salvatoris proxime celebrare debemus, diligentius solito invigilando, ut quidquid negligentiam subripientis nobis inesse deprehenderimus, citius abstergere satagemus : quidquid habendæ virtutis deesse nobis inspexerimus, citius acquirere studeamus, evulsis discordiarum, vituperationum, jurgiorum, murmurationum cæterorumque fructibus vitiorum, plantemus in nobis charitatem, gaudium, pacem, patientiam, bonitatem, benignitatem, fidem, mansuetudinem, continentiam, et cætera fructus Spiritus insignia, quatenus in illa die mundo corpore et pura conscientia ad altare dominicum accedere, et ejus sacrosanctis mysteriis mereamur communicare sacramentis, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IV.

IN FERIA SECUNDA PRIM. HEBDOM. ADVENTUS.

JOAN. 1. *In illo tempore Joannes testimonium perhibet de Domino, et clamat dicens : Hic erat quem dixi vobis, qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat.*

Redemptoris nostri præcursor, testimonium de ipso perhibens, certitudinem humanitatis ejus pariter et divinitatis æternitatem manifesta voce pronuntiat. Clamat enim dicens, sicut modo cum Evangelium legeretur vestra fraternitas audivit : *Hic erat, quem dixi vobis, qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat.* In eo namque quod ait, *qui post me venturus est*, ordinem humanæ dispensationis qua post eum natus, post eum etiam prædicaturus, baptizaturus, signa facturus et mortem erat passurus, insinuat. In eo vero quod subjungit, *Ante me factus est*, sublimitatem ejusdem humanitatis, quæ cæteris omnibus creaturis erat merito præferenda, designat. Quod enim ait, *Ante me*, non ad ordinem temporis, sed ad distantiam pertinet dignitatis, juxta quod de Joseph filiis, benedicente Jacob, scriptum est : *Constituitque Ephraim ante Manasse* (Gen. XLVIII), ubi recte potuit dicere : Manasses, qui post me venit, ante me factus est. Id est, qui post me natus est, potentia regni me antecessit. Quamobrem Joannes de Domino, Qui post me, inquit, venturus est, ante me factus est : ille est, qui post me ad prædicandum venturus est, culmine me regni et sacerdotii perennis antecellit. Quare autem is qui post eum venturus erat, eum dignitate antecelleret, aperuit cum subjungit, *Quia prior me erat*, id est, quia æternus ante sæcula Deus erat, propterea me, licet posterior natus, gloria majestatis etiam in assumpta humanitate præbeat. Exposito autem evangelista præcursoris Domini testimonio quod de illo perhibuerat, reddit statim suæ assertionis, quod cooperat illi dare, testimonium. Nam sequitur :

Et de plenitudine ejus omnes nos accepimus, gratiam pro gratia. Superius namque dixit, quia *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratia et veritate (Joan. 1).* Quod cum præcursoris quoque ejus testimonio confirmasset dicentis : *Hic erat quem dixi vobis, qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat (Ibid.);* rursus ipse quæ cœperat exsequitur dicens : *Et de plenitudine ejus omnes nos accepimus, gratiam pro gratia (Ibid.).* Plenus quippe erat Dominus Spiritu sancto, plenus gratia et veritate, quia, sicut Apostolus ait, *In ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (Colos. 11);* de cujus plenitudine nos omnes juxta modum capacitatis nostræ accepimus, quia unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. De solo namque mediatore Dei et hominum homine Jesu Christo veraciter dici potuit : *Et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini (Isai. 11).* Omnes vero sancti non plenitudinem Spiritus ejus, sed de plenitudine ejus quantum ille donat, accipiunt : *Quia per Spiritum alii datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alii fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur unus ac idem Spiritus, dividens singulis prout vult (Cor. 12).* Quia ergo de plenitudine nostri conditoris non quiddam, sed omne quidquid boni habemus, accepimus, curandum summopere est ne quispiam se de bona actione vel cogitatione incautus extollat; ne si ingratus largitori remanserit, perdat bonum quod accepit, ac digne apostolica increpatione percellatur, quia dicitur : *Quid enim habes quod non accepisti? Si autem acceperis, quid gloriaris quasi non acceperis? (I Cor. 14.)* Unde ipse Apostolus, quia nihil dignum nosse vel operari posset, si non de plenitudine Christi acciperet, alibi testatur manifeste dicens : *Non quia sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. 11).* Et alio loco : *Et gratia ejus, inquit, in me vacua non fuit, sed plus illis omnibus laboravi : non autem ego, sed gratia Dei mecum (I Cor. 15).* Quod ipsam suis auditoribus humiliter cogitandum seduliter inculcat; unde est illud : *Cum tremore et metu vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate (Phil. 1).*

Cum autem dixisset evangelista nos omnes de plenitudine Christi accepisse, confestim subjunxit, et ait : *Gratiam pro gratia.* Geminam ergo nos gratiam accepisse testatur, unam videlicet in præsentem, alteram in futuro : in præsentem quidem fidem quæ per dilectionem operatur, in futuro autem vitam æternam. Fides quippe quæ per dilectionem Dei operatur, gratia Dei est; quia ut crederemus, ut diligamus, ut operemur bona quæ novimus, non ullis

præcedentibus meritis nostris, sed ipso largiente percipimus, qui dicit : *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, et posui vos ut eatis, et fructum offeratis, et fructus vester maneat (Joan. 15).* Et ut vitam propter fidem, dilectionem, et opera bona percipiamus æternam, gratia Dei est, quia ne a bono deviemus itinere, ipso duce semper opus habemus, cui dicitur : *Deduc me in via tua, et ambulabo in veritate tua (Psal. 133).* ac si aperte dicatur : *Nisi te duce ingrediens viam veritatis quam cœpi, tenere nequaquam sufficio. Ne in bonis operibus deficiamus, illius auxilio debemus semper inniti, qui ait : Quia sine me nihil potestis facere; unde bene Psalmista, ut initium fidei et bonæ actionis a Domino nobis dari signaret, ait : Deus meus, misericordia ejus præveniet me (Psal. 134).* Et ut bona quæ agimus illo opitulante perficienda doceret, iterum dicit : *Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ (Psal. 138).* Ut mercedem vitæ æternæ, quæ bonis redditur operibus, gratis nobis tribui ostenderet, ait : *Qui coronat te in miseratione et misericordia (Psal. 139).* In misericordia quippe et miseratione nos coronat, quando propter bona opera quæ nobis ipse misericorditer exercenda donavit, supernæ beatitudinis præmia retribuit. Et hoc est quod dicitur accipere nos gratiam pro gratia, quia nimirum pro gratia bonæ conversationis quam dedit, et ne deficere possit, ipse servans adjuvat, dabit gratiam beatæ remunerationis, in qua misericordias ejus in æternum cantemus. Denique Apostolus ipsam vitæ æternæ perceptionem, quæ utique meritis præcedentibus redditur gratiam vocare non dubitavit : qui cum præmississet stipendium peccati esse mortem, noluit e contrario dicere stipendium justitiæ esse vitam æternam; sed ait : *Gratia autem Dei vita æterna in Christo Jesu Domino nostro (Rom. 6).* Non quia non juste meritis bonis a justo iudice datur, sed quia ipsa merita quibus dantur primo sunt a pio Salvatore gratis data. Sequitur :

Quia lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est. Lex quidem data est per Moysen, in qua quid agendum, quid vitandum sit cœlesti jure decernitur; sed quod illa præcipit, non nisi gratia Christi completur. Illa quidem monstrare peccatum, justitiam docere, et transgressores sui reos ostendere valebat; porro gratia Christi diffusa per Spiritum charitatis in cordibus fidelium, facit ut quod lex præcipit impleatur; unde illud quod scriptum est : *Non concupisces (Deut. 5),* per Moysen lex est quia jubetur, sed per Christum fit gratia, quando quod jubetur impletur. Veritas autem facta est per Christum, quia umbram habebat lex bonorum futurorum, non ipsam imaginem rerum. Et sicut alibi dicit Apostolus : *Omnia in figura contingebant illis (I Cor. 10);* sed pro umbra lucem veritatis, pro figura legis ipsam imaginem rerum quæ figurabatur exhibuit Christus, quando data Spiritus gratia, aperuit discipulis suis sensum ut intelligerent Scripturas. Lex per Moysen data est, cum populus aspersione sanguinis agni mundari præceptum est; gra-

lia et veritas quæ in lege figurabatur, per Jesum Christum facta est, cum ipse passus in cruce lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Lex per Moysen data est, quia populum præceptis salutaribus instituens, si hæc observaret, terram repromissionis intraturum, et in ea perpetuo victurum; sin alias, prosternendum ab hostibus prædixit. Gratia et veritas per Jesum Christum facta est, quia dato Spiritus sui dono, et legem spiritualiter intelligi et servari posse donavit, et eos qui servant in veram cœlestis vitæ beatitudinem, quam terra repromissionis signabat, introducit. Quæ sit autem summa gratiæ et veritatis quæ per Jesum Christum facta est, evangelista subdendo manifestat :

Deum nemo vidit unquam. Unigenitus qui est in sinu Patris, ipse narravit. Nulla etenim gratia major hominibus dari, nulla veritas alior potest ab hominibus cognosci, quam ea de qua unigenitus Dei Filius suis fidelibus narrans : *Beati, inquit, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Math. v)*; et de qua Patri supplicans ait : *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te verum et unum Deum, et quem misisti Jesum Christum (Joan. xvii)*. Quæ nimirum beatissima perceptio gratiæ et veritatis, quoniam in hujus sæculi vita fieri non potest, recte dicitur : *Deum nemo vidit unquam (I Joan. iv)*, id est, nemo corruptibili adhuc et mortali carne circumdatus incircumscripam divinitatis potest lucem contueri; unde manifestius dicit Apostolus : *Quem nemo vidit hominum, nec videre potest (I Tim. vi)*. Nemo enim hominum dicitur, nemo humano adhuc habitu aggravatus, humana conversatione caducus. Hinc est enim quod Moyses qui Deum, quem in angelo videbat, in ipsa ejus natura videre desiderans, orabat : *Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi gloriam tuam (Exod. xxxiii)*, audivit : *Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, et vivet (Ibid.)*. Neque huic assertioni putandum est esse contrarium quod aliquoties patriarchæ vel prophetæ Deum vidisse perhibentur. Apparuit enim Dominus Abraham in convalle Mambre. Et ait Jacob : *Vidi Dominum facie ad faciem (Genes. xxxii)*. Item Isaias : *Anno quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum (Isa. vi)*. Sed recte intelligendum in cunctis hujusmodi visionibus homines sanctos Deum non per ipsam naturæ suæ speciem, sed per quasdam imagines esse contemplatos. Et viderunt ergo sancti Deum per subjectam creaturam, verbi gratia, ignem, angelum, nubem, electrum; et tamen veraciter attestatur Joannes, quia *Deum nemo vidit unquam (I Joan. iv)*. Veraciter dicitur Moysi : *Non enim videbit me homo, et vivet (Exod. xxxiii)*; quia fragilli adhuc vasculo carnis inclusi per circumscripitas rerum imagines videre possunt, quem per incircumscripam æternitatis suæ lumen nequaquam valent intueri.

Qua autem ratione ad visionem incommutabilis et æterni luminis pervenire debeat evangelista consequenter exposuit, dicens : *Unigenitus Filius qui est*

in sinu Patris ipse narravit (Joan. xiv). Cui simile est quod ipse Dominus ait : *Nemo venit ad Patrem nisi per me (Math. xi)*. Et alibi : *Nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare*. Ipsius quippe ducatu ad Patrem venire, ipsius magisterio Patrem et Filium, nec non et Spiritum sanctum, unum Deum ac Dominum nosse debemus; quia nimirum ipse homo factus pro nobis, in hominis habitum loquens, nobis quid de sanctæ Trinitatis unitate recte sentiendum, qualiter ad ejus contemplationem fidelibus properandum, quibus actibus ad hanc sit perveniendum, clara luce revelavit. Ipse sacramentis suæ incarnationis nos induens, sui nos Spiritus charismatibus sanctificans, ut ad hanc venire valeamus adjuvat. Ipse peracto in hominis forma judicio novissimo, ad visionem nos divinæ majestatis sublimiter introducet, atque arcana nobis regni cœlestis mirabiliter enarrabit.

Sane quod ait : *Qui est in sinu Patris*, in secreto Patris significat. Neque enim sinus Patris pueriliter est cogitandus in similitudinem nostri sinus quem habemus in vestibus; aut putandus est Deus, qui humanorum forma membrorum compaginatus non est, sic sedere quemadmodum nos; sed quia sinus noster intus est, more nostro loquens Scriptura, in sinu Patris esse dicit quem in secreto Patris, quo humanus intuitus pertingere non valet, semper manentem vult intelligi. Non tunc autem solum enarrabit unigenitus Filius Deum, id est sanctæ et individuae Trinitatis, quæ est unus Deus, gloriam manifestabit hominibus, cum post universale judicium omnes ~~pauperes~~ electos ad visionem claritatis ejus introducet. Sed et quotidie narrat, cum singulis quilibetque fidelibus perfectiorum mox a carnis corruptione solutus irupter cepit quod promisit : *Qui diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum (Joan. xiv)*. Me ipsum, inquit, manifestabo dilectoribus meis, ut quem in sua cognovere mortalem, in mea jam natura Patri et Spiritui sancto videre possint æqualem. Verum hoc de apostolis, martyribus, confessoribus ceterisque arctioris ac perfectioris vitæ viris fieri credendum est; quorum unus certaminum suorum conscius non dubitavit de seipso testari, *Cupio dissolvi et cum Christo esse (Phil. i)*. Cæterum sunt plures in Ecclesia justii qui post carnis solutionem continuo beata paradisi requie suscipiuntur, exspectantes in magno gaudio, in magnis gaudentium choris, quando recepto corpore veniant et appareant ante faciem Dei. At vero nonnulli propter bona quidem opera ad electorum sortem præordinati, sed propter mala a qua, quibus polluti de corpore exierunt, post mortem severe castigandi excipiuntur flammis ignis purgatorii, et vel usque ad diem judicii longa hujus examinatione a vitiis sordibus mundantur; vel certe prius amicorum fidelium precibus, elemosynis, jejuniis, fletibus, hostiæ salutaris oblationibus absoluti pœnisi, et ipsi ad beatorum perveniunt requiem : quibus tamen

omnibus unigenitus Filius qui est in sinu Patris. A Deum juxta modum suæ capacitatis cuique narrabit, cum tempore resurrectionis benedictionem dederit, cui legem dedit, ut ambulantes de virtute fidei et spei in virtutem contemplationis videant Deum deorum in Sion, id est, incommutabilis specula veritatis, cujus beneficiis et muneribus æternis laus et gratiarum actio in omnia sæcula sæculorum. Amen.

IIOMILIA V.

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI.

MATTH. I. *In illo tempore cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto.*

Nativitatem Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi, qua æternus ante sæcula Dei Filius hominis ex tempore filius apparuit, Matthæus evangelista brevi quidem sermone, sed plena veritate, describit, qui cum patrum generationes ab Abraham usque ad Joseph virum Mariæ perduxisset, omnesque communi humanæ creationis ordine genitos simul et generantes ostendisset, mox de ipso locuturus, quantum ejus generatio a cæteris distaret aperuit; quia videlicet cæteri per conjunctionem maris et feminæ solitam, ipse autem per virginem, ut pote Dei Filius nasceretur in mundum. Et quidem decebat omnimodis, ut cum Deus homo propter homines fieri vellet, non alia quam virgine matre nasceretur; cum virginem generare contingeret, non alium quam qui Deus esset Filium procrearet.

Cum esset, inquit, desponsata mater ejus Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto. Quo hæc ordine, vel quâ potest, celebrata sit conceptio, Lucas evangelista sufficienter exponit; quod quia vestri sanctitati constat esse notissimum, dicendum paucis de his quæ Matthæus scribit, notandumque ibi plura de eo verbo quod ait: *Antequam convenirent*, verbo conveniendi non ipsum concubitum, sed nuptiarum quæ præcedere solent tempus insinuat, quando ea quæ prius sponsata fuerat, esse conjux incipit. Ergo *antequam convenirent* dicit, antequam nuptiarum solemnia rite celebrarent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto. Si quidem memorato ordine postea convenerunt, quando Joseph ad præceptum angeli accepit conjugem suam, sed non concumbebant, quia sequitur, *Et non cognoscebat eam*. *Inventa est autem in utero navens* a nullo alio quam Joseph, qui licentia maritali futuræ uxoris pene omnia noverat, ideoque tumentem ejus uterum mox curioso deprehendit intuitu. Sequitur:

Joseph autem vir ejus cum esset vir justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Videns Joseph sponsam concepisse suam, quam bene noverat a nullo viro fuisse atactam, cum esset justus et juste omnia vellet agere, optimum duxit ut neque hoc aliis proderet, neque ipse eam acciperet uxorem, sed mutato occulte nuptiarum proposito, in conditione eam sponsæ manere pateretur ut erat: nam et in Isaia legerat virginem de domo David conceptu-

ram et parituram Dominum, de qua etiam domo noverat genus duxisse Mariam, atque ideo non discredebat in ea prophetiam hanc fuisse complendam; sed si eam occulte dimitteret, neque acciperet conjugem, et illa sponsa pareret, nimirum perpauci essent qui eam virginem et non potius autumarent esse meretricem. Unde consilium Joseph repente consilio meliore mutatur, ut videlicet ad conservandam Mariæ famam, ipse eam, celebrato nuptiarum convivio, conjugem acciperet, sed castam perpetuo custodiret. Maluit namque Dominus aliquos modum suæ generationis ignorare, quam suæ castitatem infamare genitricis. Nam sequitur:

Hæc autem eo cogitante, ecce angelus Domini in somnis apparuit ei, dicens: Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem Filium, et vocabis nomen ejus Jesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Quibus profecto verbis modus conceptionis simul et dignitas partus edocetur: quia videlicet de Spiritu sancto concepit, et paritura sit Christum; quem etsi aperta voce angelus Christum non appellat, in eo tamen quod etymologiam nominis Jesu exponens, ipsum salutis ostendit auctorem populique Salvatorem, cum populum ejus nuncupat, manifesta ratione quia sit Christus significat, ut per hæc et quæ nescierat discat Joseph, et a contactu Dei genitricis funditus mentem amoveat. Quam tamen dispensatione justæ necessitatis accipere jubetur solo de nomine conjugem; ne videlicet quasi adultera lapidaretur a Judæis; et ut in Ægyptum fugiens haberet solatium masculi, qui familiari cura, et tutor feminæ fragillitatis, et Jesus esset ejus perpetuæ virginitatis. Proinde catholici expositores et alias causas quare Dei genitricem Joseph accipere debuerit conjugem, quas in suis qui vult inveniet locis. Adhibet autem evangelista partui virginali etiam prophetici sermonis exemplum, ut tantæ miraculum majestatis eo certius crederetur, quo hoc non solum ipse factum prædicaret, sed etiam a propheta prædictum recoleret. Nam et huic evangelistæ, id est Matthæo moris est omnia quæ narrat etiam prophetis affirmare testimoniiis: scripsit namque Evangelium suum ob eorum vel maxime causam qui ex Judæis crediderant, nec tamen a legis cæremoniis, quamvis renati in Christo, valebant evelli; et propterea satagebat eos a carnali legis et prophetarum sensu ad spirituales, qui de Christo est, erigere, quatenus sacramenta fidei Christianæ tanto securius perciperent, quando hæc non alia esse quam quæ prophetæ prædixerant agnoscerent. *Ecce virgo, inquit, in utero habebit, et pariet Filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum Nobiscum Deus* (Isa. VII). Nomen Salvatoris, quod nobiscum Deus a propheta vocatur, utramque naturam unius personæ ipsius significat. Qui enim ante tempora natus ex Patre Deus est, ipse in plenitudine temporum Emmanuel, id est nobiscum Deus, in utero matris fa-

ctus est, quia nostræ fragilitatem naturæ in unitatem suæ personæ suscipere dignatus est, quando *Verbum caro factum est et habitavit in nobis*: mirum videlicet in modum incipiens esse quod nos sumus, et non desinens esse quod erat, sic assumens naturam nostram, ut quod erat ipse non perderet.

Exsurgens autem Joseph a somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, et accepit conjugem suam, et non cognoscebat eam. Accepit eam ad nomen conjugis ob causas quas prædiximus, et non cognoscebat eam ad opus conjugale ob arcana quæ didicerat. Quod si quis huic nostræ expositioni obsistere, et contendere voluerit beatam Dei genitricem nunquam a Joseph celebratis nuptiis in nomen conjugis assumptam, exponat ipse melius hunc sancti Evangelii locum, pariterque ostendat licitum fuisse apud Judæos ut sponsæ suæ quisque carnali copula misceretur, et sano ejus intellectui libenter cedimus: tantum ne erga matrem Domini quidquam gestum, quod publica opinio possit infamare, credamus. Quod vero additur, *Donec peperit filium suum primogenitum*, nemo ita intelligendum putet quasi post natum filium eam cognoverit, ut quidam perverse opinantur. Scire enim debet vestra fraternitas, quia fuere hæretici qui propter hoc quod dictum est, *Non cognoscebat eam donec peperit filium*, crederent Mariam post natum Dominum cognitam esse a Joseph, et inde ortos eos quos fratres Domini Scriptura appellat, assumptas et hoc in adjutorium sui erroris, quod primogenitus nuncupatur Dominus. Avertat Deus hanc blasphemiam a fide omnium nostrum, donetque nobis catholica pietate intelligere parentes nostri Salvatoris intemerata semper fuisse virginitate præclaros, et non filios, sed cognatos eorum fratres Domini consueto Scripturarum more nuncupari, sed ob id evangelistam an post natum ei filium eam cognoverit dicere non curasse, quia nulli hoc ambigendum putaverit. Et revera nulli ambigendum est quod justi conjuges, quibus in virginitatis castimonia permanentibus Dei Filium nasci singulari gratia datum est, nullatenus ex eo castitatis jura temerare, et templum Dei sacrosanctum suæ semine corruptionis atamianare potuerint. Notandum quoque est quod primogeniti non juxta hæreticorum opinionem soli sint quos fratres sequuntur alii, sed juxta auctoritatem Scripturarum omnes qui primi vulvam aperiunt, sive fratres eos aliqui, seu nulli sequantur. Attamen Dominus speciali ratione potest primogenitus dicitur intelligi, juxta hoc quod in Apocalypsi dicit de illo Joannes: *qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, et princeps regum terræ* (Apoc. 1). Et apostolus Paulus: *Nam quos præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus* (Rom. viii). Primogenitus quippe mortuorum vocatur, quia post multos licet fratres incarnatus, primus omnium surrexit a mortuis, et viam de morte credentibus vitæ cælestis aperuit. Primogenitus est in multis fratribus, quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri,

A quorum recte primogenitus appellatur, quia omnes adoptionis filios, etiam illos qui incarnationis ejus tempora nascendo præcesserunt, dignitate prægreditur. Si quidem illi possunt cum Joanne veracissime testari, quia qui post nos venit, ante nos factus est, id est, post nos quidem in mundo genitus, sed merito virtutis et regni primogenitus omnium nostrum jure vocatus. Qui et in ipsa divina nativitate non inconvenienter potest primogenitus dici, quia priusquam creaturam faciendo gigneret aliquam, coæternum sibi Pater æternus genuit Filium; priusquam verbo veritatis adoptionis sibi filios redimendo gigneret aliquos, coæternum sibi Pater æternus genuit Verbum: unde ipsum Verbum, ipse Dei Filius, videlicet virtus et sapientia loquitur: *Ego ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam* (Eccl. xxiv). Peperit ergo Maria Filium suum primogenitum, id est, suæ substantiæ filium; peperit eum qui et ante omnem creaturam Deus de Deo natus erat, et in ea qua creatus est humanitate omnem merito creaturam præibat.

Et vocabis, inquit, nomen ejus Jesum. Jesus Hebraice, Latine Salutaris sive Salvator dicitur; cujus vocationem nominis prophetis liquet esse certissimam, unde sunt illa magno visionis ejus desiderio cantata: *Anima autem mea exsultabit in Domino, et dilectabitur in salutari ejus* (Psal. xxxv). *Defecit in Salutari tuo anima mea. Ego autem in Domino gloriabor* (Psal. cxviii). *Gaudebo in Deo Jesu meo* (Abac. iii). Et maxime illud: *Deus in nomine tuo salvum me fac* (Psal. lxxv), ac si diceret: Nominis tui gloriam qui Salvator vocaris, in me salvando clarifica. Jesus ergo nomen est filii qui ex virgine natus est, angelo exponente, significans quod ipse salvet populum a peccatis eorum. Qui a item salvat a peccatis idem utique a corruptionibus mentis et corporis, quæ ob peccata contigerunt, salvabit. Christus vero vocabulum est sacerdotalis vel regni dignitatis. Nam et sacerdotes ac reges in lege a charismate, id est unctione olei sancti appellabantur Christi, significantes eum qui verus rex et pontifex apparens in mundo unctus est oleo lætitiæ præ participibus suis. A qua unctione, id est charismate, ipse Christus; et ejusdem unctionis, id est gratiæ spiritualis participes sunt Christiani vocati. Qui per id quod Salvator est, nos salvare a peccatis; per id quod pontifex est, nos reconciliare Deo Patri; per id quod rex est, regnum nobis Patris sui dare dignetur æternum Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VI.

IN AURORA NATIVITATIS DOMINI.

LUCÆ II. *In illo tempore pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque Bethleem, et videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus et ostendit nobis, etc.*

Nato in Bethleem Domino Salvatore, sicut sacra Evangelii testatur historia, pastoribus qui in regione eadem erant vigilantes et custodientes vigilias no-

ctis super gregem suum, angelus Domini magna cum luce apparuit, exortumque mundo Solem justitiæ non solum cœlestis voce sermonis, verum etiam claritate divinæ lucis astruebat. Nusquam enim in tota Veteris Instrumenti serie reperimus angelos, qui tam sedulo apparuere patribus, cum luce apparuisse; sed hoc privilegium recte hodierno tempore servatum est, quando exortum est in tenebris lumen rectis corde, misericors et justus Dominus. Verum ne parva unius angeli videretur auctoritas, postquam unus sacramentum novæ nativitatis edocuit, statim multitudo cœlestium agminum, quæ gloriam Deo caneret, pacemque simul hominibus prædicaret, adfuit, aperte demonstrans quia per hanc nativitatem homines ad pacem unius fidei, spei et dilectionis, atque ad gloriam divinæ laudationis essent convertendi. Significant autem mystice pastores isti gregum doctores quosque ac rectores fidelium animarum. Nox, cujus vigilias custodiebant super gregem suum, pericula tentationum indicat, a quibus se suosque subjectos omnes qui perfecte vigilant, custodire non desistunt. Et bene nato Domino pastores super gregem suum vigilant. Ille etenim natus est, qui dicit: *Ego sum pastor bonus: bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis* (Joan. x). Sed et tempus imminet quo idem pastor summe bonus, missis in mundum pastoribus, oves suas, quæ longe lateque dispersæ errabant, ad semper virentia cœlestis vitæ pascua revocaret. Quærum curam summo pastori præcepit: *Si diligis me, pasce oves meas* (Joan. xxi). Quod aperitius sapiens, ait: *Confirma fratres tuos* (Luc. xxi).

Et factum est: ut discesserunt ab eis angeli in cœlum, pastores loquebantur adinvicem: *Transeamus usque Bethleem, et videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, et ostendit nobis. Et venerunt festinantes, et invenerunt Mariam et Joseph, et infantem positum in præsepio.* Pastores quidem illi felici gaudio festinarunt videre quod audierant: et quia ardenti amore quæsierunt, continuo Salvatorem quem quæsierunt invenire meruerunt. Sed et intellectualium pastores gregum, imo cuncti fideles qua mentis industria Christum quærere debeant, dictis pariter suis ostenderunt et factis.

Transeamus, inquit, usque Bethleem, et videamus hoc verbum quod factum est. Transeamus ergo et nos, fratres charissimi, cogitando usque Bethleem civitatem David, et recolamus amando quod in ea Verbum caro factum est, atque ejus incarnationem dignis celebremus honoribus. Transeamus, abjectis concupiscentiis carnalibus, toto mentis desiderio usque Bethleem supernam, id est, domum panis vivi non manufactam, sed æternam in cœlis, et recolamus amando quia Verbum caro factum est. Illic carne ascendit, ibi in dextra Dei Patris sedet. Illo eum tota virtutum instantia sequamur, et sollicita cordis et corporis castigatione procuremus, ut quem illi in præsepio videre vagientem, nos in Patris solio mereamur videre regnauit.

Et videamus, inquit, hoc verbum quod factum

A est. Quam recta et pura fidei sanctæ confessio, *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum!* Hoc verbum natum ex Patre, non factum est, quia creatura Deus non est. In qua nativitate divina videri ab hominibus non potuit; sed ut videri posset, *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.* Videamus ergo, inquit, hoc Verbum quod factum est, quia antequam factum esset, hoc videre nequivimus. Quod fecit Dominus et ostendit nobis, quod incarnari fecit Dominus, et per hoc visibile nobis exhibuit.

Et venerunt festinantes, et invenerunt Mariam et Joseph, et infantem positum in præsepio. Venerunt pastores festinantes, et invenerunt Deum hominem natum, simul et ejusdem nativitatis ministros. Festinemus et nos, fratres mei, non passibus pedum, sed bonorum profectibus operum videre eandem glorificatam humanitatem cum ejusdem ministris digna servitutis suæ mercede remuneratis; festinemus videre illum in divina Patris ac sua majestate fulgentem. Festinemus, inquam, nam non est tanta beatitudo cum desidia ac torpore quærenda, sed alacriter sunt Christi sequenda vestigia. Nam ipse cursum nostrum data manu juvare desiderat, delectaturque audire a nobis: *Trahe nos post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* Citius ergo virtutum gressibus sequamur, ut mereamur consequi. Nemo tardet converti ad Dominum, nemo differat de die in diem, ipsum per omnia et ante omnia precantes, ut gressus nostros dirigat secundum eloquium suum, et non dominetur nostri omnis injustitia.

Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et nos, fratres dilectissimi, quæ dicta sunt nobis de Salvatore nostro Deo vero et homine, interim pia fide percipere, et plena dilectione festinemus amplecti, ut hæc in futuro perfectæ cognitionis visu comprehendere valeamus. Hæc etenim sola ac vera est beatorum non solum hominum, sed et angelorum vita, faciem perpetuo sui cernere Creatoris, quam desiderabat ardentem Psalmista, qui dicebat: *Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei* (Psal. xlii)? Cujus solius visione non autem ulla terrenarum rerum affluentia desiderium suum satiare posse signavit, cum ait: *Saturabor dum manifestabitur gloria tua* (Psal. xvii). Verum, quia non otiosi ac desides, sed qui virtutum operibus insudant, divina contemplatione sunt digni, sollicitè præmisit: *Ego autem cum justitia apparebo in conspectu tuo.* Videntes ergo pastores cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de Christo, quia visio Dei cognitio ejus est, et hæc est sola beata hominis vita, homine ipso dicente ac testante, qui nos Patri commendans dicit inter alia: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te esse verum et unum Deum, et quem misisti Jesum Christum* (Joan. xvii).

Et omnes qui audierunt, mirati sunt, et de his quæ dicta erant a pastoribus ad ipsos. Non celavere silentio pastores arcana quæ divinitus agnoverant, sed

quibuscumque potuere dicebant; quia et spirituales A
Ecclesiæ pastores in hoc maxime sunt ordinati, ut
Verbi Dei mysteria prædicent, et mira quæ in Scri-
pturis didicerint miranda suis auditoribus ostendant.
Non solum autem pastores, episcopi, presbyteri et
diacones, vel etiam rectores monasteriorum sunt in-
telligendi, sed et omnes fideles, qui vel parvulæ suæ
domus custodiam gerunt, pastores recte vocantur,
in quantum eidem suæ domui sollicita vigilantia
præsunt. Et quicumque vestrum saltem uni aut duo-
bus fratribus quotidiano regimine præest, pastoris
ejusdem debet officium implere. Quia in quantum
sufficit, pascere hos verbi dapibus jubetur: imo
unusquisque vestrum, fratres, qui etiam privatus vi-
vere creditur, pastoris officium tenet, et spiritualem
pascit gregem, vigilasque noctis custodit super illum, B
si honorum actuum cogitationumque mundarum sibi
aggregans multitudinem, hæc justo moderamine gu-
bernare cœlesibus Scripturarum pascuis nutrire, et
pervigili solertia contra immundorum spirituum in-
sidias servare contendit.

*Maria autem conservabat omnia verba hæc, conse-
rens in corde suo.* Maria virginalis pudicitiae jura cu-
stodiens, secreta Christi quæ noverat nemini divul-
gare volebat, sed ipsum hæc quando vellet, et quo-
modo vellet divulgare, reverenter expectabat. Ipsa
autem eadem secreta ore tacito, vigili tamen corde
sedula scrutabatur. Et hoc est quod ait, *Conserens
in corde suo.* Conferebat quippe ea quæ acta videbat
his quæ agenda legerat. Videbat namque se de stirpe
David ortam in Nazareth de Spiritu sancto Filium
Dei concepisse. Legerat in propheta: *Egredietur
virga de radice Jesse, et Nazareus de radice ejus
ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini (Isa.
xi).* Legerat et: *Tu, Bethleem Ephrata, parvula es
in millibus Juda, ex te enim egredietur qui sit domina-
tor in Israel, et egressus ejus ab initio a diebus æter-
nitatis.* Videbat se in Bethleem peperisse dominato-
rem Israel, qui æternus ex Patre Deus ante sæcula
natus est; videbat se virginem concepisse et pepe-
risse Filium, et vocasse nomen ejus Jesum. Legerat
in prophetis: *Ecce virgo concipiet, et pariet Filium,
et vocabitur nomen ejus Emmanuel (Isa. vii).* Legerat: *Bos
cognovit possessorem suum, et asinus præsepe do-
mini sui.* Videbat Dominum positum in præsepi, quo
bos et asinus solent nutriendi advenire. Meminerat
sibi dictum ab angelo: *Spiritus sanctus superveniet
in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et
quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei
(Luc. i).* Legerat modum nativitatis ejus, non nisi
angelo revelante, potuisse cognosci, dicente Isaia:
Generationem autem ejus quis enarrabit (Isa. lxxvii)?
Legerat: *Et tu, turris gregis nebulosa, filia Sion, usque
ad te veniet, et veniet potestas prima, regnum filiae Je-
rusalem (Mich. iv).* Audiebat angelicas virtutes, quæ
sunt filiae supernæ civitatis, apparuisse pastoribus
in loco, qui a conventu pecorum antiquitus turris gre-
gis vocabatur, et est uno milliario ad orientem Be-
thleem, ubi etiam nunc tria pastorum illorum monu-

menta in ecclesia monstrantur. Noverat tunc venisse
in carne Dominum, cui una et æterna est cum Patre
potestas, qui regnum daret Ecclesiæ, filiae scilicet
cœlestis Hierusalem. Conferebat ergo Maria ea quæ
flenda legerat, cum his quæ jam facta cognovit: non
hæc tamen ore promens, sed clauso servans in corde
suo.

*Et reversi sunt pastores, glorificantes et laudantes
Deum in omnibus quæ audierant et viderant, sicut dic-
tum est ad illos.* Discamus et nos, fratres charissimi,
a contemplatione dominicæ dispensationis qua nobis
pie subvenire dignatus est, ad agendas semper bene-
ficiis ejus gratis reverti. Si enim illi, sola adhuc
nativitate ejus cognita, reversi sunt glorificantes et
laudantes Deum in omnibus quæ audierant et vide-
rant, quanto magis oportet nos, qui totam incarna-
tionis illius seriem ex ordine cognovimus, qui sacra-
mentis illius imbuti sumus, in omnibus gloriam ejus
ac laudem non solum verbo, sed etiam factis prædi-
care; neque unquam oblivisci quod ideo Deus homo
natus est, ut nos ad imaginem et similitudinem suæ
divinitatis renascendo reficeret: ideo namque bapti-
zatus est aqua, ut ad nostrorum ablutionem scelerum
omnium fluentia secundaret aquarum; ideo tentatus
in eremo, ut vincendo tentatorem nobis quoque vin-
cendi peritiam virtutemque tribueret; ideo mortuus,
ut mortis destrueret imperium; ideo resurrexit et
ascendit in cœlum, ut nobis resurgendi a mortuis,
atque in cœlestibus perpetuo regnandi spem exem-
plumque præberet. Pro quibus singulis reversi ad
intuitum piissimæ dispensationis ejus, glorificemus et
laudemus ipsum Deum ac Dominum nostrum Jesum
Christum, qui vivit et regnat cum Patre in unitate
Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VII.

IN DIE NATALI DOMINI.

JOAN. I. *In principio erat Verbum, et Verbum erat
apud Deum, et Deus erat Verbum, etc.*

Quia temporalem mediatoris Dei et hominum,
hominis Jesu Christi nativitatem, quæ hodierna die
facta est, sanctorum verbis evangelistarum, Matthæi
videlicet et Lucæ, manifestatam cognovimus, libet
etiam de Verbi, id est, divinitatis ejus, æternitate in
qua Patri inæqualis, beati Joannis evangelistæ dicta scrutari,
qui singularis privilegio me-
ruit castitatis ut cæteris altius divinæ Scripturæ con-
ditoribus divinitatis ipsius caperet simul et patefa-
ceret arcanum. Neque enim frustra in cœna supra
pectus Domini Jesu recubuisse perhibetur, sed per
hoc typice docetur quia cœlestis haustum sapientiæ
cæteris excellentius de sanctissimo ejusdem pectoris
fonte potaverit. Unde et merito in figura quatuor
animalium aquilæ volanti comparatur. Cunctis quippe
avibus aquila celsius volare, cunctis animantibus cla-
rius solis radiis infingere consuevit obtutus. Et cæteri
evangelistæ quasi in terra ambulans cum Domino,
qui temporalem ejus generationem pariter et tem-
poralia facta sufficienter exponentes, pauca de divi-
nitate dixerunt: hic autem quasi ad cœlum volat

cum Domino, qui per pauca de temporalibus ejus actis edisserens, æternam divinitatis ejus potentiam, per quam omnia facta sunt, sublimius mente volando, et limpidius speculando cognovit, ac nobis cognoscenda scribendo contradidit. Ergo alii evangelistæ Christum ex tempore natum describunt, Joannes eundem in principio jam fuisse testatur, dicens: *In principio erat Verbum*. Alii inter homines eum subito apparuisse commemorant, ille ipsum apud Deum semper fuisse declarat, dicens: *Et Verbum erat apud Deum*. Alii eum verum hominem, ille verum confirmat esse Deum, dicens: *Et Deus erat Verbum*. Alii hominem eum apud homines temporaliter conversatum, ille Deum apud Deum in principio manentem ostendit, dicens: *Hoc erat in principio apud Deum*. Alii magnalia quæ in homine gessit perhibent, ille quod omnem creaturam visibilem et invisibilem per ipsum Deus Pater fecerit, ostendit, dicens: *Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil*. Et unire beatus Joannes in initio Evangelii sui de divinitate Salvatoris, et fidem recte credentium sublimiter imbuit, et hæreticorum perfidiam potenter exsuperat. Fuere namque hæretici, qui dicerent: Si ergo natus est Christus, erat tempus quando ille non erat: quos primo sermone redarguit, cum ait:

In principio erat Verbum. Neque vero ait, In principio cœpit esse Verbum, sed in principio erat Verbum: ut videlicet eum non ex tempore ortum, sed in exortu temporum jam existentem, ac per hoc sine ullo temporis initio de Patre natum monstraret, juxta quod ipse loquitur in Proverbiis: *Dominus possedit me initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio, ab æterno ordinatus sum* (Prov. viii). Item fuerunt hæretici qui, tres sanctæ Trinitatis personas esse negantes, dicerent: Idem Deus quando vult, Pater est; quando vult, Filius est; quando vult, Spiritus sanctus est; ipse tamen unus est. Quorum destruens errorem, subjungit:

Et Verbum erat apud Deum. Si enim alius apud alium erat, duo sunt profecto Pater et Filius, et non unus. Ipse modo Pater, modo Filius, modo etiam Spiritus sanctus est: quasi mutabilis sit divinæ substantiæ natura, cum apertissime Jacobus dicat apostolus: *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*. (Jac. i). Item fuere quidam pravi dogmatis auctores, qui Christum hominem tantum confitentes, Deum prorsus esse non crederent: quos consequenter exprimit (Al., opprimit), cum ait:

Et Deus erat Verbum. Fuere alii qui Deum quidem illum, sed ex tempore incarnationis factum, non æternum ante sæcula natum a Patre putarent. Unde quidam talium dixisse commemoratur: Non invideo Christo facto Deo, quoniam et ego si volo, possum fieri secundum ipsum. Et horum nefandam refellit sententiam evangelista, cum ait:

Hoc erat in principio apud Deum. Id est, hoc Verbum quod Deus est, non ex tempore cœpit, sed in principio erat Deus apud Deum. Item fuere veritatis inimici qui Christum et ante partum Virginis jam

fuisse non negarent, non tamen natum ex Patre Deum, sed factum a Patre, et ideo minorem Patre, quia creaturam, crederent. Etiam hos damnat evangelicus sermo, qui dicit:

Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Si enim nihil creaturarum sine ipso factum est, patet profecto quia ipse creatura non est per quem omnis creatura facta est. Et ne quis audiens factam per Dominum creaturam, mutabilem crederet ejus voluntatem, quasi qui subito vellet facere creaturam quam ab æterno nunquam ante fecisset, manifeste docet evangelista factam quidem in tempore creaturam, sed in æterna Creatoris sapientia, quando et qualis crearetur, semper fuisse dispositum. Et hoc est quod ait:

Quod factum est, in ipso vita erat. Id est, quod factum in tempore, sive vivum sive vita carens, apparuit, omne hoc in spirituali factoris ratione, quasi semper vixerat et vivit. Non quia cœternum est Creatori quod creavit, sed quia cœterna est illi ratio voluntatis suæ, in qua ab æterno habuit et habet quid et quando crearet, qualiter creatum gubernet ut maneat, ad quem finem singula quæ creavit perducat. Sequitur:

Et vita erat lux hominum. Quo verbo aperte docetur quod ipsa vitalis ratio, per quam omnia disposita sunt et reguntur, non omnem creaturam, sed rationabilem tantum ut sapere possit, illuminat. Homines namque, qui ad imaginem Dei facti sunt, percipere sapientiam possunt, animalia non possunt. Sed et animalis quicumque est homo, non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Unde bene cum dixisset: *Et vita erat lux hominum*, subjunxit, Et de his qui ab humanæ conditionis honore procul recedentes comparati sunt jumentis insipientibus, et similes facti sunt illis, atque ideo recte veritatis lumine privantur.

Et lux, inquit, in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt. Lux quippe hominum est Christus, qui omnia quæ illuminari merentur, corda hominum suæ præsentia cognitionis illustrat: tenebræ autem stulti sunt et iniqui, quorum cæca præcordia lux æternæ sapientiæ qualia sint manifeste cognoscit, quamvis, ipsos [Al., ipsi] radios ejusdem lucis nequaquam per intelligentiam capere possint: veluti si quilibet cæcus jubare solis offundatur, nec tamen ipse solem, cujus lumine perfunditur, aspiciat. Sed non tamen tales omnino superna pietas desperxit, verum medelam eis salutis, qua ad videndam lucem pervenire possent, adhibuit. Ipsa enim lux invisibilis, ipsa Dei sapientia, carnem, in qua videri posset, induta est, quæ in hominis habitu apparens, et loquens hominibus paulatim fide purificata, eorum corda ad cognitionem suæ divinæ visionis proveheret. Missus est ante illum homo magni meriti, cujus testimonio pararentur omnes ad audiendam mox, ut appareret, ipsam Dei sapientiam, ad videndum ipsum solem justitiæ, nubæ jam corporis tectum;

id est, ad videndum audiendumque hominem, qui A
Deus esset, plenum gratiæ et veritatis.

Fuit, inquit, homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non ait, ut omnes crederent ia illum, Maledictus enim homo qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum (Jerem. xvii) : sed ut omnes crederent per illum, hoc est, ut per illius testimonium crederent in lucem quam necdum videre noverant, Dominum videlicet Jesum Christum, qui de seipso testatur : Ego sum lux mundi : qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ (Joan. viii). Sequitur :

*Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et sancti quidem homines lux sunt recte vocati, dicente ad eos Domino : Vos estis lux mundi (Math. v), et apostolo Paulo : Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino (Ephes. v). Sed multum distat inter lucem quæ illuminatur, et lucem quæ illuminat ; inter eos qui participatione veræ lucis accipiunt ut luceant, et ipsam lucem perpetuam, quæ non solum lucere in seipsa, sed et sua præsentia quoscunque attigerit, illustrare sufficit. Ad cujus comparisonem veræ lucis non tantum minimi quilibet electi, verum etiam ipse Joannes, quo major inter natos mulierum nemo surrexit, lux non esse asseritur, ut videlicet Christus non esse, quod putabatur, monstretur. Ille enim, ut scriptum est : Erat lucerna ardens et lucens (Joan. v) B
Ardens scilicet fide et dilectione, lucens verbo et actione. Gratiam vero lucis peccatoribus [Al., pectoribus] infundere solius est ejus de quo dicitur :*

Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Omnem videlicet, qui illuminatur sive naturali ingenio, sive sapientia divina. Sicut enim nemo a seipso esse, ita etiam nemo a seipso sapiens esse potest, sed illo illustrante de quo scriptum est : Omnis sapientia a Domino Deo est (Eccli. i). Cujus utramque naturam, et divinam scilicet, qua semper ubique totus manet, et humanam, ex qua in tempore natus loco inclusus apparuit, consequenter describit evangelista, dicens :

*In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et D
mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. In mundo quippe erat, et mundus per ipsum factus est, quia Deus erat, quia totus ubique, quia suæ præsentia majestatis sine labore regens, et sine onere continens quod fecit. Et mundus eum non cognovit, quia lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt. Mundum namque dicit hoc in loco homines mundi amore deceptos, atque inhærendo creaturæ a cognoscenda creatoris sui majestate reflexos. In propria venit, quia in mundo, quem per divinitatem fecit, per humanitatem natus apparuit : in propria venit, quia in*

gente Judæa quam sibi præ cæteris nationibus speciali gratia copulaverat, incarnari dignatus est. In mundo ergo erat, et in mundum venit. In mundo erat per divinitatem, in mundum venit per incarnationem. Venire quippe vel abire humanitatis est, manere et esse divinitatis est. Quia ergo cum in mundo esset per divinitatem, mundus eum non cognovit, dignatus est venire in mundum per humanitatem, ut vel sic eum mundus cognosceret ; sed videamus quod sequitur :

In propria venit, et sui eum non receperunt. Quem enim in potentia deitatis cuncta createm regentemque non cognoverunt, ipsum in carnis infirmitate miraculis coruscantem recipere noluerunt. Et quod est gravius, sui eum non receperunt, homines scilicet, quos ipse creavit. Judæi quos peculiarem sibi elegerat in plebem, quibus suæ cognitionis revelaverat arcanum, quos mirificis patrum glorificaverat actis, quibus suæ legis doctrinam contulerat, ex quibus se incarnandum promiserat, et in quibus se incarnatum, ut promiserat, ostendit, ipsi eum recipere venientem ex magna parte recusarunt. Neque enim omnes recusarunt, alioquin nullus esset salvus. Nunc autem multi eum ex utroque populo credendo receperunt, de quibus evangelista consequenter insequat dicens :

Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus. Consideremus, fratres charissimi, quanta gratia Redemptoris nostri, quam magna sit multitudo dulcedinis ejus. Unicus ex Patre natus est, et noluit remanere unus ; descendit ad terram, ubi fratres sibi, quibus regnum Patris sui dare posset, acquireret : Deus ex Deo natus est, et dedit Dei tantum Filium manere ; hominis quoque filius fieri dignatus est, non amittens quod erat, sed assumens quod non erat, ut per hoc homines in Dei filios transferret, gloriæque suæ faceret cohæredes : ut quod ipse semper habebat per naturam, inciperent habere per gratiam. Consideremus quanta virtus est fidei, cujus merito potestas datur hominibus filios Dei fieri. Unde bene scriptum est, Quia justus ex fide vivit (Habac. ii). Vivit enim justus ex fide, non illa quæ laborum tantum confessione profertur, sed ea quæ per dilectionem operatur ; alioquin fides si non habet opera, mortua est in semetipsa. Nullus seipsum despiciat, nullus de sua salute desperet : curramus omnes, curramus singuli, ut qui eramus longe, mereamur fieri prope in sanguine Christi. Videamus quod dicitur, Quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Quotquot, inquit, receperunt : Non est enim personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum et operatur justitiam, acceptus est illi (Act. x). Quo autem ordine credentes filii Dei possent fieri, et quantum hæc generatio a carnali distet, subsecutus evangelista designat.

Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis,

* Cod. bibl. Arsen. Paris. add. : et supervacua ejus esset incarnatio.

neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Carnalis quippe nostra singulorum generatio ex sanguinibus, id est ex natura [Al., semine] maris et feminae, a complexu conjugii duxit originem : at vero spiritualis Spiritus sancti gratia ministratur, quam Dominus a carnali distinguens ait : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei* (Joan. III). Quod natum est ex carne, caro est ; et quod natum est ex spiritu, spiritus est. Verum ne quis hominum dubitet filium se Dei et coheredem Christi posse fieri, dat exemplum evangelista, quia et ipse Filius Dei homo fieri et inter homines habitare dignatus est, ut humanæ particeps existendo fragilitatis, homines divinæ virtutis suæ donaret esse participes.

Et verbum caro factum est, et habitavit in nobis. B Quod est dicere : Et Filius Dei homo factus est, et inter homines conversatus est. Solet namque Scriptura modo animæ, modo carnis vocabulo, totum designare hominem. Animæ videlicet, ut scriptum est : *Quia descendit Jacob in Ægyptum in animabus septuaginta* (Gen. XLVI) ; carnis vero, ut rursus scriptum est : *Et videbit omnis caro salutare Dei* (Luc. III). Neque enim vel animæ sine corporibus in Ægyptum descendere, vel caro sine anima videre aliquid potest ; sed hic per animam totus homo, ibi signatur per carnem. Sic ergo hoc loco quo dicitur : *Et Verbum caro factum est, nihil aliud debet intelligi quam si diceretur : Deus homo factus est, carnem videlicet induendo et animam ; ut sicut quisque nostrum unus homo constat ex carne et anima, ita C unus ab incarnationis tempore Christus ex divinitate carnis [Al., carne] et anima constet : Deus ab æterno in æternum existens verus ut erat, hominem ex tempore assumens in unitatem suæ personæ verum, quem non habuerat. Sequitur :*

Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiæ et veritatis. Gloriam Christi quam ante incarnationem videre non poterant homines, post incarnationem viderunt, aspicientes humanitatem miraculis refulgentem, et intelligentes divinitatem intus latitantem, illi maxime qui et ejus claritatem ante passionem transfigurati in monte sancto contemplari meruerunt, voce delapsa ad eum hujuscemodi a magnifica gloria : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui* (Math. XVII) : et post passionem resurrectionis ascensionisque ipsius gloria conspecta, Spiritus ejus sunt dono mirifice relecti ; quibus omnibus manifeste cognoverunt quod hujuscemodi gloria non cuilibet sanctorum, sed illi solum homini qui esset in divinitate unigenitus a Patre, conveniret. Quod autem sequitur :

Plenum gratiæ et veritatis. Gratiæ plenus erat idem homo Christus Jesus, cui singulari munere præ cæteris mortalibus datum est, ut statim ex quo in utero virginis concipi, et homo fieri inciperet, verus esset et Deus ; unde et eadem gloriosa semper virgo Maria non solum hominis Christi, sed et Dei geni-

atrix recte credenda et constituenda est. Idem veritatis plenus erat, et est ipsa videlicet Verbi divinitate, quæ hominem illum singulariter electum, cum quo una Christi persona esset, assumere dignata est, non aliquid suæ divinæ substantiæ, ut hæretici volunt, in faciendam hominis naturam commutans ; sed ipsa apud Patrem manens, totum quod erat, totam de semine David naturam veri hominis, quam non habebat, suscipiens. Unde oportet, fratres clarissimi, ut qui humanam Redemptoris nostri nativitatem hodie annua devotione recolimus, et divinam pariter et humanam ejus naturam non annuo, sed continuo semper amplectamur amore. Divinam, per quam creati sumus, cum non essemus ; humanam, per quam recreati sumus, cum perditii essemus. Et quidem divina conditoris nostri virtus, sine assumptione humanitatis nos recreare erat idonea : humana autem ejusdem Redemptoris nostri infirmitas, sine assumente se, et inhabitante in se, et operante per se divinitate, nos recreare nequit. Atque ideo Verbum caro factum est, id est, Deus homo factus est, et habitavit in nobis, ut per cognitum nobis hominis habitum nobis conversando congruere, nos alloquendo instruere, nobis vivendi viam præbere, pro nobis contra hostem configere, nostram mortem moriendo ac resurgendo posset destruere : per coæternam vero Patri divinitatem nos interiorius vivificando ad divina sustolleret, remissionem nobis peccatorum pariter ac Spiritus sancti dona concederet, et post bonorum perfectionem operum non solum nos ad videndam gloriam clarificatæ suæ perduceret humanitatis, sed et incommutabilem nobis essentiam suæ divinæ majestatis ostenderet, in qua vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VIII.

IN DIE NATALI SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

JOAN. XXI. *In illo tempore dixit Jesus Petro, Sequere me. Conversus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Jesus, sequentem, qui et recubuit in cæna super pectus ejus, et dixit : Domine, quis est qui tradet te? etc.*

Lectio sancti Evangelii quæ nobis lecta est, fratres mei, tanto majori a nobis intentione debet per singula verba pensari, quanta magna gratiæ supernæ dulcedine tota redundat. Commendat enim nobis beatissimus evangelista et apostolus Joannes privilegium amoris præcipui, quo cæteris amplius meruit honorari a Domino : commendat testimonium evangelicæ descriptionis, quod veritate divina subnixum nullus fidelium dubitare permittitur : commendat placidam suæ carnis absolutionem, quam Domino specialiter se visitante percepit. Sed ut perfectæ lectionis hujus principia considerare valeamus, libet superiora parumper attendere. Apparuit Dominus post resurrectionem discipulis septem, inter quos erat Petrus et Joannes, quibus frustra in piscando tota nocte laborantibus, et stans in litore copiosa rete eorum piscium multitudinæ implevit,

moxque egressos ad terram invitavit ad prandium, et inter prandendum tertio Petrum an se amaret, interrogavit; ac tertio amorem confitenti, quia ter eum negaverat, ei tertio pascendas suas oves commisit: ac deinde quia pro earundem ovium, id est, animarum fidelium cura pastoralis usque ad martyrium crucis esset perventurus, intimavit dicens: *Amen amen dico tibi, cum esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget et duget quo non vis.* In manuum namque extensione designavit quod per mortem crucis martyrio coronandus; in cinctione alterius, quod vincendus a persecutore; in ductu quo non vellet, quod tormenta passionis contra voluntatem esset passurus humanæ fragilitatis. Sed ne gravis forte videretur Petro prædicta a Domino passio crucis, hanc suo confestim lenire curavit exemplo, ut cruciatum martyrii eo lenius [Al., levius] ferret, quo se meminisset similem suo Redemptori mortis excipere [Al., accipere] sententiam. Postquam enim significavit ei qua morte clarificaturus esset Deum, protinus adjungit quod in hujus capite lectionis audivimus.

Et dicit ei: *Sequere me.* Ac si aperte dicat: Quia ipse prius pro tua redemptione crucis supplicium subire non timui, cur tu pro mei confessione nominis crucem pati formides? Qui eo gloriosiore martyrii palma clarificaberis, quod in hac promerenda magistri iter sequeris. Jam vero ab evangelista non subditur quid post hæc dicta Dominus et discipuli fecerint, sed ex eo tamen innuitur quod subjungit, *Conversus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Jesus, sequentem.* Patet namque quia cum dixisset Petro, *Sequere me,* id est, crucem patiendi imitare, surrexit de loco convivii, et abire jam cœpit. Secutus est autem eum Petrus etiam incessu pedum, cupiens implere quod audivit, *Sequere me.* Secutus est et ille discipulus quem diligebat Jesus. Neque enim arcendum se a consecratu Christi putabat, qui non minori se gratia dilectionis a Christo complexum noverat. Neque incredibile est ideo utrumque discipulum corporali gressu vestigia Domini secutum, quia necdum intellexerat quid significaverit in eo quod Petrum [Al., Petro] se sequi præcepit. Notum autem novi vestræ fraternitati qui sit ille discipulus quem diligebat Jesus, Joannes videlicet ipse, cujus hodie natalitia festa celebramus, qui hoc scripsit Evangelium, atque ideo suam personam maluit indicis rerum accidentium, quam proprio designare vocabulo. Diligebat autem eum Jesus non exceptis cæteris singulariter solum, sed præ cæteris quos diligebat familiariter unum, quem specialis prærogativa castitatis ampliori dilectione fecerat dignum. Omnes quippe se diligere probat, quibus ante passionem loquitur: *Sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea (Joan. xv).* Sed hunc præ omnibus diligit qui, virgo electus ab ipso, virgo in ævum permansit. Tradunt namque historiæ quod eum de nuptiis volentem nubere vocaverit; et propterea quem a

A carnali voluptate retraxerit, potiore sui amoris dulcedine donavit. Denique huic moriturus in cruce matrem suam commendavit, ut virginem virgo servaret, et ipso post mortem ac resurrectionem in cælos ascendente, non deesset ejus genitrici filius, cujus casta vita castis ejus tueretur obsequiis. Ponit et aliud suæ personæ beatus Joannes indicium, subjungens: *Qui et recubuit in cœna super pectus ejus, et dixit, Domine, quis est qui tradet te?* Hoc quomodo gestum sit, superiora hujus Evangelii loca plenius ostendunt; quia videlicet in cœna, quam ultimam ante passionem cum discipulis Salvator habuit, in qua eorum pedes lavit, eisque corporis ac sanguinis sui tradidit mysteria celebranda, discipulus ille quem diligebat supra pectus ejus recubuerit. Et cum dixisset eis, *Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me,* respondit ille discipulus, innuens e Petro ut interrogaret et diceret ei, *Domine, quis est?* Ait [Al., At] Dominus, *Ille est [Al. add. inquit] cui ego intinctum panem porrexero.* Quod autem discipulus ille supra pectus magistri recubuit, non præsentis solummodo dilectionis, sed et futuri erat signum mysterii. Figurabatur etenim jam tunc Evangelium quod idem discipulus erat scripturus, uberius atque altius cæteris sacræ Scripturæ paginis arcana divinæ majestatis esse comprehensurum. Quia enim in pectore Jesu sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, merito supra pectus ejus recubat quem majore cæteris sapientiæ et scientiæ singularis munere donat. Cæteros quippe evangelistas novimus plura de miraculis nostri Salvatoris, pauciora de divinitate locutos: Joannes autem perpaucas de humanis scribens actibus, potius se exponendis divinæ naturæ indidit arcanis, patenter insinuans quanta de pectore Jesu fluente doctrinæ cœlestis, quæ nobis ructaret hauserit. Sequitur:

Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit Jesu, Domine, hic autem quid? Quia se beatus Petrus audierat per passionem crucis clarificaturum esse Deum, voluit etiam de fratre et condiscipulo cognoscere qua esset ipse morte perpetuam transiturus ad vitam.

Dicit ei Jesus, Sic [Al., Si] eum volo manere donec veniam; quid ad te? Tu me sequere. Non, inquit, eum per passionem martyrii volo consummari, sed absque violentia persecutoris diem expectare novissimum, quando ipse veniens eum in æternæ beatitudinis mansionem recipiam. Et quid hoc ad te? Tu tantum crucis patibulum subeundo mea te vestigia sequi debere memento. Et quidem hanc Domini responsionem fratres tunc temporis ita tractabant, quasi Joannes nunquam esset moriturus. Quod non ita esse intelligendum ipse Joannes admonere curavit, qui cum præmississet exisse sermonem istum inter fratres, quia discipulus ille non moritur, solerter adjecit atque ait: Et non dixit ei Jesus, quia non moritur, sed, *sic [Al., si] eum volo manere donec veniam; quid ad te?* Non ergo putandum quia discipulus ille non sit mortuus in carne, quia nec Dominus hoc de illo futurum prædixit, et Psalmista ait: *Quis est*

homo qui vivit, et non videbit mortem? (*Psalm. lxxxviii.*) Sed ita potius intelligendum quod, cæteris Christi discipulis per passionem consummatis, ipse in pace Ecclesiæ adventum vocationis exspectaverit. Et hoc est quod ait Dominus: *Sic eum volo manere donec veniam*, non quia non et ipse multos antea labores pro Domino pressurasque malorum toleraverit, sed quia ultimum in pace senium finierit, utpote Ecclesiis Christi per Asiam quam regebat jam longe lateque fundatis. Nam et in Actibus apostolorum cum cæteris apostolis flagellatus invenitur, quando ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Et a Domitiano Cæsare in ferventis olei dolium missus, in ecclesiastica narratur historia, ex quo tamen divina se protegente gratia tam intactus exierit, quam fuerat a corruptione concupiscentiæ carnalis extraneus. Nec multo post ab eodem principe propter insuperabilem evangelizandi constantiam in Pathmos insulam exsilio relegatur, ubi humano licet destitutus solatio, divinæ tamen visionis et allocutionis meruit crebra consolatione revelari: denique ibidem Apocalypsim, quam ei Dominus de statu Ecclesiæ præsentis vel futuro revelavit, manu sua conscribit [*Al.*, conscripsit]. Unde constat promissionem sic manendi donec veniret Dominus, non eo pertinere quod sine labore certaminis victurus in mundo, sed illo potius quam sine dolore passionis transiturus esset e mundo. Sicut enim in Patrum litteris invenimus, cum longo confectus ænio sciret imminere diem recessus sui, convocatis discipulis suis, post monita exhortationum ac missarum celebrationem, ultimum eis valedixit: deinde descendens in defossum sepulturæ suæ locum, facta oratione appositus est ad patres suos, tam liber a dolore mortis, quam a corruptione carnis invenitur alienus. Atque ita completa est veridica [*Al.* add. illa] Salvatoris sententia, quia sic eum voluerit manere donec ipse veniret. Possumus autem mystice in his quæ Petro et Joanni a Domino prædicta atque in eis sunt gesta, duas Ecclesiæ vitas quibus in præsentis exercetur, activam scilicet et contemplativam, designatas accipere, quarum activa communis populo Dei via vivendi est. Ad contemplativam vero perpauci, et in hoc sublimiores quique post resurrectionem [*Al.*, perfectionem] piæ actionis ascendunt. Activa quippe vita est studiosum Christi famulum justis insistere laboribus, et prius quidem seipsum ab hoc sæculo immaculatum custodire, mentem, manum, linguam, ac membra corporis cætera ab omni inquinamento culpæ tentantis continere, ac divinis perpetuo subjugare servitiis. Deinde etiam proximi necessitatibus juxta vires occurrere [*Al.*, succurrere], esurienti cibum, potum sitienti, argenti vestitum ministrando, egenos vagosque in domum recipiendo, infirmum visitando, mortuum sepeliendo, eripiendo inopem de manu fortioris ejus, egenum et pauperem a rapientibus eum; sed et erranti viam veritatis ostendendo, ac cæteris se mancipando fraternæ di-

A lectionis obsequiis, insuper et usque ad mortem pro justitia certando [*Al.*, decertando]. Contemplativa autem vita est, cum longo quis bonæ actionis exercitio edoctus, diutinæ orationis dulcedine instructus, crebra lacrymarum compunctione assuefactus, a cunctis mundi negotiis vacare, et in sola dilectione oculum mentis intendere didicerit, gaudiumque perpetuæ beatitudinis quod in futuro percepturus est, vita etiam in præsentis cœperit ardentem desiderando prægustare, et aliquando etiam, in quantum mortalibus fas est, in excessu mentis speculando sublimeret evolare. Hæc autem vita divinæ speculationis illos maxime recipit qui post longa monasticæ rudimenta virtutis secreta ab hominibus degere norunt, eo liberiores ad cœlestia meditanda animum habentes, quo a terrenis separantur tumultibus. Namque activa non solis in cœnobio monachis, sed et euncto, ut diximus, populo Dei generaliter ingredienda proponitur. Et quidem utrumque apostolorum, et Petrum videlicet et Joannem, quamvis inter homines positum, pro excellentissimum culmine gratiæ constet in utraque vita fuisse perfectum, attamen una vita per Petrum, alia designatur per Joannem. In eo etenim quod ait Petro Dominus, *Extendes manus tuas, et alius te cinget et ducet quo non vis*, perfectionem exprimit activæ conversationis, quæ tentationum solet igne probari. Unde alibi de ea dicit apertius: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam*. Cui recte subjungit, dicens: *Sequere me*, quia nimirum juxta ejusdem Petri vicem Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus. C Quod autem dicit de Joanne, *Sic eum volo manere donec venio*, statum contemplativæ virtutis insinuat, quæ non per mortem finienda ut activa, sed per [*Al.*, post] mortem est perfectius Domino veniente complenda. Activus namque labor cum morte deficit, mercedem post mortem accepturus æternam. Quis enim in illa vita panem esurienti dat, ubi nemo esurit? quis aquam sitienti, ubi nemo sitit? quis mortuum sepelit, ubi terra viventium est? quis cætera opera misericordiæ exercet, ubi nullus miser invenitur? Actionis ergo ibi labor nullus, sed solus præteritæ actionis perpetuus remanet fructus. Speculativa autem felicitas, quæ hic inchoatur, illic sine fine perficitur, quando et supernorum civium et ipsius Domini præsentia non per speculum et in ænigmatibus, sicut nunc, sed facie ad faciem videbitur. Unde recte de ea sub typo discipuli quem diligebat, quemque supra pectus suum fecit discumbere, dicit Dominus: *Sic eum volo manere donec venio*. Ac si aperte dicat: Nolo gustum speculativæ suavitatis, quam maxime in sanctis meis diligo, sperantibus in protectione alarum mearum, inebriatis ab ubertate domus meæ, sicut laboriosæ usum actionis lethi conditione finire, sed post mortem sublimius me apparente, atque in meæ conspectum majestatis illos perducente perfici. Sequitur:

Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de

* Cod. bibl. Arsen. Paris. add.: *et torrente voluptatis meæ potatis.*

his, et scripsit hæc. Et scimus quia verum est testimonium ejus. Jam manifeste beatus Joannes suam per sonam designat ex officio, quam designare vitat ex vocabulo. Non autem prætereunter intuendum quod dicitur, *Qui testimonium perhibet de his, et scripsit hæc*. Perhibuit quippe testimonium verbo Dei prædicando, perhibuit scribendo, perhibuit denuo eadem quæ scripserat docendo: perhibet etiam nunc Evangelium, quod descripsit Ecclesiis legendum, pandendo. Siquidem a tempore Dominicæ passionis, resurrectionis et ascensionis in cælum usque ad ultima Domitiani principis tempora, per annos circiter sexaginta quinque, absque ullo scribendi adminiculo verbum Dei prædicabat. At ubi a Domitiano, qui secundus post Neronem Christianorum persecutor existit, in exilium missus est, irrumpentes in Ecclesiam hæretici, quasi in destituta pastore ovilia lupi, Marcion, et Cerinthus, et Hebion, cæterique Antichristi, qui Christum fuisse ante Mariam negabant, simplicitatem fidei evangelicæ perversa maculavere doctrina. Sed dum ipse, post occisionem Domitiani, permittente pio principe Nerva, rediret Ephesum, compulsus est ab omnibus pene tunc Asiæ episcopis, et multarum Ecclesiarum legationibus de cœterna Patri divinitate Christi altius facere sermonem, eo quod in trium evangelistarum scriptis, Matthæi videlicet, Marci et Lucæ, de humanitate ejus ac de his quæ per hominem gessit, sufficiens sibi viderentur habere testimonium. Quod ille se non aliter facturum respondit, nisi indicto jejunio omnes in commune Dominum precarentur, ut ille digna scribere posset. Et hoc patrato instructus revelatione, ac sancti Spiritus gratia inebriatus, omnes hæreticorum tenebras patefactæ subito veritatis luce dispulit. *In principio, inquit, erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum*. Similemque initiis totum sui sermonis circum [Al., cursum] faciens, Dominum nostrum Jesum Christum sicut verum hominem, vere ex homine temporaliter factum, ita etiam verum Deum, vere ex Deo Patre æternaliter natum, vere cum Patre, et cum Spiritu sancto semper existentem clarissima assertionem perdocuit, imo omnia divinæ veritatis et veræ divinitatis, quantum alteri mortalium nulli licuit, arcana reseravit. Et hoc virgini privilegium recte servabatur, ut ad scrutanda Verbi incorruptibilis sacramenta incorrupto ipse non solum corde sed et corpore proderet. De cujus dictorum veritate quam sit nemini ambigendum ipse quoque curavit ostendere, qui cum dixisset, *Hic est discipulus qui testimonium perhibet de his, et scripsit hæc*, continuo subiecit, et ait: *Et scimus quia verum est testimonium ejus*. Quia ergo et nos cum cæteris fidelibus scimus verum esse testimonium ejus, curemus per omnia recta fide intelligendo, recta operatione exercendo quæ docuit, ad dona sempiterna quæ promisit pervenire, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IX.

IN DIE FESTO INNOCENTIUM.

MATTH. II. *In illo tempore angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens: Surge et accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi usque dum dicam tibi, etc.*

De morte pretiosa martyrum Christi innocentium sacra nobis est, fratres charissimi, Evangelii lectio recitata, in qua tamen omnium Christi martyrum pretiosa mors est designata. Quod enim parvuli occisi sunt, significat per humilitatis meritum ad martyrii perveniendum gloriam, et quia nisi conversus fuerit quis, et effectus ut parvulus, non possit animam dare pro Christo. Quod in Bethlehem et in omnibus finibus ejus occisi sunt, ostendit non solum in Judæa, unde Ecclesiæ cœpit origo, sed et in omnibus ejusdem Ecclesiæ finibus quacunque per orbem diffusa est, persecutionem sævituram perfidorum, et piorum patientiam esse coronandam. Qui a himatu occisi sunt, doctrina et operatione perfectos indicant; qui vero infra, simplices vel idiotas, fidei tamen non fictæ constantia fortes æque denuntiant. Quod illi quidem occisi sunt, sed Christus qui querebatur vivens evasit, insinuat corpora quidem [Al. add. martyrum] ab impiis posse periri, sed Christum pro quo persecutio tota sævit, nullatenus eis vel viventibus vel occisis posse auferri, sed eos veraciter contestari, quia sive vivimus, Domino vivimus, sive morimur, Domino morimur. Sive enim vivimus sive morimur, Domini sumus. Quod juxta vaticinium Jeremiæ: *Vox in Rama, id est in excelso, audita est ploratus et ululatus (Jer. xxxi)*, manifesta denuntiat luctum sanctæ Ecclesiæ, quæ de injusta membrorum suorum nece gemit, non ut hostes garrunt in vacuum cedere, sed usque ad solium ascendere superni judicis; et sicut protomartyris Abel, ita etiam sanguinem cæterorum martyrum de terra clamare ad Dominum, juxta illud viri sapientis: *Non despicias preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelum gemitus. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, et exclamatio ejus super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, et Dominus exauditor non avertit ab illis (Eccli. xxxv)*. Quod Rachel plorasse dicitur filios suos, nec voluisse consolari, quia non sunt, significat Ecclesiam plorare quidem sanctorum de hoc sæculo ablationem, sed non ita velle consolari ut qui sæculum morte vicerunt, rursus ad sæculi certamina secum toleranda redeant, quia nimirum non sunt ultra revocandi in mundum, de cujus ærumnis semel evaserunt coronandi ad Christum. Rachel namque, quæ ovis aut videns Deum dicitur, Ecclesiam figurate demonstrat, cujus tota intentio ut videre Deum mereatur, invigilat. Et ipsa est ovis centesima, quam pastor bonus relicta in cælo nonagiinta novem ovis angelicarum virtutum, abiit quærere in terra, inventamque suis humeris imposuit, et sic reportavit ad gregem. Quæritur autem juxta litteram quomodo Rachel plorasse dicitur filios suos, cum tribus Judæ quæ Bethlehem tenebat, non de Rachel, sed de sorore

ejus Lia fuerat orta. Ubi tamen tacitus patet respon-
sio, quia non tantum in Bethleem, verum etiam in
omnibus finibus ejus pueri sunt omnes trucidati.
Tribus autem Benjamin, quæ de Rachel orta est,
proxima fuit tribui Judæ. Unde merito credi debet
quod plaga crudelissimæ necis non paucos etiam
Benjaminæ stirpis pueros involverit, quos proge-
nies Rachel elata in excelsum voce ploraverit. Pos-
test et aliter intelligi quia Rachel juxta Bethleem
sepulta est, sicut titulus monumenti ejus manens us-
que hodie testatur, ad occidentem civitatis, ultra
viam quæ ducit Hebron: quod ea quæ in loco eodem
agebantur, ipsa egisse prophético locutionis modo
recte dicatur, cujus corpore et nomine locus ipse
fuerat insignis. Quod Dominus ipse ne occideretur
ab Herode sublatus est a parentibus in Ægyptum,
significat electos sæpius malorum improbitate suis
effugandos [Al. add. e] sedibus, vel etiam exilio
damnandos. Ubi simul exemplum datur fidelibus, ne
dubitent rabiem persecutorum, ubi opportunum
fuerit, declinare fugiendo, cum hoc Deum ac Domi-
num suum fecisse meminerint. Si quidem ipse qui
erat suis præceptor, *Cum vos persecuti fuerint in
civitate ista, fugite in aliam*, prius fecit quod præcepit
fugiendo hominem, quasi homo in terra, quem magis
paulo ante^a monstravit stella de cælo. Quod occisis
pro Domino pueris Herodes non longe post obiit, et
Joseph momente angelo Dominum cum matre ad
terram Israel reduxit, significat omnes persecutio-
nes quæ contra Ecclesiam erant movendæ ipsorum
persecutorum morte vindicandas, eisdemque mul-
ctatis persecutoribus pacem Ecclesiæ denuo reddend-
dam, et sanctos qui latuerant ad sua loca fuisse rever-
sauros. Herodes quoque in diabolo fremit, et au-
ferri sibi iniquitatis suæ regnum in his qui ad Chri-
stum transeunt ingemiscit. Unde si parvulos interfici-
at, Jesum sibi videtur occidere. Quod utique sine
cessatione molitur, dum primordiis renatorum Spi-
ritum sanctum arripere, et quamdam teneræ fidei in-
fantiam tentat exstinguere. Possumus quoque odium
Herodis quo perdere Jesum voluit, super persecutioni-
bus quæ apostolorum sunt temporibus factæ in Judæa,
specialiter accipere, quando invalescente invidia
prædicatores verbi sunt pene omnes expulsi de pro-
vincia, et in gentibus prædicaturi sunt longe lateque
dispersi. Sicque factum est ut gentilitas quæ per
Ægyptum figuratur, peccatis ante tenebrosa lumen
verbi perciperet. Hoc est enim puerum Jesum et
matrem ejus per Joseph in Ægyptum transferri, fi-
dem scilicet Dominicæ incarnationis et Ecclesiæ so-
cietatem per doctores sanctos gentibus committi.
Quod erant in Ægypto usque ad obitum Herodis indi-
cat figurate fidem Christi in gentibus mansuram
donec plenitudo gentium introeat, et sic omnis
Israel salvus fiat. Obitus quippe Herodis terminum
intentionis malitiosæ, qua nunc contra Ecclesiam
Judæ sævit, insinuat. Occisio parvulorum, mortem
humilium spiritu, quos fugato a se Christo Judæi

^a Cod. bibl. Arsen. Paris. add.: *adorandum quasi Deum.*

A peremere, designat. Quod autem defuncto Herode
redit ad terram Israel [Al. add. Dominus], finem
sæculi denuntiat, quando, Enoch et Elia prædicanti-
bus Judæi, sopita modernæ invidiæ flamma, fidei
veritatis accipient. Et bene cum Judæam deserit,
fugere, et hoc in nocte dicitur; cum vero revertit-
ur in illam [Al., nulla] non solum fugæ, sed nec
noctis fit mentio: quia nimirum quos ob peccatorum
tenebras olim persecutores reliquit, ipsos ob lucem
fidei tandem se quærentes revisit. Quod damnato li-
cet Herode Joseph timore Archelai filii ejus in Ju-
dæam, ubi metropolim habebat, ire formidans, mo-
nente angelo in Nazareth Galilææ secedit, ultima
præsentis Ecclesiæ tempora designat, quando pro
ea quæ nunc est universali gentis illius cæcitate, qua
B Christianos in quantum valet persequi non desistit,
acrior in quibusdam Antichristi persecutio consur-
get. Et quidem plurimus ad prædicationem Enoch et
Elia a perfidia conversis, sed cæteris ad instinctum
Antichristi tota intentione contra fidem dimicanti-
bus. Pars igitur Judææ in qua regnabat Archelaus,
perfidus Antichristi sequaces ostendit. Porro Naza-
reth Galilææ, quo Dominus transfertur, partem
gentis ejusdem quæ tunc temporis fidei Christi est
susceptura, designat. Unde bene Galilæa perpetrata
transmigratio, Nazareth flos aut virgultum ejus in-
terpretatur; quia nimirum sancta Ecclesia, quo ar-
dentiori desiderio ab his quæ in terris videt ad cæ-
lestia promerenda transmigrat, eo majore spiritua-
lium abundat flore atque germine virtutum. Unde
C oportet, fratres charissimi, quia primitias martyrum
hodierna festivitate veneramur, de æterna, quæ in
cælis est, martyrum festivitate sedulo cogitemus,
eorumque vestigia in quantum possumus sequendo,
et ipsi ejusdem festivitatis supernæ participes exi-
stere curemus, testante Apostolo: quia si socii pas-
sionum fuerimus, simul et consolationum [Al., con-
solationis] erimus. Nec tam de morte eorum [Al.
add. injusta] lugeamus, quam de justa palmæ per-
ceptione lætemur. Si quidem singulos eorum cum per-
tormenta pellerentur, ex hac vita Rachel geme-
bunda, id est, sancta Ecclesia quæ gemit [Al., ge-
nuit], luctu lacrymiæque prosecuta est: sed jam
hinc expulsos superna Hierusalem, quæ est mater
omnium nostrum, mox in aliam vitam obviis lætitiæ
D ministris excepit, atque in gaudium Domini sui per-
petuo coronandos introduxit. Unde dicit Joannes:
*Stabant ante thronum, et in conspectu Agni amicti
stolis albis, et palmæ in manibus eorum (Apoc. vii).*
Stant enim modo ante thronum Dei coronati, qui
quondam ante thronos judicum terrenorum jace-
bant pœnis attriti. Stant in conspectu Agni nulla
ratione illic a contemplanda ejus gloria separandi,
a cujus hic amore nec supplicio poterant separari.
Stolis fulgent albis, et palmas in manibus habent,
quia præmia in operibus habent, dum corpora quæ
pro Domino ignibus et bestiis dilacerata [Al., dila-
cerari], flagris absumi, per præcipitia dissolvi, un-

gulis abradi, omnimodo pœnarum genere passi sunt dissipari, per resurrectionem glorificata recipiunt. *Et clamabant, inquit, voce magna dicentes: Salus Deo nostro, qui sedet super thronum, et Agno (Apoc. vii).* Magna voce salutem Deo decantant, qui magna gratiarum actione recolunt, non sua se virtute sed ipso auxiliante tribulationum impugnantium superasse certamina. Dicit iterum eorum et præteritos agones et coronas describens perpetuas: *Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni (Ibid.).* Stolas quippe martyres in sanguine Agni laverunt, dum membra sua, quæ oculis insipientium visa sunt pœnarum squalore lædari, sic potius fuso pro Christo sanguine ab omnibus mundavere contagiis: insuper et beata immortalitatis luce digna reddidere, quod est lotas etiam dealbasse stolas in sanguine Agni. *Ideo sunt, inquit, ante thronum Dei, et serviunt ei die ac nocte in templo ejus.* Non est laboriosa, sed amabilis et optanda servitus, in Dei laudibus perpetuo assistere: dies quippe et nox non vicissitudinem temporis proprie, sed perpetuitatem tropice significant. Nox enim non erit illic, sed dies una melior in atriis Christi super millia, in qua non plorat Rachel filios suos, sed absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum; dantque [*Al.*, datque] vocem lætitiæ et salutis æternæ in tabernaculis justorum ei qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA X.

IN DIE FESTO CIRCUMCISIONIS DOMINI.

LUC. II. *In illo tempore, cum consummati essent dies octo ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, etc.*

Sanctam venerandamque præsentis festi memoriam paucis quidem verbis evangelista comprehendit, sed non pauca cœlestis mysterii virtute gravidam reliquit. Exposita namque nativitate Dominica, cujus gaudia mox angeli dignis laudibus extulerunt, pastores devota visitatione celebrarunt, omnes qui tunc audiere mirati sunt, nos quoque pro modulo nostro, prout potuimus, Christo Domino largiente, congruis missarum hymnorumque solemnibus exequiis, subjunxit atque ait:

Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab angelo, priusquam in utero conciperetur. Hæc sunt festivitatis hodiernæ gaudia veneranda, hæc sacræ solemnitas diei, hæc illa supernæ pietatis munera sacrosancta, quæ fidelium cordibus commendans Apostolus ait: *Quia, ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filio um reciperemus (Galat. iv).* Magna namque dispensatione pietatis ad redemptionem generis humani Deus Pater non angelum, non archangelum, sed Filium suum unigenitum mittere dignatus est. Quem quia in divinitatis suæ specie videre nequimus, magna rursus dilectionis arte providit ut hunc factum ex muliere, hoc est ex

A maternæ carnis substantia, sine virili admixtione conceptum, ad humanos verum hominem proferret aspectus: qui in divina virtute ac substantia manens, per omnia quod erat, veram naturæ mortalis infirmitatem quam non habebat, indueret. Et ut nobis necessariam obediendi virtutem præcipuo commendaret exemplo, factum sub lege, Filium suum misit Deus in mundum: non quia ipse legi quidem debeat, qui unus magister noster, unus est legislator et iudex, sed ut eos qui sub lege positi legis onera portare nequiverant, sua compassione juvaret, ac de servili conditione, qui sub lege erant, ereptos in adoptionem filiorum, quæ per gratiam est, sua largitate reduceret. Suscepit ergo circumcisionem lege decretam in carne, qui absque omni prorsus labe pollutionis apparuit in carne, et qui in similitudine carnis peccati, non autem in carne peccati advenit, remedium quo caro peccati consueverat mundari non respuit: sicut etiam unda baptismatis, qua novæ gratiæ populos a peccatorum sorde lavari voluit, ipse non necessitatis, sed exempli causa subiit. Scire etenim debet vestra fraternitas, quia idem salutiferæ curationis auxilium circumcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat, quod nunc baptismus agere revelatæ gratiæ tempore consuevit, excepto quod regni cœlestis januam necdum intrare poterant, donec adveniens benedictionem daret, qui legem dedit, ut videri posset Deus deorum in Sion, tantum in sinu Abrahæ post mortem beata requie consolati supernæ pacis ingressum spe felici expectabant. Qui enim nunc per Evangelium suum terribiliter ac salubriter clamat: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non potest introire in regnum Dei (Joan. iii);* ipse dudum per legem suam clamabat: *Masculus cujus præputii caro circumcisa non fuerit, peribit anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit (Gen. xvii),* id est, quia pactum vitæ in paradiso hominibus mandatum Adam prævaricante transgressus est, in quo omnes peccaverunt: peribit de cœtu sanctorum, si non ei fuerit remedio saluari subventum. Utraque ergo purificatio, et circumcisionis videlicet in lege, et in Evangelio baptismatis, tollendæ prævaricationis primæ gratia posita est. Et ne cui sæculi labentis ætati superni respectus munera deessent, illi quoque qui a mundi exordio usque ad tempora datæ circumcisionis vel post datam circumcisionem, de aliis nationibus Deo placuerunt, vel hostiarum oblationibus, vel certe sola fidei virtute suas suorumque animas Creatori commendantes, a primi reatus vinculis absolvere curabant. Sine fide enim impossibile est placere Deo: et sicut alias scriptum est: *Justus autem ex fide vivit (Habac. ii).* Sed veniens in carne Dei Filius, qui solam carnis naturam, nullam autem peccati contagionem contraxit de Adam, et quia Spiritus sancti virtute de virgine conceptus et natus [*Al. add. est*], nullo eguit munere gratiæ renascentis: utrumque genus purificationis subire dignatus est, et circumciscus videlicet a

parentibus octava die natiuitatis, et tricesimo ætatis anno baptizatus a Joanne, imo etiam tertium salutaris hostiæ munus ipse templi Dominus pro se non respuit offerri. Cujus die dehinc tricesima tertia, Domino opitulante, vestra charitas auditura simul est et celebratura mysterium. Cuncta, inquam, et legalis et evangelicæ purificationis generæ, qui nullo indignit, Dominus suscipere non desepxit, et [Al., ut] consummandæ jam legis decreta suo tempore doceret esse saluberrima, et aduentis Evangelii cunctis fidelibus ostenderet æque subeunda remedia. Sed et hoc quod eodem die suæ circumcisionis nomen ut Jesus vocaretur, accepit, ad imitationem priscae fecit observationis, quam ex eo credimus sumptam quod Abraham patriarcha, qui primus circumcisionis sacramentum in testimonium suæ magnæ fidei et divinæ ad eum promissionis accepit, eodem die suæ suorumque circumcisionis etiam nominis amplificatione simul cum sua conjugate benedicti promeruit, ut qui eatenus Abram pater excelsus dictus est, deinde Abraham, id est pater multarum gentium, vocaretur: *quia patrem*, inquit, *multarum gentium constitui te*. Quæ fidelissima promissio tam late per orbem jam patet impleta, ut etiam nos ipsi de gentibus ad fidei illius devotionem vocati, ipsum nos patrem spiritualiter habere gaudeamus, dicente etiam nobis Apostolo: *Si autem vos Christi, ergo semen Abraham estis, secundum promissionem hæredes* (Galat. III). *Et Sarai*, inquit, *uzorem tuam, non vocabis Sarai, sed Saram*, id est, non principem meam, sed principem: videlicet aperte docens ut eam quæ tantæ fidei particeps et socia facta est, non proprie principem suæ domus, sed absolute principem, id est, omnium recte credentium feminarum vocaret, et intelligeret esse parentem. Unde beatus apostolus Petrus credentes de gentibus feminas ad humilitatis, castitatis et modestiæ virtutem provocans, ejusdem matris nostræ Saræ debita cum laude meminit. *Sicut Sara*, inquit, *obediebat Abraham, dominum eum vocans, cujus estis filii benefacientes, et non timentes ullam perturbationem* (I Petr. III). Hæc dilectionem vestram, fratres, admonere curavimus, ut singuli vestrum meminerint etiam seipsos percepta fide Christi cum patriarchis nominis excelsi meruisse consortium, si percepta in Christo purificatione, baptismi salutaris derivatum a nomine Christi, gaudeant mutuasque cognomen, et hoc usque ad finem firmum intemperatumque servare contendant, gaudentes in se illud Isaïæ vaticinium esse completum: *Et servos suos vocabit nomine alio* (Isa. LXV), hoc est nomine Christiano, quo nunc omnes servi Christi se delectantur insigniri. Neque enim nomen aliud sub cælo datum est hominibus, in quo oporteat eos salvos fieri. Unde propheta consequenter adjungit: *In quo benedicendus super terram, benedicetur in Domino, amen* (Act. IV). Dicit et alias de eodem, multiplicandam etiam de gentibus Ecclesiam alloquens: *Videbunt gentes justum tuum, et cuncti reges inclitum tuum, et vocabitur tibi nomen novum,*

A quod os Domini locutum est (Isa. LXV). Quare autem puer qui natus est nobis, et [Al. om. et] filius qui datus est nobis, Jesu, id est, Salvatoris nomen accepit, non expositione ut a nobis possit intelligi, sed sollicita ac vigili eget intentione, ut etiam nos possimus ejusdem nominis participatione salvari. Legimus quippe, angelo interpretante, *Quia ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum* (Matth. I). Et indubitanter credimus ac speramus, qui a peccatis salvat, ipse etiam a corruptionibus, quæ ob peccata contigerunt, et ab ipsa morte salvare non omittit, Psalmista testante, qui ait: *Qui propitiis fit omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos* (Psalm. CIII). Dimissis quippe omnibus iniquitatibus nostris ad integrum omnes languores nostri sanabuntur, cum resurrectionis apparente gloria novissima inimica destructa fuerit mors. Et hæc est vera et plenaria nostra circumcisio, cum in die iudicii cunctis simul animæ carnisque corruptionibus exuti, mox peracto iudicio ad videndam perpetuo Creatoris faciem, aulam regni cælestis ingredimur, typice designans parvulos circumcisos ad templum Domini Hierosolymam cum laudibus hostiarum munus acceptabile deferrî. Vera enim circumcisio purgatur templum Domini cum muneribus ingreditur qui gloria resurrectionis ab omni labe mortalitatis excoctus, cum honorum fructibus operum supernæ civitatis gaudia sempiterna subit. *Disrupisti*, inquit, *vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Vota mea Domino reddam in atris domus Domini, in conspectu omnis populi ejus, in medio tui Hierusalem* (Psalm. CXV). Quod desideratissimum tempus cælestis introitus illa dies octava, qua circumcisio celebratur, indicat. Sex etenim sunt hujus sæculi ætates notissimis temporum distinctæ articulis, in quibus pro Deo laboribus insistere, et pro adipiscenda requie sempiterna ad tempus operari necesse est. Septima est ætas non in hac, sed in alia vita quiescentium usque ad tempus resurrectionis animarum. Octava autem ætas ipsa est dies resurrectionis sine ullo temporis fine beata, quando vera omnimodo circumcisionis gloria coruscante, non ultra corpus, quod corrumpitur, aggravat animam; non terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem, sed corpus jam corruptibile lætificat animam, et sublevat cælestis inhabitatio totum hominem visioni sui conditoris inhærentem. Cujus æterni diei beatitudinem propheta in illo, cujus supra meminimus, psalmo consequenter exponit, animam suam ipse et omnes interioris sui hominis affectus ad benedicendum Dominum recordandasque omnes ejus retributiones excitans: *Qui redimit de interitu, inquit, vitam tuam, qui satiat in bonis desiderium tuum, qui coronat te in miseratione et misericordia, renovabitur sicut aquilæ juvenus tua*. Et ideo necesse est, fratres charissimi, ut qui ad hujus pulcherrimæ renovationis, quasi summæ circumcisionis, desideramus præmia pertingere, curemus interim primitivæ circumcisionis et renovationis, quæ quotidiano virtutum exer-

citio fit, subire remedia. Deponamus secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris, renovemur spiritu mentis nostræ, et induamus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis. Neque audientes circumcisionem in uno corporis nostri membro nos castigare, sufficere credamus: sed sicut idem alibi monet Apostolus: *Mundemus nos ab omni labe et inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei* (II Cor. vii); relegamus Acta apostolorum, videamus beatissimum protomartyrem Stephanum Judæis se cum Domino persequentibus terribiliter intonantem: *Duri cervice, et incircumcisi cordibus et auribus, vos semper Spiritui sancto restitistis*. Si ergo incircumcisi cordibus et auribus sunt, qui Spiritus sancti monitis resistunt, est utique cordium et aurium circumcisio. Et si est cordium et aurium, est et omnium exterioris interiorisque hominis nostri sensuum. Qui enim viderit mulierem ad concupiscendam eam, qui habuerit oculos sublimes, hujus incircumcisi est visus: quibus voce Veritatis dicitur: *Qui est ex Deo, verbum Dei audit. Propterea nos non audistis, quia ex Deo non estis* (Joan. viii). Incircumcisi sunt auribus, incircumcisi lingua et manibus sunt, quorum os locutum est vanitatem, et dextera eorum dextera iniquitatis: qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem sunt in cordibus eorum, et dextera eorum repleta est muneribus. Incircumcisi sunt gustu, quos propheta redarguit, dicens: *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem* (Isa. v). Incircumcisi olfactu et tactu, qui unguento et variis odoribus sunt delibuit; qui sequuntur amplexus meretricis, aspergentes cubile suum myrrha, et aloe et cinnamomo. Incircumcisi gressibus, de quibus Psalmista commemorat: *Contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt* (Psalm. xi). At qui omni custodia servant suum cor, qui avertunt oculos suos ne videant vanitatem, qui sepiunt aures suas spinis, ne audiant linguam nequam, qui gustant et vident quam suavis est Dominus, quam beati viri qui sperant in eo, qui custodiunt vias suas ut non delinquant in lingua sua, qui donec superest halitus in eis, et Spiritus Dei in naribus eorum, non loquuntur labiis iniquitatem, nec lingua eorum meditata mendacium, qui levant manus suas ad mandata Dei quæ diligunt, qui ab omni via mala prohibent pedes suos ut custodiant verbum Dei, isti omnes suos sensus petra spiritualis exercitii se ostendunt habere circumcisos. Petrinis quippe cultis circumcisionem fieri legimus: petra autem erat Christus, cujus fide, spe et charitate, non solum in baptisate, sed in omni prorsus actione devota purificantur corda bonorum. Quæ et ipsa quotidiana nostra circumcisio, id est continua cordis mundatio, semper octavæ diei sacramentum celebrare non desistit, quia nos in exemplum Dominicæ resurrectionis, quæ octava die, id est post septimam

A sabbati, facta est, sanctificare consuevit, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus, præstante Deo qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XI.

IN DIE FESTO THEOPHANIÆ.

MATTH. III, MARC. I, LUC. III, JOANNIS I. *In illo tempore venit Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo, etc.*

Lectio sancti Evangelii, quam modo, fratres, audivimus, magnum nobis et in Domino et in servo dat perfectæ humilitatis exemplum. In Domino quidem, quia cum sit Dominus non solum ab homine servo baptizari, sed etiam ipse ad hunc baptizandum venire dignatus est. In servo autem, quia cum sciret præcursorem se ac baptistam Salvatoris sui esse destinatum, memor tamen propriæ fragilitatis injunctum sibi humiliter excusavit officium, dicens: *Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me?* Sed quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur, et Dominus qui in forma hominis propter homines instruendos humilis apparuit, mox a Deo Patre quantum super homines, imo etiam quantum super angelos, et super omne quod creatum est emineret, apparuit voce lapsa ad eum hujusmodi a magnifica gloria: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Et fidelissimus atque humillimus servus ille Joannes, qui baptizari a Domino, quam Dominum baptizare magis adoptavit [Al., optavit], et ipsum baptizare Dominum, et apertis suæ mentis oculis descendentem super eum Spiritum præ cæteris mortalibus videre promeruit. Verum quia breviter ista prælibavimus, latius jam cuncta exposituri ipsum sacræ lectionis videamus exordium.

Tunc venit, inquit, Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. Venit Filius Dei baptizari ab homine, non anxia necessitate abluendi alicujus sui peccati qui peccatum non fecit ullum, nec inventus est dolus in ore ejus, sed pia dispensatione abluendi omnis nostri contagionem peccati, qui in multis offendimus omnes, et si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. Venit baptizari in aquis ipsarum conditor aquarum ut nobis qui in iniquitatibus concepti, et in delictis sumus generati, secundæ nativitatis, quæ per aquam et spiritum celebratur, appetendum insinuaret mysterium. Dignatus est lavari aquis Jordanicis, qui erat mundus a sordibus cunctis, ut ad diluendas nostrorum sordes scelerum omnium fluenta sanctificaret aquarum. Sed quia humillimam Domini dispensationem ex lectione evangelica cognovimus, etiam servi humillimam obeditionem sollicita intentione videamus. Sequitur:

Joannes autem prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me? Expavit illum ad se venisse ut baptizaretur aqua, cui nulla inerat quæ baptismo tergeretur culpa, imo qui per suæ

gratiam Spiritus cunctam credentibus mundi tolleret culpam. Unde recte intelligitur quod hic dicit Joannes, *Ego a te debeo baptizari*, hoc esse quod apud evangelistam Joannem illo ad se veniente dixisse narratur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (Joan. 1.) Ab illo enim debemus omnes baptizari qui ad hoc venit in mundum ut peccata tolleret mundi. Ab illo debuit ipse Joannes baptizari, id est a peccati originalis contagione mundari, qui quamvis nullus [Al., nullo] inter natos mulierum major [Al., minor], tamen quasi natus ex muliere culpæ uævo non carebat. Ideoque cum cæteris mulierum natis ab eo qui natus ex virgine Deus in carne apparuit, opus habebat ablui. Quoniam ergo scriptum est: *Quid est homo ut immaculatus sit, et ut mundus appareat natus ex muliere* (Job, xv) ? jure timuit homo quamvis sanctus, natus tamen ex muliere, et ob id a culpæ macula non immunis baptizare Dominum, quem ex virgine natum noverat, nullam prorsus habere maculam culpæ. Sed quia vera humilitas ipsa est quam obedientia comes non deserit, quod prius officium expavit humiliter implevit. Nam sequi ur :

Respondens autem Jesus dixit ei: Sine modo, sic enim decet nos adimplere omnem justitiam: tunc dimisit eum. Id est, tunc demum dimisit, tunc consensit, tunc passus est eum a se baptizari, cum tali ordine cognovisset omnem justitiam debere compleri. Sine modo, inquit, sine me modo, ut jussi, a te baptizari in aqua, et tu postmodum a me quod quaris, baptizaberis in spiritu. Sic enim decet nos prærogare exemplum implendæ omnis justitiæ, ut videlicet discant fideles neminem posse hominem absque unda baptismatis perfecte justum existere, et esse omnibus quamvis innocenter et juste viventibus necessarium vivificæ regenerationis officium, cum me qui Spiritus sancti opere conceptus et natus [Al. add., sum] cognoverint secundæ nativitatis subiisse, vel potius mihi [Al., sibi] consecrasse lavacrum. At [Al., ut] nulla personarum majorum contemnat ab humilibus meis in remissionem peccatorum baptizari, cum meminerit Dominum, qui in Spiritu sancto baptizans peccata dimittere solet, suum baptizandum in aqua submitnisse servi manibus caput. Sequitur :

Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua: et ecce aperti sunt ei cæli, et vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, et venientem super se. Et hoc ad impletionem omnis justitiæ pertinet quod baptizato Domino aperti sunt ei cæli, et Spiritus descendit super eum, ut hinc nimirum fides nostra confirmetur, per mysterium sacri baptismatis aperiri nobis introitum patriæ cælestis, et sancti Spiritus gratia ministrari. Numquid enim credi decet Domino tunc primum cælestia patuisse secreta, cum recta fides habeat non minus tempore quo cum hominibus conversatus est, quam et post et antea in sinu Patris mansisse, et sedem tenuisse cælestem ? Aut a tricesimo ætatis suæ [Al. om. suæ] anno, quando baptizatus est, Spiritus sancti dona percepit

qui prima conceptione Spiritu sancto plenus semper exstitit ? Nobis ergo, fratres charissimi, nobis sunt hæc celebrata mysteria. Quia enim nobis Dominus sacrosancto sui corporis intinctu baptismi lavacrum delicavit, nobis quoque post acceptum baptisma cæli aditum patere, et Spiritum sanctum dari monstravit. Et congrua multum distantia, quia primus Adam ab immundo spiritu deceptus per serpentem, gaudia regni cælestis amisit; secundus Adam a Spiritu sancto per columbam glorificatus ejusdem regni limina reseravit, flammamque vibrantem, qua ingressum paradisi expulso Adam primo Cherub custos interclusit. Secundus Adam hodierna die per aquam lavacri renascentis exstingui debere monstravit, ut unde ille cum sua conjugè ab hoste victus exiit, ibi iste cum sanctorum Ecclesia, sponsa videlicet sua, de hoste victor rediret, imo potiora redemptis a peccato vitæ immortalis munera pater futuri sæculi princeps pacis donaret, quæ præsentis nostri sæculi pater princeps discordiæ venundatus sub peccato sua cum stirpe perdidit; quia nimirum vita illa beatissima, quam deseruit Adam, quamvis incomparabili luce et pace sublimis ab omnium curarum stimulantium nube serena crebra Dei et angelorum fuerit visione et allocutione glorificata, in terræ tamen hujus erat locis constituta terrenis, quamvis nullo labore quæsitis alenda fructibus: at hæc quam Christus tribuit in cælorum est arce vita perennis non crebra, sed e [Al. om. e] continuæ divini contemplationis luce reflecta. Prima hominis vita beata ita fuit immortalis, ut posset in ea homo non mori, si se a peccati seductione cautus servaret; secunda vero ita flet immortalis, ut non possit in ea homo mori, nec ulla peccati pulsantis seductione tentari. Bene autem Spiritus reconciliator in columba, quæ multum simplex est avis, apparuit, ut et suæ videlicet naturæ simplicitatem per hujus speciem animalis ostenderet. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fletum, ut eum in quem descendit mansuetum mitemque ac misericordiæ supernæ præconem ministrumque doceret mundo esse futurum; simul et omnes qui sua gratia essent renovandi, simplices ac mundi corde [Al., misericordes] admoneret ingredi, juxta quod scriptum est: *Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum. Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis* (Sap. 1). Hinc est quod Simon, qui in felle amaritudinis et obligatione iniquitatis permanere consensit, partem sortemque in hoc Spiritu habere nequivit. Illo enim spiritu plenus erat qui in serpente hominibus apparendo, quia ipse malitiæ et insidiarum peste infectus esset corda diligenter edocuit. Sed descendente super Dominum Spiritu, videamus quid sequitur :

Et ecce vox de cælis dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Filius Dei baptizatur in homine, Spiritus Dei descendit in columba, Pater Deus in voce sanctæ et individue Trinitatis in baptismi declaratur mysterium [Al., mysterio]. Et re-

ete, ut qui sacramentorum suorum dispensatoribus erat præcepturus docere omnes gentes, et baptizare eos [*Al.*, eas] in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, primus ipse suo in baptismo totam personaliter panderet adesse Trinitatem. Quod ait vox paterna, *hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*, ad comparationem terreni hominis dicit, in quo peccante quodammodo sibi displicuisse Deus conditor insinuat, cum ait: *Pœnitet me hominem fecisse in terra* (*Gen.* vi.). Pœnitentia quidem in Deum nulla cadit, sed nostro more loquens, qui compungi pœnitentia solemus, quando contra votum nostra opera verti videmus. Pœnitere se dixit hominem fecisse in terra, quem a rectitudine suæ facturæ peccando degenerare [*Al.*, deviare] conspexit. In Filio autem suo unigenito sibi singulariter complacuit, quia hunc hominem quem induerat a peccato immunem servare cognovit. Et in hac quoque voce Patris, sicut et in cæteris baptizati Domini mysteriis, omnis justitiæ declaratur impletio. Cœternus enim et consubstantialis Patri Filius, descendente super eum Spiritu, qui sit hominibus intimatur, ut per hoc discant homines per gratiam se baptismatis accepto Spiritu sancto de filii diaboli in Dei filios [*Al.* add. se] posse transferri, sicut Apostolus edocet, fidelibus ita loquens: *Acceptistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater* (*Rom.* viii.). Et evangelista Joannes: *Quotquot, inquit, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus* (*Joan.* i.). His de baptismo nostri Salvatoris, fratres charissimi, prout ipse donavit, commemoratis, ad nosipos revertamur, et quia [*Al.*, utique] humilitatem obedientiamque baptistæ simul et baptizati audivimus, per humilem obedientiam baptisma quod suscepimus servare curemus, mundantes nos ob omnino inquitamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Humiliter ergo ejus subeunda et servanda mysteria eis qui necdum in his sunt initiati suadeamus, et quotquot per gradum sacerdotalem ad dispensanda illorum sumus sacramenta promoti, humiliter injunctum nobis impleamus officium. Studeamus omnes solliciti, ut januam patriæ cœlestis, quæ nobis est divinis patefacta mysteriis, humanis ipsi nobis non intercludamus illecebris. Neque enim frustra Dominum apud evangelistam Lucam post baptisma orasse, et sic cœlo aperto Spiritum ac vocem Patris venisse commemoratur, qui etiam tribus consonantibus evangelistis baptizatus, mox junium quadraginta dierum solitarius exercuit; sed nos profecto docuit, nosque suo informavit exemplo, ut post acceptam in baptismo remissionem peccatorum, vigiliis, jejuniis, orationibus cæterisque Spiritus fructibus operam demus, ne nobis torpentibus minusque sollicitis immundus spiritus, qui de corde nostro expulsus in [*Al.* om. in] baptismo fuerat, redeat, nosque spiritualibus divitiis vacuos inveniens, septemplex peste deprimat et sint novissima nostræ pejora prioribus. Caveamus seduli, ne ignem nobis ipsi, qui vitæ iter occludat, nostrorum crebro

A accendamus fomitem vitiorum. Flammeus namque gladius qualiscunque ille est, qui paradisi ostia servat, singulis quibuscunque [*Al.*, quibusque] fidelium fonte baptismatis exstinctus est, et ut redire possit homo ablati, infidelibus autem manet semper immobilis. Sed et falsis [*Al.*, falso] fidelibus vocatis quidem, sed non electis, dum post baptisma se criminibus implicare non metuunt, quasi post extinctionem idem ignis reaccenditur; ne mereantur intrare regnum, quod flecto corde ac duplici requirunt, serpentino potius dente fraudulentum quam simplici oculo columbini, quem in Ecclesia sua multum se diligere Dominus ostendit, qui in amoris Cantico ait: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra: oculi tui columbarum* (*Cant.* i.). Unde quia nobis ad descendendam Deo placitam simplicitatem columbæ forma proponitur, diligentius ejus naturam videamus, ut per singula innocentiae ejus exempla, vitæ nobis emendationis instituta sumamus. Hæc a malitia fellis prorsus aliena est. Et nos igitur a malitiæ felle alienemur, omnisque amaritudo, et ira, et indignatio tollatur a nobis cum omni malitia. Ita [*Al.* om. Ita] nullum ore vel unguibus lœdit, nec minimas quidem musculas, vel vermiculos, quibus minores pene omnes aviculæ se suosque pullos nutriunt, inquirunt. Videamus nos [*Al.* om. nos] ne dentes nostri sint arma et sagittæ, ne mordentes et comedentes invicem, consumamur ab invicem. Contineamus manus a rapinis: qui furabatur, jam non furetur. Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Nam et columba sæpe alienos quasi suos fertur alere pullos. Ipsa terræ fructibus et semine pascitur. Audiamus Apostolum: *Bonum est non manducare carnem, et non bibere vinum* (*Rom.* xiv.). Et apostolus Petrus: *Ministrate, inquit, in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis* (*II Petr.* i.). Gemitum pro cantu habet. Miseri simus, et lugeamus, et ploremus coram Domino qui fecit nos. Risus noster in luctum convertatur, et gaudium in mœrorem. Beati enim lugentes, quoniam ipsi consolabuntur. Super aquas sedere consuevit, ut venturi raptum accipitris prævisa in aquis umbra declinet. Et nos mundi simus, ac mundati Scripturarum fluentis seduli assidere curemus, quarum speculis edocti dignoscere et præcavere valeamus insidias hostis antiqui. Tales quippe amat Ecclesia, sponsa videlicet Christi, quæ in amoris [*Al.*, amatoris] sui laudibus cantat: *Oculi ejus sicut columbæ, quæ lacte sunt lotæ, et resident juxta fluentia plenissima*. Nidificare solet in foraminibus petræ, in caverna maceriæ. Petra Christus est, cujus in cruce clavis manus, latus est lancea perforatum, unde continuo sanguis et aqua, nostræ videlicet sanctificationis et ablutionis mysterium, exivit. Maceria ejus est virtus coadunata sanctorum, caverna in ea [*Al.* add. macerie] sinus paternæ dilectionis, quo teneriores fidelium animos dum ad fidei, spei et di-

lectionis perfectionem nutriendos suscipiunt, quasi A
nificandis columbis in se locum pandunt. Hæc
ergo fortiorum auxilia, qui adhuc pusilli in fide su-
mus, humiliter subeamus, his Dominicæ passionis
sacramentis semper sanctificari curemus. Talem nam-
que omnium nostrum conversationem Dominus querit,
talibus intentam studiis uniuscujusque nostrum
vitam videre desiderat, talium voce suas laudes de-
cantari ac prædicari gratulatur. *Surge, inquit, amica
mea, speciosa mea, et veni, columba mea, in forami-
nibus petræ, in caverna maceræ. Ostende mihi faciem
tuam, sonet vox tua in auribus meis (Cant. II).* Hæc de
natura columbæ septem virtutis exempla commemo-
rasse sufficiat. Et recte fortasse, quia Spiritus sancti,
qui in columba descendit, septiformis est gratia.
Verum ex omnibus quæ de ejus natura moraliter
interpretanda humana potest comperire solertia,
restat unum quod de ejus actu mystico sacra narrat
historia. Cum enim Dominus in figuram futuri bap-
tismatis originalis mundi scelera diluvii aquis ablueret,
transacta mundatione scire volens Noe qualiter se
facies haberet terræ, emisit corvum, qui ad arcam
redire contempsit, significans eos qui abluti licet
unda baptismatis nigerrimum tamen veteris habitum
hominis emendatius vivendo deponere negligunt, et
ne sancti Spiritus unctione renovari mereantur, sta-
tim ab intima catholicæ pacis et quietis unitate,
exteriora, id est sæculi desideria, sequendo desciscunt.
Emisit post eum columbam; at illa venit ad
eum vespere, portans ramum olivæ virentibus foliis,
in ore suo. Animadvertitis credo, fratres, et me lo-
quentem vestro intellectu prævenitis, ramum olivæ
virentibus foliis gratiam esse Spiritus sancti vitæ
verbis abundantem: de cujus plenitudine super Chri-
stum requiescente, psalmus ait: *Unxit te Deus, Deus
tuus, oleo lætitiæ, præ consortibus tuis (Psalm. XLIV).*
De cujus dono consortibus Christi dato loquitur
Joannes: *Vos unctionem habetis a sancto, et nostis
omnia (I Joan. II).* Et pulcherrima comparatione
umbra veritatis concinit. Ramum olivæ columba
corporalis ablutam diluvii aquis detulit in arcam,
Spiritus sanctus in specie columbæ corporalis bap-
tizatum aqua Jordanis descendit in Dominum. Nos
quoque Christi et Ecclesiæ membra, quos non solum
homines qui erant in arca cum Noe, sed et animantia
quæ arca continebat, et ipsa quoque ligna ex quibus
eadem facta est arca, figurant post acceptum undæ
regenerationis lavacrum: per unctionem sacri chris-
matis gratia Spiritus sancti signamur, quam con-
servare in nobis intemeratam dignetur ipse qui dedit
Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat
in æternum. Amen.

HOMILIA XII.

IN DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

LUC. II. *In illo tempore cum factus esset Jesus anno-
rum duodecim, ascendit illis Hierosolimam
secundum consuetudinem diei festi, consummatis-
que diebus cum redirent, remansit puer Jesus in
Hierusalem, etc.*

Aperta est nobis, fratres charissimi, sancti Evan-

geli lectio recitata, neque opus est ut in ea quid
exponendo loquamur. Describit namque infantiam
pueritiamque nostri Redemptoris, qua nostræ parti-
ceps humanitatis dignatus est fieri: commemorat
æternitatem divinæ majestatis, in qua Patri mansit
ac manet semper æqualis; ut videlicet incarnationis
ejus humilitate ad memoriam revocata, et ipsi con-
tra omnium vulnera peccatorum medicamentum veræ
humilitatis curemus exercere, pio semper animo
recolentes quantum nos pro divino amore, quantum
pro nostra salute oporteat humiliari, qui terra sumus
et cinis, si tantum summa illa potestas pro nobis
humiliari non respuit ut ad suscipienda nostræ fra-
gilitatis infirma descenderet. Item audita, credita
et confessa divinitate Domini Salvatoris, qua Patri
et Spiritui sancto consubstantialis semper et coæter-
nus perseverat, speremus nos per humanitatis ejus
sacramenta quibus imbuti sumus, usque ad contem-
plandam divinitatis ejusdem gloriam posse pertin-
gere, quam ipse suis fidelibus servis fideli pietate
pollicetur, dicens: *Qui habet mandata mea, et servat
ea, ille est qui diligit me: qui autem diligit me, dili-
getur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo
ei meipsum (Joan. XIV).* Meipsum, inquit, manifestabo
id est, non qualem me omnes conspicerent, qualem
etiam infideles videre possunt et crucifigere, sed
qualem in decore suo regem sæculorum soli videre
possunt oculi mundi sanctorum, talem me ad repen-
dendam vicem dilectionis his qui me diligunt, osten-
dam. Igitur speremus nos, ut diximus, per humani-
tatis ejus sacramenta ad videndam divinitatis speciem
posse conscendere, si tamen eadem sacramenta digno
justitiæ et sanctitatis et veritatis honore, ut accepi-
mus, illibata servemus, si humanæ conversationis
ejus exempla, si doctrinæ, quam per hominem no-
bis ministravit, humiliter dicta sequamur. Nam qui
humilitatis ejus vestigia sequi dedignatur, qua teme-
ritate sperat se ad intuenda claritatis ejus gaudia
posse penetrare? Quod ergo Dominus per omnes
annos cum parentibus in Pascha Hierosolimam ve-
nit humanæ nimirum est humilitatis indicium. Ho-
minis est namque ad offerenda Deo sacrificiorum
spiritualium vota concurrere, et auctorem suum
orationibus lacrymisque sibi conciliare profusis.
Fecit ergo Dominus inter homines homo natus quod
faciendum hominibus per angelos imperaverat Deus.
Servavit ipse legem quam dedit, ut nobis qui puri
homines sumus, servandum per omnia quidquid
Deus jubet, ostenderet. Sequamur igitur iter hu-
manæ conversationis ejus, si divinitatis gloria de-
lectamur intueri, si optamus habitare in domo ejus
æterna, in cælis omnibus diebus vitæ nostræ, si ju-
vat videre voluptatem Domini, et protegi a templo
sancto ejus (Psalm. xxvi). Et ne ulla in æternum
malorum aura pulsemur, meminerimus præsentis
Ecclesiæ domum necessariis precum mundarum fre-
quentaræ muneribus. Quod ipse duodenis in templo
sedit in medio doctorum audiens et interrogans
illos, humanæ est humilitatis indicium, imo etiam

eximium descendæ humilitatis exemplum. Dei quippe virtus, Dei sapientia æterna quæ divinitus loquitur: *Ego sapientia habito in consilio, et eruditus intersam cogitationibus. Meum est consilium et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo, per me reges regnant, et conditores legum justa decernunt. Beatus homo qui audit me, et qui vigilat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei (Prov. viii).* Ipsa homine induta ad audiendos homines advenire dignata est, ut nimirum hominibus, quævis summo ingenio præditis, necessariam discendi verbi formam prærogaret: ne si qui discipuli veritatis fieri refugerent, magistri efficerentur erroris. Et bene qui juvenis erat doctrinæ subiturus officium, puerulus adhuc seniores audit et interrogat, ut videlicet eorum provida dispensatione compescat audaciam, qui non solum indocti, sed etiam impubes ad docendum prorumpere magis, quam ad discendum volunt submitti. Sequamur iter ejus humanitatis, si nos mansio divinæ delectat visionis, memores semper illius præcepti: *Audi, fili mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo (Prov. i).* Per auditum quippe disciplinæ paternæ ac pro observantia maternæ legis gratia capiti nostro, et collo torques additur: quia quanto quis divinis intentus fuerit auscultare præceptis, quanto ea quæ didicerit in unitate matris Ecclesiæ diligentius observare studuerit, tanto et nunc dignius ad honorem prædicandi, et in futuro sublimius ascendet ad beatitudinem cum Christo sine fine regnandi. Verum ne quis autemet Dominum Salvatorem ob imperitiæ necessitatem adisse audissequæ et interrogasse magistros, videamus quid sequitur:

Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis ejus, et videntes mirati sunt. Qui enim idem verus homo et verus erat Deus, ad ostendendum quia homo erat, homines magistros humiliter audiebat, et ad comprobandum quia Deus erat eisdem loquentibus sublimiter respondebat. Quod matri quærenti ac dicenti:

Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te. Respondit: Et quid est quod me quærebatis? An nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Divinæ majestatis indicium fuit, de qua alibi dicit: Omnia quæcunque habet Pater, mea sunt; atque ideo rectissime templum non minus ad se quam ad Patrem pertinere testatur. Inventus quippe in templo dicit quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse: quia nimirum quorum una est majestas et gloria, horum etiam una sedes ac domus est; nec solum materialis Dei domus, quæ ad adorandum eum temporaliter fieri solet, sed etiam domus intellectualis quæ ad laudandum eum in æternum construitur, æque Patri ac Filio, imo etiam Spiritui sancto constat esse communis. Denique idem Dei Filius, qui de se ac Patre dilectori suo promittit: Veniemus ad eum, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv), dicit de Sp-

ritu: Et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, qui apud vos manebit, et in vobis erit (Ibid.). Quia videlicet ejusdem sanctæ Trinitatis, cujus una atque indivisibilis natura divinitatis est, mansio in cordibus electorum dispar esse non potest. Ergo quod Dominus in templo sedens dicit, *In his quæ Patris mei sunt oportet me esse*, declaratio est consequenternæ Deo Patri potestatis et gloriæ. Quod autem rediens Nazareth erat subditus parentibus, humanæ est veritatis indicium, simulque humilitatis exemplum. In ea namque natura subditus erat hominibus, in qua minor est Patre. Unde et ipse dicit: *Vado ad Patrem, quia Pater major me est: in qua etiam minoratus est paulo minus ab angelis (Joan. xiv).* In illa autem in qua ipse et Pater unum sunt, in qua non ex tempore vadit ad Patrem, sed semper in ipso est, omnia per ipsum facta sunt, et ipse est ante omnes. Cujus multum est miranda magnæ dispensatio pietatis, qui dum parentes suos mysterium divinæ suæ majestatis necdum capere vidisset, exhibuit eis humanæ subjectionem humilitatis, ut per hanc eos paulatim ad agnitionem divinitatis insuaderet. Cum enim dixisset, *Quid est quod me quærebatis? an nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad illos, sicut evangelista consequenter insinuat:

Descendit cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis. Dicebat ergo arcanum suæ divinæ virtutis parentibus humanæ suæ fragilitatis, matri suæ scilicet veræ suæ carnis, et castissimo tutori castitatis illius, qui per id temporis, nec dum prola a luce Evangelica, ab omnibus pene qui eos nosse poterant, carnali conjunctione vir ejus, carnali administratione pater æstimabatur simul et vocabatur ipse Dominus Salvatoris. Dicebat, inquam, his, *Quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse.* Qui cum arcem tanquam mysterii ascendere intelligendo non possent, neque aliter eum in his quæ vere patris ejus essent manere decernerent, nisi ut comprehendere nosset, descendit ipse cum ipsis ad inferiora conversationis eorum, cœpitque manere in his quæ illorum erant: et erat eis pia dispensatione subjectus, donec proficiente humilitatis magisterio, quantum omnibus creaturis esset præferendus agnoscerent. Quid pro his nostra agat superbia obsecro paucis attendamus. Certe cum ea, quæ non æternaliter novimus, sed juvante Domino ex tempore didicimus, arcana Scripturarum, simpliciores quosque fratres loquentibus nobis intelligere non posse sentimus, statim extolli consuescimus, eisque despectis de nostra nos quasi singulari ac per plurima eruditione jactamus, quasi non sint per plures etiam nobis multo doctiores; et qui a doctioribus nolumus despici, ipsi indoctiores nobis despiciere, imo etiam irridere gaudemus: neque reminisci curamus, quia non eis qui vel mysteria fidei, vel sui præcepta conditoris tantum meditando percipiunt, sed his potius qui ea quæ discere

potuerunt operando exercent, regni cœlestis aditus patet. Insuper etiam scienti bonum facere, et non facienti, peccatum est illi. Et sicut Dominus ipse testatur: *Omni cum multum datum est, multum requiritur ab eo (Luc. xii)*. Ne nos ergo scientia inflat, sed charitas potius œdificet: sequamur exemplum apparentis in homine Filii Dei, qui eis quos se ad sublimia discenda sequi needum valere conspexit, seipsum benigna humilitate subiecit, cujus exemplo imbutos eorum animos cœlesti gratia dignos cœlestis arcani redderet esse capaces.

Et mater, inquit, ejus conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo. Omnia quæ de Domino vel a Domino dicta sive acta cognoverat mater Virgo, diligentius in corde retinebat, sollicitè cuncta memoriæ commendabat, ut cum demum tempus prædicandæ sive scribendæ incarnationis ejus adveniret, sufficienter universa, prout essent gesta, posset explicare quærentibus. Imitemur et nos, fratres mei, piam Domini matrem, ipsi quoque omnia verba et facta Domini ac Salvatoris nostri fixo in corde conservando, horum meditatione diurna et nocturna importunos inanum nocentiumque cogitationum repellamus incursus: horum crebra collatione et nos et proximos nostros a fabulis supervacuis et male dulcoratis detractionum colloquiis castigare atque ad divinæ frequentiam laudis accendere curemus. Si enim, fratres charissimi, in futuri beatitudine sæculi habitare in domo Domini, ac perpetuo illum laudare desideramus, oportet nimirum et in hoc sæculo, quod in futuro quæramus, sollicitè præmonstramus, frequentando videlicet Ecclesiæ limina, et non solum in ea laudes Domini canendo, sed et in omni loco dominationis ejus ea quæ ad laudem gloriæque conditoris nostri proficiant verbis pariter ac factis ostendendo.

Et Jesus, inquit, proficiebat scientia, ætate et gratia apud Deum et homines. Natura vere humanitatis indicat, in qua proficere ad tempus voluit, qui in divinitate idem est, et anni ejus non deficient. Juxta hominis quippe naturam proficiebat sapientia, non quidem ipse sapientior ex tempore existendo, qui a prima conceptionis hora spiritu sapientiæ plenus permanebat, sed eandem qua plenus erat sapientiam cæteris ex tempore paulatim demonstrando. Juxta hominis naturam proficiebat ætate, quia de infantia ad pueritiam, de pueritia ad juventutem, consueto hominibus crescendo ordine pervenit. Juxta hominis naturam proficiebat gratia, non ipse per accessum temporis accipiendo quod non habebat, sed pendendo donum gratiæ quod habebat. Et bene cum dictum esset quia Jesus proficiebat sapientia, ætate et gratia, adjunctum est, apud Deum et homines; quia quantum proficiente ætate hominibus sapientiæ et gratiæ quæ sibi inerant dona patefaciebat, tantum eos ad laudem Dei patris semper excitare curabat, peragens ipse quod cæteris agendum præcepit: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœ-*

lis est (Matth. v). Atque ideo non solum apud homines gratia et sapientia proficere dicitur, in quantum ipsi ejus sapientiam gratiamque potuere cognoscere, sed etiam apud Deum, in quantum ad ejus laudem gloriamque, sapientiam ac gratiam, quam in eo cognovere, retulerunt: cujus beneficiis ac muneribus æternis sit laus et gratiarum actio in omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIII.

IN DOMINICA SECUNDA POST EPIPHANIAM.

JOANN. II. *In illo tempore nuptiæ factæ sunt in Cana Galiliæ, et erat mater Jesu ibi, etc.*

Quod Dominus noster atque Salvator ad nuptias vocatus, non solum venire, sed et miraculum ibidem, quo convivas lætificaret, facere dignatus est, exceptis cœlestium sacramentorum figuris, etiam juxta litteram recte fidem credentium confirmat. Porro Tatiani et Marciani cæterorumque qui nuptiis detrahunt perfidia quam sit damnabilis insinuat. Si enim toro immaculato et nuptiis debita castitate celebratis culpa inesset, nequaquam Dominus ad has venire, nequaquam eas signorum suorum initiis consecrare voluisset. Nunc autem, quia bona est castitas conjugalis, melior continentia vidualis, optima perfectio virginalis, ad comprobendam omnium electionem graduum, discernendum tamen singulorum meritum, ex intemerato Mariæ virginis utero nasci dignatus est, a prophetico Annæ viduæ ore mox natus benedicatur, a nuptiarum celebratoribus jam juvenis invitatur, et hos suæ præsentia vir utis honorat. Sed nunc redeamus ad altiorem cœlestium lætitiarum figurarum. Miracula namque factorus in terra Dei Filius venit ad nuptias, ut ipsi se esse diceret de quo sub typo solis Psalmista præcinit: *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exsultavit ut gigas ad currendam viam, a summo cœlo egressio ejus (Psal. xviii)*. Qui et ipse quodam loco de se suisque fidelibus ait: *Nunquid possunt filii sponsi lugere quandiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt (Matth. ix)*. Quia nimirum incarnatio nostri Salvatoris ex quo patribus cœpit promitti, multis est sanctorum lacrymis et luctu semper exspectata donec veniret. Similiter ex quo post resurrectionem ascendit ad Patrem, omnis sanctorum spes ad ejus pendet reditum. Solo autem quocum hominibus conversatus est tempore, flere ac lugere nequiverunt, quia jam secum etiam corporaliter eum quem spiritualiter dilexerunt habebant. Sponsus ergo Christus, sponsa ejus est Ecclesia, filii sponsi vel nuptiarum singuli quique fidelium ejus sunt: tempus nuptiarum est tempus illud quando per incarnationis mysterium sanctam sibi Ecclesiam sociavit. Non igitur casu, sed certi gratia mysterii, venit ad nuptias in terra carnali more celebratas, qui ad copulandam sibi spirituali amore Ecclesiam de cœlo descendit ad terram: cujus quidem thalamus incorruptæ genitricis uterus fuit, in quo Deus humane naturæ conjunctus est, et ex quo ad sociandam

sibi Ecclesiam tanquam sponsus processit. Primus nuptiarum locus in Judæa exstitit, in qua Filius Dei homo fieri, et Ecclesiam sui corporis participatione consecrare, sui que Spiritus pignore in fide confirmare dignatus est : sed vocatis ad fidem gentibus, usque ad fines orbis terræ earundem nuptiarum votiva gaudia pervenerunt. Nec vacat a mysterio quod dicitur tertia, post ea quæ superior Evangelii sermo descripserat, nuptiæ factæ referuntur, sed tertio tempore sæculi Dominum ad aptandam sibi Ecclesiam venisse designat. Primum quippe sæculi tempus ante legem patriarcharum exemplo, secundum sub lege prophetarum scriptis, tertium sub gratia præconiis evangelistarum, quasi tertii diei luce mundo refulsit, in quo Dominus et Salvator noster pro redemptione generis humani in carne natus apparuit. Sed et hoc quod in Cana Galilææ, id est in zelo transmirationis perpetrata, eadem nuptiæ factæ perhibentur, typice denuntiat eos maxime gratia Christi dignos existere qui zelo fervere piæ devotionis, et æmulari charismata majora, ac de vitis ad virtutes, bona operando, de terrenis ad æterna norunt sperando et amando transmigrare. Discumbente autem ad nuptias Domino, vinum defecit, ut vino meliori per ipsum mirabili ordine facto, manifestaretur gloria latentis in homine Dei, et creditum in eum fides aucta proficeret. Quod si mysterium quæramus, apparente in carne Domino, merca illa legalis sensus suavitas paulatim cœperat ob carnalem Pharisæorum interpretationem, a prisca sua virtute deficere, qui mox ea quæ carnalia videbantur mandata ad spirituales convertit doctrinam, cunctamque litteræ legalis superficiem evangelicæ cœlestis gratiæ virtute mutavit, quod est vinum fecisse de aqua. Sed primo studeamus indagare quid sit cum deficiente vino diceret mater Jesu ad eum :

Vinum non habent. Respondit : *Quid mihi et tibi est, mulier? nondum venit hora mea.* Neque enim matrem suam inhonoraret, qui nobis jubet honorare patrem et matrem : aut eam sibi esse matrem negaret, ex cujus carne virginea carnem suscipere non desepxit, etiam Apostolo teste qui ait : *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem (Rom. 1).* Quomodo ex semine David secundum carnem, si non ex corpore Mariæ secundum carnem, quæ ex semine David descendit? Sed in eo quod miraculum facturus ait : *Quid mihi et tibi est, mulier?* significat se divinitatis, qua miraculum erat patrandum, non principium temporaliter accepisse de matre, sed æternitatem semper habuisse de Patre. *Quid mihi et tibi,* inquit, *est, mulier?* cum divinitas, quam ex Patre semper habui, cum tua carne, ex qua carnem suscepi, communis non est. *Nondum venit hora mea,* ut fragilitatem sumptæ ex te humanitatis moriendo demonstrarem : prius est ut potentiam æternæ deitatis virtutes operando patefaciam. Veniet autem hora ut quid sibi et matri commune esset ostenderet, cum eam moriturus in cruce discipulo virgini virginem commendare curavit. Carnis namque infirma perpetuens,

A matrem, de qua hæc suscepit, pie cognitam, ei, quem maxime diligebat, discipulo commendavit, quam divina facturus quasi incognitam se nosse dissimulat, quia hanc divinæ nativitatis auctorem non esse recognoscit.

Erant autem ibi lapideæ hydris sex positæ secundum purificationem Judæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Hydris vocantur vasa aquarum receptui parata : Græce enim ὑδωρ aqua dicitur. Aqua autem Scripturæ sacræ scientiam designat, quæ suos auditores et a peccatorum sorde abluere et divinæ cognitionis solet fonte potare. Vasa sex quibus continebatur aqua, corda devota sunt sanctorum, quorum perfectio vitæ et fidei exemplum recivivendi ac credendi proposita est generi humano per sex sæculi labentis ætates, id est, usque ad tempus Dominicæ passionis. Et bene lapidea sunt vasa : quia fortia sunt præcordia justorum, ut pote illius fide et dilectione solidata lapidis quem vidit Daniel præcisum de monte sine manibus, factumque in montem magnum, et implesse omnem terram, et de quo dicit Zacharias : *In lapide uno septem oculi sunt (Zach. 11)* ; id est, in Christo universitas scientiæ spiritualis inhabitat : cuius et apostolus Petrus meminit ita dicens : *Ad quem accedentes lapidem vivum, et ipsi tanquam lapides vivi superædificamini (1 Petr. 2).* Bene secundum purificationem Judæorum tantum positæ sunt hydris, quia Judæorum tantum populo lex per Moysen data est. Nam gratia Evangelii et veritas non minus gentibus quam Judæis per Jesum Christum facta est. *Capientes, inquit, singulæ metretas binas et ternas,* quia Scripturæ sanctæ auctores et ministri prophetæ, modo de Patre tantum loquuntur et Filio, ut est illud : *Omnia in sapientia fecisti (Psalm. 104).* Virtus enim Dei in sapientia Christus est : modo etiam Spiritus sancti faciunt mentionem, juxta illud Psalmographi : *Verbo Domini cæli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum (Psalm. 107).* Verbum Domini et spiritum totam, quæ unus est Deus, intellige Trinitatem. Sed quantum inter aquam et vinum, tantum distare inter sensum illum quo Scripturæ ante adventum Salvatoris intelligebantur, et cum quem veniens ipse revelavit apostolis, eorumque discipulis perpetuo sequendum reliquit. Et quidem potuit Dominus vacuas implere hydris vino, qui in exordio humanæ creationis cuncta creavit ex nihilo ; sed maluit de aqua facere vinum, quo typice doceret non se ad solvendum improbandumque, sed ad implendum potius legem prophetarumque venisse, neque alia se per evangelicam gratiam facere et docere quam quæ legalis et prophetica Scriptura eum facturum docturumque signaret. Videamus ergo, fratres, sex hydris Scripturarum aqua salutaris repletas, videamus eandem aquam in suavissimum vini odorem gustumque conversam. In prima ætate sæculi Abel justum frater invidens occidit : et hoc ipse perpetua martyrii gloria beatus, etiam in evangelicis et in apostolicis litteris justitiæ laudem accepit, et fratricida impius æternæ maledictionis pœ-

nas luit. Quicumque his auditis metuunt cum impiis A rit, illorum ob perfidiam, et carnale simul imperium damnari, cupientes benedici cum piis, omnium odiorum et invidiæ fomitem abijciunt, Deo placere per sacrificium justitiæ, modestiæ, innocentæ ac patientiæ curant, vas plenum aqua in Scriptura inveniunt, unde salubriter abluti potatique gaudeant. Sed si intellexerint Cain homicidam Judæorum esse perlidiam, occisionem Abel passionem esse Salvatoris, terram quæ aperuit os suum, et suscepit ejus sanguinem de manu Cain, Ecclesiam esse, quæ effusum a Judæis Christi sanguinem in mysterium suæ renovationis accepit, nimirum aquam in vinum mutatam repererunt, quia sacræ dicta legis sacratius intelligunt. Secunda ætate sæculi inchoante deletus est aquis diluvii mundus ob magnitudinem peccatorum, sed solus Noe propter justitiam est cum domo sua liberatus in arca. Hujus plagæ audita vastatione horribili, paucorumque liberatione mirabili, quisquis emendatus vivere cœperit, liberari desiderans cum electis, timens exterminari cum reprobis, hydriam profecto aquæ, qua mundaretur vel reficeretur, invenit. At vero cum altius respicere cœperit, et in arca Ecclesiam, in Noe Christum, in aqua delente peccatores aquam baptismi, quæ peccata diluit, in hominibus vel in animalibus, quæ arca continebat, multifariam baptizatorum differentiam, in columbæ, quæ post diluivum ramum oliuæ intulit in arcam, unctionem Spiritus sancti qua baptizati imbuuntur, intellexerit, vinum profecto de aqua factum miratur, quia in veteris historia facti suam ablutionem, sanctificationem, justificationem prophetari contemplantur. Tertia ætate sæculi Deus tentans obedientiam Abrahæ, filium unicum ejus quem diligit in holocaustum sibi offerri præcepit. Non differt Abraham facere quod jubetur, sed pro filio immolatur aries, ipse tamen pro obedientiæ virtute eximia perpetuæ benedictionis hæreditate donatur. Ecce habes hydriam tertiam. Audiens enim quanta sit virtus obedientiæ, quanta mercede remuneretur, et ipse obedientiam discere atque habere satagis. Quod si immolationem filii unici dilecti passionem ejus intelligis, de quo dicit Pater : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui (Matth. iii)*; in qua quia divinitate impassibili permanente, sola humanitas mortem passa est et dolorem, quasi filius offertur, sed aries mactatur. Si intelligis benedictionem, quæ promissa est Abrahæ, in te de gentibus credendis munus esse completum, nimirum tibi de aqua vinum fecit, quia spiritualementem sensum, cujus nova fragrantia inebriaris, aperuit. Quartæ ætatis initiis David pro salute regnum Israeliticæ gentis sortitur, humilis, innocens et mitis, exsul pro illo cujus injusta diu persecutione cruciabatur. Ecce hydria quarta fonte salutari repleta. Quisquis hæc audiens humilitati atque innocentæ studere, et superbiam cœperit atque invidiam suo de corde repellere, quasi haustum aquæ limpidissimæ, quo reficiatur, invenit. At si in Saule Judæos persequentes, in David Christum et Ecclesiam significari cognove-

rit, illorum ob perfidiam, et carnale simul imperium et spirituale destructum, Christi autem et Ecclesiæ regnum semper esse mansurum, poculum utique vini de aqua factum sentiet; quia se suamque vitam et regnum, sed et ipsum regem ibi scriptum legere novit, ubi prius quasi de aliis veterem legebat historiam. Quinta ætate sæculi populus peccans, captivante Nabuchodonosor, in Babyloniam transmigrat: sed post septuaginta annos pœnitens et correctus, in patriam per Jesum sacerdotem magnum reducit, ubi domum Dei, quæ incensa est, et civitatem sanctam, quæ destructa est, reedificat. Hæc legens sive audiens quisque cum peccandi metum corripit, et ad pœnitendi remedium confugit, aqua hydriæ purificantis ablutus est. Si vero intelligere didicerit B Hierusalem et templum Dei Ecclesiam Christi, Babylonem confusionem peccatorum, Nabuchodonosor diabolum, Jesum sacerdotem magnum, verum æternumque pontificem esse Jesum Christum, septuaginta annos honorum plenitudinem operum, quæ per Spiritus sancti dona largiuntur, videlicet propter decalogum et septiformem ejusdem Spiritus gratiam, videritque hoc quotidie fieri, aliis nimirum a diabolo de Ecclesia peccando raptis, aliis gratia Spiritus sancti per Christum respiscendo ac pœnitendo reconciliatis, vinum de aqua factum habet; quia ad se pertinere quæ scripta sunt intelligens, magno mox compunctionis ardore, quasi musto incalescens, quidquid sibi peccati captivantis inesse deprehenderit, per Christi gratiam liberari deposcit. Sexta inchoante sæculi ætate Dominus in carne aprensus C octava die nativitate juxta legem circumcisus est, tricesima et tertia post hæc ad templum delatus, et legata pro eo sunt munera oblata. Hæc intuentes ad litteram, aperte discimus quanta nobis diligentia sunt evangelicæ fidei subeunda mysteria, quando ipse benedictionem gratiæ afferens, qui legem litteræ dedit, veterum primo cæremoniarum ritu consecrari, quo cuncta divinitus consecrat, et sic nova gratiæ sacramenta suscipere simul et tradere curavit. Ecce hydria sexta ad abluenda peccati contagia, ad potanda vitæ gaudia mundiorum cæteris afferens undam. Verum si in octavi diei circumcissione baptismum, quod in mysterium Dominicæ resurrectionis a peccatorum nos morte redemit, intelligens, in inductione D in templum et oblatione hostiæ purificantis figuratum cognoscis, fideles quosque de baptisterio ad altare sanctum ingredi, ac Dominici corporis et sanguinis victima singulari debere consecrari, vino quidem de aqua facto, et quidem meracissimo donatus es. Porro si circumcisionis diem ad generalem humani generis resurrectionem, quando mortalis propago cessabit, et mortalitas tota in immortalitatem mutabitur, interpretaris: et circumcisos induci in templum cum hostiis intellexeris, quando post resurrectionem universali expleto judicio sancti jam incorruptibiles facti, ad contemplandam perpetuo speciem divinæ majestatis cum bonorum operum muneribus intrabunt: mirandum profecto, vinum de aqua fieri videt-

lis, cujus conditori recte protestetur et dicas : *Et poculum tuum inebrians quam præclarum est !* Ergo Dominus vinum in gaudia nuptiarum non de nihilo facere voluit, sed hydrias sex impleri aqua præcipiens, hanc mirabilem convenit in vinum, quia sex mundi ætates sapientiæ salutaris largitate donavit, quam tamen ipse veniens sublimioris sensus virtute secundavit. Nam quæ carnales carnaliter tantum sapiebant, ipse spiritualiter sentienda reseravit. Vultis audire, fratres, qualiter de aqua fecerit vinum? Apparuit post resurrectionem suam duobus discipulis ambulanti in via, ibatque cum illis, et incipiens a Moyse et omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis quæ de ipso erant. Vultis iterum audire quomodo eodem sunt vino inebriati? Postmodum cognoscens quis esset qui eis verbum vitæ propinabat, dicebant ad invicem : *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, cum loqueretur in via et aperiret nobis Scripturas?* (Luc. xxiv.)

Dicit ergo Jesus ministris : Implete hydrias aquæ. Et impleverunt eas usque ad summum. Quid per ministros qui hæc jubentur facere, nisi Christi signantur discipuli, qui impleverunt hydrias aqua? Non quidem ipsi præteritas mundi ætates legalibus ac prophetis implendo scriptis, sed ipsi intelligendo prudenter et aperiendo fideliter, quia Scriptura, quæ a prophetis ministrata est, et salubris esset ad hauriendam sapientiæ cœlestis, et ad operum castigationem utilis. Impleverunt autem eas usque ad summum, quia recte intellexerunt nullum fuisse tempus sæculi a sanctis alienum doctoribus, qui sive verbis, sive exemplis, sive etiam Scripturis viam vitæ mortalibus panderent.

Et dicit eis : Ite, et haurite nunc, et ferte architriclino. Et tulerunt. Architriclinus aliquis legis peritus illius temporis est, fortasse Nicodemus vel Gamaliel, vel discipulus tunc ejus Saulus, nunc autem magister totius Ecclesiæ Paulus apostolus. Et dum talibus verbum Evangelii creditur quod in littera legis et prophetiæ latebat occultum, vinum utique architriclino de aqua factum propinatur. Unde convenienter perhibetur quod architriclinus vocato sponso dixerit :

Omnis homo primum bonum vinum ponit, et cum inebriatus fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc. Quia doctorum est cognoscere distantiam legis et Evangelii, veritatis et umbræ, cunctisque veteribus institutis, cunctis regni terreni promissis, novam evangelicæ fidei gratiam, et perpetua cœlestis patriæ dona proferre.

Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galiliæ, et manifestavit gloriam suam. Manifestavit hoc signum quia ipse esset rex gloriæ, et ideo sponsus Ecclesiæ, qui ut homo communis veniret ad nuptias, sed quasi Dominus cœli et terræ elementa prout voluisset, converteret. Pulchra autem rerum convenientia, qui initio signorum quæ mortalis adhuc mortalibus erat ostensurus, aquam convertit in vinum : ipse initio signo-

rum quæ immortalis jam per resurrectionem effectus, immortalis vitæ studia sola sectantibus ostenderet, carnalem prius et quasi inspidam mentem eorum sapore scientiæ cœlestis imbuit. Nam et primo consistens in terra, sui Spiritus munere aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas : et postmodum misso eodem de cœlis majorem superni amoris simul et sapientiæ spiritualis flagrantiam eorum cordibus infudit, data insuper omnium cognitione linguarum, quibus universo orbi eam, quam perceperant, vitæ gratiam propinare sufficerent. Has ergo Christi et Ecclesiæ nuptias, fratres charissimi, quæ et tunc una in civitate figurabantur, et nunc universo celebrantur in orbis terrarum, tota mente diligamus, harum gaudiis cœlestibus indefessa honorum operum intentione jungamur. Has quia per fidem vocati intravimus in modo dilectionis habitu, celebrare curemus, nostræque actionis simul et cogitationis maculas ante diem extremi discriminis ipsi sollicitè examinando diluimus; ne forte tunc ingrediens rex, qui suo filio nuptias fecit, si viderit nos nuptialem charitatis vestem non habere, eiciat nos, et ligatis a bene agendi facultate pedibus nostris ac manibus exteriores mittat in tenebras. Mundemus fide fortia cordium nostrorum vascula secundum purificationem præceptorum cœlestium, impleamus hæc aqua scientiæ salutaris, sæpe lectioni crebrius attendendo. Rogemus Dominum ut ipsam quam nobis scientiæ gratiam contulit (ne forte inflet) charitatis suæ fervore calefaciat, et ad superna querenda sola ac sapientia convertat, quatenus spiritualiter inebriati, possimus et ipsi cum Propheta cantare : *Potasti nos vino compunctionis* (Psalm. lxx). Sicque sit ut nobis quoque bene proficientibus, et nunc ex parte prout capere sufficimus, et in futuro perfecte Jesus manifestet gloriam suam, in qua vivit et regnat cum patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIV.

IN DOMINICA TERTIA POST THEOPHANIAM.

JOAN. I, MATTH. III, MARC. I, LUC. III. *In illo tempore vidit Joannes Jesum venientem ad se, et ait : Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, etc.*

Joannes Baptista, et præcursor Domini Salvatoris, quem diu venturum populis verbo prædicaverat, ipsum jam venientem ad se, sicut ex lectione sancti Evangelii, fratres, modo cum legeretur, audistis, mox digito demonstravit, dicens :

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ecce Agnus Dei, ecce innocens et ab omni peccato immunis, utpote qui os quidem de ossibus Adam, et caro [Al., carnem] de carne Adam, sed nullam de carne peccatrice traxit maculam culpæ. Ecce qui tollit peccata mundi, ecce qui justus inter peccatores, mitis inter impios, hoc est, quasi agnus inter lupos apparens, etiam peccatores et impios justificandi habet potestatem. Quomodo autem peccata mundi tollat, quo ordine justificet impios, apostolus Petrus ostendit, qui ait : *Non corruptilibus argento vel auro redempti estis de rana vestra conversatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi Agni in-*

contaminati et immaculati Jesu Christi (1 Petr. 1). Et in Apocalypsi, Joannes apotolus, cujus est hoc Evangelium: *Qui dilexit nos, inquit, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo (Apoc. 1).* Non solum autem lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo, quando sanguinem suum dedit in cruce pro nobis, vel quando unusquisque nostrum mysterio sacrosanctæ passionis illius baptismo aquæ ablutus est, verum etiam quotidie tollit peccata mundi. Lavat itaque nos a peccatis nostris quotidie in sanguine suo, cum ejusdem beatæ passionis ad altare memoria replicatur, cum panis et vini creatura in sacramentum carnis et sanguinis ejus ineffabili Spiritus sanctificatione transfertur: sique corpus et sanguis illius non infidelium manibus ad perniciem ipsorum funditur et occiditur, sed fidelium ore suam sumitur in salutem. Hujus [Al., cujus] recte figuram agnus in lege paschalis ostendit, qui semel populum de Ægyptia servitute liberans, in memoriam ejusdem liberationis, per omnes annos immolatione sua populum eundem sanctificare solebat, donec veniret ipse cui talis hostia testimonium dabat, oblatuque Patri pro nobis in hostiam odoremque suavitatis, mysterium suæ passionis oblato agno in creaturam panis vini transferret, sacerdos factus in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Sequitur:

Joannes testimonium perhibens de Domino, Hic est, inquit, de quo dixi: Post me venit vir qui ante me factus est, quia prior me erat. Post me venit vir, post me natus est in mundo, post me prædicare incipiet mundo qui ante me factus est, qui me potentia majestatis tantum quantum ^a sol luciferum, licet post apparens, antecellit, quia prior me erat, quia *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* Post me venit vir, tem, us humanæ nativitatis, quo Joanne posterior est, intellige. *Qui ante me factus est*, primatum regis potestatis, quo etiam angelis præsidet, intueret. *Quia prior me erat*, æternitatem divinæ majestatis, qua Patri est æqualis, intellige. *Post me venit vir qui ante me factus est, quia prior me erat.* Post me venit humanitate, qui ideo me præcellit dignitate, quia prior me erat divinitate.

Et ego nesciebam eum, inquit. Certum est quia sciebat Dominum Joannes, cui testimonium perhibere missus est, quem judicem omnium venturum prædicabat, dicens: *Cujus ventilabrum in manu sua, et permandabit aream suam (Matth. 11)*; a quo Spiritum sanctum dari debere testabatur, *Ipse vos baptizabit*, inquit, *Spiritu sancto*, a quo seipsum ablu desiderabat, dicens: *Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me?* Quomodo ergo dicit: *Et ego nesciebam eum*, nisi quia eum quem antea noverat, perfectius jam cum baptizaretur agnovit? Quem mundi Salvatorem et judicem noverat, hujus potentiam majestatis altius

^a Al.: tantum quantum præconem judex, tantum quantum sol, etc.

^b Al.: acceperit, adeo ut, etc.

A Spiritu sancto super eum descendente agnovit. Neque enim dubitandum est quia beatus Joannes cum Spiritum sanctum licet corporali specie videre, cum vocem Patris licet corporaliter sonantem non tenuisset audire, multum ex hoc visu et auditu profecerit, multum de divinæ potestatis excellentia revelatis oculis mentis scientiæ cœlestis acceperit a Deo, ut ^b ad comparationem intelligentiæ qua tunc illustrari cœperit, eatenus illum quantus esset omnimodis sibi videretur ignorasse. Qui testimonium, in quod missus est, Domino diligenter perhibens, adjungit:

Sed ut manifestaretur in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans. Quod est aperte dicere: Non ideo veni in aqua baptizans, quia peccata mundi baptizando tollere possum, sed ut eum baptizando ac prædicando manifestarem populo Israel, qui in Spiritu sancto baptizans ad tollenda peccata non solum Israel, sed totius mundi, si ei credere voluerint, idoneus est. Propterea veni ego in aqua [Al., pœnitentiam] baptizans, ut sic baptizando illi viam præpararem qui baptizaret in remissionem peccatorum.

Et testimonium perhibuit Joannes, dicens: Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam de cælo, et mansit super eum. Bene in columbæ specie descendit super Dominum Spiritus, ut discant fideles non aliter ^c ejus Spiritu se posse impleri, nisi simplices fuerint, nisi veram cum fratribus habuerint pacem, quam significant oscula columbarum. Habent autem oscula et corvi, sed laniant, quod columba omnino non facit: significantes eos qui loquuntur pacem cum proximo suo, mali autem sunt in cordibus eorum. Columbæ autem natura, quæ a laniatu innocens est, illis innocentibus aptissime congruit qui pacem sequuntur cum omnibus et sanctimoniam, solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Atque ideo Spiritus in columba descende do non suam tantummodo, vel ejus in quem descendit innocentiam simplicitatemque designat, sed eorum æque qui sentiunt de illo in bonitate, et in simplicitate cordis quærunt illum. Quorum unanimum pietatem ac mansuetudinem spirituali gratia donatam, Dominus ipse laudans loquitur: *Una est columba mea, una matri suæ, electa genitrici suæ (Cant. vi).* Matrem quippe ac genitricem Ecclesiæ Spiritus gratiam vocat, qui inspirante percepit ut ipsa quoque possit columba recte nuncupari. Denique Hebræo sermone, quo Scriptura sancta est edita, spiritus genere feminino appellatur. Propter quod convenienter Ecclesiæ una Christi columba, et hæc matri ac genitrici suæ electa nominatur: quia nimirum quod in unitate fidei Christianæ multis de gentibus congregatur, quod columbina ad invicem pacæ lætatur, quod electionis sorte beatur, non suo habet merito, sed dono accepit gratiæ spiritualis.

Et ego, inquit, nesciebam eum. Subandis tam sub-

^c Al.: non aliter se membra ejus fieri, non aliter ejus, etc.

tiliter quam Spiritum in eum descendentem, co- A
gnovi.

Sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit : Super quem videris Spiritum descendentem, et manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Baptizat Dominus in Spiritu sancto per Spiritum sancti gratiam peccata dimittendo. Sive enim ipse aqua aliquos discipulorum suorum primus baptizaverit, per quos ad ceteros fideles baptismi rivus profueret, eosdem etiam Spiritu baptizabat peccata illis relaxando, et Spiritus dona ministrando, sive fideles ejus invocato nomine ipsius aqua baptizent electos, et chrismate sacro perungant, eosdem nihilominus ipse Spiritu sancto baptizat, quia nemo præter ipsum peccatorum nexus solvere, aut Spiritus sancti valet dona tribuere. Unde evangelista Joannes cum dixisset : *Audierunt pharisæi quia Jesus plures discipulos facit et baptizat quam Joannes, protinus adjunxit : (quamquam Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus),* & parte dicens [Al., docens] quia etsi discipuli Jesu in nomine ejus aqua baptizant, ipse tamen magis baptizare intelligendus est qui peccata dimittit. Baptizat quoque Dominus in Spiritu sancto cum per afflationem ejusdem Spiritus corda fidelium suorum fervore sui [Al., suo] sive fraternæ charitatis accendit. *Charitas enim, inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Baptizat in Spiritu sancto, cum culibet electorum dat manifestationem Spiritus ad utilitatem virtutes operando [Al., operandi]. De quo baptismo ascensus in cælum, dixit discipulis : *Vos autem baptizabimini in Spiritu sancto non post multos hos dies (Act. 1).* Sed diligentius intuemus quia cum dixisset : *Super quem videris Spiritum descendentem, addidit, Et manentem super eum ;* in sanctos enim ejus Spiritus descendit. Verum quia quandiu sunt in corpore, peccato carere nequeunt, quia cœlestium contemplationi semper oculum mentis intendere non sufficiunt, sed sæpius hunc ad terrenæ curam conversationis inlectunt, in eorum proculdubio cordibus Spiritus aliquando venit, aliquando recedit. Unde dictum est : *Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis, sed non scis unde veniat, aut quo vadat (Joan. 11).* Venit quippe ad sanotos, vadit a sanctis Spiritus, ut quem semper habere idonei non sunt, ejus per tempora redeuntis crebra luce reficiantur. In solo autem mediatore Dei et hominum homine Jesu Christo Spiritus perpetuo veraciter manet, in quo nec sordidæ cogitationis maculam, quam refugeret, ullam invenit. Mansit autem totus in illo non ex eo solum tempore quo hunc Joannes super eum vidit descendentem, sed ex quo homo fieri incipiens ejus ministerio et opere conceptus est. Unde etiam potestatem dandi hominibus Spiritum non minus habet ipse quam Pater, ipso attestante qui ait : *Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia (Joan. 14).* Et in alio loco quod ipse hanc mittat, ostendit, dicens : *Si enim non abiero,*

Paracletus non veniet ad vos ; si autem abiero, mittam eum ad vos (Joan. 16). Quia nimirum una est in divinitate substantia, inseparabilis operatio Patris, et Filii, et ejusdem Spiritus sancti. Nam et de ipso Spiritu, quod sua sponte veniat ubi velit, sua potestate operetur quæ velit, testatur Filius ubi ait, quod et supra memoravi : *Spiritus ubi vult spirat. Hæc autem omnia, inquit Apostolus, operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult (1 Cor. 12).* Idcirco autem super eum, in quo semper manebat, baptizatum Spiritus descendere ostenditur, ut et Baptista ipse celsius jam quem prædicaret [Al., prædicaret], agnosceret, et credentibus daret indicium nequaquam se nisi baptizatos aqua, Spiritus ejusdem posse baptismum mereri. Quærendum interea quomodo speciale Filii Dei agnoscendi signum fuerit, quod super eum descenderit et manserit Spiritus, cum etiam discipulis ipse promittat, dicens : *Et ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis (Joan. 14).* Et paulo post : *Quia apud vos manebit, et in vobis erit.* Si enim apud servos Dei electos manet, et in illis erit Spiritus, quid magni est Filio Dei quod in ipso manere Spiritus astruatur? Notandumque quod semper in Domino manserit Spiritus sanctus, in sanctis autem hominibus, quandiu mortale corpus gestaverint, partim manet in æternum, partim rediturus secedat. Manet quippe apud eos, ut bonis insistant actibus, voluntariam paupertatem diligant, mansuetudinem consequantur, pro æterno desiderio lugeant, esuriant et sitiunt justitiam, misericordiam, munditiam cordis, et tranquillitatem pacis amplectantur : sed et pro observatione justitiæ persecutionem pati non vereantur, elemosinis, orationibus et jeuniis, cæterisque Spiritus fructibus insistere desiderem. Recedit autem ad tempus, ne semper infirmos curandi, mortuos suscitandi, a dæmones ejiciendi, vel etiam prophetandi habeant facultatem. Manet semper, ut possint habere virtutem qua mirabiliter ipsi vivant ; venit ad tempus, ut etiam aliis per miraculorum signa quales sint intus, effulgeant.

Et ego vidi, inquit, et testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei. Supra dixerat, *Post me venit vir qui ante me factus est, nunc testimonium perhibet, Quia hic est Filius Dei,* utriusque naturæ veritatem, humanæ videlicet et divinæ, in una eademque Christi persona manifeste designans. Erubescat Manichæus audiens, *Venit vir ;* conticescat Photinus audiens, *Hic est Filius Dei.* Audiant mansueti et lætentur, quia venit vir post Joannem fortior Joanne, qui baptizat in Spiritu sancto, et quia hic est Filius Dei. Quia enim per superbiam recessimus homines a Deo, filius Dei per misericordiam factus est homo, ut idem ipse et per divinitatem Patri, et per humanitatem congrueret nobis : per humanitatem similem nobis pro nobis cum hoste configere, per divinitatem Patri consubstantiali ad imaginem nos Dei et similitudinem,

¶ Al. add. leprosos mundandi.

quam peccando amisimus, posset digne recreare: A per mortem nostræ fragilitatis destruere eum qui habebat mortis imperium, et per impassibilem suæ divinitatis potentiam reconciliaret nos Deo Patri, cum quo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XV.

IN PURIFICATIONE BEATÆ MARIÆ.

LXXII. In illo tempore, postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi, tulerunt Jesum, etc.

Solemnitatem nobis hodiernæ celebritatis, quam quadragesimo dominicæ nativitatæ die debitis veneramur officiis, maxime ejusdem Domini Salvatoris nostri, simul et interemeratæ genitricis ejus humilitate dedicatum sacra Evangelii lectio designat, exponens eos qui legi nihil debuerant, implendis se legalibus per omnia subdidisse decretis. Sicut enim modo cum Evangelium legeretur, audivimus, *Postquam impleti sunt dies purgationis ejus* (videlicet matris illius) *secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino*, sicut scriptum est in lege Domini, quia omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur. Præcepit namque lex ut mulier quæ suscepto semine peperisset filium, immunda esset septem diebus, et in die octavo circumcideret puerum [Al., infantulum], nomenque aptaret: deinde etiam alios triginta tres dies ab ingressu templi ac viri toro abstinere, donec quadragesimo nativitatæ die filium cum hostiis ad templum Domini deferret: primogenitum autem omnis masculini sexus sanctum Domino vocari, atque ideo munda quæque offerri Deo, immunda autem mundis mutari, vel occidi, et [Al. add. omne] primogenitum hominis quinque siclis argenti debere redimi. Si autem feminam peperisset mulier, immunda fieri jussa est quatuordecim diebus, et sexaginta sex aliis diebus a templi ingressu suspendi, donec octogesimo nativitatæ die, quæ dies purgationis ejus vocabatur, illa se suamque sobolem hostiis sanctificatura veniret, ac sic demum ad torum viri libera redire deberet. Intueamur, fratres charissimi, diligentius verba legis quæ proposuimus, et videbimus apertissime quam beatissima Dei genitrix, et perpetua virgo Maria, simul cum Filio quem genuit, ab omni fuerit legis subjectione liberrima. Cum enim dicat lex, mulierem quæ suscepto semine peperisset, immundam decerni, et per longa tempora simul cum prole quam genuisset oblati victimis debere mundari, patet profecto quia illam quæ sine virilis susceptione seminis virgo peperit, una cum Filio qui natus est ei, neque immundam describat, neque per hostias salutare doceat esse mundandam. Sed sicut Dominus ac Salvator noster, qui divinitatis legem dedit, apparens in homine, fieri voluit sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus; ita etiam beata genitrix illius, quæ singulari privilegio supra legem fuit, pro ostendendo tamen humilitatis exemplo, legalibus subdi non refugit in-

stituitis: juxta illud viri sapientis: *Quanto magnus es, tanto humilia te in omnibus* (Eccli. 11).

Et ut darent, inquit, *hostiam secundum quod dictum est in lege Domini, Par turturum, aut duos pullos columbarum*. Hostia hæc pauperum erat. Præcepit quippe Dominus in lege ut qui posset, agnum pro filio vel filia, simul et turturem sive columbam offerret; qui verò non sufficeret ad offerendum agnum, duos jam turtures, vel duos columbæ pullos offerret. Ergo Dominus nostræ per omnia memor salutis, non solum homo fieri, cum Deus esset, sed etiam cum dives esset, pauper fieri dignatus est pro nobis, ut nos sua paupertate, simul et humanitate divitiarum, et divinitatis suæ donaret esse participes. Sed libet paulisper intueri cur hæc maxime volucres in hostiam Domini jubentur offerri. Nam et Abraham patriarcha tanto ante legem tempore has in holocaustum Domino legitur obtulisse, et in plerisque legis caeremoniis, qui mundandus esse, per has jubebatur mundari. Columba ergo simplicitatem, turtur indicat castitatem; quia et columba simplicitatis, et castitatis amator est turtur, ita ut si conjugem casu perdidit, non aliam ultra quærere curet. Unde in laudibus Ecclesiæ loquitur Dominus: *Pulchræ sunt genæ tuæ, sicut turturis* (Cant. 1). Et iterum: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum*. Genas quippe ut [Al. om. u.] turtoris habet, qui ab omni impudicitia peste castum se custodit et immunem; oculos habet columbarum, qui nulli nocere desiderans, etiam inimicos simplici amore contuetur. Sed utraque avis memorata, quia gemitum pro cantu edere solet, sanctorum in hoc sæculo designat ploratum, de quo Dominus memorat, dicens: *Amen, amen, dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium* (Joan. xvi). Et rursus: *Beati lugentes* [Al., qui lugent], *quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v). Merito ergo turtur et columba Domino offeruntur in hostiam: quia nimirum simplex et pudica fidelium conversatio gratum est illi sacrificium justitiæ: quia qui laborat in genitu suo, qui lacrymis stratum suum singulas per noctes abluit, acceptissimam [Al. add. prorsus] Deo victimam maciat. Cum vero utraque avis ista propter consuetudinem gemendi præsentis sanctorum luctus et desideria superna designet, hoc tamen differunt quod turtur solivagus, columba autem gregatim genere consuevit; et ob id ista secretas orationum lacrymas, illa publicos Ecclesiæ conventus insinuat. Bene autem puer Jesus primo circumciditur, ac sic interpositis diebus Hierosolymanam cum hostia defertur, quia et ipse jam juvenis prius omnem carnis corruptionem moriendo aut resurgendo calcavit, ac deinde interpositis diebus cum ipsa carne jam immortalis, quam pro nostra salute hostiam Deo fecerat, ad gaudia supernæ civitatis ascendit. Et unusquisque nostrum prius aqua baptismi a peccatis omnibus, quasi vera circumcisione purgatur, ac sic proficiente gratia novæ lucis, ad altare

sanctum salutari hostia Dominici corporis et sanguinis consecrandus ingreditur. Nam et ipsa singulariter simplex et casta nostri Salvatoris humanitas, quæ oblata est Deo Patri pro nobis, non incongrue per immolationem columbæ sive turturis potest figuratè exprimi. Sed et omnis in fine mundi Ecclesia primo communi resurrectione cunctam terrenæ labem mortalitatis et corruptionis exuet, ac deinceps in regnum cælestis Hierusalem honorum victimis operum Domino commendata transferetur. Quod autem Simeon et Anna, proventæ videlicet ætatis vir et femina, devotis confessionum officiis Dominum, quem corpore parvum vident, sed magnum divinitate intelligunt, excipiunt, illam profecto populi Judæorum synagogam figurate denuntiant, quæ longa incarnationis ejus expectatione fatigata, promptissime [Al., promptis] illum mox, ut advenit, et piarum ulnis actionum, et fidei non fictæ vocibus exaltare ac magnificare studuit, acclamans illi et dicens : *Dirige me in veritate tua, et doce me, quia tu es Deus salvator* [Al., salutaris] *meus, et te sustinui tota die* (Psalm. xxiv). Sed et hoc dicendum quia merito uterque sexus ei gratulabundus occurrerit, qui utriusque redemptor apparebat. Magno sane mæto, fratres mei, audienda sunt verba quibus idem Simeon de Domino prophetans matrem ejus alloquitur :

Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Desideranter namque multum auditur, quod positus dicitur Dominus in resurrectionem multorum, quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur; quia et ipse dicit : *Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet : et omnis qui vivit et credit in me, non morietur in æternum* (Joan. xi). Sed non minus terribiliter sonat quod præmittitur, *Ecce positus est hic in ruinam.* Infelix namque satis est, qui agnita resurrectionis gloria deterius cadit, qui visa luce veritatis gravioribus peccatorum nebulis obcæcatur. Unde curandum nobis summopere est ut recta quæ cognovimus, operando semper exercere meminerimus, ne de nobis dicatur illud apostoli Petri : *Quia melius erat eis viam veritatis non agnoscere, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod traditum est illis sancto mandato.*

Et in signum, inquit, cui contradicetur. Signo Dominicæ crucis multi sæpe Judæorum exterius, multi contradixere gentilius; multi, quod est gravius, falsi fratres hoc interius professionis superficie sequuntur, sed se [Al. om. se] veritate pravæ actionis nimium persequuntur, dicentes se nosse Deum, factis autem negantes.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Gladium appellat affectum [Al., effectum] Dominicæ passionis et mortis in cruce, qui Mariæ animam pertransivit : quia non sine acerbo dolore potuit cruci-

A fluxum morientemque videre, quem licet resurrecturum a morte quasi Deum nullatenus ambigebat, tamen quasi sua e carne procreatum mori pavida dolebat.

Ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Ante incarnationem Dominicam velatæ erant cogitationes multorum, nec late patebat quis æternorum amore flagraret, quis cælestibus bonis temporalia mente præferret : sed nato cœli rege in terra confestim pius quisque gaudebat, Herodes autem turbatus est, et omnis Hierosolyma cum illo. Prædicante et miracula faciente, omnes turbæ et timebant, et glorificabant Deum Israel : Pharisei autem et Scribæ dicta ac facta ejus salutaria rabido ore carpebant. Passus in cruce impij lætitia stulta, pii tristitia justa replebantur; sed resurgente a mortuis, et ascendente in cœlum horum lætitia mœrore, illorum est mœstitia gaudio mutata perenni : sicque juxta prophetiam beati Simeonis apparente in carne Domino, revelatæ sunt ex multis cordibus cogitationes. Non hæc autem disparium revelatio cogitationum tunc solum acta in Judæa, sed nunc etiam [Al., et non etiam nunc] apud nos credenda est actitari. Et nunc enim Domino apparente revelantur ex multis cordibus cogitationes, cum lecto vel prædicato verbo salutis, alii audientium libenter auscultant, gaudentes perficere actu quæ auditu didicerint; alii, fastidientes quæ audiunt, non hæc agendo patrare, sed his potius insultando nituntur contraire. Unde oportet, fratres, ut quoties verbum doctrinæ cælestis aliquid contrarium a duris [Al., nostris] auditoribus pati senserimus, imitemur tristitiam cordis eorum qui passim in carne Dei verbum digno dolore compassionis tenebant : quoties vero idem verbum in auditorum fidelium mente per dilectionem resurgere, atque ad gloriam conditoris nostri per bona opera proficere viderimus, gaudeamus cum eis qui Christum resurrexisse a mortuis atque ad cœlos ascendere votis aspexere felicibus. Sane quoniam castas, simplices et gemebundas aves Domino offerri consuevisse cognovimus, quibus nostra sobrietas, simplicitas et compunctio cordis auctori nostro semper offerenda signat [Al., signatur], oportet intueri diligentius : quia non frustra duo turtures, aut duo pulli columbæ, et unus ex his pro peccato, alter in holocaustum offerri debere præcipitur. Duo sunt namque genera compunctionis, quibus semetipsos Domino fideles in ara cordis immolant : quia nimirum, sicut ex Patrum dictis accepimus, Deum sitiens anima prius timore compungitur, postea amore. Prius enim se-e in lacrymis afficit, quia dum malorum snorum recollit, pro his perpeti supplicia æterna pertimescit, quod est unum turturum sive pullum columbæ pro peccatis offerre; at dum longa mœroris anxietate fuerit formido consumpta, quædam jam de præsumptione veniæ securitas nascitur, et in amorem cælestium gaudiorum animus inflammatur. Et qui prius flebat ne duceretur ad supplicium, postmodum flere amarissime incipit, quia differtur a regno, quod est de altero turture sive pullo columbino

holocaustum facere : holocaustum namque totum A incensum dicitur. Et holocaustum se ipse Domino facit qui, spreto omnibus terrenis, solo supernæ beatitudinis desiderio æstare, solam hanc per lectum ac lacrymas quærere dulce habet. Contemplatur etenim mens, qui sint illi angelorum chori, quæ ipsa societas beatorum spirituum, quæ majestas æternæ visionis Dei, et amplius plangit, quia a [Al. om. a] bonis perennibus deest, quam flebat prius, cum mala æterna metuebat. Utramque autem nostræ compunctionis hostiam gratanter accipere dignetur, qui et pro peccato lugentibus atque afflictis clementer errata dimittit et pro ingressu vitæ cælestis tota mentis intentione ferventes æternæ suæ visionis luce reficit Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti B Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVI.

IN QUADRAGESIMA.

JOAN. V. *Erat dies festus Judæorum, et ascendit Jesus Hierosolimam.*

Duo pariter miracula humanæ sanationis hodierna nobis sancti Evangelii lectio tradit; unum invisibiliter per angelicam administrationem, alterum per Dominicam presentiam visibiliter exhibitum : sed utriusque nobis sunt breviter exponenda mysteria, ne prolixæ lectionis prolixa quoque explanatio cuiquam forte gravis existat. Probatica piscina quæ quinque porticibus cingebatur, populus est Judæorum, legis undique custodia, ne peccare debeat, nuntius. Recte etenim lex quæ quinque libris Moysi C descripta est quinario numero figuratur : recte populus qui in quibusdam munditiam vitæ servare, in quibusdam vero solebat immundorum spirituum tentamentis agitari, per aquam signatur piscinæ, quæ nunc placida ventis stare, nunc eis irruentibus turbari consueverat. Et bene piscina eadem probatica vocatur. Probaton quippe Græcæ oves dicuntur : quia nimirum in illo populo qui dicere Domino noscent : *Nos autem populus tuus et oves gregis tui confitebimur tibi in sæcula (Psal. LXXVIII)*. Vulgo autem probatica, id est pecualis piscina fertur appellata, quod in ea sacerdotes hostias lavare consueverint. Multitudo languentium quæ in memoratis porticibus jacet, eorum catervas significat qui legis verba audientes, suis se hanc viribus implere non posse dolebant, atque ideo Dominicæ auxilium gratiæ totis animæ affectibus implorabant. Cæci erant, qui necdum perfectum fidei lumen habebant; claudi, qui bona quæ noverant operandi gressibus implere nequibant; aridi, qui quamlibet oculum scientiæ habentes, pinguedine tamen spei et dilectionis egebant. Tales in quinque porticibus jacebant, sed non nisi in piscina angelo veniente sanabantur, quia per legem cognitio peccati, gratia autem remissionis non nisi per Jesum Christum facta est. Hunc designat angelus qui invisibiliter descendens in piscinam ad suggerendam vim sanandi movebat aquam. Descendit enim carne indutus magni consilii angelus, id

est paternæ voluntatis nuntius in populum Judæorum, et movit peccatores factis ac doctrina sua, ut occideretur ipse qui sua morte corporali non solum spiritualiter languentes sanare, sed et mortuos vivificare sufficeret. Motus ergo aquæ passionem Domini quæ mota turbataque Judæorum gente facta est insinuat. Et quia per eandem passionem redempti sunt credentes a maledicto legæ, quasi descendentes in aquam piscinæ turbatam sanabantur qui eatenus jacuerant in porticibus ægroti. Legis siquidem littera, quæ nescientes quid agendum, quid vitandum esset edocuit, nec tamen edoctos ut sua decreta completerentur adjuvit, quasi eductos de sedibus ignorantæ prioris in porticibus suis continebat, nec sanabat languidos. Gratia autem Evangelii quæ per fidem ac mysterium Dominicæ passionis sanat omnes languores iniquitatum nostrarum, a quibus in lege Moysi non potuimus justificari, quasi ejectos de porticibus legis ægrotos in aquam piscinæ turbidam immittit, ut sanari possint : quia a peccatis quæ lex ostenderat per aquam baptismatis abluit, testante Apostolo, quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus. *Concepti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus (Rom. vi)*. Bene autem dicitur quia qui primus descendisset post motum aquæ sanus flebat a quocumque languore detineretur, quia unus Dominus, una fides, unum baptismum, unus Deus : et qui in unitate catholica Christi mysteriis imbuatur sanus sit a quocumque peccatorum languore detineatur : quisquis autem ab unitate discrepat, salutem quæ ab uno est, consequi non valet.

Hæc de primo evangelicæ lectionis miraculo quod Dominus dedit locuti, nunc de secundo quod ipse dedit fraternitati vestræ loquamur : in quo etiam ipse unus commendatur sanatus, non quia omnipotentis pietas Salvatoris omnes quos ibi languentes invenit sanare nequiverit, sed ut doceret præter unitatem catholicæ fidei nullum cuiuslibet patere locum salutis.

Erat autem quidam homo ibi, inquit, triginta et octo annos habens in infirmitate sua. Homo iste multorum infirmitate detentus annorum significat peccatorem quemlibet enormi scelerum magnitudine vel numerositate depressum, cujus significando reatui etiam modus temporis quo isto languebat congruit. Nam duodequadraginta annos habebat in infirmitate. Quadragenarius autem numerus qui denario quater ducto conficitur pro perfectione rectæ conversationis solet in Scripturis accipi; quia quisquis perfectæ conversationis opera egerit, legis profecto decalogum per quatuor S. Evangelii libros implet : a qua nimirum perfectione duo minus habet, qui a Dei et proximi dilectione, quam legis pariter et Evangelii scriptura commendat, vacuus incedit. Quod etiam Dominus mystice sanans infirmum docuit, cum ait : *Surge, tolle grabatum tuum et ambula.* Surge cum dicitur, vitiorum torporem in quibus diu languebas

excute, et ad exercitium virtutum quibus perpetuo A onere ad visionem debere sui properare. Conditoria. salveris, erigere. *Tolle grabatum tuum*: porta diligens proximum tuum, patienter ejus infirma tolerando, qui te adhuc tentationum fasce depressum diu patienterque sustinuit. *Alter enim alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi (Gal. vi)*. Et sicut abbi dicit: *Supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis (Ephes. iv)*. *Ambula* autem: toto corde, tota anima, tota virtute Deum dilige: et ut ad ejus visionem pertingere merearis, quotidianis bonorum operum passibus de virtute in virtutem progredere, nec fratrem, quem sufferendo ducas, ob amorem ejus ad quem pergis deserens, nec ob fratris amorem ab illo quaerendo cum quo manere desideras intentionem recti incessus averrens; sed ut perfecte possis salvari, *Surge, tolle grabatum tuum et ambula*, id est, relinque peccata pristina, necessitatibus fratrum succurre, et in universis quae agis vide ne in hoc saeculo mentem ligas, sed ad videndam faciem tui festines Redemptoris. *Surge* bona operando, porta grabatum diligendo proximum, et ambula exspectando beatam spem et adventum gloriae magni Dei. Sed mira perfidorum dementia, qui ad tam inopinatam diu languentis sanationem credere ac spiritualiter sanari debuerant, e contra scandalizantur, et salvato pariter ac Salvatori calumnias struunt: salvato quidem, quia sabbato grabatum tulerit; Salvatori autem, quia sabbato et illum salvari, et grabatum tolli praeeperit, quasi melius ipsi de sabbato quam tanta divinitatis potentia nosset:

Dicebant ergo Judaei illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Litteram legis stulte defendebant, ignorando dispensationem ejus qui legis quondam edicta per servum decernens, non ipse adveniens eandem legem gratia mutare disposuit, ut quod juxta litteram diu carnales carnaliter observabant, deinceps spirituales spiritualiter observandum cognoscerent. Sabbato quippe carnali, quod juxta litteram custodiebatur, populus ab omni opere servili die septima vacare praecipitur est; spirituale autem sabbatum est in luce gratiae spiritualis, quae septiformis accipitur, non una, sed omni die, nos ab omni inquietudine vitiorum manere feriatos. Si enim juxta vocem Dominicam, *omnis qui facit peccatum servus est peccati*, patet liquido quia peccata recte opera servilia intelliguntur, a quibus quasi in die septima in perceptione gratiae spiritualis immunes incedere jubemur: nec solum a pravis continere, sed et bonis insistere factis. Quod in hac quoque lectione Dominus typice ostendit, cum eum qui duodequadragesimo annos languebat, in die sabbati non solum surgere, verum etiam grabatum tollere et ambulare praecipit: videlicet insinuans eos qui longo vitiorum languore tabescunt, et Dei ac proximi dilectionis inanes, quasi a perfecta virtutum summa duo minus habent, jam per dominum sancti Spiritus a vitiis posse resurgere, eorumque discusso torpore, cum fraternae dilectionis

Quod autem is qui sanatus est Jesum non in turba adhuc positus, sed post in templo cognovit, mystice nos instruit ut si vere Conditoris nostri gratiam cognoscere, si ejus amore confirmari, si ad ejus visionem pervenire desideramus, fugiamus sollicitè turbam non solum nos turbantium cogitationum affectuumque pravorum, verum etiam hominum nequam qui nostrae sinceritatis possint impedire propositum, vel malum videlicet exemplum suum monstrando, vel bona opera nostra deridendo, aut etiam prohibendo. Confugiamus seduli ad domum orationis, ubi secreta libertate Dominum invocantes, et de perceptis ab eo beneficiis gratias agamus, et de percipiendis humiliter devotione precemur: imo etiam templum Dei sanctum, in quo venire et mansionem facere dignetur, existere curemus, audientes ab Apostolo, quia *corpora vestra templum est Spiritus sancti qui in vobis est (I Cor. vi)*. Inter quae diligentius intuendum, fratres mei, quod inveniens in templo quem sanaverat Dominus, ait illi: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*. Quibus verbis aperte monstratur quia propter peccata languebat, nec nisi dimissis eisdem poterat sanari: sed qui foris ab infirmitate, ipse etiam intus salvavit a scelere: unde et caute praemonuit ne amplius peccando gravioris sibi sententiam damnationis contraheret: quod non ita sentiendum est, quia omnis qui infirmatur ob peccata infirmetur; quinque etenim modis in Scripturis infirmitas corporalis data reperitur: peccatoribus videlicet, ut vel corrigantur per poenitentiam, vel si corrigi non merentur, etiam in hac vita qualiter aeterna morte damnandi sint appareat; justis vero, ut vel majorem patientiae palmam percipiant, vel infirmitatibus admoniti humiliter justitiae meritum servant. Plerisque autem ob hoc aliquoties infirmitas datur carnis, ut in eorum sanatione vel Domini Salvatoris vel sanctorum ejus latius gloria, vel utriusque pateat. Nam quod peccatores ob quaerendam mentis incolumitatem infirmitate plectantur corporis, testatur hodierna lectio, ubi sanatus qui languebat audivit: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*: testatur et illa in qua sanando paralytico Dominus ait: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua*. Quod hi qui gravioribus sunt flagitiis involuti, neque ad veniam pervenire merentur, aliquoties etiam in praesenti initium sempiternae damnationis accipiant, poena prodit Herodis regis, qui ob reatum blasphemiae ante oculos viventium consumptus a vermicibus exspiravit, illo utique post mortem properans, ubi vermibus ejus non moreretur, et ignis ejus non exstingeretur. Quod justis ad amplificandam patientiae suae palmam doloribus afficiantur corporeis, beati Job indicat historia, cui cum nullus esset similis super terram, poenas corporis quas adversarius immanis graviores poterat excogitare, non pro diluendis reatibus, sed pro augendis meritis mira constantiae virtute superavit. Quod item justis ob custodiam humilitatis disciplinae ferian-

tur ægritudine, ostendit Apostolus qui ait : *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanae qui me colaphizet (II Cor. xii)* Unde iterum dicit : *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi (Ibid. 9)*. Quod ob ostendendam Conditoris sanctorumque ejus gloriam nonnulli sæpe languescant, ipse manifestat, qui de cæco nato sciscitantibus discipulis ait : *Neque hic peccavit, neque parentes ejus ut cæcus nasceretur, sed ut manifestentur opera Dei in illo (Joan. ix)*. Et de Lazaro languente sororibus, *Infirmus, inquit, hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam (Joan. xi)*. Verum quia nobis utrum propter augenda merita bona, an propter mala minoranda puniamur incertum est, curandum summopere est ut quoties molestia corporali pulsamur, ad discutienda protinus mentis nostræ interna redeamus, et quidquid in nobis contra voluntatem auctoris nostri egisse reperimus, digna pœnitentiæ castigatione mundemus; nec prius corpori medelam quæramus quam nos ad interioris hominis puritatem pervenisse cognoverimus, ne forte exterius adhibitiæ curationi carnis obstat latens intrinsecus valetudo mentis. Discamus flagellis pii conditoris humiliter substerni, arbitantes minus pati quam meremur, semper illius sententiæ memores, quia *beatus homo qui corripitur a Domino (Job v)*. Et ipse in Apocalypsi, *Ego, inquit, quos amo arguo et castigo (Apoc. iii)*.

Longævo autem languenti interius exteriusque sanato, eodem et a flagellis apertæ castigationis et a peccatis quibus hæc merebatur erepto, Judæi e contra male intus languidi jam deterius ægrotare incipiunt, persequendo videlicet Jesum, quia hæc faceret in sabbato. Persequebantur autem eum, quasi legis auctoritatem simul et divinæ operationis exempla secuti : quia et Dominus sex diebus mundi perfecta creatione, septimo requieverit ab omnibus operibus suis, et populum sex diebus operari, septimo vacare præceperit, non intelligentes quia carnalia legis decreta paulatim erant spirituali interpretatione mutanda, apparente illo qui non tantum legislator, sed et finis legis est Christus ad justitiam omni credenti : neque animadvertentes quia conditor in die septima non ab opere mundanæ gubernationis et annuæ, imo quotidianæ rerum creaturarum substitutionis, sed a nova creaturarum institutione cessavit; sed nec maximum illud sabbati mysterium cognoscentes, quo vel ipse Dominus sexta feria crucifixus operatusque salutem nostram in medio terræ, id est, carnis quam assumpserat, septima requieturus erat in sepulcro, donec octava resurgeret, vel quo sancti illius post sex hujus sæculi ætates in quibus bona operando laborant, septimam quie is animarum in alia vita percipiunt, donec in octava resurrectionis corporum quoque incorruptibilium receptione donentur. Verum indoctis legis defensoribus quid ipse gratiæ simul et legis auctor respondeat, qua cervicem eorum rationis virtute frangat audiamus.

A *Pater meus, inquit, usque modo operatur, et ego operor.* Quod non ita dictum est, quasi Patre extenuis operante, ipse tunc post Patrem operari inciperet; sed ita potius quia ab initio creaturarum Patre semper operante, ipse eadem opera cum eo pariter semper operetur. Ut enim scias Deum Patrem non primis tantum sex diebus, sed usque modo operari, lege illud ad prophetam : *Priusquam te formarem in utero novi te (Jerem. i)*. Et in Psalmo : *Qui finxit singillatim corda eorum (Psal. xxxiii)*. Et alibi : *Qui operit cælum nubibus, et parat terræ pluviam, qui producit in montibus fenum (Psal. cxlvii)*, et cætera hujusmodi. Notandum quippe quod non præteriti temporis verbum posuit dicens : *Qui operuit, et paravit, et produxit* : sed præsentis, *operit, parat, producit*, ut quotidie Patrem operari demonstraret, nec minus sabbato, quam cæteris diebus. Ut Filium pariter cuncta operari non dubites, recole illud Psalmistæ : *Dixit, et venit cynomia et scyniphes. Dixit, et venit locusta et bruchus. Dixit, et stetit spiritus procellæ (Psal. cv)*. Si enim ipse dixit et facta sunt, per verbum utique fecit. Verbum autem Patris Filius est, de quo Joannes ait : *Omnia per ipsum facta sunt (Joan. i)*. Item Psalmista cum non solum primordiale mundi creationem, sed et quotidianam creaturæ gubernationem ad laudem Creatoris referret, ait inter cætera : *Omnia in sapientia fecisti (Psal. civ)*. Si autem Christum Dei virtutem et Dei sapientiam recte confitemur, et omnia in sapientia fecit ac regit Deus, constat nimirum quia Pater usque modo operatur, operatur et Filius.

B *Ergo Pater meus, inquit, non sex solum, ut putatis, diebus prius operatus est : verum usque modo operatur (Joan. v)*, non novum creaturæ genus instituendo, sed quæ in principio creaverat, ne deficiant, propagando. *Et ego operor, subauditur usque modo*, cum ea cuncta disponens, regens, accumulans, ac si aperte dicat : *Quid mihi invidetis? Cur me vituperatis, cæci legislatores, quod in forma hominis sabbato salutem unius hominis operatus sum, qui in natura divinitatis una cum Deo Patre totum genus humanum, imo totam mundi machinam, et cuncta visibilia et invisibilia quietus semper operor? Sed ipsi talis ac tanti mysterii minus capaces, propterea magis quærebant eum interficere, quia non solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo.* In eo maxime dolebant, quia his qui verum ex infirmitate carnis hominem cognoverant; verum se Dei filium credi voluisset, id est, non gratia adoptatum ut cæteros sanctos, quibus loquitur Propheta : *Egodixi : Dii estis, et filii excelsi omnes (Psal. lxxxii)*; sed natura Patri per omnia æqualem, illum videlicet de quo Pater ipse loquitur in aspectu filiis suis, id est, prophetis, gratia videlicet adoptatis in filios. Ipse invocavit me : *Pater meus es tu, Deus meus et susceptor salutis meæ. Et ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terræ (Psal. lxxxix)*. Intelligebant enim interfectores Christi Judæi, quod confessores nominis Christi intelligere nequeunt Ariani in eo quod ait Christus : *Pater meus usque modo operatur,*

et ego operor (Joan. v), æqualem se Deo Patri prædicasse, quia quorum una eademque operatio, eorum esset æqualis et majestas. Verum ad unum finem utrorumque tendit impietas, quorum uni quid diceret Dominus intelligentes, vera eum dixisse negabant: alteri vera quidem de se Dominum testatum fatentur, sed in his sensum veritatis sequi et comprehendere detrectant: quorum finem teterrimum ut vitare queamus, necesse est, fratres charissimi, ut et verba nostri Salvatoris veritate plena credamus, et hæc recte intelligere curemus, insuper in his spem nostræ salutis omnem ponere studeamus. Credamus veraciter se esse Patri æqualem potestate, gloria, æternitate, et regno, prædicasse: et bene agendo satagamus ad unam utriusque visionem pervenire: de qua roganti Philippo ac dicenti: *Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis* (Joan. xiv), respondit ipse Dominus dicens: *Qui videt me, videt et Patrem meum*. Notandum sane quod dictum est æqualem se faciens Deo, a Judæorum persona dictum, qui putabant Dominum Jesum prædicando se facere quod non esset, et non veraciter intimare quid esset. Nos autem, fratres, qui fidei catholicæ sacramentis et doctrina sumus imbuti, credamus et confiteamur Dominum nostrum Jesum Christum et in humanitate nobis factum natura æqualem, et in divinitate Patri mansisse semper æqualem. Neque in utralibet natura se fecisse fingendo quod non erat; sed in utraque monstrasse veraciter prædicando quod erat, qui nos ad videndam perpetuo gloriam suæ majestatis introducere dignetur, in qua vivit et regnat una cum Patre et Spiritu sancto Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVII.

POST THEOPHANIAM.

JOAN. I. *In illo tempore voluit Jesus exire in Galilæam, et invenit Philippum, et dicit illi Jesus, Sequere me.*

Audivimus ex lectione Evangelii, fratres charissimi, benignam Redemptoris nostri gratiam, quia non solum nos misericorditer ad se sequendum vocare, sed et venientes grate suscipere, atque ad cognoscendam divinitatis suæ claritatem pie consuevit provehere. Audivimus devotam discipulorum fidem, charitatem et operationem, quibus nimirum tribus vitæ cœlestis virtutibus tota præsentis Ecclesiæ perfectio consistit, quia et sine fide impossibile est placere Deo, et fides sine operibus otiosa est; et quibuslibet quis sit præditus virtutibus, quantalibet fide profecerit, si charitatem non habuerit, nihil illi prodest. Quod enim vocantem se Jesum Philippus non tantum ipse sequitur, verum etiam Nathanaeli sequendum prædicat, fides profecto est quæ per dilectionem operatur: fides videlicet, quia in Jesum credere non distulit, quem Christum esse cognovit: opus autem dilectionis, quia quantum diligeret quem cognovit, mox sequendo patefecit; quantum etiam proximi amore flagraret, eidem evangelizando perducit. Ipse quoque proximus ejus Nathanael quantum curæ ac dilectionis erga magistrum veritatis haberet ostendit. Ad quem mox vocatus venire non tardavit,

A quantum ejus magnitudinem fidei perfectione caperet intimavit: quem continuo Filium Dei et regem Israel, id est Christum, aperta voce confessus est. Verum quia ista breviter prælibavimus, libet ab exordio repetentes totam evangelicæ lectionis seriem latius scrutando percurrere.

Voluit Jesus, inquit, exire in Galilæam, et invenit Philippum, et dicit ei, Sequere me. Jam patet ex superioribus unde voluerit Jesus exire in Galilæam, videlicet a Judæa, ubi erat Joannes baptizans, et testimonium illi perhibens quod esset agnus Dei. Dux ex discipulis suis ad eum sequendum provocavit, e quibus unus Andreas ad illum etiam fratrem Petrum adduxit. Patet juxta sensum spiritualem, et crebra expositione vestræ fraternitati jam cognitum est quid sit Dominum sequi. Sequitur namque Dominum, qui imitatur: sequitur Dominum, qui quantum fragilitas humana patitur ea quæ in homine monstravit Filius Dei, humilitatis exempla non deserit: sequitur, qui socius passionum existendo, ad consortium resurrectionis ejus et ascensionis pertinere sedulus exoptat. Sed non sine certi ratione mysterii refertur quod dicturus Philippo Jesus Sequere me, voluit exire in Galilæam. Galilæa namque transmigratio facta dicitur, profectum fidelium designans, quo vel de vitiis ad virtutum celsitudinem transmigrare, vel in ipsius virtutibus paulatim proficere, ac de minoribus ad majora quotidie subire contendunt, quo usque de hac valle lacrymarum ad arcem lætitiæ cœlestis Domino auxiliante perveniant. In eo autem quod revelationem sonat, ipsam vitæ æternæ beatitudinem, pro qua in præsentibus laborant insinuans, cujus utramque interpretationem nominis Psalmista uno versiculo comprehendit, ubi ait: *Ambulabunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion* (Psal. lxxxiii). Hæc namque visio de qua dicit Apostolus: *Nos autem revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a gloria in gloriam tanquam a Domini Spiritu* (II Cor. iii). Bene ergo vocaturus ad sequendum se discipulum voluit exire in Galilæam, id est, in transmigratorem factam sive revelationem, ut videlicet sicut ipse, teste Evangelio, proficiebat ætate et sapientia et gratia apud Deum et homines, sicut passus est et resurrexit, et ita intravit in gloriam suam; sic etiam suos sequaces ostenderet proficere virtutibus, ac per passiones transitorias ad æternorum donorum gaudiorum transmigrare debere.

Erant autem Philippus a Bethsaida civitate Andreæ et Petri. Non est putandus evangelista fortuito et absque ratione mystica nomen civitatis de qua esset Philippus, et quod eadem Andreæ quoque et Petri esset voluisse monstrare: sed per nomen civitatis typice qualis tunc animo Philippus, qualis officio esset futurus, qualis etiam Petrus et Andreas ostenderet curasse. Bethsaida quippe domus venatorum dicitur, et venatores utique erant qui audiebant a Domino: *Venite post me et faciam vos fieri piscatores hominum* (Matth. iv): Venator, et ille qui et ante-

quam ad prædicationis officium ordinaretur a Domino, quantum capiendis ad vitam animabus esset intentus, mox sponte prædicando monstravit. Invenit enim Nathanael, et dicit ei : *Quem scripsit Moyses in lege et prophetæ invenimus, Jesum a Nazareth.* Videamus quantum rete fidei, quam capacibus devotæ prædicationis maculis intextum invento fratri circumdet : quem ad æternam cupit providus captore salutem. Illum dicit inventum quem Moyses et prophetæ venturum suis scriptis signaverint, ut eo cunctis sequentibus intelligatur, quod ipse sit cujus adventui præconando universa veterum scripta servierint. Ideo nuncupat, quod nomen Christi futurum prophetarum oracula concinebant. Dicit namque Habacuc per gratiam ejus salvari desiderans, *Ego autem in Domino glorior, gaudebo in Deo Jesu meo* (*Habac. III*). Sed et Zacharias tentationis in qua diabolus vicit mentionem faciens, *et ostendit, inquit, mihi Jesum sacerdotem magnum, et stabat coram angelo Domini, et Satan stabat a dextris ejus, ut adversaretur ei* (*Zach. III*). Item Jacob patriarcha mysterium incarnationis ejus a longe salutans, et expectans, *Salutare tuum, inquit, expectabo, Domine* (*Gen. XLVIII*). Quod enim Hebraice Jesu, Latine dicitur Salutaris sive Salvator. Item Psalmista æternam ejus visionem fidelium populo promittens, dicit ex persona Dei Patris : *Longitudine dierum replebo eum, et ostendum illi Salutare meum* (*Psal. XC*). Simeon quoque venerabilis ille senex ac Novi Testamenti propheta, cum eum parvum corpore in manibus acciperet, sed magnum divinitate mente sentiret, eodem spiritu instructus, ita gratias egit : *Nunc dimitte servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei Salutare tuum* (*Luc. II*). Filium Joseph appellat, non ut hunc ex conjunctione maris et femine natum asseveret, quem de virgine nasciturum in prophetis didicerat; sed de domo ac familia David unde noverat Joseph ortum, secundum vaticinia prophetarum eum venisse doceret. Neque enim mirandum si Philippus eum filium Joseph quem intemeratæ genitricis illius virum noverat vocet, cum ipsa genitrix intemerata semper virgo consuetudinem vulgi sequens, sic locuta legatur : *Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te* (*Luc. II*). Addit et patriam a Nazareth, ut ipsum esse signaret de quo legerant in prophetis quoniam Nazareus vocabatur. Non ergo mirum si mox ad consensum credendi ac veniendi ad Christum captavit Philippus Nathanael, cui tantos undique veritatis casses prætendit, *quem scripsit Moyses in lege, et prophetæ, invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth* (*Joan. I*). Neque immerito Bethsaida, id est domo venatorum, oriundus asseritur, qui tantam Deo dilectæ venerationis curam pariter et gratiam accepisse monstratur. Nam sequitur :

Et dixit ei Nathanael : A Nazareth potest aliquid boni esse? Nazareth munditiæ, sive flos ejus, aut separata interpretatur. Annuens ergo verbis evangelizantis sibi Philippi Nathanael, A Nazareth, inquit,

A potest aliquid boni esse? Ac si aperte dicat : Potest fieri ut a civitate tanti nominis aliquid summæ gratiæ nobis oriatur? Vel ipse videlicet mundi Salvator Dominus qui singulariter sanctus est, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, quique loquitur in Canticis canticorum, Ego flos campi et lilium convallium; et de quo propheta, exiet, inquit, virga de radice Jesse (*Esa. II*), et Nazareus, id est flos de radice ejus, ascendet, vel certe aliquis doctor eximius, qui florem nobis virtutum munditiæque sanctitatis prædicare sit missus. Possumus hunc locum et ita recte intelligere, quod dicente Philippo, *quem scripsit Moyses in lege et prophetæ invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth*, Nathanael bene intellexerit, miratus sit autem quomodo a Nazareth Christum venisse dixerit, quem de domo David et de Bethlehem civitate, ubi erat David, venturum prophetæ canebant; ideoque admirando responderit *a Nazareth*; sed continuo reminiscens quantum etiam vocabulum Nazareth mysteriis Christi congrueret, caute assenserit prædicanti, *potest, inquit, aliquid boni esse? Utrique sensui potest convenire quod sequitur :*

Dicit ei Philippus : Veni et vide. Ipsum namque venire et videre monebat, ut si quid ei ad verba prædicantis ambigui in corde resedisset, totum hoc visio et allocutio præsens ejus quem prædicabat abstergeret. Nec d stultit pius auditor prædicatum sibi lumen veritatis sollicitè quærendo ac pie pulsando, ut percipere mereretur insistere : unde mox Dominus satiare in bonis desiderium ejus accelerans, salutaria ejus cœpta provida laudatione remunerat, ut hunc paulatim ad altiora quærenda simul et capienda provehat.

Vidit namque eum venientem ad se; et dixit de eo : Ecce vere Israelita in quo dolus non est. Ubi notandum quod laudans hominem qui novit corda Deus, non eum absque peccato, sed absque dolo exstitisse confirmat. Non est enim homo justus in terra qui faciat bonum et non peccet : multi autem sine dolo inces-isse, id est simplici et mundo corde conversati esse leguntur : imo cuncti fideles taliter vivere docentur, dicente Scriptura, *Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum* (*Sap. I*). Et ipse Dominus : *Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ* (*Matth. X*). Talis erat exemplar patientiæ Job, de quo scriptum est : *Erat autem vir ille simplex et rectus* (*Job I*). Talis Jacob patriarcha, de quo dictum est : *Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis* (*Gen. XXV*) ; qui quoniam puritate conscientiæ simplicis Deum videre meruit, etiam Israel, id est vir videns Deum, appellatus est. Talis iste Nathanael quem Dominus ob paritatem innoxie conversationis, ejusdem patriarchæ meritis simul et nomine dignum ducit, *Ecce, inquit, vere Israelita, in quo dolus non est* (*Joan. I*). Ecce qui vere a patriarcha Deum vidente genus ducit, cui sicut et ipsi patriarchæ doli duplicitas nulla inesse probatur. O quam pulchrum auspiciū venienti ad Deum et videre illum cupienti! *Ecce vere*

Israelita in quo dolus non est. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Math. v). Et hic videre Deum desideras, non ab alio, sed ab ipso qui scrutatur renes et corda Deo, mundus corde laudatur et Israelita, hoc est a viro Deum vidente generatus astruitur. O quam magna nobis quoque, qui de gentibus ad fidem venimus, in hac sententia nostri Redemptoris spes aperitur salutis! Si enim vere Israelita est qui doli nescius incedit, jam perdidere Judæi nomen Israelitarum, quamvis carnaliter nati de Israel quotquot doloso corde a simplicitate patriarchæ sui degeneraverunt, et asciti sumus ipsi in semen Israelitarum, qui quamlibet aliis de nationibus genus carnis habentes, fide tamen veritatis et munditia mentis ac corporis vestigia sequimur Israel juxta illud Apostoli: *Non enim omnes qui ex Israel, hi sunt Israelitæ. Neque quia semen sunt Abraham, omnes filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen (Rom. ix),* id est, non qui filii carnis, hi filii Dei; sed qui filii sunt repromissionis æstimantur in semine. Sequitur:

Dicit ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit Jesus et dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Nathanael, et ait: Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel. Quia cognovit Nathanael vidisse et nosse Dominum quæ alio in loco gererentur, id est quomodo et ubi vocatus sit a Philippo, cum ipse ibi corporaliter non esset, divinæ hic majestatis intuitum considerans, protinus eum non solum Rabbi, id est magistrum, sed et Filium Dei ac regem Israel, id est Christum confessus est. Et libet intueri quam prudens laudanti Domino confessio respondet servi. Ille vere hunc Israelitam, id est virum qui Deum videre posset, eo quod dolum minime habet, astruxit; iste eum non magistrum tantummodo qui utilia præciperet, verum etiam Filium Dei qui cœlestia dona tribueret, et regem Israel, id est populi Deum videntis, religiosa devotione fatetur, ut hac confessione suum quoque hunc regem, et se ejus regni militem significet. Potest autem hæc Domini sententiâ, qua dixit se Nathanael, priusquam vocaretur a Philippo cum esset sub ficu, vidisse, super electionem spiritualis Israel, id est populi Christiani, mystice intelligi, quem Dominus necdum se videntem, necdum per apostolos ejus ad fidei gratiam vocatum, sed sub tegmine adhuc peccati prementis abditum misericorditer videre dignatus est, Paulo attestante, qui ait: *Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate (Eph. i).* Et quidem fici arbor aliquando in Scripturis dulcedinem supernæ dilectionis insinuat, unde scriptum est: *Qui servat ficum, comedit fructum ejus; et qui custos est Domini sui, glorificabitur (Prov. xxvii);* sed quia primi parentes nostri, reatu prævaricationis confusi, de fici sibi foliis succinctoria fecerunt, potest arbor fici non incongrue male dulcoratam generi humano consuetudinem peccandi signare, sub qua positos electos suos adhuc, sed

necdum electionis suæ gratiam cognoscentes, quasi sub ficu constitutum, nec se jam videntem Dominus videt Nathanael. Novit enim Dominus qui sunt ejus; quorum salvationi ipsum quoque nomen Nathanael aptissime convenit. Nathanael namque donum Dei interpretatur, et nisi dono Dei quisque vocatus, nunquam reatum primæ transgressionis, nunquam male blandientia algescentium quotidie peccatorum umbracula evadit, nunquam salvandus venire meretur ad Christum. Unde dicit Apostolus: *Gratia enim salvati estis per fidem. Et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur (Ephes. ii).* Sequitur:

Respondit Jesus, et dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis. Majus his videbis. Quid sit majus de quo dicit, ipse subsequenter aperit futuram credentibus spondendo apertionem regni cœlestis, et prædicandam mundo utramque unius suæ naturam personæ, quod revera multo excellentius est arcanum, quam quod nos in peccati adhuc umbra positos a se illuminandos prævidit. Majus est enim quod nos salvatos gratia suæ cognitionis imbuat, quod cœli nobis gaudia pandit, quod prædicatores suæ fidei in mundo dispersit, quam quod nos salvandos potentia suæ majestatis ante sæcula præcavit.

Amen, amen, inquit, dico vobis, videbitis cœlum apertum et angelos Dei ascendentes et descendentes supra Filium hominis. Jam completum cernimus promissi hujus effectum: vidimus etenim cœlum apertum, quia postquam cœlum Deus homo penetravit, etiam nobis in nomine ejus credentibus supernæ patriæ patefactum cognoscimus ingressum. Videmus angelos Dei ascendentes et descendentes supra Filium hominis, quia prædicatores sanctos novimus sublimitatem divinitatis Christi simul et humanitatis ejus infirma nuntiare. Ascendunt supra Filium hominis angeli, cum docent doctores quia *in principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (Joan. i).* Descendant super Filium hominis angeli, cum adjungunt iidem quia *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.* Neque immerito prædicatores sancti typice angeli vocantur, quibus consueve derivatum ab angelis nomen evangelistarum conceditur, ut sicut hi nuntii, ita et illi propter idem summæ prædicationis officium boni nuntii cognominentur. Et notandum quod Dominus seipsum Filium hominis nuncupat, Nathanael eundem Filium Dei prædicat. Cui simile est quod apud alios evangelistas ipse discipulos interrogat, quem eum dicant esse homines Filium hominis; responditque Petrus: *Tu es Christus Filius Dei vivi (Matth. xvi).* Et quidem justo dispensationis moderamine actum est, ut cum utraque ejusdem mediatoris Dei et Domini nostri vel ab ipso Domino, vel ab homine puro esset commemoranda substantia, Deus homo fragilitatem assumptæ a se divinitatis astrueret; ipse suam humilitatem, ille ejus fateretur altitudinem. Notandum etiam quod Dominus qui braum Nathanael vere Israelitam nuncu-

pat, in hoc quoque verbo quod ait, *Videbitis cælum apertum, et angelos Dei ascendentes et descendentes supra Filium hominis (Joan. 1)*, visionem Jacob patriarchæ qui per benedictionem vocatus est Israel ad memoriam reducit. Is namque cum volens in quodam loco requiescere lapidem capiti suo subposuisset, vidit in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cælum; angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum innixum scalæ, dicentem sibi, *Ego sum Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac*; surgensque mane, et debito cum pavore laudes Domino reddens, tulit lapidem ipsum, et erexit in titulum fundens eum desuper. Hujus ergo loci Dominus facit mentionem, et de se ac suis fidelibus figuratum manifestissime testatur. Scala quippe quam vidit Ecclesia est, nativitatem de terra, sed conversationem habens in cælis, per quam ascendunt et descendunt angeli, cum evangelistæ nunc perfectis auditoribus supereminentia divinitatis ejus arcana, nunc rudibus adhuc humanitatis ejus infirma denuntiant. Vel certe ascendunt cum ipsi ad cælestia contemplanda mente transeunt. Descendunt vero cum auditores suos qualiter in terris vivere debeant instruunt. Lapis sub capite Jacob Dominus est, in quo tanto magis omni intentione debemus inniti, quanto nobis certum liquet quia sine ipso nihil facere possumus. Unxit lapidem Jacob et erexit in titulum, quia verus Israelita intelligit Redemptorem nostrum unctum a Patre oleo lætitiæ præ consortibus suis; a qua unctione, id est chrismate, Christus nomen accipit, cujus mysterium Incarnationis nostræ profecto est titulus redemptionis. Et bene cum lapis in terra ungitur atque in titulum erigitur, Dominus in cælo revelatur, quia nimirum ipse in tempore apparuit inter homines homo, qui æternus permanet apud Patrem Deus; qui morte devicta ascendit super cælos cælorum ad orientem, ipse in titulum nostræ salvationis manet nobiscum omnibus diebus usque ad consumptionem sæculi, corpus quidem assumptum de terra cælo transferens, sed præsentia divinitatis terram pariter complectens et cælos. Igitur Dominus veterem nobis exponens historiam in Israel simplicitatem populi fidelis, cujus membrum erat Nathanael, figuratam demonstrat; in lapide super quem angeli ascendeabant et descendeabant, se significatum revelat, cujus utramque naturam vicissim magistri spirituales annuntiant. Nam quasi lapidem ungit Israel oleo, cum confitetur Nathanael quomodo unxit Jesum Deus Spiritu sancto et virtute dicens, *Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israel (Joan. 1)*. Patet jam, exposita lectione sancti Evangelii, fratres mei, quod non sine ratione magni mysterii in capite ipsius prædictum sit quia voluerit Jesus exire in Galilæam, ac deinde subjunctum quomodo vel Philippum ipse vocaverit, vel vocatum ab eo Nathanael susceperit, ac luce veritatis instruxerit. Galilæa namque, ut diximus, Transfiguratio facta vel Revelatio interpretatur. Et recte in Galilæam voluisse exire dictus est, cum sacramenta suæ maje-

statis fidelibus revelare dignatus est: ad quorum perfectam cognitionem, quæ est sola hominis vita beata, tanto tunc sublimius ascendemus, quanto nunc instantius de terrenis ad cælestia transigrare, ac per gradus virtutum proficere curamus, adjuvante ipso qui honorum desideria ascendere, provehere, et coronare consuevit, Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVIII.

IN DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ.

MATTH. XVII, MARC. IX, LUC. IX. *In illo tempore assumpsit Jesus Petrum et Jacobum et Joannem fratrem ejus et duxit illos in montem excelsum deorsum, et transfiguratus est ante eos, etc.*

B Quia Dominus ac Redemptor noster electos suos per hujus vitæ labores ad illam, quæ laborem nescit, vitam futuræ beatitudinis introducere disposuit, modo per Evangelium suum sudores certaminum temporalium, modo æternorum describit palmam præmiorum: ut auditis videlicet agorum necessitatibus meminerint sibi requiem in hac vita nequaquam esse petendam; audita rursus dulcedine futuræ retributionis levius ferant mala transeuntia, quæ hõnis speraverint remuneranda perpetuis. Cum enim suas suorumque passiones paulo superius commemorasset, confestim ea quæ modo cum legeretur, audivimus, adjunxit dicens:

Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera ejus. Ubi aptissime [*Al.*, apertissime] diem extremi designat examinis, quando in potestate magna et majestate veniet judicaturus de mundo, qui quondam in humilitate et abiectione venerat judicandus a mundo, quando cum judiciaria districtione quæret operum perfectionem ab eis quibus misericordiæ [*Al.*, misericordi] largitate prærogaverit suorum gratiam munerum, quando reddens singulis secundum opera eorum, electos in regnum Patris sui perducit, reprobos autem cum diabolo in ignem rejiciet sempiternum. Et pulchre dicitur quia *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui*. Filius quippe hominis in gloria Dei Patris venturus est, quia qui in hominis natura minor est Patre, ipse in divinitate unius ejusdemque est gloriæ cum Patre verus homo, per omnia verus existens et Deus. Merito autem lætificat pios, merito terret contumaces, quod sequitur. *Et tunc reddet unicuique secundum opera ejus*: quia qui nunc bona operantes pressuris malorum affliguntur iniquis, lætanti nimirum animo tempus expectant illud, quando per judicem justum non solum ab injustorum liberentur injuriis, sed et justitiæ ac patientiæ suæ mercedem percipiant. Qui vero male viventes patientiam judicis negligentiam putant, justo [*Al.* justa] sero pœnitentes æternæ damnationis sententia feriuntur. Concinit huic evangelicæ sententiæ quod ait Psalmista: *Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine (Psalm. c)*. Primo quippe misericordiam, ac deinde iudicium se cantare perhibet: quia nimirum

rum Dominus, quod primo suo adventu dispositum nobis benigne contulit, hoc in secundo districtus exigit. Sed perversus quisque qui misericordiam largientis contemnit, jure judicium discutientis Domini pertimescit. At qui gratiam misericordiæ grate se meminit suscepisse, gaudens utique judicii discrimen expectat, ideoque libera modulatione suo judici misericordiam et judicium cantat. Verum quia incertum est omnibus tempus universalis judicii, incerta singulis sui exitus hora, et poterat longa videri præsens afflictio nescientibus quando requies promissa veniret, voluit pius magister aliquibus discipulorum suorum adhuc in terra degentibus æternæ re-promissionis gaudia præmonstrare: quatenus et ipsi qui vidissent, et omnes qui audire possint, levius adversa præsentia tolerarent, reducto sæpius ad mentem futuræ retributionis munere quod expectarent. Unde sequitur:

Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo. Venientem quippe in regno suo viderunt discipuli, quia in ea claritate viderunt fulgentem in monte, in qua peracto judicio ab omnibus sanctis in regno suo videbitur. Sed quod mortales adhuc et corporales discipulorum oculi sufferre nequiverunt, tunc per resurrectionem jam facta incorruptibilis potenter tueri sufficiet omnis Ecclesia sanctorum, de qua scriptum est: *Regem in decore suo videbunt oculi ejus (Isa. xxxiii).*

Et post sex dies assumpsit Jesus Petrum et Jacobum, et Joannem fratrem ejus, et ducit illos in montem excelsum. Ostensurus gloriam suam discipulis, in montem eos ducit excelsum, ut doceat omnes qui hanc videre desiderant, non in infimis jacere voluptatibus, non illecebris servire carnalibus, non cupiditatibus adhærescere terrenis, sed æternorum amore ad superna semper erigi: angelicæ munditiæ, pietatis, pacis, dilectionis, et justitiæ vitam, quantum mortalibus possibile est, semper imitari debere juxta eum qui dixit: *Nostra autem conversatio in cælis est, unde etiam Salvatorem expectamus Jesum Christum Dominum nostrum (Philipp. iii).* Ostensurus gloriam suæ majestatis, in montem discipulos ducit, ut discant ipsi, discant omnes qui hanc videre sitiunt, non eam sibi in hujus sæculi profundo, sed in regno supernæ beatitudinis esse querendam. Et bene cum diceret, quia ducit illos in montem excelsum, addidit seorsum: quia justus et nunc cum pravorum vicinia premuntur, animo tamen sunt toto atque intentione fidei separati ab illis, et in futuro funditus seorsum abducuntur ab eis, cum abscondet eos in abscondito vultus sui a conturbatione hominum, proteget eos in tabernaculo suo a contradictione linguarum. Quod autem post dies sex ex quo promisit discipulis, claritatem suæ visionis ostendit, significat sanctos in die judicii regnum percepturos quod eis promisit qui non mentitur Deus ante tempora sæcularia. Tempora quippe sæcularia sex ætatibus constant, quibus completis au-

diat ipso dicente: *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi (Math. xxv).* Possunt dies sex promissæ Dominicæ visionis et gloriæ bonorum perfectione [Al. perfectionem] operum designari [Al. designare], sine quibus ad contemplandam conditoris sui majestatem quisque aliquid agere valet, pervenire non valet. Quia enim Dominus sex diebus rerum creaturam formavit, septima requievit ab operibus suis, recte per sex dies opera bona quibus ad requiem pervenire debeamus, exprimuntur. Et quia qui Deum videre, qui ad gloriam beatæ resurrectionis pertingere concupiscit, debet agere bona quæ novit, recte post dies sex gloriam sui regni, quam sponpondit discipulis Salvator, ostendit. Sequitur:

Et transfiguratus est ante eos, et resplenduit facies ejus sicut sol: vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix. Transfiguratus est ante discipulos Dominus, et sui corporis gloriam, qua per resurrectionem erat illustrandus, significat, et electorum omnium quantæ claritatis post resurrectionem sint corpora futura, manifestat. Nam et de his alibi dicit: *Tunc justus fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum (Math. xiii),* et hic in exemplum futuræ clarificationis ipsius resplenduit facies ejus sicut sol. Non quia Domini et sanctorum ejus æqualis possit esse claritas et gloria, cum et de iisdem sanctis dicat Apostolus: *Stella autem a stella differt in claritate, sic et resurrectio mortuorum (I Cor. xv):* sed quia nihil sole clarius videre novimus, non solum Domini, sed et sanctorum in resurrectionis gloriæ aspectui comparatur, quia clarius sole aliquid unde exemplum daretur hominibus, minime potuit inveniri. Hanc autem glorificam Dominici corporis majestatem, hanc sanctorum corporum claritatem nullus in judicio reproborum videre putandus est. Tantum videbunt in quem transixerunt, et plangent se super eum omnes tribus terræ. At cum peracto judicio sublatis fuerint impii, ne videant gloriam Dei, tunc justus ad contemplandam perpetuo gloriam regni ejus, et ipsi pro modulo suo incorruptionis luce transfigurati intrabunt: unde dicit Apostolus: *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (Philip. iii).* Si autem quærit aliquis quid vestimenta Domini, quæ facta sunt alba sicut nix, typice designant [Al. designant], possumus recte intelligere sanctorum ejus Ecclesiam per hæc esse monstratam, de quibus Isaïas ait: *Omnibus his velut ornamento vestieris (Isa. xliix):* et Apostolus: *Quotquot enim, inquit, in Christo baptisati estis, Christum induistis (Galat. iii).* Qui in tempore resurrectionis [Al. add. ab] omni labe iniquitatis simul et ab omni mortalitatis obscuritate castificantur. Unde pulchre de vestimentis Domini dicit evangelista Marcus: *Quia facta sunt splendida candidaque nimis velut nix, qualia fullo super terram non potest candida facere (Marc. ix):* quia quod omnibus patet, nemo est qui sine corruptione ac dolore vivere possit super terram. Quod omnibus sapientibus patet,

heet hæretici contradicant. Nemo est qui sine actu alicujus peccati vivere possit super terram. Sed quod fullo, id est, doctor animarum sive mundator aliquis sui corporis eximius super terram non potest, Dominus faciet in cælo emundans Ecclesiam [Al. add., vestem] videlicet suam ab omnibus inquinamenti carnis et spiritus, insuper et æterna carnis ac spiritus beatitudine ac luce reficiens. Sequitur :

Et ecce apparuit illis Moyses et Elias cum eo loquentes. Quales apparuerint, et quid locuti sunt cum eo, Lucas manifestius scribit, dicens : *Erant autem Moyses et Elias visi in majestate, et dicebant excessum ejus, quem completurus erat in Jerusalem (Luc. 11).* Moyses ergo et Elias qui locuti sunt cum Domino in monte, et passionem ejus ac resurrectionem dicebant, oracula legis et prophetiæ designant, quæ in Domino completa et nunc doctis quibusque patent, et electis omnibus in futuro manifestius patebunt. Qui bene visi in majestate dicuntur, quia tunc apertius videbitur, quando [Al., quanta] veritatis dignitate omnis divinatorum eloquiorum, non solum sensus, sed et sermo fuerit prolatus : quamvis in Moyse et Elia omnes qui cum Domino regnaturi sunt recte intelligi possunt. In Moyse quidem qui mortuus ac sepultus est, hi qui in judicio resuscitandi a morte ; in Elia vero, qui necdum mortis debitum solvit, hi qui in adventu judicis vivi inveniendi sunt in carne. Qui utrique pariter in uno eodemque momento rapti in nubibus obviam Domino in aere mox peracto judicio ad vitam inducuntur æternam. Quibus apte convenit quod Moyses et Elias in majestate fuisse visi perhibentur ; per excellentiam namque majestatis insigne muneris quo sunt coronandi, monstratur. Bene convenit et hoc quod excessum ejus, quem completurus erat in Jerusalem, dixisse memorantur : quia nimirum unica laudis materia fidelibus suis sit passio redemptoris : qui quanto magis meruerint ejus se gratia esse redemptos, tanto suæ reparationis^a memoriam devoto semper in pectore versant, devota confessione testantur. Verum quia cum [Al., quo] amplius quisque vitæ cælestis dulcedinem degustat, eo amplius fastidit omnia quæ placebant in infimis, merito Petrus, visa Domini et sanctorum ejus majestate, repente cuncta quæ noverat terrena obliviscitur, solis iis quæ vidit perpetuo delectatur adherere, dicens :

Domine, bonum est nos hic esse, si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum. Et quidem beatus Petrus, sicut alius evangelista testatur (Luc. 11), nesciebat quid diceret, in eo quod cælesti conversatione tabernacula facienda putavit. In illa namque cælestis vitæ gloria domus necessaria non erit, ubi divini contemplationis luce omnia pacificante, aura adversitatis alicujus timenda nulla remanebit, testante apostolo Joanne, qui ejusdem supernæ civitatis claritatem

A describens, inter alia dicit : *Et templum non vidi in ea, Dominus enim omnipotens templum illius est et Agnus (Apor. 21).* Sed bene noverat quid diceret, cum ait : *Domine, bonum est nobis hic esse, quia revera solum hominis bonum intrare in gaudium Domini sui, et huic contemplando in æternum assistere.* Unde merito nihil unquam veri boni habuisse putandus est, cui reatu suo exigente contingit nunquam sui faciem videre Creatoris. Quod si beatus Petrus glorificatam Christi humanitatem contemplatus tanto afflicto gaudio, ut nullatenus ab ejus intuitu velit secerari, quid putamus, fratres charissimi, esse beatitudinis, qui divinitatis ejus altitudinem videre meruerunt ? Et si cum duobus tantum sanctis, Moyse videlicet et Elia, transfigurata [Al., transfigurati] in monte hominis Christi speciem videre bonum maximum duxit, qui sermo explicare, quis versus valet comprehendere, quanta sint gaudia justorum cum accesserint ad Sion montem, et ad civitatem Dei viventis Jerusalem, et multorum millium angelorum frequentiam, ipsumque civitatis ejusdem artificem et conditorem Deum non per speculum et in ænigmatibus sicut nunc, sed facie ad faciem conspexerint ? De qua visione dicit ipse Petrus, loquens de Domino fidelibus : *In quem nunc quoque non videntes credetis, quem cum videritis, exsultabitis læti in inenarrabili et glorificata (I Petr. 1).* Sequitur :

Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos, et ecce vox de nube dicens : Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Quia tabernacula facere quærebant, oblectu lucidæ nubis admonentur in illa vitæ cælestis habitatione domos non esse necessarias, ubi omnia Dominus æterna suæ lucis obumbratione protegit. Qui enim populum per deserta gradientem, nec per diem sol, nec luna ureret per noctem, quadraginta annos expandit nubem in protectionem eorum, quanto magis inhabitantes in tabernaculo regni cælestis in sæcula sanctarum velamento proteget alarum ? Scimus enim dorente Apostolo : *Quia si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cælis (II Cor. 5).* Quia vero resplendentem Filii hominis faciem cernere desiderabant, adfuit Pater in voce, decens eundem esse Filium suum dilectum, in quo sibi bene complacuisse : ut discerent ab humanitatis ejus gloria quam videbant, ad divinitatis quæ æqualis est illi contemplandam suspirare præsentiam. Quod autem ait vox paterna de Filio, *In quo mihi bene complacui*, hoc est quod ejus Filius ad hi testatur : *Et qui me misit, mecum est : et non reliquit me solum, quia ego quæ placita sunt ei, facio semper (Joan. 8).* Et quod adjunxit, *Ipsam audite*, admonuit eum esse de quo Moyses idem populum cui legem dedit, præmonebat : *Quia prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester de fratribus vestris, tanquam me ipsum audietis juxta omnia quæ-*

^a Al., Quanto magis meminerint absque gratia illius se salvati nequivisse, tanto majorem ejusdem gratiæ memoriam, etc.

cunq̄ue locutus fuerit vobis (Deut. xviii). Neque enim A Moyses et Elam, id est legem et prophetas, audiri vetat, sed omnibus his audiri Filium, qui legem aut prophetas venit adimplere, præferendam insinuat, cunctisque Veteris Instrumenti typis et ænigmatibus lucem evangelicæ veritatis anteponendam intuat. Et quidem pia dispensatione fides discipulorum, ne crucifixo Domino titubet, solidatur, dum imminente crucis articulo et humanitas ejus, qualiter per resurrectionem sit sublimanda cœlesti luce monstratur: et quia cœternus sit in divinitate Patri Filius, cœlesti ejusdem Patris voce probatur, quatenus adveniente hora passionis minus morientem dolerent, quem post mortem mox glorificandum in homine, in divinitate autem semper a Deo Patre glorificatum meminissent. Verum discipuli quasi carnales adhuc [Al., add. et] substantiæ fragilis, audita Dei voce, timentes in faciem ceciderunt. Dominus autem quasi pius per omnia magister, verbo simul eos et tactu consolatur et erigit.

Et descendantibus, inquit, illis de monte, præcipit Jesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis a mortuis resurgat. Visionem ostensæ suæ majestatis ad tempus taceri præcepit, ne si palam vulgaretur in populos, aut dispensationem passionis illius eidem populi principibus repugnando impedirent, et sic humanæ salutis effectus, qui per sanguinem ejus erat futurus, retardaretur; aut certe hi qui eandem visionem audientes credidissent, viso crucis opprobrio scandalizarentur. Opportunius autem completa passione, resurrectione et ascensione ejus in cœlum, repletis Spiritu sancto apostolis prædicata est, quatenus omnes qui sacramentis ejus initiari voluissent, non solum effectum resurrectionis credere, sed etiam modum ejusdem resurrectionis ab his qui videbant [Al., viderant], potuissent ediscere, nec non et æternitatem divinæ natiuitatis, quam a Patre audiant, cunctis pariter credendam amandamque prædicarent. Exposita igitur lectione Dominicæ transfigurationis, ad nostram, fratres charissimi, conscientiam revertamur, et si Domini gloriam videre delectat, transitis carnalibus desideriis, subeamus in montem virtutum. Si ad vestimenta Domini candidissima pertinere volumus, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Si vocem Dei Patris audire, si consubstantialis ejus Filii majestatem desideramus intueri, studeamus solliciti perversa et inutilia mortalium verba declinare; studeamus a supervacuis sæculi fallentis oculos avertere spectaculis, quatenus resurrectionis nostræ gloria coruscante, et ipsi quidem quæ modo nequimus, magnalia nostri conditoris videre simul et dicere mereamur, præstante ipso qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, etc. Amen.

HOMILIA XX.

IN DOMINICA SECUNDA QUADRAGE IMÆ.

MATTH. XV, LUC. XIX, MARC. VII. *In illo tempore egressus Jesus accessit in partes Tyri et Sidonis. Et ecce mulier Chananæ a finibus illis egressa, clamavit, dicens ei: Miserere mei, Domine, fili David: filia mea male a dæmonio vexatur, etc.*

In lectione sancti Evangelii, quæ [Al. add. nobis] modo lecta est, fratres charissimi, audivimus magnam mulieris fidem, patientiam, constantiam et humilitatem. Cujus [Al. add. eo] magis est admiranda mentis devotio, qua [Al., quo] ipsa quidem utpote gentilis a divinatorum eloquiorum funditus erat segregata doctriinis, nec tamen illis quæ [Al., quas] eadem eloquia prædicant, sit privata virtutibus. Habebat [Al., habet] namque magnam fidei perfectionem, quæ pietatem B Salvatoris implorans ait:

Miserere mei, Domine, fili David. Cum enim eundem Dominum filium David appellat, profecto patet quia verum hunc hominem, verum credit et Deum. Cum pro filia rogans, non illam secum adducit, non Dominum ad eam venire precatur, constat apertissime quod eum verbo salutem posse dare confidit, et jus præsentiam corporis nullam requirit. Sed [Al. add. et] in hoc quod eum post multas lacrymas tandem prostrata adorat, dicens: *Domine, adjuva me*, nequaquam se de ejus divina majestate ambiguum docet, cujus adorandam ut Dei didicit esse potentiam. Habet patientiæ virtutem non exiguam, quæ Domino ad primam petitionem ejus non respondente verbum, nequaquam a precibus cessat, sed ampliori instantia C auxilium, quod cœperat, pietatis ejus implorat. Respondere autem ei differt Dominus, non quia misericors medicus miserorum preces despicit, de quo veracissime scriptum est: *Desiderium pauperum exaudivit Dominus (Psalm. ix)*, sed ut perseverantiam mulieris nobis semper in tabilem demonstret, quæ quo magis contempta videbatur a Domino, eo ardentius cœptis instabat [Al., perstabat in] precibus. Respondere differt, ut discipulorum quoque suorum misericordes animos (qui quasi homines ad clamorem mulieris publice eos persequentis erubescabant) ad postulandum simul cum ea provocaret. Nam ipse temperamentum misericordiæ suæ noverat, qui omnia in mensura, et numero et pondere disposuit D [Al., disponit]. Respondere distulit, ne daretur occasio Judæis calumniandi, quod gentiles in docendo vel sanando prætulit [Al., prætulit], ideo [Al., ideoque] ipsi fidem ejus suscipere juste recusaverint. Et hoc est quod ait:

Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel. Quia per se ipse solus docebat Judæos, qui per suos discipulos etiam gentibus ad fidei gratiam vocavit, de quibus alibi dicit: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus pastor (Joan. x).* Hinc est quod unam per se in corpore gentilem sanaturus puellam, non hoc, antequam probata omnibus incomparabili fide matris perficit. Habet autem eadem mater etiam constantiæ et humi-

litatis insigne præcipuum, quæ canibus comparata a Domino, nec sic quidem ab instantia precandi desistit, vel a sperando pietatis munere mentem revocat, sed susceptam libenter complexata contumeliam, non solum canibus se similem non negat, sed et catellis seipsa æquiparandam adjungit, prudentique argumento Domini sententiam confirmat, nec cœptæ a se tamen petitionis improbitate quiescit. Confirmat namque sententiam Domini, cui dicenti :

Non est bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus, respondit : Etiam, Domine. Id est, veraciter ut asseris, ita est : quia non est bonum sumere salutem plebis [Al., plebi] Israel cœlitus destinatum, et dare eam gentibus ; sed cum addit :

Nam et catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Prudentissime demonstrat quantum humilitatem, quantum intus gerat pectoris constantiam, quæ indigna quidem sit integris Domini doctrinis [Al., Dominicæ doctrinæ], quibus [Al., qua] Judæi utebantur epulis refici, sed quantulacunque ei a Domino foret impartita gratia, hanc sibi ad salutem proficere posse putaverit. Unde recte a pio Salvatore, qui preces illius non superba dedignatione, sed dispensatione provida ad tempus distulit, audire meruit :

O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Magnam quippe satis habebat fidem, quæ nec prophetarum antiqua, nec recentia ipsius Domini miracula, præcepta vel promissa cognoscens, insuper a Domino toties contempta perseverat in precibus : et quem fama tantum vulgante didicerat Salvatorem, rogando pulsare non omittit. Propter quod et magnum suæ postulationis consequitur effectum, cum Domino dicente, *Fiat tibi sicut vis*, sanata est filia ejus ex illa hora. Merito autem hæc mulier, natura quidem gentilis, sed corde constans et credula, congregatæ de gentibus Ecclesiæ fidem devotionemque significat, quem [Al., quam] expulsi de Judæa prædicatores sancti, verbo simul et mysteriis gratiæ cœlestis imbuerunt. Relegamus namque superiorem sancti Evangelii lectionem, et invenimus quia venientes ab Jerosolymis Scribæ et Pharisei, gravissimis Dominum et discipulos ejus perfidiæ suæ pulsare tumultibus, quos ipse mox digna invocatione coercitos reliquit. *Et egressus inde, recessit in partes Tyri et Sidonis.* Ubi manifeste præfiguratur quod post passionem resurrectionemque suam Dominus in prædicatoribus suis, Judæorum perlicida corda relicturus, et in partes gentium exterarum esset recessurus. Tyrus quippe et Sidon, quæ civitates fuere gentilium, monumenta doctrinæ ac vitæ gentilis, in quibus stulti confidunt, indicant. Unde bene mulier, quæ Dominum credula precatur, a sinibus illis egressa perhibetur, quia nisi priscae conversationis habitacula vana reliquisset, ad Christi [Al., Christum] Ecclesiam [Al., Ecclesia] nunquam veniret ; nisi antiqui dogmata anathematizasset erroris, nequaquam novam fidei gratiam suscipere posset [Al., nosset]. Unde beatus Paulus cum in

Judaismo profecisset, postea vocatus in Ecclesia Dei profecit ultra coetaneos suos. Filia dæmoniosa, pro qua postulat, anima qualibet est in Ecclesia, malignorum spirituum magis deceptionibus quam conditoris sui mancipata præceptis : pro qua necesse est mater Ecclesia Dominum sollicitè interpellat, ut quam ipsa foris monendo, obsecrando, increpando corrigere non valet, ille interius aspirando corrigat, atque ab errorum tenebris conversam, ad agnitionem veræ lucis exerceat [Al., excitet]. Verumetiam si ad primas rogantis Ecclesiæ lacrymas Dominus respondere, id est, postulatam errantibus sospitamento dare disulerit, nec sic quidem a petendo, quærendo, pulsando desistendum est, neque impetrandi subeunda est desperatio : sed tanta potius perseverandum instantia, tam obstinato frequentandus clamore Salvator, tantum etiam sanctorum ejus inter litanias appetenda suffragia, donec et ipsi de cœlis Domino pro audienda supplicent Ecclesia. Sicque fit ut si mentem ab intentione proposita non mutaverit, nequaquam fructu petitionis fraudetur ; sed sive pro sua fragilitate quis, seu pro aliis intervenit, desiderato potiatur effectu. Nam etsi quis nostrum conscientiam habet avaritiæ, elationis, vanæ gloriæ, indignationis, iracundiæ vel invidiæ, cæterorumve vitiorum sorde pollutam, filiam profecto habet male a dæmonio vexatam, pro cujus sanatione supplex ad Dominum currat : quia nimirum de corde cogitationem progenitam diabolica tolerat arte dementatam, cujus emendationem a pio conditore crebris, imo continuis debeat flagitare lamentis et precibus. Si quis bona quæ gessit, forte perjurii, furti, blasphemæ, detractionis, rixæ, vel etiam corporalis immunditiæ, cæterorumve hujusmodi peste scævavit, filiam habet immundi spiritus furis agitatum, quia videlicet actionem quam bene laborando ediderat, jam diaboli fraudibus serviendo stulte perdidit. Ideoque necesse est cum reatum suum cognoverit, mox ad preces lacrymasque confugiat, sanctorum crebris intercessionibus auxilia querat, qui pro [Al. add. animæ] ejus salute rogantes Domino dicant : *Precamur, Domine, miserator et misericors, patiens et multæ miserationis (Psalm. LXXXV),* dimitte eam, quia clamat post nos : dimitte reatum, et dona gratiam, nostrum [Al., qui sanctorum] intimo affectu quærit pronus suffragium. Necesse est debita submissus humilitate, non jam se ovium Israelitarum, id est, mundarum consortio dignum judicet animarum, sed potius eum comparandum, et cœlestibus indignum arbitretur esse muneribus. Nec tamen desperando a precandi quiescat instantia, sed indubitata mente de largitoris summi bonitate confidat : quia qui de latrone confessorem, de persecutore apostolum, de publicano evangelistam, de lapidibus potuit facere filios Abrahæ, ipse etiam canem impudentissimum convertere Israeliticam possit in ovem : cui merito donatæ castitatis etiam vitæ æternæ pascua largiatur, id est, peccatorem conversum a via sua mala justum facere dignetur, quem

merito bonæ actionis ad regnum cœlestē perducatur. **A** Vidensque Dominus tantum fidei nostræ ardorem, tam pertinacem orandi perseverantiam, tandem miserabitur, et nobis quoque sicut volumus fieri, concedet: ut videlicet expulsis vitiosarum tumultibus cogitationum, dimissis peccatorum nexibus, et pura nobis serenitas mentis, et perfectio boni redintegretur operis. Notandum interea quod hæc orandi pertinacia ita solum meretur esse fructifera, si quod ore precamur, hoc etiam mente meditemur, neque alio clamore laborum quam cogitationum scindatur intuitus. Sunt enim qui intrantes ecclesiam multis psalmodiam vel orationem sermonibus perlegant [*Al.*, perlongant], sed alibi corde intendentes [*Al.*, intendendo], nec ipsi quid dicant recolunt: ore quidem orantes, sed mente foris vagantes, omni se orationis **B** fructu privant [*Al.*, privantes]: putantes a Deo preces exaudiri, quam nec ipsi, qui fundunt, audiunt, quod antiqui hostis instinctu fieri, nemo est qui animadvertere nequeat. Sciens enim utilitatem orandi, et invidens hominibus gratiam impetrandi, immitit hominibus multimoda cogitationum levium, et aliquando etiam turpium nocentiumque phantasmata, quibus orationem impediatur, adeo ut nonnunquam tales tantosque discurrentium cogitationum fluctus prostrati in oratione toleremus, quales nec in lecto resupini jacentes tolerare noverimus. Unde necesse est, fratres charissimi, ut agnitam diaboli curemus superare malitiam; et ipsi videlicet animum ab hujusmodi nebulis quas hostis aspergere gaudet, in quantum possumus servando [*Al.*, serenando], et pii defensoris perpetuum flagitando præsidium, qui potens est quamvis indignis peccatoribus [*Al.*, peccatoribus] et pure orandi et perfecte impetrandi concedere gratiam. Multum autem juvat orationis puritas [*Al.*, puritatem], si in omni loco vel tempore nos ab actibus temperamus illicitis; si semper ab otiosis sermocinationibus auditum pariter castigemus et linguam; si in lege Dei ambulare, et testimonia ejus assuescamus toto corde scrutari. Quæcunque enim sæpius agere, loqui vel audire solemus, eadem necesse est sæpius ad animum quasi solitam propriamque recurrant ad sedem; et sicut volubra suæ palustria, columbæ limpida solent frequentare fluentia, ita cogitationes, impuræ mentem immundam perturbant, castam spirituales sanctificant. Sane si ad exemplum Chananæ mulieris, in orando perstamus, fixique manemus, aderit gratia Conditoris nostri, quæ cuncta in nobis errata corrigat, immunda sanctificet, turbulenta serenet. Fidelis namque et justus est, ut remittat nobis peccata nostra, et mundet nos ab omni iniquitate, si ad illum sedula mentis voce clamemus, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XX.

IN DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

JOAN. VIII. *In illo tempore pervenit Jesus in montem Oliveti, et diluculo iterum venit in templum, et omnis populus venit ad eum, et sedens docebat eos.*

Præsentem sancti Evangelii lectionem tanto intentius considerare, fratres charissimi, debemus ac semper reminisci, quanto maximam nobis commendat gratiam nostri Conditoris. Ecce enim, ut audivimus, oblatam sibi ab impiis accusatoribus mulierem peccatricem, non juxta legis præceptum lapidare, sed ipsos accusatores primo semetipsos considerare, et sic in peccantem sententiam dare præcepit, ut ex consideratione propriæ frigiditatis, qualiter aliis misereri debuissent, agnoscerent. Sed quia moris esse solet Scripturarum ut aliquando a statu temporis, aliquando a statu loci, aliquando ab utroque qualia sint post narranda significant, relaturus evangelista temperatam legis districtionem misericordia Redemptoris, præmisit quia Jesus perrexit in montem Oliveti, et diluculo iterum venit in templum. Mons quippe Oliveti sublimitatem Dominicæ pietatis et misericordiæ designat, quia Græcæ oleos misericordia, olivetum vocatur oleon, et ipsa unctio olei fessis ac dolentibus membris solet afferre levamen. Sed et hoc quod oleum et virtute ac puritate præminet, et quemcunque ei liquorem superfundere volueris, festinus hunc transcendere eique superferri consuevit, gratiam misericordiæ cœlestis non inconvenienter insinuat, de qua scriptum est, *Suavis Dominus universis, et miserationes ejus super omnia opera ejus* (*Psal. cXLIV*). Tempus quoque diluculi exortum ejusdem gratiæ, qua, remota legis umbra, lux evangelicæ veritatis erat revelanda demonstrat. Pergit ergo Jesus in montem Oliveti, ut arcem misericordiæ in se constare denuntiet; venit iterum diluculo in templum, ut eandem misericordiam cum incipiente Novi Testamenti lumine fidelibus, templo videlicet suo pandendam præbendamque significet.

Et omnis, inquit, populus venit ad eum, et sedens docebat eos. Sessio Domini humilitatem incarnationis ejus, pro qua nobis misereri dignatus est, insinuat; unde etiam nobis præcipitur: *Surgite postquam sederitis* (*Psal. cXXVI*), ac si aperte dicatur: Non ante sed posteaquam vera vos humilitate castigaveritis, præmium supernæ exaltationis vos accepturos sperate. Bene autem dicitur, quia cum sedens doceret Jesus, omnis populus venit ad eum: quia postquam humilitate suæ incarnationis proximus hominum factus est, libentius est a multis ejus sermo receptus: a multis, inquam, est ejus sermo receptus, namque a pluribus est superba impietate contemptus. Audierunt namque mansueti et lætati sunt, magnificantes Dominum cum Psalmista, et exaltantes nomen ejus ad invicem. Audierunt invidi, et dissoluti sunt, nec compuncti sunt; tentaverunt eum et deriserunt, derisum striderunt in eum dentibus suis. Denique tentantes adduxerunt mulierem in adulterio deprehensam, interrogantes quid de ea fieri

juberet; quoniam Moyses talem lapidare mandaverit, ut si et ipse hanc lapidandam decerneret, deriderent eum quasi misericordiæ, quam semper doceret, oblitum; si lapidari vetaret, striderent in eum dentibus suis, et quasi fautorem scelerum legisque contrarium velut merito damnarent. Sed absit ut terrena stultitia quid diceret inveniret, et cœlesti sapientiæ quid responderet deliceret. Absit ut impietas cæca soli justitiæ ne mundo luceret obsisteret.

Jesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. Per inclinationem Jesu humilitas, per digitum qui articulorum compositione flexibilis est, subtilitas discretionis exprimitur; porro per terram cor humanum, quod vel bonarum vel actionum malarum solet reddere fructus, ostenditur. Postulatus ergo Dominus judicare de peccatrice, non statim dat judicium, sed prius inclinans se deorsum digito scribit in terra, ac sic demum quia obnixè rogatur judicat: nos videlicet, nos typice instituens, ut cum quælibet proximorum errata conspiciamus, non hæc anxia reprehendendo judicemus quam ad conscientiam nostram humiliter reversi digito eam discretio- nis solenter exculpamus, et quid in ea Conditori placeat, quidvo displiceat, sedula examinatione dirimamus, juxta illud Apostoli, *Fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu mansuetudinis ejus, considerans te ipsum ne et tu tenteris (Gal. vi).*

Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se, et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Quia hinc et inde Domino Scribæ et Pharisei tendebant laqueos insidiarum, putantes eum vel immisericordem futurum in judicando, vel injustum: prævidens ille dolos, quasi fila transit aranæ, et judicium justitiæ per omnia, et mansuetudinem pietatis ostendens: completumque est in eis illud Psalmistæ quod diximus, quia *dissoluti sunt, nec compuncti sunt (Psal. xxxiv). Dissoluti sunt, namque ne Dominum insidiis concluderent; nec compuncti sunt, ut eum dilectionis sequerentur officiis. Vis enim audire temperantiam miserendi? qui sine peccato est vestrum. Vis iterum audire justitiam judicandi? primus in illam lapidem mittat.* Si Moyses, inquit, mandavit vobis mulierem hujusmodi lapidare, videte quia non hoc peccatores, sed justos facere præcepit. Primo vos ipsi justitiam legis implete, et sic innocentes manibus et mundo corde ad lapidandam ream concurrite. Primo spiritualia legis edicta fidem, misericordiam, et charitatem perficite, et sic ad carnalia judicanda divertite.

Data autem judicio, Dominus iterum se inclinans scribebat in terra. Et quidem juxta morem consuetudinis humanæ potest intelligi quod ideo Dominus coram tentatoribus improbis inclinari et scribere in terra voluerit, ut alio vultum intendens, liberum eis daret exire arbitrium, quos sua responsione percussos citius exituros, quam plura interrogaturos esse prævideret.

A *Denique audientes unus post unum exhibant incipientes a senioribus.* Sed figurate nos admonet in eo qui ante datam et post datam sententiam inclinans se scribit in terra, et ut priusquam peccantem proximum corripiamus, et postquam debitæ casigationis illi ministerium reddiderimus nos ipsos digna humilitatis investigatione perpendamus, ne forte aut eisdem quæ in ipsis reprehendimus, aut aliis quibuslibet simus facinoribus irretiti. Evenit enim sæpe ut qui, verbi gratia, homicidam publice peccantem judicant, pejus odiorum malum quo ipsi in secreto depopulantur non sentiant; qui fornicatorem accusant, pestem superbiæ, qua ipsi de sua castitate extolluntur, ignorent; qui ebriosum condemnant, virus invidiæ quo exeduntur ipsi non videant.

B *Ergo nobis in hujusmodi periculis remedii, quid restat salutis? nisi ut cum peccantem conspiciamus alium, mox inclinemur deorsum, id est, quam dejecti ex nostræ conditione fragilitatis simus, si non nos divina pietas sustentet, humiliter inspiciamus.* Digito scribamus in terra, id est discrimine solerti pensemus, an cum beato Job dicere possimus, neque enim reprehendit nos cor nostrum in omni vita nostra (*Job. xxvii*); et meminerimus seduli quia si reprehenderit nos cor nostrum, major est Deus corde nostro, et novit omnia. Possumus autem et ita recte intelligere quod veniam peccatrici daturus, digito Dominus in terra scribere voluerit, ut ipsum se esse monstraret qui legis decalogum suo digito, id est, Spiritus sancti opere, quondam scripsit in lapide. **C** *Et bene lex in lapide scripta est, quæ ad edomanda dari et contumacis populi præcordia dabatur.* Bene in terra scripsit Dominus, gratiam remissionis daturus contritis et humilibus corde, qui fructum ferre possent salutis. Bene inclinans se deorsum digito scribit in terra, qui quondam sublimem se ostendens in monte digito scribebat in lapide, quia per humiliationem susceptæ humanitatis, Spiritum gratiæ fructiferis fidelium cordibus infudit, qui excelsus in angelo apparens, duris dura quondam dedit mandata populis. Bene qui inclinatus scribit in terra, erectus misericordiæ verba depromit, quia quod per humanæ infirmitatis societatem promisit, per divinæ virtutem potentiæ hominibus donum pietatis impendit.

D *Erigens, inquit, se Jesus, dixit ei: Mulier, ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnavit? Quæ dixit: Nemo, Domine. Nemo condemnare ausus est peccatricem, quia in se singuli cernere cœperant quod magis damnandum cognoscerent. Sed qui accusantium turbam prolato justitiæ pondere fugavit, videamus accusatam quanto misericordiæ munere sublevet. Sequitur:*

Dixit autem Jesus: Nec ego te condemnabo, vade et amplius jam noli peccare. Impleta est hoc loco sententia Psalmographi, qui in Domini laudibus canit: *Prospera procede et regna, propter veritatem et mansuetudinem et justitiam, et deducet te mirabiliter dextra tua (Psal. xlii).* Propter veritatem quippe

regnat, quia viam veritatis mundo prædicando cæteris credentium regni sui gloriam dilatat. Propter mansuetudinem et justitiam regnat, quia plures ideo se regno subiciunt illius, quod eum mansuetum in liberandis a peccato pœnitentibus, et justum in damnandis pro peccato contumacibus esse cognoscunt: mansuetum in largienda gratia fidei et virtutum cœlestium, justum in reddenda mercede perpetua pro fidei et cœlestium certamine virtutum. Deduxit eum mirabiliter dextra sua, quia habitans in homine Deus mirabilem eum in omnibus quæ faceret et doceret ostendit; sed insidias quas astuti hostes excogitare poterant, mirabili prudentia semper ducentem monstravit. *Nec ego te, inquit, condemnabo. Vade, et amplius jam noli peccare.* Quoniam misericors et pius est et justitiam diligit, ne amplius peccet interdicit. Verum quia poterant dubitare aliqui an posset Jesus, quem verum hominem noverant, dimittere peccata, dignatur ipse apertius qui divinitus valeat ostendere. Post repulsam namque tentatorum nequitiam, post solutam peccatricis culpam, iterum loquitur eis dicens:

Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris; sed habebit lumen vite. Ubi manifeste docet, non solum qua auctoritate mulieri peccata dimiserit; sed quid etiam figuraliter expresserit ipse pergendo in montem Oliveti, quid diluculo iterum veniendo in templum, quid digito scribendo in terra: arcem videlicet se esse misericordiarum, et Deum totius consolationis, præconem simul et largitorem lucis indelicentis, legis pariter latorem et gratiæ. *Ego sum, inquit, lux mundi.* Ac si aperte dicat: *Ego sum lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum:* ego sol justitiæ qui timentibus Deum orior, etsi nube carnis ad tempus videor tegi. Tegor enim nube carnis, non ut abscondar quærentibus, sed ut temperer infirmis. Sanent oculos mentis, fide purificent corda sua, ut meipsum mereantur intueri: *Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v).*

Qui sequitur me non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vite. Qui meis modo jussis et exemplis obsequitur, non timebit in futuro tenebras damnationis, sed lucem potius vitæ, ubi nunquam prorsus moriatur, habebit. Sequamur igitur, fratres, modo lucem justitiæ fide quæ per dilectionem operatur, ut eam tunc consequi mereamur specie, quæ dilectionis meritum et remuneret et addat, ipso attestante, qui ait: *Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum (Joan. xiv).* Veniamus tota mentis intentione ad eum qui in invisibili monte Oliveti locum habet: *unxit enim eum Deus, Deus ejus, oleo lætitiæ præ consortibus ejus,* ut et nos consortes ejusdem suæ unctionis, id est gratiæ spiritualis dignetur facere participes. Quod non tamen aliter quam diligendo justitiam et odiendo iniquitatem adipisci merebimur. Nam et de ipso psalmus qui hæc loquitur præmisit: *Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem (Psal. cxlv),* ut prædicando videlicet

A gloriam capitis, membra quæ ad hoc pertinere possent qualiter conversari debeant ostenderet. Reminiscamur quia ipse diluculo venit in templum, atque inter docendum peccatricem solvit a crimine, et studeamus ipsi templum existere nostri Conditoris, studeamus discussis vitiorum tenebris in luce proficere virtutum, quatenus etiam nostra præcordia visitare Dominus, nos cœlestibus instruere disciplinis, et quidquid in nobis sordidum repererit protinus emundare dignetur, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia secula sæculorum.

HOMILIA XXI

IN QUADRAGESIMA.

JOAN. VI, LUC. IX, MARC. VI, MATTH. XIX. *In illo tempore abiit Jesus trans mare Galitiæ, quod est Tiberiadis. Et sequebatur eum multitudo magna, quia viderant signa quæ faciebat super his, qui infirmabantur, etc.*

Qui signa et miracula Domini ac Salvatoris recte, cum legunt vel audiunt, accipiant, non tam in his quid foris stupeant attendunt, quam quid hominum exemplo intus agere, quid in his mysticum perpendere debeant inspiciunt. Ecce enim appropinquante Pascha, die festo Judæorum, sequentem se multitudinem Dominus verbo salutis pariter et ope curationis erigebat. Nam sicut alius evangelista scribit, loquebatur illis de regno Dei, et eos qui cura indigebant sanabat, eademque doctrina et sanatione completa, paucis de cibariis abundantissime refecit. Et nos ergo, fratres charissimi, hujus exemplo facti propinquante Pascha die festo nostræ redemptionis, adjuncta fratrum caterva Dominum toto corde sequamur, quoque actionum itinere ingressus sit diligentissimo contemplemur, ut vestigia ejus sequi mereamur. Qui enim dicit, se in Christo manere, debet sicut illo ambulavit et ipse ambulare. Quidquid in nobis imperitiæ nocentis in se deprehenderimus, crebra verbi illius auditione tergamus, et quidquid vitii tentantis morbi, videlicet spiritualis, nos interiori vastare senserimus, solitiæ pietatis illius munere postulemus emundari. Sed etsi ei unitos nos cœlestis vitæ dulcedine conspexerimus, ejus gratiam flagitemus: ut necessariæ nos compunctionis et cæterarum virtutum spiritualium donis satiare dignetur, quatenus tempore sacrosanctæ resurrectionis illius interiori exteriorisque decenter ornati, sacramenta nostræ salutis puro corpore simul et corde sumamus. Verum quia breviter ista prælibavimus, libet diligentius totam sacræ seriem lectionis intueri, et quidquid in eum mysticum indagare valeamus, vestræ pandere claritati.

Abiit Jesus trans mare Galitiæ, quod est Tiberiadis. Primo dicendum, juxta historiam, quia mare Galitiæ, quod multis pro diversitate circumjacentium regionum vocabulis distinguitur, illis tantum in locis Tiberiadis vocatur, ubi Tiberiadem civitatem aquis, ut aiunt, calidis salubrem ab occidente præmonstrat habitationem. Siquidem interfluente Jordane, duodeviginti passuum millibus in longum, et

quinque extenditur in latum. Mystice autem mare A turbida ac tumentia hujus sæculi volumina significat, in quibus pravi quilibet injuste delectati, quasi profundis diditi pisces mentem ad superna gaudia non intendunt. Unde bene idem mare Galilææ, id est, rota cognominatur; quia nimirum amor [Al. labor] labentis sæculi quasi in vertiginem corda mittit, quæ ad perennis vitæ desideria erigi non permittit. De quibus Psalmista: *In circuitu*, inquit, *impium ambulat* (Psalm. xi). Sed abeunte trans mare Galilææ Jesus multitudine maxima sequebatur, quæ doctrinæ sanationis et refectionis ab eo cœlestis summa munera perciperet, quia priusquam Dominus in carne appareret, sola illum gens Judææ sequebatur, credendo; postquam vero per incarnationis suæ dispensationem fluctus vitæ corruptibilis adiit, calcavit et B transiit, maxima mox eum multitudo credentium secuta est nationum, spiritualiter instrui, sanari ac satiari desiderans, et cum Psalmista deprecans: *Domine, ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam*; et: *Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum; sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea* (Psalm. i, 11). Et iterum de percipiendis ab eo vitæ perpetuæ alimentis confusa: *Dominus*, inquit, *pascit me, et nihil mihi derit, in loco pascuæ ibi me collocavit* (Palm. cxiii). Quod autem subiens in montem Jesus ibi sedebat cum discipulis suis, sed veniente ad eum multitudine descendit, atque hæc in inferioribus [Al. superioribus] refecit quæ in superioribus [Al. inferioribus] paulo ante curaverat, nequaquam frustra factum credamus, sed ad significandum mystice quia doctrinam et charismata sua C Dominus juxta percipientium capacitatem distribuit, infirmis quidem adhuc mentibus ac parvulis spiritu simpliciora credens sacramenta, celsioribus autem quibusque et perfectioribus sensu secretiora suæ majestatis arcana reserans, arctiora devotæ conversationis itinera suggerens, et altiora præmiorum cœlestium dona promittens. Denique cuidam sciscitanti quid faciens vitam æternam possideret, quasi inferius adhuc posito communia suæ dona largitatis impendit dicens: *Non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices, honora patrem tuum et matrem*. Cui postmodum majora quærenti, et velut ad montem virtutum ascendere cupienti, *Si vis*, inquit, *perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo, et veni sequere me*. Cujus discretionem moderaminis non solum per se Dominus in carne docens exhibuit, verum nunc quoque per verbi sui ministros exhibere non cessat. Unde de eisdem sub unus boni servi persona testatur, quia dare debeant conservis in tempore tritici mensuram, id est, pro captu audientium opportune et mensurate verbi dapes suggerere. Quod vero appropinquante Pascha Dominus turbas docet, sanat et reficit, possumus ita mystice interpretari, quia Pascha transitus dicitur, et quoscunque Dominus interna munerum suorum suavitate recuperat, ad salubrem profecto transitum D præparat, ut carnis videlicet concupiscentias mentis sublimitate transcendant, infirma mundi desideria prospera pariter et adversa cœlesti spe et amore conculent: etsi necdum anima vel carne ad superna valeant pertingere, quia hoc nimirum in futuro promittitur, quidquid tamen carnales quasi alium complecti conspiciunt, comparatione æternorum quasi nihilum despiciant; juxta exemplum illius qui videns imperium superexaltatum et elevatum super cedros Libani, transiit temporalia contemplando, et quasi non esse videbat quem cito tollendum prævidebat. Quod sublevasse oculos Jesus, et venientem ad se multitudinem vidisse perhibetur, divinæ pietatis indicium est, quia videlicet cunctis ad se venire quærentibus [Al., currentibus] gratia misericordiæ cœlestis occurrere consuevit. Et ne quærendo errare possint, lucem sui Spiritus aperire quærentibus solitus est. Nam quod oculi Jesu dona Spiritus ejus mystice designant, testatur in Apocalypsi Joannes, qui figurate loquens de illo: *Et vidi*, inquit, *Agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem, et oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram* (Apoc., v). Quod tentans Philippum Dominus, *Unde*, inquit, *ememus panes ut manducent hi?* provida utique dispensatione facit, non ut ipse quæ non noverat discat, sed ut Philippus tarditatem suæ fidei, quam in magistro sciente ipse nesciebat, tentatus agnoscat, et miraculo facto castiget. Neque enim dubitare debuerat præsentem rerum creatorem, qui educit panem de terra, et vino lætificat cor hominis, paucorum denariorum panes sufficere turbarum millibus non paucis, ut unusquisque sufficienter acciperet, et jam saturatus abiret. Quinque autem panes, quibus multitudinem populi saturavit, quinque sunt libri Moysi, quibus spirituali intellectu patefactis, et abundantiore jam sensu multiplicatis, auditorum fidelium quotidie corda reficit. Qui bene hordeacei fuisse referuntur, propter nimirum austeriora legis edicta, et tegumenta litteræ grossioris, quæ interiori spiritualis sensus quasi medullam celabant [Al., celant]. Duo autem pisces quos addidit, psalmistarum non inconvenienter et prophetarum scripta significant, quorum unum canendo, alterum colloquendo suis auditoribus futura Christi D et Ecclesiæ sacramenta narrabant. Et bene per aquatilia animantia figurantur illius ævi præcones, in quo populus fidelium sine aquis baptismi vivere nullatenus posset. Puer qui quinque panes et duos pisces habuit, nec tamen eos esurientibus turbis distribuit, sed Domino distribuendos obtulit, populus est Judæorum litterali sensu puerilis, qui Scripturarum dicta clausa secum tenuit, quæ tamen Dominus in carne apparens accepit, et quid intus haberent utilitatis ac dulcedinis ostendit, quam multiplici Spiritus gratia, quæ pauca ac despecta videbantur, exuberarent, patefecit, et hæc per apostolos suos apostolorumque successores cunctis nationibus ministrando porrexit. Unde bene alii referunt evangelistæ quia panes et pisces Dominus discipulis,

discipuli autem ministraverunt turbis. Cum enim A
mysterium [Al., ministerium] humanæ salutis ini-
tium cœpisset enarrari per Dominum ab eis qui au-
dierunt, in nobis confirmatum est. Quinque siquidem
panes et duos pisces fregit et distribuit discipulis
suis, quando aperuit illis sensum, ut intelligerent
omnia quæ scripta essent in lege Moysi et prophetis
et Psalmis de ipso. Discipuli apposuerunt turbis,
quando profecti prædicaverunt ubique, Domino co-
operante et sermonem confirmante sequentibus si-
gnis. Fenum in quo discumbens turba reficitur,
concupiscentia carnis intelligitur, quam calcare et
premere debet omnis, qui spiritualibus alimentis
satiari desiderat. *Omnis enim caro fenum, et omnis
gloria ejus tanquam flos feni.* Discumbat ergo super
fenum ut florem feni conterat, id est, castiget cor-
pus suum, et servituti subjiciat, voluptates carnis
edomet, luxuriæ fluxa restringat quisquis panis vivi
cupit suavitate refici; quisquis supernæ gratiæ da-
pibus renovari amat, ne infima vetustate deficiat,
caveat. Quinque millia viri ^a qui manducaverunt,
perfectionem eorum qui verbo vitæ reficiuntur, insi-
nuant. Virorum quippe nomine solent in Scripturis
perfectiores quique figurari, quos feminea molli-
ties nulla corrumpit, quales cupit eos esse quibus dicit
Apostolus: *Vigilate, state in fide, viriliter agite et
confortamini (I Cor. xvi).* Millenarius autem nume-
rus, ultra quem nulla nostra computatio succrescit,
plenitudinem rerum de quibus agitur indicare con-
suevit; quinario vero numero quinque notissimi
corporis nostri sensus exprimuntur, visus videlicet, C
auditus, olfactus, gustus et tactus. In quibus singu-
lis quicumque [Al. add. viriliter] agere et confortari
satagunt, sobrie et pie et juste vivendo, ut cœlestis
sapientiæ mereantur dulcedine recreari, hi nimirum
quinque millibus virorum, quos Dominus mysticis
dapibus satiavit, figurantur. Nec prætereundum quod
refecturus multitudinem gratias egit. Egit quippe
gratias, ut et nos doceret de perceptis cœlestibus
[Al., cœlitus] muneribus gratias semper agere, et
ipse quantum de nostris profectibus gratuletur, de
nostra spirituali refectione gaudeat intimaret. Vultis
enim nosse, fratres, quantum nostræ congaudeat
saluti? Narrat evangelista Lucas dedisse eum disci-
pulis potestatem calcandi supra omnem virtutem
inimici, eorumque nomina scripta esse [Al. om. esse] D
iudicasse in cœlis, et statim infert, *In ipsa hora
exultavit in Spiritu sancto, et dixit: Confiteor tibi,
Pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a
sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.*
Claret ergo quia salutis ac vitæ fidelium congratu-
letur, qui Patrem gratias agendo collaudat, quod ea
quæ superbientibus abscondit, humilibus spiritu se-
creta revelaverit. Quod autem saturata multitudine
jussit discipulos colligere quæ superaverant frag-
menta ne perirent, hoc signat profecto quia pleraque
sunt arcana divinatorum eloquiorum quæ vulgi sensus
non capit, nonnulla quæ per se quidem minus docti

^a Ita edit. Basil. et mss.

assequi nequeunt, sed a doctioribus exposita mox
intelligere queunt. Hæc ergo necesse est ut qui va-
lent diligentius scrutando colligant, et ad eruditio-
nem minorum suorum dicto vel scripto faciant per-
venire, ne alimenta verbi illorum desidia pereant,
plebibusque tollantur, qui hæc Domino donante in-
terpretando colligere norunt. *Collegerunt, inquit, et
impleverunt duodecim cophinos fragmentorum.* Quia
duodenario numero solet perfectionis cujuslibet
summa figurari, recte per duodecim cophinos frag-
mentorum plenos omnis spiritualium doctorum cho-
rus exprimitur, qui obscura Scripturarum, quæ per
se turbæ nequeunt, et meditatio colligere, et
meditata et mandata litteris suo pariter et turbarum
usui conservare jubentur. Hoc ipsi fecere apostoli
B et evangelistæ, non pauca legis et prophetarum
dicta mystica suis interpretatione addita inserendo
opusculis. Hoc sequaces eorum Ecclesiæ toto orbe
magistri, etiam integros nonnulli utriusque Testa-
menti libros diligentiori explanatione discutiendo:
qui quamvis hominibus despecti, cœlestis tamen
gratiæ sunt pane secundi. Nam servilia cophinis
solent opera fieri. Unde de populo, qui in luto
quondam ac lateribus serviebant in Ægypto, dicit
Psalmista: *Manus ejus in cophino servierunt (Psal.
lxxx).* Illi ergo homines cum vidissent, quod fecerat
signum, dicebant: *Quia hic est vere propheta qui
venturus est in mundum.* Recte quidem dicebant
Dominum prophetam magnum, magnæ salutis præ-
conem jam mundo futurum. Nam et ipse prophetam
se vocare dignatur, ubi ait: *Quia non capit perire
prophetam extra Hierusalem.* Sed necdum plena fide
proficiebant, qui hunc etiam Dominum dicere nescie-
bant. Ergo illi videntes signum quod fecerat Jesus,
dicebant: *Quia hic est vere propheta qui venturus est
in mundum.* Nos certiori cognitione veritatis et fidei
videntes mundum, quem fecit Jesus, et signa quibus
illum replevit, dicamus: Quia hic est vere mediator
Dei et hominum, qui implet mundum divinitate, et
mundus per ipsum factus est, qui in propria venit,
genus humanum quærere et salvare, quod perierat,
ac recreare mundum, quem fecerat, qui cum suis
fidelibus per præsentiam divinitatis est in mundo
omnibus diebus usque ad consummationem sæculi,
qui in consummatione sæculi per humanitatem ven-
turus est in mundum, ut reddat singulis secundum
opera eorum: impios quidem et peccatores æternum
projiciens in ignem, justos autem in vitam introdu-
cens æternam, in qua vivit eum Patre in unitate
Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum.
Amen.

HOMILIA XXII

IN FERIA SECUNDA QUADRAGESIMÆ.

JOAN. II. *In illo tempore descendit Jesus Capharnam
ipse, et mater ejus, et fratres ejus, et discipuli ejus,
et ibi remanserunt non multis diebus.*

Solet movere quosdam quod in exordio lectionis
hujus evangelicæ dictum est, quia descendente Ca-

pharannaum Domino, non solum mater et discipuli, sed et fratres ejus secuti sunt eum. Nec defuerunt hæretici qui Joseph virum beatæ semper virginis Mariæ putarent ex alia uxore genuisse eos quos fratres Domini Scriptura appellat. Alii majori perfidia hos eum ex ipsa Maria post natum Dominum generasse putarunt. Sed nos, fratres clarissimi, absque ullius scrupulo quæstionis scire et confiteri oportet, non tantum beatam Dei Genitricem, sed et beatissimum castitatis ejus testem atque custodem Joseph ab omni prorsus actione conjugali mansisse semper immunem; nec natos, sed cognatos eorum, more Scripturæ usitato, fratres sororesve Salvatoris vocari. Denique Abraham hoc modo loquitur ad Lot: *Ne quæso sit jurgiam inter me et te, et pastores meos et pastores tuos; fratres enim sumus.* Et Laban ad Jacob: *Num quia frater meus es, gratis servies mihi?* (Gen. xxiv.) Et quidem constat quia Lot filius Aran fratris Abraham et Jacob sit filius Rebeccæ sororis Laban, sed propter cognationem sunt fratres nuncupati. Hæc ergo regula in Scripturis sanctis, ut dixi, frequentissima, etiam cognatos Mariæ vel Joseph fratres Domini appellatos oportet intelligi. Quod autem propinquantem Pascha Jesus ascendit Hierosolyman, nobis profecto dat exemplum quanta animi vigilantia Dominicis subijci debeamus imperiis, cum ipse in hominis infirmitate apparens, eadem quæ ex divinitatis auctoritate statuit decreta custodiat. Ne enim putarent servi absque crebris orationum honorumque actuum victimis vel flagella evadere, vel præmia se posse percipere, et ipse inter servos adorandum immolandumque Dei Filius ascendit: qui veniens Hierosolyman quid ibi gerentes invenit, quid ibidem ipse gesserit videamus.

Et invenit, inquit, in templo vendentes boves et oves, et columbas, et nummularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo, boves quoque et oves, et nummulariorum effudit æs, et mensas subvertit. Boves, oves, et columbæ ad hoc emebantur ut offerrentur in templo. Nummularii ad hoc sedebant ad mensas, ut inter emptores venditoresque hostiarum prompta esset pecuniæ taxatio. Videbantur ergo licite vendi in templo quæ ad hoc emebantur ut offerrentur in eodem templo Domino; sed nolens ipse Dominus aliquid in domo sua terrenæ negotiationis, nec ejus quidem quæ honesta putaretur exhiberi, dispulit negotiatores injustos, et foras omnes simul cum his quæ negotiabantur eiecit. Quid ergo, fratres mei, quid putatis faceret Dominus, si rixis dissidentes, si fabulis vacantes, si risu dissolutos, vel alio quolibet scelere reperiret irretitos, qui bestias quæ sibi immolarentur ementes in templo vidit, et eliminare festinavit? Hæc propter illos diximus qui ecclesiam ingressi non solum intentionem orandi negligunt, verum etiam ea pro quibus orare debuerant argent, insuper et arguentes se pro hujusmodi stultitia conviciis odiisque vel etiam de tractionibus insequuntur: addentes videlicet peccata peccatis, et quasi funem longissimum incauta eorum

augmentatione texentes, nec timentes ex eo districti iudicis examinatione damnari. Nam bis quidem in sancto Evangelio legimus quod veniens in templo Dominus hujusmodi negotiatores eiecerit, nunc videlicet, id est tertio ante passionem suam anno, sicut ex Evangelii sequentibus scriptis agnoscimus, et ipso quo passus est anno, cum ante quinque dies Paschæ sedens asino Hierosolyman venisset. Sed hoc idem eum in templo, sanctæ Ecclesiæ examine quotidianæ visitationis agere, omnis qui recte sapit intelligit: unde multum tremenda sunt hæc, dilectissimi, et digno expavescenda timore, sedulaque præcavendum industria, ne veniens improvisus perversum quid in nobis unde merito flagellari ac de ecclesia ejici debeamus inveniat: et maxime in illa quæ specialiter domus orationis vocatur observandum, ne quid ineptum geramus, ne cum Corinthiis audiamus ab Apostolo, *nunquid domus non habetis ad agenda vel loquenda temporalia, aut ecclesiam Dei contemnitis?* Et a propheta cum Judæis: *Dilectus meus in domo mea fecit scelera multa* (Jerem. xi). Et quidem gaudendum est quia ipsi sumus in baptismo templum Dei facti, teste Apostolo qui ait: *Templum enim sanctum est, quod estis vos* (I Cor. iii). Ipsi civitas regis magni, de qua canitur: *Fundamenta ejus in montibus sanctis* (Psalm. lxxxvii), id est fundamenta Ecclesiæ in soliditate fidei apostolorum et prophetarum; sed nimis tremendum, quia præmisit Apostolus dicens: *Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus* (I Cor. iii). Et ipse Judex justus, *disperdam, inquit, de civitate Domini qui operantur iniquitatem* (Psalm. c). Gaudendum, quia in nobis Paschæ solemnitas celebratur, cum de vitis ad virtutes transire satagimus. Pascha quippe transitus dicitur. Gaudendum quia Dominus nostra pectora, civitatem videlicet suam visitare, quia idem Pascha nostræ bonæ actionis præsentia suæ pietatis illustrare dignatur, sed timendum satis ne nos in civitate sua aliud quam ipse diligit agentes inveniat, et ipse se nobis qualem non diligimus districtus redditor ostendat, ne nos in templo nummularios, ne venditores boum, ovium, columbarumve reperiens damnet. Boves quippe doctrinam vitæ cœlestis, oves opera munditiæ et pietatis, columbæ Spiritus sancti dona designant, quia nimirum boum juvenine solet ager exerceri. Ager autem est Domini cor cœlesti exultum doctrina, et suscipiendis verbi Dei præparatum rite seminibus. Oves innocentes sua vellera vestiendis hominibus præstant. Spiritus super Dominum in columbæ specie descendit. Vendunt autem boves, qui verbum Evangelii non divino amore, sed terreni quæstus intuitu audientibus impendunt, quales reprehendit Apostolus quia Christum annuntiant non sincere. Vendunt oves, qui humanæ gratia laudis opera pietatis exercent, de quibus Dominus ait: *quia receperunt mercedem suam* (Math. vi). Vendunt columbas, qui acceptam Spiritus gratiam, non gratis, ut præceptum est, sed ad præmium dant, qui impositionem manu qua Spiritus accipitur, etsi

non ad quæstum pecuniæ, ad vulgi tamen favorem A tribuant, qui sacros ordines non ad vitæ meritum, sed ad gratiam largiuntur. Nummos mutuo dant in templo, qui non simulate cœlestibus, sed aperte terrenis rebus in Ecclesia deserviunt, sua quærentes non quæ Jesu Christi. Verum hujusmodi operarios fraudulentos quæ merces maneat ostendit Dominus, cum facto de funiculis flagello, omnes ejecit de templo. Ejiciuntur enim de parte sortis sanctorum, qui interpositi vel fide bona vel aperte faciunt mala opera. Oves quoque et boves ejecit, quia talium vitam pariter et doctrinam ostendit esse reprobam. Funiculi quibus flagellando impios de templo expulit, crementa sunt actionum malarum, de quibus materia damnandi reprobos districto judici datur: hinc etiam dicit Isaias: *Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis (Isa., v)*. Et in Proverbiis Salomon: *Iniquitates, inquit, suæ capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur (Prov. v)*. Qui enim peccata peccatis pro quibus acrius damnetur accumulat, quasi funiculos quibus ligetur ac flagelletur paulatim augendo prolongat. Nummulariorum quoque quos expulsat effudit æs, et mensas subvertit, quia damnatis in fine reprobis etiam ipsarum quas dilexere rerum tollet figuram, juxta quod scriptum est: *Et mundus transiit et concupiscentia ejus.*

Et eis qui columbas vendebant dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Venditionem columbarum de templo auferri præcepit, quia gratiam Spiritus qui gratis accepit gratis debet dare: unde Simon Magus ille qui hanc pecunia emere voluit, ut majore pretio venderet, audivit: *Pecunia tua tecum sit in perditione, non est tibi pars, neque sors in sermone hoc.* Notandum autem quod non soli venditores sunt columbarum, et domum Dei faciunt domum negotiationis, qui sacros ordines largiendo pretium pecuniæ vel laudis vel etiam honoris inquirunt. Verum hi quoque qui gradum vel gratiam in Ecclesia spirituales, quam Domino largiente percipere, non simplici intentione, sed cujuslibet humanæ causa retributionis exercent, contra illud apostoli Petri: *Qui loquitur, quasi sermones Dei; qui ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum (I Pet. iv)*. Quicumque ergo tales sunt, si nolunt veniente Domino de Ecclesia auferri, auferant ista de suis actibus, ne faciant domum Dei domum negotiationis. Nec prætereundum quia sollicitè nobis Scriptura utramque Salvatoris nostri naturam, et humanam videlicet commendat et divinam. Ut enim verus Dei Filius intelligatur, audiamus quod ipse dicit: *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.* Aperte namque se Filium Dei Patris ostendit, qui templum Dei domum Patris sui cognominat. Et rursum ut verus Filius hominis sentiat, recolamus quod in hujus capite lectionis descendens in Capharnaum, matrem habuisse perhibetur. Sequitur:

Recordati vero sunt discipuli ejus, quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me. Cælo domus Patris Sol-

vator ejus cum impios de templo. Zelemus et nos, fratres charissimi, domum Dei, et quantum possumus, ne quid in ea pravum geratur insistamus. Si viderimus fratrem qui ad domum Dei pertinet superbia tumidum, si detractionibus assuetum, ebrietati servientem, luxuria enervatum, si iracundia turbidum, si alio cuiquam vitio substratum, studeamus in quantum facultas suppetit castigare, polluta ac perversa corrigere, et si quid de talibus emendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinete dolore, et maxime in ipsa domo orationis, ubi corpus Domini consecratur, ubi angelorum præsentia semper adesse non dubitatur, ne quid ineptum fiat, ne quid quod nostram fraternamve orationem impediatur, totis viribus id agamus. Sequitur:

Responderunt ergo Judæi, et dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis quia hæc facis? Respondit Jesus, et dixit eis: Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud. De quo templo diceret Evangelista, post aperuit, videlicet de templo corporis sui, quod ab illis passione solutum ipse post triduum excitavit de morte. Quia ergo signum quærebant a Domino, quare solita commercia projicere debuerit e templo, respondit ideo se rectissime impios exterminare de templo, quia ipsum templum significaverit templum corporis sui, in quo nulla esset prorsus alicujus macula peccati. Neque immerito typicum purgaverit a sceleribus templum, qui verum Dei templum ab hominibus morte solutum divinæ potentia majestatis excitare posset a mortuis.

Dixerunt ergo Judæi: Quadraginta et sex annis ædificatum est hoc templum, et tu tribus diebus excitabis illud? Quomodo intellexerunt, ita responderunt: sed ne nos quoque spirituales Domini sermonem carnaliter sentiremus, Evangelista consequenter de quo templo loqueretur exposuit: Quod autem aiunt templum quadraginta et sex annis ædificatum, non primam, sed secundam illius ædificationem significant. Primus enim Salomon templum in maxima regni sui pace citissimo septem annorum opere perfecit, quod destructum a Chaldæis post septuaginta annos ad jussionem Cyri Persæ, relaxata captivitate, reædificari cœptum est: sed filii transmigrationis opus quod sub principibus Zorobabel et Jesu faciebant, propter impugnationem gentium vicinarum ante quadraginta et sex annos implere nequiverunt. Qui etiam numerus annorum perfectioni Dominici corporis aptissime congruit. Tradunt etenim naturalium scriptores rerum formam corporis humani tot dierum spatio perfici, quia videlicet primis sex a conceptionis diebus lactis habeat similitudinem; sequentibus novem convertatur in sanguinem, deinde duodecim solidetur; reliquis decem et octo formetur usque ad perfecta lineamenta omnium membrorum; et hinc reliquo jam tempore usque ad tempus partus magnitudine augetur. Sex autem et novem et duodecim et decem et octo quadraginta quinque faciunt, quibus si adjecerimus unum, id est ipsum diem quo discretum per membra corpus crementum sumere incipit, tot niui-

rum dies in ædificatione corporis Domini, quot in A fabrica templi annos invenimus. Et quia templum illud manufactum sacrosanctam Domini carnem quam ex Virgine sumpsit, ut ex hoc loco discimus, figurabat; quia æque corpus ejus quod est Ecclesia, quia uniuscujusque fidelium corpus animamque designabat, ut in plerisque Scripturarum locis invenimus, libet aliqua de templi ipsius factura commemorare, quibus vestra fraternitas quomodo omnia quæ de eo scripta sunt Christo et Ecclesiæ conveniant agnoscat. Conversum stabat ad orientem, habens ostium contra ortum solis, qui statim exortus cuncta ejus interiora suo jubare perfunderet. Et Ecclesia sancta totam mentis intentionem ad illius dirigit gratiam, de quo Zacharias ait: *Visitavit nos oriens ex alto illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent* (Luc. 1). Memorque semper promissi ipsius quo dicit, *Dilata os tuum, et ego adimplebo illud* (Psal. LXXX); læta respondet: *Os meum aperui et attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam* (Psal. CXVIII); quod est dicere: Devotionem cordis mei aperui, et lucem tui spiritus haurire promerui, quia non alia in mundo quam observationem mandatorum tuorum observare didici. Foris albo lapide constructum parebat, intus laquearia, parietes, pavementum, trabes, ostia, et quidquid erat vasorum aurum tegebat obrisum. Et Ecclesia foris quidem omnibus fortitudinem perfectæ monstrat actionis; sed soli qui hanc pie considerando intrare didicerint, quot animæ virtutibus præmineat interius, quanta in singulis his charitatis luce flagret intelligunt. Ipsæ auri laminæ cedrinis sunt tabulis affixæ vel abiegnis, vel certe de lignis olivarum paratis: quæ omnia ligna esse egregie constat. Et fulgor Dominicæ dilectionis per memoriam sacratissimæ passionis ipsius, quæ pretioso crucis ligno consummata est, fidelium cordibus, ne labatur imprimitur. Templum ipsa velamento medii parietis discretum est, domusque exterior sanctuarium, interior autem ubi arca testamenti posita erat, sanctum sanctorum vocabatur. Et Ecclesia partim in terris peregrinatur a Domino, partim cum Domino regnat in cælis. Medius namque paries ipsum intelligitur cœlum, arca testamenti Dominus, qui solus paternorum conscius arcanorum, cœli interna penetravit. Ascensus qui in superiorem et tertiam domum ducebat per viscera meridiani parietis quasi invisibili gressu factus est, ita ut initium tantum ejusdem ascensus ab orientali angulo memorati parietis appareret, profectum vero ascensionis ipsius solus qui scanderet nosset, cujus Scriptura ita meminit: *Ostium autem lateris medii in parte erat domus dextræ, et per cochleam ascendebant in medium cœnaculum et a medio in tertium* (1 Reg. VI). Passo in cruce Domino, unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Hæc est aqua baptismi qua abluimur, et hic sanguis calicis Domini quo sanctificamur. Per hæc sancti mysteria lateris merito invisibilis fidei ascendimus de præsentis Ecclesiæ vita, quæ peregrinatur in terris, in vitam supernæ beati-

tudinis, quæ exuta corporibus fruuntur animæ iustorum. Sed et de illa vita receptis in resurrectione corporibus, usque ad supernam perpetuæ felicitatis gloriam ejusdem Dominicæ passionis fide prævia transimus; de qua nimirum gloria dicit Isaias: *In terra sua duplicia possidebunt, lætitia sempiterna erit eis* (Isa. LXI), id est, in terra viventium, quæ sola sanctorum terra est, carnis simul et animæ felices gaudia æterna percipient. Inferior ergo domus præsentem sanctorum conversationem significat, superior requiem animarum quæ post hanc vitam percipitur, suprema gloriam resurrectionis quæ nullo unquam fine mutabitur; ostium lateris medii, quod in parte domus dextræ positum iter ad superiora pandebat, fides est passionis Christi, cujus dextrum latus foratum in cruce nobis emanavit sacramenta, quibus imbuti ad cœlestis vitæ gaudia possimus ascendere. Septem annis et totidem mensibus prima templi structura perfecta est, octavo autem anno, et octavo mense ex quo ædificari cœpit, dedicationis solemnitas secuta est; et Ecclesia per totum præsens sæculum, quod septem diebus volvitur, spiritualia suorum sumere non desinit incrementa membrorum usque ad tempora futuræ resurrectionis æterna, quando cum pacifico rege festa suæ dedicationis introibit. Nam quia Dominus octava die, id est post septimam sabbati a morte surrexit, merito hic numerus etiam nostræ resurrectionis futura gaudia designat.

Hæc de factura pauca ex pluribus commemorasse C sufficiat, ut quam cuncta spirituali intellectu refulgeant clarius appareat. Sed finituri sermonem redeamus ad Domini sententiam, qua quærentibus signum Judæis dicit: *Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud* (Joan. II), agamusque gratias misericordiæ ejus, qui mysterium suæ passionis et excitationis a mortuis, quod tentantibus se infidelibus clauso sermone proposuit, nobis jam in se credentibus clara luce reseravit. Et quia jam prope est tempus quo solutionem ejusdem templi venerabilis quæ facta est a perfidis, simul et excitationem, quam ipse tertia die, sicut ipse promisit, mirabiliter exhibuit, annua solemnitate celebrare desideramus, mundemus templa corporum cordiumve nostrorum, ut Spiritus Dei habitare dignetur in nobis, et juxta quod Apostolus admonet, *abjectis operibus tenebrarum induamus nos arma lucis, sicut in die honeste ambulemus, non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et emulatione, sed induamus nos Dominum Jesum Christum* (Rom. XIII), qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus ante omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIII.

IN DOMINICA PALMARUM.

MATTH. XXI, MARC. XI, LUC. XIX, JOAN. XII. *In illo tempore cum appropinquasset Jesus Hierosolymis, et venisset Bethphage ad montem Oliveti, tunc misit duos de discipulis suis dicens: Ite in castellum,*

quod contra vos est, et statim invenietis asinam alligatam et pullum cum ea, solveite et adducite mihi, etc.

Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, qui pro humani generis salute passurus de cœlo descenderat ad terras, appropinquante hora passionis, appropinquare voluit loco passionis, ut etiam per hoc claresceret quia non iniurus sed sponte pateretur. In asino venire, et a turbis rex appellari et laudari voluit, ut etiam per hoc eruditus quisque agnosceret [Al., cognosceret] ipsum esse Christum, quem sic illo venturum prophetia olim præmissa signaverat. Ante quinque dies paschæ venire voluit, sicut ex Joannis Evangelio didicimus, ut etiam per hoc ostenderet se esse Agnum immaculatum qui peccata tolleret mundi. Agnus quippe paschalis cujus immolatione populus Israel est ab Ægyptiæ servitute liberatus, ante quinque dies paschæ, id est quarta decima luna, ad vesperam jussus est immolari: significans eum qui nos suo sanguine redempturus ante quinque dies paschæ, id est, hodierno die magno præcedentium sequentiumque populorum gaudio ac laudatione [Al., ad laudationem] deductus, venit in templum Dei, et erat quotidie docens in eo. Quinta demum peracta die, ubi veteris paschæ sacramenta hactenus observata consummavit, ac nova deinceps observanda discipulis sacramenta contradidit, egressus in montem Oliveti, tentus est a Judæis, et mane crucifixus, ipsa nos die a dæmoniaca dominatione redemit, qua antiquus ille Hebræorum populus immolatione agni jugum Ægyptiæ servitutis abiecit. Ergo Dominus instar agni paschalis ante quinque dies, quam pati inciperet, locum passionis adiit, ut se insinuaret esse illum de quo prædixit Isaias: *Sicut ovis ad occisionem ducitur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum* (Isa., LIII). Et paulo superius: *Ipsæ autem vulneratus est propter iniquitates nostras, et livore ejus sanati sumus*. Sed invidorum corda principum in cunctis, quæ provide gessit, eum persequi quam in eum credere maluerunt, et multum miseritæ auctorem morti potius dare, quam per eum ipsi vivificari studebant. Verum nos perfidorum cæcitate declinata eorum magis exempla qui fideliter Dominum laudavere, sequamur, et iter ejus mysticum mystica, ut decet, interpretatione scrutemur. Asina et pullus ejus, quibus sedens Hierosolyman venit, utriusque populi, Judæi videlicet et gentilis, simplicia corda designant, quibus ille præsidens quæque a noxia libertate suo frenans imperio ad visionem supernæ pacis perducit. Hierosolyman etenim visio pacis interpretatur. Et bene cum ad montem Oliveti venisset Dominus, discipulos qui hæc animalia adducerent, misit: quia non nostris ad eum meritis, sed sola ipsius gratia largiente, pervenimus, Joanne attestante, qui ait: *Et in hoc charitas est, non quasi nos dileximus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos* (I Joan. IV). Mons namque Oliveti celsitudinem Dominiæ dilectionis, qua nos misericorditer illustrare ac salvare dignatus est, insinuat; non solum qui olci

A natura lucis ministra est, et laborum dolorumque solamen, verum etiam quia cunctis quibus immisecetur, solet excellere liquoribus. Et Apostolus de charitate locuturus: *Adhuc, inquit, excellentiorem vobis viam demonstro* (I Cor. XII). Ad montem igitur Oliveti veniens Dominus, asinos sibi quibus Hierosolyman petat, præcepit exhiberi, figurate significans hoc quod alibi dicit aperte: *Quia sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam* (Joun. III). Duos ad exhibenda sibi jumenta misit discipulos, ut significaret in utrumque populum, circumcisionis videlicet et præputii, prædicatores esse destinandos. Vel certe duos misit, ut eisdem prædicatores doctrina simul et operatione perfectos esse moneret: ne vel erroris verba indocti veritati miscerent, vel ea quæ recte docuissent perverse vivendo negarent.

Invenietis, inquit, asinam alligatam et pullum cum ea, solveite et adducite mihi. Pullum quoque alligatum fuisse alii evangelistæ testantur. Uterque enim populus funibus peccatorum erat circumplexus, et solutione divina opus habebat; iste lege quam acceperat male utendo, ille nunquam accipiendo peccaverat. Unde bene dicit Apostolus: *Quia non est distinctio: omnes enim peccaverunt et egerunt gloria Dei, justificati per gratiam ipsius gratis*. Et pulchre alii tres evangelistæ, qui gentibus scripserunt, pullum sollemniter Domino adductum memorant. Matthæus autem evangelista, qui ex Hebræis et Hebræo sermone scripsit Evangelium, etiam asinæ facit mentionem, provida utraque dispensatione, ut quorum salutem scribendo quæsierunt, hos salvandos a Domino mystice doceret esse figuratos [Al., futuros].

Et si quis vobis, inquit, aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, et confestim dimittet eos. Et doctoribus præcipitur, ut si quid eis obstiterit adversitatis, si quis prohibuerit peccatores a laqueis diaboli solvi, et per confessionem fidei Domino adduci, non tamen prædicando desistant, sed constanter insinuent quia Dominus ad ædificandam Ecclesiam talibus opus habet. Quamvis enim sævus sit persecutor et immanis, non potest eorum obsistere salvationi quos novit Dominus, quia sint ejus quos ad vitam præordinavit æternam. Adhibetur autem huic facto prophetæ testimonium, ut appareat Dominum quidem in omnibus quæ de ipso erant scripta complisse, sed invidia cæcatis Scribas et Phariseos ea quæ ipsi legebant intelligere nequivisse.

Dicite, filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam et pullum filium subjugalis. Filia Sion Ecclesia est fidelium, pertinens ad supernam Jerusalem, quæ est mater omnium nostrum, cujus portio tunc non minima erat in populo Israel regem habens mansuetum: quia non terrena immitibus, sed mansuetis cælestia regna dare consuevit dicens: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris* (Matth. XI). De quibus Psalmista: *Mansueti, inquit, possidebunt terram,*

et delectabuntur in multitudine pacis (Psalm. xxxvi). A Rex vero mansuetus mansuctis, id est humilis corde, terram pacis tribuit, quos in terra belli et tribulationum quondam rex impius, id est diabolus, superbiam vulnere stravit. Sedens, inquit (Isai. Lxvi), super asinam et pullum filium subjugalis, quia requiescit in corde humilium et quætorum et tremantium verba ejus, sive eorum qui in synagoga jugum legis trahere noverunt: seu illorum qui gentili diu libertate effrenes, ejusdem synagogæ instantia ad fidei et veritatis sunt gratiam conversi.

Adducentes autem asinam et pullum discipuli, imposuerunt super eos vestimenta sua, et Dominum desuper sedere fecerunt. Vestimenta discipulorum opera sunt justitiæ, Psalmista teste, qui ait: Sacerdotes tui induantur justitiam [Al., justitia]. (Psalm. cxxxv.) B Asinos quos nudos inveniunt discipuli, suis sternunt vestimentis, et ita desuper Dominum imponunt, cum prædicatores sancti quoslibet a sanctitatis habitu vacuos inveniunt, hosque virtutum suarum exemplis ad suscipiendam fidem et dilectionem sui conditoris imbuunt. Non enim nudam Dominus asinam, non nudum voluit ascendere pullum, quia sive Judæus sive gentilis, nisi sanctorum fuerit dictis ornatus et actis, non potest Dominum habere rectorem, sed regnat potius peccatum in mortali ejus corpore ad obediendum concupiscentiis ejus.

Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via. Plurima hæc turba innumerabilem martyrum designat exercitum, qui corpora sua, animarum videlicet tegumenta, pro Domino dabant, quo sequentibus electis planiorem recte vivendi callem facerent: ne qui videlicet dubitarent ibi pedem bonæ actionis ponere in pace, ubi non paucos viderent in bello præcessisse martyrii.

Alii autem cædebant ramos de arboribus, et sternebant in via. Rami arborum dicti sunt Patrum præcedentium exempla. Et quisquis in exemplum recte credendi sive operandi quid prophetæ, quid apostoli, quidve cæteri sancti dixerunt seu fecerunt, pandit: ramos profecto de arboribus cædit, quibus iter asini Dominum portantis complanet, quia sententias de sanctorum libris excerpt, per quas simplicium Christi corda ne in via veritatis errent, ædificet.

Turbæ autem, quæ præcedebant et quæ sequebantur, clamabant dicentes: Hosanna filio David! Una eademque confessionis et laudationis voce Dominum, qui præibant et qui sequuntur exaltant: quia una nimirum fides est eorum qui ante incarnationem Dominicam, et qui postea fuere probati, quamvis sacramenta habuerint pro temporum ratione disparia, Petro attestante, qui ait: Sed per gratiam Domini Jesu credimus salvari quemadmodum et illi (Act. xv). Quod autem aiunt, Hosanna filio David, hoc est quod in psalmo legitur: Domini est salus, et super populum tuum benedictio tua (Psalm. iii), hoc est, quod in magnæ devotione laudis in Apocalypsi sanctorum chorus resonat: Salus Deo nostro, qui sedit super thronum, et Agno (Apoc. vii).

Benedictus qui venit in nomine Domini. In nomine Domini, in nomine Dei Patris significat, quod ipse alibi Judæis non credentibus dicit: Ego veni in nomine Patris mei, et non recepistis me; si alius venies in nomine suo, illum recipietis (Joan. v). Venit enim Christus in nomine Dei Patris, quia in omnibus quæ gessit et dixit Patrem glorificare et glorificandum hominibus prædicare curavit. Veniet Antichristus in nomine suo, qui cum sit homo omnium nequissimus et diabolo comite plenus, non [Al. om. non] dignabitur se Filium Dei cognominari: adversatur enim et extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Assumunt autem versiculum laudis turbæ de psalmo centesimo decimo septimo, quem de Domino cantatum nemo qui dubitet. Unde pulchre de ipso in eodem psalmo præmittitur: Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli; quia videlicet Christus, quem reprobaverunt Judæi ædificantes suarum decreta traditionum, factus est in munimentum utriusque populi credentis, Judæi scilicet et gentilis. Quod enim in psalmo lapis angularis vocatur Christus, hoc est utique quod in Evangelio præcedentium sequentiumque collaudatur voce turbarum. Quod autem in eisdem laudis prosecutione subjungitur, Hosanna, id est, salus sive salvifica in altissimis, perspicue docet adventum Domini in carne, non solum humani generis in terra, sed et angelorum in cælis esse salutem: quia dum nos redempti ad superna perducimur, eorum profecto numerus, qui Satana cadente erat minoratus, impletur. Hic enim Paulus ait instaurari omnia in Christo, quæ in cælis et quæ in terra sunt in ipso (Ephes. i). Recte igitur Hosanna in altissimis in ejus laudem canitur, cujus tota incarnationis dispensatio pro implenda gloria patriæ cælestis aderat. Proinde necesse est, fratres mei, ut ad promissam nobis patriam tota mentis devotione tendamus, semper recordantes quia, etsi angusta est via qua ingredimur, beata est mansio ad quam festinamus. Felicius quippe est per asperum iter ad regnum, quam per amœnum planumque ad supplicium duci. Felicius est continentia carnis temporali gaudium perenne mereri, quam pro lascivia parvi temporis æternam lucrare vindictam. Ecce jejuniium quadragesimale, Domino auxiliante, jam plurima ex parte complevimus, testis est unicuique conscientia sua; quia quanto districtius se sanctis his diebus Domino mancipasse meminit, tanto amplius gaudens sanctum Dominicæ resurrectionis tempus exspectat. At si quem forte adhuc conscientia minus perfecte castigata accusat, nulli dubium quin pavidus ac tremens tantæ solemnitatis præstolatur adventum. Nec tamen hic talis de salute diffidat, ne aliqua suorum numerositate vel enormitate scelerum confusus, barathrum desperatione incidat, juxta illud Salomonis: Impius cum venerit in profundum malorum, contemnet (Prov. xviii): sed sollicitè perpendat, quia si tempus annuæ festivitatis, qua de auctoris nostri resurrectione latamur, tanto vel gaudio castos, vel

impuros metu et confusione afficitur, multo magis in tempore districti examinis, quando generalis omnium resurrectio celebratur, et jam audita iudicis sententia, hos conscientia munda excusans lætificat, illos noxia accusans in perpetuum damnat. Quicumque ergo, fratres dilectissimi, continentiae carnis armis accincti ab initio jam quadragesimali [Al., Quadragesimæ] cum tentatore superbo certare cœperunt, videant caute ne cœpta deserant, priusquam hoste prostrato ministeriis donentur angelicis. Qui vero hactenus armatura virtutum se non induit, vel hodie incipiat, hodie cum turbis illis fidelibus fidei opera assumat, imploret pietatem ejus qui in nomine Patris adveniens benedictionem mundo attulit, [Al., add. et] Hosanna in altissimis proclamans, salvari se superna in patria flagitet. Sternat [Al., sternet] vestimenta sua in via, id est, membra sui corporis humiliet in præsentem, ut exaltet Deus in futuro, memor illius Davidici quia exsultabunt ossa humiliata. Ramos de arboribus cœdat, et sibi sternat in via, id est, sanctorum scripta sedulus ad memoriam revocet, quibus stantes ne cadant roborant, lapsos ne diutius jaceant hortantur, resurgentes ut virtutibus exerceantur instruunt, exercitatos virtutibus præmia in cœlis ut sperent, erigunt: sicque [Al., hisque] gressus suæ actionis, ne in lapidem offensionis et petram scandali offendant, præmuniat, ac sic etiam ipse cum cæteris fidelibus redemptoris sui vestigia sequatur, passionisque ac resurrectionis ejus mysteria digna mentis puritate veneretur, qui [Al., quæ] electis omnibus membris videlicet suis in remedium vulnerum simul et cœlestium gaudiorum pignus dare dignatus est Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIV.

IN FERIA SECUNDA POST DOMINICAM PALMARUM.

JOAN. XII. *In illo tempore ante sex dies paschæ venit Jesus Bethaniam, ubi fuerat Lazarus mortuus, quem suscitavit Jesus, etc.*

Moris esse prudentium solet, non solum ex eis, quæ recte apprehenderint [Al., ac prudenter], verum etiam ex illis quæ aliter gesta seu dicta cognoverint, prudentiæ discere virtutem: hæc nimirum ut imitentur sequendo, illa ne incurrant devitando. Quod nos, fratres dilectissimi, in hodierna sancti Evangelii lectione facere ratio cogit, non tantum videlicet devotionem amatorum Christi ad exemplum discere virtutis, sed [Al. add. et] perfidiam considerare, et consideratam citius declinare persequentium. Sequamur enim necesse est illarum prudentiam feminarum quas tanta fide et dilectione Domino adhæsisse cognovimus; fugiamus insipientiam pontificum et Phariseorum, qui sapientiam Dei circumvenire insidiis et interficere quærebant; caveamus dementiam eorum qui sanctificandi propter pascha Hierosolyman ascendunt, sed oblii sanctificationis, in ipsa domo orationis de Salvatoris nece tractabant. Luminebat pascha, quo sanctificatum quemque ac

mundum ad esum agni venire oporteret: et ipsi qui sanctificandi ad templum ascenderant, sordidiores jam de conspiratione effundendi sanguinis descenderant. Curemus solerter [Al., sollicite], quia paschæ nostri tempus appropiat. In [Al., Ut] illo jam veniente sanctificati ad altare Dominicum accedamus, non agni carnes comesuri, sed nostri Redemptoris mysteria sancta sumpturi. Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Nemo domum orationis convertat in speluncam latronum, nemo membris Christi mortis laqueos substernat, nemo inanus adhuc in morte ad accipienda vitæ mysteria præsumat accedere: qui epim non diligit, manet in morte. Bili-gamus Christum in seipso, diligamus in membris ejus, quæramus Dominum, et vivet anima nostra, quæramus autem eum, non sicut impii ad occidendum, sed ut fideles ad perpetuo fruendum. Quærebant, inquit, Jesum, et colloquebantur adinvicem in templo stantes. Quid putatis, quia non venit ad diem festum? Quærebant enim Judæi Jesum, sed male: quærebant eum ut venientem ad diem festum interficerent. Quæramus autem nos illum stantem in templo Dei, et perseverantes unanimiter in oratione, et colloquamur adinvicem psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, in gratia postulantes ipsum, ut venire ad diem festum nostrum, et sua nos præsentia illustrare, sua ipse nobis dona sanctificare dignetur.

Dederant autem pontifices et Pharisei mandatum, ut si quis cognoverit ubi sit, indicet, ut apprehendant eum. Demus et nos invicem mandatum, fratres mei, ut si quis cognoverit in cujus corde fratris uberiora sint viscera misericordiæ, major humilitas, benignitas, modestia, potentia, cæterarumque abundantior copia virtutum, præsentis videlicet indicia Christi, indicet confestim ubi sit talis, ut vestigia Christi quæ apud eum sunt inventa fideliter imitando teneamus. Sciens autem Dominus conspirasse de se occidendo Judæos, non fugit insidiantium manus, sed certus de gloria resurrectionis primo venit Bethaniam, proximam Hierosolyman civitatem, ubi Lazarum suscitaverat a mortuis, deinde etiam Hierosolyman, ubi ipse pateretur et resurgeret a mortuis: Hierosolyman quidem, ut ipse ibi moreretur; Bethaniam vero, ut suscitatio Lazari cunctorum memoriæ arctius imprimeretur, et magis magisque confunderentur, atque inexcusabiles convincerentur impii principes, qui occidere non timerent eum qui suscitare possit a mortuis, et nec beneficiis suscitationis provocati, nec divina suscitantis virtute perterriti, animos ab injusta cæde retraherent. Et ne dicerent machinatores calumniarum, phantastice suscitatum fuisse Lazarum, facta ibi Domino cœna, et ipse unus erat ex discumbentibus cum eo, ut dum viventem, loquentem, epulantem, cum suis familiariter conversantem viderent sive audirent, vel suscitantis potentiam agnoscerent, et acciperent gratiam, vel obdurato corde nolentes veritati acquiescere, incurrerent poenam. Mystice autem cœna

hæc Dominica, ubi Martha ministrabat, et Lazarus inter alios discumbebat, fides est Ecclesiæ quæ per dilectionem operatur: unde alibi Dominus de credituris in se populis dicit ad discipulos: *Ego, ribum habeo manducare, quem vos nescitis (Joan. iv)*. Et hoc exponens adjunxit: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus*. In qua cœna Martha ministrat, cum anima quæque fidelis operam Domino suæ devotionis impendit; Lazarus vero unus sit ex discumbentibus cum Domino, cum etiam ii qui post peccatorum mortem resuscitati ad justitiam sunt, una cum eis qui in sua permansere justitia, de præsentia veritatis exsultant, pœnitentes simul cum innocentibus cœlestis gratiæ muneribus aluntur. Et bene eadem cœna in Bethania celebratur, quæ est civitas in latere montis Oliveti, et interpretatur domus obedientiæ. Domus namque obedientiæ Ecclesia est, quæ fideliter Domini jussis obtemperat: et ipsa est civitas, quæ super montem misericordiæ constituta, nunquam potest abscondi, ipsaque de sui latere constructa Redemptoris, id est, aqua ablutionis et sanguine sanctificationis, quæ de ipsius latere pro se morientis exiere, imbuta est: ubi etiam altera soror Lazari Maria in magnæ indicium dilectionis, sicut sequentia monstrant evangelicæ lectionis, accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Jesu, et extersit capillis suis pedes ejus. Quo facto non solum suæ dat indicium devotionis, sed et aliarum fidelium Deo animarum signat pietatis obsequium. Sed prius notandum quod, sicut narratibus Matthæo et Marco didicimus, non solum pedes Domini Maria, sed et caput nardo perfudit. Nec dubitandum est quin et ipsa sit mulier, quæ, sicut evangelista Lucas refert (*Luc. vii*), quondam peccatrix ad Dominum cum alabastro venit unguenti, et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, et capillis capiti sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat. Eadem ergo est mulier, sed ibi pedes solum Domini prona unguebat, et hoc inter pœnitentiæ lacrymas, hic autem [*Al. add. inter*] gaudia justæ operationis et pedes ungere, et ad caput quomque unguendum non dubitavit erigi. Ibi quippe rudimenta pœnitentium, hic justitiam perfectarum designat animarum, unde recte tunc mensura unguenti non dicitur, nunc autem libra fuisse perhibetur. Quid namque per libram unguenti, nisi perfectio justitiæ exprimitur? Tunc quale fuerit unguentum tacetur, nunc quia nardi pistici, id est fidelis neque extraneis speciebus adulterati, sed pretiosi fuerit indicatur, ut perfectæ fidei et actionis quæ sit castitas intimetur. Per caput autem Domini quod unxit Maria, sublimitas divinitatis ejus, per pedes humilitas incarnationis exprimitur. Et pedes unguimus ejus, cum mysterium susceptæ incarnationis debita laude prædicamus; caput unguimus, cum excellentiam divinitatis digna verbi opinione veneramus. Quid enim per unguentum, nisi bonus odor opinionis insinuat? Paulo attestante, qui ait: *Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo Jesu, et odorem*

notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco (1i c. n). Potest quoque per caput Domini [*Al. add. ipse*] mediator Dei et hominum, qui est caput Ecclesiæ, recte significari; per pedes autem ultima quælibet membra ejus non inconvenienter intelligi, de quibus in fine dicturus est: *Quandiu fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis (Math. xxv)*. Et caput unguimus Domini, cum divinitatis [*Al. add. pariter et humanitatis*] ejus gloriam digna fidei, spei, charitatis dulcedine complectimur, cum laudem nominis ejus bene vivendo dilatamus. Pedes unguimus Domini, cum pauperes ejus verbo consolationis ne desperare in pressuris debeant, relevemus. Eosdem capillis nostris extergimus, cum de rebus quæ nobis superfluent egentium necessitati communicamus: atque de nobis quod sequitur:

Et domus impleta est ex odore unguenti. Quia pro modulo nostro mundus impletur [*Al., implebitur*] ex opinione devotionis, qua Deum et proximum simplici puroque corde venerari ac diligere probamur: sitque quod in amoris Cantico sponsa gloriatur, *dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum*. Ubi aperte quid Maria semel fecerit, typice autem quid omnis Ecclesia, quid anima quæque perfecta semper faciat, ostenditur.

Dixit ergo unus ex discipulis ejus Judas Iscariotes, qui erat eum traditurus: Quare hoc unguentum non vendidit [Vulg., veniit] trecentis denariis, et datum est egenis? Væ impio traditori, væ complicitibus nequitiae ejus, etiam nunc membra Christi persequentibus, qui famam virtutis, quam ipsi habere non merentur, proximis, qui hanc habent, invidere non cessant! Et quidem putare possemus Judam cura pauperum hæc fuisse locutum, sed prodit mentem illius testis verax, qui ait:

Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, et oculos habens, ea quæ mittebantur, exportabat [Vulg., portabat]. Non ergo tunc Judas periit, quando pecunia corruptus Dominum prodidit, sed jam perditus Dominum sequebatur, qui oculos habens Dominicos, ea quæ mittebantur in iis non solum in ejus ministerio portare, sed etiam furto exportare solebat. Videns enim Dominus cor Judæ cupiditatis jam sorde pollutum, prævidens peioris proditionis sorde pollendum, commisit ejus fidei quidquid habebat in sacculis, eumque de his quæ vellet facere, permisit, ut vel collati honoris, vel habitæ memoria pecuniæ mentem ab ipsius venditione revocaret. Verum quia semper avarus eget, neque unquam beneficiorum perfidus meminit, impius a furto pecuniæ quam portabat pervenit ad traditionem Domini qui commendabat.

Dixit ergo Jesus: Sine illam, ut in diem sepulture meæ servet illud. Quasi innocenter interroganti Judæ Dominus simpliciter et mansuete, quo ministerium Mariæ pertineret, exposuit: quia ipse videret moriturus, et ad sepeliendum aromatibus esset unguendus. Ideoque Mariæ, cui ad unctionem mortui corporis ejus, quamvis vultum desideranti pervenire

non liceret, donatam sit viventi adhuc impendere A obsequium, quod post mortem celeri resurrectione præventa nequiret: unde bene Marcus Dominum de illa dixisse testatur: *Quod habuit, hæc fecit: prævenit ungere corpus meum in sepulturam (Marc. xiv)*. Quod est aperte dicere: Quia corpus meum jam defuncti tangere non poterit, solum quod nunc potuit, fecit, prævenit vivum adhuc funerandi officio donare.

Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autem non semper habetis. Et hic magnæ moderamine patientiæ Dominus non Judam arguit avaritiæ, et non pauperum gratia de pecunia loqui, sed ex ratione demonstrat non esse culpandos eos qui ei inter homines conversanti de facultatibus suis ministrarent, cum tam parvo tempore ipse apud Ecclesiam corporaliter mansurus, pauperes autem, quibus eleemosyna fieri posset, in ea semper essent habendi. B

Cognovit ergo turba multa ex Judæis quia illic esset, et venerunt non propter Jesum tantum, sed ut Lazarum viderent, quem suscitavit a mortuis. Curiositas hos, non charitas, adduxit ad Jesum. Sed nos versa vice, fratres charissimi, si cognoscimus ubi Jesus est, ubi mansionem facit, ubi Bethaniam, id est, domum animæ obedientis in qua habitat, invenit, veniamus illuc contemplatione, non propter hominem tantum, quem a morte animæ suscitatum spiritualiter vivere donavit, sed ut bonam hominis vitam imitando per hoc ad visionem Jesu pertingere mereamur: quia pro certo cognovimus ubi Jesus est. Resurrexit enim post mortem, et ascendit in cælum, ibi habet mansionem perpetuam. Ipsa est vera Bethania, civitas scilicet cælestis, quam nullus valet nisi obediens intrare. Studeamus igitur venire illuc internis cordis affectibus ^a, suspiremus illuc ipsum domus illius conditorem, petamus omnes, petamus singuli, ut inhabitemus in domo ejus omnibus diebus vitæ nostræ, non ut Lazarum ibi videamus quem suscitavit a mortuis, sed ut ipsi cum Lazaro et cæteris sanctis resuscitati a mortuis, videamus voluntatem Domini, et protegamur a templo sancto ejus.

Cogitaverunt autem principes sacerdotum, ut [Al, add. et] Lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex Judæis, et credebant in Jesum. O cæca cæcorum versutia, occidere velle suscitatum, quasi non possit suscitare occisum, qui poterat defunctum! Et quidem se utrumque posse docuit, qui et Lazarum defunctum, et seipsum suscitavit occisum. Sed nos, fratres, relicta malitia perfidorum, sequamur devotionem fidelium, abeamus ab impiorum contubernio, non sedeamus in consilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non intremus; credamus in eum qui non tantum corpus, sed et animam salvat a morte, servemusque operando quod credimus, ut credentes vitam æternam habeamus in nomine ejus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

^a Al. : totis animi viribus tendamus illuc.

HOMILIA XXV.

IN COENA DOMINI.

JOANN. XIII. *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cæna facta, cum diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum Judas Simonis Iscariotæ, etc.*

Scripturus evangelista Joannes memorabile illud Domini mysterium, quo discipulis in Pascha, priusquam ad passionem iret, pedes lavare dignatus est, primo ipsum nomen Paschæ, quid mystice significaret aperire curavit, ita incipiens: *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* Pascha quippe transitus interpretatur, nomen ex eo vetus habens quod transierit in eo Dominus per Ægyptum, percussus primogenita Ægypti, et filios Israel liberans, et quod ipsi filii Israel transierint illa nocte de Ægyptia servitute, ut venirent ad terram promissæ olim hæreditatis et pacis. Mystice autem significans quod in eo Dominus transiturus esset ex hoc mundo ad Patrem, et quod ejus exemplo fideles abjectis temporalibus desideriis, abjecta vitiorum servitute, continuis virtutum studiis transire debeant ad promissionem patriæ cælestis. Quomodo autem transierit Jesus ex hoc mundo ad Patrem, pulchro sermone designat Joannes evangelista, cum dicit: *Cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos,* id est in tantum dilexit, ut ipsa dilectione vitam ad tempus finiret corporalem, mox de morte ad vitam, de hoc mundo transiturus ad Patrem. *Majorem namque hac dilectionem nemo habet, ut animam suam quis ponat pro amicis suis.* Unde recte uterque transitus, et legalis videlicet et evangelicus, sanguine consecratus est. Ille agni paschalis, iste ejus de quo dicit Apostolus: *Etenim pascha nostrum immolatus est Christus (I Cor. v)*. Iste sanguine fuso in cruce, ille in crucis modum medio limine, et superluminari mediis asperso in postibus.

Et cæna, inquit, facta, cum diabolus jam misisset in cor ut traderet eum Judas Simonis Iscariotæ, sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit, surgit a cæna, et ponit vestimenta sua. Locuturus de maxima humilitate assumptæ humanitatis prius commemorat æternitatem diviniæ potestatis, ut et ipsum verum Deum hominemque demonstret, et ut nos illius præcepti admoneat, ut quanto magni sumus, humiliemur in omnibus. Homo namque erat verus, qui hominum pedes tangere ac lavare, per hominem tradi, atque ab hominibus poterat crucifigi: Deus erat verus, cui omnia dedit Pater in manus, quia a Deo exivit, et ad Deum rediit. Sciebat ergo Dominus quia diabolus jam miserat in corde Judæ, ut traderet eum, sciebat quia omnia dedit ei Pater in manus: inter quæ omnia et ipsum traditorem, et eos quibus tradendus erat, et mortem quam erat passurus, ut de his omnibus quæ vellet,

faceret, malumque eorum sua potentia converteret in bonum. Sciebat quia per humilitatem incarnationis a Deo exivit, et per victoriam resurrectionis ad Deum erat rediturus, nec Deum cum inde exiret, nec nos deserens cum rediret. Sciebat quidem omnia hæc, et tamen in magnæ suæ indicium pietatis, in magnæ nostræ exemplum humilitatis surgit a cœna, et ponit vestimenta sua, lavit pedes discipulorum, non Dei Domini, sed hominis servi implens officium, ut ejus quoque pedes humiliter ablueret, cujus manus in sua traditione noverat procaciter esse polluendas. Quod si altiori indagine mysterium hoc humillimum nostri Salvatoris pertractare delectat, cœna hæc sacrosancta, in qua cum discipulis recubuit Dominus, tempus significat universum, quo corporaliter in Ecclesia demoratus, et dapibus verbi salutaris ac miraculorum suorum dulcedine cunctos longe lateque pavit, et ipse audientium fide ac dilectione pastus est: quia quotquot ad gratiam veritatis convertit, per hos nimirum corporis sui, quod est Ecclesia, quasi more vescentium fecit augmentum. Surrexit autem a cœna, et posuit vestimenta sua, quando temporaliter cum hominibus amplius conversari desistens, membra corporis assumpti deposuit in cruce. Accepto linteo præcinxit se, quando accepto a Patre mandato patienti, pro nobis in ipso passionis exercitio sua membra circumdedit. Solet namque per linteum, quod multifario tormentorum labore conficitur, afflictio passionum figurari. Et Dominus ponens vestimenta linteo præcingitur, ut significet se habitum corporis, quem induit, non sine pressura dolorum, sed longa crucis tribulatione deponere. Misit aquam in pelvim, et cœpit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo quo erat præcinctus, quando defunctus in cruce aquam una cum sanguine de latere suo profudit in terram, quibus credentium opera mundaret, eademque opera non solum passionis sacramentis sanctificare, sed etiam ejusdem exemplis confirmare dignatus est. Quod autem, inchoata pedum lavatione, dicitur, Venit ergo ad Simonem Petrum, non ita intelligendum est, quasi post aliquos ad illum venerit, sed quia ab illo qui primus apostolorum erat, cœperit, et ille tale ministerium, quia mysterium nesciebat, non frustra horruerit. Quod etiam quilibet eorum acturus fuisse non dubitatur, si non illa terretur sententia, qua Petro dictum est:

Si non laveris te, non habebis partem mecum. Ubi aperte monstratur quod hæc pedum lavatio spirituales carnis et animæ purificationem, sine qua ad consortium Christi pervenire non potest, insinuat. Unde Petrus hæc audiens, solito mox amoris divini fervore correptus, respondit,

Domine, non tantum pedes meos, sed et manus et caput. Ac si aperte dicat: Quia, jam te docente intelligo, quod lavando pedes errata mea te mundare significas, non solum pedes, sed et manus et caput tibi lavandum offero; quia non solum incessu, sed etiam actu, visu quoque, auditu, gustu, olfactu et tactu, multa me committere, quæ a te debeant

dimitti, non ambigo. Sed fervido amatori quid respondeat Dominus, quomodo hunc ad intelligentiam mysticæ lavationis paulatim provocet, audiamus.

Qui lotus est, inquit, non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. Manifeste denuntiat quod lavatio pedum illa remissionem quidem peccatorum designaret, non tamen ea quæ semel in baptismo datur, sed illa potius qua quotidiani fidelium reatus, sine quibus in hac vita non vivit, quotidiana ejus gratia mundantur. Pedes namque, quibus incedentes terram tangimus, ideoque eos a contagio pulveris, sicut reliquum corpus, immunes custodire nequimus, ipsam terrenæ inhabitationis necessitatem designant, qua in quantum quotidie desides nos et negligentes afficimur, in tantum etiam ut magni quique et summæ conversationis viri a cœlesti, quam maxime diligunt, contemplatione revocantur, ut si dixerimus, *Quia peccatum non habemus, nos ipsos seducamus, et veritas non sit in nobis* (1 Joan. 1). Qui ergo lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus; quia qui ablutus est fonte baptismatis in remissionem omnium peccatorum, non indiget rursus, imo non potest eodem modo abluī, sed quotidiana tantum mundanæ conversationis contagia necesse habet, quotidiana sui Redemptoris indulgentia tergantur. Est enim toto actionum suarum corpore mundus, exceptis duntaxat iis quæ menti necessitate curæ temporalis adhæserunt, ob quorum quotidianam sordidationem simul et emundationem quotidie dicimus orantes, *Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (Matth. vi, Luc. xi). Verum hæc de apostolis eorumque similibus dicta sunt: *Beati videlicet et immaculati, qui timentes Dominum ambulavit in viis ejus* (Psal. cxix). At, nos, qui, divini sæpe timoris oblitī, iter lævum incedimus, non illa levi et quotidiana orationum solemnitate possumus ab erratum nostrorum sorde liberari, sed major necesse est inquinatio majori orationum, vigiliarum vel jejuniorum, lacrymarum atque eleemosynarum exercitio purgetur; ipso nimirum interius vestigia cordis nostri mundante, qui sodens in dextra Dei per assumptæ habitum humanitatis quotidie interpellat pro nobis. Postquam vero lavit pedes discipulorum Dominus, accepit vestimenta sua, et cum recubisset, iterum aperuit verbo ministerium lavationis, quod eis paulo ante factum necdum scientibus exhibuerat. Quia postquam patienti in cruce lavacrum nobis remissionis consecravit, accepit membra jam immortalia quæ mortalia posuerat; ac cum post resurrectionem apparuisset discipulis, ac familiariter cum eis esset etiam in convalescendo per dies quadraginta conversatus, exposuit eis utilitatem suæ passionis, cujus eatenus, quia virtutem mysticam nesciebant, eventum satis timebant (Act. i).

Si ergo, inquit, lavi vestros pedes, Dominus et magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. Quæ videlicet sententia et ad litteram et ad mysticum sensum recte accipi, et devote debet impleri: ad litteram quidem, ut per charitatem serviamus invi-

cen, non solum in lavando pedes fratrum, sed etiam in quibuslibet eorum necessitatibus adjuvandis; ad mysticum vero intellectum, ut sicut Dominus nobis peccata pœnitentibus dimittere consuevit, ita etiam nos peccantibus in nos fratribus dimittere festinemus (*Matth. vi, Marc. xi*). Sicut ille lavit nos a peccatis nostris interpellando Patrem pro nobis, ita et nos, si scimus fratrem nostrum peccare peccatum non ad mortem, petamus ut detur ei vita peccanti non ad mortem (*I Joan. v*). Et sicut Jacobus apostolus admonet, *Confiteamur alterutrum peccata nostra, et oramus pro invicem, ut salvemur (Jac. v)*: sicut ille pro nobis animam suam posuit, sic et nos instante temporis articulo pro fratribus animas ponamus (*I Joan. iii*). Sequitur,

Amen dico vobis, non est servus major domino suo, neque apostolus major eo qui misit illum. Hoc ideo dixit quia laverat pedes servorum suorum Dominus, et ipse qui misit eorum quos misit. Apostolus Græce, Latine dicitur missus, ut ostenderet ea quæ excelsus fecit humiliter, multo magis humilibus et infirmis humiliter esse faciendâ. Sed ut hoc in loco spiritualis intellectus commoveret, quia si ipse qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in cre ejus (*I Pet. ii, Isa. liii*), interpellat pro nostris excessibus, multo magis ipsi debeamus orare pro invicem. Sed etsi dimittit nobis ille cui non habemus quod dimittamus, multo magis oportet nos alterutrum dimittere nobis

debita nostra. Quod ipsum Apostolus quoque præcipiens, ait, *Estote autem invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis (Eph. iv)*.

Si hæc, inquit, scitis, beati eritis si feceritis ea. Salutaris hæc mutum nostri Salvatoris, et sedulo est cogitanda sententia, quia beati erimus sciendo cœlestia præcepta, si tamen ea quæ novimus operando sectemur. Qui enim cognita ejus mandata servare negligit beatus esse non valet; qui hæc vel cognoscere contemnit, multo longius a beatorum sorte secluditur. Congruit his Psalmista, qui mortalium corda perpendens, æque omnes beatitudinem amare, sed paucos ubi est querere conspiciens, ipse quæ sit maxima in hac vita hominis beatitudo manifeste protestatus est, dicens, *Beati immaculati in via, qui ambulat in lege Domini (Psal. cxix)*. Et ne putaretur hæc via immaculatum ac beatorum ab imperitis passim et rudibus posse comprehendi, consequenter adjunxit et ait, *Beati qui scrutantur testimonia ejus; in toto corde exquirunt eum*. Quapropter, charissimi, rogemus ejus clementiam, qui mandavit mandata sua custodiri nimis, ut dirigat ipse vias nostras ad custodiendas justificationes suas, ipse post custodiam mandatorum suorum ad beatitudinem nos suæ perpetuæ visionis inducat Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

LIBER SECUNDUS.

HOMILIÆ ITEM GENUINÆ.

HOMILIA PRIMA.

IN VIGILIA PASCHÆ.

MATTH. XXVIII. MARC. XVI. LUC. XXIV. JOAN. XX. *In illo tempore, vespere autem Sabbati quæ lucescit in prima Sabbati, venit Maria Magdalena, et altera Maria videre sepulcrum. Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem, et sedebat super eum, etc.*

Vigilias nobis hujus sacratissimæ noctis, sicut ex lectione evangelica audivimus, fratres charissimi, resurrectio Domini ac Salvatoris nostri dedicavit. Juste etenim hanc pro ejus amore vigiliis celebramus et hymnis, qui pro nostro amore in ea dormire in mortem, ac de morte voluit excitari; nam sicut Apostolus ait: *Mortuus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram (Rom. iv)*. Quod ipso quoque statum temporis quod vel mortuus est in cruce, vel a mortuis resurrexit, ostendit. Circa horam quippe nonam, cum inclinata jam esset ad vesperam dies, et tepefactus a meridiano fervore radius solis, mysterium victoriosissimæ passionis consummavit evidenter se insinuans propter auferenda scelera, quibus a divina luce et dilectione in hujus mortem peregrinationis incidimus, crucis subisse patibulum. Surrexit mane prima Sabbati, quæ nunc dies Dominica vocatur, manifeste docens se

C nos a morte animæ resuscitaturum, et in lucem perpetuæ felicitatis esse perducturum. Sed et aliud nobis memorabile mysterium tempore suæ passionis, sepulturæ et resurrectionis intimare curavit. Sexta quippe feria crucifixus est, Sabbato quievit in sepulcro, Dominica resurrexit a mortuis, significans electis suis per sex hujus sæculi ætates, inter pericula persecutionum bonis operibus insudandum. In alia autem vita quasi in Sabbato perpetuo requiem animarum sperandam: porro in die judicii quasi in die Dominica, corporum quoque immortalium receptionem esse celebrandam, in quibus deinceps animæ superno gaudio sine fine fruantur. Quod autem in lectione evangelica dictum est, quia sanctæ mulieres vespere Sabbati, quæ lucescit in prima Sabbati, venerint [*Al., venerunt*] videre sepulcrum, ita intelligendum est: quia vespere quidem venire cœperint [*Al., cœperunt*], sed lucescente mane in primam Sabbati ad sepulcrum pervenerunt, id est, vespere aromatata paraverunt, quibus corpus Domini ungeri desiderabant, sed parata vespere aromatata mane ad sepulcrum detulerint [*Al., detulerunt*]. Quod Matthæus quidem brevitate causa obscurius posuit, sed alii evangelistæ quo ordine sit factum evidentiùs ostendunt. Sepulto namque sexta feria Domino, re-

versæ a monumento mulieres paraverunt aromata et unguenta quandiu operari licebat, et Sabbato quidem siluerunt secundum mandatum, sicut Lucas aperte designat. Cura autem transisset Sabbatum, vesperaque adveniente tempus operandi redisset, mox prompte ad devotionem emerunt, quæ minus paraverant aromata, sicut Marcus commemorat, ut venientes ugerent eum, et valde mane una Sabbatorum veniunt [Al., venerunt] ad inonumentum. Quærendum autem cur noctem Dominicæ resurrectionis evangelista describens ait :

Vespere autem Sabbati, quæ lucescit in prima Sabbati. Cum consuetus ordo temporum habeat, vesperam magis tenebrescere in noctem, quam in diem lucescere. Sed mystice loquens evangelista quantum dignitatis hæc sacratissima nox de gloria devictæ mortis accepit [Al., acceperit], insinuare studuit, dum ejus exordium quo devotæ Christo feminæ in obsequium illius vigilare cœperunt, in sequentem jam diem lucescere perhibuit. Nam Dominus auctor et ordinator temporum, qui in ultima noctis hujus parte surrexit, totam eam nimirum ejusdem resurrectionis luce festivam reddidit et coruscã. Siquidem ab exordio mundanæ creationis usque huc, ita temporum cursus distinguebatur, ut dies noctem præcederet, juxta ordinem videlicet primæ conditionis. Hac autem nocte per mysterium resurrectionis Domini temporum ordo mutatus est. Nam quia nocte resurrexit a mortuis, die vero sequenti ejusdem resurrectionis effectum discipulis ostendit, ac participato cum eis convivio, veritatem virtutis ejus mirantibus simul et gaudentibus astruxit, rectissime nox illa sequentis diei conjuncta est luci, ac si [Al., sic] temporum ordo statutus est, ut dies noctem sequatur. Et quidem aptissime quondam diem sequebatur nox, quia homo a luce paradisi peccando lapsus, in hujus sæculi tenebras ærumnasque decidit; aptissime nunc dies sequitur noctem, quando per fidem resurrectionis a peccati tenebris et umbra mortis ad lucem vitæ Christo largiente reducimur. Quapropter necesse est, fratres charissimi, ut quia [Al., qui] noctem hæc præcipuam gratia Dominicæ resurrectionis illustratam cognovimus, ipsi quoque sollicite curemus, ne qua ejus particula nostro in corde tenebrescat, sed tota luceat in diem, et nunc videlicet nobis vigiliis ejus digne devotione laudis agentibus, et completis quoque vigiliis sobria ac pura conscientia, diei Domini paschalia festa expectantibus.

Venit, inquit, Maria Magdalena, et altera Maria videre sepulcrum. Dux unius nominis ejusdemque amoris ac devotionis feminæ, quæ Dominicum venerunt invisere sepulcrum, duas fidelium plebes, Judaicam, scilicet, et gentilem designant, quæ una atque indissimili studio passionem resurrectionemque sui Redemptoris quacunquẽ ejus Ecclesia per orbem diffusa est celebrare desiderant. Quod autem terræmotus, resurgente Domino de sepulcro sicut etiani moriente in cruce, factus est magnus, signifi-

cat terrena prius corda et cœlesti spe dejecta per fidem passionis ac resurrectionis ejus concutienda ad pœnitentiam, ac saluberrimo pavore permota, ad vitam sublimanda perpetuam. Quod angelus advenit, obsequium servitutis suæ quod Domino debuit, exsolvit. Quia enim Christus Deus et homo est, inter acta humanitatis ejus semper angelorum ministeria Deo debita non desunt, sicut inquisita sancti Evangelii copiosissime probat historia. Revolvit autem lapidem, non ut egressuro Domino januam pandat, sed ut egressus ejus jam facti præstet hominibus indicium. Qui enim mortalis adhuc clauso virginis utero potuit nascendo mundum ingredi, ipse absque ulla dubietate jam factus immortalis, clauso licet sepulcro, potuit resurgendo exire de mundo. Nec prætereundum quare testis Dominicæ resurrectionis angelus sedens apparuerit, cum is qui nativitatis ejus mundo gaudium evangelizabat, juxta pastores stetisse legatur. Stare quippe pugnantis est, sedere autem [Al. om. autem] regnantis. Et recte stans apparuit angelus qui adventum Domini in mundo prædicabat, ut etiam stando signaret, quia is quem prædicabat, ad debellandum mundi principem veniret. Recte præco resurrectionis ejus sedisse memoratur, ut etiam sedendo figuraret eum superato mortis auctore, sedem regni jam conscendisse perpetui. De qua ipse paulo post discipulis apparens ait : *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra (Matth. xxviii).* Et Evangelista Marcus : *Et Dominus quidem Jesus, inquit, postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, et sedet [Al., sedet] a dextris Dei (Marc. xvi).* Sedebat autem super lapidem revolutum, quo ostium monumenti claudebatur, ut claustra inferorum sua illum virtute dejecisse ac superasse doceret, quatenus omnes quos ibi suos invenisset ad paradisi lucem requiemque sublevaret, juxta illud propheticum : *Tu quoque in sanguine testamenti eduxisti victos [Al. add. tuos] de lacu, in quo non est aqua (Zach. ix).*

Erat [Al. add. autem] aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus sicut nix. Ut ipso quoque habitu et vultu significaret, quia is, cujus gloriam resurrectionis nuntiabat, et terribilis ad damnandum reprobos, et benignus esset ac blandus ad consolandum electos. In fulgure etenim terror timoris, in nive autem blandimentum candoris exprimitur. In cujus indicium divinæ discretionis ipse quoque angelus appareret, et custodes sepulcri impios timore perterret [Al., perterruit], ac mortuorum instar terræ prosternit, et visitatrices ejusdem sepulcri piissimas benigna consolatione refovet, ac ne paveant confortat. Insuper etiam familiari affatu prior ipse, quia sciret eos Jesum quærere, dicit, et quia jam surrexit addit, mox etiam ipsas honorifico ac lætissimo subditas ministerio gaudium resurrectionis ejus evangelizare præcipit. Et quam felices feminæ, quæ angelico doctæ oraculo triumphum resurrectionis mundo annuntiare meruerunt, atque mortis, quam Eva serpentino seducta affatu contraxit, imperium prædicare dirutum. Quanto feliciores animæ

virorum pariter et feminarum, quotquot in die iudicii percussis pavore ac digna ultione reprobis, ipsæ cœlesti gratiâ adjunctæ triumphare de morte, et gaudium beatæ resurrectionis intrare meruerint. Currentibus autem eis evangelizare discipulis occurrit Jesus, easque salutat, ostendens se omnibus iter virtutum inchoantibus, ut ad salutem perpetuam [Al. om. perpetuam] pervenire queant, adjuvando occurrere.

Illæ autem accesserunt et tenuerunt pedes ejus. Videamus, fratres, in Domino resurgente a mortuis veritatem nostræ carnis, videamus gloriam novæ incorruptionis. Superius quippe lectum est quia clauso surrexit monumento : nunc autem legitur quia mulieres tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum. Surrexit enim clauso ostio monumenti, et exiit, ut B immortale jam factum doceret esse corpus, quod in monumento clausum fuerat mortuum. Tenendas mulieribus præbuit plantas, ut veram se habere [Al., ostendere] carnem, quæ a mortalibus tangi posset [Al., possit] intimaret.

Ite, inquit, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt. O mira pietas Salvatoris, mira benignitas ! Quos ante passionem discipulos, et aliquando etiam servos vocare consueverat, hos post resurrectionem fratres appellat, ut et ejusdem se humanitatis, quam et ante habuerat, habitum resurgendo resumpsisse monstraret, et illos quoque ad promerendam sperandamque in sua carne coronam immortalitatis qua ipse jam præminebat erigeret. Sane quod se in Galilæa videndum a discipulis prædixit, et sicut sequentia sancti Evangelii declarant, exhibuit etiam in hoc mystice, et veritatem suæ resurrectionis et nostræ profectum vitæ spiritualis insinuat. Galilæa quippe transmigratio facta interpretatur. Et bene in Galilæa videtur a discipulis, qui jam de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna transmigraverat ad gloriam, ut victoriam resurrectionis non solum ostensione corporis et exhortatione sermonis, sed nomine quoque loci in quo appareret et loqueretur commendaret. Sed et ipsi gaudio resurrectionis ejus ita solum tunc frui valemus, si nunc de corruptela vitiorum ad virtutum opera transmigrare satagimus. Unde curandum summo opere est, fratres mei, ut quia resurrectionis Do- D mini et Salvatoris nostri tempus agnovimus, quia ejus solemnia celebramus, continuis bonorum operum profectibus ad contemplandam ejus celsitudinem transmigramus, quia nostræ resurrectionis tempus ignoramus, quod tamen futurum nullo modo ambigimus, et omni quidem, et in hac præcipua nocte, sollicitas pro ejus expectatione vigillas agamus. Obsecremus misericordiam illius, qui susceptam pro nobis humiliter mortem mox sublimiter superavit, ut nostræ nos tempore resurrectionis de morte ad vitam transmigrare concedat. Rogemus eum qui pascha nostrum immolatus est Christus, ut et inchoata paschalis gaudii solemnia nos digne peragere, et per hæc contingere ad gaudia præstet æterna. Inter hæc

PATROL. XCIV.

A vero notandum quod hujus sacratissimæ noctis ac redemptionis nostræ, quam colimus, solemnitas jam olim est in antiquo Dei populo mystice designata. Cum enim idem populus diu suis et Ægyptiæ servitute gravatus, nec eum dimittere vellet Ægyptii ad liberum sui Conditoris exire servitium, tandem præcepit ei Dominus in celebratione paschæ immolare agnum, ejusque carnes hac nocte assare et edere, et ex ejus sanguine, qui esset effusus in limine, postem domorum suarum utrumque ac superliminare perungere, atque intus paratum ac vigilantem, horam suæ redemptionis expectare : quod dum faceret, ecce noctis hujus medio Dominus adveniens, perensis Ægyptiorum primogenitis, liberavit populum suum a pondere longæ servitutis, atque ad terram B promissæ olim patriæ perduxit, jubens eum hanc noctem in memoriam suæ salvationis omnibus annis immolatione agni paschalis agere solemnem. Quæ profecto redemptio populi illius spiritualis nostræ redemptionis, quæ resurgente a mortuis Domino hac nocte completa est, typum gessit, sicut etiam carnales ejusdem populi oppressores Ægyptii diriora nequitie spiritualis arma designant, quibus subjectum sibi genus humanum impia damnatione premebat. Sed veniens Agnus immaculatus dignatus est immolari pro nobis, dedit sanguinem suum nostræ salutis pretium, qui, morte ad tempus suscepta, mortis imperium perpetuo damnavit, mirandoque ac desiderabili spectaculo agnus innocenter occisus, leonis qui occiderat vires potenter attrivit. Agnus C qui tollit peccata mundi, leonem qui intulit peccata mundo confregit : Agnus, qui nos suæ carnis et sanguinis libamine ne pereamus reficit, leonem qui nos rugiens circuit, et quem de nobis perdat inquit, interficit Agnus, qui suæ mortis signum frontibus nostris ad decutienda tela mortiferi hostis imposuit. Nam et ideo sanguis agni legalis in limine superliminari et utroque poste domorum in quibus edebatur jussus est poni, ut etiam quadripartita sanguinis distinctio quadrifidum dominicæ passionis vexillum, quo nos signati liberamur exprimeret, dejecto adversarium nostræ libertatis et pacis, qui insidiatur nobis in occulto, sicut leo in cubili suo. Sicuti ergo nocte hac immolato agno in Ægypto, D signatis ejus sanguine domibus fidelium, comestis ejus carnibus venit Dominus repente, et eos qui mysterii cœlestis exortes manebant puniens, e contra populum quem sacramentis salutaribus imbutum vidit, redemit : ita nimirum Dominus ac Redemptor noster cum suum pro nobis corpus et sanguinem hostiam Patri obtulisset, subvertit potentiam diaboli, et satellitum ejus, spirituum, videlicet, immundorum, audaciam committit. Disjecit claustra inferni, electos qui ibidem quamvis in tranquillitatis sinu tenebantur eruit, et hac ipsa nocte resurgens a mortuis ad cœlestis regni gaudia reduxit, impleta prophetia quæ dixit (*Psal. LXXII*) : *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem*, [Al., om. hæc omnia] nec iustos solum quos apud inferos invenit, abstulit, ve-

rum etiam eis [Al., eos] quos in carne adhuc positos suos esse cognovit, necnon et nobis, quos in se credituros in fine temporum prævidit, remedium salutis morte sua ac resurrectione procuravit. Nobis etiam antequam crearemur spiritualem vitæ alimoniam qua recrearemur [Al., recreamur] sacravit, signum victoriæ quo ab hostium insidiis muniremur paravit, vitæ perennis iter quod sequamur aperuit. Unde et ipsi merito nocte hac redemptionis nostræ memores, vigiliis Deo dignis instamus et precibus lectionibusque divinis, quæ datæ nobis gratiæ munera narrant, audiendis operam damus, novam adoptionis plebem spiritualis Ægypti Domino subtractam, uni vero Domino fonte regenerationis sacramentum, missarum solemnium celebramus, corpus sacrosanctum et pretiosum Agni nostri sanguinem, quo a peccatis redempti sumus, denuo Deo in profectum nostræ salutis immolamus. Et quia de resurrectionis dominicæ simul et creptionis nostræ mysteriis annua solemnitate lætamur, studeamus, charissimi, hæc eadem mysteria interno mentis amore complecti, hæc vivendo semper tenere, hæc quasi munda animalia nunc oris locutione ruminanda, nunc cordis penetralibus retractanda servemus, et ante omnia talibus vitam ducere curemus acibus, quibus nostræ quoque resurrectionis eventum lætantes mereamur aspicere, ut cum tuba novissima totum genus humanum excitans ad tribunal justi iudicis advocaverit, nos a sorte reproborum secernat, signum ejusdem iudicis nostri, quo sacramur, a pœna negligentium secernant vigiliæ quibus adventum ejus exspectamus, eisque digna ultione multatis ipse nos ad mansionem supernæ pacis, quam ante sæcula promisit, inducat, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IIOMILIA II.

EN VIGILIA PASCHÆ.

LUC. XXIV. JOAN. XX. *In illo tempore, stetit Jesus in medio discipulorum suorum, et dicit eis : Pax vobis, ego sum, nolite timere, etc.*

Gloriam suæ resurrectionis Dominus et Redemptor noster paulatim discipulis et [Al. om. et] per incrementum temporis ostendit, quia nimirum tanta erat virtus miraculi, ut hanc repente totam capere fragilia mortalium pectora non possent. Consulens igitur ipse imbecillitati quærentium, primo venientibus ad monumentum et feminis suo amore ferventibus et viris, revolutum lapidem, et ablato suo corpore linteamina, quibus involutum erat, sola posita monstravit : deinde curiosius inquirentibus feminis, et de eo quod invenerant mente consternatis angelorum visionem ostendit, qui illum resurrexisse certa manifestatione patefacere, ac sic præcurrente fama patratiæ resurrectionis, tandem ipse Dominus virtutum et rex gloriæ apparens, quanta potentia mortem quam ad horam gustaverat devicisset, aperuit. Et quidem quantum et evangelicæ serie lectionis invenimus, quinquies ipsa qua resurrexit die, visus est hominibus primo Mariæ Magdalenti ad monumentum,

A quando ei desideranti pedes ejus amplecti [Al. complecti] dictum est : *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum (Joan. xx)*. Deinde duobus a monumento currentibus nuntiare discipulis quæ ab angelis de perfecta ejus resurrectione didicerant, de quibus scriptum est : *Quia accesserunt, et tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum (Math. xxviii)*. Apparuit ipso die ad vesperascente duobus emittibus in castellum Emaus [Al., Einmaus], qui eum ad hospitium vocantes in panis fractione cognoverunt ; apparuit et Petro (Luc. xxiv). Quod si evangelista quando vel ubi factum sit, minime designaverit, tamen quia factum sit non tacet, scribens quia cum præfati duo discipuli, cognito Domino in Emaus, statim redissent Hierusalem, invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum ipsis erant, dicentes : *Quia surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni. Ac deinde subjungit : Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Statimque annectit quintam ejus apparitionem, de qua modo cum [Al. add. Evangelium] legeretur audivimus, ita incipiens :*

Dum hæc autem loquuntur, Jesus stetit in medio eorum, et dicit [Al., dixit] eis : Pax vobis, ego sum, nolite timere. Ubi primo notandum et diligenter memoriæ commendandum est, quod de se loquentibus discipulis Dominus astare in medio, et præsentiam suæ visionis revelare dignatus est. Hoc est enim quod fidelibus cunctis alibi promisit, dicens : Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum (Math. xviii). Ad confirmandam namque fidei nostræ constantiam, quod semper agit præsentia divinæ pietatis, aliquando etiam præsentia voluit corporalis ostendere visionis. Nam et de nobis quamvis porro infra apostolorum pedes jacentibus hoc ipsum ejus misericordia fieri contidere debemus, ipsum, videlicet, esse in medio nostri, quotiescunque convenientes in nomine illius congregamur. Nomen quippe illius Jesus, id est, Salvator est. Et cum de acquisitione perpetuæ salutis locuturi convenimus, constat nimirum quia in nomine Jesu congregamur. Nec dubitare fas est de his quæ ipse amat conferentibus nobis eum esse præsentem, et tanto utique verius, quanto ea quæ ore proferimus perfectiori corde retinemus. Deinde videendum quod apparens Salvator discipulis pacis statim eis gaudia mandat, id ipsum celebrata immortalitatis gloria iterans, quod ad passionem iturus mortis quasi pignus eis speciale salutis accurate commendaverat dicens : *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis (Joan. xiv)*. Cujus gratiam munere eo quoque nato visi mox pastoribus angeli prædicabant laudantes Deum, et dicentes : *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (Luc. ii)*, quia nimirum tota Redemptoris nostri in carne dispensatio, mundi est reconciliatio. Ad hoc quippe incarnatus, ad hoc passus, ad hoc est resuscitatus a mortuis, ut nos qui peccando iram Dei incidimus, ipse reconciliando ad Dei pacem reduceret. Unde recte et a propheta Pater futuri sæculi, Princeps pacis, nominatur [Isai. ix]. Et Apostolus

de eo scribens his qui ex gentibus crediderant, ait : *Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis, et pacem his qui prope, quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad Patrem (Ephes. II).* Apparente autem sibi Domino, conturbati et conterriti discipuli, existimabant se spiritum videre. Agnoscentes quidem Dominum esse qui apparuit, sed putantes quia non in corporis eum, sed in spiritus sui substantia viderunt [Al., viderent], id est, quia non corpus ipsius quod defunctum et sepultum noverant, jam resuscitatum a morte conspicerent, sed spiritum potius quem, relicto corpore, in manus patris commendaverat, præ oculis haberent. Sed hunc eorum errorem simul et pavorem, quo ad novam incognitamque visionem fuerant perculsi, benigna [Al., benigne] magister piissimus gratia consolationis et admonitionis abstergere curavit.

Quid, inquit, turbati estis, et cogitationes ascendant in corda vestra? Videte manus meas et pedes, quia ego ipse sum. Non autem sine causa manus suas potius ac pedes, quam vultum quem æque noverant, eos videre ac recognoscere jubet, sed ut, visis clavorum signis quibus cruci erat affixus, non solum corpus esse quod videbant, sed ut ipsum Domini sui corpus quod crucifixum noverant intelligere possent. Unde bene Joannes, dominicæ apparitionis memoriam faciens, latus quoque suum, quod a milite fuerat vulneratum, discipulis eum ostendisse perhibet, ut quo plura notissimæ passionis ac susceptæ mortis indicia cognoscerent, eo certiori paratæ jam resurrectionis ac dirutæ mortis fide gauderent. Qui ut illos per omnia de fide resurrectionis certos redderet, non tantum oculis intuendum, sed attractandum quoque manibus corpus, quod immortale illis ostendebat, exhibuit dicens :

Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Quatenus gloriam resurrectionis prædicaturi, modum quoque nobis resuscitati corporis qualis esset sperandus absque omni valeret ambiguitate monstrare. Unde cum magna fiducia beatus Joannes apostolus auditores suos ad sequenda fidei et veritatis, quam didicit, arcana provocat dicens : *Quod fuit ab initio, quod audivimus et vidimus oculis nostris, quod perspeximus, et manus nostræ tentaverunt de Verbo vitæ (I Joan. II).* Solent autem gentiles hoc in loco simplicitati fidei nostræ deceptionum laqueos tendere dicendo : *Qua temeritate confiditis quia Christus quem colitis vestra de pulvere corpora possit incorrupta reducere, qui nec suorum vulnerum, quæ in cruce suscepit, potuit cicatrices obducere, sed resuscitato, ut dicitis, suo corpore a mortuis, signa adhuc mortis inesse non celavit? Quibus respondemus, quia Christus, cum omnipotens sit Deus, et nostra, ut promisit, corpora de corruptione ad incorruptionem, de morte ad vitam, de terræ pulvere coelestem suscitavit ad gloriam, et suam quod moriendo exuerat corpus quale voluit revocavit ad vitam. Quod cum abolitis pas-*

sionis indicia ostendere discipulis posset, certe [Al., certæ] utique dispensationis gratia passionis in eo maluit indicia reservare. Primo, videlicet, ut discipuli, qui hæc videbant, manifesto possent dignoscere non spiritum sine corpore, sed corpus esse spirituale quod videbant, certamque fidem peractæ resurrectionis ejus, certam æpam futuræ omnium hominum resurrectionis mundo prædicarent. Deinde, ut ipse Dominus et Deus noster Jesus Christus, qui in humilitate [Al., humanitate] Patrem interpellat pro nobis, ostensis vulnerum suorum cicatricibus, quantum pro humana salute laboraverit, ei perpetuo demonstret, miroque et ineffabili nobis ordine eum qui nil unquam potest oblivisci, qui semper misereri paratus est, absque intermissione admoneat [Al., commoneat] quam congrue [Al., juste] hominibus misereatur, quorum particeps naturæ, doloris et passionis ipse Dei Filius effectus sit, pro quibus ipse configens, mortis imperium moriendo prostravit. Tertio, ut omnes electi perpetua beatitudine suscepti, videntes in Deo ac Domino suo signa passionis, nunquam illi gratias agere desistant, per cujus mortem se vivere cognoscunt, sicque fieri valeat quod voce totius Ecclesiæ cantat propheta in Psalmis : *Misericordias Domini [Al., tuas, Domine] in æternum cantabo (Psal. LXXXVII).* Ad extremum ut etiam reprobi in judicio signa ejusdem passionis aspiciant, sicut scriptum est : *Videbunt in quem transfixerunt (Joan. XI),* ac se justissime damnandos intelligant, non solum hi qui ei impias intulere manus, sed et illi qui vel suscepta ejus mysteria pro nibilo contemnunt, vel sibi oblata nunquam suscipere curant, vel etiam majore impietate in eos qui susceperant odiis ac persecutionibus extinguere aut corrumpere laborant. Non ergo fallit [Al. add. nos] fides resurrectionis Christi, non decipit nos spes resurrectionis nostræ, quia Deus Pater et Dominum suscitavit, et nos suscitabit per virtutem suam (Rom. VIII). Et sicut alibi idem Apostolus ait : *Quod si spiritus ejus, inquit [Al. om. inquit], qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra per inhabitantem Spiritum ejus in vobis (Rom. VIII).* Quod de electis specialiter dictum constat, quoniam quidem omnes resurgemus, non autem omnes immutabimur, sed soli qui nunc spiritus sancti in habitatione reguntur, tunc in æternæ vitæ beatitudine [Al., beatitudinem] majori ejusdem [Al., etiam] spiritus gratia sublevantur. Igitur Dominus, ad confirmandam resurrectionis fidem, se ipsum vivum discipulis præbuit, verba exhortationis attulit, vestigia passionis non solum intuenda, sed et palpanda demonstravit. Sed infirma adhuc eorum præcordia novitatem tantæ potentæ capere nequeunt, magisque mirari præ gaudio quod videbant, quam credere quod docebantur incipiunt. Verum Dominus ne quid in eorum mente resideret ambigui, sumptis etiam epulis, comedit coram eis, ut si visibus oculorum, si suorum tactibus non crederent digitorum,

vel alimenterum carnalium perceptione carnem esse A quæ apparuit cognoscerent. Quæ in re, fratres [Al. add. charissimi], cavenda est hæresis stulta Cerinthianorum, ne quis videlicet pueriliter desipiens æstimet vel Mediatoris Dei et Domini nostri corpus excitatum a mortuis, sustentaculo eguisse ciborum, vel nostra post resurrectionem corpora in vita et conversatione spiritali escis reficienda carnalibus, ubi divinæ contemplatio claritatis esurire et sitire, sicut et honorum cæterorum penuriam pati nullatenus sinit. Unde ardentissimus vitæ illius amator de sua certus devotione, Deo spe lætabundus loquitur: *Ego autem cum justitia apparebo in conspectu tuo, satiabor dum manifestabitur gloria tua (Psal. xvi)*. Et Philippus eodem fervens amore: *Domine, inquit, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis (Joan. xiv)*. B Simpliçiter itaque et pie sentiendum est resuscitatum a morte, et immortale jam factum corpus dominicum, nullam quidem necessitatem, attamen facultatem habuisse vescendi; ideoque ubi opportunitas probandæ substantiæ naturalis exigebat, cibus esse refectum, qui nimirum cibi nullum sagiæ adjuvmentum, ut mortalium corporibus solent, illi præbuerint, sed quomodo in ignem missa aqua, ita mox comesti spiritali ejus sint virtute absorpti. Sed et nostra post resurrectionem corpora cælesti gloria prædita, credendum est ad quicquid voluerint agendum esse potentia, ad perveniendum ubicunque liberit esse promptissima; sed quia tunc nulla manducandi necessitas vel utilitas aliunde potest incurrere [Al. inferri], nullatenus immortale sæculum cibus mortalibus esse fructurum, ubi filiis resurrectionis non aliud esca et potus quam vita et salus, gaudium, pax, et omnia bona, quam illud nimirum sit quod in psalmo canitur: *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum* [Al., sæculum sæculi] *laudabunt te (Psal. lxxxiii)*. Et iterum: *Videbitur Deus deorum in Sion (Ibid.)*. Unde et Apostolus illius sæculi arcana scribens [Al., describens], ait: *Quando erit Deus omnia in omnibus (I Cor. xv)*. Expleta autem refectio Dominus adhuc exhortationis monita subjunxit, dicens:

Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum. Id est, cum mortali adhuc et passibili carne vestri essem similis.

Quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi et Prophetis et Psalmis de me. Omnem Magister veritatis tollit scrupulum simulationis, undique veritatis jura confirmat. Videtur, palpatur, reficitur, sermo exhortationis per singula præbetur, et ne solum ejus testimonium minus sufficere putaretur, etiam Moysi et prophetarum auctoritas, qui ejus incarnationem, passionem et resurrectionem suis præsignaverunt scriptis, ad medium producit. Ne vero ad intelligenda horum mystica dicta, tardi forte remaneret, sensum quoque illis quo hæc intelligere possent aperuit: quo facto, nil ultra præscæ dubietatis in eorum mente residere permittit, nec tamen [Al., tunc] illis adhuc rationem pas-

sionis ac resurrectionis suæ reddere Jesistit [Al., destitit]. Nam sequitur:

Et dixit illis: Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis die tertia, et prædicari in nomine ejus pœnitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes. Ideo autem Christum pati et resurgere oportebat a mortuis, quia impossibile erat mundum salvari nisi Deus homo veniret, qui in hominis habitu apparens, et homines quæ essent divina instrueret, et mortem ut homo suscipiens divina virtute revinceret, sicque in se credentes, et ad contemptum subeundæ mortis accenderet, et certitudine sperandæ resurrectionis ac vitæ perpetis animaret. Quo enim aptius exemplo poterant homines ad fidem participandæ gloriæ, et promerendæ vitæ immortalis erigi, quam cum ipsum Deum cognoscerent [Al., agnoscerent] humanitatis ac mortalitatis suæ factum [Al., add. fuisse] participem? Quo efficacius ordine ad toleranda pro sua salute adversa quæque provocarentur, quam cum auctorem suum didicissent pro eorum [Al., ipsorum] salute [Al. add. et] innumera ab impiis genera probrorum, et ipsam mortis subiisse sententiam? Quæ ratione congruentius spem resurrectionis acciperent, quam cum ejus se sacramentis ablutos et sanctificatos, ejus corpori adunatos esse meminissent, qui, pro ipsis morte gustata, citius exemplum resurgendi a morte præberet? Oportebat itaque pati Christum, et resurgere a mortuis die tertia, et prædicari, inquit, in nomine ejus pœnitentiam, et remissionem [Al. add. peccatorum] in omnes gentes. Qui [Al., quia] nimirum ordo erat necessarius, ut prius pro salute mundi sanguis funderetur Christi, postquam [Al. om. postquam] per [Al. add. quem] ejus resurrectionem et ascensionem patefieret hominibus cælestis janua regni; et sic demum mitterentur qui cunctis per orbem nationibus verbum vitæ prædicarent, ac sacramenta fidei, quibus salvari atque ad gaudia supernæ patriæ possent attingere, ministrarent, cooperante ipso Mediatore Dei et hominum, homine Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA III.

IN FERIA SEXTA INTER OCTAVAM PASCHÆ.

D MATTH. XXVIII. *In illo tempore undecim discipuli abierunt in Galilæam, in montem ubi constituerat illis Jesus. Et videntes eum adoraverunt, etc.*

Evangelica lectio, fratres charissimi, quam modo audivimus, et juxta litteram gaudio plena refulget, quia triumphum Redemptoris nostri, simul et redemptionis nostræ dona plano sermone describit. Et si hanc enucleatius pertractare velimus, gratiorem in littera fructum spiritalis sensus inditum esse comperimus. Sermo etenim Dei, aromatum more, quo subtilius quasi terendo et cernendo discutitur, eo majorem internæ suæ virtutis fragrantiam [Al., flagrantiam] reddit. Planum namque est et dulce ad audiendum piis, quod:

Discipuli abierunt in Galilæam in montem ubi con-

stituerat illis Jesus, et videntes eum adoraverunt. Sed non vacat [Al. add. a] mysterio, quod Dominus in Galilæa post resurrectionem, vel quod in monte discipulis apparuit. In monte etenim apparuit, ut significaret quia corpus, quod de communi generis terra nascendo susceperat, resurgendo jam super terrena omnia sublevatum cœlesti virtute induerit. In monte apparuit, ut admoneret fideles, si illic celsitudinem resurrectionis ejus cupiunt videre, hic ab infinis cupiditatibus ad superna studeant desideria transire. Nomen vero Galilææ quid mysterii salutaris contineat, crebra Patrum expositione notissimum est. Sed non ab re est sæpius verbo [Al., verbum] repetere, quod semper necesse est animo retinere. Galilæa quippe transmigratio facta, vel revelatio, dicitur. Utraque autem [Al., enim] interpretatio nominis ad unum finem respicit. Siquidem supra legimus dixisse angelum mulieribus: *Ite, dicite discipulis ejus quia surrexit, et ecce præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis.* Et nunc, evangelista narraute, cognovimus quia

Abierunt discipuli in Galilæam, et videntes eum adoraverunt. Quid est ergo quod Dominus Jesus præcedit discipulos in Galilæam, ut videatur ab eis, sequuntur illi et videntes eum adorant, nisi quia surrexit Christus a mortuis, primitiæ dormientium (I Cor. xv)? Sequuntur autem hi qui sunt Christi, et ipsi in suo ordine ad vitam de morte transiunt, ibique eum videntes adorant, quia [Al., quem] in specie suæ divinitatis contemplantes sine fine collaudant. Cui visioni congruit illud, quod Galilæa etiam revelatio interpretatur. Tunc etenim revelata facie, sicut Apostolus testatur, gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, quicunque modo revelamus ad eum viam nostram, ejusque vestigia fide sequimur non ficta.

Et videntes, inquit, eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt. Si quærimus unde dubitaverint, qui videntes Dominum adoraverunt, nulla magis causa occurrit, quam ea cujus Lucas meminit cum ipso resurrectionis suæ die discipulis eum apparuisse narraret, conturbati vero [Al. add. inquit] et conterriti existimabant se spiritum videre (Luc. xxiv). Videntes ergo Dominum cognoscunt, et quia hunc Deum esse didicerant, dimissis in terram vultibus adorant. Sed inerat mentibus eorum non contemnenda dubietas, quia se non corpus in quo passus est resuscitatum, sed spiritum, quem finita passione tradidit, solum videre putabant. Unde confestim Magister pius et eos qui jam crediderunt in fide confortat, et illos qui adhuc dubitaverunt ad fidei gratiam convocat, omnibus, scilicet, intimans, ad quantam gloriæ magnificentiam assumpta pro hominibus et morti data humanitas resurgendo pervenerit.

Data est mihi, inquit, omnis potestas in cœlo et in terra. Non enim hoc [Al., hæc] de cœterna Patri divinitate, sed de assumpta loquitur humanitate, quam suscipiendo minoratus est paulo minus ab au-

gelis, et in qua resurgendo a mortuis, gloria et honore coronatus est, et constitutus super opera manuum Patris, omniaque subjecta sub pedibus ejus (Psal. viii). Interque [Al., inter quæ] omnia etiam mors ipsa, quæ ei ad tempus prævalere visa est, ejus pedibus substrata est. Quod ergo Psalmista de Domino resurgente a mortuis ait Patri: *Omnia subjecti sub pedibus ejus,* hoc est utique quod resurgens ipse Dominus ait discipulis:

Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra. Et quidem etiam priusquam a morte resurgeret, venerant angelicæ in cœlo virtutes jure [Al. add. se] subditas homini, quem a suo Conditore specialiter assumptum esse videbant; sed cæci in terra homines indignabantur ei subjici, quem communi secum mortalitate cognoverant indutum. Contemnebant ejus virtutem in miraculis intelligere divinam, cui infirmitatem in passionibus inesse cernebant humanam. Propter quod benigne Mediator ipse Dei et hominum, etiam hominibus in terra notum fieri volens quia data sit ei omnis potestas in cœlo et in terra, quatenus et ipsis [Al., ipsi] cum angelis in cœlo vitam possent habere perennem, misit doctores qui cunctis per orbem nationibus verbum vitæ prædicarent.

MATTH. ULT. MARC. XVI. *Euntes, inquit, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis.* Rectissimus autem ordo prædicandi et modernis quoque prædicatoribus Ecclesiæ diligentissime sectandus, ut primo quidem doceatur auditor, deinde fidei sacramentis imbuatur, deinde servandis Domini mandatis ex tempore liberius instruat. Quia neque inductus quisque et igrarus Christianæ fidei potest ejusdem fidei sacramentis ablui, neque lavacro baptismi a peccatis emundari sufficit, si non post baptismum studeat quisque bonis operibus insistere. Prius ergo docere gentes, id est, scientia veritatis instruere, ac sic baptizare præcipit, quia et: *Sine fide impossibile est placere Deo (Hebr. xi);* et: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei (Joan. iii).* Ad extremum vero subjungit:

Docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis. Quia sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est. Quanta autem merces piæ conversationis, quale pignus futuræ beatitudinis etiam in præsentibus [Al., fideles] maneat, subsequenter insinuat, dicens:

Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Libet autem conferre huic testimonia quod Marcus ait: *Et Dominus quidem postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, et sedet a dextris Dei (Marc. xvi).* Quia enim ipse Deus et homo est, assumptus est in cælum humanitate, quam de terra susceperat; manet cum sanctis in terra divinitate, qua terram pariter implet et cælum: manet autem omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Ex quo intelligitur, quod us-

que ad finem sæculi non sunt defuturi in mundo, qui divina mansione et inhabitatione sint digni. Nec dubitandum eos post hujus sæculi certamina manere cum Christo in regno, qui in sæculo certantes Christum in sui cordis hospitio meruerunt habere mansorem. Notandum interea quod præsens ubique divina Majestas aliter electis suis, aliter adest reprobis. Adest enim reprobis potentia naturæ incomprehensibilis, qua omnia cognoscit novissima et antiqua, intelligit cogitationes a longe, et omnes vias singulorum prævidet. Adest electis gratia piæ protectionis, qua illos specialiter per præsentia dona vel flagella quasi filios pater erudit, atque ad possessionem futuræ hæreditatis erudiendo provehit (*Psal. cxxxviii*). Adest electis, ut scriptum est: *Juxta est Dominus his qui tribulatio sunt corde, et humiles spiritu salvabit* (*Psal. xxxiv*). Adest reprobis, ut præmissum est: *Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum* (*Ibid.*). Unde necesse est ut semper in operibus nequam paveant mali, quorum etiam cogitationes singulæ conspectui districti judicis patent, semper in operatione justitiæ et in his quæ propter justitiam patiuntur gaudeant boni, quibus *Deum diligentibus omnia cooperantur in bonum* (*Rom. viii*), et in quacunque tribulatione positus nunquam ejus pietas abest, cui canitur in psalmo: *Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adjutor. Contere brachium peccatoris et maligni* (*Psal. ix*). Quam pietatis suæ præsentiam non tantum nobis verbo promisit, sed et evidentibus designavit indicis, cum post resurrectionem suam discipulis sæpius, usque ad diem quo cælos petiit, apparuit, eorumque animos admonendo, increpando, Spiritus sancti donum tribuendo, roboravit. E quibus quidem apparitionibus decem solummodo in evangelistarum scriptis invenimus, sed plures fuisse docet Apostolus, dicens: *Et surrexit tertia die secundum Scripturas, et visus est Cephæ, et post hæc undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul, deinde visus est Jacobo, deinde apostolis omnibus; novissime autem omnium, tanquam abortivo, visus est et mihi* (*I Cor. xv*). Quibus enim locis vel temporibus factæ sint visiones quas commemorat ignoramus: tantum scimus quia quod sibi novissime visum esse Dominum confirmat, post ascensionem ejus factum est, vel quando illum de cælo alloquens de persecutore doctorem ecclesiæ fecit (*Act. ix*); vel quando in paradysum et tertium cælum raptus audivit arcana verba quæ non licebat homini loqui (*I Cor. xii*). Et, sicut alibi dicit Mysterium Evangelii, quod ab hominæ non accepit, per revelationem Jesu Christi didicit (*Galat. i*). Decies vero visum, ut diximus, post resurrectionem Dominum Evangeliorum nobis et Actuum apostolorum prodiit historia, ubi ipso resurrectionis suæ die quinques apparuisse legitur.

Primo quidem Mariæ Magdalænæ flenti ad monumentum; deinde, eidem Mariæ, et alteri ejusdem nominis femine, regredientibus a monumento nun-

tiare discipulis quæ ibi compererant, occurrens apparuit; tertio, Simoni Petro; quarto, Cleophæ [*Al.*, Cleopæ] et socio ejus, cum quibus ipse gradiens in Emaus, ibidem in panis fractione cognitus est. Qui mox reversi Hierosolymam, invenerunt discipulos loquentes: *Quia surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni*. Nam plenius alibi quando Simoni apparuerit, non legitur. Quinto, apparuit eis in eodem loco januis clausis, ubi non erat [*Al.*, aberat] Thomas. Sexto, post dies octo, quando erat cum eis et Thomas. Septimo, piscantibus ad mare Tiberiadis. Octavo, in monte Galilææ, quod hodierna lectione audivimus. Nono, recumbentibus illis undecim apparuit, die quo ascendit in cælum. Decimo, viderunt eum ipsa die non jam in terra positum, sed elevatum in aera, cælosque perentem dicentibus sibi angelis: *Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* (*Marc. xvi*; *Joan. xx*; *Matth. xxviii*; *Luc. xxiv*; *Joan. xx*; *Joan. xxi*; *Matth. xxviii*; *Marc. xvi*, *Act. i*; *Marc. xvi*.)

Hac ergo frequentia corporalis suæ manifestationis ostendere voluit Dominus, ut diximus, in omni loco se bonorum desideriis divinitus esse præsentem. Apparuit namque ad monumentum lugentibus (*Marc. xvi*; *Joan. xx*); aderit et nobis absentiae ejus recordatione salubriter contristatis. Occurrit revertentibus a monumento, ut agnita resurrectionis gaudia prædicarent (*Matth. xxviii*); aderit et nobis, dum bona quæ novimus proximis fideliter annuntiare gaudemus. Apparuit in fractione panis his qui se peregrinum esse putantes ad hospitium vocaverunt (*Luc. xxiv*); aderit et nobis cum peregrinis et pauperibus, quæcunque possumus, bona libenter impendimus. Aderit et nobis in fractione panis, cum sacramenta corporis ejus, videlicet, panis vivi [*Al. om. vivi*], castæ ac simplici conscientia sumimus. Apparuit in abdito de sua resurrectione loquentibus; adest et nobis modo ejus dono idem agentibus. Aderit nobis semper cum, ab externis [*Al.*, extrinsecus] operibus ad tempus vacantes, de ejus gratia locuturi convenimus (*Joan. i*). Apparuit, cum foribus clausis iatus Judæorum metu residerent (*Joan. xx*). Apparuit cum minorato eodem metu apertis eum gressibus in montis vertice [*Al.*, verticem] quærentes (*Act. i*). Adfuit quondam confortaturus suo Spiritu Ecclesiam, cum ab infidelibus premeretur. Ad [*Al.*, prem. et ad] publicum venire ac dilatari prohiberetur. Adest eidem et nunc cum inclinato ad fidem culmine regali terror quievit persecutionis, et omnis mundi sublimitas apostolicis est subdita vestigiis. Apparuit piscantibus (*Joan. xxi*), eisque [*Al.*, eosque] apparens divinis adjuvit beneficiis; aderit et nobis, cum necessaria vitæ temporalis recta intentione curamus, justisque nostris laboribus subsidium suæ pietatis adjungit [*Al.*, subjungit]. Apparuit recumbentibus (*Marc. xvi*), aderit et nobis, cum, juxta Apostoli monita, sive manducamus, sive bibimus, sive aliud quid agamus [*Al.*, agimus], omnia in gloriam [*Al.*, gloria] Dei facimus (*I Cor. x*). Apparuit primo in Judæa (*Act. i*),

deinde in Galilæa, post hæc rursus in Judæa die quo ascendit in cælum. Aderat Ecclesiæ, cum primo solius Judææ terminis clauderetur, adest modo, cum Judæis ob culpam perfidiæ derelictis transmigravit ad gentes. Aderit in futuro, cum ante finem sæculi revertetur ad Judæam, et, sicut Apostolus ait, intrante gentium multitudine, sic omnis Israel salvus erit (Rom. xi). Novissime illis apparuit ascendens in cælum (Act. i). Aderit et nobis, ut eum post mortem sequi mereamur ad cælos, si ante mortem eum in Bethaniam unde ascendit, id est, in domum obedientiæ, sequi curamus (Marc. xvi). Ipse etenim cælus [Al., cælum] ascensurus Bethaniam venit, quia, sicut Apostolus ait, *Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod et Deus illum exaltavit* (Philipp. ii). Venimus ibidem et nos, si quod ille monet agimus, quod promisit intendimus. *Esto*, ait [Al., autem], *fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitæ* (Apoc. ii). Fitque, ipsius gratia largiente, ut qui nobiscum usque ad vitæ hujus terminum manet, post hanc nos vitam ad videnda secum vitæ cælestis præmia sublevet, in qua vivit et regnat cum Patre, Deus, in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IV^a.

INFRA OCTAVAS PASCHÆ.

Luc. xxiv. *In illo tempore. Una Sabbati valde diluculo venerunt mulieres ad monumentum portantes quæ paraverant aromata, et invenerunt lapidem revolutum a monumento, et ingressæ non invenerunt corpus Domini Jesu.*

Aperta nobis est, fratres, de resurrectione Domini et Salvatoris nostri lectio recitata; neque exponendo laborare opus est, ubi notissima fidei nostræ mysteria evangelicis replicantur oraculis, sed breviter oportet intimare quæ nobis sint ex ejus lectionis imitatione facienda.

Una, inquit, *Sabbati valde diluculo venerunt mulieres ad monumentum.* Una Sabbati prima est dies post diem Sabbati, quam nunc ob reverentiam Dominicæ resurrectionis Dominicam vocare solemus. Sic enim secunda Sabbati, tertia Sabbati, et cæteri ex ordine dies in Scriptura sacra nomen a numero sortiuntur. Idipsum autem significat, ubi una Sabbathorum legitur, unam, videlicet, sive primam diem post Sabbathorum, hoc est, requietionum diem ostendens. Quod autem mulieres Dominum quæsituræ valde diluculo venerunt ad monumentum, magnam sui amoris erga illum devotionem demonstrant, ad ejus obsequium mox ut noctis umbra discessit, ut luce apparente facultas eundi dabatur, festinare contendunt. Sed et nobis typicum præbent exemplum, ut si Dominum invenire, si angelorum desideramus præsentia confortari, abjiciamus opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis, sicut in die honeste ambulemus. Decet autem nos sicut operum bonorum luce fulgidos, ita etiam spiritualium orationum gratia refertos quærere Dominum. Unde bene mulieres quæ ad monumentum venerunt, aromata

quæ paraverant secum portasse referuntur. Aromata etenim nostrarum voces sunt orationum, quibus desideria cordis nostri Domino commendamus, attestante apostolo Joanne, qui mundissima sanctorum præcordia mystice describens, *habebant*, inquit, *phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum* (Apoc. v). Quæ enim Græce aromata, Latine odoramenta vocantur. Diluculo igitur aromata ad monumentum Domini ferimus, cum memores passionis ac mortis quam pro nobis suscepit, et actionum bonarum proximis foris lucem monstramus, et suavitate puræ compunctionis intus in corde fervemus: quod et omnibus horis, et tunc maxime fieri oportet, cum ecclesiam oratori ingredimur, cum appropiamus altari Domini corporis et sanguinis mysteria sumpturi. Si enim mulieres tanta cura corpus Domini mortuum quærebant, quanto magis nos convenit, qui eum resurrexisse a morte, qui ad cælos ascendisse, qui potentia divinæ majestatis ubique præsentem cognovimus, cum omni reverentia ejus astare conspectibus, ejus mysteria celebrare? Bene autem dicitur: *Portantes quæ paraverant aromata.* Aromata namque quæ ad obsequium Domini portemus prius parasse, est ad eum cor ante tempus orationis a supervacuis expurgare cogitationibus, ut in ipso tempore orandi nihil sordium mente recipere, nihil rerum labentium cogitare, nulla præter ea quæ precamur, et ipsum cui supplicamus meminisse noverimus, juxta exemplum ejus qui ait: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum; cantabo, et psalmum dicam Domino* (Psal. cvii). Nam qui ad orandum ecclesias ingressus inter verba obsecrationis consuetudinem superflue cogitationis ab animo repellere negligit, quasi Deum quærens, minus parata secum aromata detulit.

Invenerunt autem mulieres lapidem revolutum a monumento, et ingressæ non invenerunt corpus Domini Jesu. Notum juxta historiam est, narrante evangelista Matthæo, quia descendens de cælo angeli: revolvit lapidem ab ostio monumenti, non quidem ut exeunti Domino viam faceret, sed ut apertus vacuusque monumenti locus hominibus eum resurrexisse proderet. Mystice autem revolutio lapidis sacramentorum est revelatio divinatorum, quæ quondam littera legis clauderentur occulta. Lex enim in lapide scripta est. Etenim et nobis singulis cum fidem Dominicæ passionis et resurrectionis agnovimus, monumentum profecto illius, quod clausum fuerat, apertum est. Ingredimur et ipsi monumentum, nec corpus Domini invenimus, cum ordinem incarnationis ac passionis illius sedulo corde retractantes, resurrexisse illum a mortuis, neque ultra in carne mortali videndum esse recolimus. At vero Judæis ac paganis, qui mortem quidem Redemptoris nostri quam credunt irrident, triumphum veræ resurrectionis ejus prorsus credere recusant, quasi clausum lapide adhuc monumentum permanet, nec valent ingredi, ut cernentes ablatum resurgendum

* Thez. Anecd. Marten., tom. V, hom. 8.

corpus Domini respiciant, quia duritia suæ infidelitatis repelluntur ne animadvertant quia non potest in terris inveniri mortuus, qui, destructo mortis aditu, jam cœlorum alta penetravit. Hoc quoque quod mulieris non invento corpore Domini mente consternabantur, nos congruit imitari. Meminisse enim continue debemus, quia corpus Domini nostri in terris invenire nequimus; et eo magis humiliari, quo nos constat de profundis clamare ad eum qui habitat in cœlo, eo amplius mente consternari, quo nos videmus longe adhuc peregrinari ab illo in cujus solum præsentiâ beate vivere valemus, omnique nisu virtutis agere, ut magis peregrinari a sæculo et præsentes esse mereamur ad illum. Mæs is autem de ablato corpore Jesu mulieribus apparuerunt angeli, qui illis, patefacta ejus resurrectione, consolationis remedia ferrent: quod nunc quoque invisibiliter nobiscum agi minime dubitare oportet, cum de longitudine præsentis incolatus, ac de absentia nostri Conditoris salubriter afflicti, repente supernorum civium quæ sint gaudia æterna recolimus, ac recordata illorum beatitudine, in qua etiam nos futuros speramus, exsiliî quam patimur ærumnam levius ferre incipimus; et quo resurgens a morte Redemptor noster ascendit; illo nos quoque quos redimere dignatus est, sequi posse confidimus. Nec latet angelos crebro electis invisibili adesse præsentiâ, ut eos vel ab hostis callidi defendant insidiis, vel majori cœlestis desiderii gratia sustollant, Apostolo attestante, qui ait: *Nonne omnes administratorii sunt spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capient salutis (Hebr. 1)?* Maxime tamen angelici nobis spiritus adesse credendi sunt, cum divinis specialiter mancipamur obsequiis, id est, cum ecclesiam ingressi vel lectionibus sacris aurem accommodamus, vel psalmodiæ operam dâmus, vel orationi incumbimus, vel etiam missarum solemnia celebramus. Unde monet Apostolus mulieres in ecclesia velamen habere super caput propter angelos. Et propheta ait: *In conspectu angelorum psallam tibi (Psal. cxxxvii).* Nec dubitare licet ubi corporis et sanguinis Domini mysteria geruntur, a supernorum civium adesse conventus, qui monumentum quo corpus ipsum venerabile positum fuerat, et unde resurgendo abscesserat, tam sedulis servant excubiis. Unde studendum solerter, fratres mei, ut cum ecclesiam vel ad divinæ laudis debita solvenda, vel ad agenda missarum solemnia intramus, semper angelicæ præsentiæ memores, cum timore ac veneratione competenti cœleste compleamus officium in exemplum seminarum Deo devotarum, quæ apparentibus ad monumentum angelis timuisse, ac vultum declinasse narrantur in terram. Notandum vero quidnam sit quod in hac lectione angeli secus mulieres stetisse perhibentur, qui apud alios evangelistas sedentes eas alloqui me-

A morantur. Sedere quippe in throno regis est stare ad aram pontificis. Quia igitur Redemptor noster Rex nobis pariter et Sacerdos fieri dignatus est; Sacerdos, videlicet, ut nos a peccatis hostia suæ passionis emundet; Rex, ut regnum nobis perenne tribuat, apparent angeli sedentes, qui resurrectionis ejus gloriam nuntiant, ut hunc significant sedem regni cœlestis devicta morte petiisse; apparent et stantes, ut eum in secreto Patris etiam pro nobis quasi pontificem interpellare demonstrent, juxta quod de illo loquens Apostolus ait: *Qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis (Rom. viii).*

Dixerunt angeli mulieribus: *Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit.* Quod aperte est dicere: Quid queritis in tumulo, qui locus est proprie mortuorum, eum qui ad vitam jam surrexit a mortuis? Recordamini qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilæa esset dicens: *Quia oportet Filium hominis tradi in manus peccatorum hominum, et crucifigi, et die tertia resurgere (Luc. xxiv).* Plana sunt hæc verba angelorum et cunctis nota fidelibus, utpote sine quorum scientia nullatenus possunt esse fideles. Sed est quod in illis fraternitatem vestram una nobiscum admonere debeamus, ut, juxta quod angeli præcipiunt, recordemur sæpius, ac sollicita mente versemus, quia Filius Dei hominis fieri dignatus est filius, ut nos in se credentes Dei faceret filios. Traditus est in manus hominum peccatorum, ut nos a consortio hominum peccatorum segregaret, simul a spirituum malignorum potestate liberaret. Crucifixus die tertia resurrexit, ut nobis virtutem pro se patiendi, et spem in se resurgendi, ac secum vivendi donaret. Hæc dominicæ dispensationis arcana et semper nos animo decet retinere, et intentius solito ubi beatissimæ passionis sacramenta conficiuntur, ubi mors Salvatoris nostri quam citissima resurrectionis virtute in æternum conculcavit, mysticis in altari renovatur officiis. Nec sine discussione prætereundum quare Dominus ac Redemptor noster tertia die resurgere, hoc est, duabus noctibus et una die voluit in sepulcro quiescere: siquidem sexta Sabbati, qua passus est, sero positus est in monumento, mane prima Sabbati surrexit. Duabus etenim mortibus natura humana tenebatur obnoxia, animæ, videlicet, et carnis: animæ quidem, propter peccatum; carnis vero, propter panam peccati. Mors namque animæ est cum propter peccatum suum deseritur a Deo qui est vita ejus; mors corporis cum per judicium divinum deseritur ab anima, quæ est vita illius. Sicut etiam resurrectio animæ est, abjecta labe peccati, in se recipere Deum; ita resurrectio est carnis soluta pœna corruptionis in se recipere animam. His itaque duabus mortibus a primo parente generis nostri tenebamur obnoxii; sed venit Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus: suscepit unam misericorditer, et juste utramque dam-

* Sic Chrysostomus, lib. vi de Sacerdotio, cap. 4: *Præ id tempus et angeli sacerdoti assident... et locus altari vicinus in illius honorem qui immolatur ange-*

lorum choris plenus est. Vide Joannem Moschum, Prat. Spirit., cap. 139.

navit. Sola namque carne mortuus, sola carne sarrexit, quia animæ suæ vitam, quam pœnitendo reciperet, nunquam peccando amisit, ut et omne genus humanum in iudicio de morte carnis surrecturum, exemplo suæ resurrectionis ostenderet, et omnes electos ante iudicium de morte animæ suscitandæ sacramento ejusdem suæ resurrectionis intimaret. Qui ergo sua simpla morte duplam nostram destruxit, recte duabus noctibus et una inter has die in monumento jacuit, ut per ipsum quoque tempus suæ sepulturæ signaret quia tenebras nostræ duplæ mortis suæ simplæ mortis luce discuteret.

Regressæ autem mulieres a monumento, nuntiaverunt apostolis quæ ibi viderant, vel ab angelis audierant. Quod divinæ pietatis actum dispensatione cognoscitur, ut a sexu femineo primæ prævaricationis tolleretur opprobrium. Ecce enim mortem, quam una mulier mundo a diabolo seducta intulerat, plures ab angelis edoctæ jam destructam prædicant. Una egrediens a cœlestibus gaudiis a iter aperuit; multi egredientes de exsilio præsentis ad patriam supernam repetendi januam jam reseratam astruunt. Sed quia non immerito movet eos qui simplicia tantum monumenta norunt quomodo factum fuerit monumentum illud dominicum, ut tot homines una cum angelis caperet, opportunum putamus simpliciter charitati vestræ quæ de illo comperimus explicare, juxta relationem illorum b qui nostra ætate Hierosolymis fuerunt, quæque ibi viderunt redeuntes nobis scripta reliquerunt. Domus igitur c rotunda erat, excisa in petra, tantæ altitudinis, ut qui in medio staret manu culmen tangere posset. Habebat autem introitum ab Oriente, cui lapis ille magnus, de quo Evangelia narrant, appositus est. Hanc ingredientibus erat a dexteris ille locus qui specialiter dominici corporis receptui paratus est, sepem quidem pedum longus, trium vero mensura palmorum reliquo pavimento eminentior, qui non vulgarium more sepulcrorum desuper, sed a latere meridiano per totum factus est patulus, unde corpus posset imponi. Et hoc est quod evangelista Marcus ait, quia introeuntes in monumentum mulieres viderunt juvenem sedentem a dextris, quia nimirum angelus qui ad locum dominici corporis sedebat intransibus erat a dextris, sed et ipse eodem loco sepulcri dexter sedebat. Cuncta autem hæc d continuata et non ab invicem erant separata, ut pote in una eademque petra excisa. Talem quidem dominici monumenti primo positionem fuisse percepimus. At nunc tradunt ecclesiam ibi esse rotundam eximii operis, triplici pariete distinctam, in cujus medio sit monumentum, et hoc deforis marmorum crustis usque ad summa culminis tecta; ipsum vero culmen auro vestitum auream crucem gestare non modicam, cujus ad Orientem ecclesiæ Golgothana est ecclesia, quæ inter alia ornamenta tali loco congrua crucem

^a Videtur esse legendum *iter mortis aperuit*.

^b Scilicet, Arculli episcopi Galli, cujus narrationes, sacrorumque locorum descriptiones litterarum monumentis mandavit Adamnanus abbas Scotus, cujus opus editum habes apud Mabilionium, sæculo III

A argenteam habet pergrandem in loco quo Dominus crucifigi pro nostra est salute dignatus; pendente magno pharo desuper, id est ærea rota cum lampadibus, quæ ipsam crucem debita lucis veneratione coronent. Sed et hujus ad Orientalem plagam ecclesiæ proxima est ecclesia Constantiniana, quæ alio nomine Martyrium vocatur; ubi crux Domini ab Helena Constantini matre reperta est, et ob id ipse ibidem ecclesiam magnifico ac regio cultu construxit. His de sanctorum situ locorum, prout dicere potuimus explanatis, libet intueri adimpletam esse prophetiam Isaïæ, quam de sepultura ac resurrectione dominica simul et de nostra fide ac salute prædixit: *In die illa radix Jesse qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum ejus gloriosum* (Isai. xi, 10). Radix quippe Jesse Dominus est, natus quidem ex stirpe Jesse secundum humanitatem, sed conditor ipsius Jesse secundum divinitatem, qui stat in signum populorum, quia signum salutis quo credentium populi a callidi hostis malitia muniuntur, ipsius est passione sacratum. *Ipsam gentes deprecabuntur*, quia non solum Judæos, sed et nos qui de finibus terræ ad eum clamare noscimus, gratia suæ visitationis advocavit. *Et est sepulcrum ejus gloriosum*, quia locum in quo regnum mortis diruit, palinæ pœnennis iudiciis memorabilem servavit. Quapropter, dilectissimi, tota ad ipsum mente conversi deprecemur, ut nos signo suæ protectionis ab hostium liberet insidiis, ipse nos et redemptionis nostræ sacramenta digne celebrare et ad beatæ resurrectionis tribuat gaudia pervenire Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA V.

IN DOMINICA SECUNDA POST OCTAVAS PASCHÆ.

JOAN. XVI. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Modicum et jam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, quia rado ad Patrem, etc.*

Læta Domini et Salvatoris nostri promissa, fratres charissimi, læto cordis auditu percipere debemus, sedulaque intentione persistere, quatenus ad hæc contingere mereamur. Quid est enim quod merito lætius audiatur quam perveniri posse ad gaudium quod nunquam possit auferri? Notandum autem quod tota lectionis hujus evangelicæ series illis convenit qui eam præsentis audierunt a Domino: pars autem illius etiam nobis, qui post passionem et resurrectionem dominicam ad fidem venimus, aptissime congruit. Quod ergo ait:

Modicum et... ad patrem. Ad illos specialiter pertinet, qui ejus discipulatu prædicantis in carne adhæsere, et post tristitiam passionis visa resurrectione et ascensione ejus lætificari meruerunt. Nam quia hæc illa qua tradebatur nocte locutus est, modicum erat, id est, ejusdem noctis et diei sequentis

Bened., part. 1, p. 502, ubi dominici sepulcri figura delineata repræsentatur. Idem opus compendio redegit ipse Beda in libello de Locis sanctis.

^c Ita fere loquitur Beda lib. de Locis sanctis, cap. 2.

tempus, usque ad horam qua illum non videre inciperent. Tentus enim nocte illa a Judæis, et in crastinum crucifixus, cum sero factum esset depositus est de cruce, et intra septa sepulcri ab humanis scelus obtutibus. Et iterum modicum erat, usque dum illum viderent; re-urroxit enim a mortuis die tertia, et apparuit eis in multis argumentis per dies quadraginta. Quare autem modicum esset et non viderent eum, et iterum modicum et viderent, annectit causam, dicens:

Quia vado ad Patrem. Ac si aperte dicat: Ideo post modicum a vestris aspectibus in monumento claustris abscondor, et iterum post modicum, destructo mortis imperio, vobis intuentibus appareo, quia tempus est ut, expleta dispensatione assumptæ mortalitatis cum resurrectionis triumpho, jam revertar ad Patrem. Potest et aliter intelligi quod ait:

Modicum et jam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me. Modicum quippe tempus futurum erat, quo eum non viderent, illud, scilicet, tri-duum quo erat quieturus in monumento. Et iterum modicum erat futurum quo viderent eum, illi, videlicet, dies quadraginta, in quibus eis post passionem suam sæpius usque ad tempus ascensionis apparuit. Quod autem subjunxit:

Quia vado ad Patrem. Juxta hunc sensum, ad illud specialiter respicit quod præmisit: *Et iterum modicum, et videbitis me.* Ac si aperte diceret: Propterea me resuscitatum a mortuis modico tempore videbitis, quia non semper in terra corporaliter mansurus, sed per humanitatem quam assumpsi jam sum ascensurus in cælum. Hæc quidem verba Domini, ut diximus, illis specialiter qui ejus resurrectionem videre potuerunt conveniunt. Quod vero illis quærentibus exponendo subjungit:

Amen, amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Et ipsorum, et totius Ecclesiæ statui congruit. Plorabant quippe et flebant amatores Christi cum illum comprehendere ab hostibus, ligari, ad concilium duci, damnari, flagellari, derisui haberi, ad ultimum crucifigi, lanceari, et sepeliri viderent. Gaudebant mundi amatores, quos ob infimas cogitationes mundum vocat Dominus, cum morte turpissima condemnarent illum, qui gravis erat eis etiam ad videndum. Contristabant discipuli posito in morte Domino, sed, ægnitate ejus resurrectione, tristitia illorum versa est in gaudium: visa ascensionis potentia, jam majore gaudio sublevati laudabant et benedicebant Dominum, ut Lucas evangelista testatur (*Luc. xxiv*). Sed et cunctis fidelibus hic sermo Domini convenit, qui per lacrymas pressurasque præsentis ad gaudia æterna pervenire contendunt. Qui merito in præsentis plorant, flent, et tristes sunt, quia necdum valent videre quem diligunt. Quia quandiu sunt in corpore, peregrinari se a sua patria et regno cognoscunt, quia per labores et certamina ad coronam sibi perveniendum esse non dubitant. Quorum tristitia

A vertetur in gaudium, cum finito agone vitæ hujus bravium vitæ perennis accipiant, de quo dicitur in psalmo: *Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent* (*Psal. cxxv*). Flentibus autem et contristatis fidelibus, mundus gaudet, quia jure in præsentibus quæcunque gaudium habent, qui alterius vitæ, vel nulla esse gaudia sperant, vel se ad hæc pertingere posse desperant. Quod tamen specialiter de persecutoribus fidei Christianæ potest intelligi, quia cruciatibus occisisque martyribus, ad tempus se prævaluisse gaudebant. Sed non post multum illis in occulto coronatis, ipsi poenas perfidiæ suæ simul et homicidii subibant æternas. Quibus divina increpatione recte dicitur per prophetam: *Ecce servi mei lætabuntur, vos autem confundemini. Ecce servi mei exsultabant in lætitia, vos autem clamabitis præ dolore cordis vestri, et præ contritione spiritus ululabitis* (*Isai. lxiii*). Sequitur:

Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus. Mulierem dicit sanctam Ecclesiam, videlicet, propter fecunditatem honorum operum, et quia spirituales Deo filios gignere nunquam desinit. De qua et alibi dicitur: *Simile est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satrias, donec fermentaretur totum* (*Math. xiii; Luc. xiii*). Mulier quippe fermentum accepit, cum Ecclesia vim supernæ dilectionis et fidei, Domino largiente, consecuta est. Abscondit hoc in farinæ satrias, donec fermentaretur totum, cum Asiæ, Europæ, et Africæ partibus verbum vitæ ministravit, donec omnes terrarum termini regni cælestis amore flagrarent. Ad hujus mulieris membra se pertinere signabat, qui, recedentibus quibusdam a castitate fidei, tristis aiebat: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis* (*Galat. iv*). Ad hujus se membra pertinere testantur, qui cælestibus desideris accensi, in Conditoris sui laude proclamabant: *A timore tuo, Domine, concepimus et parturivimus, et peperimus spiritum* (*Isai. xxvi*). Hæc mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus. Cum autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Quia nimirum sancta Ecclesia quandiu in mundo spiritualium virtutum profectibus insistit, nunquam mundi tentationibus exerceri desistit; at cum, devicto laborum certamine, ad palmam pervenerit, jam non meminit pressuræ præcedentis propter gaudium perceptæ retributionis: *Non sunt enim condignæ passiones hujus temporis ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis* (*Rom. viii*).

Non meminit, inquit, pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Sicut enim mulier nato in hunc mundum homine lætatur, ita Ecclesia nato in vitam futuram fidelium populo, digna exultatione repletur, pro qua ejus nativitate multum laborans et gemens, in præsentis quasi parturiens dolet. Nec novum debet cuiquam videri si natus dicatur, qui ex hac vita migraverit. Quomodo enim consuevit nasci dicitur, cum quis de utero matris

procedens hanc in lucem egreditur, ita etiam rectissime potest natus appellari, qui solutus a vinculis carnis ad lucem sublimatur æternam. Unde mos obtinuit ecclesiasticus ut dies beatorum martyrum, sive confessorum Christi, quibus de sæculo transierunt, natales vocitemus, eorumque solemnia non funebria, sed natalitia, dicantur. Sequitur Dominus exponens ipse paradigma, quod de muliere proposuit:

Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Quod de ipsis quidem discipulis facile intelligitur, quia tristitiam habuerunt passo ac sepulto Domino; sed, peracta resurrectionis gloria, gavisii sunt viso Domino. Et gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia etiam postmodum persecutiones pro Christi nomine ac tormenta passi sunt, spe tamen resurrectionis et visionis illius accensi, libenter quæque adversa ferebant: imo omnino gaudium existimabant cum in tentationes varias inciderent. Denique cæsi a principibus sacerdotum, ut scripsum est, *Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habitii sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. v).* Gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia talia pati pro Christo meruerunt regnare sine fine cum Christo. Sed et omnis Ecclesia per hujus vitæ labores et angustias, ad æterna cælestium tendit præmia gaudiorum, attestante Apostolo: *Quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei (Act. xiv).* Quod autem ait:

Iterum videbo vos, et gaudebit cor vestrum. Videbo vos, dixit: eripiam vos ab adversariis, coronabo vos victores, me vos decertantes semper vidisse probabo. Quando enim non videret suos maxime pressuris circumventos, cum quibus se ipse omnibus diebus sæculi manere promisit? Sed morientibus inter tormenta fidelibus, arbitrabantur eos tortores divino carere præsidio, dicentes: *Ubi est Deus eorum (Psal. cxliii)?* Unde quidam ex his circumseptus æruinis siebat: *Vide, Domine, afflictionem meam, quoniam crectus est inimicus meus (Psal. lxxviii).* Quod est aperte dicere: Quoniam inimicus insequens cervicem superbiæ contra tuos humiles attollit, tuo nos auxilio, Conditor omnipotens, subleva, te victis ac repulsis hostibus nostros semper agones vidisse, tibi hos placuisse, comproba. Videt itaque electos post tristitiam Dominus, cum eorum patientiam damnato impugnatore remunerat. Potest et ita intelligi quod ait: *Iterum autem videbo vos,* quasi diceret: Iterum vobis videntibus appareo, quo modo dixit Abraham: *Nunc cognovi quod timeas Dominum (Gen. xxii),* pro eo ut diceret: Nunc cognosce homines feci quod timeas Deum, qui hactenus nesciebant, quod apud me semper habui certum. Si ergo, charissimi, salubri tristitia nunc afficimur, si juxta hortamenta Apostoli: *spe gaudentes, in tribulatione existimus patientes (Rom. xii),* si nostra errata, si miserias proximorum debita lamentatione deslemus, videbit nos iterum Dominus, id est, videndum se

A nobis ostendet in futuro, qui quondam vos videre, idem fidei suæ nobis agnitionem largiri dignatus est. Videbit ut coronet, qui quondam vidit ut vocaret. Videbit et gaudebit cor nostrum, et gaudium nostrum nemo tollet a nobis, quia hæc est vera et unica merces eorum, qui secundum Deum contristantur de perpetua ejus visione gaudere. Quam profecto mercedem promisit ipse sublimiter cum ait: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v).* Quam desiderabat ardentè Psalmista cum dicebat: *Sitivit anima mea ad te Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei (Psal. xli).* Quam se Apostolus cum suis similibus accepturum esse gratulatur, qui certaminum suorum conscius confidenter protestatur, dicens: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem (I Cor. xiii).* Quam nos quoque et fideliter quærere, et veraciter apprehendere donec ipse certantium auxiliator, et vincientium remunerator, Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VI.

IN TERTIA DOMINICA POST SANCTUM PASCHA.

JOANNIS XVI. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Vado ad eum qui me misit, et nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis? Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, etc.*

Sicut ex lectione evangelica, fratres charissimi, audivimus, Dominus ac Redemptor noster, imminente suæ passionis articulo, discipulis et gloriæ ascensionis, qua ipse post mortem et resurrectionem erat clarificandus, et adventum Spiritus sancti, quo illi erant illustrandi, patefecit, quatenus instante hora passionis ejusdem, minus pro illius morte dolerent, quem post mortem ad cælos sublevandum non dubitarent; minus de sua desolatione trepidarent, quos, abeunte licet Domino, Spiritus sancti gratia consolandos esse sperarent.

Vado, inquit, ad eum qui me misit, et nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis? Ac si aperte dicat: Revertor ascendendo ad eum, qui me incarnari constituit, et tanta tamque manifesta erit ejusdem ascensionis claritas, ut nemini vestrum opus sit interrogare quo vadam, videntibus cunctis quia ad cælos pergam. Bene autem cum de ascensione sua dixisset: *Vado ad eum qui me misit, addidit: Et nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis?* Superius namque cum de sua passione protestaretur, dicens: *Quo ego vado, vos non potestis venire,* interrogavit eum Petrus, et ait: *Dominic, quo vadis?* Responsumque est ei: *Quo ego vado, non potes me modo sequi, sequeris autem postea.* Quia nimirum passionis mortisque ejus mysterium necdum intelligere, necdum poterant imitari; majestatem vero ascensionis statim ut videre cognoverunt, totisque animi votis ut sequi mererentur, optabant.

Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum. Sciebat Dominus ipse quid hæc sua verba in discipulorum cordibus agerent, quia vi-

delicet, tristitiam magis de abcessu, quo eos desereret, quam de ascensu quo Patrem peteret, lætitiā generarent. Unde benigne consolando subjunxit :

Sed ego veritatem dico vobis, Expedi vobis ut ego vadum. Expedi ut forma servi vestris subtrahatur aspectibus, quatenus amor divinitatis arctius vestris intelligatur mentibus. Expedi ut notam vobis formam cœo inferam, quatenus majori pro hoc desiderio illuc suspiretis, sicque, suspensis ad superna cordibus vestris, ad accipiendā jam Spiritus sancti dona capaces flatis.

Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos. Non quia non poterat ipse in terra positus dare Spiritum discipulis, hæc loquitur, cum aperte legatur quia post resurrectionem apparens eis insufflavit et dixit eis : *Accipite Spiritum sanctum (Joan. xx).* Sed quia ipso in terraposito, et corporaliter conversante cum eis, non valebant illi erigere mentem ad sitienda munera gratiæ cœlestis; ascendente autem ipso ad cœlos, et illi pariter omne desiderium suum illo transferebant, juxta hoc quod alibi auderunt : *Ubi enim est thesaurus tuus, ibi et cor tuum erit (Matt. vi).* Ideoque capaces Spiritus jam facti erant, non ultra de morte ejus contristati, sed de promissionis ejus munere lætati, Luca attestante qui ait : *Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis, et ferebatur in cœlum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum (Luc. xxiv).* Patet autem, nec laboriosa expositione indiget, cur eundem Spiritum paracletum, id est, consolatorem cognominet, quia nimirum corda discipulorum, quæ recessus ipsius mœsta reddidisset, hujus consolaretur et recrearet adventus. Sed et singulis quibusque fidelium vel de peccati perpetratiōe mœrentibus, vel communi hujus sæculi afflictione laborantibus, dum spem veniæ et misericordiæ cœlestis inspirat, profecto ab angore tristitiæ mentem illustrando sublevat. Quia vero Spiritus eidem menti, quam replet, non solum vim divini charitatis infundit interius, verum etiam, carnali timore depulso, ad increpandam pravitatem malorum foris fiduciam præstat, recte subditur :

Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio. Claret namque quod ipse Filius Dei Dominus noster Jesus Christus, cum esset in mundo, arguebat mundum, id est, sectatores mundi, de peccato suæ incredulitatis; arguebat de justitia, quia, videlicet, justitiā fidelium nolent imitari; arguebat de judicio, videlicet, quare diabolum, qui jam judicatus ac damnatus erat, sequerentur. Sed non sine causa Spiritum cum venerit hoc idem dicit acturum, quia profecto per hujus inspirationem corroborandus erat animus discipulorum, ne mundum, qui contra se fremebat, arguere timerent. Exponens ergo sententiam suam Dominus, adjunxit :

De peccato quidem, quia non credit in me. Peccatum incredulitatis quasi speciale posuit, quia sicut fides origo virtutum, ita solidamentum est vitiorum in incredulitate persistere, Domino terribiliter attestante, qui dicit : *Qui autem non credit jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei (Joan. iii).* At contra *justus ex fide vivit.*

De justitia vero, quia ad Patrem vado, et jam non videbitis me. Justitia discipulorum Christi confessio erat, quod Dominum, quem verum hominem cernebant, verum quoque Dei Filium esse crediderunt; et quem sibi corporaliter ablatum noverant, certo semper amore colebant. Justitia cæterorum fidelium, id est, eorum qui Dominum in carne non viderunt, hæc est, quod eum quem corporali intuitu nunquam viderunt, Deum et hominem verum corde credunt ac diligunt. De qua profecto justitia fidei arguuntur infideles, cur ipsi, videlicet, cum similiter verbum vitæ audierint, noluerunt credere ad justitiā. Neque enim nequitia malorum ex sua solum fortitudine, verum etiam ex comparatione rectorum, quam sit damnanda monstratur. Hinc etenim scriptum est : *Probata autem virtus corripit insipientes (Sap. i).* Arguit ergo mundum Spiritus sanctus de peccato suo, quia non crediderit in Christum; arguit et de justitia credentium, quia exemplum eorum sequi noluerint, qui hunc ad Patrem ascendisse, neque ultra corporaliter in terris conversaturum esse, seiebant, nec tamen ab ejus dilectione poterant ullaratione separari; hoc est enim quod ait : *Qui ad Patrem vado, et jam non videbitis me.* Non videbitis me postquam ascendero, qualem nunc videre soletis, carne mortali et corruptibili circumdatum, sed in majestate ad judicium venientem, et peracto judicio in majore gloria sanctis apparentem. Sequitur :

De judicio autem, quia princeps mundi hujus judicatus est. Principem mundi diabolum dicit, quia principatur eis qui ordine perverso mundum potius quam mundi Conditorum diligunt. Qui judicatus est a Domino, qui ait : *Videbam Satanam sicut fulgur de cœlo cadentem (Luc. x).* Judicatus est ab eo, cum et ipse dæmonia egeret, et discipulis daret potestatem calcandi super omnem virtutem inimici. Arguitur itaque mundus de judicio, quo diabolum est judicatus, quando homines ne Dei voluntati resistere præsumant, exemplo damnati propter superbiam terrentur archangeli. Arguit mundum Spiritus sanctus de judicio, quo princeps mundi judicatus est, cum loquens in spiritu sancto Judas apostolus ad corrigendam hominum pravorum nequitiam pœnam superbientium commemorat angelorum dicens : *Angelos vero, qui non servaverunt suum principatum, sed reliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei vinculis æternis sub caligine reservavit.* Sequitur :

Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Certum est quidem, quia, veniente desuper Spiritu, apostoli majorem

multo scientiam veritatis quam carnales eatenus potuerunt consecuti sunt, majori desiderio certandi pro veritate succensi sunt. Non tamen putandum est in hac vita quempiam omnem veritatem posse comprehendere, cum hæc fidei nostræ merces in alia sit vita promissa, ipsa veritate dicente: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum* (Joan. xvii). Et alibi ad Judæos: *Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis, et cognoscetis veritatem* (Joan. viii). Unde et Apostolus, qui ad tertium cælum raptus audivit arcana verba quæ non licebat homini loqui: *Ex parte, inquit, cognoscimus, et ex parte prophetamus* (I Cor. xiii). Intelligendum est ergo quod ait de Spiritu: *Docebit vos omnem veritatem, quasi diceret: Diffundet in cordibus vestris charitatem, cujus magisterio intus edocti proficiatis de virtute in virtutem, dignique efficiamini pervenire ad vitam, in qua vobis æterna claritas summæ veritatis et veræ sublimitatis, id est, contemplatio vestri Conditoris appareat.*

Non enim loquetur a semetipso, sed quæcunque audiet loquetur. Non loquitur Spiritus a semetipso, id est, sine Patris et Filii communionem, neque enim divisus ac a se partitus est Spiritus, sed quæcunque audiet loquetur; audiet videlicet per unitatem substantiæ, et proprietatem scientiæ. Non loquitur a semetipso, quia non est a semetipso. Pater quippe solus, de alio non est. Nam et Filius de Patre natus est, et Spiritus sanctus de Patre procedit. Ab ipso autem audiet Spiritus, a quo procedit, quia non est a seipso, sed ab illo a quo procedit. A quo illi est essentia, ab illo utique et scientia. Ab illo igitur audientia, quod nihil est aliud quam scientia. Quod vero adjunxit:

Et quæ futura sunt annuntiabit vobis. Constat innumeros fidelium per donum sancti Spiritus prænosse ac prædixisse ventura. Sed quia sunt nonnulli qui, Spiritus gratia pleni, infirmos curant, mortuos suscitant, dæmonibus imperant, multis virtutibus cotescant, ipsi angelicam in terris vitam gerunt, nec tamen quæ sibi sint ventura Spiritus ejusdem revelatione cognoscunt. Potest hic Domini sermo etiam sic accipi, quia Spiritus adveniens quæ ventura sunt nobis annuntiat, cum gaudia nobis patriæ cælestis ad memoriam reducit, cum festa illa superbiæ civitatis per donum nobis suæ aspirationis innotescit. Ventura nobis annuntiat, cum nos a delectatione præsentium abstrahens, promissi in cælis regni desiderii inflammat.

Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis. Spiritus clarificavit Christum, quia per eum tanta charitas in cordibus discipulorum accensa est, ut, abjecto timore carnali, effectum resurrectionis ejus constantes prædicarent, a quo tempore passionis pavidi fugerunt. Unde scriptum est: *Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et loquebantur verbum Dei cum fiducia* (Act. iv). Spiritus clarificavit Christum, cum impleti gratia spirituali doctores

A sancti tot et tanta miracula in nomine Christi fecerunt, quibus orbem totum ad fidem Christi converterent, tot ac tanta pro Christi nomine passionum certamina pertulerunt, donec ipsa etiam superbiorum colla persecutorum suavissimo Christi iugo submitterent. Spiritus clarificat Christum, cum sua nos inspiratione ad diligendam ejus visionem accendit, cum illum Patri in divinitate æqualem esse credendum fidelium cordibus intimat.

Quia de meo, inquit, accipiet, et annuntiabit vobis. De Patre accipit Spiritus sanctus, unde accipit et Filius, quia in hac trinitate de Patre natus est Filius, de Patre procedit Spiritus sanctus. Qui autem de nullo natus sit, de nullo procedat, Pater est solus. *Omnia quæcunque habet Pater, mea sunt; propterea dixi quia de meo accipiet et annuntiabit vobis.* De his dixit quæ ad ipsam Patris divinitatem pertinent, in quibus illi est æqualis, omnia quæ habet Pater habendo. Neque enim Spiritus sanctus de creatura quæ Patri est subjecta et Filio erat accepturus, quod ait: *De meo accipiet, sed utique de Patre de quo procedit Spiritus, de quo natus est et Filius.* Sed quia, donante Domino, lectionem sancti Evangelii, Patrum vestigia sequentes, exponendo transcurramus, restat vestram fraternitatem, charissimi, mecum pariter admonere, ut ejus memoriam sollicita semper intentione servemus, ejus suavitatem et devoto pectore scrutemur, et casto sæpius ore rulinemus. Quid enim prodest ad audiendum Dei verbum convenire, et expleto auditu ad inania mox et sæcularia colloquia vel acta converti? Recolamus ergo juxta quod eadem admonet lectio, quia Dominus noster, expleta passione, rediit ad Patrem a quo missus est, nec Patrem, cum ad nos veniret, nec nos deserens, cum rediret. Illuc ejus vestigia toto mentis nisu sectemur, et ut illo pervenire, et illius regni januam mereamur intrare, perpendamus magnopere quibus actionum gressibus in terra degens incesserit. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulavit et ipse ambulare. Certe ipse per agones passionum ad coronam pervenit gloriæ; merito ergo intimatur et nobis quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Unde et apostolus Petrus, obsessus fervore tentationum, quibusdam fratribus consolans aiebat: *Nolite pavere, quasi novi aliquid contingat, sed communicantes Christi passionibus gaudete, ut et in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exsultantes* (I Pet. iv). Revocemus ad mentem quia gratiam Spiritus discipulis et se missurum esse promisit, et misit; et curemus omni vigilantia ne cogitationibus illecebrosis contristemus Spiritum sanctum Dei, in quo signati sumus in diem redemptionis. Sic enim scriptum est: *Spiritus sanctus disciplinæ effugiet factum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu* (Sap. i): unde provide Psalmista, cum hujus spiritus accendi desiderio flagraret, prius cordis mundi hospitium, in quo hunc recipere posset, et sic domum tanti hospitii ingressum quærebat *Cor mundum*

dum, inquit, crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis (Psal. l). Prius quippe cor mundum in se creari, ac deinde spiritum rectum in suis visceribus precabatur innovari, quia utique sciebat spiritum rectum in corde polluto sedem habere non posse. Retineamus sedulo corde quia idem Spiritus arguit mundum de peccato, et de justitia, et de judicio. Caveamus ne ima quærendo ad mundum pertineamus, quia mundus transibit, et concupiscentia ejus. Quæ sursum sunt quæramus, quæ sursum sunt sapiamus, ubi Christus est in dextera Dei sedens. Conversationem nostram cum Apostolo habeamus in cœlis, et ne de peccato incredulitatis arguamur, exerceamus operando quod credimus; fides enim sine operibus otiosa est. Ne ex comparatione justorum, quos imitari molaerimus, acrius judicemur, solerti animo memoremus quod de contemptoribus sœ gratiæ Dominus ait: *Regina Austri surget in judicio cum generatione ista, et condemnabit eam, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, et ecce plus quam Salomon hic (Luc. xi).* Ne cum mundi principe damnemur, resistamus illi fortes in fide, et fugiet a nobis. Loquamur veritatem in corde nostro, nec faciamus dolum in lingua nostra, ut Spiritus veritatis magis magisque diffundendo charitatem in cordibus nostris, ducat nos ad agnitionem omnis veritatis. Hujus Spiritus gratiam in cunctis actibus nostris, charissimi, hujus precemur auxilium, dicamus singuli Domino, dicamus omnes: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Sicque sit ut qui Apostolus superveniens ea quæ ventura erant annuntiavit, nostris quoque mentibus venturæ vitæ gaudia patefaciat, nos ad hæc inquirenda benignus incendat, cooperante ipso qui hunc et polliceri suis fidelibus, et dare consuevit Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat cum Patre in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VII.

IN QUARTA DOMINICA POST SANCTUM PASCHA.

JOAN. XVI. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modo non petistis quidquam in nomine meo, etc.*

Potest movere infirmos auditores quomodo in capite lectionis hujus evangelicæ discipulis Salvator promittat: *Amen, amen, dico vobis, si quid, inquit, petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis,* cum non solum nostri similes multa quæ Patrem in Christi nomine videntur petere non accipiant, verum etiam ipse apostolus Paulus tertio Dominum rogaverit, ut a se angelus Satanæ; a quo tribulabatur, abscederet, nec impetrare potuerit. Sed hujus motio questionis antiqua jam Patrum explanatione reserata est, qui veraciter intellexerunt illos solum in nomine Salvatoris petere, qui ea quæ ad salutem perpetuam pertinent petunt; ideoque apostolum non in nomine Salvatoris petisse aiunt, ut tentatione careret, quam ob custodiam humilitatis acceperat, quia si hac caruisset,

A *salvus esse non posset, ipso affirmante cum ait: Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ, qui me colaphizet (II Cor. xii).* Quotiescunque ergo petentes non exaudimur, ideo sit, quia vel contra auxilium nostræ salutis petimus, ac propterea a misericorde Patre beneficii gratia nobis quod inepte petimus negatur, quod eidem apostolo Paulo contigisse probatur, cui ter petenti responsum est: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur;* vel utilia quidem, et quæ ad veram salutem respiciant petimus, sed ipsi male vivendo auditum a nobis justis iudicibus avertimus, incidentes in illud Salomonis: *Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis;* veldum pro peccantibus quibusdam, ut resipiscant, oramus, et si salubriter petimus, atque ex nostro merito digni sumus auditu, ipsorum tamen perversitas ne impetremus obsistit. Fit etiam aliquando ut salutaria proorsus et precibus sollicitis, et devotis quæramus actionibus, nec tamen statim obtineamus quæ petimus, sed in futurum petitionis nostræ differatur effectus, sicut cum genibus flexis quotidie rogamus Patrem, dicentes: *Adveniat regnum tuum, idem tamen regnum non mox oratione finita, sed tempore congruo sumus accepturi.* Quod pia provisione nostri Conditoris constat actitari, ut, videlicet, desideria nostræ devotionis dilatione crescant, et incremento quotidiano magis magisque provecia, tandem perfectius capiant gaudia quæ requirunt. Inter quæ notandum quia cum pro peccantibus oramus, et si eorum salvationem impetrare nequimus, nequaquam tamen fructu precis nostræ privamur, quia etsi illi digni non sunt salvari, nos tamen amoris quem illis impendimus mercede donabimur, sicque in tali petitione implebitur nobis illa Domini promissio, qua ait:

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Intuendum enim quia non ait simpliciter *dabit, sed dabit, inquit, vobis,* quia etsi non eis pro quibus petimus dabit, nobis tamen, cum pro aliorum erratibus misericorditer intervenimus, præmium nostræ benignitatis restituet. Sequitur:

Usque modo non petistis quidquam in nomine meo. Non petierunt eatenus in nomine Salvatoris, quia dum ipsum Salvatorem visibili præsentia complecterentur, minus ad invisibilia salutis dona mentis intuitum erexerant. Sed et nostra fragilitas Patrem petens non in nomine Jesu, id est, Salvatoris petit, dum contra rationem suæ petit salutis, non ut apostolorum simplicitas corporali visu sui Salvatoris æternæ salutis petitione sit retardata, sed obstaculo propriæ cupiditatis ab intuitu dominicæ voluntatis impedita. Quid autem principaliter petendum, ac sine ulla dubietate eis qui fideliter in petendo perstiterunt sit parandum a Patre, Dominus subdendo manifestat, dicens:

Petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Ordo quippe sensus est: *Petite ut gaudium vestrum sit plenum, et accipietis.* Plenum ergo gaudium bea-

titudinem perpetuæ pacis appellat. Nam ut taceamus de gaudio reproborum, quo sibi luctum mercantur æternum, habent sancti etiam in præsentis gaudium de spe cœlestium bonorum, cum pro Domino terrenis exercentur adversis: habent gaudium cum amore fraternitatis suadente, discunt gaudere cum gaudentibus, et flere cum flentibus. Sed non est plenum gaudium quod fletu variante miscetur. Plenum quippe gaudium fit, ubi, nemine flente, cum solis datur gaudere gaudentibus. Ait itaque:

Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Ac si patenter dicat: Non fluxa sæculi gaudia, quæ et mœrore semper mista, et certo sunt sine obnoxia, sed illud singulare gaudium a Patre petite, cujus plenitudo nullo cujuslibet Inquietudinis attacku minuitur, æternitas nullo unquam termino dissolvitur. Si enim perstiteritis in petendo, procul dubio quæ petitis accipietis. De cujus plenitudine gaudii Petrus fidelibus scribit, dicens: *Credientes autem exsultabitis lætitia inenarrabili et glorificata, reportantes finem fidei vestræ salutem animarum vestrarum* (1 Petr. II). Petere autem hujusmodi gaudium est, non verbis tantummodo patriæ cœlestis introitum flagitare, sed et digna operatione pro ejus perceptione certare. Neque enim quidpiam utilitatis affert bene orando superna quaerere, qui non desistit perverse vivendo infimis implicari.

Hæc in proverbis locutus sum vobis. Venit hora, cum jam non in proverbis loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis. Illam nimirum horam significat, qua eis, peracta sua passione ac resurrectione, Spiritus sancti erat gratiam daturus. Tunc etenim spiritualiter intus instructi, spirituali dilectione succensî, quo perfectius omnia quæ de agnitione divinitatis mortalibus erant capienda, ceperant, eo ardentius sola quæ ad ejus visionem promerendam juvarent, petere ac desiderare curarent. Hoc est enim quod subjunxit:

Illo die in nomine meo petetis. Possumus horam quam pollicetur in futura vita intelligere, in qua palam de Patre annuntiat, id est, palam Patrem ostendet electis, quando, sicut Apostolus ait: *Videbimus eum facie ad faciem* (1 Cor. XIII). De qua annuntiatione dicit et Joannes: *Charissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus. Scimus enim quia, cum apparuerit, similes ei erimus, videbimus enim eum sicuti est* (1 Joan. III). Ubi veraciter in nomine Jesu petunt electi, dum pro nostra fragilitate intercedunt, quatenus ad suæ salvationis sortem pertingamus, a qua adhuc inter insidias hostium peregrinamur in terris, quam sanctorum petitionem aptissime in die futura promisit: *Illo*, inquit, *die in nomine meo petetis.* In die etenim petunt, quia non in tenebris pressurarum, ut nostra in præsentis, sed in luce sempiternæ pacis, et gloriæ beatorum spirituum pro nobis intercessio funditur. Possunt autem idem spiritus electorum in illa cœlesti civitate positi, etiam pro seipsis in nomine Salvatoris petere intelligi, quia, videlicet, tempus universali judicii et resurrectionis

corporum in quibus pro Domino certavere, venire desiderant. Unde et Joannes ait: *Vidi sub altare Dei animas interfectorum propter verbum Dei, et propter testimonium quod habebant* (Apoc. VI). Et clamabant voce magna dicentes: *Usquequo, Domine, sanctus et verus, non judicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra?* Ubi continuo subinfertur: *Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ, et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec implerentur conservi eorum, et fratres eorum.* Singulas quippe stolas albas nunc habent animæ, cum sola sua felicitate fruuntur; binas tunc accipient cum, impleto in fine numero fratrum, corporum quoque immortalium receptione lætantur.

Et non dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis. Quia enim Dominus noster Jesus Christus, et Deus et homo est, modo summa deitatis, modo humanitatis humilia loquendo designat. Quod enim dicit non rogaturum se Patrem, de discipulis propter consubstantialiam Patri divinitatis suæ potentiam dicit, in qua non Patrem ipse rogare, sed rogatam cum Patre consuevit donare. Quod vero Petro ait: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua* (Luc. 22); et de illo Joannes: *Advocatum, inquit, habemus apud Patrem, Jesum Christum justum* (1 Joan. II); propter dispensationem dictum est assumptæ humanitatis, cujus cum triumphum Patris ostendit oculis, pro nostra infirmitate propitius intervenit. Potest et ita non inconvenienter accipi quod ait: *Et non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis*, quia non de præsentis rogo, sed de futuro tempore posuit rogabo, quod, sanctis in interna pace receptis, non opus sit jam aliquid rogari de illis, quia nimirum tanta beatitudine donati sunt, quæ amplior esse non potest.

Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, et credidistis quia a Deo exivi. Non ita intelligendum est, quasi amor et credulitas discipulorum præcesserit amorem quo illos Pater amaret, merituinque humanum prius sit muneribus gratiæ cœlestis, cum apertissime dicat Apostolus: *Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia* (Rom. XI); sed ita potius, quia Pater illos gratuito amore prævenit, atque ad amandam credendumque Filium amando sustulerit, et quia ipsi agnitam filii dilectionem ac fidem pio et sollicito corde servaverint, majoribus eos donis paternæ dilectionis esse remuneratos. Non autem arbitrandum quia Pater sine Filio et Spiritu sancto amare, vel amoris possit munera dare. Nec rursus æstimandum quia Filius sine Patre et Spiritu sancto valet amari vel credi. Quod ergo ait: *Ipse enim Pater amat vos*, intelligendum est una cum Filio et Spiritu sancto amare, quos amore dignos judicat. Et quod adjunxit: *quia vos me amastis*, eadem ratione sentiendum est, quia quicumque Filium recte amat, hunc cum Patre et amorum Spiritu amat, quia quorum inseparabilis est natura divinitatis, horum una eademque sunt dona virtutis.

Exivi a Patre. et veni in mundum. Iterum relinquo

mundum, et vado ad Patrem. Exiit a Patre et venit in mundum, quia mundo visibilis apparuit in humanitate, qui erat invisibilis apud Patrem in divinitate. Exiit a Patre, quia non in ea forma qua æqualis est Patri, sed in assumpta creatura minor apparuit. Et venit in mundum, quia in forma servi quam accepit, etiam mundi hujus amatoribus se videndum præbuit. Iterum reliquit mundum, et rediit ad Patrem, quia ab aspectu amatorum mundi quod viderant abstulit, et se amatoribus suis æqualem Patri esse credendum docuit. Reliquit mundum, et rediit ad Patrem, quia humanitatem quam induit per ascensionem ad invisibilia perduxit. Hæc quidem verba Domini mystica, et sicut ipse testatur, in proverbii sunt dicta; sed discipuli quibus dicebantur adeo carnales adhuc erant, ut eorum profunditatem minime caperent, et non solum arcana dictorum, sed nec ipsam ignorantiam suam intelligerent, putantes simpliciter et dilucide prolata, quæ non intelligentibus proverbialia erant. Unde continuo responderunt:

Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis. Palam igitur eum loqui autumabant, cujus mysteria dictorum necdum comprehendere valebant. Quod autem adjungitur:

Nunc scimus quia scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a Deo existis, aperte ostendunt quia loquens ad eos Dominus de his maxime disputabat quæ illos delectabat audire, et quæ illi interrogare volebant, hæc ipsa præveniens eis ultro proferebat. Unde merito illum scire omnia quasi Deum, et quasi Dei Filium a Deo venisse credunt et consentiunt. Apertum namque divinitatis indicium est, cogitationum nosse secreta, Salomone affirmante, qui Deo supplicans ait: *Tu enim solus nosti corda omnium filiorum hominum (I Reg. viii).* Unde etiam Hieremias ait: *Tu autem, Domine Sabaoth, qui judicas juste, et probas renes et cor (Jerem. xi).* Neque hæc transeunter aut negligenter commemoranda, sed solerter invigilandum est, fratres mei, ut non verba tantum, et opera nostra, sed ipsa quoque cordium secreta divinis aspectibus digna reddamus. Non in templo nostri pectoris odiorum flamma, non invidiæ rubigo resideat, non inde turpis vel contumeliosi sermonis radix oriatur, non ibi meditatio facti nocentis in nascatur: memores simus dominicæ comminationis, qua dicitur: *Ego enim opera et cogitationes eorum venio ut congregem (Isai. lxxvi).* Et expulsis vitiorum ruderibus, talem cordis nostri paremus mansionem, cujus ipse d'gnetur inesse mansor, qui ejus inevitabilis inspector et iudex est. Sciendum autem quia triplex est modus cogitationum nequam: unus earum quæ deliberatione, et proposito peccandi mentem contaminant; alius earum quæ delectatione quidem peccati mentem perturbant, nec tamen hanc ad peccandi consensum pertrahunt; tertius earum quæ naturali motu mentem percurrentes, non tamen

A hanc ad perpetranda vitia illiciunt, quam a bonis quæ cogitare debuit impediunt, veluti est cum phantasmata rerum, quæ aliquando supervacue gesta vel dicta novimus, ad memoriam reducimus: quarum crebra retractatio, quasi importuna muscarum improbitas, cordis oculos circumvolare ac spiritualem ejus aciem inquietare magis quam excæcare consuevit. A cunctis autem his cogitationum nequam generibus castigari, monuit Salomon cum dicit: *Omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit (Prov. iv).* Cujus monita sequentes agamus solliciti, ut si quid consensu perpetrandi facinoris in animo deliquimus, cito hoc confessione et dignis pœnitentiæ fructibus abstergamus. Si delectatione peccandi nos tentari senserimus, noxiam delectationem crebris precibus ac lacrymis, crebra amaritudinis perpetuæ recordatione pellamus; et si nos solos ad hanc propulsandam sufficere non posse viderimus, fratrum quæramus auxilia, ut quod nostris viribus nequivimus, illorum consilio et intercessionem sumamus. *Multum enim valet deprecatio justis assidua;* et, sicut idem præmisit, *oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus, et si in peccatis sit, dimittentur ei.* Quia supervacuis cogitationibus ad integrum carere non valemus, has in quantum possumus, immissione bonarum cogitationum, et maxime frequentis Scripturarum meditatione fugemus, juxta exemplum Psalmistæ, qui dicit: *Quomodo dilexi legem tuam, Domine, tota die meditatio mea est (Psal. cxviii).* Petamus supernam clementiam, quod est vere in nomine Salvatoris petere, ut et cordis munditiam, et boni operis præstet efficaciam, et ante omnia illam sedula mente recolamus horam, illam citius venire optemus, in qua non jam per Scripturas loquatur nobis Dominus, sed palam de Patre annuntiet nobis, cum quo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VIII^a.

IN LITANIA MAJORE.

LUC. XI. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Petite, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperiatur vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur, etc.*

D Dominus et redemptor noster ad cœlestis regni gaudia nos pervenire desiderans, et nos eadem gaudia a se petere docuit, et nobis petentibus se hac daturum esse promisit. *Petite, inquit, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperiatur vobis.* Quæ nobis sunt verba Domini nostri, fratres charissimi, magnopere ac toto corde pensanda, quia, videlicet, regnum cœlorum non otiosus et vacantiis, sed petentibus, quærentibus, pulsantibus dandum, inveniendum et aperiendum, esse testatur. Petenda est ergo janua regni orando, quærenda recte vivendo, pulsanda perseverando. Non enim sufficit verbo tantummodo rogare, si non etiam quæ-

^a Thes. nov. Anecd. Marten., tom. V, lom. 9.

suerimus diligentius, et qualiter nobis sit vivendum A ut digni simus impetrare quæ poscimus, ipso attestante qui ait : *Non omnis qui dicit mihi : Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum ; sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum (Matth. vii)*. Non aliquid prodest bona inchoasse, si non quisque studeat ea quæ bene inchoaverat u-que ad finem firmiter perducere ; quin imo melius erat non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ; unde necesse est, fratres mei, ut petamus seduli, sine intermissione oremus, et procidamus ante Dominum, ploremus coram Domino, qui fecit nos. Et ut exaudiri mereamur, videamus sollicite qualiter nos vivere velit, quid nos facere jusserit qui fecit nos. Quæramus Dominum et confirmemur, quæramus faciem ejus semper ; et ut hunc invenire et videre mereamur, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, quia nonnisi casto corpore in die resurrectionis ad cælos sublevari, nonnisi mundo corde gloriam valent divinæ Majestatis intueri. Pulseamus et infatigabili desiderio æternæ beatitudinis aures pii Conditoris, nec deficiamus a cœptis priusquam, illo aperiente, de carcere mortis hujus eripi ac portam mereamur patriæ cœlestis ingredi. Nemo sibi de innocentia blandiatur, nullus suis actibus quasi qui misericordia justii judicis non egeat a precibus cesset ; quin potius, etiam cum se aliquid boni quis egisse cognoverit, quia qua hoc districtione iudicetur ignorat, tremens cum Propheta proclamet : *Ne intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (Psal. cxlii)*. Et cum beato Job : *Si justificare me volueris, os meum condemnabit me ; si innocentem ostendero, os meum me comprobabit (Job. ix)*. Memor illius semper apostolici sermonis, quia *si confiteamur peccata nostra, fidelis et justus est, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum ejus non est in nobis (I Joan. i)*. Neque rursus quispiam, considerata peccatorum suorum qualitate, seu quantitate, ab appetenda venia mentem desperando revocet. Neminem visa suorum putredine vulnerum, sui magnitudo languoris a salute quæranda retrahat. Magnam præbeat obtinendæ sanitatis fiduciam quod ipse Conditor noster medicus nobis fieri, ipse ad nos venire in carne, ipse infirmitates nostras suscipere ut sanaret, dolores nostros ut auferret, portare dignatus est. Ipse suum sanguinem pro nobis fudit, pro vita nostra mortem obtulit, ipse magis peccantium admissis pœnitentiæ remedia ostendit, dicens per præcursores suos : *Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira ? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ (Luc. iii)*. Et paulo post : *Qui habet, inquit, duas tunicas, det non habenti ; et qui habet escas, similiter faciat (Luc. iii)*. Ipse levioribus quotidianisque nostris erratibus, sine quibus hæc vita transigi non potest, quotidiana confessionis et intercessionis mutua medicamenta concessit, dicens

per apostolum Jacobum : *Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini (Jac. v)*. Ipse rogari ut præset admonet, qui animos inopum ad se rogandum largus donator erigit, *Omnis, inquit, qui petit accipit, et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur*. Non ergo dubitandum quod petentes accipimus, quærentes invenimus, pulsantibus nobis aperietur, quia nimirum fallere non potuit Veritas quæ promisit. Sed hoc est vigilantius intueendum, quia non omnes qui coram hominibus orare videntur, in conspectu æterni arbitri petere, vel quærere, vel cœlestis regni aditum pulsare probantur. Neque enim Propheta diceret : *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate (Psal. cxlii)*, si non aliquos invocare Dominum, sed non in veritate, cognosceret. B Invocant quippe Dominum in veritate, qui in hoc quod orando dicunt vivendo non contradicunt ; invocant Dominum in veritate, qui suas ei preces oblaturi primo jussa illius implere satagunt, qui dicturi ei in oratione : *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. vi)*, illud ejus mandatum impleverunt quod dicit : *Et cum stiteritis ad orandum, remittite si quid habetis adversus aliquem, ut ei Pater vester, qui in cælis est, dimittat vobis peccata vestra (Marc. xi)* ; unde de talibus apte Propheta subjungit : *Voluntatem timentium se faciet, et orationes eorum exaudiet, et salvos faciet eos (Psal. cxlii)*. Illi itaque in veritate Dominum invocant, qui eum timere comprobantur. Horum ipse, cum clamaverint, orationes exaudiet. Horum, cum ad se suspiraverint pia devotione, perdit. Hos, cum ex hac vita transierint, ad salutem sustollet æternam. At contra sunt qui Deum, sed non in veritate invocant ; quos redarguens Jacobus ait : *Petit et non accipitis, eo quod male petatis (Jac. iv)*. Male namque petunt, qui perseverantes in peccatis pro eisdem peccatis, quæ ipsi minime dimittunt, ut sibi a Domino dimittantur, imprudenter exorant, quales ipse per Isaiam reprobatur dicens : *Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis ; et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam : manus enim vestræ sanguine plenæ sunt (Isai. i)*. Quibus adhuc consulendo qua oratione possent impetrare quæ poscerent ostendit cum subdidit : *Lavemini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis (Ibid.)*. Male petunt qui vocem Domini jubentis venire, audire obtemperando contemunt ; et nihilominus Dominum suam vocem supplicantium exaudire miserando deposcunt : quos ipse repellens in Evangelio loquitur : *Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico (Luc. vi)*. De quibus et Salomon in Proverbiis : *Qui declinat, inquit, aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis (Prov. xviii)*. Male petunt, quia non supernæ mercedis intuitu, sed ad exemplum Pharisæorum humanæ gratia laudis longis incubant precibus, de quibus ipse testis et iudex terribilis terribiliter protestatur quia receperunt mercedem suam. Male petunt et ipsi qui terrena magis in oratione

quam cœlestia bona requirunt, quorum preces Apostolus in ipsa, de qua loquimur sententiâ, specialiter reprehendit. Cum enim dixisset : *Petit, et non accipitis, eo quod male petatis*, adjunxit continuo, *ut in concupiscentiis vestris insumatis* (Jac. iv). Neque autem prohibentur cives patriæ cœlestis in terra peregrinantes pro pace temporum, pro salute corporum, pro ubertate frugum, pro serenitate aurarum, pro ceteris vitæ hujus necessariis Dominum petere, si tantum hæc minime petantur, et si ob hoc solummodo petantur, ut, abundante viatico in præsentem, liberius ad futura dona tendatur : sed quia sunt qui temporalem quietem et prosperitatem a suo Creatore requirunt, non quidem ut eidem devotioribus animis obediant, sed ut abundantius commensationibus et ebrietatibus vacent, ut securius et licentius suis concupiscentiis, suæ carnis serviant illecebris, merito tales male petere dicuntur. Verum quod omnes hujusmodi petitiones, eo quod male petunt, accipere non merentur, studeamus nos, dilectissimi, et bene petere, et digni ad obtinenda quæ petimus existere : quod ita fit, si ea quæ Dominus jussit orando quaerimus, et quales nos ipse fieri docuit, tales ad orandum procedimus, et intenti in precibus donec impetremus insistimus. Si autem scire cupimus quæ ipse nos petere velit, audiamus nos illud evangelicum : *Quærite primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis* (Matth. vi). Regnum autem Dei et justitiam ejus quaerere est et cœlestis patriæ dona desiderare, et quibus justitiæ meritis ad hæc pervenire debeat indiesinenter inquirere, ne si a via forte quæ illuc ducit oberremus, pervenire quoniam nitimur minime queamus. Quod si verba Domini et Salvatoris nostri quibus nos de exemplo terreni parentis ad rogandum Deum Patrem hortatur, diligenter inspiciamus, citius agnoscimus quæ sit justitia, maxime quæ iter nobis cœlestis regni aperiat. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? aut si pisces, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ovum, nunquid porriget illi scorpionem?* Aperta etenim est comparatio hæc et cunctis audientibus ad intelligendum facillima, quia si homo quilibet mortalis ac fragilis et peccati adhuc carne gravatus petentibus se filiis, quos diligit, quæ bona habet, quamvis terrena et fragilia dare non denegat; multo magis Pater cœlestis petitoribus suis, suo timore et amore præditis, non defectiva in cœlis bona largitur. Juxta typicam intelligentiam, panis dilectionem significat, quia sicut ille principalis est cibus, ita ut sine eo mensa inops esse videatur, ita dilectio principalis est virtus, ita ut sine illa virtutes reliquæ spirituales virtutes esse videri nequeant, quia nimirum quicquid boni agitur in sola dilectione perficitur; unde dicit Apostolus quia si linguis hominum loqueretur et angelorum, et si habuerit prophetiam, et noscet mysteria omnia et omnem scientiam, et si habuerit omnem fidem, ita ut montes transferret, et si distribueret omnes facultates suas in cibos pauperum, et si traderet corpus suum,

ita ut arderet, charitatem autem non haberet, nihil illi prodest (I Cor. xiii). Charitas vera est, qua et Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute, et proximum tanquam nos diligere præcipimur. Nec tantum proximis et amicis, verum etiam inimicis perfectus quisque beneficium dilectionis impendere debet, Domino dicente : *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Orate pro persequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cœlis est* (Matth. v). In pisce autem fides non ficta exprimitur. Quomodo enim piscis sub tegmento aquarum nascitur, vivit, et alitur; sic et fides quæ in Deum est, quæ alterius vitæ gaudia per lamenta præsentia stultusque requirit, invisibiliter in corde gignitur, invisibili gratia Spiritus per aquam baptismatis consecratur, invisibili auxilio divinæ protectionis ne deficiat nutritur, invisibilium præmiorum intuitu quæque valet bona operatur, memor illius apostolici quia *ea quæ videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur æterna sunt* (II Cor. iv). Possumus et in hoc dicere, quia piscis in eo fidei typum teneat, quod sicut illecebris [F., in quietis] maris fluctibus tunditur, nec perimitur, ita fides firma, quantilibet adversantis mundi pressuris impugnetur, inconversa persistat, imo etiam de certamine gloriosior existat, adjuvante illo qui missis ad prædicanda ejusdem fidei dona discipulis ait : *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum* (Joan. xvi). Porro per ovum spei nostræ certitudo figuratur, quia in ovo nondum fetus cernitur, sed futuræ avis fetus speratur; et fideles quique nondum in præsentem supernæ patriæ gloriam, quam credunt, intuentur, sed futuram sperando præstolantur. Unde dicit Apostolus : *Si autem quod non videntur speramus, per patientiam expectamus* (Rom. viii). Hæc igitur sunt, fratres charissimi, bona quæ principaliter a Deo petere, hæc justitia regni quam ante omnia quaerere debemus, fides, videlicet, spes, charitas, quia sicut scriptum est : *Justus ex fide vivit* (Rom. i). *Sperantes autem in Domino misericordia circumdabit* (Psal. cxxi), et : *Plenitudo legis est dilectio* (Rom. xiii). *Omnis enim lex in uno sermone impletur : Diliges proximum tuum sicut teipsum* (Gal. v). Et iterum : *Dilectio proximi malum non operatur* (I Cor. xiii). Non est autem metuendum ne si gratiam dilectionis a Domino pia devotione quaeramus, si intimo ex corde dicamus : *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie* (Luc. xi); illorum cor nostrum rigore odiorum constringi permittat. Illuc etenim rigorem per duritiam lapidis insinuat, cum dicit : *Quis autem ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* (Luc. xvii.) Non est formidandum ne si fortitudinem fidei contra hostis antiqui tentamenta peccemur, toto ex corde dicentes : *Domine, auge nobis fidem*, ille nos infidelitatis sinat interire venenis. Jure enim nomine serpentis virus infidelitatis, quod per ipsum generi humano aspersum est, exprimitur, cum dicitur : *Aut si pisces petit, nunquid pro pisce serpentem dabit illi?* Non est timendum ne si spem bonorum cœlestium, per quam præ-

sentia adversa simul et prospera contemnere possumus, a Domino postulemus; ille auditum avertat et nos desperatione futurorum retro respicere, id est, ea quæ reliquimus patiamur labentis sæculi commoda virentia requirere. Recte namque immutatio boni propositi nociva, et concupiscentiæ carnalis repetitio, veneno scorpionis, quod retro est, quod in cauda gestat, comparatur, cum dicitur: *Aut si pelierit ovum, nunquid porriget ei scorpionem?* Hæc itaque petamus a Domino, fratres, ut, scilicet, alimentum nobis puræ charitatis, sinceræ fidei, certæ spei tribuat, ut duritiam odiorum, ut perfidiæ virus, et aculeum nobis desperationis qui ad vitam caducam retrahere solet auferat, et absque ulla dubietate quod petimus accipiemus. Ait enim veridica voce Joannes apostolus, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos; sed et ipse Dominus certam nobis fiduciam dat impetrandi quæ recte petimus, cum subjungit: *Si ergo vos cum sitis mali, vobis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se?* Malos autem discipulos vocat, qui utique, quantum ad humanum judicium spectat, boni erant, quia nimirum nemo est qui in hac via a cunctis valeat immunis esse delictis, Salomone attestante qui ait: *Quia non est homo justus in terra qui faciat bonum et non peccet* (Eccle. vii). Unde providens qui gravibus peccantium reatibus grandiora pœnitendi medicamenta demonstrat, ipse quotidianos electorum erratus, qui verbo maxime vel cogitatu contingunt, quotidianis orationum studiis docet debere curare: quos inter alia sic orare præcipit: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (Math. vi). Vel certe malos appellat discipulos, quia in comparatione divinæ bonitatis omnis creatura mala esse probatur, dicente Domino: *Nemo bonus nisi unus Deus* (Marc. x), cum tamen participatione ejusdem bonitatis divinæ rationalis creatura bona fieri posse cognoscitur; unde et Dominus pia promissione testatur, quia *Pater de cælo dabit spiritum bonum petentibus se* (Luc. xi); ut profecto ostendat, quia qui seipsis mali sunt, per acceptam Spiritus gratiam boni possunt effici. Spiritum bonum petentibus dandum a Patre pollicetur, quia sive fidem, spem, charitatem, sive alia qualibet bona

A mundum unde sit non habet. Cum in operibus bonis profectum concupiscens dixisset: *Domine, ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam* (Psal. cxlii), statim quo hunc ordine consequi deberet ostendit cum dicit: *Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam, cujus vestigiis juxta modulum nostrum, fratres charissimi, adhærentes, potamus Deum Patrem, ut Spiritus sui gratia nos in viam rectæ fidei, quæ per dilectionem operatur, inducat. Et ut optata mereamur obtinere, taliter vivero studeamus, ne tanto Patre simus indigni, quin potius mysterium regenerationis quo in baptismate filii Dei sumus electi, illibato semper corpore pariter et mente servemus. Certum namque est, quasi summi Patris mandata sectamur, remunerabit nos hæreditate sempiternæ benedictionis, quam nobis ante sæcula paravit, per Jesum Christum Dominum nostrum qui cum eo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA IX.

IN ASCENSIONE DOMINI.

LUC. xxiv. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me.*

Ascensurus in cælum Dominus primo discipulos de mysterio suæ fidei diligenter instruere curavit, ut tanto certius hanc mundo prædicarent, quanto eam et ab ipso veritatis ore percepissent, et prophetarum ore jamdudum præsignatam fuisse cognoscerent. Apparens enim post resurrectionis triumphum, juxta hoc quod modo, cum Evangelium legeretur, audivimus: *Hæc sunt, inquit, verba quæ locutus sum ad vos cum essem vobiscum, id est, cum simile vobis adhuc corpus corruptibile ac mortale gestarem, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me.* Impleta in se dicit sacramenta quæ Moyses, prophetæ et psalmista prædicaverunt: unde liquido patet quia una est Ecclesia in omnibus sanctis ejus, eadem fides electorum omnium, præcedentium videlicet et subsequentium carnalem ejus adventum, quia nimirum sicut nos per fidem transactæ incarnationis, passionis ac resurrectionis illius salvamur, ita et illi futuram ipsam incarnationem, passionem ac resurrectionem certissime credentes, per eundem vitæ auctorem salvari sperabant: quod bene duo viri illi qui botrum de terra repositionis ad populum in deserto expectantem in vecte portabant, insinuant (Num. xiii). Botrus quippe vecti impositus Dominus est in cruce exaltatus, qui dicit: *Ego sum vitis vera* (Joan. xv). Et alibi poculum vini discipulis porrigens: *Hic est calix, inquit, novum testamentum in meo sanguine, quod pro vobis fundetur* (Luc. xxii). De quo et Ecclesia: *Botrus Cyprî, inquit, dilectus meus mihi* (Cant. i). Portant autem botrum in vecte duo viri, per quem populo ubertatem terræ repositionis astruant, quia prædicatores utriusque testamenti, qui gloriam patris cælestis Domino revelante didicerunt, iidem

passionis illius arcanam populis intimare non cessant, quo per hoc conjici possit quanta fidelibus præmia sit daturus in cælis, qui pro illorum salute Filium suum unigenitum passurum misit ad terras. Quod autem duo portantes botrum similiter quidem eum portare, sed non similiter valebant intueri, hoc nimirum significat, quod Salvator ipse discipulis suæ visionis gratia glorificatis ait : *Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quia multi prophetæ et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt, et audire quæ auditis, et non audierunt (Matth. xiii).* Vel certe illud quod unum eundemque Dominicæ crucis triumphum prius prophetæ et Moyses quam apostoli noverant et prædicabant; sed prophetæ aliquoties hoc figuratis velatisque sermonibus; apostoli autem apostolorumque successores, patefacta luce Evangelii, semper aperte prædicabant, ita ut nunc omnis populus Christianus scire et consisti debeat fidem quam eo tempore pauci admodum et perfectiores quique noverant, quamvis omnis populus etiam tunc ejusdem mysteria fidei in legalibus ceremoniis typice portaret; unde hic dicitur quia Dominus, consummatis incarnationis suæ sacramentis, aperuit discipulis suis sensum ut intelligerent Scripturas. Aperuit discipulis sensum, ut ea quæ obscure prophetæ dixerunt, ipsi palam intelligere, atque intelligenda credentibus tradere possent. Aperuit illis sensum ut intelligerent, quia quæcumque ille in carne gessit vel docuit, hæc eadem eum prophetæ acturum docturumque esse prædixerant.

Et dixit eis : Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat pati Christum, et resurgere a mortuis die tertia, et prædicari in nomine ejus pœnitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma. Nomen Christi et ante passionem resurrectionemque illius jam olim prophetarum, ut diximus, patrumque fides noverat, Petro attestante, qui de eisdem loquens ait : Sed per gratiam Jesu credimus salvari quemadmodum et illi (Act. xv). Peracta autem passione ac resurrectione, sed et ascensione ejus ad cælos, ejusdem nominis illius fides non solum posteris eorum, genti videlicet Judææ, latius apertiusque prædicatur, sed et exteris nationibus eadem superæa miseratione revelatur. Ideo ergo Christum venire in carne, pati, ac resurgere oportebat, quia genus humanum aliter ad vitam institui, a morte redimi, ad spem resurrectionis informari, quam per ipsius præsentiam, passionem, et resurrectionem, minime valebat. Bene autem prædicatio pœnitentiæ et remissionis peccatorum in confessione nominis Christi ab Hierosolymis incipit, ut ubi doctrinæ et virtutum ejus magnificentia, ubi passionis triumphus, ubi resurrectionis et ascensionis sunt gaudia perfecta, ibi prima fidei illius radix ederetur, primus Ecclesiæ nascentis quasi magnæ cujusdam vineæ surculus plantaretur: quæ perinde, multiplicato verbi germine, in totam mundi latitudinem doctrinæ suæ palmites extenderet, completo Isaïæ vaticinio quo dixit quia *de Sion exibit lex, et verbum Domini de*

Hierusalem, et judicabit gentes, et arguet populos multos (Isai. ii). Bene autem prædicatio pœnitentiæ et remissionis peccatorum, quæ in gentes idololatræ et variis pollutas sceleribus erat evangelizanda, ab Hierosolymis sumit initium, ne ullus scilicet, suorum magnitudine facinorum perterritus, de impetranda venia, si dignum pœnitentiæ fructum faceret, dubitaret, quando etiam Hierosolymitis, qui Filium Dei blasphemavere et crucifixere indultum esse constaret.

Vos autem, inquit, estis testes horum; et ego mitto promissum Patris mei in vos. Promissum Patris gratiam dicit Spiritus sancti, de quo in Evangelio Joannis multa illis ante passionem suam locutus est, ex quibus est illud : Cum autem venerit P. ractetus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me, et vos testimonium perhibebitis (Joan. xv). Et in Actibus Apostolorum : *Præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris, quam audistis, inquit, per os meum, quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies (Act. i).* De cujus promissi expectatione hic quoque subinfertur cum dicitur :

*Vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Virtutem autem eis ex alto superventuram pollicetur, quia quamvis et antea Spiritum sanctum habuerint, plenius tamen hunc, illo ad cælos ascendente, perceperunt. Nam et ante passionem ejus per Spiritus sancti potentiam multa dæmonia ejiciebant, multos sanabant ægrotos, verbum vitæ quibus valere prædicabant, et ipso resurgente a mortuis specialius sunt ejusdem Spiritus gratia recreati, quando sicut Joannes scribit : *Insufflavit et dixit eis : Accipite Spiritum sanctum : quorum remisistis peccata, remittantur eis (Joan. xx).* Sed majori ejus virtute sunt ex alto induti, cum post decem dies Assumptionis Dominicæ, hunc in linguis igneis susceperunt, et tanta per eum sunt fiducia fortitudinis inflammati, ut nullis principum terribibus, quin omnibus in nomine Jesu loquerentur, potest prohiberi.*

*Eduxit autem eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis. Quia Redemptor noster in carne apparuit, ut peccata tolleret, meritum primæ maledictionis auferret, hæreditatem credentibus perpetuæ benedictionis donaret, recte cuncta quæ in mundo gessit, in verba benedictionis conclusit, ostendens seipsum esse de quo dictum est : *Etenim benedictionem dabit qui legem dedit (Psal. lxxxii).* Et bene eos quibus benediceret, in Bethaniam, quæ *domus obedientiæ* interpretatur, eduxit, quia nimirum contemptus et superbia maledictionem, obedientia meruit benedictionem. Nam et ipse Dominus, ut amissam benedictionis gratiam mundo restitueret, factus est obediens Patri usque ad mortem, et solis eis, qui in sancta Ecclesia divinis student obtemperare præceptis, benedictio vitæ cælestis tribuitur. Nec prætereundum est quod Bethania in latere montis Oliveti posita narratur. Sicut enim Bethania obedientem Domini mandatis Ecclesiam,*

ita mons Oliveti ipsam Redemptoris nostri personam multum decenter exprimit, qui in carne apparens, et altitudine dignitatis, et spiritualis gratia virtutis, omnes qui puri homines sunt sanctos antecellit; unde et illi canitur in Psalmis, quia *unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis* (Psal. xlv). Et ipse, sicut etiam præseus sancti Evangelii lectio testatur, ejusdem sanctæ unctionis munus suis consortibus, hoc est fidelibus promisit, nec multo post tempore, sicut novimus, quod promiserat misit. Si autem quem delectat audire quomodo domus obedientiæ, id est, Ecclesia sancta in ejusdem montis Oliveti sit latere constructa, legamus Evangelium Joannis, ubi, passione ejus in cruce completa, unus militum laeura latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Hæc sunt etenim sacramenta quibus

Ecclesia in Christo nascitur et nutritur: aqua, videlicet, baptismatis, qua abluitur a peccatis, et sanguis calicis Dominici, quo confirmatur in donis. Quæ quia Spiritus quoque sancti chrismate, ut perfici valeat in die redemptionis, signatur, recte mons in cujus latere civitas sancta sita est, in quo benedictionis gratia datur, mons Olivarum vocatur.

Et factum est, inquit, dum benediceret illis, recessit ab eis, et frebatur in cælum. Notandum quod, benedictione discipulis data, Salvator ascendit ad cælos, simulque memoriæ commendandum quod sicut in Actibus eorum legimus, ipsis ascensum ejus aspectantibus apparentes angeli dixerunt: *Sic veniet quæmadmodum vidistis eum euntem in cælum* (Act. 1), atque omni instantia laborandum, ut sicut in eadem carnis forma ac substantia qua ascendit Dominus ad judicandum descendet, sic etiam qui benedicens apostolis abiit, benedictione sua nos, cum redierit, digno efficiat, eorumque in sorte collocet, quibus ad dextram stantibus dicturus est: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum* (Matth. xxv).

Et ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, et erant semper in templo, laudantes et benedicientes Deum. Et semper, et in hoc maxime loco, fratres charissimi, meminisse nos decet sermonis Domini, quo discipulos glorificans, sicut paulo superius retulimus: *Beati, inquit, oculi qui vident quæ vos videtis* (Matth. xiii). Quis etenim dicere, quis digne valeat cogitare quam beata compunctione oculos ad terram deflexerint, quibus ipsum quem adorabant cæli Regem, devicta mortalitate quam assumpsit ad paternæ claritatis solium jam redire conspexerint! quam dulces lacrymas, quanta spe ac lætitiâ ferventes, pro ingressu patriæ cælestis iuderint, quo Deum ac Dominum suum partem suæ naturæ jam ferre cernebant! Merito ergo tali spectaculo refecti, postquam adoraverunt in loco ubi steterunt pedes ejus, postquam vestigia quæ novissime a fixit lacrymis rigavere profusis, confestim rediere Hierosolymam, ubi adventum sancti Spiritus expectare

sunt jussi, et ut digni promissis cælestibus existerent, erant semper in templo laudantes, et benedicientes Deum, scientes certissime quia illa solummodo cond. Spiritus sanctus invisere et inhabitare dignatur, quæ locum orationis frequentantia, quæ laudi et benedictioni divinæ viderit esse dedita. Unde in Actibus apostolorum legitur de ipsis: *Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione* (Act. 1). Quod nobis est testimonium operis apostolici solerter imitandum, videlicet, ut qui cælestia promissa habemus, qui pro his accipiendis sedulo supplicare præcipimur, et omnes ad orandum conveniamus, et in oratione persistamus, et unanimes Dominum devotione prece cur. Nec dubitandum est quod sic nobis orantibus pius Conditor auditum accommodare, et Spiritus sui gratiam nostris quoque cordibus infundere dignabitur, quod nostros quoque beatos faciet oculos, etsi non ut apostolorum, qui commorantem in mundo Dominum, qui docentem et miracula facientem, qui post triumphum mortis resurrexisset atque ad cælos redeuntem videre meruerunt; certe ut eorum de quibus Thomæ apostolo dicit: *Quia vidisti me, credidisti; beati qui non viderunt et crediderunt* (Joan. xxviii). Cunctis etenim credentibus, sive illis qui incarnationis ejus tempora nascendo præcesserunt, sive his qui cum in carne viderunt, sive nobis qui post ejus ascensionem credimus, communis est illa piissima ejus repromissio qua dicit: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v).

Hæc de lectione Evangelii, prout potuimus, exponendo transcurramus; sed quia in eadem lectione apertum discipulis sensum ad intelligendum Scripturas audivimus, libet de ipsis prophetarum scripturis aliqua ad memoriam reducere, gaudiumque evangelicæ solemnitatis etiam propheticæ assertionis accumulare ac condire præconiis. Loquitur ergo de hac solemnitate Psalmista: *Ascendit Deus in jubilatione: Dominus in voce tubæ* (Psal. xlv). Ascendit quippe in jubilatione, quia lætantibus de sublevationis ejus gloria discipulis, cælum petit. Ascendit et in voce tubæ, quia præconantibus angelis reditum ejus ad judicandos vivos et mortuos, selem regni cælestis adiit. Qualiter autem Deus ascenderit, qui semper ubique præsens de loco ad locum mutabilis non est, idem alibi testatur dicens: *Qui ponit nubem ascensum, qui ambulat super omnes pennas ventorum* (Psal. ciii). Nubem namque dicit substantiam humanæ fragilitatis qua se Sol justitiæ ut ab hominibus ferri posset induit. Unde dicit Isaias: *Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingreditur Ægyptum, et commovebuntur simulacra Ægypti a facie ejus* (Isai. xix). Super nubem quippe levem Dominus ascendit, ut ingressus Ægyptum ejus simulacrâ subverteret, quia *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. 1), quia immune ab omni sorte iniquitatis corpus assumpsit, in quo mundum ingrediens, idololatriæ

* Hic Beda respicere videtur ad illa beati Paulini Nolanensis episcopi verba, epist. 51, ad Severum: « Mirum vero inter hæc, quod in basilica Ascensionis...

impressam divinatorum pedum venerationem arena conservat, ut vere dici possit: *Adoramus in loco ubi steterunt pedes ejus.* »

ritum destrueret, nigraque ac tenebrosis gentilium cordibus verum divinitatis lumen aperiret. Per naturæ humanæ nubem de loco ad locum venire dignatus est qui loco non clauditur: in hæc irrisiones, et flagella, et mortem quoque voluit pati qui impassibilis semper in divinitate permanet; per hanc resurrectionis virtute coronatam ascendit in cælum qui potentia divinitatis cælum implet et terram. Hanc super pennas ventorum evexit, cum assumptam de terris non solum super universa aeris hujus spatia, sed etiam ætheris altitudinem sustollens, in majestatis paternæ dextra collocavit. De hac assumptæ humanitatis gloria etiam Amos ait: *Qui ædificat in cælum ascensionem suam, et promissionem suam super terram fundit* (Amos ix). In cælum quippe ascensionem suam ædificavit qui humanam sibi carnem et animam, in qua cælum subire posset, ipse creavit. Promissionem vero suam super terram fudit, quia, misso desuper Spiritu, omnes terrarum fines gratia suæ fidei, ut promiserat, implevit: cujus gratiam promissionis Psalmista et venturam in Spiritu prævidens, et citius venire desiderans, ait: *Exaltare super cælos, Deus, et super omnem terram gloria tua* (Psal. lvi). Ubi aperte significat quia priusquam Redemptor noster, assumpta mortali carne, mortis regnum dirueret, notus tantum in Judæa erat Deus, in Israël magnum nomen ejus. At ubi resurgens a mortuis cæli alta Deus homo perstravit, toto jam terrarum orbe nominis ejus gloria prædicatur et creditur.

Nec verbis solummodo prophetæ, verum etiam gestis ejusdem Dominicæ ascensionis prædicavere mysterium. Nam et septimus ab Adam Enoch translatus de mundo, et Elias in cælum sublevatus aerium, ascensuro super cælos Domino testimonium præbuerunt. Et quidem Enoch in eo quod septimus ab Adam progenuit est figuravit Dominum, non consueto mortalis naturæ ordine, sed Spiritus sancti potentia concipiendum et nasciturum, Spiritus sancti gratiam omnem, quæ septiformis a propheta describitur, in eo singulariter requieturam, ipsum in Spiritu sancto baptizaturum, et ejusdem Spiritus dona credentibus esse daturum. In eo autem quod trecentis sexaginta quinque annis priusquam transferretur apud homines vixit, qui est numerus dierum anni solaris, ejus futuram in carne conversationem designavit, qui ascensurus ad cælos unicam se mundi lucem esse monstravit. *Ego sum, inquit, lux mundi; qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite* (Joan. viii). Unde a Propheta sol mystice vocatur, quia ipse nimirum cunctas mundi partes a solis Ortu usque ad Occasum, ab Aquilone usque ad Meridiem, gratia fidei et veritatis illustrare dignatus est. Porro hoc quod Enoch, qui translatus est *Dedicatio*, interpretatur, significat eum qui resurgens a mortuis ascendit in cælum, et nunc ad consecranda corda fidelium pignus sui Spiritus dare, et in futuro perfectam ex omni parte Ecclesiam in gaudio resurrectionis et perpetuæ solemnitatis inducere dignatur.

* Plinii verba sunt hæc, lib. v Hist. natur., c. 15,

A At vero Elias abundantiore miraculo figuram hujus Dominicæ festivitatis prætulit. Cum enim instaret tempus quo tolleretur de-mundo, venit ad Jordaneis cum discipulo Eliseo, et involuto pallio suo percussit aquas: quæ divisæ sunt, et transierunt ambo per siccum, dixitque ad Eliseum: *Pocula quid vis ut faciam tibi antequam tollar a te. At ille: Obsecro, inquit, ut fiat duplex spiritus tuus in me* (IV Reg. ii). Cum incedentes sermocinarentur, ecce curru igneo repente raptus, Elias, ut Scriptura ait, ascendit quasi usque in cælum. Qua adjectione significatur quod Elias non in ipsum cælum ut Dominus noster, sed in alta tantum aeris hujus sublevatus est, ac deinde invisibiliter ad paradisi gaudia relatus. Levavitque Eliseus pallium Eliæ quod ceciderat ei. Et veniens ad Jordaneis percussit eo aquas, atque invocato Deo Eliæ, divisit et transiit. Notet ergo dilectio vestra, fratres mei, quam ordinate figura concinat veritati. Venit Elias ad Jordaneis, et exutus pallio suo percussit aquas ac divisit. Venit Dominus ad fluvium mortis, quo genus humanum mergi consueverat, et exuens se ad tempus habitu carnis quam assumpserat, mortem moriendo percussit, ac vitæ nobis iter resurgendo patefecit. Recte etenim per Jordaneis fluxus nostræ mortalitatis ac defectus exprimitur, quia et Jordanis Latine Descensus eorum dicitur, et ipse fluvius in mare Mortuum influens a laudabiles suas ibi perdit aquas. Transit autem Elias diviso amne per siccum, transit et Eliseus, qui a resurgens a mortuis Salvator fidelibus suis quoque spem resurgendi tribuit. Transito Jordane, Elias dedit optionem Eliseo postulandi quæ vellet; et Dominus, impleta resurrectionis gloria, plenius discipulorum sensibus inseruit quod et antea promisit: *Qua quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam* (Joan. xv). Petiit Eliseus ut fieret spiritus Eliæ duplex in se, et edocti a Domino discipuli promissam Spiritus gratiam accipere desiderabant: quam non uni tantum genti Judææ, quam ipse præsens in carne docuit, sed et cunctis per orbem nationibus prædicare sufficerent. Annon duplicem Spiritus sui gratiam pollicebatur, cum ait: *Qui credit in me, opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet* (Joan. xiv)? Sermocinantibus Elia et Eliseo subito currus et equi ignei rapuerunt Eliam quasi usque ad cælum: qui profecto currus et equi angelicæ sunt intelligendæ virtutes, de quibus scriptum est: *Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos ignem urentem* (Psal. cxlii). Horum namque Elias subsidio, utpote homo purus, quo a terra tolli posset egebat, et Dominus cum apostolis colloquens subito videntibus illis elevatus est, etsi non angelico fultus auxilio, angelico tamen comitatus obsequio, vereque assumptus est in cælum, angelis quoque ad ipsum attestantibus, qui illis dixerunt: *Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum* (Act. i). Sublevatus ad cælum, Elias dimisit Eliseo pallium quo erat indutus. Ascendens in cælum, Dominus sacramenta humanitatis assumptæ discipulis, imo omni

quem vide, si lubet.

Ecclesiæ, quibus sanctificaretur et in virtute dilectionis calefieret, reliquit. Assumens Elisens pallium Eliæ percussit eo aquas Jordanis, et ubi invocavit Deum Eliæ, divisæ sunt, et transiit. Assumpserunt apostoli, assumpsit instituta per eos Ecclesia sacramenta sui Redemptoris, quibus spiritualiter erudita, abluta, et consecrata; ipsa quoque, invocato nomine Dei Patris, impetum mortis superare, ejusque obstaculo contempto, ad vitam transire didicit sempiternam.

Hanc ergo Dominicæ ascensionis gloriam, fratres charissimi, quæ prius prophetarum et dictis signabatur et gestis, et post in ipso Mediatore nostro completa est, tota devotione veneremur, et ipsi quoque ut ejus vestigia sequi, atque ad cœlos mereamur ascendere, interim salubriter humilicemur in terra, memores semper quia, sicut Salomon ait, *Superbum sequitur ignominia, et humilem spiritu sequitur gloria* (Prov. xxix). Ecce in ascensione Redemptoris nostri, quo nostra sit omnis intentio dirigenda didicimus; ecce, ascendente ad cœlos Mediatore Dei et hominum, patefactam hominibus cœlestis patriæ januam cognovimus. Ad hujus ergo patriæ perpetuam felicitatem omni studio festinemus. In hac quia necdum corpore possimus, desiderio semper et mente versemus. Juxta vocem egregii prædicatoris, quæ sursum sunt quæramus, ubi Christus est in dextra Dei sedens, quæ sursum sunt sapiamus, non quæ super terram. Quæramus illum et confirmemur spe inventionis. Quæramus faciem ejus semper, ut cum ipse qui placidus ascendit terribilis redierit, nos paratos inveniat, quos se cum ad festa supernæ civitatis introducat Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA X.

IN DOMINICA POST ASCENSIONEM DOMINI.

JOANN. xv. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me, etc.*

Ex multis sancti Evangelii locis invenimus quia discipuli ante adventum Spiritus sancti minus capaces erant ad intelligenda arcana divinæ sublimitatis, minus fortes ad toleranda adversa humanæ pravitatis, sed eis adveniente Spiritu cum augmento divinæ cognitionis, data est etiam constantia vincendæ humanæ persecutionis. Unde illis Dominica promissione nunc dicitur:

Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis. Notandum autem imprimis quod Dominus Spiritum veritatis, et a se mittendum esse testatur, et eundem mox a Patre procedere subjungit, non quia idem Spiritus aliter a Patre procedit quam a Filio mittitur, aut alio tempore a Patre procedit [Al. om. quam a Filio... procedit], quam cum a Filio mittitur, sed ideo Filius cum a se mitti, et a Patre

dicit procedere, ut aliam Patris, aliam esse suam personam designet, atque ut [Al. om. ut] in eadem distinctione personarum unam esse operationem, ac voluntatem suam cum Patris voluntate et operatione denuntiet. Cum enim ejusdem Spiritus gratia datur hominibus, mittitur profecto Spiritus a Patre, mittitur et a Filio; procedit a Patre, procedit et a Filio, quia et ejus missio ipsa processio est qua ex Patre procedit et Filio. Venit et sua sponte, quia sicut cœqualis est Patri et Filio, ita eandem habet voluntatem cum Patre et Filio communem. *Spiritus enim ubi vult spirat* (Joan. iii). Et sicut Apostolus, enumeratis donis cœlestibus, ait: *Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult* (I Cor. xii). Adveniens autem Spiritus testimonium perhibuit de Domino, quia discipulorum cordibus [Al. add. pro Deo] spirans, omnia quæ de illo erant scientia non talibus, clara illis hæc revelavit: quod videlicet æqualis et consubstantialis erat Patri ante sæcula, quod consubstantialis nobis factus est in fine sæculorum, quod de Virgine natus sine peccato vivit in mundo, quod quando voluit et qua voluit morte transiit de mundo, quod veraciter resurgendo mortem destruxit, quod [Al. om. quod] veram in qua passus et resurrexit carnem ad cœlos ascendendo levavit atque in paternæ gloriæ dextera constituit, quod omnia prophetarum scripta illi testimonium perhibent, quod confessio nominis ejus usque ad fines erat propaganda terrarum, cæteraque fidei illius mysteria Spiritus sancti testimonio sunt reserata discipulis. Neque illis tantummodo, sed et omnibus qui per verbum eorum credunt in Dominum, quidquid recte sapiunt, ejusdem Spiritus est munere concessum. *Ille ergo, inquit, testimonium perhibebit de me, et vos testimonium perhibebitis*, quia quæ Spiritu intus doctere perceperunt, hæc abjecto timore pristino foris loquendo et aliis ministrabant. Ipse namque Spiritus corda eorum et scientia veritatis illustravit, et ad docenda quæ nosset culmine virtutis erexit: unde recte apud Isaiam: *Spiritus idem fortitudinis et scientiæ nuncupatur* (Isa. xi). Est enim Spiritus scientiæ, quia per ipsum quæ recte agere, vel etiam cogitare debeamus, agnoscimus; est et fortitudinis, quia etiam per ipsum, ut quæ bene

novimus operemur, accipimus, ne adversitate aliqua a bonis quæ cepimus repellamur.

Et vos, inquit, testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis. Nam [Al., Cum] data Spiritus gratia etiam hoc fiduciam discipulorum juvit quod ab initio erant cum Domino, ideoque quæ apud illum viderunt et audierunt, absque ulla ambiguitate prædicare valebant. Unde bene Petrus alium pro Juda ordinare volens apostolum, non hunc neophytum, sed probatum ex tempore curavit eligere dicens: *Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore quo intra vit et exivit inter nos Dominus Jesus, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis* (Act. i). Hinc ipse gentibus Christum evangelizans, confidenter

aiebat : *Hunc Deus suscitavit tertia die, et dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo, nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis (Act. x).* Sed quia crescentibus electorum meritis statim crescere solet antiqui hostis invidia, quæ vel per seipsum latenter, vel per homines suæ malignitati subditos patenter, inchoata pietatis germina conatur obruere, recte Dominus promissa discipulis prædicandi fiducia persecutionem quoque eorum qui eidem prædicationi resisterent pariter exortationem ostendit cum subdidit :

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. Curavit namque pius magister futura discipulis pravorum bella prædicere, quo minus hæc eos venientia possent offendere, quia solent nimirum levius ferri adversa quæ possunt ante prænosci. Nam quæ imparato ac non prævidenti animo mala ingeruntur, gravius hunc sæpe ab integritatis suæ statu dejiciunt. Unde bene Salomon admonet dicens : *Fili, accedens ad servitum Dei, sta in justitia et timore Domini, et præpara animam tuam ad tentationem.* Non solum vero discipulos Salvator a contribulium societate pellendos, sed ab eis etiam mortis pericula passuros fuisse præmonuit. Nam sequitur :

Sed venit hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Arbitrabantur autem obsequium se Deo præstare Judæi in eo quod ministros Novi Testamenti odii insequabantur et mortibus : quia, sicut illis testimonium perhibet Apostolus, *Æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam (Rom. x).* Et de seipso [At., se ipse] loquitur : *Et ego quidem existimaveram me adversus nomen Jesu Nazareni debere multa contraria agere, quod et feci Hierosolymis (Act. xxvi).* Prædictis ergo pressuris adversantium repente quasi consolans discipulos adjunxit :

Sed venit hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Ac si aperte dicat : *Bella quidem tribulationum a contribulibus vestris estis passuri, sed eo tolerabilius hæc suscipite, quo non tam odio vestri, quam divinæ legis æmulatione vobis ingerentur.* Cujus memor admonitionis beatus martyr Stephanus, flexis genibus pro his qui se interficiebant, pia voce supplicabat, dicens : *Domine, ne statuas illis hoc peccatum (Act. vii).* Arbitrabantur ergo legis æmulatores obsequium se præstare Deo, dum præconibus gratiæ necesse inferrent : sed frustra legem quæ per famulum data est, defendunt, qui gratiam quam ipse Filius offert, accipere renuunt. Incassum se Deo Patri placere æstimant, qui Dei Filium contemnere, imo etiam persequi ac blasphemare laborant. Unde recte subjungitur :

Et hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me. Quia enim Filius in Patre, et Pater est in Filio, et qui videt Filium, videt et Patrem (Joan. xiv). patet profecto quod quicumque Filii credulitati obstinata mente resistant, nec Patrem nosse pro-

hantur. Unde etiam idem Joannes veritatem divinæ unitatis insinuans, ait : *Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet : qui confitetur Filium, et Patrem habet (I Joan. ii).* Et iterum : *Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit eum qui natus est ex eo (I Joan. v).* Verum quia discipuli, qui Patrem bene noverant et Filium, multa pro ejusdem scientiæ defensione ac propalatione fuerant passuri, provida Dominus admonitione subjungit :

Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora eorum, reminiscamini quia ego dixi vobis. Magnopere pensandum est, quod ait, *Ego dixi vobis, ego qui pro vestra vita ac salute moriturus sum, qui vos meo sanguine redempturus, qui vos in tribulatione semper adjuturus, qui æterna vobis præmia post tribulationem daturus sum.* Magnum quippe certantibus levamen, magnam consolationis gratiam præstat, quando ille certamina eadem futura prædixisse reminiscitur, qui et milites suos ne vinci possent adjuvare, et ne incassum vincant immortalem post prælia solet rependere palmam. Qui enim hic horam persecutionis [At., iniquorum persecutionem] venturam præmonuit, ipse paulo post in eadem persecutione suum fidelibus auxilium pollicetur, dicens, *In mundo pressuram habebitis; sed confidite: ego vici mundum;* ipse alibi legitime certantibus coronam vitæ repromittit, dicens : *Beati qui persecutionem patientur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum (Matth. v).* Hæc de evangelica lectione, fratres charissimi, breviter explanando transcurrimus, nunc libet de ipsa, quam colimus, Quinquagesimæ solemnitate subtilius aliquid loqui. Sicut enim imminentibus solemnibus paschalibus Quadragesimam jejuniorum observantia celebravimus, sic eisdem peractis, Quinquagesimam non sine certi causa mysterii festa devotione agimus. Nam quia sancta Ecclesia in quibusdam suis membris adhuc pro æterna requie laborat in terris, in quibusdam vero omni finito labore cum Christo jam regnat in cælis, in memoriam utriusque vitæ constituere patres nostri gemina hæc congruæ religionis solemnitas, Quadragesimam videlicet afflictionis et jejuniorum, instante jam Dominicæ resurrectionis tempore, gaudiisque paschalibus, ut per eam nobis sæpius ad memoriam revocarent : quia per labores et continentiam, per vigiliam et orationes, et per cætera, quæ Apostolus commemorat (II Cor. vi), arma justitiæ, ad vitæ immortalis præmia debeamus attingere. Porro Quinquagesimam ab ipso Dominicæ resurrectionis die inchoare, et gaudiis potius laudibusque divinis, quam jejuniis voluerunt esse celebrem, quatenus annis ejus festis dulcius admoneremur, desiderium nostrum ad obtinenda festa, quæ non sunt annua sed continua, non terrena sed cælestia, semper accendere fixumque tenere, quia non in tempore mortalitatis hujus, sed in æternitate futuræ incorruptionis vera nobis querenda felicitas, vera est invenienda solemnitas, ubi, cessantibus cunctis languoribus, tota in Dei visione ac

laude vita geritur. Juxta hoc quod Propheta corde pariter et carne in Deum vivum exsultans, dicebat: *Beati qui habitant in domo tua, Domine; in sæcula sæculorum laudabunt te (Psal. LXXXIII)*. Unde meritis Quinquagesimæ diebus in memoriam hujus nostræ, quietissimæ ac felicissimæ actionis crebrius ac festivius Alleluia canere solemus. Alleluia namque Hæbræus sermo est, et interpretatur Latine: Laudate Dominum. Denique in psalms ubi nos canimus Laudate Dominum, pro hoc verbo apud Hæbræos semper Alleluia canitur: quod evangelista Joannes in Apocalypsi sua (Cap. xix) cœlestium agmina virtutum cantantia se audisse perhibet. Sed et venerabilis pater Tobias ex visione angelica intelligens qualis supernorum civium gloria, quanta ipsius Hierusalem cœlestis sit claritas, hæc mystica voce dicebat: *Ex lapide pretioso et mundo omnes plateæ ejus sternentur, et per vicus ejus Alleluia cantabitur (Tob. XIII)*. Rectissime autem et pulcherrime generalis sanctæ Ecclesiæ mos inolevit, ut hoc divinæ laudationis carmen, propter reverentiam primæ auctoritatis, a cunctis per orbem fidelibus Hæbræa voce cantetur. Quod ideo fit ut per talis consonantiam devotionis admo-
neatur Ecclesia quia et nunc in una fidei confessione ac dilectione Christi consistere debeat, et ad illam in futuro patriam festinare, in qua nulla diversitas mentium, nulla est dissonantia linguarum. Nam quomodo in Hierosolymis quondam multitudinis credentium in Dominum erat cor unum et anima una, et erant illis omnia communia, ita in illa summæ pacis visione multitudinis videntium Deum, erit cor unum et anima una, videlicet diligendi ac laudandi eum, cujus æ gratia viderit esse salvatos: et ibi veraciter erunt omnibus omnia communia, quia sicut Apostolus ait, *Erit Deus omnia in omnibus (I Cor. xv)*. In cujus typum temporis ac laudabundæ nostræ quietis, ultimi eidem psalmi, qui specialiter in Domini laudem canuntur, Alleluia titulo prænotantur. Septima quippe dies Sabbati, id est requiei, per legem vocari et haberi præcepta est. Et apud liber psalms post tanta cœlestium præceptorum instituta, tot arcanorum spiritualium mysteria decantata, tantas saluberrimæ confessionis ac deprecationis humillimæ voces editas, semper Alleluia titulis finitur: quia quidquid in hac vita boni gerimus, quidquid in obsequium Redemptoris nostri lingua exsultante proferimus, quidquid pro æternæ patriæ desiderio cogitamus, cuncta hæc nimirum ea nobis mercede recompensantur, ut in requie sempiterna et audire vocem laudis ejus, et ipsi cum sanctis eum benedicere, gloriam regni ejus dicere, et potentiam virtutis ejus loqui mereamur. Idcirco autem plures magistri Ecclesiæ decantationem Alleluia tempore Quadragesimæ intermittendam esse sanxerunt, quanvis in Ecclesia nunquam a divina laude cessatur, sed aliis verbis quæ id ipsum perfecte significant, ejus quotidie dona canuntur, ut nova ejus repetitio majorem gratioreque paschalis solemnibus honorificentiam reddat et splendorem. Sed et hoc in eo mysterium maxime designare volue-

rum, quod in hujus exsiliî peregrinatione, sicut ex parte novimus, et ex parte prophetamus, ita etiam ex parte Dominum laudamus, dicentes cum Propheta: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? (Psal. cxxxvi)*. Cum vero nostram patriam, terram scilicet viventium, domumque regni cœlestis nobis olim a Domino reponis-am intrare meruerimus, tunc ut illum et perfecte intueri, sic etiam perfecte valebimus laudare, juxta illud Psalmis: *Et in templo ejus omnes dicent gloriam (Psal. xxxviii)*. Unde et alibi dicit: *Cœli enarrant gloriam Dei*. Cœlis quippe cœlestis patriæ cives appellat. Et quidem terrigenæ gloriam Dei narrare possunt, non autem hanc enarrare nisi cœli cives sufficiunt, qui quo hanc vicinius vident, eo certius valent eloqui. Utrumque sane hanc solemnitate, scilicet et Quadragesimæ et Quinquagesimæ, non quorumlibet hominum, sed ipsius Domini ac Salvatoris nostri prima nobis sauxit auctoritas: Quadragesimam videlicet, in eo quod quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunavit in deserto, victaque tentatoris versutia, ministeriis fruebatur angelicis: ubi suo nos informavit exemplo, quia per macerationem carnis adversarii spiritualis machinas evitare, et ad angelorum debeamus pervenire consortium. Porro Quinquagesimæ nobis gaudia in eo servanda monstravit, quod post resurrectionem seipsum discipulis vivum in multis argumentis per dies quadraginta præbuit, apprensus eis, et loquens de regno Dei et convescens, ut in eorum Actibus legimus, quia illos suæ frequentia visitationis lætandum hoc tempus habere fecit ac festivum. Sed et in cœlum ascendens nequaquam eis prisæ suæ præsentis dulcedinem abstulit, sed eandem potius promisso Spiritus sancti charismate cumulavit. Denique cum promitteret eos Spiritu sancto baptizandos post dies non multos, eisque benedicens ascenderet ac ferretur in cœlum, quadagesimo utique die suæ resurrectionis, mox illi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum. Hoc quoque nobis gaudio, ac laude, et benedictione cœlesti, qua Spiritus sancti præstolabantur adventum usque ad diem quinquagesimum, quem Græci Pentecosten appellant, solemnitate hujus lætitiæ docuerunt esse protelandam. Inter hæc vero solertius intuemur, fratres charissimi, quod Dominus hac quadraginta [Al., Quadragesimæ] dierum conversatione cum discipulis, non solum futuri sæculi gaudia, quæ cum illo sumus habituri præsignavit, verum etiam ineffabilem circa nos suæ pietatis ostendit affectum, qui, deposita jam infirmitate corporis, imo jam [Al. om. jam] finita, et per resurrectionis virtutem in cœlestem gloriam commutata, dignatur tamen adhuc discipulorum interesse convivio, ut eos socios habere possit in cœlo, ut præcepta, quibus ad regnum Dei perveniant, vivacius ipsa familiaritate commendat. Quid enim, fratres mei, quid sibi vult horum conjunctio verborum, qua dicitur, « Apprensus eis et loquens de regno Dei, et convescens, » nisi quia patenter ostenditur

quod ob hoc maxime convictui sociabatur eorum cum de regno Dei loqueretur, ut terrenas inter eos sumens epulas, quibus cœleste corpus suum [Al. om. suum] monstrabat, acrius eos vinculis suæ charitatis obligaret, atque illius temporis memoria roboraret, de quo eis ante passionem suam promittendo prædixerat: *Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibitis super mensam meam in regno meo (Luc. xxii)*. Merito ergo sacrosanctis diebus his nos quoque majoribus epulis atque hymnis cœlestibus vacamus, ob reverentiam nimirum Dominicæ resurrectionis, ob memoriam Domini cum discipulis simul comedentis, et a ob spem futuræ nostræ quietis ac vitæ immortalis. Sed et genu in oratione minime juxta morem flectimus, quia pro certo genuum inflexio pœnitentiæ et luctus indicium est. Quod etiam in omnibus Dominicis diebus observandum propter ejusdem resurrectionis, vel Dominicæ vel nostræ sacramenta patres instituerunt. De sacramento autem quinquagenarii vel quadragenarii numeri multipliciter a Patribus disputatum est. Sed quia nos in longum duximus sermonem, breviter modo fraternitati vestræ dicere sat est quod recte jejuniorum cæremoniæ quadragenario dierum numero observantur, ut scilicet per hoc insinuatur quod toto hujus vitæ tempore pro æternæ vitæ perceptione laborare debeamus. Quater enim deni quadraginta sunt, et vita præsens congrue quaternario numero figuratur, vel quia quatuor annis temporibus tota variatur, vel quia mundus ipse in quo vivimus quatuor elementis subsistit, videlicet igne, aere, aqua et terra. Futuræ autem vitæ beatitudo denario numero non inconvenienter exprimitur. Hinc est enim quod Dominus operarios vineæ denario renumeratos esse perhibet. Operarii quippe vineæ cultores sunt sanctæ Ecclesiæ. Denarius autem vitæ cœlestis perfectionem designat, in qua gloriam Dei, summi videlicet regis, speculantes, in eandem imaginem transformamur, non solum in eo [Al. om. in eo] quod regis imaginem habet et inscriptionem, verum etiam in eo quod decem obolis, qui perfectus est numerus, constat, unde et nomen accepit. Recte ergo quadragenario, hoc est quater denario dierum numero, jejunium annue celebramus, ut per hoc specialius admoneatur, quia quandiu vivimus in mundo, pro cœlestium præmiorum adoptione semper laborare debeamus. Recte etiam quinquagenario dierum numero statum futuræ nostræ beatitudinis in imagine [Al., et imaginem] veneramus, jejunia videlicet relaxando, Alleluia canendo, stantes orando, quæ sunt aptissima perpetuæ quietis, resurrectionis et laudis præsagia. Septies enim septem quadraginta novem faciunt. Et quidem per septem sæpe requiem designari luce clarius est. Septem vero septies ducta ejusdem requiei perfectionem insinuant, quæ nullo unquam sine clauditur, nulla labe maculatur, sed ubi dies iudicii universalis ac resurrectionis advenit, ampliori corporum receptorum gratia perficitur. Quod enim ad septem septimanas monas additur, id est, ipsa dies Dominica Pentecostes, qua Spiritum sanctum accepit Ecclesia primitiva, et ita quinquagenarius numerus perfecte completur, ipsum iudicii et resurrectionis omnium tempus ostendit, quando sanctarum requies animarum, quæ nunc in illa vita geritur, etiam corporum immortalium receptione geminabitur, et ille Apostoli sermo adimplebitur: *Quod si Spiritus ejus qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, convivificabit [Al., vivificabit] et mortalia corpora vestra, per inhabitantem Spiritum ejus in vobis (Rom. viii)*. Verum hoc quoque quod non statim peracta die quinquagesima genu ad adorandum curvamus, sed et illa adhuc septimana [Al. om. septimana] stantes Domino supplicamus, et quamvis intermissa repetentes jejunia, tamen Alleluia quotidie personamus, nemo absque discretionem apta et congrua ratione mysterii putet actitari. Quia enim Spiritus sancti septiformis est gratia, jure solemnitas adventus ejus per septem dies laude hymnorum debita, simul et missarum celebratione colitur. Quia enim [Al. om. enim] tempore Pentecostes Ecclesia toto orbe novos semper Deo populos per aquam regenerationis aggregare consuevit, merito salutem eorum congaudentes, quousque altis induuntur stolis, et nitorem purificatæ mentis splendore habitus præmonstrant, hymnum Deo devotè laudis offerimus, juxta præceptum ipsius piissimi Pastoris ac Redemptoris nostri, quo ait: *Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat (Luc. xv)*. Merito ergo nunc [Al., etiam tunc] stantes oramus, ob significantiam videlicet liberationis eorum, quia per donum Spiritus sancti de morte animæ ad vitam resuscitari ac resurgere meruerunt; cujus donante gratia, etiam carnis immortalitate nos in novissimo die vestiendos, atque ad gaudia beatæ resurrectionis perducendos esse speramus, juxta hoc quod paulo ante Apostolo teste docuimus. Quod vero inter hæc jejuniorum castigatio repetitur, de ipsorum apostolorum exemplo sumptam credere debemus, qui accepto Spiritu, quo perfectius nova cœlestium bonorum suavitate fruebantur, eo altius mentem a memoria deliciarum abstulere terrestrium. Jam enim advenerat tempus illud de quo Dominus prædixit, quia discipuli ipso secum conversante jejunare non possent, ablato autem eo jejunarent. Nam cum interrogarent eum discipuli Joannis, dicentes: *Quare nos et Pharisei jejunamus frequenter, discipuli autem tui non jejulant?* ait illis: *Nunquid possunt filii sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt.* Quia ergo et ante passionem et post resurrectionem Dominicam propter ipsius Domini præsentiam lugere ac jejunare nequiverant, constat profecto quia post ablationem ejus spontaneis sese subdidere jejuniis. Namque ubi sancti Spiritus sunt acceptione recreati, sicut a cæteris mundialis ille-

Al., dominici convictus cum discipulis, simul.

celis, sic et ab epularum appetitu mentem prorsus A
 averterant: animæ potius quam corporis alimonia
 gaudentes, et præ memoria patriæ cœlestis oratio-
 nibus ac lacrymis insistentes salubribus. Denique
 Luca referent, cognovimus de illis tribus millibus
 virorum, qui ipso die Pentecostes, Petro prædicante,
 crediderunt, quam parco visu contenti fuerint, quam
 sobriam cœlestemque in terris egerint vitam. *Erant,*
inquit, perseverantes in doctrina apostolorum, et commu-
nicatione fractionis panis, et orationibus (Act. II).
 Et paulo post: *Quotidie quoque perdurantes unani-*
miter in templo, et frangentes circa domos panem,
sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cor-
dis. collaudantes Deum, et cætera hujusmodi. Ad
 quorum nos exemplum, vitam moresque solerter
 aptare necesse est, quia perfectum vitæ magisterium B
 est, Ecclesiæ primitivæ semper actus imitari, illam-
 que ædificii spiritualis normam ad finem usque ser-
 vare quam ab ipsis apostolis in fundamento fidei
 liquet esse propositam. Nec dubitandum quia quo-
 rum nunc vestigia sequimur, ad eorum in futuro
 sumus præmia [Al., vestigia] perventuri. Et quidem,
 fratres mei, pulcherrimam etiam in præsentia futuræ
 beatitudinis figuram gerimus, de qua modo aliquanta
 perstrinximus: sed ita nobis vivendum est ut quæ
 exterius in imagine colimus, ante interni arbitri
 oculos veraci corde servemus. Perseveremus ergo
 et nos in doctrina sanctorum, ut [Al., et] videlicet
 discendo, et operibus exercendo quæ docent, ora-
 tionibus incumbamus assiduis, Dominici panis com-
 munionem digni satagamus existere, unanimiter in
 ecclesia horis persistamus canonicis, panem indigenti
 proximo, vel quicquid valemus piæ consolationis
 porrigamus [Al. add. affectu], et ita cibum corpori
 indulgeamus, ut memoria vivi panis potius mentis
 intima lætificet, simplicitatem cordis in omnibus
 teneamus, quod est sola intentione supernæ retri-
 butionis bona sperari: et quod præsentia festa
 maxime decet, hymnum divinæ laudis consona voce
 simul et mente personemus. Sic enim solemmodo
 Deo nostro jucunda sit laudatio, si quod ore cani-
 mus, non impugnamus opere: si cum labiis Alleluia
 proferimus, a turpi et maligna cogitatione præcordia
 cæta gestamus. Ea tamen ratione suavis erit ei
 laudatio nostra, si non in rebus caducis et infimis, D
 sed delectemur in Domino. Quod ipse præstare dignetur,
 qui tanta nobis tamque præclara beneficiorum
 pignora per paschalia sacramenta prærogavit Jesus
 Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum
 Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæ-
 cula sæculorum. Amen.

HOMILIA XI.

IN VIGILIA PENTECOSTES.

JOANN. XIV. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis:*
Si diligitis me, mandata mea servate. Et ergo ro-
gabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut
maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis,
quem mundus non potest accipere: quia non videt
eum, nec scit eum, etc.

Quia sancti Spiritus hodie, fratres charissimi,

celebramus adventum, debemus ipsi congruere so-
 lemnitati quam colimus. Hoc etenim ordine tantum
 [Al., tantæ] festivitatis hujus digne gaudia celebra-
 mus, si nos quoque Domino opitulante aptos red-
 diderimus, ad quos Spiritus sanctus advenire, et
 in quibus habitare dignetur. Ea autem solummodo
 ratione adventu et illustratione sancti Spiritus apti
 existimus, si et corda nostra divino amore repleta,
 et corpora sint Dominici mancipata præceptis. Unde
 in exordio lectionis hujus Evangelicæ discipulis
 Salvator [Al., Veritas] ait.

Si diligitis me, mandata mea servate. Et ego ro-
gabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis. Pa-
 racletus quippe *consolator* interpretatur. Et Spiritus
 sanctus recte Paracletus vocatur, quia corda fide-
 lium, ne inter hujus sæculi adversa deficiant, cœles-
 tis vitæ desideriis sublevat ac reficit. Unde in Acti-
 bus apostolorum, crescente sancta Ecclesia, dicitur:
Et ædificabatur ambulans in timore Domini, et consola-
tione sancti Spiritus replebatur (Act. IX). Quod ergo
 ait, *Si diligitis me, mandata mea servate. Et ego ro-*
gabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, in ipsis
 quidem discipulis, quos eum vere dilexisset, vere
 mandatis ejus obediisse non dubitatur [Al., qui eum
 ... dubitantur], hodierna die completum est, quando
 illis in cœnaculo orantibus, repente Spiritus sanctus
 in igneis linguis apparuit, eosque et in ore per di-
 versitatem linguarum docuit, et in corde per amo-
 ris sui consolationem roboravit. Habebant autem et
 prius Paracletum, ipsum videlicet Dominum secum
 in carne commorantem, cujus et miraculorum dul-
 cedine, et ope prædicationis, ne infidelium perse-
 cutione scandalizari possent, erigi et confortari
 solebant. Verum quia ille post resurrectionem ascen-
 dens in cœlum eos corporaliter deseruit, quibus
 tamen divinæ præsentia majestatis nunquam abfuit,
 recte de hoc Paraclete, id est, Spiritu sancto sub-
 junxit:

Ut maneat vobiscum in æternum. In æternum nam-
 que manet cum sanctis, quos et in hac vita semper
 invisibiliter intus illustrat, et in futuro ad contem-
 plandum perpetuo speciem suæ majestatis introdu-
 cit. Sed et nos, fratres charissimi, si Christum
 perfecte diligimus, ita ut ejusdem dilectionis veri-
 tatem mandatorum ejus [Al., mundæ] observatione
 probemus, rogabit etiam pro nobis Patrem, et alium
 Paracletum dabit nobis Pater. Rogabit Patrem per
 humanitatem, qui dabit cum Patre per divinitatem.
 Neque enim putandum est quia ante passionem suam
 tantummodo pro Ecclesia rogaverit, et non etiam
 nunc post ascensionem roget, cum dicit de illo
 Apostolus: *Qui est ad dexteram Dei, qui etiam inter-*
pellat pro nobis (Rom. VIII). Habemus autem et
 nos Paracletum, Dominum nostrum Jesum Chri-
 stum, quem etsi corporaliter videre nequimus, ea
 tamen quæ in corpore gessit et docuit, in Evange-
 liis scripta tenemus. Et si his audiendis, legendis,
 invicem conferendis, corde et opere conservandis
 curam impendimus, constat nimirum quod arumnas

sæculi facillime, quasi Domino nobiscum perpetuo commorante ac nos consolante, vincamus. Si ergo hunc Paraclætum diligimus, ejusque mandata servamus, rogabit Patrem, et alium Paraclætum dabit nobis, id est, Spiritus sui gratiam nostris cordibus elementer infundet, quæ nos inter adversa præsentis exsili, patriæ cœlestis expectatione lætificet, ita ut cum Propheta possimus dicere: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo paraclæses* (id est consolationes) *tuæ, Domine, lætificaverunt animam meam* (Psal. xciii). Alium ergo, inquit, *Paraclætum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum*. Et addidit:

Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere. Mundum autem appellat homines mundi hujus amori deditos, sicut e contra sancti qui cœlesti desiderio flagrant cœli recte vocantur, dicente Psalmista: *Et annuntiabunt cœli justitiam ejus populo qui nascetur* (Psal. xxi), quod est dicere: Et annuntiabunt excelsi mente, voce, actione, doctores justitiam ejus populo, qui ad fidem veniendo nuper in illo nasci desiderat. Quisquis igitur consolationem foris in mundi rebus inquirat, hic divinæ consolationis munere intus reformari non valet. Quisquis infimis delectationibus inhiat, non potest accipere Spiritum veritatis. Fugit enim Spiritus veritatis cor quod vanitati subditum cernit, solosque hos quos mandata veritatis per dilectionem operari conspiciat, adventus sui luce reficit. Unde bene cum diceret, *Quem mundus non potest accipere*, mox addidit dicens:

Quia non vidit eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit. Dominum namque Salvatorem, et infideles ante passionem in carne viderunt, sed quia Dei Filius esset, quia Paraclætu a Deo missus in mundum, non nisi fideles scire potuerunt. Spiritum autem sanctum neque oculis videre infideles, neque animo valebant cognoscere, quia non indutus humanitate discipulis apparuit, sed ita ad eos venire, ita apud eos maluit manere, ut in ipsis eorum cordibus gratissimam sibi sedem consecraret. Hoc est enim quod ait, *Vos autem cognoscetis eum, qui apud vos manebit, et in vobis erit*. Qui autem invisibiliter in hac vita manet cum electis, invisibiliter utique eis gratiam suæ cognitionis exhibet.

Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Videbatur in fidelibus, quia moriens cruce Dominus discipulos relinqueret orphanos: sed non reliquit orphanos, quibus et præbuit seipsum [Al. om. seipsum] vivum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis [Al. om. apparet eis], et post dies decem assumptionis suæ, hoc est hodierna die, Spiritus sancti illos de cœlo charismate donavit. Ubi ipsum Christum ad eos venisse nullus ambigit, qui inseparabilem sanctæ Trinitatis naturam, virtutem et operationem esse cognovit. Quod ipsum latius exsequens, quantum

A causa illorum de gente non sancta sit discreta denuntiata.

Adhuc modicum, et mundus me jam non videt. Vos autem videtis me, quia ego vivo, et vos vivetis. Nam quia hæc ad passionem iturus loquebatur, modicum erat usque ad tempus expletæ passionis, ex quo illum reprobi nunquam videre valebant. Soli etenim justi qui morte illius erant contristati, gaudium resurrectionis videre meruerunt. At qui visa morte ejus exsultabant, nequaquam ipsi visa ejus resurrectione lætari, sed audita conturbari ac dolere prout decebat, habebant.

Vos autem videtis me, inquit, quia ego vivo, et vos vivetis. Ego vivo præsentis temporis verbo posuit, et *vos vivetis* futuri, quia nimirum in proximo esse cernebat: ideoque quasi præsentem nominabat horam, in qua ipse, morte destructa, in æternam resurgeret vitam: illorum vero vitam in futurum noverat esse differendam, quos et usque ad prædium mortis suæ tempus singulos pro ingressu vitæ perennis agonizari, et usque ad finem sæculi resurrectionem sui corporis expectare oportebat. Ait ergo: *Adhuc modicum, et mundus me jam non videt: vos autem videtis me, quia ego vivo, et vos vivetis*. Ac si aperte dicat: *Adhuc modicum, et mundi amatores me mortalem ultra videre desistunt, resurgentem vero a mortuis cernere nequeunt: quia illam nesciunt vitam, cujus soli amatores gloriam meæ resurrectionis mentur intueri. Vos autem ideo me post hæc videre valetis, quia et ego vivo resuscitatus a mortuis, et vos digni estis meæ resurrectionis exemplo confortari, qui et ipsi [Al., quia ipsi] ad perpetuam vitam, et beatæ resurrectionis estis gaudia venturi*.

In illo die vos cognoscetis quia ego in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis. Noverant etiam tunc apostoli Christum esse in Patre per unitatem individue divinitatis, noverant se esse in Christo per successionem fidei et sacramentorum ejus, noverant in se esse Christum per dilectionem et observantiam mandatorum ejus. Dixit enim eis ipse: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciamus*. Hæc utique et tunc imbuti a Christo noverant apostoli, et nunc apostolicis imbuta litteris, novit omnis Ecclesia Christi. Sed in illo nimirum die quo veraciter vivere incipiunt, longe melius ea justi cognoscunt, hoc est, in die resurrectionis, quando eo perfectius cuncta quæ scienda sunt sciunt, quo ipsum scientiæ fontem vicinius sine fine conspiciunt. Quod etiam de quibusdam perfectioribus sanctis, et ante tempus resurrectionis fieri dubium non est, illis videlicet, qui fiducia bonorum operum dicere cum Apostolo [Al., Paulo] valent: *Cupio dissolvi, et esse cum Christo: mihi enim vivere Christus est, et mori lucrum* (Philipp. i). Hæc quidem omnia Dominus quasi apostolis specialiter dicere videtur, sed ne putaremus eum illis solummodo, et non etiam nobis, si illorum exempla sequeremur, beatitudinem divinæ cognitionis polliceri, generalem post hæc sententiam

subiatalit, et omnibus se diligentibus eadem suæ A
visionis et cognitionis præmia promittit, dicens :

Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo : et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. Ubi omni intentione considerandum quia Christum vere diligere est non ipsam dilectionem labiis profiteri, sed mandata Christi, quæ descendo habemus, operando servare. Unde et Joannes admonens, ait : *Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate (II Joan. III).* Omni gaudio amplectendum est nobis [Al. om. nobis], quia merces veræ nostræ dilectionis illa erit qua esse major nulla poterit, nos scilicet a Patre et Filio diligi, nobis contemplandam perpetuo Filii Dei gloriam revelari. Non autem dubitandum quia quibus gloria Filii revelabitur, eisdem B
quoque Patris et Spiritus sancti liceat adesse conspectui, quia quorum una est divinitas, una utique et inseparabilis visio est. Hinc etenim dicit : *Qui me videt, videt et Patrem (Joan. XIV).* Et notandum quia cum præsentis temporis verbo diceret : *Qui autem diligit me : adiecit de futuro, diligitur a Patre meo ; et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum.* Diligit namque etiam nunc dilectores suos cum Patre Filius, sed nunc diligit ad hoc ut recte vivant per fidem [Al., ex fide] quæ per dilectionem operatur ; tunc ad hoc diligit ut perveniant ad visionem veritatis, quam per fidem gustaverant, et pro qua ad mortem usque certaverant. Non autem frustra cum additamento ait : *Et manifestabo ei meipsum.* Se enim cunctis hominibus, seipsum vero solis manifestabit electis. Nam et reprobi in iudicio Christum videbunt, sed, sicut scriptum est, *videbant in quem transfixerunt (Joan. XIX),* soli autem regem in decore suo videbunt oculi justorum. Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Hæc de lectione evangelica, fraternitati vestræ, charissimi, prout Dominus dedit, exponendo diximus. Videtur autem opportunum de solemnitate adhuc hodierna [Al., ordine] breviter aliqua disserere. Imprimis autem sciendum est quod hæc solemnitas non evangelicis tantum consecrata charismatibus, verum etiam jam olim legalibus præsignata est mysteriis, ac Domino iubente, per omnes annos sacris observata cæremoniis. Hodierna etenim die, ut novimus, positus in cœnaculo discipulis, factus est repente de cœlo sonus, et Spiritus sanctus in visione ignis apparens, scientiam illis omnium linguarum tradidit. Facta autem hac voce, convenere viri religiosi, qui de diversis nationibus Hierosolimam paschalis festivitatis gratia confluxerant, stupebantque mirantes, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes magna Dei. Exponentibus autem discipulis quia Spiritus sancti esset gratia, quam cernebant, olim quidem voce prophetarum promissa, tunc autem Christi munere missa, crediderunt ex eis tria millia virorum, et baptizati acceperunt etiam ipsi donum Spiritus sancti. Hæc est diei hujus annua celebritas, hæc gratiæ cœlestis semper grata festivas. Ob hujus memoriam fidelium cordibus arctius

inprimendam pulcherrimus sanctæ Ecclesiæ mos inolevit, ut annis singulis in ea baptismatis mysteria celebrentur, ablutisque fonte salutari credentibus, supervenienti Spiritu sancto templum venerabile paratur. Ac per hoc non solum veteris facti recordatio, verum etiam in novos adoptionis filios novus in ea Spiritus sancti celebretur adventus. Attendat ergo charitas vestra, fratres mei, qualiter huic nostræ festivitatis legalis festi typus et figura concinat. Liberati de Ægyptiaca servitute filii Israel, per immolationem agni paschalis exierunt in desertum, ut venirent ad terram repromissionis, perveneruntque ad montem Sinai ; et descendens Dominus in igne super montem, comitante sonitu buccinæ, tonitruis ac fulgoribus, quinquagesimo die peracti Paschæ, legis decalogum eis aperta voce disposuit, atque in memoriam datæ legi statuit, eodem die per annos singulos sacrificium sibi novum de frugibus ejusdem anni, panes videlicet primitiarum duos ad altare deferri. Quæ autem sit agni paschalis immolatio, quæ Ægyptiacæ servitutis absolutio, cunctis legentibus liquet, quia videlicet *Pascha nostrum immolatus est Christus, et ipse* verus est agnus, qui abstulit peccata mundi, qui sui sanguinis pretio nos a peccatorum servitute redemit, suæ resurrectionis exemplo nobis spem vitæ et perpetuæ libertatis ostendit. Quinquagesimo vero die post occisionem agni data est lex, descendente Domino super montem in igne, et quinquagesima æque die post resurrectionem nostri Redemptoris, quæ est hodie, data est gratia Spiritus sancti discipulis in cœnaculo constitutis, quæ, apparente foris igne visibili, invisibiliter eorum pectora luce scientiæ irradiavit, ac inexstinguibili charitatis ardore succendit. Et hic autem altitudo cœnaculi, et ibi cacumen montis, sublimitatem præceptorum et donorum indicat cœlestium ; et quia nemo infimis adhuc desiderii inhærens, vel divinis obtemperare mandatis, vel supernis possit dignus existere donis, sed hic in majoris signum perfectionis omnes qui accipiebant Spiritum, in cœnaculo erant positi ; illic ad designanda infirmorum corda auditorum, populus quidem omnis infra montem stabat, at pauci seniorum montis partem conscenderant. Silius autem Moyses in ipsum ejus verticem, ubi in igne et caligine divina majestas præfulgebat, ascendit ; quia, nimirum, altiora et intima legis arcana perfectiores solum capere et servare noverunt : populus vero carnalis litteræ superficie contentus, quasi exterius et infra positus verbi cœlestis astabant auditui ; at nunc data latius gratia sancti Spiritus, ad intelligenda sublimius simul et implenda perfectius sancti Evangelii dicta fidelium corda sublevantur. Ibi inter flammam ignium et micantia fulgura, fragor quoque tonitruorum, et clangor sonabat buccinæ, hic cum ignearum visione linguarum sonitus pariter de cœlo tanquam spiritus vehementis advenit. Sed cum in utraque datione, et legis videlicet et gratiæ, foris audiretur sonitus, hic tamen ampliori miraculo cum auditu sonitus adfuit virtus doni cœlestis, quæ iustus sine so-

ntu discipulorum corda doceret. Ibi, auditis legalibus edictis, respondet omnis populus una voce, dicentes: *Omnia verba quæ locutus est Dominus, et audiemus et faciemus* (*Exod. xix*). Hic accepta illustratione spiritus nascentis Ecclesiæ, cœtus omnium nationum linguis Dei magnalia loquebatur, certe utiq̃ne discretiōnis gratia: quia legis observatio unitantum genti Judææ data sit, verbum vero Evangelii cunctis per orbem gentibus prædicandum, cunctorum linguis populorum Christianæ fidei essent præconia dicenda, impleta prophetia quæ dicit: *A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini, excelsus super omnes gentes Dominus* (*Psal. cxii*). Sed et hoc quod in venerationem acceptæ legis omnibus annis sacrificium novum Domino Dei Pentecostes offerri jussum est, in nostra quoque festivitate spiritualiter agi ex acceptæ gratiæ tempore nunquam desiit. Novum quippe in ea sacrificium offert Ecclesia, cum sabbato incipientis sanctæ Pentecostes, novum adoptionis populum per baptismum Domino consecrat ritu vere decentissimo, sicut et supra monuimus, ut non solum populis Christianis veteris facti memoria innovetur, sed et in novam renatorum sobolem, nova Paracleti a Patre missio celebretur. Novum in ea sacrificium Domino ipsi quoque apostoli, mox accepto dono Spiritus obtulerunt, cum evangelizantes his qui convenerant, plurimos converterunt ad fidem, et hos fonte baptismatis renatos, ac Spiritus gratia sanctificatos vivas utiq̃ne Novi Testamenti primitias ad communionem Domini altaris obtulerunt. Bene autem duo panes primitiarum de novis frugibus jubebantur offerri, quia nimirum Ecclesia de utroque populo, Judæorum scilicet et gentium colligit, quos in novam sui Redemptoris familiam consecret. Inter hæc vero solerter intuemum est quod non sine magno mysterio quinquagenarius numerus in datione vel legis vel gratiæ observatus est. Nam quinquagesima die Paschæ, et illa in monte populo data, et hæc discipulis in cœnaculo missa est. Sed hoc nimirum numero perpetuitas futuræ quietis ostenditur, in quo recte vel legis decalogus mandatur, vel Spiritus sancti gratia datur hominibus, ut aperte monstraretur quia quicumque divinæ legis jussa, juvante Spiritus gratia, perficiunt, ad veram profecto requiem tendunt. Quia enim quinquagesimus annus in lege Jubilæus, id est, dimittens sive mutatus appellari jussus est, in quo populus ab omni operatione quiesceret, omnium debita laxarentur, servi liberi redirent, annus ipse majoribus solemnibus ac laudibus divinis eminentior cæteris existeret, merito per hunc numerum illa summæ pacis tranquillitas indicatur, quando, sicut Apostolus ait: *Cantate novissima tuba mortui resurgent, et nos immutabimur in gloriam* (*I Cor. xv*); ubi cessantibus hujus sæculi laboribus et ærumnis, dimissis omnium culparum debitis, in sola divinæ visionis contemplatione cunctus electorum populus in æternum gaudebit, impleto illo desiderabili Domini ac Salvatoris nostri mandato, *Va-*

A ca'te et videte quoniam ego sum Deus. Ad quam profecto vacationem et visionem incommutabilis Veritatis, quia non nisi per observantiam præceptorum cœlestium ac Spiritus sancti donum pertingitur, recte et legem decalogi, et ejusdem Spiritus gratiam in eo dierum numero qui requiem designaret, dari decebat. Neque hoc prætereundum quod ideo numerus quinquagenarius significationi internæ quietis aptatur, quia ex septem septimanis et monade perficitur. Sex quippe diebus in lege populus operari, septima quiescere; sex annis arare et metere, septimo jussus est cessare, quia et Dominus sex diebus mundi ornatum perfecit, septimo ab opere suo cessaverit. Quibus omnibus mystice admonemur quod hi qui in hoc sæculo, quod sex ætatibus constat, bonis operibus pro Domino instant, in Sabbatum in futuro, id est, in requiem a Domino intuentur æternam. Quod autem septem dies vel anni septies ducuntur, multiplicem ejusdem requiei abundantiam designant, in qua præmium illud sublime datur electis, de quo Apostolus ait: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (*I Cor. ii*). Cujus præmii cognitionem quia in cor hominis, id est, humana adhuc sapientis, ascendere non posse testatur, aperit subsequenter unde hoc diligentibus Deum possit ostendi: *Nobis autem, inquit, revelavit Deus per Spiritum suum.* Per Spiritum ergo revelatur præmii magnitudo perennis, quia dum ipse corda quæ implet appetitu invisibilibus inflammast, eadem bona invisibilia quam sint præclara, quam terrenis omnibus præferenda, manifestat. Unde bene ejusdem Spiritus gratia septiformis a propheta describitur, quia nimirum et per ejus inspirationem ad requiem pervenitur, et in ejus plena perceptione ac visione requies vera possidetur. Porro ipse dies vel annus quinquagesimus, qui septem septimanis superest, et majore præ cæteris erat solemnitate venerabilis, tempus futuræ resurrectionis indicat, in quo illa requies qua nunc animæ fruuntur electorum, corporum quoque receptorum gloria cumulabitur. Ubi sollicitius induendum est, fratres mei, quia Spiritus sanctus non solum in futuro perfectam, sed et in præsentem maximam justis quietem tribuit, cum eorum mentes cœlesti igne charitas accendit. Dicit namque Apostolus: *Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis* (*Rom. v*). Et hæc est vera, imo hæc est sola in hac vita requies animarum, divina dilectione repleri, spe supernæ retributionis prospera mundi simul et adversa contemnere, terrena a se desideria funditus extirpare, concupiscentiis renuntiare sæcularibus, illatis pro Christo contumeliis et persecutionibus gaudere, et cum Apostolo dicere posse: *Et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei*; non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus. Nam qui in rerum mundanarum delectationibus et opulentia se requiescere posse confidit, fallitur, etenim et creberrimis ejusdem mundi per-

turbationibus, et ipso fine vincitur quia super A
 arenam fundamentum suæ quietis posuerit. At qui-
 cunque sancto afflati Spiritu, suavissimum illud Do-
 minicæ dilectionis jugum super se levaverint, atque
 exemplo illius nites esse et humiles corde didice-
 rint, nonnulla etiam in præsentî futuræ quietis ima-
 gine fruuntur, dum a conturbatione hominum sæcu-
 larium tota mente secreti, vultum sui conditoris
 semper reminisci gaudent, atque ad perfectam ejus
 contemplationem pertingere sitiunt, dicentes sibi
 cum apostolo Joanne : *Scimus quia cum apparuerit,
 similes ei erimus, videbimus enim eum sicuti est
 (I Joan. III)*. Ad cujus præmium visionis si pervenire
 desideramus, oportet, fratres charissimi, ut hujus
 evangelicæ lectionis perpetuo memores, a mundi
 nos illecebris immunes exhibeamus, quatenus ad B
 percipiendam Spiritus sancti gratiam, quam nuadus
 non potest accipere, digni existere valeamus. Dili-
 gamus Christum, ejusque mandata quæ habemus inci-
 piendo, servemus perseverando. Fit enim justa
 mercede, ut illum diligendo diligi amplius mereamur
 a Patre, sed et ipse majorem dilectionis suæ gratiam
 præstare dignabitur in futurum. Dat enim nunc di-
 ligendo nos, ut credentes speremus in eum : tunc
 autem ut videamus eum facie ad faciem ; manifesta-
 bitque seipsum nobis, hoc est in claritate quam ha-
 buit priusquam mundus esset apud Patrem, cum
 quo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti,
 per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XII.

IN OCTAVA PENTECOSTES.

JOAN. III. *In illo tempore erat homo ex Pharisæis,
 Nicodemus nomine, princeps Judæorum, etc.*

Sicut ex lectione sancti Evangelii, fratres charis-
 simi, audistis, princeps Judæorum venit ad Domi-
 num nocte, cupiens secreta ejus allocutione plenius
 discere mysteria fidei, cujus aperta ostensione si-
 gnorum aliquatenus jam rudimenta perceperat. Qui
 quoniam prudenter ea quæ ab illo fieri videbat, in-
 telligere curavit, subtiliter [Al., sublimiter] ea quæ
 ab illo quærebat investigare promeruit.

*Rabbi, inquit, scimus quia a Deo venisti magister.
 Nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi
 fuerit Deus cum eo.* A Deo igitur Jesum venisse ad
 magisterium cœleste mundo adhibendum confessus
 est, Deum cum illo fuisse [Al., dum cum illo e. in
 fuisse] miraculis prodentibus intellexit, necdum
 tamen ipsum Deum esse cognovit. Sed quia quem
 magistrum noverat veritatis, studiose docendus adiit,
 merito ad agnitionem divinitatis ejus perfecte doctus
 subiit, merito utriusque nativitatis ejus, divinæ scilicet
 et humanæ, sed et passionis atque ascensionis
 ipsius arcana percepit : necnon etiam modum [Al.
 om. modum] secundæ generationis, et ingressum
 regni cœlestis, aliaque perplura doctrinæ evangelicæ
 sacramenta, Domino revelante, didicit.

*Respondit Jesus, et dixit ei : Amen amen dico tibi,
 nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre regnum
 Dei.* Quæ sententia tanto apertius cunctis fidelibus

lucet, quanto constat quia sine hujus luce fideles
 esse nequeunt. Quis etenim sine lavacro regenera-
 tionis remissionem peccatorum consequi, et regnum
 valet intrare cœlorum ? Sed Nicodemus, qui nocte
 venit ad Dominum, necdum lucis mysteria capere
 noverat. Nam et nox in qua venit, ipsam ejus qua
 premebatur ignorantiam designat. Necdum enim
 eorum numero sociatus erat, de [Al. om. de] quibus
 ait Apostolus : *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem
 lux in Domino (Ephes. v)* ; sed inter eos potius re-
 manebat, quibus loquitur Isaïas : *Surge, illumina-
 re, Jerusalem, quia venit lumen tuum, et gloria Domini
 super te orta est (Isa. LX)*.

*Respondit Nicodemus : Quomodo potest homo nasci,
 cum sit senex ? Nunquid potest in ventrem matris suæ
 iterato introire et nasci ?* Quia enim secundæ nativi-
 tatis adhuc nescius perseverabat, de salute autem
 sua jam sollicitus exstiterat, necessario de una quam
 noverat nativitate, an posset iterari, vel quo ordine
 regeneratio posset impleri, quærebat, ne hujus ex-
 pers remanendo, vitæ cœlestis particeps esse nequi-
 ret. Notandum autem quia quod de carnali dixit,
 hoc etiam de spirituali est generatione sentiendum,
 nequaquam videlicet eam postquam semel expleta
 fuerit, posse repeti. Sive enim hæreticus, sive
 schismaticus, sive facinorosus quisque in confessione
 sanctæ Trinitatis baptizet, non valet ille qui ita
 baptizatus est a bonis catholicis rebaptizari, ne con-
 fessio vel invocatio tanti nominis videatur annullari.
 Et quia Nicodemus ad primam Domini responsein
 C sollicitus, quomodo sit intelligenda diligenter in-
 quirat, meretur jam plenius discere [Al., planius instrui],
 et quia secunda nativitas non carnalis, sed spiritualis
 sit, audire.

*Respondit namque illi Jesus : Amen, amen dico tibi,
 nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non
 potest introire in regnum Dei.* Cujus nativitatis mo-
 dum subsequenter exponens, prorsusque a carnali
 distinguens, ait :

*Quod natum est ex carne, caro est : et quod natum
 est ex spiritu, spiritus est.* Natura spiritus invisibilis,
 carnis visibilis est ; atque ideo carnalis generatio
 visibiliter administratur visibilibus incrementis : qui
 in carne nascitur, per ætatum momenta proficit, spi-
 ritualis autem regeneratio tota invisibiliter agitur.
 D Nam videtur quidem baptizandus in fontem dese-
 dere, videtur aquis intingi, videtur de aquis ascen-
 dere ; quid autem in illo lavacrum regenerationis
 egerit, minime potest videri. Sola hoc fidelium novit
 pietas quia peccator in fontem descendit, sed purifi-
 catus ascendit : filius mortis descendit, sed filius
 resurrectionis ascendit ; filius prævaricationis descendit,
 sed filius reconciliationis ascendit ; filius iræ descendit,
 sed filius misericordiæ ascendit ; filius diaboli descendit,
 sed filius Dei ascendit. Sola hæc
 Ecclesia mater quæ generat novit : cæterum oculis
 inspicientium [Al., insipientium] videtur talis exire
 de fonte qualis intravit, totumque ludus esse quod
 agitur. Unde in fine videntes gloriam sanctorum di-

cent gementes in tormentis : *Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, et in similitudinem proverbii [Vulg., impropertii] (Sap. v).* Quomodo ergo computati sunt inter filios Dei? Et apostolus Joannes : *Charissimi, inquit, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus (I Joan. iii).* Quod ergo natum est ex Spiritu, spiritus est : quia qui ex aqua et Spiritu regeneratur, invisibiliter in novum hominem mutatur, et de carnali efficitur spiritualis. Qui ideo recte non solum spiritualis, sed etiam spiritus vocatur, quia sicut substantia spiritus invisibilis est nostris aspectibus, ita is qui per gratiam Dei renovatur invisibiliter, fit spiritualis et Dei filius, cum visibiliter omnibus caro et Filius hominis appareat. Sequitur :

Non miretis quia dixi tibi, Oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis : sed non scis unde veniat, aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Spiritus ubi vult spirat, quia ipse habet in potestate illum [Al. om. illum] cujus cor gratia suæ visitationis illustret. Et vocem ejus audis, cum te præsentem loquitur is qui Spiritu sancto repletus est, sed non scis unde veniat, et quo vadat : quia etiamsi te præsentem quempiam Spiritus ad horam impleverit, non potes videre quomodo in eum intraverit, vel quomodo redierit, qui natura est invisibilis. Sic est omnis qui natus est ex Spiritu. Et ipse enim invisibiliter agente Spiritu incipit esse quod non erat, ita ut infideles nesciant unde veniat, aut quo vadat, id est, quia a gratia regenerationis venit in adoptionem filiorum Dei, et vadit in perceptionem regni cœlestis. Quærente autem adhuc Nicodemus quomodo possint fieri, subjungit Dominus dicens :

Tu es magister in Israel, et hæc ignoras. Non quasi insultare volens ei qui magister vocetur, cum sit ignarus sacramentorum cœlestium, sed ad humilitatis illum viam provocans, sine qua janua cœlestis non potest inveniri.

Si terrena dixi vobis, et non creditis, quomodo, si dixero vobis cœlestia, creditis? Terrena illis dixit, ut in superiori lectione invenimus, cum de passione ac resurrectione sui corporis, quod de terra assumpserat, loqueretur dicens : Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud (Joan. ii). Non tamen credebant verbo quod dixit, sed ne hoc quidem intelligere valebant, quia non de alio quidem quam de templo corporis sui diceret. Qui ergo terrena audientes non capiebant, quanto minus ad cœlestia, id est, divinæ generationis capienda mysteria sufficiunt! Addit autem adhuc Dominus et de cœlestibus sacramentis, et de terrenis instruere eum, quem videt sapienter ac diligenter his quæ audit intendere. Cœlestis namque est ascensio ejus ad vitam sempiternam, terrena vero exaltatio ejus ad mortem temporalem. Dicit ergo de cœlestibus :

Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, Filius hominis, qui est in cœlo. Subjungit vero de terrenis :

Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita

*exaltari oportet Filium hominis. Merito autem quæritur, quomodo dicatur Filius hominis vel descendisse de cœlo, vel eo tempore quo hæc loquebatur in terra jam fuisse in cœlo. Nota est namque confessio fidei catholicæ, quia descendens de cœlo Filius Dei, Filium hominis in utero virginali suscepit, eumque completa dispensatione passionis suæ resuscitavit a mortuis, et assumpsit in cœlum. Non ergo caro Christi descendit de cœlo, neque ante tempus ascensionis erat in cœlo. Et qua ratione dicitur, nemo ascendit in cœlum [Al. om. nem. asc. in c.] nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo, nisi quia una Christi persona est in duabus existens naturis? Atque ideo Filius hominis recte dicitur et descendisse de cœlo, et ante passionem fuisse in cœlo, quia quod in sua natura habere non potuit, hoc in Filio Dei a quo assumptus est, habuit : sicut propter eandem unius Christi personam quæ ex duabus erat [Al., exstat] naturis, Apostolus ait : *Vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo (Act. xx).* Neque enim Deus in sua substantia, sed in homine assumpto sanguinem quem pro Ecclesia funderet, habuit. Hinc etiam Psalmista dicit : *Ascendit Deus in jubilatione (Psal. xlvj).* Quomodo enim Deus nisi in homine assumpto ascenderet, qui in suæ natura majestatis semper ubique præsens adest? Sed et hoc quærendum quomodo dictum sit : *Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, cum omnes electi veraciter confidant ascensuros se in cœlum, promittente sibi Domino, Quia ubi ego sum, illic et minister meus erit (Joan. xii).* Cuius tamen nodum quæstionis apertissima ratio solvit, quia videlicet mediator Dei et hominum homo Christus Jesus electorum omnium caput est : itemque omnes electi ejusdem capituli membra sunt, dicente Apostolo : *Et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam (Ephes. i); et rursus : Vos enim estis corpus Christi, et membra de membro (I Cor. xii).* Nemo ergo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo, quod est aperte dicere : Nemo ascendit in cœlum, nisi Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, qui in seipso quidem primum cernentibus apostolis eminentioribus nimirum membris suis ascendit, et exinde in electis suis quotidie ascendens se colligit in cœlum. Hinc est enim quod ipsum corpus ejus inter adversa præsentis sæculi deprehensum gloriatur et dicit : *Nunc autem exaltavit caput meum super inimicos meos (Psal. xxvi)*, ac si aperte dicat : Qui occisum a Judæis Christum, caput videlicet meum suscitavit a mortuis, ac frustra is omnibus inimicorum insidiis sublevavit in cœlum, spero me etiam de præsentibus periculis eruens meo capiti jungat in regno. Quia ergo *nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo*, quisquis in cœlum ascendere desiderat, ei qui descendit de cœlo [Al. add. de vera], fidei dilectionisque unitate conjugat, aperte intelligens quia nullo alio ordine, nisi per eum qui descendit de cœlo, potest ascendere in cœlum : unde alias ipse*

dicit : *Nemo venit ad Patrem, nisi per me (Joan. xiv)*. A Hæc ideo Nicodemo et cunctis dicuntur catechumenis, ut discant ejus membris renascendo incorporari per quem possint ascendere in regnum Dei. Et quia ascensio vel ingressus regni cælorum non potest fieri absque fide et sacramentis Dominicæ passionis, recte subjungitur :

Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis : ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Magna magisterii cælestis arte Dominus magistrum legis Mosaicæ ad spiritualem legis ejusdem sensum inducit, recordans historiæ veteris, et hanc in figuram suæ passionis atque humanæ salvationis factam edisserens. Narrat quippe liber Numerorum quia perturbatus in eremo populus Israël itineris longi ac laboris, murmuraverit contra Dominum et Moysen, ideoque Dominus immiserit in illum ignitos serpentes : ad quorum plagas et mortes plurimorum, cum clamarent ad Moysen, et ille oraret pro eis, jussit eum Dominus facere serpentem æneum, et ponere pro signo : *Qui percussus, inquit, aspexerit in eum, vivet, et ita factum est.* Plagæ igitur serpentium ignitorum venena sunt et incentiva vitiorum, quæ animam quam tangunt spiritali morte perimunt. Et bene murmurans contra Dominum populus serpentium morsibus sternebatur, ut ex ordine flagelli exterioris agnosceret quantum intus perniciem murmurando patiretur. Exaltatio autem serpentis ænei quem dum percussus aspicerent, sanabantur, passio nostri Redemptoris est in cruce, in cuius solum fide regnum mortis et peccati superatur. Recte etenim per serpentes peccata quæ animam simul et corpus ad interitum trahunt, exprimentur, non solum quia igniti, quia virulenti, quia ad perimendum sunt astuti, verum etiam quia per serpentem primi parentes nostri ad peccandum persuasi ac de immortalibus sunt peccando mortales effecti. Recte per serpentem æneum Dominus ostenditur, quia venit in similitudine carnis peccati, quia sicut æneus serpens effigiem quidam ignitis serpentibus similem, sed nullum prorsus in suis membris habuit ardorem veneni nocentis, quia potius percussos a serpentibus sua exaltatione sanabat : sic nimirum, sic Redemptor humani generis non carnem peccati, sed similitudinem induit carnis peccati, in qua mortem crucis patiundo credentes in se ab omni peccato et ab ipsa etiam morte liberaret. *Sicut ergo Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita, inquit, oportet exaltari Filium hominis,* quia sicut illi qui exaltatum pro signo serpentem æneum aspiciabant, sanabantur ad tempus a corporali morte et plaga quam serpentium morsus intulerat, ita et qui mysterium Dominicæ passionis credendo, confitendo, sinceriter imitando aspiciunt, salvantur in perpetuum ab omni morte quam peccando in animo pariter et carne contraxerant ; unde recte subjungitur : *Ut omnis qui credit in ipso, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Cujus quidem verbi patet sensus, quia qui credit in Christum,

PATROL. XCIV.

non solum perditionem evadit pœnarum, sed et vitam percipit æternam. Et hoc [Al., homo] inter figuram distat et veritatem, quia per illam vita protelabatur corporis, per hanc vita donatur sine fine mansura. Sed curandum solerter est ut quod intellectus bene sentit, operatio condigna perficiat, quatenus confessio rectæ nostræ fidei pie et sobrie conversando ad perceptionem promissæ nobis vitæ mergatur attingere. Verum quia hæc de Filio hominis dicuntur qui exaltari in cruce, et mortem potuit pati, ne putaret Nicodemus Filium tantum hominis esse eum a quo vita esset exspectanda perpetua, curavit ei Dominus etiam divinitatis suæ patefacere sacramentum, unumque et eundem Filium Dei et Filium hominis mundi ostendere Salvatorem. Nam sequitur : *Sic enim dilexit Deus mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam (Joan. iii)*. Unde notandum est quod eadem de Filio Dei unigenito replicat, quæ de Filio hominis in cruce exaltato præmiserat, dicens : *Ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Quia profecto idem Redemptor et Conditor noster Filius Dei ante sæcula existens, Filius hominis factus est in fine sæculorum, ut qui per divinitatis suæ potentiam nos creaverat, ad perfruendam vitæ beatitudinem perennis, ipse per fragilitatem humanitatis nostræ, nos restauraret, ad recipiendam quam perdidimus vitam, nude nobis satagendum est, fratres charissimi, ut divinis beneficiis vicem repentes, diligamus toto corde, tota anima, tota virtute, Deum Patrem, qui nos tanto amore prior dilexit, ut proprio suo Filio non parceret, sed pro nobis omnibus traderet illum. Diligamus ipsum Filium, qui cum in forma Dei esset, nostræ libertatis et vitæ gratia formam servi accepit, factusque est obediens Patri [Al. om. Patri] usque ad mortem, mortem autem crucis ; et sicut de eo dicit Joannes apostolus : *Qui dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo (Apoc. i)*. Diligamus sanctum ejusdem Patris et Filii Spiritum, cujus gratia renati, cujus unctione signati sumus in die redemptionis, qui ubi vult spirat, et ubicunque spirat, continuo flammam ejusdem divinæ dilectionis accendit. Credamus ipsum Patrem, et Filium et Spiritum sanctum unum esse Deum et Dominum nostrum, ac debitis laudibus exalteramus nomen ejus invicem, cui est gloria, imperium et potestas, etc.

HOMILIA XIII.

IN VIGILIA SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

LUC. 1. *Fuit in diebus Herodis regis Judææ sacerdos quidam, nomine Zacharias, etc.*

Venturus in carne Dominus et Redemptor noster multos dispensationis suæ testes præmisit et nuntios, qui diversis temporibus diversis Israëliticæ plebis tribubus orti, non diversa fide, sed uno eodemque per omnia sensu, ejusdem incarnationis mysterium prophetando præcinerent. Horum ultimus et quasi limes quidam legis et Evangelii, figuræ et veritatis Joannes apparuit, Domino attestante qui ait : *Lex*

et prophetæ usque ad Joannem, ex eo regnum Dei evangelizatur (Matth. xi). Unde etiam plus quam propheta dictus est, quia quem cæteri a longe prophetando solum prædixerant, ille et primo venturum prophetando signavit, et mox venientem ostendendo monstravit. Qui certe gratia dispensationis non solum justis, sed et de pontificali stirpe ortis parentibus notus asseritur.

Fuit enim sacerdos, sicut ex lectione evangelica audivimus, nomine Zacharias, de vice Abia, et uxor illi de filiabus Aaron, et nomen ejus Elisabeth. Erant autem justi ambo ante Dominum. Justis quippe parentibus est genitus, ut eo confidentius justitiæ præcepta populis daret, quo hæc ipse non quasi novitia didicisset, sed velut hæreditario jure a progenitoribus accepta servaret. De sacerdotali prosapia ortus est, ut eo potentius imitationem sacerdotii præconaretur, quo ipsum ad sacerdotale genus pertinere claresceret. Redemptor etenim noster in carne apparens, sicut rex nobis fieri dignatus est regnum cæleste tribuendo, ita etiam pontifex factus est semetipsum pro nobis offerendo Deo hostiam in odorem suavitatis. Unde scriptum est: *Juravit Dominus et non penitebit eum (Psalm. cix), tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech (Gen. xiv)*. Melchisedech quippe, ut legimus, sacerdos Dei summi, longe legalis sacerdotii tempora præcessit, offerens Deo panem et vinum. Et ideo Redemptor noster sacerdos esse dicitur secundum ordinem Melchisedech, quia ablatis victimis legalibus, idem sacrificii genus in mysterium sui corporis et sanguinis in Novo Testamento offerendo instituit. Quis ergo congruentius translationem legalis, ut substitutionem evangelici sacerdotii, quam summi juxta legem sacerdotis filius prophetaret? Qui cum et ipse summus sacerdos secundum legem existere videretur posse, maluit docente intrinsecus incommutabili ratione veritatis novi sacerdotis præco, quam successor et hæres existere veteris. Maluit doctus in spiritu vocatis in desertum populis Novi Testamenti sacramenta prædicare, quam ad se venientibus in templum, gloriosissimo illo tunc temporis sacerdotii veteris officio præesse. Prætulit longam solitudinis sitim et esuriam continuis hostiarum solemnibus, pilis camelorum et cinctui zonæ pelliceæ, auro textas pontificum postposuit stolas. Ut quid enim hæc, fratres mei, nisi ut is qui merito justitiæ perfectioris auctoritatem sibi prædicandi asciverat, ipse etiam neglecto ordine [Al., neglectu, om. ordine] paterni pontificatus ostenderet quia non dubie melioris pontificatus præco et præcursor existeret? Si vero fraternitatem vestram audire delectat quis sit Abia, de cujus vice Zacharias genus duxisse perhibetur, hic temporibus David regis summus erat sacerdos. Siquidem jubente Domino per Moysen, primo unus in lege pontifex Aaron est constitutus, post cujus mortem Eleazar filius ejus sacerdotium suscepit. Et hoc quoque mortuo, Phinees filius ejus sacerdotii successor exstitit, et sic usque ad tempora

David per annos circiter quadringentos septuaginta, unus post unum exstiterunt pontificatus hæredes. At vero David cum magno fervens studio religionis templum Domino condere desiderasset, Dominus autem magis hoc per filium ejus Salomonem vellet impleri, nihilominus ipse David omnia quæ ad futuram ejusdem templi constructionem vel reverentiam pertinerent, sollicitus præparare curavit. Unde etiam cantores statuit qui tempore sacrificii quotidie psalmos cum melodia resonarent, atque animos populi circumstantis ad memoriam amoremque cælestium, non solum sublimitate verborum quæ dicebantur, sed etiam suavitate sonorum qua dicebantur, erigerent. Voleusque ut crescente cultu et magnificentia templi, decus quoque ministerii illius et ministrantium cresceret cælus, convocavit omnem progeniem filiorum Aaron, et eos videlicet qui de Eleazar, et illos qui de Ithamar stirpe descenderant, divisitque hos in partes viginti quatuor, ac de his singulis singulos pontifices eligens, cæteros qui in partibus erant sacerdotii minoris, qui nunc presbyteratus vocatur, officio fungi præcepit, ea videlicet provisione ut dum quilibet pontificum vita decederet, quicumque in ejus parte optimus putaretur, ei in pontificatu succederet. Quas videlicet partes taliter ordinavit ut singuli pontifices cum subjectis sibi sacerdotibus, per octonos dies, hoc est a sabbato usque ad sabbatum [Al. om. h. e. a. s. u. ad s.], ministrarent. Et cum omnes gradu sacerdotali essent æquales, unus tantum [Al., tamen] in eis qui dignior videretur, speciali reverentia ac potestate præeminens, summi sacerdotis nomen haberet. Qui autem ordo partium earundem servari deberet, missa coram David rege et principibus familiarum sacerdotalium, et Levitarum sorte quærebatur. In quarum distributione sortium, Abia, de cujus vice et genere Zacharias oritur, octavo loco positus invenitur. Et recte præco Novi Testamenti, in quo gloria resurrectionis mundo declaratur, loco octavæ sortis nascitur: quia et Dominus noster una sabbati, quæ est a die conditionis octava, resurrexit a mortuis, et nobis post sex hujus sæculi ætates, ac septimam quietis animarum, quæ est in alia vita, octava jam ætas perpetuæ resurrectionis in fine prouittitur.

Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela. Sæpe contingit ut hi qui jam perfecti hominum æstimatione judicantur, adhuc in oculis interni arbitri, minus aliquid perfectionis habeant; et rursus evenire solet ut nonnulli quibusdam virtutum operibus immoderatus studendo, dum sine scientiâ Deo placere appetunt, proximorum oculos offendant. A qua utraque reprehensione parentes beati Joannis immunes esse declarantur, de quibus cum dictum esset, *Erant autem justi ambo*, continuo subnectitur, *ante Deum*; et cum adjunctum esset, *Incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini*, mox inferitur, *sine querela*. Ac si aperte dicatur, Adeo se in actibus pariter et cogitationibus scia

circumspecte agebant, ut et divinis obtutibus in occulto, et humano foris iudicio placerent, juxta illud Apostoli: *Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus* (II Cor. VIII).

Et non erat illis filius, eo quod esset Elisabeth sterilis, et ambo processissent in diebus suis. Divinitus est procuratum ut sterili matre et utroque parente provecioris ætatis Joannes nasceretur, quatenus etiam ipso ortus ejus miraculo patesceret virum magæ virtutis futurum esse qui nascebatur, ubi desinente omni lascivia concupiscentiæ carnalis constaret quia nulla in conceptione causa voluptatis, sed sola cogitata sit spiritualis gratia prolis. Sic Isaac filius promissionis, qui in figuram Redemptoris nostri factus est obediens patri usque ad mortem, de veteranis parentibus et sterili diu matre natus est: sic Jacob et Joseph patriarchæ, sic Samson fortissimus ducum, et prophetarum eximius Samuel steriles diu corpore, sed secundas semper virtutibus habuere genitricis, ut miraculo nativitatis, natorum dignitas nosceretur, et probarentur sublimes in vita futuri, qui in ipso vitæ exortu conditionis humanæ jura transcenderent; quod vero sequitur:

Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum poneret, ingressus in templum Domini. Claret quidem omnibus quia jam redeunte ex ordine septimana vicis suæ, quæ ei de vice Abia contigerat, templum ministratorem intravit; sed forte aliquibus obscurum est, quia Scriptura tacere videtur quo hæc sint anni tempore gesta. Quibus intimandum quia nec hoc Scriptura prætermisit, sed ex eo quod addidit latenter innuit;

Et omnis, inquiens, multitudo erat populi orans foris hora incensi. Una etenim tantummodo per annum solemnitas erat, in qua pontifice ad orandum Sancta sanctorum intrante, nullum prorsus hominum intra fores templi remanere liceret, sed omnes tempore oblationis exterius juberentur orare. Hæc autem erat statuta solemnitas septimo a Pascha [AL., Paschæ] mense, decima die mensis, quæ dies propitiationis sive expiationis vocabatur, quia videlicet oblatis in altari holocausti victimis, sanguis in Sancta sanctorum ad expiandum inferebatur. Nec solum sanguis ibi aspergebatur, sed et thymiana adolebatur, quod in præsentī lectione Zacharias fecisse memoratur. Dicit ergo de hac solemnitate Dominus Moysi: *Mense septimo, decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque facietis opus* (Levit. XVI). *Expiabit autem pontifex sanctuarium, et tabernaculum testimonii, atque altare, sacerdotes quoque et universum populum: eritque hoc vobis legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis Israel, et pro cunctis peccatis eorum semel in anno.* Et paulo superius, cum ritum ejusdem expiationis duceret, ait inter alia: *Nullus hominum sit in tabernaculo, quando pontifex ingreditur sanctuarium, ut roget pro se, et*

pro domo sua, et pro universo cætu Israel, donec egrediatur (Ibid.). Longum est de singulis hujus diei cæremoniis Scripturæ testimonia ponere, longius multo singula sufficienter, quomodo nunc spiritualiter in Ecclesia agantur, exponere. Unde hoc maxime libet vestræ fraternitatis auribus intimare, quam convenienter electum sit tempus, in quo præcursoris Domini nativitas, et virtus futura nuntiaretur. Septimo quippe mensis, et decima hujus dies sacratissimo huic oraculo dedicatur, quia nimirum ille nasciturus prædicabatur qui consummationem observantiæ legalis, et evangelicæ gratiæ prædicaret initium: quia ortus monstrabatur illius, qui primus omnium et venire, et jam adesse ostenderet Dominum salvatorem, de quo scriptum est: *Finis enim legis Christus ad justitiam omni credenti* (Rom. X). Nam et septenario propter sabbatum, et denario numero propter decalogum, legis adimpletio recte figuratur. Dies hæc propitiationis erat et expiationis, in qua populus omnis ab operibus vacare, et per orationes atque abstinentiam affligi et castigari præceptus est. Quod beati Joannis et vitæ et prædicationi multum congruit, qui et ipse a mundanis vacans operibus, cælestibus solum studiis ac desiderii animam dabat, et convenientes ad se turbas a malis operibus abstinere, ac per pœnitentiam fidemque expiari, et Christo consecrari docebat: quia tempus jam divinæ propitiationis instaret, in quo cunctis pie quærentibus regni cælestis pateret ingressus. Quod autem hac die pontifex sanctuarium et tabernaculum testimonii, atque altare, sacerdotes quoque et universum populum expiare jussus est, Joannes ipse quis sit iste pontifex, quæ hæc expiatio manifestat, cum illo veniente ad baptismum suum loquitur, dicens: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (Joan. I). Quæ videlicet expiatio semel in anno celebrari statuta est, quia, sicut Apostolus ait, *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata, secundo sine peccato apparuit expectantibus se in salutem* (Hebr. IX). Quod autem pontifice ad rogandum ingrediente sanctuarium, nemini hominum in tabernaculo esse licebat donec exiret, infirmitatem sanctæ Ecclesiæ designat, quæ pro fide ejus pati necdum erat idonea. Quod in ipsius patet factum est apostolis qui, inchoata eadem passione illius, omnes relicto eo fugerunt. Egrediebatur autem expleta expiatione pontifex, ut et aliis tabernaculum intrandi facultas daretur, quia perfecto euz sacrificio passionis, apparuit discipulis Christus: et data Spiritus sancti gratia, ad offerendas Deo hostias non solum devotione [AL., devoti] operis et orationis, sed et proprii sanguinis, eorum quoque corda roboravit. Hæc de observantia festivitatis legalis latius exposuimus, ut agnosceret charitas vestra quam congruenter in ea nova gratiæ præconia sumpserint exordium, in qua tam multipliciter opus ejusdem gratiæ et totius mundi redemptio significabatur.

Apparuit autem oranti Zachariæ angelus, etans a

dextris altaris incensi. Quo notandum quod non solum virtute sermonum quos [Al., quos vox] protulit, verum etiam statu temporis, et loci situ in quo apparuit, gratiæ quam evangelizare venerat, testimonium perhibet. Tempore quippe oblationis sacerdotii apparuit, ut verum se æternumque pontificem veram pro mundi salute hostiarum venturam prædicare signaret. Stabat juxta altare incensi, ut Novi Testamenti præconem se venisse doceret. Duo namque altaria erant in templo, quæ duo Testamenta signant in Ecclesia. Primum altare holocausti ære coopertum, et ante fores templi ad offerendas victimas et sacrificia positum, quod carnales Veteris Testamenti cultores significat. Deinde altare incensi auro tectum, prope ostium Sancti sanctorum, ad adolenda thymiamata erat statutum, quod interiorem perfectioremque Novi Testamenti et cultorum illius gratiam designat. Stabat etiam a dextris ejusdem altaris, ut non terrena et infirma, sed gaudia cælestis et sempiternæ beatitudinis, quæ per dextram solent figurari, hominibus se promittere monstraret: illis maxime qui per cordis sui munditiam ipsi altare aureum effici, qui prope ingressum regni cælestis sedula cogitatione assistere, qui aromata orationum per ignem amoris Deo incendere, qui dicere possunt cum Propheta: *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo (Psalm. cxl).* Quod autem ait Zachariæ:

Quia exaudita est deprecatio tua, et uxor tua Elizabeth tibi filium, non est arbitrandum quod pontifex, qui pro populo oraturus intraverat, mutato repente animo, pro privatis negotiis cœperit rogare, maxime pro liberis, a quorum generatione in tantum homo senex ac decrepitu spem totam averterat, ut neque angelo promittente crederet nasci sibi filium posse. Sed hoc certissime sciendum quia pro populi salvatione rogabat, quem et maximo peccatorum languore vexatum, et insuper alienigenæ regis dominio pressum noverat. Unde angelico oraculo et se exauditum cognovit a Domino, et quo ordine salus quam quærebat esset adventura didicit: quia videlicet nasceretur sibi filius qui propheta et doctor eximius existens, eundem populum ad viam veritatis spemque promerendæ salutis converteret, et mox sequeretur ipse Salvator, qui ei [Al. om. ei] regni cælestis dona [Al., gaudia] præstaret.

Et vocabis, inquit, nomen ejus Joannes, et erit tibi gaudium et exultatio, et multi in nativitate ejus gaudebunt. Magnæ laudis est et virtutis indicium, quoties in Scripturis hominibus a Deo nomen imponitur vel mutatur. Bene autem præcursor Redemptoris nostri Joannes vocari jubetur, Joannes quippe Domini gratia, sive in quo est gratia, dicitur, quia et ipse specialem præ cæteris sanctis ejusdem præcursoris gratiam accepit, et inauditam eatenus mundo cælestis ingressus gratiam prædicare advenit. Qui ergo et gratia plenus exstitit, et cæteris Dei gratiam evangelizavit, recte præconium gratiæ ipso etiam

A suo nomine signavit. Meritoque in ejus nativitate multis exultandum prædicitur, per quem suæ regenerationis mundo auctor ostenditur.

Erit enim magnus coram Domino. Notandum quod idem laudis præconium Joanni ab angelo quod ab evangelista parentibus fertur illius. Et illi enim justi ante Deum, et hic coram Domino magnus esse perhibetur. Quam maguus autem coram Domino fuerit, ipse qui solus virtutem magnitudinis ejus et donavit et novit, Dominus insinuat, dicens: *Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista (Matth. xi).* Sed et angelus multifariam ejus coram Domino magnitudinem subsequenter exposuit:

Et vinum, inquit, et siceram non bibit, et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ, et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Siquidem in eo quod illum a vino et siceram, id est ab omni quod inebriare potest, continentiam habiturum asseruit, patenter indicavit, quia ab omnibus vitiis et mundi illecebris, quæ statum mentis solent avertere [Al., evertere], futurus esset immunis; in eo autem quod illum adhuc ex utero matris Spiritu sancto replendum esse memoravit, profecto quia natus in mundum, cunctis virtutum fructibus esset clarificandus ostendit. Quid enim viventi et conversanti inter homines poterat deesse virtutis, qui etiam ut homo in iniquitatibus conceptus est, contra morem tamen humanæ conditionis non in delictis eum prævaricationis, sed in gratia remissionis mater sua peperit? Neque enim dubitandum est quia Spiritus sanctus qui eum replevit etiam a peccatis omnibus absolvit. Constat quippe veridica Patrum sententia quia lege non stringitur Spiritus sancti donum. Et propterea qui Cornelium et domum ejus ante perceptionem baptismi sua gratia consecravit, ipse utique Joannem non solum ante circumcisionem, sed et ante nativitatem ejusdem gratiæ munere perfudit, ita ut officium suæ præcursoris Domino adhuc in utero positus, quia loquendo nondum poterat, jam gratulando præberet, quando sicut sequentia sancti Evangelii testantur, intrante beata Dei genitrice, et salutante Elizabeth, exultavit in gaudio infans in utero ejus. Sed et in eo quod illum multos filiorum Israel ad Dominum Deum ipsorum conversurum asseverat, manifeste angelus quam magnus coram Domino esset futurus indicat, quem optimo genere conversandi vitam peracturum esse declarat. Quæ enim inter homines sublimior, et Deo gratior esse conversatio potest, quam eorum qui se castigant [Al., abdicant] a vitiis, qui virtutum studiis animum subjugant, insuper etiam alios quotidiano exercitio ad auctoris sui gratiam student convertere, et crebra animarum fidelium acquisitione gaudium semper patriæ cælestis augere?

Et ipse præcedet ante illum in spiritu et virtute Eliæ. Joannes in spiritu et virtute Eliæ Dominum præcedere dicitur, quia sicut Eliæ in magna virtute spiritus secundum ejuꝰ adventum præveniet, ita Joannes non minore spiritus potentia præditus prævenit pri-

num. Sicut ille præcursor futurus est iudicia, ita iste præcursor factus est Redemptoris. Nec solum adventus ordine, sed doctrinæ quoque similitudine Joannes in spiritu et virtute Eliæ Dominum præcessit. Nam sicut de Joanne angelus subjungit.

Ut convertat corda patrum in filios, et incredibiles ad prudentiam justorum. Ita et Dominus per prophetam non disparem de Eliæ prædicatione sententiam protulit, dicens: *Ecce ego mittam vobis prophetam, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis, ut convertat [Al., et convertet] corda patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum (Malach. iv).* Unum igitur atque idem utriusque opus est, fidei scilicet atque intellectum, quem habuere patres, filiorum mentibus prædicando infundere. Nam patres et justii appellan- tur veteres sancti, de quibus Salvator ait discipulis: *Multi prophetæ et justii cupierunt videre quæ vos videntis, et non viderunt.* Filii vero et incredibiles illius ævi homines, quo vel Elias prædicaturus est, vel Joannes prædicabat, vocantur. Convertit autem Joannes corda patrum in filios, quia sapientiam quam habuerunt patres Christum credentes ac desiderantes in carne venire, transfudit in filios docendo eos credere et gaudere, Christum in carne venisse. Convertit incredibiles ad prudentiam justorum, quia eos quos sine fide Christi invenit de operibus legis frustra gloriantes, docuit credere in Christum, ejusque se gratiæ tota intentione submittere, ac præcedentium justorum imitari prudentiam, qui et legem perficere diligentissime studebant, et nihilominus in gratia Domini Jesu, non autem in operum suorum justitia, salutem sperare didicerant. Hinc namque unus ex eis dicit, *Justus autem ex fide vivit*; unde et aperte subjungitur:

Parare Domino plebem perfectam. Hæc etenim pulcherrima Dominicæ plebis perfectio est, quam et Joannes suo tempore prædicando parabat, et nunc Dominus ipse donando per orbem latius adimplet, cum nos evangelicis et verbis instituit et imbuti mysteriis eandem fidem ac dilectionem habere discimus, quam legalibus præceptis edocti patres habuisse probantur. Hoc perfectissimum sanctæ Ecclesiæ decus est, cum ad eandem quæ illos intrasse constat supernæ pacis gaudia suspiramus, atque ut hæc etiam nos intrare mereamur, cælestem in terris exercere vitam contendimus, cum eorum exemplo nulla quæ facimus vel percipimus bona nostris meritis ascribimus, sed ad auctoris nostri per omnia gratiam respicimus. De quo illorum quoque testimonio edocemur, quia ipse est Deus, ipse fecit nos et non ipsi nos, non solum scilicet ut homines simus, verum etiam ut sancti et beati homines simus. Cujus dona gratiæ si puro semper et infatigabili corde sectamur, ipse juxta eorundem patrum promissa propitius sit omnibus iniquitatibus nostris, ipse satiet in bonis desiderium nostrum, ipse non in operibus justitiæ quæ ex nobis habere potuimus, sed in miseratione et misericordia quam ipse donavit, nos in vitam co-

Arone æternam qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, etc.

HOMILIA XIV.

IN NATIVITATE SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

LUC. 1. *In illo tempore, Elizabeth impletum est tempus parienti, et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati ejus, quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa, et congratulabantur ei, etc.*

Præcursoris Domini nativitas sicut sacratissima lectionis evangelicæ prodit historia, multa miraculorum sublimitate refulget: quia nimirum decebat ut ille quo major inter natos mulierum nemo surrexit, majore præ cæteris sanctis in ipso mox ortu virtutum jubara claresceret. Senes ac diu infecundi parentes dono nobilissimæ prolis exsultant, ipsi patri quem incredulitas mutum reddiderat, ad salutandum novæ præconem gratiæ os et lingua reseratur. Nec solum facultas Deum benedicendi restituitur, sed de eo etiam prophetandi virtus augetur. Excitati famia facti omnes vicini admiratione ac metu percelluntur, omnium qui audire, circumquaque ad adventum novi prophetæ corda præparantur. Unde merito sancta per orbem Ecclesia, quæ tot beatorum martyrum victorias, quibus ingressum regni cælestis meruere frequentat, hujus tantummodo post Dominum etiam nativitatis diem celebrare consuevit. Quod nullatenus sine evangelica auctoritate in consuetudinem venisse credendum est: sed attentius animo recondeamus quia sicut nato Domino pastoribus apparens angelus ait: *Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus*: ita etiam angelus nasciturum Zachariæ prædicans Joannem, *Et erit, inquit, gaudium tibi et exsultatio, et multi in nativitate ejus gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino.* Jure igitur utriusque nativitas festa devotione celebratur, sed in illius tanquam in Christi Domini, tanquam in Salvatoris mundi, tanquam in Filii Dei omnipotentis, tanquam in solis justitiæ nativitate, omni populo gaudium evangelizatur. In hujus autem tanquam in præcursoris Domini, in servi Dei eximii, in lucernæ ardentis et lucentis exortu multi gavisuri [Al. add. esse] memorantur. Iste magnus coram Domino esse narratur: de illo Propheta testatur: *Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis, et magnitudinis ejus non erit finis (Psalm. XLVII).* Iste, peccatorum consortia declinans, ab omni quod inebriari [Al., inebriare] potest abstinebat; ille inter peccatores conversatus peccati omnis immunis permansit. Illic adhuc ex utero matris Spiritu sancto repletus est, in illo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, quam [Al., qui] dono sui Spiritus sedem sibi uteri virginalis in quo carnem susceperet, ipse consecravit. Is e multos filiorum Israel ad Dominum suo tempore prædicando convertit; ille multos quotidie de universis per orbem nationibus ad suam fidem et charitatem interius illustrando convertere non desistit. Illic in spiritu et virtute Eliæ præcessit ante illum, ut plebem ejus aqua baptizans ad suscipiendum eum, ubi appa-

reret, doceret esse perfectam; huic successit ille in spiritu et virtute Dei Patris, ut plebem suam Spiritu sancto et igni baptizans ad videndam faciem Patris sui donaret esse perfectam. Joanne nato congratulabantur vicini et cognati genitrici illius, quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa; Domino autem nato congratulabantur Ecclesiae, quia veuit tempus miserandi ejus, spiritus angelici qui sunt vicini ejus et cognati, cives videlicet ejusdem patriæ cœlestis, quam et ipsa exspectat [Al., ipsi exspectant] qui hymnum gloriæ Deo canendo quid illa per orbem esset actura, priores ipsi de cœlis admonebant. Recte igitur natiuitas celebratur illius qui talis potentia magnitudinis Dominicis propinquabat operibus. Recte ortus illius solemnitas colitur, cujus tanta est vitæ sublimitas, ut quidquid illo sublimius est, hoc jam hominis naturam transcendere dubium non sit. Siquidem Dominus cum majorem eo neminem in natis mulierum esse dixisset, mox subdidit dicens, *Qui autem minor est in regno cœlorum, major est illo*, seipsum videlicet insinuans, qui humana natiuitate posterior Joanne, sed cœlestis regni esset apice præstantior. Nec vacat a mysterio quod Joannis natiuitas cum dies decrescere, Domini autem cum dies crescere inchoant [Al., inchoat], facta memoratur. Hujus etenim secretum distantiae revelat ipse Joannes, qui cum præ magnitudine virtutum Christus crederetur a turbis, Dominus autem præ infirmitate carnis a quibusdam non Christus, sed esse propheta putaretur, *Illum*, inquit, *oportet crescere, me autem minui*. Crevit quippe Dominus, quia per totum orbem fidelibus quod Christus esset, qui propheta credebatur, innotuit. Decrevit ac minoratus est Joannes, quia qui Christus æstimabatur, quod non Christus ipse, sed præco Christi esset apparuit. Ideoque jure nato Joanne lux diurna minorari incipit, cujus fama divinitatis desitura, et baptismus [Al., baptismum] in brevi erat thnem accepturus [Al., accepturum]. Jure etiam nascente Domino abbreviata dies ad incrementum luminis redit [Al., rediit], quia ille nimirum apparuit qui lucem suæ cognitionis, quam prius solet [Al., sola] Judæa, et hoc ex parte habebat, cunctis gentibus aperiret, suæ calorem dilectionis in totam mundi latitudinem diffunderet. Notandum autem quod hæc eadem beati Joannis natiuitas nonnullam habet similitudinem adventus Dominici, et gratiæ quam prædicare veniebat. Nam et congruum valde est ut cui omnes prophete priores et patriarchæ, vel nascendo, vel moriendo, vel vivendo, vel prædicando testimonium perhibuerunt, hunc multo amplius præcursor suus, qui plus quam propheta exstitit, non tantum in vita et passione, sed in ipsa quoque sua natiuitate designet. Quid est enim quod veteranis parentibus natus est Joannes, nisi quia illius mox secutura natiuitas signabatur, qui spiritalia Novi Testamenti proferens arcana, carnalem legis et sacerdotii veteris observantiam jam terminandam esse doceret? Quod enim antiquatur et venescit, prope interitum est. Quid quod tuto patre,

A principe videlicet tunc sacerdotum, ortus est præcursor Domini, nisi quia, ipso apparente Domino, lingua jam sacerdotii veteris magna ex parte a doctrina sensus spiritualis obmutuerat, solam litteræ custodiam curantibus ac docentibus scribis et legisperitis, imo et ipsam litteram plerisque in locis per suas traditiones corrumpentibus, juxta quod eis Dominus in Evangelio sæpius impropere probatur? Et quid quod diu sterili genitrice nascitur, nisi quia lex, quæ auxilio sacerdotalis officii spiritualem Deo sobolem gignere jussa est, neminem ad perfectum adduxit, quia nimirum suis cultoribus regni cœlestis januas aperire non potuit? Sed factus sub lege auctor ipse legis sterilitatis opprobrium legi abstulit, qui hanc spiritualiter intelligendam monstravit, et supernæ beatitudinis gratiam, quæ in Evangelio nunc apertissime lucet, in ea jam olim præfiguratam et quasi conceptam fuisse docuit

Et factum est, inquit, *in die octavo, venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris ejus Zachariam. Et respondens mater ejus dixit, Nequaquam, sed vocabitur Joannes*. Joannes interpretatur Domini gratia, sive In quo est gratia. Quo nomine et totam evangelicæ dispensationis gratiam quam prædicat, et ipsum specialiter Dominum signat, per quem eadem gratia mundo donata est. Qui vero natum puerum patris Zachariæ nomine magis quam Joannem vocandum esse decernebant, eos profecto figurant qui, Domino nova gratiæ munera declarante, cuperent eum potius consueta sacerdotii veteris edicta prædicare. Unde bene Zachariæ Memor Domini interpretatur, quia videlicet memoriæ antiquæ observationis, quæ utique a Domino data est, figurate denuntiat. Contendebat ergo de nomine nati prophetæ hi qui convenerant, et Zachariam hunc vocari satagebant: at contra mater verbis, et pater scriptis, quia Joannes magis appellandus est, astruebant. Quia fuere nonnulli cœlestium sacramentorum minus periti, qui in primordiis Evangelii coruscantis carnalia adhuc legalis sacerdotii statuta simul observanda esse decernerent, quos profecto ipsa legis doctrina de suscipienda gratia Christi, quasi Elizabeth de nomine Joannis viva voce confirmat dicendo per legislatorem: *Prophetam vobis suscitabit Deus vester de fratribus vestris; tanquam maipsum audietis, juxta omnia quæcumque locutus fuerit vobis (Deut. xviii)*. Ipsum quoque legale sacerdotium tacitis cæremoniæ suarum typis, quasi mutis litterarum figuris, Zacharias eidem gratiæ nascenti testimonium perhibet, quia nihil prorsus in omnibus sacerdotii veteris observationibus actum vel dictum esse credendum est, quod non Evangelii gratiam, si recte intelligatur, expresserit. Quod autem declarato postmodum et confirmato nomine Joannis apertum est os Zachariæ, et loquebatur benedicens Deum, patet utique quia manifestata per apostolos gratia Novi Testamenti, multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei, relictaque taciturnitate nociva, ad confitenda, laudanda et prædicanda sui dona Redemptoris se devota submittebat. Et quidem

In die circumcisionis Joannis, quando et nomen accepit:

Factus est timor super omnes vicinos eorum, et super omnia montana Judææ divulgabantur omnia verba hæc. Porro in tempore Dominicæ resurrectionis, ubi misso desuper Spiritu gloria nominis ejus per apostolos mundo innotuit, timor continuo saluberrimus non solum Judæorum qui erant vicini vel situ videlicet loci, vel scientia legis, sed et exterarum usque ad fines terræ gentium corda concussit. Nec tantum montana cuncta Judææ, verum etiam omnia mundani regni mundanæque sapientiæ culmina virtutis ejus fama transcendit, ita ut relicta ubique cultura ac vita priori ad percipienda fidei illius sacramenta confluerent. Recte etenim circumcisionis dies [Al., circumcisio] Dominicæ resurrectionis imaginem præfert, quia et hæc octava die, hoc est post sabbatum, facta est; et sicut illa a reatu perpetuæ mortis absolvere solebat, ita ista perfectam vitæ immortalis novitatem et in auctore nostro exhibuit, et in nobis sperandam monstravit. Quod vero inter hæc Zacharias impletur Spiritu sancto, ac de Redemptore nostro simul et nostra redemptione prophetat, significat mystice quia multi de stirpe sacerdotali, qui a confessione Christi diutius ora continuerant, postmodum per susceptionem fidei illius Spiritus sancti virtute replendi, dono prophetiæ sublimandi, et magisterii pastoralis officio populis essent præferendi. Quamvis eadem acceptione spiritus et prophetia Zachariæ hoc quoque convenienter figurari credendum est, quia tunc instaret tempus quo fidelibus panderetur omnes legalis sacerdotii ritus et ceremonias spirituali intus scientia et prophetici exuberare mysteriis, quæ mediatoris Dei et hominum hominis Jesu Christi vel dispensatione [Al., dispensationi] temporariæ vel æternæ divinitati testimonium ferrent, juxta quod ipse Judæorum duritiam increpans, dicit: *Si crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi. De me enim ille scripsit (Joan. v).* Quid autem prophætas, et benedicens Deum Zacharias dixerit, audiatur.

Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ. In quibus profecto verbis notandum quia beatus Zacharias quod inchoatum et proxime futurum in spiritu præviderat, prophetico more quasi jam factum esse narrabat. Visitavit enim nos apparens in carne Dominus, quasi longius a se recedentes, quos in peccatis positos querere et justificare curavit. Visitavit quasi medicus ægrotos, qui ut iuveteratum superbiam nostræ languorem sanaret, novum nobis suæ humilitatis exemplum adhibuit. Fecit redemptionem plebis suæ, qui nos venundatos sub peccato, et antiqui hostis servitio addictos, dato sui sanguinis pretio liberavit. Unde benigne nos hortatur Apostolus, dicens: *Empti estis pretio magno, glorificate et portate Deum in corpore vestro (I Cor. vi).* Plebis autem suæ dicit, non utique quam veniens plebem suam reperit, sed quam visitando et redimendo suam fecit. Vultis etenim audire, fratres mei, qualem invenierit eam, qualem reddiderit. Finis can-

lici hujus, quod ob notitiam simul et prolixitatem sui totum charitati vestræ recensere et explauare longum duximus, aperte donuntiat, dicens:

Visitavit nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Invenit ergo nos sedentes in tenebris et in umbra mortis, hoc est, longa peccatorum et ignorantia cæcitate depressos, atque hostis antiqui fraude deceptos obsessosque erroribus. Ipse etenim recte mors et mendacium, sicut e contra Dominus veritas vocatur et vita. Attulit autem nobis veram cognitionis suæ lucem, exclusivæ errorum tenebris certum nobis iter patriæ cœlestis aperuit: direxit gressus operum nostrorum, quatenus per viam veritatis, quam monstravit incedere, atque ad mansionem perpetuæ pacis possimus intrare, quam promisit. Hæc igitur dona, fratres charissimi, supernæ bonitatis, hæc æternorum donorum promissa habentes, benedicamus et nos Dominum in omni tempore, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ. Semper laus ejus in ore nostro versetur, semper ejus et memoriam retineamus, et in invicem annuntiemus virtutes [Al. add. ejus], qui de tenebris nos vocavit in admirabile lumen suum. Ejus continue flagitemus auxilium, ut lucem scientiæ quam contulit in nobis ipse conserret, atque ad perfectum usque diem perducatur. Et ut digni simus exaudiri precantes, abjiciamus ipsi opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis. Sic etenim supplicantes concite quæ desideramus accipimus, quia nimirum verba divinæ orationis adjuvat manus patris operationis. Et quis beati præcursoris hodie natalitia celebramus, oportet ut quem salutis æternæ præconem suscepimus, hunc etiam nostræ orationis adiutorem quæramus; ipsum itaque intercedendo rogemus impetrare, ut ad eum cui testimonium perhibuit, lucem, vitam et veritatem pervenire mereamur Jesum Christum Dominum nostrum qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, etc.

HOMILIA XV.

IN VIGILIA BEATORUM APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

JOAN. XXI. *In illo tempore dixit Jesus Petro: Simon Joannis, diligis me plus his? etc.*

Virtutem nobis perfectæ dilectionis præsens sancti Evangelii lectio commendat. Perfecta etenim dilectio est, qua Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute, proximum autem tanquam nosmetipsos diligere jubemur. Et neutra harum dilectio sine altera valet esse perfecta, quia nec Deus vere sine proximo, nec sine Deo vere potest proximus amari. Unde Dominus toties interrogato Petro, an se diligeret, et illi respondente, quod eum ipso teste diligeret, adjungebat per singula, ita concludens: *Pasce oves meas, sive [Al. add. Pasce] agnos meos.* Ac si aperte diceret: Hæc sola et vera est probatio integri in Deum amoris, si erga fratres studueris curam solliciti exercere laboris. Nam quicumque fratri opus pietatis quod valet impendere negligit, minus justo se Con-

ditorem diligere ostendit, cujus mandatum in sustentanda proximi necessitate contemnit. Quis profecto charitas, quoniam sine divinæ gratiæ inspirationis minime possit haberi, tacite quodammodo Dominus insinuat, qui Petrum de illa interrogans, Simonem eum Joannis, quod nunquam alias, cognominat. *Simon*, inquit, *Joannis, diligis me plus his?* Ubi quamvis simpliciter mentio facta terreni parentis ejus possit intelligi, non tamen ab re est si quis nomine Joannis domum supernæ generationis mystice indicatum velit accipere, de quo apostolus Joannes admonendo testatur: *Charissimi, diligamus invicem, quoniam charitas ex Deo est; et omnis qui diligit ex Deo natus est, et cognoscit Deum* (I Joan. 17). Simon namque Obediens, Joannes dicitur Dei gratia. Et propterea recte primus apostolorum, cum de amore suo requiritur, Simon Joannis, id est, Obediens Dei gratiæ [Al., gratia] vocatur, ut liquido cunctis ostendatur hoc quod majore præ cæteris «bedientia Domini jussis obsequitur, quod ardentiori illi charitate amplectitur, non humani meriti, sed muneris esse divini. Unde et apostolus Paulus eadem gratia confortatus siebat: *Quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum qui datus est nobis* (Rom. v). Qui ergo cæteris flagrantius Dominum amare probatur, filius Joannis cognominatur, quia nimirum virtus ejusdem amoris non nisi per gratiam Spiritus percipitur. Qui tamen ipse (notandum) quam caute et circumspecte testimonium reddat suo amatori, eum, Domino sciscitante an se plus aliis diligeret, non est ausus respondere, Tu scis quia amo te plus his, sed temperata ac simplici voce, *Etiā, inquit, Domine, tu scis quia amo te*. Quod est aperte dicere: Scio quidem, quia ipse te, ut tu melius nosti, integro corde diligo: quantum vero te alii diligant, mihi quidem ignotum, sed tibi omnia sunt nota. Cujus caute responsionis nostræ profecto est institutio locutionis simul et cogitationis, ut videlicet ejus exemplo discamus minus de nostræ conscientiæ puritate præsumere, minus tomere de fraternæ conscientiæ occultis judicare, in dubiis maxime rebus, et [Al. om. et] quæ qua intentione vel necessitate gerantur, inspicere nequimus. Nam de apertis fratrum erratibus, non solum potestatem, sed et præceptum judicandi ut corrigantur habemus, dicente Domino: *Si peccaverit frater tuus, increpa illum: et si pœnitentiam egerit, dimitte illi* (Math. xviii). Ambigua autem eorum gesta, et quæ in quamlibet partem interpretari possunt, divino potius examine reservare jubemur. Dicit namque Apostolus: *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium* (I Cor. iv). Siquidem et ipse Petrus idcirco se in hac Dominica interrogatione cautius respondendo cohibebat, quia meminit se pridem imminente ejus passione plus sibi constantiæ tribuisse quam haberet, spondendo videlicet se esse paratum et in carcerem et in mortem ire cum illo, qui necdum erat

A idoneus instante periculo saltem confiteri quia nosset illum vel quia fuisset aliquando cum illo. Instructus ergo periculo priore cautius loqui cum Domino, quem bene didicerat humanæ conscientiæ statum melius nosse quam ipsa se conscientia ullatenus nosse sufficeret. De fraterni quidem cordis occultis nil prorsus audet definire; de sui autem amoris integritate non sinit solius, sed et ipsius qui interrogabat Domini testimonium pandit etiam inquit: *Domine, tu scis quia amo te*. O quam felix, et pura conscientia, quæ Conditori suo, cujus nuda oculis et aperta omnia novit, dicere non metuit, *Domine, tu scis quia amo te!* Quam casta et sancta anima, quæ et suam cogitationem Domino patere non dubitat, et se nil aliud quam ea quæ Dominus approbat cogitare non ignorat! Unde bene in Apocalypsi sanctorum corda phialis aureis comparantur, dicente Joanne: *Et habebant singuli citharas, et phialas aureas plenas odoremorum, quæ sunt orationes sanctorum*. Citharas quippe aureas habent electi, quia omnis eorum sermo, omne quod de illorum actibus ad notitiam proximorum fama vulgante personuerit, puræ dilectionis luce rutilum apparet. Phialas quoque habent aureas, quæ sunt vasa patula amplitudine diffusa, quia corda sua quo verius solo ejusdem dilectionis sentiunt igne splendescere, eo latius hæc divinis gaudent pandere conspectibus. Unde recte subjungitur: *Plenas odoremorum, quæ sunt orationes sanctorum*. Phialæ namque aureæ odoremorum plenitudine redandant, cum fulgida charitate justorum præcordia, virtutum quoque spiritualium opinionum proximis innotescunt. Et pulchre ipse qui hæc videbat Joannes interpretando subdidit, *Quæ sunt orationes sanctorum*. Odoramenta etenim phialarum sunt orationes sanctorum, quia quidquid boni operantur aut dicunt, qui simplici intentione Deo deserviunt, totum hoc profecto vicem pro eis orationis adimplet, quando devotionem mentis eorum divinis commendat aspectibus. Neque aliter vero apostolicum illud præceptum quo ait: *Sine intermissione orate, perficere valeamus* [Al., valeamus], nisi omnes actus, sermones, cogitatus, ipsa etiam silentia nostra ita Domino donante dirigamus, ut singula hæc cum timoris illius respectu temperentur, cuncta perpetuæ nostræ salutis proficua [Al., perspicua] reddantur. Provida autem pietate Dominus, tertio Petrum an se diligit interrogat, ut ipsa trina confessione vincula quæ illum ter negando ligaverant, absolvat: et quoties territus ejus passione, quod eum nosset, negaverat, toties ejus resurrectione recreatus, quod illum toto amet corde testetur. Provida dispensatione tertio contenti amorem, tertio æque pascendas suas oves commendat, quia decebat ut quoties in pastoris fide titubaverat, toties cum renovata fide pastoris inembra quoque ejusdem pastoris jubeatur curare. Quod enim hic dicit ei, *Pasce oves meas*; hoc est utique quod ei ante passionem apertius dixerat: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos* (Luc. xxi).

Pascere ergo oves Christi est credentes Christo, ne a fide deficiant, confirmare, et ut in fide magis magisque proficiant instanter operam dare. Quamvis solertius intuendum quod eadem pastio gregis Dominici non uniformi, sed multimoda est sollicitudine gerenda. Nam et terrena subsidia necesse est ut subtilis rector ne desint diligenter prævideat, et exempla virtutis simul cum verbo prædicationis eisdem sollicitus impendat; et si quos aut spiritualibus, aut etiam communibus eorum commodis adversantes deprehenderit, horum violentiæ quantum valet obstat: ipsos quoque cum forte erraverint subiectos, juxta Psalmistæ vocem: Corripiat justus in misericordia et increpet, neque oleo noxiæ consensionis eorum corda demulceat (*Psalm. cxl.*). Et hoc enim ad pii pastoris officium pertinet. Nam qui subditorum errata corrigere, et vulnera in eis peccatorum in quantum sufficit curare neglexerit, inter pastores ovium [*Al., ovium*] Christi qua fronte se annumerare præsumit? Sed et hoc pastori est fixo corde tenendum ut eos quibus præest non quasi suos proprios, sed ut Domini sui gregem tractare meminerit, juxta illud quod Petro dicitur: *Si diligis me, pasce oves meas* (*Joan. xxi*). Meas, inquit, non tuas. Meas tibi oves commendatas scito, et has quasi meas regere, si me perfecte amas, recole: ut meam videlicet in eis gloriam, meum dominium, mea lucra, non tua propria quæras. Sunt enim qui oves Christi non amore Christi, sed suæ vel gloriæ, vel dominationis, vel quæstus gratia pascunt. Quorum multitudinem dolens apostolus Paulus, ait Philippensibus: *Spero autem in Domino Jesu Timotheum me cito mittere ad vos, ut et ego bono animo sim, cognitis quæ circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimum, qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ Jesu Christi* (*Philipp. ii*). Unde Dominus in Evangelio tales non pastores, sed mercenarios potius vocat dicens, quia, lupo veniente, mercenarius fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus (*Joan. x*). Veri autem pastoris, et cui sincera est cura de ovibus evidens ac speciale indicium est, cum quisquis [*Al., quisque*] non solum commodis omnibus vitæ temporalis carere, sed ipsam quoque vitam pro grege Christi ponere in promptu habet. Unde nunc ipse postquam pascendas oves suas Petro, hoc est, plebes descendas gubernandasque, commisit, subsequenter addidit, dicens: *Amen, amen dico tibi, cum esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo tu non vis* (*Joan. xxi*). In extensione etenim manuum positionem membrorum ejus, qua cruci erat aptandus, insinuat; in cinctione alterius, impositionem vinculorum quibus a persecutione [*Al., persecutore*] arcendus erat, exprimit; in ductu quo nollet, ipsam mortis ac passionis acerbiteratem indicat, quam corporalis ejus infirmitas horrebat, cujus animi firmitas spiritualis etiam adversa pro Domino lætabatur cuncta sufferre. Neque enim voluntatem

A suam, sed voluntatem quærebat ejus qui misit eum. Christi. Præmissa igitur Dominus ovium suarum passione, adjungit mox eidem primo pastorem [*Al., pastori*] etiam passionis suæ triumphum. *Extendes, inquit, manus tuas, et alius te cinget et ducet quo tu non vis.* Ac si patenter dicat: Quanta me charitate diligas, hinc liquido probabis, eum pro parvulorum meorum vita usque ad mortem certando perveneris; et ut illi in corpore possint pariter et mente salvari, ipse tormenta corporis omnia quæ adversarium infligere libet fortis mentis constantia toleraveris. Quod ipse quoque evangelista subsequenter insinuat cum ait:

Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Clarificavit quippe Petrus morte sua Deum, quando hoc indicio cunctis quantum Deus esset colendus amandusque monstravit, dum ipse data optione mallet crucis subire tormentum quam a cælestis verbi prædicatione cessare. Qui notandum quod non solum morte, sed et vita sua et passionibus quæ mortem præcesserant, Deum clarificavit. Clarificavit namque vita Deum, qui per omnia quæ gessit non suam propriam, sed Conditoris sui voluntatem laudesque quærebat. Clarificavit et passionibus quem a propositis superni amoris obsequiis nulla persecutionum valuit revocare pressura. Verum quia cum memoria beati Petri etiam coapostoli ejus Pauli hodie natalitia celebramus, videamus, fratres clarissimi, utrum et ipse vel vita, vel passionibus, vel morte clarificaverit Deum. Clarificavit utique et ipse. Testatur enim Lucas evangelista, qui librum Actuum apostolorum maxima ex parte, agones ipsius et labores pro Christo describendo complexit: testatur hoc et ipse qui opus scriptorum suorum quod quatuordecim Epistolis conclusit, solo, ut ita dixerim, Christi odore respersit. Quidquid enim ibi legeris, aut fidei arcana revelat, aut bonorum operum fructus ostendit, aut cælestis regni gaudia promittit, aut quod [*Al., quid*] ipse tribulationum hic prædicans sustinuerit pandit, aut quod [*Al., quid*] inter tribulationes divinæ consolationis acceperit, refert; aut generali exhortatione, quod omnibus qui pie volunt vivere in Christo, persecutiones deesse non possunt, insinuat. Testatur quantum vita sua Deum clarificaverit, cum in vinculis positus, et appropinquans passioni, Timotheo per Epistolam exemplum sui operis proponit, dicens: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi* (*II Tim. iv*). Monstravit quali morte clarificaturus esset Deum cum præmisit, *Ego enim jam immolor, et tempus resolutionis meæ instat.* O quam pretiosa in conspectu Domini mors sancti illius, qui apertissime noverat, qui libera voce prædixerat, se occidi pro Domino, non aliud esse quam gratissimam Deo mundissimamque hostiam offerri. Clarificavit ergo et Paulus Deum, clarificaverunt et cæteri apostoli, quia et ipsi puro corde Christum diligebant, ipsi sincera intentione oves Christi curabant. Quod enim Petro dictum est, *Pasce oves meas*, omnibus utique dictum est.

Hoc namque erant ceteri apostoli quod fuit Petrus, sed primatus Petro datur, ut unitas Ecclesiæ commendetur. Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui et ab apostolis omnibus tunc unanimi consensione pascebatur, et deinceps a successoribus eorum communi cura pascitur: quorum plurimi Conditorem suum morte, omnes autem vita sua clarificare probantur. Non solum autem maxima illa Ecclesiæ luminaria, sed et reliqua electorum turba, vel vivendo, vel moriendo Deum suo quique tempore clarificat. Quorum vestigia nos quoque, fratres mei, nostro tempore sequi oportet, et vitæ videlicet nostræ ordinem ad exempla honorum dirigendo, et in proposita vitæ rectitudine ad mortem usque persistendo, ut socii conversationis eorum existentes, socii etiam remunerationis mereamur effici. Hoc autem ita perficiemus, si juxta hujus sacratissimæ lectionis tenorem, et Redemptorem nostrum debito affectu complectimur, et erga proximorum salutem fraterna sollicitudine vigilamus, ipso opitulante qui hæc et nos facere jubet, et se facta remunerare pollicetur, Jesu Christo Domino nostro qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVI.

IN NATALE BEATORUM APOSTOLORUM PETRI ET PAULI. MATTH. XVI, MARC. VIII, LUC. IX. *In illo tempore venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, et interrogavit discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis?* etc.

Lectio sancti Evangelii, quam modo, fratres, audistis, tanto intentius cogitanda, ac sine oblivione est jugiter retinenda, quanto constat quia magnam nobis fidei perfectionem commendat, magnum ejusdem perfectæ fidei contra omnia tentamenta robur æque demonstrat. Si enim scire volumus quomodo in Christum credi oporteat, quid lucidius eo quod ait ad eum Petrus, *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Rursus, si audire delectat quantum hæc fides valeat, quid apertius eo quod ait Dominus de Ecclesia quæ super eum ædificanda erat, *Et portæ inferi non prævalerunt adversus eam?* Sed hæc suis in locis plenius exponuntur. Nunc autem revertentes ad explanandam ex ordine lectionem Dominicam, primo videamus de loco in quo habita memoratur.

Venit, inquit, Jesus in partes Cæsareæ Philippi. Philippus, ut Lucas testatur (Cap. III), erat tetrarcha Ituriæ et Traconitidis regionis. Hic ergo statuens civitatem in loco ubi Jordanis ad radices oritur Libani montis, et est terminus Judææ contra septentrionem, appellavit eam Cæsaream Philippi, in memoriam videlicet sui nominis, pariterque honorem Tiberii Cæsaris, sub quo ipse regnabat.

In cujus partes veniens Jesus, interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? Non autem quasi nesciens sententiam de se, vel discipulorum, vel extraneorum inquirat, sed ideo discipulos quid de se sentiant interrogat, ut confessionem rectæ fidei illorum digna mercede

A remuneret. Nam sicut interrogatis generaliter omnibus Petrus respondit unus pro omnibus, ita quod Petro Dominus respondit, in Petro omnibus respondit. Ideo quid ali de se sentiant inquirat, ut expositis primo sententiis errantium, discipuli probarentur veritatem suæ confessionis non de opinione vulgata, sed de ipso percepisse Dominicæ revelationis arcana. *Quem, inquit, dicunt homines esse Filium hominis?* Pulchre homines appellat eos qui de Filio hominis tantum loqui noverant, quia divinitatis ejus arcana nesciebant. Nam qui divinitatis ejus mysteria capere norunt, merito supra homines esse dicuntur, Apostolo attestante, qui ait: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. II; Isa. LXIV).

B Qui cum hæc de hominibus [Al., hominis], hoc est, humana solum sapientia [Al., sapientis] corde, aure et oculo præmitteret, mox de se ac de suis similibus, qui generalem humanitatis scientiam transcendierant, adjecit: *Nobis autem revelavit Deus per spiritum suum* (Ibid.). Cui simile est quod hic Dominus, cum interrogasset discipulos quem eum dicerent homines esse, et illi diversas diversorum opiniones præmisissent, dicit illis:

Vos autem quem me esse dicitis? Quasi ab hominum generalitate illos sequestrans, et deos ac Dei filios per adoptionem factos insinuans, juxta illud Psalmistæ: *Ego dixi, dii estis, et filii excelsi omnes* (Psal. LXXXI).

C Respondens Simon Petrus, dixit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Deum vivum appellat ad distinctionem falsorum deorum, quos vario delusa errore gentilitas, vel de mortuis sibi hominibus instituit, vel majore dementia de insensibili materia quos adoraret, creavit, de quibus canitur in Psalmo: *Simulacra gentium argentum et aurum, opera manuum hominum. Os habent et non loquentur*, etc. (Psal. cxv). Notet autem dilectio vestra quam miranda distinctione sit factum ut cum de utraque ejusdem Domini et Salvatoris nostri natura ab ipso Domino et a fidei ejus discipulo esset proferenda sententia, Dominus ipse humilitatem assumptæ humanitatis profiteatur, discipulus excellentiam divinæ æternitatis ostendit. Dominus de se quod minus est, discipulus de Domino intimat quod majus est.

D Dominus de se quod factus est propter nos, discipulus declarat de Domino quia ipse est qui fecit nos. Sic et in Evangelio Dominus multo crebrius se Filium hominis quam Filium Dei appellare consuevit ut nos admoneat dispensationis quam pro nobis suscepit. Sed nos necesse est tanto humiliter divinitatis ejus alta venerari, quanto illum meminimus pro nostra exaltatione ad humanitatis infirma descendisse. Si enim inter sacramenta incarnationis ejus quibus redempti sumus, potentiam divinitatis qua creati sumus, pia semper mente recolimus, sit ut ipsi quoque cum Petro supernæ beatitudinis mercede donemur. Nam confitente illo Christum Filium Dei vivi, videamus quid sequitur:

Respondens autem Jesus, dixit : Beatus es, Simon Bar Jona. Constat ergo quia post veram Christi confessionem, vera beatitudinis præmia restant. Sed intueamur attente, quale quantumve sit nomen illud, quo [Al., quod] perfectum sui nominis confessorem glorificat : ut hujus etiam nos veraciter eum confitendo mereamur esse consortes. *Beatus es, inquit, Simon Bar Jona.* Bar Jona Syriace, Latine dicitur filius columbæ. Filius autem columbæ recte vocatur apostolus Petrus, quia videlicet columba multum simplex est animal, et ipse prudenti ac pia simplicitate Dominum sequebatur, inemor illius præcepti quod cum suis condiscipulis ab eodem magistro simplicitatis ac veritatis accepit : *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ (Matth. x).* Vel certe, quia Spiritus sanctus super Dominum in columbæ specie descendit, recte filius columbæ nuncupatur, qui spirituali gratia plenus exstitisse monstratur. Et justa laude dilectorem confessoremque suum Dominus remunerat, cum eum sancti Spiritus filium esse testatur a quo ipse Filius Dei vivi asseveratur, quamvis hoc ipsum multum dissimiliter fieri nullus fidelium dubitat. Dominus enim Christus Filius Dei per naturam, Petrus, sicut et cæteri electi, filius est sancti Spiritus per gratiam. Christus Filius Dei vivi, quia de ipso natus est ; Petrus filius Spiritus sancti, quia de ipso renatus est. Christus filius Dei ante tempora, ipse est enim Dei virtus et Dei sapientia quæ dicit : *Dominus possedit me ab initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio (Prov. viii).* Petrus filius Spiritus sancti ex eo tempore quo ab ipso illuminatus gratiam divinæ cognitionis accepit. Et quia una voluntas, eadem est operatio sanctæ Trinitatis, recte cum dixisset, *Beatus es, Simon Bar Jona,* id est, filius gratiæ spiritualis, protinus adjunxit :

Quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis est. Pater quippe filio columbæ revelavit, quia una est gratia Patris et Spiritus sancti, eadem quoque et Filii, quod facillimis sacræ Scripturæ probabitur exemplis. Dicit namque de Patre Apostolus : *Misit Deus Spiritum Filii sui in corda nostra (Gal. iv).* Dicit ipse Filius de Spiritu sancto : *Cum autem venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre (Joan. xv).* Dicit de Spiritu sancto Apostolus : *Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult (I Cor. xii).* Pater ergo mittit Spiritum, Filius mittit Spiritum : Spiritus ipse ubi vult, spirat : quia profecto ut diximus, una est voluntas et operatio Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Et propterea convenienter dicitur quia Pater qui in cælis est revelaverit Filio columbæ mysterium fidei, quod ei caro et sanguis revelare nequibat. Caro autem et sanguis recte intelliguntur homines sapientia carnis inflati, columbinæ simplicitatis nescii, ideoque a sapientia Spiritus omnimodis aversi. De quibus supra dictum est, quia Christum non intelligentes, alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alij vero Jeremiam, aut unum ex prophetis [Al. add.

eum] esse dicerent ; de quibus dicit Apostolus : *Car-nalis autem homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei (I Cor. ii).* Sequitur :

Et ego dico tibi quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Petrus qui Simon antea dicebatur, ob fortitudinem fidei et confessionis suæ constantiam, a Domino Petri nomen accepit, quia videlicet illi firma ac tenaci mente adhæsit de quo scriptum est : *Petra autem erat Christus (I Cor. x).* Et supra hanc petram, id est super Dominum Salvatorem, qui fidei suo cognitori, amatori, confessori participium sui nominis donavit, ut videlicet a petra Petrus vocaretur : supra quam [Al. om. supra quam] ædificatur Ecclesia, quia non nisi per fidem et dilectionem Christi, per susceptionem sacramentorum Christi, per observantiam mandatorum Christi, ad sortem electorum et æternam pertingitur vitam, Apostolo attestante, qui ait : *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus (II Cor. iii).*!

Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Portæ inferi doctrinæ sunt nequam, quæ seducendo imprudentes ad inferos trahunt. Portæ quoque inferi et tormenta et blandimenta sunt persecutorum, quæ infirmos quosque deterrendo vel emolliendo a stabilitate fidei introitum eis æternæ mortis aperiunt. Sed et prava fidelium [Al., infidelium] opera ineptaque colloquia portæ utique sunt inferi, in quantum suis vel fautoribus vel sequacibus iter perditionis ostendunt. Nam et fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa (Jacob. ii) ; et : *Corrumpant bonos mores colloquia mala (I Cor. xv).* Multæ sunt itaque portæ inferi, sed harum nulla Ecclesiæ quæ supra petram fundata est, prævalet, quia qui fidem Christi intimo cordis amore perceperit, omne quicquid exterius periculi tentantis ingruerit, facillime contemnit. At quicumque credentium fidem vel opere vel negatione depravatus prodiderit, non hic supra petram Domino cooperante domum suæ professionis ædificasse, sed juxta alterius loci parabolam (Matth. vii), super arenam sine fundamento posuisse credendus est, hoc est, non simplici ac vera intentione Christum sequi, sed terrenam quamlibet fragilemque ob causam habitum prætendisse Christiani. Sequitur .

Et tibi dabo claves regni cælorum. Qui regem cælorum majori præ cæteris devotione confessus est, merito præ cæteris ipse collatis clavibus regni cælestis donatus est, ut constaret omnibus quia absque ea confessione et fide regnum cælorum nullus posset intrare. Claves autem regni cælorum ipsam discernendi scientiam potentiamque nominat, qua dignos recipere in regnum, indignos secludere deberet a regno. Unde manifeste subjungit :

Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis : et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis. Quæ solvendi atque ligandi potestas, quamvis soli Petro videatur a Domino data, absque ulla tamen dubietate noscendum est quia et cæteris apostolis datur ipso teste qui post passionis

resurrectionisque suæ triumphum, apparens eis insufflavit, et dixit eis [At., omnibus] : *Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis : et quorum retinueritis, retenta sunt* (Joan. xx). Necnon etiam nunc in episcopis ac presbyteris omni Ecclesiæ officium idem committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis, quoscunque humiles ac vere pœnitentes aspexerit, hos jam a timore perpetuæ mortis miserans absolvat; quos vero in peccatis quæ agerint persistere cognoverit, illos perennibus suppliciis obligandos insinuet. Unde alias Dominus de correpto semel et iterum, ac tertio, sed non pœniente fratre præcipit, dicens : *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus* (Matth. xviii). Et ne leve quisquam putaret Ecclesiæ judicio condemnari, mox terribiliter adjunxit : *Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo : et quæcunque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo*. Omni igitur electorum Ecclesiæ juxta modum culparum vel pœnitentiæ ligandi ac solvendi datur auctoritas. Sed ideo beatus Petrus qui Christum vera fide confessus, vero est amore secutus, specialiter claves regni cælorum et principatum judiciaræ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant quia quicumque ab unitate fidei vel societatis illius quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni cælestis ingredi. Unde nos necesse est tota intentione, fratres charissimi, et fidei quam docuit, sacramenta discere, et congruentia fidei opera demonstrare. Necesse est omni vigilantia multiplices subtilesque portarum inferi cavere insidias, quatenus juxta Psalmistæ vocem, de his adjuvante Domino eripi, atque ad annuntiandas ejus laudes, portas filiæ Sion, hoc est gaudia supernæ civitatis mereamur intrare. Nec sufficere nobis ad salutem arbitremur, si turbis negligentium, vel quorumlibet indoctorum fide vel actibus adæquamur, quibus in litteris sacris unica est credendi pariter et vivendi regula præscripta; sed quotiescunque nobis errantium ingeruntur exempla, nos confestim avertentes oculos mentis nostræ ne videant vanitatem, magis quid veritas ipsa decernit, sedulo corde scrutemur, sequentes exemplum beati Petri qui, spreto errantium sectis, veræ fidei arcanum quod cognoverat, indubia oris confessione protulit, insuperabili cordis cura servavit. Nam de fiducia confessionis hoc loco cognovimus, de virtute autem unice in Christum dilectionis ipse ahibi testatur, qui cum discederet ab eo quidam discipulorum ejus, diceretque ille ad duodecim : *Nunquid et vos vultis abire?* respondit ei Petrus, dicens : *Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes, et nos cognovimus et credidimus quia tu es Christus Filius Dei* (Joan. vi). Hujus ergo, fratres mei, pro modulo nostro exemplum si imitari satagimus, et nos cum illo beati et appellari et esse valebimus : nobis quoque Simonis, hoc est obedientis Christo, nomen congruet, nosque propter simplicitatem fidei non fictæ, acceptamque a Domino

A gratiam, virtutum filii columbæ vocabimur, congaudensque ipse spiritualibus animæ nostræ profectibus dicit : *Quam pulchra es, amica mea! quam pulchra es, oculi tui columbarum* (Cant. iv)! Sicque fit ut nobis supra petram fidei, aurum, argentum, lapides pretiosos, hoc est perfecta virtutum opera construentibus, nil tribulationum ignis detrimenti afferat, nulli tentationum turbines prævaleant : quin potius adversitatibus probati, accipiamus coronam vitæ quam ipse nobis ante sæcula promisit, qui vivit et regnat Deus cum Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVII.

IN NATALE SANCTI BENEDICTI EPISCOPI.

B MATTH. XIX, LUC. XVIII, MARC. X. *In illo tempore dixit Simon Petrus ad Jesum : Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? etc.*

Audiens a Domino Petrus quia dives difficile intraret in regnum cælorum, sciensque secum suis condiscipulis ad integrum mundi fallentis sprevisse delicias, voluit agnoscere quid vel ipsi, vel cæteri mundi contemptores pro majore mentis virtute majoris præmii sperare deberent. Et respondens Domino ait :

Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Ubi solerter intuendum quod non solum se omnia reliquisse, sed et Dominum sequi gloriatur : quia stultum profecto est, juxta Platonem et Diogenem, et quosdam alios philosophos, vitæ quidem hujus divitias calcare, et non hæc pro æterna adipiscenda vita, sed pro inani agere mortalium laude captanda : stultum præsentibus labores ultro, absque spe futuræ subire quietis et pacis. Perfectus autem ille est qui abiens vendit omnia quæ habet, et dat pauperibus, ac veniens sequitur Christum. Hæbit enim thesaurum non deficientem in cælis. Unde bene interrogante Petro, dixit talibus Jesus :

Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. In hac quippe vita pro ejus nomine laborantes, in alia præmium sperare docuit, id est in regeneratione, cum videlicet in vitam immortalem fuerimus resurgendo regenerati, qui in vitam caducam mortaliter eramus geniti. Et justa prorsus retributio ut qui hic pro Christo humanæ gloriæ celsitudinis neglexerunt, illic a Christo iudices glorificati singulariter cum eo humanæ conversationis assideant; et qui a sequendis ejus vestigiis nulla ratione poterant avelli, usque ad fastigium judiciaræ potestatis illum sequendo perveniant. Nemo autem putet duodecim tantum apostolos, quia pro Juda prævaricante Matthias electus est, tunc esse judicatos, sicut nec duodecim solæ sunt tribus Israel judicandæ. Alioquin tribus Levi, quæ tertia decima est, injudicata recedit; et Paulus qui tertius decimus est apostolus, quia pro Juda prævaricante Matthias electus est, judicandi sorte

privabitur, cum ipse dicat: *Nascitis quoniam angelos judicabimus, quanto magis secularia?* (1 Cor. vi.) Sciendum namque est, omnes qui ad exemplum apostolorum sua reliquerunt omnia, et secuti sunt Christum, judices cum eo venturos, sicut etiam omne mortaliæ genus esse judicandum. Quia enim duodeuano sæpe numero solet in Scripturis universitas designari, per duodecim sedes apostolorum omnium numerositas judicantium, et per duodecim tribus Israel universitas eorum qui judicandi sunt, ostenditur. Unde notandum quod duo sunt ordines electorum in iudicio futuri: unus judicantium cum Domino, de quibus hoc loco memorat, qui reliquerunt omnia, et secuti sunt Iesum; alius iudicatorum a Domino qui non quidem omnia sua pariter reliquerunt, sed de his tamen quæ habebant quotidianas dare eleemosynas Christi pauperibus curabant. Unde et audituri sunt in iudicio: *Venite, benedicti Patris mei, possidete præparatum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare; sitiivi, et dedistis mihi bibere* (Matth. xxv), et cætera, quorum et in superioribus hujus lectionis Dominus meminit, cum principe quodam interrogante, quid boni faciendo vitam possideret æternam [Al., possit habere perpetuam]: *Si vis, inquit, ad vitam ingredi, serva mandata. Non homicidium facies, non furtum* [Al., non adulterabis, non facies furtum], *non falsum testimonium dices: vel honora patrem et matrem, et diliges proximum tuum sicut teipsum* (Matth. xix). Ergo qui mandata Domini servat, ad vitam ingreditur æternam: qui autem non solum mandata servat, verum etiam consilium Domini, quod pro [Al., de] contemnendis divitiis mundi a [Al., ac] luxibus tribuit, sequitur, non tantum vitam ipse percipiet, sed etiam de vita aliorum cum Domino iudicabit: atque ita fit ut in iudicio, ut diximus, duo sint ordines bonorum. Sed et reproborum duos ibi futuros ordines Domino narrantæ comperimus: unum eorum qui fidei Christianæ mysteriis initiati, opera fidei exercere contemnant, quibus [Al. add. dicendum] in iudicio testatur: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo et angelis ejus. Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare, et cætera* (Matth. xxv). Alterum eorum qui fidem et mysteria Christi vel nunquam susceperunt, vel susceptam per apostasiam deseruere, de quibus dicit: *Qui autem non credit, jam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei* (Joan. iii). Qui quoniam nec verbo tenus Christum colere voluerunt, nec verba saltem ejus quibus coarguantur [Al. add. in] iudicio, merentur audire, sed ad hoc tantum veniunt in iudicium, ut cum eis qui iudicantur peccatoribus, in damnationem mittantur æternam. Verum his cum timore et pavore debite [Al., debito] paulisper commemoratis, ad lætissima potius Domini et Salvatoris nostri promissa convertamus audium. Videamus quæ tantæ gratiæ [Al., videamusque quantæ gratiæ] pietatis, non æternæ tantammodo vitæ præmia suis

A sequacibus, sed et præsentis munera pollicetur eximia.

B *Et omnis, inquit, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet et vitam æternam possidebit.* Qui enim terrenis affectibus sive possessionibus pro Christi discipulatu renuntiaverit, quo plus in ejus amorem [Al., amore] profecerit, eo plura inveniet qui se interno suscipere affectu, et suis gaudeant sustentare substantiis: ejus nimirum professionibus vitæque consortes, qui se pro Christo pauperem factum in suis domibus agrisque recipere, et majore prorsus quam uxor, parens, frater, aut filius carnalis devotione charitatis refovere delectentur. Centuplum namque quod ait, non numerum amantium in Christo, et servientium pro Christo fidelibus, sed universitatem perfectionemque qua per charitatem invicem serviunt, ostenditur. Cujus rei et in nobis ipsis, fratres charissimi, sæpe exemplum sumpsimus, cum alicubi pro rerum necessitate digredientes cuncta nobis monasteriorum habitacula, quasi propria, patere cognovimus, cunctos in nostrum obsequium sincerissima devotione pronos aspeximus, et maxime in beatæ memoriæ Patre nostro beato Benedicto, cujus hodie venerandam assumptionis diem debita solemnitate recolimus, totum lectionis hujus tenorem videmus perfectissime compleri. Derelictis enim omnibus secutus est Christum, quando spreto eis quæ in monasterio regali acquisierat vel acquirere valebat, cum esset nobilis natu, ad beatorum apostolorum linina [Al. add. Romam] peregrinaturus advolavit, ut quia rudis adhuc in gente Anglorum fides et Ecclesiarum institutio florebat, ibi potius perfectam vivendi formam sumeret ubi per summos Christi apostolos totius Ecclesiæ caput eminet eximium. Ibi ergo eruditus in Christo, illis in partibus attonsus, ibi est monasterialibus imbutus institutis: ibidem totum vitæ suæ tempus erat exacturus, si non apostolica Domini papæ prohibuisset [Al., prohiberet] auctoritas, qui eum propter ducendum in [Al. om. in] Britanniam sanctæ recordationis archiepiscopum Theodorum in patriam redire præcepit. Nec longo post tempore etiam reges [Al., per reges] sæculi, cognito virtutum ejus studio, locum eis [Al., ei; al., ejus] construendi monasterii non ab aliqua minorum personarum ablatum, sed de suis propriis donatum dare [Al. om. dare] curabant. Quem ille acceptum mox perfectissime juxta regularem disciplinam interioris exteriorque instituit, non pro suo captu decreta nobis statuens, sed antiquorum statuta certissima monasteriorum, quæ in peregrinatione didicerat, sibi suisque observanda proponens. Nec cuilibet vestrum, fratres, grave debet videri, si nota loquamur, sed delectabile potius æstimare, quia vera loquimur, quando Patris nostri spiritualia gesta narramus, cui manifesto miraculo Dominus, quod fidelibus suis promisit, adimplevit: quia omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut

sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet in hoc tempore, et in sæculo futuro vitam æternam. Reliquit quippe cognatos, quando patriam deseruit: accepit vero centuplum, quia non solum a cunctis in hac terra pro virtutum industria merita veneratione habitus est, sed et in Gallia atque Italia, Romæ atque in maris insulis, ab omnibus qui eum nosse potuerunt dilectus, adeo ut ipse papa apostolicus ad profectum monasterii hujus quod illum nuper fundasse gaudebat, Joannem illi abbatem atque archicantorem Romanæ Ecclesiæ, sicut charitas vestra bene meminit, in Britanniam a Roma deducendum præstaret, per quem idem monasterium morem canendi ac ministrandi canonicum juxta ritum sanctæ Romanæ atque apostolicæ Ecclesiæ perciperet. Reliquit domos et agros quos habuerat, pro Christo, de [Al., a] quo agrum semper virentis paradisi, et domum non manufactam, sed æternam in cœlis se accipere sperabat. Reliquit uxorem et filios, non quidem uxorem acceptam, et filios ex ea carne natos, sed uxorem prorsus accipere, ex qua filios habere posset, castitatis amore contempsit, malens ad illa centum quadraginta quatuor millia, electorum pertinere, qui cantant canticum novum ante sedem Dei et Agni, quod nemo potest dicere nisi illi: *Hi enim sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, et sequuntur Agnum quocunque abierit (Apoc. xiv)*. Et accepit centuplum, quando non in his solummodo, sed et in transmarinis eum partibus plurimi in domos suas recipere viantem, suorum fructibus agrorum reficere desiderabant, quando matronæ perplures illi, quando viri Deo devoti pro animi constantis excellentia, non minori quam conjugibus aut parentibus propriis, dilectionis instantia serviebant. Accepit centuplum domus et agros, quando loca hæc in quibus monasteria construeret, adeptus est. Uxorem si dimisisset pro Christo et hoc centuplum acciperet, quia nimirum centuplum majus esset tunc meritum charitatis inter continentes propter fructum spiritus, quam inter lascivientes quondam propter desiderium carnis. Filios, quos carnaliter habere despexit, centuplum accipere meruit spirituales. Centenarius quippe numerus, ut sæpe dictum est, perfectionem figurate significat. Nos namque sumus filii ejus, quos in hanc monachicæ devotionis domum pius provisor induxit: nos sumus filii ejus [Al. om. ejus], si iter virtutum ejus imitando tenemus; nos sumus filii ejus, quos diversis carnaliter editos parentibus in unam sanctæ professionis familiam spiritualiter fecit aggregari; nos sumus filii ejus, si non a semita regulari, quam docuit, torpendo deflectimus. Meminimus namque, fratres, qui illum nosse potuimus; didicere crebro auditu, quos post obitum illius in nostræ fraternitatis consortium pietas superna congregavit, quia quandiu sospes erat corpore, pro gloria sanctæ Dei Ecclesiæ, et maxime pro hujus monasterii pace, honore et quiete semper laborare perstabat:

A toties mari transiit, nunquam, ut est consuetudinis quibusdam, vacuus et inutilis rediit, sed nunc librorum copiam sanctorum, nunc reliquiarum beatorum martyrum Christi, munus venerabile detulit, nunc architectos ecclesiæ fabricandæ, nunc vitrificatores ad fenestras ejus decorandas ac muniendas, nunc cantandi, et in ecclesia per totum annum ministrandi secum magistros adduxit, nunc epistolam privilegii a domino papa missam, qua nostra libertas ab omni extrinseca incursione tutaretur, apportavit, nunc picturas sanctorum historiarum, quæ non ad ornatum solummodo ecclesiæ, verum etiam ad instructionem intuentium proponerentur, advexit, videlicet ut qui litterarum lectione non possent opera Domini et Salvatoris nostri, per ipsarum contactum disceret imaginum. Qui in his et in hujusmodi rebus ideo tam plura laborare studuit, ne nobis sic laborandi remaneret necessitas: ideo toties transmarina loca adiit, ut nos omnibus scientiæ salutaris dapibus abundantes, intra monasterii claustra quiescere, et cum secure libertate Christo servire queamus. Qui etiam cum corporis infirmitate corripere premereturque acerbis, semper inter Deo debitas gratiarum actiones de monasteriorum quas didicerat docueratque regulis servandis, semper de ecclesiasticis observationibus, quas per omnes civitates et maxime Romæ viderat, semper de locis sanctis, quæ se lustrasse juvenem meminit, loqui et iterare delectabile habebat. Sic longis virtutum studiis exercitatus, longo insuper animo semper [Al., annosæ] infirmitatis martyrio excoctus, post centupla gratiæ præsentis munera ad vitam transivit æternam. Unde necesse est, fratres charissimi, ut tanquam boni filii et tanto parente digni, exempla ac præcepta illius in omnibus servare curemus, neque ulla nos a vestigiis tanti ductoris [Al., doctoris] sequendis animæ vel carnis illecebra revocet; quatenus et ipsi qui carnales affectus substantiamque reliquimus terrenam, qui uxores ducere ac filios carnaliter procreare angelicæ conversationis amore fastidivimus, augescens spiritualium virtutum merito, et in præsentem centuplum accipere de societate sanctorum, et in sæculo venturo vitam possidere mereamur æternam, præstante gratia Redemptoris nostri, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

DOMILIA XVIII.

IN NATALE SANCTI JACOBI APOSTOLI.

MATTH. XX, MARC. X. *In illo tempore accessit ad Jesum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans, et petens aliquid ab eo, etc.*

Dominus Jesus Christus conditor ac redemptor noster, vulnera superbiæ nostræ sanare desiderans, et ipse cum in forma Dei esset, forma hominis assumpta, humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem: et nos quoque, si culmen veræ sublimitatis conscendere volumus, iter humilitatis

arripere prænoct; nos, si veram vitam videre cupimus, et adversa quæque præsentis sæculi, et ipsam quoque mortem patienter ferre præcepit. Promisit nobis dona gloriæ, sed præmisit certamina pugæ. Dixit promittens: *Erit merces vestra magna, et eritis filii Altissimi* (Luc. vi); sed prædixit jubens, *Diligite inimicos vestros, benefacite*, [Al. add. et] *mutuum date, nihil inde sperantes*. Ita igitur præmia pollicetur electis, ut et digna præmiis merita præmonstret: sic vitam donat æternam, ut per angustiam portam, et arctam viam ad hanc perveniendum esse decernat; unde ait: *Contendite intrare per angustam portam* (Luc. xii). Contentione etenim non parva opus est, si quis ad alta velit ascendere. Nam cum tanto sudore vertices montium subeamus, quantum necesse est conari ut conversationem in cœlis habere et in monte sancto Domini, de quo canit Psalmista, mereamur quiescere. Unde etiam in hodierna Evangelii sancti lectione cum filii Zebedæi ab eo sedes regni peterent, confestim illos ad bibendum calicem suum, hoc est, ad imitandum passionis suæ agonem revocat, ut meminissent quia cœlestium summa petere non nisi per abjecta et aspera terrestrium deberent.

Accessit, inquit, ad eum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans, et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: *Quid vis?* Ait illi: *Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dextram tuam, et unus ad sinistram in regno tuo*. Nemo autem æstimet matrem hæc pro filiis absque illorum consensu ac voto petisse, sed potius intelligat unanimi omnium consilio eorum fuisse dispositum ut per matrem quam maxime dilectam Domino noverant, summ illi desiderium discipuli patefacereut. Unde hæc referens evangelista Marcus, tacito matris interventu, discipulorum vero solummodo, quorum cordis appetitum sciebat, facit mentionem. Et accedant, inquit, ad eum Jacobus et Joannes, filii Zebedæi, dicentes: *Magister, volumus ut quodcumque petierimus, facias nobis*. At ille dixit eis: *Quid vultis ut faciam vobis?* Et dixerunt: *Da nobis ut unus ad dextram tuam, et alius ad sinistram sedeamus in gloria tua* (Marc. x). Illos ergo tantum accedere [Al., ascendere] ad Dominum, et eum rogare assertit, quorum voluntatem in rogando potiorrem conspicit, et quorum hortatu matrem ad rogandum novit esse commotam [Al., commotam]. Credendum est autem quod illa maxime causa, vel muliebrem matris affectum, vel carnales adhuc discipulorum animos ad hæc postulanda concitaverit, quia meminissent sermonis Domini, quem ait: *Cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel* (Math. xix), nossentque se inter discipulos specialius a Domino diligi, se specialius cum beato Petro consocios sæpe factos arcanorum, quæ ignorarent cæteri, quod frequens sancti Evangelii textus indicat. Hinc est enim quod ipsis quoque, quomodo Petro, novum ab illo nomen imponitur, ut sicut ille qui prius Simon dicebatur, per [Al., pro]

A fortitudinem [Al., fortitudine] ac stabilitatem [Al., stabilitate] fidei impugnabilis vocabulum Petri inveniit, ita et isti Boanerges, hoc est filii tonitru, vocarentur: quia videlicet et vocem Patris super Dominum in monte clarificatum una cum Petro audirent, et plura aliis discipulis mysteriorum secreta cognoscere: quodque ad rem plurimum pertinebat, se integro corde Domino adhærere, et maxima illum dilectione sentiebant amplecti. Ideoque non discredebant fieri posse ut circa eum vicinior ipsi in regno sederent, præsertim cum viderent Joannem pro singulari puritate mentis et corporis tanto amore habitum, ut in cœna in sinu ipsius recumberet. Sed quid eis dignitatem sedium quærentibus ipse cognitor meritorum ac sedium B distributor responderit, audiamus.

Respondens autem Jesus, dixit: *Nescitis quid petatis?* Nesciebant etenim quid peterent, qui in regno cœlestis patriæ quemquam ad sinistram Christi sedurum esse putabant, cum in illa discretionem novissimi examinis omnes electi ad dextram summi regis ac judicis legantur esse statuendi. Nil quippe sinistrum vita illa, nil habet felicitas æterna reprobum, nil pax sempiterna recipit caducum. Sinistra autem Christi cum in bono accipitur, præsens sanctæ Ecclesiæ vita intelligitur, unde scriptum est: *Longitudo dierum in dextra ejus, in sinistra ejus divitiæ et gloria* (Proverb. iii). Longitudo quippe dierum in dextra, sapientia videlicet nostri Redemptoris est, quia in illa supernæ habitationis patria electis, et angelis, et hominibus, lux indefectiva donatur. In sinistra illius divitiæ et gloria, quia et in hujus exsilio peregrinationis divitiis virtutum et gloria fidei, donec ad æterna perveniamus, reficimur. De qua videlicet gloria dicit Apostolus: *Et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei: non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus* (Rom. v). De quibus item divitiis: *Quia in omnibus, inquit, divites facti estis in illo, in omni verbo et in omni scientia* (I Cor. i). Nesciebant quid peterent, quia autumabant humano arbitrio prælegi [Al., prælegi] posse, quibus quisque sedibus in futuro, qua retributione donetur. Et potius Dominum precabantur ut fiduciam et gloriam spei quam habebant usque ad finem firmum bene merendo perducerent, scientes quia quidquid boni agerent, ipse inæstimabili mercede remuneraret. Et quidem laude digna est pia simplicitas eorum, qui fiducia devotæ mentis sedere in regno circa Dominum poscebant, sed multo dignius laudabitur prudens humilitas ejus, qui conscientia [Al., consciis] propriæ fragilitatis aiebat, *Elegi abjectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum*. Nesciebant quid peterent, qui sublimitatem potius præmiorum a Domino, quam operum perfectionem quærebant. Sed cœlestis eos magister quid primo quærendum esset insinuans, revocat ad viam laboris qua ad bravium pertingere possint retributionis.

Potestis, inquit, bibere calicem quem ego bibiturus

sum? Calicem suum dicit amaritudinem passionis, A quæ infidelium acerbitate crebro iustis offertur. Nam hanc quisquis humiliter, patienter, gaudenter pro Christo suscipit, merito cum illo sublimiter regnabit. Quia ergo filii Zebedæi dum illo sedere desiderabant, admonet eos primo passionis suæ sequi exempla, et ita demum aptare [Al., optare] majestatis culmen appetere. Quem vivendi ordinem cunctis fidelibus sequendum docet Apostolus, dicens: *Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul etiam et resurrectionis ejus erimus* (Rom. vi).

Dicunt illi: *Possumus*. Mentem quidem devotionemque suam, qualis in præsentī erat, simpliciter Domino pandebant, dum se calicem ejus bibere posse testabantur: qui tamen quantæ infirmitatis B adhuc essent, postmodum patenter ostendebant, dum adveniente tempore quo ipse Dominus eundem calicem biberet, etiam illi cum cæteris discipulis ejus relicto [Al. add. eo] fugerunt. Sed non diu metus idem bibendi calicis eorum corda premebat, quin potius qui passuro Domino fugerunt, eo resurgente ocius redierunt: et quia passionis turbine terrente trepidaverunt [Al., trepidaverant], fulgente resurrectionis ejus triumpho confirmati [Al., castigati] sunt: atque accepta sancti Spiritus gratia firmum de reliquo pectus ad bibendum Domini calicem tenebant, quia ad patiendum moriendumque pro illo jam invincibiles esse ceperunt, impleta ejus promissione qua dixit eos calicem suum esse bibituros. Nam sequitur.

Ait illis: *Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dextram meam et sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo*. Sedet ad dextram Salvatoris, qui in superna beatitudine de præsentī ejus visione lætatur; sedet ad sinistram, qui in hac peregrinatione sanctæ ejus Ecclesiæ sacerdotali regimine præsidet. Sed intuendum solertius quomodo se petentibus discipulis dicat verax magister, *Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo*, cum alibi dixerit ipse: *Omnia mihi tradita sunt a Patre meo* (Math. xi), ideoque constet quia quæcunque Pater dederit, vel paraverit dona fidelibus, hæc eadem una cum eo Filium parare sive dare. Nam et rursum dicit de Patre Dominus: *Quæcunque enim ille fecerit, hæc et Filius similiter facit* (Joan. v). Si ergo omnia quæcunque Pater fecerit, hæc et Filius similiter facit, quomodo dicit Filius, *Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo*, nisi quia idem Filius et Deus et homo est? Ideoque per Evangelium suum aliquando ex voce divi- C næ majestatis, quæ æqualis est Patri, aliquando ex voce loquitur humanæ assumptionis, qua æqualis factus est nobis. In hac autem lectione quia humilitatis formam erat præbiturus hominibus, cuncta maxime ex assumpti [Al., assumpta] hominis natura loquitur. Nam et in principiis, ut mater ad eum cum filiis petitura advenit, quæsit ad ea quid vellet, interrogans quasi homo, quasi nescius occultorum,

quasi ignarus futurorum, qui in æternitate divi- næ potentie omnia novit antequam fiant. Et quia illa in precibus humanitatis ejus, potius quam divinitatis memoriam prætulit, postulans sedem filii a dextris ejus et sinistris, qui in habitu corporeo dextram habuit et sinistram, sed in divina majestate nulla membrorum est compositione formatus, consequenter et ipse tacita impassibilis gloria deitatis memoriam passionis, quam humanitus erat suscepturus, in medium protulit, atque hanc discipulis invitandam proposuit, cum devotam eorum sponsonem sua etiam attestatio- ne confirmasset, dicens: *Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dextram meam et sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo*. Ac si aperte diceret: *Passionem quidem quam se- cundum carnem subeo, vos patiendū estis secuturi: sed non est meum secundum ipsam in qua patior humanæ fragilitatis substantiam, donorum cælestium vobis munera dare, quæ dignis quibusque ad percipiendum sunt a Patre parata, me pariter cum illo in divinitate cum illo parante ac dante, quia omnia quæcunque ille fecerit, hæc et ipse per divinitatem [Al., per divi- næ unitatem pot.] potentie similiter facio*. Quia vero iidem filii Zebedæi promptum gerebant animum ad bibendum calicem Domini, constat eos cum cæteris apostolis dignitatem sedium, quam quærebant, accepisse: non tamen [Al., tantum] ea distinctione qua [Al., quam] petebant, ut unus a dextris in regno ejus, alter sederet a sinistris, sed juxta quod supra exposuimus, ambo prius ad sinistram ejus ad tempus, ambo nunc ad dextram ejus sedere perpetuo meruerunt. A sinistris quippe Christi sedebant, cum regendis in hac vita fide- lium populis apostolico jure præsiderent, illo nimirum in regno, de quo ipse ait: *Regnum Dei intra vos est* (Luc. xvii). Sedent a dextris [Al. add. ejus] nunc in illa, quæ mortem uescit, vita, iudices mundi cum illo, utramque hanc sedem illis ipso Filio cum Patre parante. Neque enim largitio donorum in eis separari potest, in quibus unitas naturæ semper inseparabilis manet, eodem Filio attestante qui ait: *Ego et Pater unum sumus* (Joan. x). Neque enim hoc sine consideratione transeundum quomodo dixerit Dominus indifferenter filios Zebedæi calicem suum bibituros, cum uoverimus unum ex his, Jacobum scilicet, per effusionem sanguinis vitam finisse; alium vero, id est, Joannem, in pace Ecclesiæ quiescisse. Nam de Jacobi martyrio Lucas aperte testatur, quia misit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de ecclesia, occidit [Al. add. autem] Jacobum Joannis fratrem gladio. De cujus passione etiam historia ecclesiastica (Euseb. ii, 9) rem quamdam dignam memoria refert. Quandoquidem, inquit, et ei [Al., is] qui obtulerat eum judici ad martyrium, Jacobum scilicet, motus etiam ipse confessus est se esse Christianum, ducti sunt, inquit, ambo pariter ad supplicium. Et dum ducerentur in via, rogavit Jacobum dare sibi remissionem. At ille parumper deliberans, Pax tibi, inquit, et osculatus est eum. Et ita ambo

simul capite plexi sunt. Porro de Joanne narrant A
 historiæ fideles quia cum sciret sibi supervenisse
 diem recessus sui, convocatis discipulis suis in Ephe-
 so, per multa signorum experimenta promens Christum,
 descenderit in defossum sepulturæ suæ locum,
 et facta oratione positus sit ad patres suos, tam
 extraneus a dolore mortis, quam a corruptione car-
 nis invenitur alienus. Quomodo ergo calicem Do-
 mini bibere dictus est, de quo constat quia ne-
 quaquam per mortem passionis de corpore ex-
 ivit; nisi quia duobus modis idem calix bibitur,
 uno videlicet cum a persecutore illata mors paten-
 ter suscipitur; alio, cum mens ad passionem prom-
 pta habetur, cum vita martyrio digna geritur? Nam
 et Joannes ipse quoniam [Al., quam] sit paratus ad
 potandum pro Domino mortis calicem docuit, quando
 cum cæteris apostolis, sicut in Actibus eorum legi-
 mus, carcerem et verbera gaudenti animo tolerabat,
 quando propter verbum Dei et testimonium Jesu in
 Pathmos insulam exsilio relegatus est, quando, sicut
 historia ecclesiastica narrat, a Domitiano principe
 missus est in ferventis olei dolium, de quo tamen
 propitio Domino tam sospes et mundus exstitit [Al.,
 exivit], quam fuerat mente et vita castissimus: et in
 exilium ab eodem missus [Al., exsilio perstante
 ipso], quo magis humano solatio destitutus esse vi-
 debatur, eo ampliori supernorum civium meruit fre-
 quentia consolari. Unde ipse quoque veraciter cali-
 cem Domini cum fratre Jacobo, qui occisus est gladio,
 bibisse intelligitur, quia qui tanta pro veritate susti-
 nuit, quam promptus etiam ipsam mortem si offer-
 retur, exciperet ostendit. Sed et nos, fratres charis-
 simi, etiamsi nil tale perpetiamur, si non vincula,
 non verbera, non carceres, non supplicia corporis
 alia, non ullam hominum persecutionem, propter
 justitiam toleremus, calicem tamen salutaris acci-
 pere, et martyrii palmam obtinere valeamus, si casti-
 gare corpus nostrum et servituti subijcere curamus,
 si in spiritu humilitatis et animo contrito Domino
 supplicare assuescimus, si illatas a proximo contu-
 mellas placida mente suscipere satagemus, si et eos
 qui nos odio habent, qui injurias nobis inferunt, di-
 ligere, his bene facere, pro horum vita et sospitate
 studemus exorare, si cum virtute patientiæ bonorum
 quoque operum fructibus adornari contendimus. Tali-
 ter enim conservantibus nobis, et corpora nostra,
 juxta Apostoli vocem, hostiam viventem, sanctam,
 Deo placentem exhibentibus, Domino largiente dabi-
 tur, ut communi cum eis qui membra sua in mortem
 pro Christo dederunt gloria remuneremur: quia sic-
 ut mors illorum, sic et vita nostra pretiosa sit in
 conspectu Domini, diruptisque vinculis carnis, et
 ipsi atria supernæ civitatis intrare, atque inter cho-
 ros beatorum martyrum vota gratiarum Redemptori
 nostro reddere merebimur, qui vivit et regnat cum
 Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula
 sæculorum. Amen

HOMILIA XIX.

IN DOMINICA XII POST PENTECOSTEN.

MARCI VII. *In illo tempore, exiens Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos. Et reliqua.*

Surdus ille et mutus, quem mirabiliter curatum a Domino modo cum Evangelium legeretur, audivimus, genus designat humanum, in his qui ab errore diabolicæ deceptionis divina merentur gratia liberari. Obsurduit namque homo ab audiendo vitæ verbo, postquam mortifera serpentis verba contra Deum tumidus audivit: mutus a laude Conditoris effectus est, ex quo cum seductore colloquium habere præsumpsit. Et merito clausit aures ab audienda inter angelos laude Creatoris, quas ad audiendam ejusdem Creatoris vituperationem sermonibus hostis incautus aperuit. Merito clausit os a prædicanda cum angelis laude Creatoris, quod velut ad meliorandum ejusdem opus Creatoris, cibi vetiti prævaricatione superbus implevit. Et heu miser generis humani defectus! quod in radice vitiosum germinavit, vitiosius multo dilatari cœpit in propagine ramorum, ita ut veniente in carne Domino, exceptis paucis de Judæa fidelibus, totus pene mundus ab agnitione et confessione veritatis surdus erraret et mutus! Sed ubi abundavit peccatum, superabundavit et gratia. Venit namque Dominus ad mare Galilææ, ubi noverat ægrotare quem sanaret. Venit suæ gratia pietatis ad tumentia, turbida et instabilia gentium corda, in quibus noverat esse qui ad suam gratiam pertinerent. Et bene inter medios fines Decapoleos ad mare Galilææ, ubi ægrotum sanaret, venisse perhibetur, quia relicto ob perfidiam populo, qui decalogi mandata acceperat, exteras venit ad gentes, ut, sicut Joannes ait, *filius Dei qui erant dispersi, congregaret in unum.*

Et adducunt, inquit, ei surdum et mutum, et deprecantur eum, ut imponat illi manum. Quia ipse surdus Salvatorem agnoscere, mutus rogare nequibat, adducunt eum amici, et pro ejus salute Domino supplicent. Sic nimirum, sic in spirituali necesse est curatione geratur, ut si quis humana industria ad auditum confessionemque veritatis converti non potest, divinæ pietatis offeratur aspectibus, atque ad sanandum eum supernæ manus flagitetur auxilium. Nec tardat cœlestis misericordia medici, si intenta precantum non hæsit, nec deficit oratio, unde statim subinfertur:

Quia apprehendens ægrotum Jesus de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus, et exspuens tetigit linguam ejus. Digitos quippe surdo [Al., surdis] in auriculas mittit ut audiat [Al., audiant], cum per dona gratiæ spiritualis diu non credentes ad auditum sui verbi convertit. Exspuens, linguam muti, ut loqui valeat, tangit, cum per ministerium prædicationis rationem fidei, quam confiteri debeat, præstat. Per digitos namque Domini Spiritus sancti dona significari et ipse docet dicens: Si ego in digito Dei ejicio dæmonia (Luc. xi); quod alius evangelista manifestius ponit, Si ego in Spiritu Dei ejicio dæmones (Math. xii); et Psalmista ubi ait: Quoniam videbo

cælos opera digitorum tuorum (Psal. viii), id est, videbo sanctos non suæ merito virtutis, sed tui munere spiritus a terrenis suspensos, et cœlesti factos conversatione sublimes. Sputum quoque capitis et oris Domini verbum est Evangelii, quod ex invisibili divinitatis arcano sumptum, visibiliter mundo ut sanari posset, ministrare dignatus est. Notandum sane quod Dominus, priusquam auriculas linguamque sanandi tangeret ægroti, apprehendens eum seorsum duxit e turba. Prima namque salutis spes est, quemlibet assuetos vitiorum tumultus turbasque deserere, et sic ad suscipienda sanitatis munera humiliter caput inclinare. Neque ullatenus salvari posse [Al. om., posse] putandus est, quando quis inordinatis moribus adhærere, supervacuis verbis delectari, turbulentis cogitationibus non timet devastari [Al., devastari, ut]. At qui miserante et adjuvante jam Domino turbidam priscæ conversationis vitam mutavit, qui inspirationem divinæ gratiæ corde concepit, qui verbo doctrinæ cœlestis confessionem veræ didicit fidei, restat ut confestim optata sanitatis gaudia consequatur. Unde bene postquam de turba segregat infirmum Dominus, postquam mittit digitos in auriculas, postquam sputo tangit linguam illius, continuo [Al. om. continuo] subfertur :

Suspiciens in cœlum ingemuit, et ait illi, Ephpheta, quod est adaperire : et statim apertæ sunt aures ejus, et solum est vinculum linguæ ejus. Et recte sanaturus ægrotum Dominus suspicit in cœlum et ingemuit, ut ubi nobis speranda salus, et qua compunctionis vel lacrymarum sit devotione quærenda, ac petenda significet. Suspiciens in cœlum ingemuit, quia nos quos ad cœlestia possidenda creavit, longe in terrestria defectos esse doluit. Suspiciens in cœlum ingemuit, ut nobis qui a cœlestibus gaudiis per terrena oblectamenta discessimus, ad hæc per gemitus et suspiria insinuaret esse redeundum. Quod autem ait Ephpheta, id est, adaperire, propter aures dicit sanandas, quas surditas diuina clauserat, sed ad audiendum jam tactus patefecit ipsius; unde credo nos increbuerit Ecclesiæ, ut sacerdotes illius his quos percipiendis baptismi sacramentis præparant prius inter cætera consecrationis exordia de saliva oris sui nares tangant et aures, dicentes Ephpheta : Per [Al. om. per] salivam quidem oris sui, gustum quo initiandi sunt supernæ sapientiæ designantes; per tactum vero narium, ut, abjectis delectationibus noxiis, solum Christi semper amplectantur odorem, de quo dicit Apostolus : *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco* (II Cor. ii), et ut meminerint se juxta exemplum beati Job, Donec superest halitus in eis, et spiritus Dei in naribus eorum, non loqui iniquitatem labiis, nec lingua mendacium meditari debere. Porro per tactum aurium, ut relicto auditu linguæ nequam, audiant verba Christi et faciant ea, similes viro prudenti qui ædificavit domum suam supra petram. Et unusquisque nostrum, fratres charissimi, qui baptismum Christi rite suscepit, hoc or-

dine consecratus est. Omnes quidem qui salutare lavacrum vel proximo hoc paschæ tempore, vel aliquando alias rite suscepturi sunt, ipso sunt ordine consecrandi. Unde multum necesse est ut quod Dominus in nobis propitius abluere et sanctificare dignatus est, ipsi passim contaminare, et pro nihilo profanare timeamus. Sed etsi qui in cœnum nequitias sordidantis incidimus, festinemus rursum lacrymarum et poenitiæ fonte mundari. Renovemus aurium puritatem, quam nobis auditu fidei divinitus constat fuisse collatam, caventes illud Apostoli, quod quibusdam exprobrans, ait : *Et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur* (II Tim. iv). Cohibeamus linguam a malo, quæ confessione fidei sanctificata est; timeamus in ipsa, in [Al. om. in] qua benedicimus Deum, et Patrem, maledicere homines, qui ad imaginem Dei facti sunt. Qui enim putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio. Ecce enim dicitur quia apertæ sunt aures ejus, et solum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte. Qui ergo recte loqui baptismatis nostri tempore didicimus, corde credendo ad justitiam, ore autem confessionem faciendo ad salutem, curandum summopere est ne post baptismum ad injusta et noxia verba declinemus. Si enim, ipso iudice attestante, omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii, quid putamus fieri de illis, qui non solum otiosa, sed et criminosa loquuntur, qui impudicitæ, jactantiæ, blasphemiarum, et quod maxime miseris libet detractionum sermonibus servare non timent, qui proferunt mendacia, testes fallaces, qui seminant inter fratres discordias? Non solum autem a malis aures linguamque satis est castigare loquelis, si non etiam justa Psalmistam inclinemus aurem nostram in verba (Al., verbo) oris Dei, si non os nostrum loquatur sapientiam, et mediatio cordis nostri prudentiam. Sed et cunctos simul interioris exteriorisque hominis nostri sensus, quia cuncti in baptismo abluti sunt, oportet mundos ac bonis operibus servemus [Al. add. insuper] semper ornatos. Curato autem surdo et muto, videamus quid sequitur :

Et præcepit, inquit, illis, ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, et eo amplius admirabantur dicentes : Bene omnia fecit, et surdos fecit audire, et mutos loqui. Quare, fratres charissimi, hæc acta credamus? Nunquid nam [Al., non] æstimandum est quod unigenitus Dei Filius signum faciens, et abscondi hoc voluerit, et contra voluntatem illius sit patefactum in turbas, nec potuerit silentio signum tegere si vellet quod potuit facere cum voluit? An forte nobis exemplum dare voluit, ut virtutum opera facientes, vitium jactantiæ per omnia gloriamque vitemus humanam, ne bona nostra actio per inanem vulgi favorem supernæ retributionis munere privetur. Et tamen sciamus opera nostra, si digna imitatione sunt, nullatenus posse celari, sed ad utilitatem fraternæ corre-

tionis ipso dispensante patefieri, qui dicit : *Non potest civitas abscondi super montem posita* (*Matth. v*). Et alibi : *Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur* (*Luc. xii*). Et revera ita omnimode, ita intelligenda est dominici dispensatio præcepti. Quod non ita tamen dictum quis æstimet, quasi bona facientes fraternos cavere debeamus aspectus, cum Dominus dicat : *Luceat lux vestra coram hominibus, ut rideant opera vestra bona* (*Matth. v*); sed ut per opera quæ fratribus ostendimus, non laudem ab illis, sed profectum quæramus, hoc est enim quod sequitur : *Et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est*. Nam qui ea intentione bona ostendunt opera, ut ipsi solum laudeniur, non autem ut laudantes in bono proficiant, neque ut Pater, qui in cælis est, glorificetur, tales sunt nimirum illa terribili increpatione plectendi, qua dicitur : *Amen, amen dico vobis, receperunt mercedem suam* (*Matth. vi*). Sed et hoc dicendum quia si illi virtutes dominicas tacere nequeunt, qui tacendi præceptum acceperunt, multo amplius sit nobis divinæ gratiæ præconiis semper insistendum, qui quotidianis invicem nos verbis ac cælestibus alimoniis reficere præcipimur, dicente apostolo Joanne : *Qui audit dicat, Veni* (*Apoc. xii*), id est, qui gratiæ aspiracionis mente concepit, qui verbum exhortacionis, quo utiliter proximum confortare valeat, dicit, nequaquam quod novit silentio abscondat, sed seipsum protinus fratribus aperiendo communicet. Si enim ea quæ novimus benigne proximis dicere bona non negligimus, aderit ille in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi (*Colos. ii*), et quod nunc ex parte cognovimus, ad perfectum nobis lumen veritatis intimare dignabitur Jesus Christus, Dominus noster, unigenitus Patris, qui cum eo vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XX.

IN DECOLLATIONE SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

MATTH. XIV, MARC. VI, LUC. IX. *In illo tempore, audivit Herodes tetrarcha famam Jesu, et ait pueris suis : Hic est Joannes Baptista, etc.*

Natalem, fratres charissimi, beati Joannis diem celebrantes, oportet ut non solum constantiam passionis illius pia devotione recolamus, sed et eorum a quibus passus est malitiam nobis in arma vertamus salutis. Tunc etenim Scripturis sanctis utiliter animam intendimus, cum non solum in eis virtutes ac præmia justorum, verum etiam vitia, vindictamque reproborum ad incitamentum nobis bene agendi proponimus. Hoc siquidem et ipsius Domini docemur exemplo, qui ut humanæ superbiæ cervicem frangat, ac sublime nobis humilitatis jugum imponat, non suæ tantum humilitatis formam quam sequamur, insinuat dicens : *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde* (*Matth. xi*), sed etiam angelicæ superbiæ dejectionem, quam caveamus ad memoriam nobis revocat, dicens : *Videbam Satanam quasi fulgur de cælo cadentem* (*Luc. x*), quatenus non solo [Al., non solum] nos suæ divinæ bonitatis, sed et dæmoniæ

pravitatis exemplo ad observantiam summæ virtutis accendat.

Audivit ergo Herodes tetrarcha famam Jesu, et ait pueris suis : Hic est Joannes Baptista, ipse surrexit a mortuis, et ideo virtutes operantur in eo. Qui bene intellexit mortuum posse hominem resuscitari ad vitam, bene de resurrectionis gloria sensit, qui iustus post resurrectionem majoris potentæ quos [Al., quam] mortalis fragilitas capit, futuros esse perspexit : se misere desipuit, qui quod de homine puro sponte credere potuit, hoc de Deo homine credere tot miraculis attestantibus, tantis prædicatorum præconiis consonantibus, nulla ratione consensit. Quare hoc, fratres charissimi, nisi ut nos aperte intelligamus, non incredibile resurrectionis miraculum, sed pravorum animos a credendi gratia peccatis obstantibus esse præpeditos, majoresque illi gratias referamus, qui nostris cordibus, ablato erroris velamine, lucem veritatis aperire dignatus est.

Herodes enim tenuit Joannem, et alligavit eum, et posuit in carcerem, propter Herodiam uxorem fratris sui. Dicebat enim illi Joannes : Non licet tibi habere eam. Impletum videmus in Joanne quod de illo angelus Zachariæ priusquam nasceretur, prædixit : quia præcederet ante Dominum in spiritu et virtute Eliæ. Ambo namque continenter viventes, ambo habitu inculti, ambo in solitudine degentes, ambo præcones veritatis, ambo regis et regiæ persecutionem propter justitiam perpassi sunt : ille Achab et Jezabel, iste Herodis et Herodiadis. Ille ne ab impiis occideretur, igneo curru est raptus in cælum ; iste ne ab impiis vinceretur, perfecto martyrii certamine spiritu cælestia regna petivit, angelorum utique subvectus auxilio, de quibus scriptum est : *Currus Dei decem millia multiplex millia lætantium, Dominus in illis* (*Psal. lxxvii*). Et iterum : *Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos ignem urentem* (*Psal. ciii*). Sed quærit forte aliquis quis sit iste Herodes, quive frater ejus, quæ etiam Herodias, de quibus sermo iste ? Herodes iste qui et Joannem decollavit, et in passionem Redemptoris nostri Pilato assensum præbuit, filius est Herodis illius sub quo Dominus natus est : qui cum post nativitatem dominicam paucis tempore regnaret, sicut evangelica testatur historia, Archelaus ejus filius successit in regnum ; quo cum vix decem annis potiretur, accusantibus insolentiam ejus Judæis (*Matth. ii*), pulsus est regno ab Augusto ac perpetuo damnatus exsilio. Dein te Augustus, ut regni Judaici minueret potentiam, divisa in quatuor partes provincia, quatuor fratres Archelai eidem regendæ præfecit, qui singuli a principatu quartæ partis Græco sermone sunt tetrarchæ vocati. E quibus Philippus Herodiam, filiam Arethæ regis Arabum, accepit uxorem, quam idem Arethia posmodum ablatam ab eo dedit Herodi, eo quod ipse esset majoris potestatis et famæ, factumque est adulterium publicum. Sicut perfidis causa est pereundi, ita fidelissimo præconi nostræ redemptionis materia triumphandi, qui prohibendo regis injusti scelera,

morte quidem injusta meruit plecti, sed post mortis gustum a rege justitiæ cui testimonium perhibebat, justam vitæ perennis coronam accepit. Dicebat ergo illi Joannes :

Non licet tibi habere eam. Et volens, inquit, illum occidere, timuit populum, quia sicut prophetam cum habebant. Non populus tantum, sed ipse etiam Herodes Joannem sicut prophetam habebat, teste evangelista Marco, qui dicit : *Herodes enim metuebat Joannem, sciens eum virum justum et sanctum, et custodiebat eum (Marc. vi).* Et audito eo multa faciebat, et libenter eum audiebat. Sed vicit amor mulieris, eumque in illum quem sanctum esse noverat et justum manus mittere coegit. Qui quoniam noluit cohibere luxuriam, ad homicidii reatum prolapsus est, minusque illi peccatum majoris erat causa peccati : cui districto Dei judicio contigit ut propter appetitum adulteræ quam detestandam sciebat, sanguinem funderet prophetæ, quem Deo acceptum esse cognoverat. Hæc namque est illa divini dispensatio examinis, de qua dicitur : *Qui nocet, noceat adhuc : et qui in sordibus est, sordescat adhuc (Apoc. xxii).* At contra quod sequitur, *Et sanctus sanctificetur adhuc*, ad beati Joannis personam convenienter aplatur, qui sanctus existens sanctificabatur adhuc, dum per officium evangelizandi ad martyrii palmam pervenit.

Die autem natalis Herodis saltavit filia Herodiadis in medio, et placuit Herodi. Unde cum juramento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset ab eo. Tria pariter impiorum scelera audivimus : celebrationem natalis infaustam, saltationem puellæ lascivam, juramentum regis temerarium, quibus singulis oportet nos, ne talia geramus, instrui. Non enim festis diem nostri natalis in memoriam revocare, non ullum tempus illecebris indulgere carnalibus, sed diem potius exitus nostri debemus lacrymis, precibus, crebrisque prævenire jejuniis, hinc etenim vir sapiens admonet, dicens : *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis (Eccli. vii).* Sed nec membra nostra quæ jam Domino consecrata sunt, lusibus atque ineptis dare motibus decet. Dicit namque Apostolus : *Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi (I Cor. vi)?* Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. Unde et alibi obsecrat per misericordiam Dei, ut exhibeamus corpora nostra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. Quantum vero temeritatem jurandi vitare debeamus, et ipse in Evangelio Dominus (*Matth. v*), et Jacobus in Epistola sua docet, dicens : *Ante omnia autem, fratres mei, nolite jurare neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester, Est est, Non non, ut non sub judicio decidatis (Jacob. v);* illo videlicet judicio sub quo decidit Herodes, ut vel pejerare, vel ob perjurium cavendum aliud necesse haberet patrare flagitium. At si aliquid incautus forte nos jurasse contigerit, quod observatum scilicet pejorem vergat in exitum, libere illud consilio salubriore mutandum noverimus, ac magis instante

necessitate pejerandum nobis, quam pro vitando perjurio in aliud crimen gravius esse divertendum : Denique juravit David per Dominum occidere Nabal virum stultum et impium, atque omnia quæ ad illum pertinent deinoliri : sed ad primam intercessionem Abigail femine prudentis, mox remisit minas, revocavit ensem in vaginam, neque aliquid culpæ se tali perjurio contraxisse doluit (*I Reg. xxv*). Juravit Herodes dare saltatrici quodcumque postulasset ab eo, et ne perjurus diceretur a convivis, ipsum convivium sanguine polluit, dum prophetæ inortem saltationis præmium fecit. Non solum [*Al., add. autem*] in jurando, sed in omni quod agimus, hæc est moderatio solertius observanda, ut si talem forte lapsum versuti hostis inciderimus insidiis, ex quo sine aliquo peccati contagio surgere non possumus, illum potius evadendi aditum petamus in quo minus periculi nos perpeccuros esse cernimus : juxta exemplum eorum qui hostilibus clausi muris, dum evadere desiderant, sed portarum omnium accessum sibi interdictum considerant, ibi necesse est desiliendi locum eligant ubi muro existente breviori minimum periculi cadentes incurrant. Sequitur :

At illa, præmonita a matre sua, Da mihi, inquit, hic in disco caput Joannis Baptistæ : et contristatus est rex. Tristitia regis non absolutio est, sed confessio sceleris. Hæc etenim est superni justitiæ judicii, ut plerumque reprobi et agnoscant se, et fateantur errasse, certamque erroris sui pœnitentiam gerant, nec tamen ab errore quiescant, quatenus eadem confessione ac pœnitentia contra se ipsi testimonium dent : quia non nescii delinquant, dum a peccato quod culpant prohibere [*Al., prohiberi*] detrectant, eoque justius pereant quo foveam perditionis quam prævidere valuerant declinare neglexerant [*Al., neglexerunt*]. Talis quippe est tristitia Herodis, qualis pœnitentia Pharaonis et Judæ : quorum quisque facinora sua postquam accusante conscientia inivitus prodidit, vecors augmentavit. Itaque Herodes caput Joannis petitus, tristitiam quidem prætendebat in vultu, qua se ipse damnalet, ostendendo cunctis liquide quia insontem et sanctum noverat quem erat neci daturus. Verum si diligentius cor nefandum inspicimus, lætabatur occulte quod ea petebantur quæ et antea facere, si excusabiliter posset, disponebat. Qui si caput Herodiadis peteretur, nulli dubium quoniam illud dare veraciter tristis abnueret.

Propter juramentum autem, et eos qui pariter recumbebant, jussit dari : misitque, et decollavit Joannem in ca. cere, et allatum est caput ejus in disco. Indignum quidem natali suo rex spectaculum præbuit, qui convocatis ad epulas principibus, tribunis aducibus gentis, spectandum in disco caput occisi protulit. Indignique convivæ, an [*Al., ac*] potius invitatori suo condigni, e quibus nullus inventus est qui hominem inter festa discumbentium puniri, qui ab adulteris justum, qui judicem a reis capite plecti vetaret : præsertim cum rex assumpta specie mœstitiæ, coactum se hoc facere protestaretur, essetque

opportunitatem quod hortatu convivantium a promisso scelere revocari deberet, si non illum hæc de industria præstruxisse cognoscerent, imo ipsos quoque par ejusdem sceleris amor irretiret. Sed dignam supernis aspectibus virtutem sui certaminis beatus præcursor dominicæ nativitatis, prædicationis et mortis ostendit, qui ut Scripturæ ait: *Et si coram hominibus tormenta passus est, spes illius immortalitate plena est* (Sap. III). Cujus diem natalis merito festa celebritate repetimus, quem ipse propria passione nobis solemnem reddidit, quem roseo sanguinis sui fulgore decoravit: merito memoriam illius cum spirituali gaudio veneramur, qui testimonium quod [Al. add. pro] Domino perhibuit, martyrii signaculo conclusit. Neque enim dubitandum est quia beatus Joannes pro Redemptoris nostri, quem præcurrebat, testimonio, carcerem et vincula sustinuit, pro ipso et animam posuit: cui non est dictum a persecutore ut Christum negaret, sed ut veritatem reticeret, et tamen pro Christo occubuit. Quia enim Christus ipse ait: *Ego sum veritas* (Joan. XIV), ideo utique pro Christo, quia pro veritate sanguinem fudit: et cui nascituro, prædicaturo, baptizaturo, prius nascendo, prædicando ac baptizando testimonium perhibebat, hunc etiam passurum prior ipse patiendi signavit. Quorum tamen passiones diverso ordine consummari, certa supernæ provisionis dispensatione gestum est: ut videlicet Redemptor noster extra portam civitatis cuncto assistente populo, sublevaretur in crucem; præcursor vero ejus collectis in domum convivii magistratibus atque optimatibus plebis, misso tantum spiculatore, in abdito carceris, capite truncaretur. Et quidem congruum videbatur ut mysterium dominicæ crucis crucifixus præfiguraret Joannes; sed quia idem Joannes testimonium Domino perhibens aiebat: *Illum oportet crescere, me autem minui*, hoc est, illum quem prophetam magnum esse miramini, Christum Dominum, ac Deum verum oportet intelligi, me autem quem Christum esse arbitramini, non Christum, sed esse prophetam Christi patebit [Al. add. et], disparem utriusque qualitatem, dispar modus passionis insinuat, non in carnificum potestate constitutus, sed cælesti ratione provisos. Quia enim iterum dicit idem Joannes: *Qui est de terra, de terra est, et de terra loquitur: qui autem de cælo venit, super omnes est* (Ibid.), præfatam minorationem ejus qui de terra est, decollatio illa in carcere et in obscuro patrata capitis ablatio designat. Porro clementum ejus qui de cælo venit, et supra omnes est, illa in cruce exaltatio quæ sub divo et omni spectante populo facta est, aperte denuntiat. Exaltatus quippe in cruce, caput erectum ad cælos tenuit, manus super terras ad aquilonem tetendit et austrum, ut et cæli se esse Dominum, et universam terram omnesque potestates aereas suæ ditioni subditas ipso etiam corporis situ figuraret. Infima crucis ipsius terræ abdita penetrabant, ut inferorum regnum passione illius transfluxum ac destructum esse signaretur. Rege u hunc esse

credendum scripto in cruce titulo, astantes Hebræi, Græci et Romani legebant, ut videlicet ejus imperium apparet per omnes gentes esse dilatandum. Quæ cuncta Apostolus breviter una sententia complectitur, dicens: *Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. Propter quod et Deus illum exaltavit, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, et inferorum: et omnilinguæ confiteatur quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris. Decollato autem Joanne, et alato capite ejus in disco, sequitur:

Et datum est puellæ, et detulit matri suæ. Et accedentes discipuli ejus, tulerunt corpus ejus, et sepelierunt illud. Et hoc ad minorationem præcursoris Domini pertinet, quod corpus ejus sepulturæ absque capite datur. Namque ut in ecclesiasticis invenimus historiis (Joseph., Ant., XVIII, 10; Eus., I, 15), corpus ejus in civitate Samaria, quæ nunc Sebaste vocatur, caput autem in Hierosolymis humatum est: decollatus vero est in castello quodam Arabiæ quod Macherunta nominant. In quibus videlicet historiis hoc quoque reperimus quod caput ejus sanctissimum, longo post decollationem tempore, ab ipso revelatum sit duobus monachis Orientalibus, qui orationis gratia venerant Hierosolymam, atque inde in Elessam [Al., Enessam] Phœnicæ civitatem perlatum, debito fidelium sit honore frequentatum. At vero os a ejus, tempore procedente, de Samaria Hierosolymam translata, ac mox Alexandriam missa, nunc ibidem in ecclesia quæ nominis ipsius est honore consecrata, servantur. Quod divina providentia constat actum, ut scilicet per plura loca deportatis beati martyris reliquiis plura virtutum signa fierent, pluresque per memoriam doctrinæ et vitæ illius ad fidem ac dilectionem ejus quem prædicabat, confluerent. Inter hæc sane considerandum est, et attentius memoriam commendandum quomodo omnipotens Deus electos dilectosque suos famulos, quos ad vitam regnumque prædestinavit æternum, in tantum in hac vita pravorum patitur persecutione conteri, tot ac tantis poenarum mortiumque generibus consumi, quatenus perspectis perfectorum virorum passionibus, minus de his quæ nobis forte adversa contigerint, doleamus, ac potius discamus omne gaudium existimare, cum in tentationes varias inciderimus: memoria retinentes quia quem diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit. Nam etsi principali sententia constat quia in multis offendimus omnes, quis tamen nostrum dicere audeat beatum Joannem in actu, vel dicto, vel habitu, vel victu peccasse? cujus austeritatem indumenti, cujus parcimoniam alimenti evangelica laudat historia, cujus omne quod loquitur, aut veritati testimonium red lit, aut eos qui contradicunt redarguit, cujus opera justitiæ etiam qui non amabant venerationi habebant? Quis in eis [Al., ejus] præcordiis peccato poterat esse locus, quæ [Al., quem] et ante nativitatem Spiritus sancti consecravit adventus? Quando saltem humanæ con-

versationis intuitu valuit a virtutis via vel ad modicum deflecti, qui totam ab ineunte pueritia vitam solitarius peregit? Et tamen talis ac tantus vir præsens vitæ terminum post longam vinculorum afflictionem sanguinis effusionem [Al., effusione] suscepit. Ille qui libertatem supernæ pacis evangelizabat, ab impiis in vincula conjicitur; clauditur obscuritate carceris, qui venit testimonium perhibere de lumine: quique ab ipsa luce, quæ Christus est, lucerna ardens et lucens appellari meruit, quo in natis mulierum major nemo est, ad petitionem mulierum turpissimarum capite plectitur: et ipse proprio cruore baptizatur, cui redemptorem mundi baptizare, cui vocem Patris super illum audire, cui Spiritus sancti gratiam in eum descendentis videre donatum est. Sed non erat grave, imo leve ac desiderabile erat talibus tormenta pro veritate temporalia perpeti, quæ perpetuis noverant remuneranda gaudiis. Optabile habebat mortem quæ naturæ necessitate inevitabilis imminebat, confesso Christi nomine cum palma vitæ perennis excipere. Unde bene dicit Apostolus: *Quia vobis donatum est a Christo, non solum ut in eo credatis, sed etiam ut pro illo patiaturis (Philip. 1)*. Qui ideo donum esse dicit Christi, ut pro illo patientur electi, quia sicut idem dicit: *Non sunt condignæ passionis hujus temporis ad superventuram gloriam quæ revelabitur in nobis (Rom. viii)*. Cum ergo tam eximios regni cœlestis hæredes tanta in hujus exilio mortalitatis pati viderimus quid nobis inter hæc, fratres charissimi, restat agendum, nisi ut tanto magis humiliemur in conspectu pii Conditoris et Redemptoris nostri, quanto nos patenter animadvertimus eos, nec vitæ imitatione sequi posse, nec mortis? Itaque juxta vocem primi pastoris, humiliemur sub potenti manu Dei, ut nos exaltet in tempore visitationis: humiliemur cum Joanne, jejunemus et obsecrationes faciamus assiduas: exsulemus minui coram hominibus, exerceamur et deficiat paulisper spiritus noster utique [Al., spiritus, noster utique], id est carnalis et superbus, qui solebat inflari, ut bonæ actionis perfectibus ante illum crescere, et cum illo exaltari valeamus, qui de cœlo ad terras venire dignatus est, ut nos qui de terra sumus sublevaret ad cœlos Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXI.

IN DEDICATIONE ECCLESIAE.

JOAN. X. *In illo tempore, facta sunt encænna in Hierosolymis, et hiems erat, et ambulabat Jesus in templo, in porticu Salomonis, etc*

Audivimus ex lectione evangelica, fratres charissimi, quia facta sunt encænna in Hierosolymis. Encænna autem vocabantur solemnia dedicationis templi, quæ populus Dei ex antiqua Patrum traditione per annos singulos celebrare consueverat. Quorum vestigia nos hodie juxta morem Christiani orbis sequentes, annuam dedicationis ecclesiæ nostræ diem divinis laudibus et vigiliis studuimus agere solemnem.

A Et hanc nos festivitatem eo majore devotione celebrare oportet, quo eam Redemptori nostro gratissimam esse cognovimus, adeo ut in illa ipse templum ingredi, et sermonem facere ad populum, ac divinitatis suæ sacramenta pandere dignatus sit.

Facta sunt, inquit, encænna in Hierosolymis, et hiems erat, et ambulabat Jesus in templo, in porticu Salomonis. Si ergo voluit in templo ambulare, in quo caro et sanguis brutorum animalium offerrebat, multo magis nostram orationis domum, ubi carnis ipsius ac sanguinis sacramenta celebrantur, visitare gaudebit. Si perambulare non despicit porticum, in quo rex quondam mortalis ac terrenus, quamvis potentissimus et sapientissimus, ad orandum stare solebat, quanto magis penetralia cordium nostrorum invisere atque illustrare desiderat, si tamen ea porticum esse Salomonis, hoc est, si ea timorem suum quod est initium sapientiæ habere perspexerit! Neque enim putandum est quia domus solummodo, ad quam [Al., in qua] ad orandum, vel ad mysteria celebranda convenimus, templum sit Domini, et non ipsi qui in nomine Domini convenimus, multo amplius templum ejus et appellemur, et simus, cum manifeste dicat Apostolus: *Vos enim estis templum Dei vivi (II Cor. vi), sicut dicit Deus, Inhabitabo in eis, et inter illos ambulabo (Levit. xxvi)*. Si ergo templum Dei sumus, curemus solerter, et bonis actibus satagamus, ut in eodem suo templo sæpius ipse et venire, et mansionem facere dignetur. Caveamus hiemis exemplum, ne, videlicet, corda nostra Domini adveniensi a charitatis ardore torpentia reperiat, et ideo ea citius aversatus relinquat. Quid enim pertinuit ad Evangelistam hiemis tempus commemorare, nisi quia duritiam perfidiæ Judæorum per asperitatem aurarum voluit designare brumalium; et quia plurimis eorum quos tunc in templo invenit, congruebat sermo quem dixit: *Quoniam abundavit [Al., abundabit] iniquitas, refrigescet charitas multorum (Matth. xxiv)*? Sicut etiam subsejuenter aperte denuntiat, dicens:

Circumdederunt ergo eum Judæi, et dicebant: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam. Non enim hæc veritatem fidei querendo, sed illi quem interrogabat insidiando, et calumniam struendo dicebant. Christum namque, quem fides orthodoxa verum Deum, verum confitebatur et hominem, illi purum tantummodo hominem futurum, non autem et Deum esse credebant: memores, videlicet, quia de humanitate illius juravit Dominus David de fructu ventris ejus sedere super sedem suam; sed obiti quod ipse de divinitate sua per eundem David cecinit dicens: *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu (Psal. ii)*. Credebant ergo Christum de stirpe David nasciturum, et regem cæteris omnibus excellentiorem esse venturum; quæ etiam dementia posteri eorum usque in præsens tempus, et donec Antichristum pro Christo suscipiant, errare non cessant. Et si se Dominus Jesus Christum esse responderet, cogitabant eum tradere potestati præsidis puniendum, quasi contra Augu-

sum repugnans, illicitum sibi usurparet imperium. Sed ipse nostræ salutis consulens, propter quos hæc scribenda erant, ita responsum temperavit suum, ut et calumniatorum ora concluderet, et quia Christus est fidelibus aperta voce proderet. Illi enim de homine Christo quærebant, ipse autem divinitatis suæ quæ equalis est Patri, palam mysteria narrat. Circumdemus ergo et nos eum, charissimi, non sicut Judæi insidiis appetendo, sed ut fidelissima domus ejus placidam illi in nobis sedem parando, de quibus merito dicatur: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus, Deus in medio ejus non commovebitur (Psal. xlv)*. Petamus eum non ut illi insaniendo, [Al. add., qui dicunt:] *Quousque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palam* (quid enim vesanus quam ut Magistrum veritatis ideo sibi animam tolleret, quærenter [Al., tollere quererentur], quia non eis incredulis et contradicentibus aperte suæ majestatis arcana reseravit); sed, ut Scriptura admonet, sentiendo de illo in bonitate et [Al. add., in] simplicitate cordis quærendo illum; quoniam invenitur ab his qui non tentant eum, apparet autem illis qui fidem habent in illum. Dicamus et supplices, quia tu es Christus, te Filium unigenitum Dei, Patri et Spiritui sancto cœternum esse, et consubstantialia in divinitate [Al. add., te] nostræ substantiæ participem, ex temporis factum esse cognovimus, da ut quod interim pia fide veneramur, plena in futuro visione speculemur. Hæc est etenim unica animæ nostræ salus et vita, tuum perpetuum vultum, tuam cernere lucem. Nec dubitandum quia rogantes exaudiet nos, quando quod ipse præcepit rogamus: quod dare ipse desiderat, intenta mente poscimus. Quomodo enim pie supplicantibus famulis negare credendus est bona [Al., dona], quæ etiam rebellibus ultra quam petebant, aperire non renuit? Qui cum illum an homo, an Christus esset, interrogarent, ipse non hominem tantum, sed etiam Deum Christum, et Dei Filium se esse non tacuit. Respondit enim eis, dicens:

Loquor vobis, et non creditis. Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis. Qui ergo se in nomine Patris opera sua facere testatur, profecto quia Filius Dei sit, credendus insinuat. Sed illi duplici ratione tenentur obnoxii, qui nec verbis quæ locutus est, nec factis, quibus veritatem verborum astruebat, ad fidem poterant invitari. Meritoque ex ovibus ejus non esse dicuntur, quia non ovina simplicitate pastorem bonum sequi, sed ferina potius rabie satagebant persequi. Verum, quia sunt nonnulli, qui fidem verbo tenus servant, et habitu ovium belluina corda prætexunt, subsequenter ipse pastor, quæ ovium suarum vita, quæ sit merces edocet:

Oves meæ vocem meam audiunt, et ego agnosco eas, et sequuntur me, et ego vitam æternam do eis, et non peribunt in æternum. Quicumque ergo æternum declinare interitum, ac vitam desiderat videre perpe-

A tuam, vocem Christi necesse est non solum audiendo et credendo, sed et bene vivendo sequatur. Quod autem se oves suas cognoscere dicit, eligere utique, et ad regnum cœlestis prædestinare significat. Unde Salomon ait: *Vias quæ a dextris sunt, novit Dominus (Prov. iv)*. Et e contrario de reprobis Apostolus: *Qui autem ignorat, inquit, ignorabitur (I Cor. xiv)*. Pulchre autem de his qui audirent vocem ejus, et sequerentur, ait: *Et ego vitam æternam do eis, et non peribunt in æternum (Sap. iii)*. Visi sunt namque martyres oculis insipientium mori, visi sunt perire, cum mortalem vitam diversis pœnarum generibus subacti amitterent: sed non peribant in æternum, non videbant mortem in æternum: qui mox soluti carcere carnis, debita suo certamini præmia sortuntur; de quibus adhuc aperte subditur:

Non rapiet eas quisquam de manu mea. Nitebantur quippe persecutores impii rapere pios Christi confessores de manu ejus, quando vel eos ad negandam fidem tormentis cogeant, ut animas eorum alienas redderent a Christo, vel a morientibus victi nihilominus exanima eorum corpora, aut in aquas dissolvenda, aut in ignem comburenda, jactabant, ut quasi Christo resuscitandi ea facultatem tollerent. Sed nemo rapiet eas de manu ejus, cui sicut ipse alibi ait: *Omnia mihi tradita sunt a Patre (Math. xi)*, quia et certantes ut vincant adjuvat, et victores ut perpetuo regnent coronat, et eisdem etiam carnem in qua certaverunt, immortalam suo tempore reddet. Quibus verbis eorum quoque temeritatem, qui sibi laqueos mortis parabant redarguit: manifeste insinuans quia stultissime de ejus perditione dolis agent, qui vitam dare posset immortalam, cui nemo raperet aliquem de his quos suos esse ante sæcula prænosset. Sed ne hæc loquendo suam videretur gloriam quærere, totam suam potentiam ad Patris gloriam refert, cum subjungit:

Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est. Majus autem omnibus quod Mediatori Dei et hominum homini Jesu Christo Pater dedit, hoc est, ut sit unigenitus ejus filius in nullo gignenti, vel natura dissimilis, vel virtute inferior, vel tempore posterior. Quam videlicet æqualitatem ipse Dominus in divinitate habuit, priusquam mundus esset apud Patrem, nec [Al., ipse] in humanitate ex tempore incarnationis accepit.

Et nemo potest rapere de manu Patris mei. Supra de ovibus suis dicit: *Non rapiet eas quisquam de manu mea*; et nunc subjungit: *Et nemo potest rapere de manu Patris mei*; aperte dans intelligi unam atque indissimilem esse manum, hoc est, virtutem suam et Patris, atque ideo Christum se fore [Al., esse] credendum, qui non sicut cæteri sanctificatus per gratiam ex tempore, sed verus semper exstiterit Dei Filius. Quod etiam sequenti sententia luce clarius aperit, dicens:

Ego et Pater unum sumus. Unum, inquit, sumus, una nobis substantia, una divinitas, una æternitas, perfecta æqualitas, dissimilitudo nulla. Quibus pro-

lecto verbis non præsentem solummodo Judæorum quæstionem, quia an ipse esset Christus interrogabant, explicavit; sed etiam hæreticorum perfidiam, quam futuram prævidit, quantum sit execranda monstravit. Fotinus [Al., Photinus] enim dicit: Christus homo est tantum, Deus non est. At cum ipse dicat: *Ego et Pater unum sumus*; manifeste patet quia unum cum Deo Patre substantialiter homo purus esse non potest. Et quia Christus idem quod Pater est, cavenda hæresis Fotini, qui hunc credi Deum prohibet. Arius autem: Christus, inquit, factus a Deo, non ex Deo natus est; et ideo minor Patre credendus est. Cui contradicens ipse: *Ego, inquit, et Pater unum sumus*. Quis enim non facile viderit quia nulla creatura unum cum illo qui omnia creavit naturaliter existere possit? Et quia naturaliter Christus unum cum Patre est, damnanda est Arii perveritas, qui illum creaturam affirmat. Porro Sabellius: Non sunt, inquit, duæ personæ Patris et Filii confitendæ, sed ipse Pater quando vult, Pater est; quando vult, Filius est; quando vult, Spiritus sanctus est, ipse tamen unus est. Quem memorata sententia Filius ipse condemnat. Constat enim quia *ego et Pater* de una persona dici non potuit, *sumus* de uno dici non congruit. Quapropter etiam Sabellii errore cum cæteris abjecto, sequenda nobis est apostolica beati Petri fides, qua Dominum confessus ait: *Tu es Christus, Filius Dei vivi* (Matth. xvi). Hæc de lectione evangelica, prout Dominus donavit, explanando transcurramus, sed libet adhuc de encæniorum solemnitate, quam et tunc Hierosolymitæ, et nos hodie celebramus, fraternitati vestræ latius disserere. Hoc autem in primis notandum est, quod encæniam, quæ in lectione evangelica facta cognovimus, non ad primam dedicationem templi, sed ad ultimam pertinent, quod ex eo facile colligitur, quia hieme facta referuntur. Prima siquidem ejus dedicatio a Salomone, tempore autumnii; media a Zorobabel, et a Jesu sacerdote, tempore veris; ultima a Juda Machabæo, tempore hiemis est facta, quando specialiter constitutum esse legitur, ut eadem dedicatio per omnes annos in memoriam solemnibus revocaretur officii, juxta quod ad tempus dominicæ incarnationis observatum fuisse, modo cum legeretur Evangelium, audivimus. Hæc autem fuit causa secundæ et tertiæ dedicationis, quia Salomon quidem templi opus, quod Domino Deo condidit, septem annis perfecit; octavo autem anno, hoc est, decima die mensis septimi, qui a nobis October appellatur, in magna regni gloria dedicavit: quæ, videlicet, dies et antea per legem erat statuta solemnitas, ita ut in ea tabernaculum omne per singulos annos majoribus hostiis expiari deberet. Denique Zacharias pater beati Joannis Baptistæ, eisdem expiationibus ad altare deserviens, adveniente angelo de dominicæ mysterio nativitate gaudioque humanæ salvationis instruitur. Sed templum hoc post annos quadringentos triginta incendunt Chaldæi, et Hierosolymorum urbe destructa, populum Israel in Babyloniam adduxere captivum; qui post annos septuaginta, regnantibus Persis, in patriam remissus, rursusque ædificatum est templum per annos quadraginta sex, et tertia die mensis duodecimi, quem nos Martium vocamus, opus ad finem usque perductum. Cui, videlicet, tunc operi præfuerunt duces plebis strenuissimi, ut diximus, Zorobabel de regio genere, et Jesus sacerdos magnus; sed et prophetæ Aggæus et Zacharias adjuvantes eos, atque adversus insidias hostium opus impediendum cor populi roborantes. Inde post annos fere trecentos et quinquaginta sex, rex Græcorum nefandissimus Antiochus, fraude capta Hierusalem, templum idem sordibus idolorum profanavit, auferens inde et confringens altare Domini aureum, mensam propositionis, candelabrum luminis, et cætera templi vasa aurea, quæ invenire potuit; sed et in templo Jovis simulacrum statuens, populumque tormentis ad sacrificandum idolis cogens. Qua persecutione multi de populo pro divinæ legis custodia trucidati sunt, inter quos et mater illa septem filiorum merito famosa nobilissimam pro Domino cum sobole martyrii meruit coronam. Sed Judas Machabæus cum de genere esset sacerdotali (*II Mac. vii*), collecto exercitu Justorum adversus Antiochi duces, arma arripiens, eosque de Judæa expellens (*I Mac. iv*) persecutioni gravissimæ finem imposuit, ac templum ab idolorum imaginibus emundans, nova rursus altaria, et cætera vasa, vel ornamenta faciens, atque in templo imponens dedicavit ea simul cum templo quod purificavit, et renovavit vicesima quinta die mensis noni, qui apud nos vocatur December, et ad hiemem pertinere nulli dubium constat; statuitque decretum, ut prædiximus, annis singulis diem Encæniorum, id est, innovationis dedicationis templi festa devotione celebrari. Quæ profecto omnia, sicut Apostolus docet, in figura facta sunt nostris (*I Cor. x*), et propter nos utique scripta, ideoque nobis solertius spiritali ratione discutienda. Salomon quippe rex, qui interpretatur *pacificus*, ipsum Redemptorem nostrum typice designat, de quo Isaias ait: *Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis* (*Isai. ix*). Templum quod ædificavit, catholica ejus Ecclesia est, quam de universis per orbem credentibus, quasi de vivis lapidibus in unam suæ fidei et charitatis compaginein aggregat. Quod autem septem annis ædificatum est templum significat; quia per totum hujus sæculi tempus, quod septem diebus volvitur, sanctæ structuræ ecclesiæ crescere nunquam desinit. Quod autem octavo anno dedicatum est, et celeberrima illa ac maxima solemnitas a Salomone rege cunctis filiis Israel tempore completæ dedicationis exhibita, insinuat mystice quia, perfecto in fine mundi numero electorum, diu desideratæ immortalitatis est futura festivitas; et perfecto universalis resurrectionis miraculo, mox omnes qui ad pacifici Regis verissimi Salomonis regnum

pertinent, æterna cum Deo gaudia patriæ cœlestis intrabunt *

HOMILIA XXII.

IN NATALE SANCTI MATTHÆI APOSTOLI.

MATTH. IX. MARC. II. LUCÆ V. *In illo tempore, cum transiret Jesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum, etc.*

Legimus, Apostolo dicente: *Quia omnes peccave-*

* Sic terminatur ed. Basil., nec tamen certum habui an non Beda hic finem homiliæ ipse fecisset. Inter Lectiones, quas e Codicibus excepsi, hoc quod sequitur fragmentum (*Ex Cod. ms. Biblioth. Arsenalis Paris., sæc. x*) finem homiliæ in dedicatione Ecclesiæ justum imponit.

¶ Nam quia Dominus noster octava die, id est, post septimam Sabbati resuscitari a morte voluit, recte numerus octonarius nostræ quoque resurrectionis festa ventura designat. Quod templum ab hostibus incensum rursus, Domino miserante, construitur, quod ab idololatriis coinquinati denuo supernæ pietatis auxilio mundatur, varios sanctæ Ecclesiæ insinuat eventus, quæ nunc infidelium persecutione premittitur, nunc, a persecutionibus reddita liberior, tranquilla Domino servitute sanclatur; nunc in quibusdam suis membris, hostis antiqui periclitatur insidiis, nunc, instante solertia doctorum fidelium, quos ad horam perdere videbatur, per pœnitentiam jam castigata recitit. Quod vero templum secundo quadraginta et sex annis ædificatum est, ad significationem dominici corporis quod de virge non assumpsit, specialiter respicit, de quo ipse Judæis: *Solvite, inquit, templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud; quia videlicet solutum passione corpus suum ipse die tertia resuscitavit ad vitam. Ferunt siquidem quia corpus hominis quadragesimo sexto die post conceptionis initium in membrorum distinctione formatur; atque ideo non casu gestum, sed divinitus procuratum est, ut eo annorum numero templum ædificaretur, quo dierum numero corpus dominicum, quod per templum figurabatur, in utero virginali perfici oportebat. Quod autem Euzœnia per omnes annos celebrare sancitum est, hoc presertim nos admonet, ut memoriam et dominicæ resurrectionis, quam jam factam credimus, et nostræ, quam futuram speramus, semper animo retineamus, taliterque nos agamus, ut non ad iudicium, sed sicut Dominus his qui bona egerint promisit, resurgere mereamur ad vitam. Nec sine discussione prætereundum, quod dedicans templum Salomon ubi complevit preces, descendit ignis e caelo, et devoravit holocausta et victimas. Holocausta namque et victimæ veri Salomonis nos sumus, holocausta et victimæ summi Regis omnes electi ejus sunt, de quibus ait apostolus Petrus quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo mortificatos carne, vivificatos autem spiritu (*1 Petr. III*). Ignis autem cœlestis fervor est eximie dilectionis, qua supernæ civis patriæ et in sua alterutrum beatitudine, et in sui Conditoris conspecta claritate semper ardere latantur. Hinc est quod quædam cœlestium virtutum agmina, quæ ex singulari propinquitate Conditoris sui incomparabili ardente amore, speciali nomine seraphin, id est, *ardentes vel incendentes*, vocantur. Completa autem dedicatione templi, ignis e caelo descendens oblatas Domino hostias devorat, quia, expleto tempore nostræ resurrectionis, cum introierint in gaudium Domini sui fideles servi, flagrantia veri amoris, quo nunc angelicæ virtutes inflammantur, eorum quoque mentes visa specie sui Redemptoris absorbet. Qua quidem face dilectionis etiam nunc plurimos electorum in superna illa civitate plene absorptos esse non dubium est; sed tunc nimirum hoc multo perfectius adimplebitur, cum recepta sua*

runt et egent gloria Dei, justificati gratis per gratiam ipsius. Qui et iterum inestimabilem ejusdem gratiæ magnitudinem commendans, ait: Ubi autem abundavit peccatum, superabundavit et gratia (Rom. V); quia nimirum quanto graviorem Dominus in electis suis peccatorum languorem curavit, tanto amplioem cunctis gratiæ medentis potentiam monstravit. Unde et ex lectione evangelica audivimus quia sedentem

carne immortalis, receptis in eandem beatitudinem conservis suis et fratribus cunctis, quos adhuc in terris certare conspiciunt, non habebunt ultra quo intuitum cogitationis foras vel ad modicum mittant, habentes secum intus Deum de cujus visione sempiterna gaudeant, habentes et proximos quorum felicitate sempiterna congaudeant. Ubi illud primum et maximum Domini mandatum ad integrum perficitur, ad cujus perfectionem in hac vita Jusi pro suis quoque viribus accinguntur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et in tota mente tua, et diliges proximum tuum sicut teipsum*, quia quo viciniis præsentem Domini vultum cernunt, eo ardentius ejus dilectioni se totos impendant. Quo proximos suos omnes esse electos ac Deo dilectos agnoscent, quo corda illorum non minus quam sua sincero amore reflecta perspiciunt, eo illos ipsi non minus quam seipos amare delectantur. Sed et hoc notandum quia, exposita dedicatione ac festivitate subsecuta, ita Scriptura conclusit: *Et dimisit Salomon populos, qui benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua lætantes et alacri corde super omnibus bonis que fecerat David servo suo Dominus et Israel populo suo*. Dimittit enim, peracto resurrectionis munere, Dominus electos suos in æterna tabernacula lætantes, non eos utique ulterius a sua præsentia removens, sed a discrimine iudicii quod in aere futuro Apostolo docente novimus in habitationem patriæ cœlestis immittens, ut pro suis quique meritis promissam regni sedem percipiant. Quod enim hic populi in tabernacula sua profecti esse dicuntur, hoc est profecto quod in Evangelio Dominus ait: *Multæ mansiones in domo Patris mei sunt*. Bene autem dicitur, quia benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua, quia hæc est nimirum sola actio quietissima ac felicissima civium supernorum hymnos gratiarum suo dicere conditori; hinc enim scriptum est: *Beati qui habitant in domo tua, in sæculum sæculi laudabunt te; hinc ideam propheta ultimos septimum psalmos in laudis divinæ suavitate complevit. Porro octavam ante finem Psalterii de victoria pugnae qua gigantem straverat, Dominum benedicendo conficit. Ubi aperte indicat quia omnes qui hic magis igni hostis certamina superant, illic in requie vera laudem sui Redemptoris et adjutoris decantant. Benedicentes, inquit, regi, profecti sunt in tabernacula sua lætantes et alacri corde super omnibus bonis que fecerat Dominus David servo suo, et Israel populo suo*. Lætantes quippe justi super bonis que a Domino accipiunt, tabernacula introeunt cœlestium mansionum, quia quamvis graves hujus sæculi, quamvis longi fuerint labores, breve nimirum videtur et leve totum quidquid æterna beatitudine finitur. Unde oportet, charissimi, ut in ædificatione domus Dei unusquisque nostrum exhortando, obsecrando, increpando, ipse piis acibus desudando, quantum valet, insistat; ne, si quemquam rex cœlestis nunc desiderem in opere sui templi conspexerit, hunc in tempore dedicationis magnæ suæ solemnitatis reddat exortem. Sitigamus mutuo charitatis auxilio, ut omnes nos alacri corde et indefessos in operibus que ipse præcepit inveniens, omnes ad præmia que promisit perpetua visionis introducat Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen. GILLES.

in telonio Matthæum, ac temporalibus curis intentum, repente miseratus Dominus vocavit, et de publicano justum, de telonario discipulum fecit : quem etiam proficientibus ejusdem gratiæ incrementis, de comununi discipulorum numero ad apotolatus gradum promovit, nec solum prædicandi, verum etiam scribendi Evangelium illi ministerium commisit, ut qui curam terrestrium omiserat negotiorum, cœlestium talentorum dispensator esse inciperet. Quod ob id utique providentia superna fieri disposuit, ut nullum enormitas peccatorum suorum, nullum numerositas scelerum, a speranda venia revocaret, cum hunc tantis mundi nexibus absolutum, tam cœlestem factum conspiceret, ut, communicato cum angelicis spiritibus vocabulo, evangelista nominaretur et esset.

Vidit, inquit, *Jesus hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, et ait illi : Sequere me.* Vidit autem non tam corporei intuitus, quam internæ miserationis aspectibus, quibus et Petrum negantem ut reatum suum cognoscere ac deslere posset, respicere dignatus est : quibus populum suum Ægyptia servitute depressum, ut eriperet aspexit, dicens ad Moysen : *Videns vidi afflictionem populi mei, qui est in Ægypto, et gemitum ejus audivi, et descendi liberare eum (Exod. iii).* Vidit ergo hominem et miseratus est eum qui, humanis tantum studiis deditus, necdum angelico nomine dignus existerat. Vidit sedentem in telonio, pertinaci, videlicet, animo temporalibus lucris inhiantem, Matthæum, inquit, nomine. Matthæus Hebraice, Latine dicitur *donatus* : quod profecto nomen illi apte congruit qui tantum gratiæ supernæ munus accepit. Nec prætereundum est quod idem Matthæus erat binonius, nam et Levi vocabatur, quod etiam nomen eidem gratiæ, qua donatus est, testimonium perhibet. Interpretatur enim *additus*, sive *assumptus*, significans quia assumptus est per electionem a Domino, et additus ad numerum gradus apostolici. Hoc autem illum nomine Marcus et Lucas in hac electione magis appellare voluerunt, ne consortem operis evangelici de prisca conversatione palam notabilem redderent. At vero ubi ad describendum duodecim apostolorum catalogum pervenerunt, tacito Levi vocabulo, Matthæum illum aperte nuncupaverunt. Porro ipse Matthæus, juxta hoc quod scriptum est, justus prior accusator est sui, venit amicus ejus et investigavit eum, vulgato se nomine vocat, cum de telonio vocatum narrat. Sed et in decalogo [Al., catalogo] apostolorum cum additamento se publicanum cognominat. *Thomas*, inquit, et *Matthæus publicanus*, quatenus majorem per hoc publicanis et peccatoribus adipiscendæ salutis confidentiam præbeat. Quam docendi formulam Paulus quoque secutus, ait : *Quia Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Christus Jesus omnem patientiam, ad exemplum eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam (I Tim. i).* Vidit ergo Jesus publicanum, et quia miserando atque eligendo vidit, ait illi,

A *Sequere me. Sequere autem dixit imitare. Sequere dixit non tam incessu pedum, quam executione morum. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, et ipse ambulare : quod est non ambire terrena, non caduca lucra sectari, fugere honores, contemptum mundi omnem pro cœlesti gloria libenter amplecti, cunctis prodesse, amare, injurias nulli inferre, at sibi illatas patienter sufferre, sed et inferentibus a Domino veniam postulare, nonnunquam [Al., nunquam] suam, sed Conditoris semper gloriam quærere, quotquot valet secum ad amorem supernorum erigere. Hæc est hujusmodi gerere, Christi est vestigia sequi.*

Et surgens, inquit, secutus est eum. Non est mirandum quod publicanus ad primam Irbentis Domini vocem terrena quæ curabat lucra reliquerit, opibusque neglectis, illius comitatu, quem nil divitiarum habere cernebat, adhæserit. Ipse enim Dominus, qui eum foris verbo vocavit, intus invisibili instinctu ut sequeretur edocuit, infundens menti illius lumen gratiæ spiritualis, qua intelligeret, quia is a temporalibus vocabat [Al., vacabat] in terris, incorruptibiles in cœlis dare thesauros valeret. *Surgens, inquit, secutus est eum.* Surrexit, ut sequeretur; dimisit caduca quæ gerebat, ut consequeretur æterna, ad quæ illum veritas invitabat, quale est illud Ephes. v [Al., Isaiæ] : *Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus.*

Et factum est discumbente eo in domo, ecce [Al. add. multi] publicani et peccatores venientes discumbebant cum Jesu et discipulis ejus. Unius publicani conversio multis exemplum pœnitentiæ ac indulgentiæ publicanis et peccatoribus tribuit. Non enim dubitandum quia publicani ac peccatores esse desierant, qui cum Jesu et discipulis ejus discumbebant; nec si in peccatis perseverare decernerent, ei qui sine peccato est, convesci auderent. Publicani quippe vocantur, qui vel publice sceleribus fœdantur, vel publicis implicantur negotiis, quæ sine peccato aut vix aut nullatenus valent administrari. Et pulchro satis præsigio, qui Apostolus et doctor gentium erat futurus, in prima sua conversione peccantium post se gregem trahit ad salutem, officiumque evangelizandi, quod proficiente merito virtutum erat expleturus, a primis jam fidei suæ rudimentis incipit. Neque enim solum qui fratrem verbo erudit, sed etiam qui exemplo ad meliora convertit, ministerium gerit doctoris. Denique iidem publicani non tunc solummodo cum Domino discumbebant, verum et deinceps, abjectis sæcularibus negotiis, ad imitationem Matthæi illum sequi gaudebant, teste evangelista Marco, qui dicit : *Multi publicani et peccatores discumbebant cum Jesu et discipulis ejus (Marc. ii).* Erant enim multi qui et sequebantur eum. Notandum autem quod Lucas hæc referens dicit quia Dominus in domo ejusdem Matthæi cum publicanis discubnerit, et quia ipse convivium illi magnum paraverit. Qui quidem Matthæus, quantum ad generale judicium respicit, congruam beneficiis cœlestibus vicem rependit, ut a quo pe-

rennia bona sperabat, illi sua temporalia commodaret, eumque corporalibus epulis reficeret, quo ipse donante gustum spiritualis acceperat suavitatis. Porro si altiore intellectu, quæ gesta sunt indagare cupimus, non tantum in domo sua terrestri convivium Domino corporale exhibuit, sed multo gratius illi convivium in domo pectoris sui per eandem ac dilectionem paravit, ipso attestante qui ait : *Ecce ego sto ad ostium, et pulso* (Apoc. iii). Si quis audierit vocem meam, et aperuerit januam, intrabo ad illum, et cœnabo cum illo, et ipse mecum. Stat quippe ad ostium Dominus et pulsat, cum memoriam suæ voluntatis vel per os docentis hominis, vel per suam intus inspirationem nostro cordi infundit. Audita autem voce ejus, januam ut recipiatur aperimus, quando illius sive secretis sive apertis admonitionibus libenter assensum præbemus, et his perficiendis quæ facienda cognovimus operam damus. Intrat vero, ut et ille nobiscum, et nos cum illo cœnemus, quia in cordibus electorum per amoris sui gratiam inhabitat, ut et ea semper luce suæ præsentis reficiat, quatenus ad superna desideria magis magisque proficiant, et studiis eorum cœlestibus quasi gratissimis dapibus ipse pascatur. Sequitur :

Et videntes Pharisæi, dicebant discipulis ejus : Quare cum peccatoribus et publicanis manducat Magister vester? Duplici errore tenebantur Pharisæi, cum magistro veritatis de susceptione peccatorum detrahebant [Al., derogabant] : quia et se justos arbitrabantur, qui superbiæ fastu a justitia longe discesserant; et eos criminabantur injustos, qui respiciendo a peccatis non parum jam justitiæ propinquabant. Invidia namque fraternæ salutis obcæcati recolebant, quia publicanus erat Matthæus, publicani et peccatores erant multi alii, qui cum Domino discumbabant, sed meminisse volebant quia idem Matthæus, sicut Lucas scribit, relictis omnibus quæ gerebat, secutus est eum. Sed et alii publicani ac peccatores eo animo cum illo discumbabant, quod illi deinceps adhærere disponebant. Errabant ergo Pharisæi, qui nec aliena, nec suâ saltem corda noverant. Sed qui novit occulta cordis, qui venit quærere et salvum facere quod perierat, et eos quos jam pœnitentes susceperat, amplius in fide confortat, et eos quos adhuc superbos tolerat et impios, ad humilitatis gratiam ac pietatis provocat; nam sequitur :

[Al. add. : *At Jesus audiens ait :*] *Non est opus valentibus medico, sed male habentibus.* In eo etenim quod male habentibus medicum se advenisse testatur, augeat spem obtinendæ sanitatis et vitæ eis qui, de peccatorum suorum languore turbati, Salvatoris ac vivificatoris magisterium jam sequi cœperant. In eo autem quod valentibus non opus esse medico dicit, illorum temeritatem redarguit qui, de sua justitia præsumentes, gratiæ cœlestis auxilium quærere detrectabant. Quis namque justus esse poterit, ut divina opitulatione non egeat, cum ille, quo in natis mulierum major nemo est, de se Joannes apertissime dicat : *Non potest homo a se accipere quidquam,*

A nisi ei datum fuerit de celo (Joan. iii)? Dum vero subjungit :

Euntes autem discite quid est : Misericordiam volo, et non sacrificium? Iisdem Pharisæis de falsa justitia lumentibus etiam consilium correctionis ostendit. Admonet namque eos ut per opera misericordiæ sibi et ipsis supernæ misericordiæ præsidia conquirant, et, non contemptis pauperum necessitatibus, per oblationem se sacrificiorum Dominum placare confidant. Proposuit autem eis testimonium de propheta, et hoc illos euntes dicere jussit : euntes videlicet a temeritate stultæ vituperationis, ad diligentiore[m] Scripturæ sanctæ meditationem, ut qui eum peccatores susipientem contra Scripturarum decreta facere calumniabantur, ipsi se potius intelligerent, quæ essent Dei præcepta nescisse, vel agnita non fecisse. Qui enim quotidianis in templo oblationibus instantes, nulla delinquentibus compassione miserabantur, patet profecto quia contra sermonem propheticum sacrificium potius quam misericordiam quærebant. At vero Dominus, qui, sicut scriptum est, *pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo*, et quoties templum intravit, magis verbo [Al., inibi] languentes curare, erudire nescios, contumaces redarguere, vel etiam foras deturbare, quam victimas studuit offerre, liquet utique quia voluntatis divinæ, quam propheta monebat, jussa perfecit, misericordiæ, scilicet, opus exsequendo, et non sacrificium celebrando. Qui etiam reprehensoribus suis quare cum publicanis et peccatoribus manducaret, rationem reddere non despexit, ut vel sic eos a supervacua murmuratione cohiberet, atque ad sequenda suæ pietatis dona provocaret. *Non enim, inquit, veni vocare justos, sed peccatores.* Ideirco igitur peccatorum convivia frequentabat, ut insidiatos suos docendo cœlestes invitaret ad epulas. Sed movet forte aliquem quomodo Dominus dixerit non se venire ad justos, sed magis ad peccatores vocandos, cum cunctis legentibus constet quod etiam illos quos secundum Mosaicæ legis instituta justos invenit, ad evangelicæ perfectionis culmen plurimos vocavit. Si enim solos peccatores, et non etiam justos vocaret, nequaquam Nathanael discipulus illius consors existeret, quem ad se primo venientem tanta laude dignum putavit, ut diceret : *Eccis vere Israelita, in quo dolus non est.* Si non justos vocaret, Petrus et Andream in apostolatus arce non haberet, qui quanto amore justitiæ flagraverint, docuerunt eum ad testimonium præcursoris continuo Dominum videre et audire gavisum. Quomodo ergo non venit vocare justos, sed peccatores, nisi quia, sicut Lucas hæc referens apertius dicit, *Non veni vocare justos, sed peccatores in pœnitentiam* (Luc. v)? Omnes namque electos ad regnum cœlestis Dominus vocat, sed illos solum ad pœnitentiam vocat, quos peccatis gravioribus involutos invenit. Quos vero justitiæ operibus deditos reperit, non eos ad pœnitentiam præteritæ conversationis, sed ad perfectum magis vitæ perfectioris invitavit. Vocat pecca-

tores, ut per pœnitentiam corrigantur; vocat justos, ut magis magisque iustificentur. Quamvis et ita recte possit intelligi quod ait: *Non veni vocare justos, sed peccatores*, quia non illos vocaverit qui, suam justitiam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti, sed eos potius qui fragilitatis suæ conscii non erubescunt profiteri, quia in multis offendimus omnes. Si quos autem et de illis qui fallaciter sunt justii correctos vocat ad veniam, etiam in illis implebitur ejus sermo, quia non venerit vocare justos, sed peccatores, id est, non elatos, sed humiles; non de sua justitia inflatos, sed ei qui justificat impium devota mente substratos. Nam et tales ubi convertuntur, nequaquam se justos, sed peccatores necesse est sincero corde testentur. Libet autem meminisse, fratres charissimi, ad quantam Dominus arcem justitiæ Matthæum, quem de publicanis actibus elegit, ut spem remissionis peccatoribus ampliaret, advexerit. Qualis namque sit factus, ipse apostolorum numerus cui insertus est, docet: docet et ipsa gens Æthiopum, quam de finibus terræ ultimis ad sanctæ Ecclesiæ societatem prædicando convertit, ablutamque fonte baptismatis, de fusca formosam reddidit, quia vitiorum nigredinem exuit, ac virtutum decoravit ornatu: docet ipsum Evangelium, in quo scribendo Novi Testamenti consecravimus exordium, cui speciali privilegio donatum est ut dominicæ incarnationis mysteria, quæ cuncti a sæculo prophetæ futura præcinebant, ipse primus omnium jam facta descripserit, et credentibus legenda transmiserit. Quod, videlicet, Evangelium ad ædificandam fidem Ecclesiæ primitivæ, quæ ex Hebræorum maxime populo collecta est, Hebræo sermone composuit. Dilatata autem per orbem Ecclesia, et Græcis ac Barbaris in eju dem fidei unitatem confluentibus, curaverunt præsules fidelium, ut idem etiam [Al. add. in] Græcum, Latinumque transferratur eloquium: quomodo etiam Marci, Lucæ et Joannis Evangelia, quæ deinceps Græca lingua ediderunt, mox in Latinum transfudere sermonem, quatenus hæc omnes per orbem nationes legere et intelligere possent. Testatur et Ezechiel propheta, quantum idem Matthæus inter præcipua sanctæ Ecclesiæ membra effulserit, dum sub figura quatuor animalium admirabiles omnium Evangelistarum virtutes, quas cœlesti visione didicerat, plenissimo sermone describit. Sed et Joannes Apostolus, qui erat unus ex eis, et ipse visione doctus spirituali, inter prima ecclesiæ sacramenta eorundem evangelistarum facit mentionem. Tantæ quippe erant dignitatis illi qui Redemptoris nostri facta et dicta scribendo memoriæ tradiderunt, ut non solum prophætico, sed et apostolico essent testimonio commendandi. Tantæ erant dignitatis, ut utriusque Testamenti Scriptura eis merito testimonium daret, eorumque gloriam cœli cives non ante exortum tantummodo eorum, verum etiam post inchoatum vel expletum sanctissimi munus operis, hominibus ad memoriam referret, et quanti apud Deum habeantur ostenderent. Multa ergo de illis Ezechiel,

A multa eximius ipsorum commemoravit Joannes; sed nos in præsentia, quia sermo claudendus est, unum Joannis testimonium commemorare sufficiat: *Et cum darent, inquit, quatuor animalia gloriam et honorem, et benedictionem sedenti super thronum, viventi in sæcula sæculorum, procidebant viginti quatuor seniores ante sedentem in throno, et adorabant viventem in sæcula sæculorum, et mittebant coronas suas ante thronum. Oportet namque ut quoties Regis æterni magnificentiam in sanctis Evangeliorum libris prædicari cognoverimus, procidamus humiles ante illius misericordiam, et devotis precibus imploremus, et quidquid boni operis habere possumus, non nostris hoc meritis, sed ejus gratiæ semper tribuamus qui sedens in throno Patris una cum Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA XXIII.

IN NATALE SANCTI ANDRÆE APOSTOLI

JOAN. I. *In illo tempore, stabat Joannes, et ex discipulis ejus duo; et respiciens Jesum ambulantiem, dicit: Ecce Agnus Dei: et audierunt eum duo discipuli loquentem, et secuti sunt Jesum. Conversus autem Jesus, et videns eos sequentes se, dixit eis: Quid quæritis? Qui dixerunt ei: Rabbi, quod dicitur interpretatum MAGISTER, ubi habitas? etc.*

Tanta ac talis est divinæ Scripturæ sublimitas, ut non solum verba, quæ a sanctis vel ab ipso Domino dicta referuntur, sed etiam circumstantia rerum, quæ simpliciter posita videntur, spiritualibus sint plena mysteriis. Ecce enim, narrante evangelista, fratres charissimi, audivimus, quia *stabat Joannes, et discipuli ejus duo, et respiciens Jesum ambulantiem, dicit: Ecce Agnus Dei*, statimque cognovimus, imo jam notum ad memoriam revocavimus, quare Jesum præcursor suus Agnum Dei vocaverit; quia, videlicet, eum præ cæteris mortalibus singulariter innocentem, hoc est, ab omni peccato mundum novit, quæ a nos sanguine suo redempturum (quia dona sui velleris sponte largiturum, ex quo vestem nobis nuptialem facere possimus, id est, exempla vivendi nobis relicturum) prævidit, quibus in dilectione calefieri deberemus. Hoc est ergo testimonium præcursoris Domini, quia facile patet fidelibus cum amoris intimi fomitem audientium cordibus infundit. Sed non est putandum quia sine certi ratione mysterii hoc relaturus evangelista præmiserit, stetisse Joannem cum discipulis, Jesum vero ambulasse, et illo utique ambulasse, ubi sequentibus se discipulis Joannis mansionem in qua habitabat ostenderet; cæteraque hujusmodi, quæ sequentia lectionis evangelicæ commemorant, si enucleatus discutiatur, inveniemus cœlestibus redundare mysteriis. *Stabat enim Joannes, et respexit Jesum*, quia in magno jam culmine perfectionis animi gressum fixerat, unde jure celsitudinem divinæ Mæjestatis mereretur intueri. *Stabat*, quia illam virtutum arcem conscenderat, a qua nullis tentationum posset improbitatibus

dejeci. Stabant cum illo et discipuli, quia magisterium A
ejus corde sequebantur immobili.

*Et respiciens, inquit, Jesum ambulans, dicit :
Ecce Agnus Dei.* Ambulatio Jesu dispensationem
incarnationis, qua ad nos venire, ac nobis exempla
vivendi præbere, dignatus est, insinuat; sicut mansio
ejus æternitatem divinitatis, in qua semper est
Patri æqualis, aptissime designat. Respiciens ergo
Jesum ambulans Joannes dicit: *Ecce Agnus Dei*,
quia videns eum inter homines conversantem, pro-
fectumque illis vitæ cælestis et factis demonstrantem,
et verbis aperte pronuntiabat, quia non ipse, ut pu-
tabant, sed ille esset, qui ad redemptionem generis
humani a Deo Patre missus esset in mundum, ille
qui formam innocentiae et patientiae in se credentibus
esset daturus, de quo in carne venturo præcens B
propheta dicebat: *Sicut ovis ad occisionem ducetur,
et sicut agnus coram tondente se sine voce sic ob-
mutescet (Isai. LIII).* Et iterum: *Ipse autem vulneratus
est propter peccata nostra, et livore ejus sanati
sumus.*

*Et audierunt eum duo discipuli loquentem, et se-
cuti sunt Jesum.* Testimonium perhibente Joanne,
quia Jesus esset Agnus Dei, secuti sunt illum duo
discipuli, magis desiderantes ab ipso Jesu, quam a
præcursore illius verbum gratiae percipere, quo et
ipsi mererentur in agnorum Dei sorte computari.
Bene autem duo discipuli sunt inventi, qui Domi-
num primi sequerentur, ut etiam mystice desi-
gnarent omnes qui illum perfecte sequerentur, C
gemina dilectione devotos esse debere, hoc est,
et ejusdem sui Redemptoris et fratrum simul amore
flagrantes.

*Conversus autem Jesus, et videns eos sequentes se,
dicit eis: Quid queritis?* Non potuit ignorare Do-
minus, quid sequentes se discipuli Joannis quæren-
rent, sed in eo quod ad illos se sequentes convertitur,
quod ipse prior quæderent interrogat, quod dat
eis fiduciam quæque [Al., quæcunque] vellent
rogandi, manifeste innotuit, quantum bonis nostris
studiis delectetur, quam libenter iter veritatis in-
choantibus ipse auxilium laturus occurrat.

*Qui dixerunt ei: Rabbi, quod dicitur interpreta-
tatum MAGISTER, ubi habitas?* Nolebant transitorie
magisterio veritatis perfrui, sed mansionem potius, D
in qua habitaret, inquirebant; quatenus et tunc
liberius in secreto verbis illius imbui, et exinde
sæpius eum possent visitare plenius instruendi.
Unde et ipse, quia illos bene petentes, quærentes,
pulsantes vidit, libens eis secretarium sui resera-
vit arcani, eosque introducens veritatis evangelicæ
rudimentis, quæ desiderabant illustravit. Nam se-
quitur:

Dicit eis: Venite et videte. Statimque subjungitur:
*Venerunt et viderunt ubi maneret, et apud eum man-
serunt die illa.* Quod si altiore sensu libet inspicere,
quid nobis agendum insinuet discipuli in eo quod
ad Dominum quidem ambulans venerunt; sed
locum continuo ubi habitaret inquirebant, admonent

utique nos, ut quoties incarnationis ejus transitum
ad mentem reducimus, sollicito semper eum corde
rogemus, ut habitationem nobis æternæ suæ man-
sionis, quæ est apud Patrem, ostendere dignetur,
dicentes cum Moyse: *Domine, ostende nobis gloriam
tuam (Exod. xxxii).* Quia autem ipse discipulos ve-
nire, et ubi maneret videre præcipit, virtutum pro-
fecto studium, quibus ad æterna gaudia perveniamus,
subeundum nobis ostendit. Venire etenim post Jesum
est, ut mansionem ejus videre possimus, bonis ope-
ribus quæ ipse præmonstravit insistere, horumque
quotidianis profectibus ad celsitudinem divinæ visio-
nis attingere.

*Venerunt, inquit, et viderunt ubi maneret, et apud
eum manserunt die illo: hora autem erat quasi decima.*
Quia lex in decem præceptis data est, solet in de-
nario numero perfectio legis indicari. Bene ergo
decima hora venerunt discipuli, ut mansionem Jesu
viderent, quia nimirum necesse est, ut qui Deum
videre desiderat, Dei se mandatis humiliter subdat;
quique luce divinæ contemplationis postmodum frui
appetit, prius, adjuvante Domino, decalogum legis
per opera lucis, quasi decem horas diei sole illu-
strante, compleat. Et illi quidem die illo manentes
apud Dominum, felicissima veritatis speculatione
vesperam exspectabant. At vero omnes electi post
operum bonorum perfectionem, post impleta legis
Dei præcepta, perpetuum et nulli fini obnoxium diem
sunt cum illo acturi, illum, videlicet, quem videre
desiderans propheta cantabat: *Quia melior est dies
una in atriis tuis super millia.*

*Erat autem Andreas, frater Simonis Petri, unus ex
duobus qui audierant a Joanne, et secuti fuerant eum.*
*Invenit hic primum fratrem suum Simonem, et dicit ei:
Invenimus Messiam, quod est interpretatum CHRISTUS.*
Et adduxit eum ad Jesum. Andreas Dominum quem
invenit, etiam fratri Simoni sequendum evangelizat,
quia hoc est vere Dominum invenire, vera [Al., vere]
illius dilectione fervere, fraternæ quoque salutis
curam gerere. Ille enim perfecte Conditoris sui du-
catum sequitur, qui etiam proximi, quantum valet,
habere comitatum nititur. *Invenimus, inquit, Mes-
siam, quod est interpretatum CHRISTUS.* Messias idem
est quod *Christus*; sed *Messias* Hebræo sermone,
D *Christus* dicitur Græco, Latine autem *unctus* inter-
pretatur. Unde et *chrisma* Græce, Latine *unctio*
dicitur. *Christus* autem, id est, *unctus*, appellatur
Dominus, quia, sicut Petrus ait, *Unxit eum Deus
Spiritu sancto et virtute (Act. x).* Unde etiam Psal-
mista in ejus laude loquitur: *Unxit te, Deus, Deus
tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis (Psal. xlii).*
Consortes autem ejus nos vocat, qui ad accipiendam
Spiritus sancti gratiam in baptismo etiam chrismate
visibili perungimur, et a Christi nomine Christiani
vocamur. Sed ille præ consortibus unctus est, cui,
sicut Joannes Baptista testatur, non ad mensuram
dat Deus spiritum, sed omnia dedit in manu ejus.
Nam de consortibus ejusdem unctionis dicit Aposto-
lus: *Unicuique autem nostrum data est gratia secundum*

dam mensuram donationis Christi (Ephes. iv). Vocantur autem Christi, et sacerdotes in lege et reges, in figuram nimirum ejusdem viri [Al., veri] regis, et pontificis magni, Domini ac Salvatoris, in cujus typo etiam materiali liniebantur oleo. Non solum autem illi, sed et nostri temporis fideles, ut a Christo Christiani, ita etiam ab ipsa sacri chrismatis unctione, et ab ipsa Spiritus sancti gratia, qua consecrantur, Christi recte nuncupantur, propheta teste qui ait: *Existi in salutem populi tui, ut salvos facias christos tuos (Habac. iii).* Exiit quippe in salutem populi tui, ut salvos faciat [Al., faceret] christos suos, qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de caelis, et incarnatus est, ut [Al. add. nos]. spiritali gratia perunctos ac sanatos suis aucti nominis donaret esse participes. Sequitur:

Intuitus autem eum Jesus, dixit: Tu es Simon filius Joanna. Intuitus est Simonem Jesus, non exterioribus solum oculis, sed et interno divinitatis intuitu, juxta illud beati Samuelis: *Homo videt in facie, Deus autem intuetur cor (I Reg. xvi).* Vidit cordis ejus simplicitatem, vidit animi sublimitatem, cujus merito cunctæ esset præferendus Ecclesiæ. Vidit quia, vocante Andrea, fervente ad se amore pervolaverit; ideoque venientem mox familiari affatur eloquio: *Tu es, inquit, Simon filius Joanna.* Nec magnum est Domino vocabulum cujuslibet hominis vel patris ejus dicere, qui omnium sanctorum nomina scripta tenet in cælo; sed positurus discipulo nomen meriti sublimioris, ditaturus vocabulo [Al., daturus vocabulum], quod totius Ecclesiæ præsulis congrueret, primo voluit ostendere quia quod a parentibus acceperat nomen etiam ipsum significatione virtutis non careret. Simon ergo obediens Joanna dicitur Domini gratia. *Tu es Simon filius Joanna,* tu es obediens filius gratiæ Dei. Et merito illo obediens nomine censetur, qui et prius, invitante Andrea, mox Dominum videre curavit; et postmodum cum ipse Dominus eum ad discipulatum vocaret, statim cum eodem Andrea, quem pariter vocavit, relictis retibus quorum usu vivebat, eum sequi non distulit. Unde et Andrea quoque nomen veram mentis ejus imaginem præfert. *Andreas* namque Græce, Latine dicitur *virilis.* Et illi [Al., ille] libenter Dominum vel ad prædicationem Joannis, vel ad ipsius Domini jussionem sequendo ad eorum se sortem pertinere docet, qui temporalia quæ possident fortiter æternorum amore contemnunt: qui credentes videre bona Domini in terra viventium, donec hæc percipiant, expectare Dominum cum Psalmista, et viriliter agere, ac cor suum confortare contendunt. Quod autem Simon filius fuit Joanna, id est, gratiæ Dei, aperte demonstrat, quia quidquid devotæ obediens Domino impendit, quidquid merito obediens præmii perennis a Domino recepit, totum hoc nimirum præveniente se gratia superbiæ pietatis, ut habere posset, accepit. Ecce audistis, fratres charissimi, quare primus Apostolorum prius Simon dictus, quo mysterio filius sit Joanna; restat

A perscrutari quid arcani contineat nomen, quo eum denuo Salvator appellavit.

Tu, inquit, vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. Neque vero Petri vocabulo, quasi Hebræo vel Syro, aliam interpretationem quærere oportet, sed pro certo nosce quia idem Græce et Latine *Petrus* quod Syriace *Cephas* significat, et in utraque lingua nomen a petra derivatum est. Vocatur autem Petrus ob firmitatem fidei; vocatur Petrus ob invincibile robur mentis; vocatur Petrus, quia illi solidissimæ petræ, de qua Apostolus ait: *Petra autem erat Christus (I Cor. x)*, unica devotione adhæsit. Hinc est enim, quod eadem petra, videlicet Christus, cum interrogaret discipulos suos quem cum dicerent esse, ac Petrus responderet, dicens: *Tu es Christus, Filius Dei vivi (Matth. xvi)*, continuo puram ejus confessionem juxta utriusque nominis significantiam digna remuneratione donavit; sed et ipsa Petri appellatio quid in se sacramenti gestaret aperuit. Præmo namque ait de Simone: *Beatus es, Simon Barjona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in caelis est;* ac deinde subjunxit de Petro: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Tu es, inquit, Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; tu es Petrus, et super hanc petram, a qua tu nomen accepisti, hoc est, super meipsum, ædificabo Ecclesiam meam; super hanc fidei perfectionem, quam tu confessus es, ædificabo Ecclesiam meam, a cujus societate confessionis quisque [Al., quisque] devierit, C quamvis sibi magna videatur agere, ad ædificium Ecclesiæ meæ non pertinet. Petrus igitur a firma petra, videlicet Christo, quem ardentè amavit, nomen accepit. Christus etenim vocatur petra, quia inexpugnabile ad se confugientibus præsidium tribuit, quoniam sperantes in se ab antiqui hostis insidiis munitione redditi et tutos. Nec prætereundum est quod hoc quoque Dominus petra vocatur, quia spiritalium nobis charismatum fluentia ministrat, quia sacrosancta nos sui sanguinis communionem purificat. Quod facilius intelligitur, et jucundius forte retinebitur, si ad memoriam revocetur, quæ sit juxta historiam petra de qua Apostolus mystice quia Christum significaret exponit (I Cor. x). Liberatus namque [Al., add. de] Ægyptiæ servitute populus, per mare Rubrum venit in desertum, in quo per annos xl, donec ad terram repromissionis veniret, iter agebat. Quid quodam tempore fame ac siti fatigatus, in eremo clamavit ad Moysen. At Dominus, orante Moysæ, sicut scriptum est, pluit illis manna, manducare panem cæli dedit eis. Rursus quoque præcepit Moysi, ut percuteret virga petram. Quod dum faceret, exiit aqua, et bibit populus. Unde dicit [Al., dicitur] in Psalmis: *Quoniam percussit petram, et fluxerunt aquæ (Psal. lxxvii).* Nos ergo, fratres charissimi, nos sumus populus Dei, quia [Al., qui] Ægyptiæ servitutis jugum per mare Rubrum liberati evasimus, quia [Al., qui] per aquam baptismi remissionem peccatorum, quæ nos premebant, accepimus,*

nos qui inter ærumnas vitæ præsentis, quasi in siccitate eremi, promissum nobis patriæ cœlestis expectamus ingressum, in qua, videlicet, eremo siti periclitamur, et fame spirituali deficiamus, si non Redemptoris nostri nos dona confirmet, si non incarnationis ejus sacramenta renovet [AL., renovent]. Ipse est enim manna quæ nos victu cœlesti, ne in hujus sæculi itinere deficiamus, recreat; ipse petra, quæ spiritualibus nos donis inebriat, quæ ligno crucis percussa, poculum nobis vitæ suo de latere manavit. Unde dicit in Evangelio: *Ego sum panis vitæ. Qui venit ad me, non esuriat; et qui credit in me, non sitiet unquam* (Joan. vi). Et congruenter satis figurarum ordine primo populus per mare salvatus est, ac sic ad cibum mannae atque ad petram mystici potus pervenit, quia primum quidem aqua nos regenerationis abluit, ac deinde ad participationem sacri altaris, ubi Redemptoris nostri carni ac sanguini communicemus, transmittit. Hæc de mysterio petrae spiritualis, a qua primus pastor Ecclesiae nomen accepit, et in qua totius sanctæ Ecclesiae fabrica immobilis et inconcussa persistit, et per quam ipsa Ecclesia nascitur ac nutritur, latius exponendo dicere libuit, quia solent arctius multo et aliquando dulcius inherere cordibus audientium ea quæ, figurarum antiquitate præmissa, sic demum nova spiritualiter explanatione dilucidantur, quam quæ sine ullis figurarum exemplis simplici tantum narratione credenda vel agenda moventur. Curemus autem, fratres charissimi, ut hujus petrae præsidio semper adherentes nulla labentium rerum contrarietate terrente, nulla blandiente serenitate, a fidei firmitate divellamur. Neglectis deliciis temporalibus, sola nos in præsentis Redemptoris nostri dona cœlestia delectent, sola inter ærumnas sæculi spes visionis illius consoletur. Recolamus seduli egregium David prophetæ et regis exemplum, qui cum in tantis regni affluentibus, honoribus ac divitiis, nullum animæ suæ solatium posset invenire, tandem ad superna desideria, erecto mentis intuitu, memor fuit Dei, et delectatus est (Psal. LXXVI). Utque ad eandem ejus visionem pervenire mereamur, obstacula vitiorum, quæ hanc impedire solent, satagamus a nostro et corpore et mente excludere. Neque enim ad eum nisi rectis operum gressibus pervenitur, neque facies ejus munda nisi a mundis corde videtur. *Beati autem mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Math. v). Quod ipse nobis præstare dignetur, qui promittere dignatus est Jesus Christus, Deus et Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIV.

JOAN. I. *In illo tempore, voluit Jesus exire in Galilæam, et invenit Philippum, et dicit illi Jesus: Sequere me.*

Audivimus ex lectione Evangelii, fratres charissimi, benignam Redemptoris nostri gratiam, quia non solum nos misericorditer ad se sequendum vo-

care, sed et venientes grate suscipere, atque ad cognoscendam divinitatis suæ claritatem pie consuevit provehere. Audivimus devotam discipulorum fidem, charitatem et operationem, quibus nimirum tribus vitæ cœlestis virtutibus tota præsentis Ecclesiae perfectio consistit. quia et sine fide impossibile est placere Deo, et fides sine operibus otiosa est; et quibuslibet quis sit præditus virtutibus, quantalibet fide profecerit, si charitatem non habuerit, nihil illi prodest. Quod enim vocantem se Jesum Philippus non tantum ipse sequitur, verum etiam Nathanaeli sequendum prædicat, fides profecto est quæ per dilectionem operatur; fides, videlicet, quia in Jesum credere non distulit, quem Christum esse cognovit: opus autem dilectionis, quia quantum diligenter quem cognovit, mox sequendo patefecit; quantum etiam proximi amore flagraret, eidem evangelizando perdocuit. Ipse quoque proximus ejus Nathanael quantum curæ ac dilectionis erga magistrum veritatis haberet ostendit. Ad quem mox vocatus venire non tardavit, quantum ejus magnitudinem fidei perfectione caperet intimavit: quem continuo Filium Dei et Regem Israel, id est, Christum, aperta voce confessus est. Verum quia ista breviter prælibavimus, libet ab exordio repetentes totam evangelicæ lectionis seriem latius scrutando percurrere.

Voluit Jesus, inquit, exire in Galilæam, et invenit Philippum, et dicit ei: Sequere me. Jam patet ex superioribus unde voluerit Jesus exire in Galilæam, videlicet, a Judæa, ubi erat Joannes baptizans, et testimonium illi perhibens quod esset Agnus Dei. Duos ex discipulis suis ad eum sequendum provocavit, e quibus unus Andreas ad illum etiam fratrem Petrum adduxit. Patet juxta sensum spirituales, et crebra expositione vestrae fraternitati jam cognitum est quid sit Dominum sequi. Sequitur namque Dominum, qui imitatur; sequitur Dominum, qui, quantum fragilitas humana patitur, ea quæ in homine monstravit Filius Dei humilitatis exempla non deserit; sequitur, qui, socius passionum existendo, ad consortium resurrectionis ejus et ascensionis pertinere sedulus exoptat. Sed non sine certi ratione mysterii refertur quod dicturus Philippo Jesus *Sequere me, voluit exire in Galilæam.* Galilæa namque *transmigratione facta* dicitur, profectum fidelium designans, quo vel de vitiis ad virtutum celsitudinem transmigrare, vel in ipsius virtutibus paulatim proficere, ac de minoribus ad majora quotidie subire contendunt, quousque de hac valle lacrymarum ad arcem lætitiæ cœlestis, Domino auxiliante, perveniant. In eo autem quod revelationem sonat, ipsam vitæ æternæ beatitudinem, pro qua in præsentis laborant insinuans, cujus utramque interpretationem nominis Psalmista uno versiculo comprehendit, ubi ait: *Ambulabam de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion* (Psal. LXXXIII). Hæc namque visio de qua dicit Apostolus: *Nos autem revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a gloria in gloriam tanquam a Domini Spiritu* (II Cor.

111). Bene ergo vocaturus ad sequendum se discipulum voluit exire in Galilæam, id est, in transmigrationem factam, sive revelationem, ut, videlicet, sicut ipse, teste Evangelio, proficiebat ætate et sapientia et gratia apud Deum et homines, sicut passus est et resurrexit, et ita intravit in gloriam suam; sic etiam suos sequaces ostenderet proficere virtutibus, ac per passionem transitorias ad æternorum dona gaudiorum transmigrare debere.

Erat autem Philippus a Bethsaida civitate Andreæ et Petri. Non est putandus evangelista fortuito et absque ratione mystica nomen civitatis de qua esset Philippus, et quod eadem Andreæ quoque et Petri esset voluisse monstrare; sed per nomen civitatis typice qualis tunc animo Philippus, qualis officio esset futurus, qualis etiam Petrus et Andreas ostenderet curasse. Bethsaida quippe *domus venatorum* dicitur, et venatores utique erant qui audiebant a Domino: *Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum* (Matth. 14). Venator et ille qui et antequam ad prædicationis officium ordinaretur a Domino, quantum capiendis ad vitam animabus esset intentus, mox sponte prædicando monstravit. Invenit enim Nathanael, et dicit ei: *Quem scripsit Moyses in lege, et prophetæ, invenimus Jesum a Nazareth.* Videamus quantum rete fidei, quam capacibus devotæ prædicationis maculis intextum invento fratri circumdet, quem ad æternam cupit providus captare salutem. Illum dicit inventum quem Moyses et prophetæ venturum suis scriptis signaverint, ut eo cunctis sequentibus intelligatur, quod ipse sit ejus adventui præconando universa veterum scripta servierint. Ideo nuncupat, quod nomen Christi futurum prophetarum oracula concinebant. Dicit namque Habacuc per gratiam ejus salvari desiderans: *Ego autem in Domino gloriabor, gaudebo in Deo Jesu meo* (Habac. 111). Sed et Zacharias tentationis in qua diabolus vicit mentionem faciens: *Et ostendit, inquit, mihi Jesum sacerdotem magnum, et stabat coram angelo Domini, et Satan stabat a dextris ejus, ut adversaretur ei* (Zach. 111). Item Jacob patriarcha mysterium Incarnationis ejus a longe salutans, et exspectans: *Salutare tuum, inquit, expectabo, Domine* (Gen. XLVIII). Quod enim hebraice *Jesu*, Latine dicitur *Salutaris*, sive *Salvator*. Item Psalmista æternam ejus visionem fidelium populo promittens, dicit ex persona Dei Patris: *Longitudine dierum replebo eum, et ostendam illi Salutare meum* (Psal. xc). Simeon quoque venerabilis ille senex ac Novi Testamenti propheta, cum eum parvum corpore in manibus acciperet, sed magnum divinitate mente sentiret, eodem Spiritu instructus, ita gratias egit: *Nunc dimitte servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace, quia viderunt oculi mei Salutare tuum* (Luc. 11). Filium Joseph appellat, non ut hunc ex conjunctione maris et feminæ

A natum asseveret, quem de Virgine nasciturum in prophetis didicerat, sed de domo ac familia David unde noverat Joseph ortum, secundum vaticinia prophetarum eum venisse doceret. Neque enim mirandum si Philippus eum filium Joseph quem intermeratæ genitricis illius virum noverat vocet, cum ipsa genitrix intermerata semper Virgo, consuetudinem vulgi sequens, sic locuta legatur: *Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te* (Luc. 11). Addit et patriam a Nazareth, ut ipsum esse signaret de quo legerant in prophetis: *Quoniam Nazareus vocabitur.* Non ergo mirum si mox ad consensum credendi ac veniendi ad Christum captavit Philippus Nathanael, cui tantos undique veritatis casses prætendit: *quem scripsit Moyses in lege, et prophetæ, invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth.* Neque immerito Bethsaida, id est, *domo venatorum* oriundus asseritur, qui tantam Deo dilectæ venationis curam pariter et gratiam accepisse monstratur. Nam sequitur:

Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid boni esse. Nazareth munditiæ, sive *flos ejus*, aut *separata*, interpretatur. Annuens ergo verbis evangelizantis sibi Philippi Nathanael: *A Nazareth, inquit, potest aliquid boni esse.* Ac si aperte dicat: *Potest fieri ut a civitate tanti nominis aliquid summæ gratiæ nobis oriatur.* Vel ipse, videlicet, mundi Salvator Dominus qui singulariter sanctus est, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, quo loquitur in Canticis canticorum: *Ego flos campi et lilium convallium* (Cant. 11); et de quo propheta: *Exiet, inquit, virga de radice Jesse, et Nazareus, id est, flos de radice ejus, ascendet* (Isai. 11), vel certe aliquis doctor eximius, qui florem nobis virtutum munditiamque sanctitatis prædicare sit missus. Possumus hunc locum et ita recte intelligere, quod, dicente Philippo: *quem scripsit Moyses in lege, et prophetæ, invenimus Jesum, filium Joseph a Nazareth,* Nathanael bene intellexerit, miratus sit autem quomodo a Nazareth Christum venisse dixerit, quem de domo David et de Bethlehem civitate, ubi erat David, venturum prophetæ canebant; ideoque admirando responderit *a Nazareth*; sed continuo reminiscens quantum etiam vocabulum Nazareth mysteriis Christi congrueret, caute assenserit prædicanti: *potest, inquit, aliquid boni esse.* Utrique sensui potest convenire quod sequitur:

Dicit et Philippus: Veni et vide. Ipsum namque venire et videre monebat, ut si quid ei ad verba prædicantis ambigui in corde resedisset, totum hoc visio et allocutio præsens ejus quem prædicabat abstergeret. Nec distulit pius auditor prædicatum sibi lumen veritatis sollicitè quærendo ac pie pulsando, ut percipere mereretur insistere; unde mox Dominus satiare in bonis desiderium ejus accelerans, sa-

* Hæc verba, *a Nazareth potest aliquid boni esse*, non modo interrogativo, sed affirmativo modo, a Nathanael prolata hic intelligit Beda.

lutaria ejus cœpta provida laudatione remunerat, ut hunc paulatim ad altiora quærenda simul et capienda provehat.

Vidit namque eum venientem ad se, et dixit de eo : Ecce vere Israelita in quo dolus non est. Ubi notandum quod laudans hominem qui novit corda Deus, non eum absque peccato, sed absque dolo exstitisse confirmat. Non est enim homo justus in terra qui faciat bonum et non peccet : multi autem sine dolo incessisse, id est, simplici et mundo corde conversati esse leguntur ; imo cuncti fideles taliter vivere docentur, dicente Scriptura : *Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum* (Sap. 1). Et ipse Dominus : *Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ* (Matth. x). Talis erat exemplar patientiæ Job, de quo scriptum est : *Erat autem vir ille simplex et rectus* (Job 1). Talis Jacob patriarcha, de quo dictum est : *Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis* (Gen. xxv) ; qui quoniam puritate conscientiæ simplicis Deum videre meruit, etiam Israel, id est *vir videns Deum* appellatus est. Talis iste Nathanael quem Dominus, ob parilitatem innocentiæ conversationis, ejusdem patriarchæ meritis simul et nomine dignum ducit : *Ecce, inquit, vere Israelita, in quo dolus non est* (Joan. 1). Ecce qui vere a patriarcha Deum vidente genus ducit, cui sicut et ipsi patriarchæ doli duplicibus nulla in se probatur. O quam pulchrum auspiciū venienti ad Deum et videre illum cupienti : *Ecce vere Israelita in quo dolus non est. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v) ! Et hic videre Deum desiderans, non ab alio, sed ab ipso qui scrutatur renes et corda Deo, mundus corde laudatur et Israelita, hoc est, a viro Deum vidente generatus astruitur. O quam magna nobis quoque, qui de gentibus ad fidem venimus, in hac sententia nostri Redemptoris spes aperitur salutis ! Si enim vere Israelita est qui doli nescius incedit, jam perdere Judæi nomen Israelitarum, quamvis carnaliter nati de Israel quotquot doloso corde a simplicitate patriarchæ sui degeneraverunt, et asciti sumus ipsi in semen Israelitarum, qui quamlibet aliis de nationibus genus carnis habentes, fide tamen veritatis et munditia mentis ac corporis vestigia sequimur Israël, juxta illud Apostoli : *Non enim omnes qui ex Israël, hi sunt Israelitæ. Neque quia semen sunt Abraham, omnes filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen* (Rom. ix, 6), id est, non qui filii carnis, hi filii Dei ; sed qui filii sunt repromissionis æstimantur in semine. Sequitur :

Dicit ei Nathanael : Unde me nosti ? Respondit Jesus et dixit ei : Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Nathanael, et ait : Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israel. Quia cognovit Nathanael vidisse et nosse Dominum quæ alio in loco gererentur, id est, quomodo et ubi vocatus sit a Philippo, cum ipse ibi corporaliter non esset, divinæ hic majestatis intuitum considerans, protinus eum non solum Rabbi, id est magistrum,

sed et Filium Dei ac Regem Israel, id est Christum confessus est. Et libet intueri quam prudens laudanti Domino confessio respondet servi. Ille vere hunc Israelitam, id est, virum qui Deum videre posset, eo quod dolum minime habet, astruxit ; iste cum non magistrum tantummodo qui utilia præciperet, verum etiam Filium Dei qui cœlestia dona tribueret, et Regem Israel, id est, populi Deum videntis religiosa devotione fatetur, ut hac confessione summum quoque hunc Regem, et se ejus regni militem significet. Potest autem hæc Domini sententia, quæ dixit se Nathanael, priusquam vocaretur a Philippo cum esset sub ficu, vidisse, super electionem spiritualis Israel, id est, populi Christiani mystice intelligi, quem Dominus necdum se videntem, necdum per apostolos ejus ad fidei gratiam vocatum, sed sub tegmine adhuc peccati prementis abdolum misericorditer videre dignatus est, Paulo attestante, qui ait : *Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate* (Ephes. 1). Et quidem fici arbor aliquando in Scripturis dulcediuæ supernæ dilectionis insinuat, unde scriptum est : *Qui servat ficum, comedit fructum ejus ; et qui custos est Domini sui, glorificabitur* (Prov. xxvii) ; sed quia primi parentes nostri, reatu prævaricationis confusi, de fici sibi foliis succinctoria fecerunt, potest arbor fici non incongrue male dulcoratam generi humano consuetudinem peccandi signare, sub qua positos electos suos adhuc, sed necdum electionis suæ gratiam cognoscentes, quasi sub ficu constitutum, nec se jam videntem Dominus videt Nathanael. Novit enim Dominus qui sunt ejus ; quorum salvationi ipsum quoque nomen Nathanael aptissime convenit. Nathanael namque *donum Dei* interpretatur, et nisi dono Dei quisque vocatus, nunquam reatum prius transgressionis, nunquam male blandientia algescerentium quotidie peccatorum umbracula evadit, nunquam salvandus venire meretur ad Christum ; unde dicit Apostolus : *Gratia enim salvati estis per fidem* (Ephes. 1). Et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur. Sequitur :

Respondit Jesus, et dixit ei : Quia dixi tibi : Vidi te sub ficu, credis. Majus his videbis. Quid sit majus de quo dicit, ipse subsequenter aperit, futuram creditibus spondendo apertionem regni cœlestis, et prædicandam mundo utramque unius suæ naturam personæ, quod revera multo excellentius est arcænum, quam quod nos in peccati adhuc umbra positos a se illuminandos prævidit. Majus est enim quod nos salvatos gratia suæ cognitionis imbuit, quod cœli nobis gaudia pandit, quod prædicatores suæ fidei in mundo dispersit, quam quod nos salvandos potentia suæ majestatis ante sæcula præcivit.

Amen amen, inquit, dico vobis, videbitis cœlum apertum et angelos Dei ascendentes et descendentes supra Filium hominis. Jam completum cernimus

promissi hujus effectum; vidimus etenim cœlum apertum, quia postquam cœlum Deus homo penetravit, etiam nobis in nomine ejus credentibus supernæ patriæ patefactum cognoscimus ingressum. Videmus angelos Dei ascendentes et descendentes supra Filium hominis, quia prædicatores sanctos novimus sublimitatem divinitatis Christi simul et humanitatis ejus infirmam nuntiare. Ascendunt supra Filium hominis angeli, cum docent doctores quia *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (Joan. 1)*. Descendunt super Filium hominis angeli, cum adjungunt iidem quia *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis*. Neque immerito prædicatores sancti typice angeli vocantur, quibus consuecte derivatum ab angelis nomen evangelistarum conceditur, ut sicut hi nuntii, ita et illi propter idem summæ prædicationis officium boni nuntii cognominentur. Et notandum quod Dominus seipsum Filium hominis nuncupat, Nathanael eundem Filium Dei prædicat. Cui simile est quod apud alios evangelistas ipse discipulos interrogat, quem eum dicant esse homines Filium hominis; responditque Petrus: *Tu es Christus Filius Dei vivi (Matth. xvi)*. Et quidem justo dispensationis moderaminis actum est ut cum utraque ejusdem mediatoris Dei et Domini nostri vel ab ipso Domino, vel ab homine puro esset commemoranda substantia, Deus homo fragilitatem assumptæ a se humanitatis, purus homo virtutem æternæ in eo divinitatis astrueret; ipse suam humilitatem, ille ejus fateretur altitudinem. Notandum etiam quod Dominus qui beatum Nathanael vere Israelitam nuncupat, in hoc quoque verbo quod ait: *Videbitis cœlum apertum, et angelos Dei ascendentes et descendentes supra Filium hominis (Joan. 1)*, visionem Jacob patriarchæ qui per benedictionem vocatus est Israel ad memoriam reducit. Is namque cum volens in quodam loco requiescere, lapidem capiti suo subposuisset, vidit in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cœlum: angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam et Dominum innixum scalæ, dicentem sibi: *Ego sum Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac; surgensque mane et debito cum pavore laudes Domino reddens, tulit lapidem ipsum, et erexit in titulum fundens oleum desuper. Hujus ergo loci Dominus facit mentionem, et de se ac suis fidelibus figuratum manifestissime testatur. Scala quippe quam vidit, Ecclesia est, nativitatem de terra, sed conversationem habens in cœlis, per quam ascendunt et descendunt angeli, cum evangelistæ nunc perfectis auditoribus*

A supereminetia divinitatis ejus arcana, nunc rudibus adhuc humanitatis ejus infirma denuntiant. Vel certe ascendunt cum ipsi ad cœlestia contemplanda mente transeunt. Descendunt vero cum auditores suos qualiter in terris vivere debeant instruunt. Lapis sub capite Jacob Dominus est, in quo tanto magis omni intentione debemus inniti, quanto nobis certum liquet, quia sine ipso nihil facere possumus. Unxit lapidem Jacob et erexit in titulum, quia verus Israelita intelligit Redemptorem nostrum unctum a Patre oleo lætitiæ præ consortibus suis: a qua unctione, id est, chrismate, Christus nomen accipit, cujus mysterium Incarnationis nostræ profecto est titulus redemptionis. Et bene cum lapis in terra ungitur, atque in titulum erigitur, Dominus in cœlo revelatur, quia nimirum ipse in tempore apparuit inter homines homo, qui æternus permanet apud Patrem Deus: qui morte devicta ascendit super cœlos cœlorum ad Orientem, ipse in titulum nostræ salvationis manet nobiscum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi, corpus quidem assumptum de terra cœlo transferens, sed præsentia divinitatis terram pariter complectens et cœlos. Igitur Dominus veterem nobis exponens historiam in Israel simplicitatem populi fidelis, cujus membrum erat Nathanael, figuratam demonstrat; in lapide super quem angeli ascendebant et descendebant, se significatum revelat, cujus utramque naturam vicissim magistri spirituales annuntiant. Nam quasi lapidem ungit Israel oleo, cum confitetur Nathanael quomodo unxit Jesum Deus Spiritu sancto et virtute dicens: *Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel (Joan. 1)*. Patet jam exposita lectione sancti Evangelii, fratres mei, quod non sine ratione magni mysterii in capite ipsius prædictum sit, quia voluerit Jesus exire in Galilæam, ac deinde subjunctum quomodo vel Philippum ipse vocaverit, vel vocatum ab eo Nathanael susceperit, ac luce veritatis instruxerit. Galilæa namque, ut diximus, *transfiguratio facta vel revelatio* interpretatur. Et recte in Galilæam voluisse exire dictus est, cum sacramenta suæ majestatis fidelibus revelare dignatus est: ad quorum perfectam cognitionem, quæ est sola hominis vita beata, tanto tunc sublimius ascendemus, quanto nunc instantius de terrenis ad cœlestia transmigrare, ac per gradus virtutum proficere curamus, adjuvante ipso qui honorum desideria ascendere, provehere, et coronare consuevit, Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

* Sic desinit Codex posterior: *Explicit homeliarum liber secundus Bedæ presbyteri, numero 24.*

LIBER TERTIUS. — HOMILIÆ SUBDITITÆ.

HOMILIA PRIMA.

IN DOMINICA PRIMA POST TRINITATEM.

LUC. XVI. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam erat dives, et indueba-*

tur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide, etc.

Purpuram regii habitus esse colorem marinis e cochylis tinctam, nemo fere qui dubitet. Nam cou-

chylia ferro circumcisa lacrymas purpurei coloris quibus lana tingatur emittunt. Byssum vero genus est quoddam lini nimium candidi et nobilissimi, quod Græci *κακατίον* vocant. Admonuerat ergo Dominus supra facere amicos de mammona iniquitatis, qui cum sub hac vita defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula, quod audientes Pharisei deridebant. Verum ille quæ proposuerat, exemplis astruens, ostendit ideo divitem purpuratum irremediabiliter apud inferos tortum, quia pauperem Lazarum, a quo in vitæ tabernacula recipi posset, amicum sibi facere neglexerat. Nonnulli autem putant præcepta veteris Testamenti districtiora esse quam novi, sed hi nimium improvida consideratione falluntur. In illo enim non tenacia, sed rapina multatur, ibi res injuste sublata restitutione quadrupli puniuntur; hic autem dives iste non abstulisse aliena reprehenditur, sed propria non dedisse; nec dicitur quod vi quempiam oppressit, sed quia in acceptis rebus se extulit. Hinc ergo, hinc summopere colligendum est, quæ poena multandus sit, qui aliena diripit, si in æterni damnatione percutitur, qui propria non largitur. Et sunt nonnulli qui cultum subtilium pretiosarumque vestium non putant esse peccatum: quod si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dives qui torquetur apud inferos, bysso et purpura indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta præcipua nisi ad inanem gloriam querit, videlicet, ut honorabilior cæteris esse videatur. Quam culpam possumus melius ex diverso colligere, quia si abjectio vilis indumenti virtus non esset, evangelista vigilanter de Joanne non diceret: *Erat indutus pilis camelorum* (*Math. III; Marc. I; Luc. III; Joan. I*). Sed notandum nobis magnopere est, in ore veritatis de superbo divite, et de humili paupere, quantas sit ordo narrationis. Ecce enim dicitur: *Homo quidam erat dives, et protinus subiungitur:*

Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus. Certe in populo plus solent nomina divitum quam pauperum scribi. Quid est ergo quod Dominus de paupere et divite verbum faciens, nomen pauperis dicit, et nomen divitis non dicit, nisi quod Deus humiles novit atque approbat, et superbos ignorat? Unde et quibusdam de miraculorum virtute superbientibus ita sine dicitur est: *Nescio vos unde sitis; discedite a me, omnes operarii iniquitatis* (*Luc. XIII; Math. VII*). At contra Moyse dicitur: *Novi te ex nomine tuo* (*Exod. XXXIII*). At ergo de divite: *Homo quidam; et de paupere: Egenus nomine Lazarus.* Ac si aperte dicat: Pauperem humilem scio, superbum divitem nescio; illum cognitum per approbationem habeo, hunc per iudicium reprobationis ignoro.

Qui jacebat ad januam ejus ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa divitis. Sed et canes veniebant, et lingeabant ulcera ejus. Plenus ulceribus mendicus Lazarus ante januam divitis jacet, quia de re una Dominus duo judicia explevit. Habuisset enim fortasse aliquam excusationem dives, si Lazarus pauper et ulcerosus ante ejus januam non jacuisset, si remotus fuisset, si ejus inopia non esset oculis importuna; rursus si longe esset dives ab oculis ulcerosæ pauperis, minorem tolerasset tentationem pauper in animo. Sed dum egenum et ulceratum ante januam divitis et deliciis affluentis posuit, in una eademque re, ex visione pauperis non misericordenti diviti cunctum damnationis mulcti, et rursus ex visione divitis tentatum quotidie pauperem probavit. Cui certe poterat ad penam sufficere paupertas, etiamsi sanus fuisset; rursus sufficisset ægritudo, etiamsi subsidium adesset. Sed ut probaretur amplius pauper, simul hunc et pauperis et ægritudinis tabefecit, atque insuper videbat procedentem divitem obsequentibus cuneis fulciri, et se in infirmitate et incopia a nullo visitari. Nam quia nemo ei ad visitandum aderat, testantur canes qui libenter vulnera lungebant. Ex una ergo re omnipotens Deus duo judicia exhibuit, dum Lazarum pauperem ante ja-

nuam divitis jacere permisit, ut et dives impius damnationis sibi augeter ultionem, et tentatus pauper crearetur ad remunerationem.

Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab angelis in sinum Abraham. Mortuus est autem dives, et sepultus est in inferno. Sinus Abraham requies est beatorum pauperum, quorum est regnum celorum, quo post hanc vitam recipiuntur. Sepultura inferni poenarum profunditas, quæ superbos et immisericordes post hanc vitam vorat.

Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis, videbat Abraham a longe, et Lazarum in sinu ejus; et ipse clamans, dixit: Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. O quanta est subtilitas judiciorum Dei, o quam districte agitur honorum actuum malorumque retributio! Certe superius dictum est quia in hac vita Lazarus cadentes micæ de mensa divitis quærebat, et nemo illi dabat; nunc de supplicio divitis dicitur, quia de extremo digiti Lazari destillari aquam in os suum concupiscit. Qui ergo mensæ suæ vel minima dare noluit, in inferno positus usque ad minima quærenda pervenit. Sed notandum valde est quod sit quod dives, in igne positus, linguam suam refrigerari petit. Mos quippe est sacri eloquii, ut aliquando aliud dicat, sed ex eodem dicto aliud innuat. Superius autem hunc superbum divitem Dominus non loquacitate vacantem dixerat, sed superflue convitantem. Neque hunc de loquacitate narravit, sed cum elatione et tenacia de edacitate peccasse. Sed quia abundare in conviviis loquacitas solet, is qui hic male convivatus dicitur, apud inferos gravior in lingua ardere perhibetur. Sed cum gravi valde pavore pensandum est hoc quod sequitur:

Et dixit illi Abraham: Fili, recordare, quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Ecce enim dum dicitur: *Recepisti bona in vita tua*, indicatur et dives iste boni aliquid habuisse, ex quo in hac vita bona reciperet. Rursumque dum de Lazaro dicitur *quia recepit mala*, profecto monstratur et Lazarum habuisse malum aliquod quod purgaretur. Sed mala Lazari purgavit ignis inopiæ, et bona divitis remuneravit felicitas transeuntis vitæ.

Et in his omnibus inter vos et nos chaos magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transire. Qua in re valde quærendum est quomodo dicatur: *Hi qui volunt ad vos transire non possint.* Quod enim hi qui in infernum sunt ad beatorum sortem transire cupiunt, dubium non est; qui vero jam in beatitudinis sortem suscepti sunt, quo pacto dicitur quia transire ad eos qui in inferno cruciantur volunt? Sed sicut transire reprobi ad electos cupiunt, ita est, a suppliciorum suorum afflictione migrare, ita ad afflictos atque in tormentis positos transire justorum est, mente irre per misericordiam, eosque velle liberare. Sed qui volunt de beatorum sede ad afflictos atque in tormentis positos transire non possunt, quia justorum animæ quamvis in suæ naturæ bonitate misericordiam habeant, jam tunc auctoris sui justitiæ conjunctæ tantæ rectitudine constringuntur, ut nulla ad reprobos compassione moveantur. Sed postquam ardenti diviti de se spes tollitur, ejus animus ad propinquos quos reliquerat recurrit, quia reproborum mentem poena sua quandoque iuu iter erudit ad charitatem, ut jam tunc etiam suos spiritualiter diligant, qui hic dum peccata diligere, nec se amabant, unde nunc sequitur:

Et ait: Rogo te ergo, Pater, ut mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Qua in re notandum est, ardenti diviti quædam ad supplicium cumulantur. Ad penam namque suam ei et cognitio servatur et memoria. Cognoscit enim Lazarum quem despexit, fratrum quoque suorum me-

minuit quos reliquit. Perfecta quippe ei ultio de paupere non cesset, si hunc in retributione non cognosceret; et perfecta pœna in igne non esset, si non hoc quod ipse patiur etiam suis timeret. Ut ergo peccatores amplius in supplicio puniantur, et eorum vident gloriam quos contempserunt, et de illorum etiam pœna torquentur, quos inutiliter amaverunt. Credendum vero est quod ante retributionem extremi iudicii iniusti in requie quosdam justos conspiciunt, ut eos videntes in gaudia non solum de suo supplicio, sed etiam de illorum bono crucientur. Justi vero in tormentis semper intuentur iniustus, ut hinc eorum gaudium crescat, quia malum conspiciunt, quod misericorditer evaserunt, tantoque majores ereptori suo gratias referant, quanto evidentius vident in aliis quod ipsi perpeti, si essent neglecti, potuerunt, quia qui Creatoris sui claritatem vident, nihil in creatura agitur quod videre non possint.

Et ait illi Abraham: Habent Moses et Prophetas, audiant illos. Sed qui verba despexerat, hæc audire non posse suos sequaces aestimabat. Unde et respondit dives:

Non, pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, penitentiam agant. Cui mox veraci sententia dicitur:

Si Moses et Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis surrexerit, credent. Quia nimirum qui verba legis despiciunt, redemptoris præcepta qui ex mortuis surrexit, quanto subtiliora sunt, tanto hæc difficilius implebunt. Et nimirum constat, quia cujus implere dicta renunt, ei procul dubio credere recusat. Quem vero juxta allegoriam dives iste qui induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide, nisi Judaicum populum significat? qui cultum vitæ exterius habuit, qui acceptæ legis deliciis ad nitorem usus est, non ad utilitatem. Quem autem Lazarus ulceribus plenus, nisi gentilem populum figuratim exprimit: qui dum, conversus ad Deum, peccata sua confiteri non erubuit, huic vulnus in cute fuit. In cutis quippe vulnere virus a visceribus tra-

hitur, et foras erumpit. Quid est ergo peccatorum confessio, nisi quædam vulnere ruptio? quia peccati virus salubriter aperitur in confessione, quod pestifere latebat in mente. Sed Lazarus vulneratus cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, et nemo illi dabit, quia gentilem quemque ad cognitionem legis admittere superbus ille populus despiciebat, qui dum doctrinam legis non ad charitatem habuit, sed ad elationem, quasi de acceptis opibus tumuit, et quia ei verba desuebant de scientia, quasi micæ cadebant de mensa. At contra jacentis pauperis vulnera lingebant canes. Nonnunquam solent in sacro eloquio per canes prædicatores intelligi. Canum etenim lingua vulnus dum lingit, curat, quia et doctores sancti dum in confessione peccati nostri nos instruunt, quasi vulnus mentis per linguam tangunt; et quia nos loquendo a peccatis eripiunt, quasi tangendo vulnera ad salutem reducunt. Unde et bene Lazarus adjutus interpretatur, quia ipsi hunc ad ereptionem juvant, qui ejus vulnera per linguam correptionem curant. *Contigit vero ut uterque moreretur: dives qui induebatur purpura et bysso, sepultus in inferno; in sinu vero Abraham Lazarus ab angelis ductus est.* Quid Abraham sinu, nisi secretam requiem significat Patris? de qua Veritas: *Multi, inquit, venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, et Isaac et Jacob in regno cælorum, filii autem regni hujus ejicientur in tenebras exteriores* (Matth. viii; Luc. xiii). Qui enim purpura indutus dicitur, recte filius regni vocatur. Qui de longinquo ad videndum Lazarum oculos levat, quia dum per damnationis suæ supplicia infideles in imo sunt, fideles quosque ante diem extremi iudicii super se in requie attendunt, quorum post gaudia contemplari nullatenus possunt. Longe vero est quod conspiciunt, quia ibi per meritum non attingunt. In lingua autem amplius ardere ostenditur, cum dicit: *Mise La-*

Azarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Infidelis populus verba legis in ore tenuit, quæ opere servare contempsit. Ibi ergo amplius ardebit, ubi se ostendit scire quod facere noluit. Ab extremo digito se tangi desiderat, quia æternis suppliciis datus optat operatione justorum vel ultima participari. Cui respondetur quod in hac vita bona receperit, quia omne suum gaudium, felicitatem transitoriam putavit. Habere hic iterum possunt et justi bona, nec tamen hæc in recompensatione recipere, quia dum meliora, id est, æterna appetunt, eorum iudicio quælibet bona adfuerint, cum sanctis desideris astuant, bona minime videntur. Inter hæc vero notandum est quod ei dicitur: *Memento, fili.* Ecce enim Abraham filium vocat, quem tamen a tormento non liberat, quoniam hujus infidelis populi præcedentes patres fideles, quia multos a sua fide deviasse considerant, eos nulla compassione a tormentis eripiunt, quos tamen per carnem filios recognoscunt. In tormentis autem dives positus, quinque fratres habere se perhibet, quia superbus idem Judaicus populus qui ex magna jam parte damnatus est, sequaces suos quos super terram reliquit, quinque sensibus corporis deditos novit. Quinque ergo numero fratres quos reliquerat exprimit, quia eos ad spiritalem intelligentiam non asurgere, in inferno positus genuit. Petit ut ad eos Lazarus mittatur, cui quod Moses et Prophetas habeant, dicitur. Sed ait quod non credunt, *Nisi quis ex mortuis resurrexerit, cui protinus respondetur: Si Moses et Prophetas non credunt, neque si quis a mortuis resurrexerit, credent ei.* Certe de Mose veritas dicit: *Si crederetis Mose, crederetis utique et mihi, de me enim ille scripsit* (Joan. v). Impletur ergo quod per Abraham responsum dicitur: *Ex mortuis enim Dominus resurrexit, sed Judaicus populus quia Mose credere noluit, ei etiam qui resurrexit ex mortuis credere contempsit; cumque Mose verba spirituliter intelligere renuit, ad eum de quo Moses locutus fuerat non pervenit.*

HOMILIA II.

IN DOMINICA SECUNDA POST TRINITATEM.

LUC. XIV. MATTH. XXII. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis similitudinem hanc: Homo quidam fecit cœnam magnam, et vocavit multos.* Et reliqua.

Quis est iste homo, nisi ille de quo per prophetam dicitur: *Et homo est, et quæ cognoscit eum? Qui fecit cœnam magnam, quia satisfactionem nobis internæ dulcedinis præparavit. Qui vocat multos, sed pauci veniunt.* Quia nonnunquam ipsi qui ei per fidem subiecti sunt, æterno ejus convivio male vivendo contradicunt.

Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent, quia jam parata sunt omnia. Quid hora cœnæ nisi finis est mundi? in quo nimirum nos sumus sicut jamdudum Paulus testatur, dicens: *Nos sumus, in quos fines sæculorum devenerunt* (I Cor. x). Si ergo jam hora cœnæ est cum vocamur, tanto minus debemus excusare convivio Dei, quanto propinquasse jam cernimus finem sæculi. Idcirco ua em hoc convivium Dei non prandium, sed cœna nominatur, quia post prandium cœna restat, post cœnam vero convivium nullum restat. Et quia æternum Dei convivium nobis in extremo præparabitur, recte ut hoc non prandium, sed cœna vocaretur. Sed quis per hunc servum qui a patrefamilias ad invitandum mittitur, nisi prædicatorum ordo signatur? Ad repellendum autem fastidium nostrum jam parata sunt omnia, quia ad abstergendum mentis nostræ teporem in cœna Dei ille nobis singularis agnus occisus est, qui tulit peccata mundi.

Et cœperunt simul omnes excusare. Offert Deus quod rogari debuit, non rogatus dare vult quod vix sperari poterat. Quia dignaretur largiri postulatus,

contemnitur vero paratus, delicias refectionis æternæ denuntiat, et tamen simul omnes excusant. Sed dicunt aliqui, Excusare nolumus; ad illud enim supernæ refectionis convivium et vocari et pervenire gratulamur. Qui verum profecto dicunt, si non plus terrena quam cœlestia diligunt, si non amplius rebus corporalibus quam spiritualibus occupantur. Unde hic quoque ipsa excusantium causa subjungitur, cum protinus subinfertur:

Primus dixit ei: Villam emi, et necesse habeo exire et videre illam: rogo te, habe me excusatum. Quid per villam nisi terrena substantia designatur? Exit ergo videre villam, qui sola exteriora cogitat propter substantiam.

Et alter dixit: Jaga boum emi quinque et eo probare illa; rogo te, habe me excusatum. Quid in quinque jugis boum, nisi quinque corporis sensus accipimus? qui recte quoque jaga vocati sunt, quia in utroque sensu geminantur. Qui videlicet corporales sensus, quia comprehendere nesciunt interna, sed sola exteriora cognoscunt, et deserentes intima, ea quæ extra sunt, tangunt, recte per eos curiositas designatur. Grave namque curiositatis est vitium, quæ dum curio libet mentem ad investigandam vitam proximi exteriùs ducit, semper ei sua intima abscondit. Propter hoc namque et de eisdem quinque jugis boum dicitur, Eo probare illa, quia, videlicet, aliquando pertinere probatio ad curiositatem solet. Sed notandum quod et is qui propter villam, et is qui propter probanda jaga boum, a cœna sui invitatoris excusatur, verba humilitatis permiscet, dicens:

Rogo te, habe me excusatum. Dum enim dicit rogo, et tamen venire contemnit, humilitas sonat in voce, superbia in actione. Et ecce hoc dijudicat pravus quisque cum audit, nec tamen ea quæ dijudicat, agere desistit. Nam dum cui libet perverse agenti dicimus: *Convertere, Deum sequere, mundum relinque*, ubi hunc nisi ad dominicam cœnam vocamus? Sed cum respondet: *Ora pro me, quia peccator sum, hoc facere non possum*, quid aliud agit nisi rogat et excusatur? dicens namque *Peccator sum*, humilitatem insinuat; subjungens autem *Converti non possum*, superbiam demonstrat.

Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideò non possum venire. Quid per uxorem, nisi voluptas carnis accipitur? Nam quamvis bonum sit conjugium, atque ad propagandam sobolem providentia divina constitutum, nonnulli tamen non per hoc fecunditatem prolis, sed desideria expetunt voluptatis; et ideò per rem justam significari potest non incongrue res injusta. Ad cœnam nos ergo æterni convivii summus paterfamilias invitat, sed dum hunc terrena cura occupat, illum alieni actus sagax cogitatio devastat, aliter et iam mentem voluptas carnalis inquinat, fastidiosus quisque ad æternæ vitæ epulas non festinat.

Et reversus servus, nuntiavit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias, dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicus civitatis, et pauperes ac debiles, et cæcos et claudos introduc. Ecce qui terrenæ substantiæ plus justo incubat, venire ad dominicam cœnam recusat; qui labori curiositatis insudat, præparata vitæ alimenta fastidit; qui carnalibus desideriis inhæret, spiritualis convivii epulas respuit. Quia ergo venire superbi renuntiat, pauperes eliguntur. Cur hoc? quia, juxta Pauli vocem, *I. firma mundi eligit Deus, ut confundat fortia (I Cor. 1).* Pauperes autem et debiles dicuntur, qui iudicio suo apud senectipsos infirmi sunt. Nam pauperes et quasi fortes sunt, qui et positi in paupertate superbiant; cæci vero sunt, qui nullum ingenii lumen habent; claudi quoque qui rectos gressus in operatione non habent. Sed dum morum vitia in membrorum debilitate signantur, profecto liquet quia sicut illi peccatores fuerunt qui vocati venire noluerunt, ita hi quoque peccatores sunt, qui invitantur et veniunt; sed peccatores superbi respuuntur, et peccatores humiles eliguntur.

Hos itaque eligit quos despicit mundus, quia plerumque ipsa despectio hominem revocat ad semetipsum. Pauperes et debiles, cæci et claudi vocantur, et veniunt, quia infirmi quique atque in hoc mundo despecti, plerumque tanto celerius vocem Dei audiunt, quanto et in hoc mundo non habent ubi delectentur. Sed, ductis ad cœnam pauperibus, quid puer subjungat audiamus:

Domine, factum est ut imperasti, et adhuc locus est. Multi tales ad dominicam cœnam ex Judæa collecti sunt, sed multitudo quæ ex Israelitico populo credit, locum superni convivii non implevit. Intravit jam frequentia Judæorum, sed adhuc locus vacat in regno, ubi suscipi debet numerositas gentium. Unde et eidem servo dicitur:

Exi in vias et sepes, et compelle intrare, ut impleatur domus mea. Cum de vicis et plateis ad cœnam Dominus invitat, illum videlicet populum designat, qui tenere legem sub urbana conversatione noverat. Cum vero convivas suos colligi ex viis et sepibus præcipit, nimirum ægrestem populum colligere, id est, gentilem quærit. Notandum vero quod in hac invitatione tertia non dicitur invita, sed compelle intrare. Nam sunt nonnulli qui bona facienda intelligunt, sed hæc facere desistant. His, ut superius diximus, plerumque contingit ut eos in carnalibus desideriis suis mundi hujus adversitas feriat. Sæpe namque aut longa ægritudine tabescunt, aut afflicti injuriis concidunt, aut percussi gravioribus damnis affliguntur, seque ipsos in suis desideriis reprehendentes ad Dominum corda convertunt. Qui ergo hujus mundi adversitatis fracti, ad Dei amorem redeunt, atque a præsentis vitæ desideriis corriguntur, quid isti nisi compelluntur ut intrent? Sed valde est tremenda sententia, quæ protinus subinfertur. At enim:

Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cœnam meam. Ecce per se vocat, per angelos vocat, per patres vocat, per prophetas vocat, per apostolos vocat, per pastores vocat, plerumque per miracula vocat, plerumque per flagella vocat, aliquando per hujus mundi prospera vocat, aliquando per adversa; nemo contemnat, ne dum vocatus excusatur, cum voluerit intrare, non valeat.

HOMILIA III.

IN DOMINICA TERTIA POST TRINITATEM.

LUC. XV. MATTH. XVIII. *In illo tempore, erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores, ut audirent illum, et murmurabant Pharisei et scribæ, dicentes: Quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis, etc.*

Quia non solum justus peccare per inertiam, sed et peccator per solertiam respiscere potest, postquam sal infatuatum foras mitti debere narratum est, mox pœnitentium cohors intus admissa describitur, qui ad audiendum Dei verbum appropinquantes, non solum ad colloquendum, sed etiam ad convescendum recepti sunt. Quod videntes Pharisei, dedignati sunt, quia vera justitia compassionem habet, et falsa justitia dedignationem, quamvis et justii soleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud est quod agitur typo superbiæ, aliud quod zelo disciplinæ. Sed qui ægri erant, ita ut ægros se esse nescirent, quatenus quod erant agnoscerent, cœlestis eos medicus blandis fomentis curat, benignum paradigma objicit, et in eorum corde vulneris tumorem premit. At namque:

Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, et si perdidit unam ex illis, nonne dimittit novaginta novem in deserto, et vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat illam? Ecce mira dispensatione pietatis similitudinem veritas dedit, quam et in se ipse homo recognosceret et tamen hæc specialiter ad

ipsam auctorem hominum pertineret. Quia enim centenarius numerus est perfectus, ipse centum oves habuit, cum angelorum substantiam et hominum creavit. Sed una ovis tunc peritit, quando peccando homo pascua vitæ dereliquit: dimisit autem nonaginta novem oves in deserto, quia illos summos angelorum choros reliquit in cælo. Cur autem cælum desertum vocatur, nisi quod desertum dicitur derelictum? Tunc autem cælum homo deseruit, cum peccavit. In deserto autem nonaginta novem oves remanserunt, quando in terra Dominus unam quærebat, quia rationalis creaturæ numerus, angelorum videlicet et hominum, quæ ad videndum Deum condita fuerat, pervenit homine erat immixtus, et ut perfecta summa omnium integraretur in cælo, homo perditus quærebat in terra.

Et cum invenit illam, imponit in humeros suos gaudens. Ovem in humeris suis imposuit, quia, humanam naturam suscipiens, peccata nostra ipse portavit.

Et reviens domum convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat. Inventa ove ad domum rediit, quia pastor noster, reparato homine, ad regnum cælestium rediit. Ibi amicos et vicinos invenit, illos videlicet angelorum choros qui amici ejus sunt, quia voluntate ejus continue in sua stabilitate custodiunt: vicini quoque ejus sunt, qui claritate visionis illius sua assiduitate perfervunt. Et notandum quod non dicat Congratulamini ovi inventæ, sed mihi, quia, videlicet, ejus est gaudium vita nostra, et cum nos ad cælum reducimur, solemnitate lætitiæ illius implemus.

Dico vobis quod ita gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent penitentia. Plus de conversis peccatoribus, quam de stantibus justis gaudium erit in cælo, quia plerumque hi qui nullis se oppressos peccatorum mobilibus sciunt, stant quidem in via justitiæ, nulla illicita perpetrant, sed tamen ad cælestem patriam anxie non anhelant, tantoque sibi in rebus licitis usum præbent, quanto se perpetrasse illicita nulla meminerunt; et plerumque pigri remanent ad exercenda bona præcipua, quia valde securi sunt quod nulla commiserint mala graviora. At contra nonnunquam hi qui se aliqua illicita egisse meminerunt, ex ipso suo dolore compuncti, inardescunt ad amorem Dei, seseque in magnis virtutibus exercent. Majus ergo de peccatore converso, quam de stante justo gaudium fit in cælo, quia et dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus hostem fortiter premit, quam illum qui nunquam terga præbuit, et nunquam aliquid fortiter fecit. Sed inter hæc sciendum est quia sunt plerique justis in quorum vita tantum est gaudium, ut eis quælibet peccatorum penitentia præponi nullatenus possit. Nam multi et nullorum sibi malorum sunt conscii, et tamen in tanti ardoris afflictione se exerunt ac si peccatis omnibus angustentur, cuncta etiam licita respuunt, ad despectum mundi sublimiter accinguntur, lamentis gaudent, in cunctis semetipsos humiliant, et sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi peccata cogitationum deplorant. Hinc ergo colligendum est quantum Deo gaudium faciat, quando humiliter plangit justus, si facit in cælo gaudium, quando hoc quod male gessit per penitentiam damnat injustus.

Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, et evertit domum, et quærit diligenter donec inventiat? Qui signatur per pastorem, ipse et per mulierem. Ipse enim Deus, ipse et Dei sapientia. Et quia imago exprimitur in drachma, mulier drachmam perdidit, quando homo qui conditus ad imaginem Dei fuerat peccando a similitudine sui Conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam, quia sapientia Dei apparuit in humanitate: lucerna quippe lumen in

testa est, lumen vero in testa est divinitas in carne. Accensa autem lucerna evertit domum, quia mox ut ejus divinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit. Domus namque evertitur, cum consideratione reatus sui humana conscientia perturbatur. Eversa vero domo invenitur drachma, quia dum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo Conditoris.

Et cum invenit, convocat amicos et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam, quam perdideram. Quæ amice, vel vicinæ, nisi illæ potestates sunt cælestes jam superius dictæ? quæ tanto supernæ sapientiæ juxta sunt, quanto ei per gratiam continuæ visionis appropinquant. Sed intendendum cur ista mulier decem drachmas habuisse perhibetur. Angelorum quippe et hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit, quam dum consistere ad æternitatem voluit, eam procul dubio ad similitudinem suam creavit. Decem vero drachmas habuit mulier, quia novem sunt ordines angelorum; sed ut completeretur electorum numerus, homo decimus creatus est, qui a Conditore suo nec post culpam perit, quia hunc æternæ Sapientia, per carnem miraculis coruscans, ex lumine testæ reparavit.

Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente. Penitentiam agere est et perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc penitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat. Quid enim prodest si peccata quis luxuriæ defleat, et tamen adhuc avaritiæ æstibus anhelet? Aut quid prodest si iræ culpas jam luceat, et tamen adhuc invidiæ facibus tatescat? sed minus est valde quod dicimus, ut qui peccata deplorat, ploranda minime committat. Nam cogitandum summopere est ut qui se illicita meminit commisisse, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere, quatenus per hoc Conditori suo satisfaciat, ut qui commisit prohibita, sibi metipsi abscindere debeat etiam commissa.

HOMILIA IV

IN DOMINICA QUARTA POST TRINITATEM.

LUC. VI. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Nolite judicare, et non judicabimini. Nolite condemnare, et non condemnabimini, etc.*

Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi ut ea facta quæ dubium est quo animo fiant in meliorem partem interpretemur. Quod enim scriptum est: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos* (Matth. vii), de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, sicuti sunt supra, vel blasphemiæ, vel furia, vel ebrietas, et si qua sunt talia, de quibus nobis judicare permittitur. De genere autem ciborum, quia possunt bono animo et simplici corde sine vitio concupiscentiæ quicunque humani cibi indifferenter sumi, prohibet Apostolus judicari eos qui carnibus vescabantur, et vinum bibeabant, ab eis qui se ab hujusmodi alimentis temperabant. *Qui manducat, inquit, non manducantem non servat* (Rom. xiv); et qui non manducat, manducantem non judicet. Ad hoc pertinet etiam illud, quod alio loco dicit: *Nolite ante tempus quidquam judicare, quoadusque veniat Dominus et illuminet abscondita tenebrarum, et manifestabit cogitationes cordis* (I Cor. iv). Sunt ergo quædam facta media, quæ ignoramus quo animo fiant, quæ et bono et malo fieri possunt, de quibus temerarium est judicare, maxime ut condemnemus. Horum autem venit tempus ut judicentur, cum Dominus illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit cogitationes cordis. Duo sunt autem in quibus temerarium iudicium cavere debemus, incertum est quo animo quicque factum sit, vel cum incertum est qualis futurus sit, qui nunc vel malus vel bonus apparet.

Dimittite, et dimittentini; date, et dabitur vobis. Dimittere nos injurias, dare beneficia jubet, ut et nobis peccata dimittantur, et vita detur æterna. Quæ sententia brevi, sed eximia, cuncta quæ latissime de conversando cum inimicis mandaverat, comprehendendo concludit :

Mensuram bonam, confertam et coagitatam et superfluentem dabant in sinum vestrum. Huius simile est quod alibi dicit : *Ut et ipsi recipiant vos in æterna tabernacula (Luc. xvi).* Non enim pauperes ipsi, sed Christus mercedem his qui eleemosynam facere, redditurus est. Quam tamen in sinum dare dicuntur, quia promerendæ illius occasionem debere, cum vel egentes misere, vel improbe sævientes, fortiorum sunt et tolerati patientia, et beneficentia sustentati, et ad ipsam aliquoties fidem dulci gratia provocati.

Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. Et Apostolus ad eleemosynam Corinthios hortans, inter alia dicit : *Hoc autem dico, qui parce seminat, parce et in tet. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet. (II Cor. ix).* Potest autem et de omnibus quæ mente, manu, lingua gerimus accipi : *Quia tu reddes singulis, inquit, secundum opera eorum (Psal. lxi).*

Dicebat autem illis et similitudinem : Nunquid potest cæcus cæcum ducere? nonne ambo in fossam cadent? Sensus huiusce sententiæ pendet ex superioribus, ubi de danda eleemosyna et injuria dimittenda præcipitur. Site, inquit, ira contra violentum, et contra petentem philargyria cæcaverit, nunquid tua mente vitiatum vitium ejus curare poteris? Aut ille solus qui injuriam fecit, et non tu etiam qui ferre nesciebas, reus deputaberis? At si mitem te tranquillique pectoris ejus improbitas invenerit, et ille ad penitentiam movebitur, et tu patientiæ præmio donaberis, quia cæcum videntem oculo, hoc est, corde sereno, ducere curabis ad lumen.

Non est discipulus super magistrum; perfectus autem omnis erit, si sicut magister ejus. Si magister, qui utique, quasi Deus, potuit non suas ultum ire injurias, sed ipsos maluit insecutores patiendi reducere mitiores, eamdem necesse est discipuli, qui puri homines sunt, regulam perfectionis sequantur.

*Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in qua in oculo tuo est, non consideras? Et hoc ad superiora respici, ubi cæcum a cæco duci, id est, percontantem a peccatore castigari non posse præmonuit. Multi enim superbia, vel odio, philargyria, vel avaritia, vel alio quolibet crimine præventi, levia hæc aut nulla judicantes, acerrime corripiunt eos, quos subita viderint ira turbatos, oculum mentis a solito puritatis statu quasi festuca irridente mutasse; atque immemores dominici præcepti quo ait : *Nolite condemnare, et non condemnabimini, magis amant vituperare et damnare, quam emendare atque corrigere.**

Et quomodo potes dicere fratri tuo : Frater, sine ejiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hæc cum fratre agis, si (verbi gratia) quod ira ille peccavit, tu odio reprehendis. Quantum autem inter festucam et trabem, quasi tantum inter iram distat atque odium. Odium est enim ira inveterata, quasi quæ velustate ipsa tantum acceperit, ut merito appelletur trabes. Fieri autem potest, ut si irascaris homini, velis eum corrigi; si autem oderis hominem, non potes eum velle corrigere. Et ideo impossibile dicitur ut festucam fratris oculo demat, qui suo trabem gestat in oculo.

Hg. occit, eijce primum trabem de oculo tuo, et tunc perspicies ut educaas festucam de oculo fratris tui. Id est, primo abs te expelle odium, et deinceps poteris jam eum quem diligis emendare. Et est vere multum cavendum et molestum hypocritarum, id est, simulatorum genus, qui cum omnium vitiorum accusationes, odio et livore suscipiant, etiam consolatorem videri se volunt. Et ideo pie cauteque vigilandum est, ut cum aliquem reprehendere vel objurgare necessitas corperit, primo cogitemus utrum tale

sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo jam caruimus. Et si nunquam habuimus, cogitemus, et nos homines esse, et habere potuisse. Si vero habuimus et habemus, tangat memoriam communis infirmitas, ut illam reprehensionem aut objurgationem non odium, sed misericordiam, præcedat, ut sive ad correctionem ejus, propter quem id facimus, sive ad perversionem valuerit (nam incertus est exitus) nos tamen de simplicitate oculi nostri securi simus. Si autem cogitantes nosmetipsos invenerimus in eo esse vitio, in quo est ille quem reprehendere parabamus, non reprehendamus neque objurgemus, sed tamen congemiscamus, et non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter conandum invitemus. Raro ergo et magna necessitate objurgationes adhibendæ sunt, ita tamen ut etiam in his ipsis non nobis, sed Deo, ut serviamus instemus; ipse enim est fons, ut nihil duplici corde faciamus, auferentes trabem de oculo nostro invidentiæ, vel malitiæ, vel simulationis, ut videamus ejicere festucam de oculo fratris.

HOMILIA V.

IN DOMINICA QUINTA POST TRINITATEM.

Luc. v. In illo tempore, cum turbæ irruerent ad Jesum ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth, etc.

Stagnum Genesareth idem dicunt esse quod mare Galilææ, vel mare Tiberiadis; sed mare Galilææ ab adjacente provincia dictum, mare Tiberiadis a proxima civitate, quæ olim Chennesareth vocata, sed ab Herode tetrarcha instaurata, in honorem Tiberii Cæsaris Tiberias est appellata. Porro Genesas a lacu ipsius natura, qua crispantibus aquis de seipso sibi excitare auram perhibetur, Græco vocabulo, quasi generans sibi auram dicitur. Neque enim in stagni morem sternitur aqua, sed frequentibus auris spirantibus agitatur, haurit dulcis et ad potandum habilis. Sed Hebrææ linguæ consuetudine omnis aquarum congregatio, sive dulcis, sive salsa, mare nuncupatur. Qui lacus interfluente Jordane centum quadraginta stadiis in longitudinem, et quadraginta extenditur in latitudinem. Quia ergo stagnum sive mare præsens sæculum designat, Dominus secus mare stat postquam vitæ labentis mortalitatem devincens, in ea qua passus est carne stabilitatem perpetuæ quietis adiit. Turbarum conventus ad eum, gentium in fide concurrentium typus est, de quibus Isaias : *Et fluent, inquit, ad eum omnes gentes, et ibunt populi multi, et dicent : Venite et ascendamus ad montem Domini (Isai. ii).*

Et vidit duas naves stantes secus stagnum. Duæ naves secus stagnum positæ circumcisionem et præputium figurant : quas bene Jesus vidisse perhibetur, quia in utroque populo novit Dominus qui sunt ejus, eorumque cor a fluctibus sæculi hujus ad futuræ vitæ tranquillitatem quasi ad soliditatem littoris videndo, hoc est, misericorditer visitando provehit.

Piscatores autem descenderant, et lavabant retia. Piscatores sunt Ecclesiæ doctores, qui nos rete fidei comprehensos, et de profundo ad lumen elatos, quasi pisces littori, sic terræ viventium advehunt. Quasi enim quædam retia piscantium sunt complexæ prædicantium dictiones, quæ eos quos ceperit in fide non amittant : unde et retia quasi reinventia sunt vocata. Sed hæc retia modo laxantur in capturam, modo lota plicantur, quia non omne tempus est habile doctrinæ, sed nunc exereuda lingua doctori, nunc suimet cura gerenda.

Ascendens autem in unam navem, quæ erat Simonis, rogavit eum a terra reducere pussillum. Et sedens, docebat de navicula turbas. Navis Simonis est Ecclesia primitiva, de qua Paulus ait : *Qui enim operatus est Petro in apostolatam circumcissionis, operatus est et mihi inter gentes (Gal. ii).* Hæc una dicta, quia multitudinis credentium erit cor unum et anima una

(Act. iv). De qua docebat turbas, quia de auctoritate Ecclesiæ docet usque hodie gentes.

Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem : Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam. Quod primo rogavit Simonem navem a terra reducere pusillum, significat temperate utendum verbo ad turbas, ut nec terrena eis præcipiantur, nec sic a terrenis in profunda sacramentorum recedatur, ut ea penitus non intelligant, vel prius in proximis regionibus gentibus prædicandum, ut quod dicit item Petro, *Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam*, ad remotiores gentes quibus postea prædicatum est pertinet.

Et respondens Simon, dixit illi : Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete. Nisi Dominus edificaverit domum, in vanum laborant qui ædificant eam (Psal. cxvii) : nisi Dominus cor illustraverit auditorum, doctor in nocte laborat ; nisi in verbo gratiæ supernæ laxata fuerint instrumenta disputationum, frustra vocis suæ prædicator jaculum mittit. Quia fides populorum non sapientia verbi compositi, sed divinæ vocationis munere provenit.

Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Præ multitudine piscium rete rumpebatur, quia nunc ad confessionem fidei etiam cum electis reprobis tanti intrant, qui ipsam quoque Ecclesiam hæresibus scindant. Rumpitur autem rete, sed non labitur piscis, quia suos Dominus etiam inter persequentium scandala servat.

Et annuerunt sociis, qui erant in alia navi, ut venirent et adjuvarent eos. Alia navis, ut prædiximus, est Ecclesia de gentibus, quæ et ipsa, non sufficiente una navicula, piscibus impletur electis : quia novit Dominus qui sunt ejus, et apud ipsum certus est suorum numerus electorum (II Tim. ii). Dumque tot in Judea credituros non invenit, quot ad fidem vitæque prædestinatos novit æternam, quasi aliæ navis receptacula piscibus quærens suis, corda quoque gentium fidei gratia replet. Et bene rupto rete sociæ navis advocatur, quoniam ante Judas proditor, ante Simon Magnus pisces nequissimi capti sunt, ante Ananias et Saphira fidei rete subdole tentabant ingredi (Act. v et viii) : ante, ut Joannes testatur, multi discipulorum ejus abierunt retro, et jam non cum illo ambulabant (Joan. vi) : ac deinde Barnabas et Paulus ad gentium sunt apostolatam segregati (Act. xiii).

Et venerunt, et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur. Harum impletio navium usque in finem sæculi crescit : sed quod impletæ merguntur, hoc est, in subversione premuntur (non enim submersæ, sed tamen sunt periclitatæ), Apostolus exponit, dicens : *In novissimis diebus erunt tempora periculosa, et erunt homines seipsos amantes, etc.* (II Tim. iii). Nam mergi naves, est homines in sæculum, ex quo elati per fidem fuerant, morum pravitate relabi. Quales et ipse Petrus adhuc in infirmitate positus, hoc loco demonstrat. Unde sequitur :

Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jesu, dicens : Exi a me, quia homo peccator sum, Domine. Quia carnales quique in Ecclesia reguntur spiritualium, in quibus maxime Christi persona eminet, a se quodammodo repellunt. Non enim hoc voce linguæ dicunt bonis ministris Dei, ut eos a se repellant, sed voce morum et actuum suorum suadent a se recedi, ne per bonos regantur, et eo vehementius quo deferunt eis honorem, et tamen factis suis a se recedere admonent, ut honorificentiam eorum significaverit Petrus cadens ad pedes Domini, mores autem in eo quod ait : *Exi a me, Domine, quia peccator homo sum.* Quod tamen quia non fecit Dominus, non enim recessit ab eis, sed eos subductis navibus ad littus perduxit, significat in bonis et spiritalibus viris non esse oportere hanc volunta-

tem, ut peccatis turbarum commoti, quod quasi securius tranquilliusque vivant, munus ecclesiasticum deserant.

Et ait ad Simonem Jesus : Noli timere. Confortat Dominus timorem carnalium, animosque fragilium consolando erigit, ne quis vel de suæ conscientia culpæ tremens, vel de aliorum innocentia stupens, sanctitatis iter formidet aggredi. Quod autem sequitur :

Ex hoc jam homines eris capiens. Ad ipsum Petrum specialiter pertinet. Exponit enim ei Dominus quid hæc captura piscium significet, quod videlicet ipse sicut nunc per retia pisces, sic aliquando per verba sit capturus homines : totusque facti hujus ordo quid in Ecclesia, cuius ipse typum tenet, quotidie geratur ostendat. Quod vero subjungitur,

Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus, secuti sunt eum. Potest significare finem temporis quo ab hujusmodi salo, qui Christo inhæserint, penitus recessuri sunt. Sciendum est autem hanc eandem non esse lectionem, qua Matthæus et Marcus hinc de naviculis piscatores, primo Petrum et Andream, deinde filios Zebedæi a Domino narrant esse vocatos (Matth. iv, Marc. i). Non enim eos Lucas nunc a Domino vocatos, sed tantum Petro fuisse prædictum quod homines esset capturus, insinuat. Quod non ita dictum est, quasi jam pisces nunquam esset capturus, nam et post resurrectionem Domini legimus eos esse piscatos. Unde datur intelligi, eos ad capturam piscium ex more remeasse, ut postea fieret, quod Matthæus et Marcus narrant, quando eos binos vocavit (Joan. xxi). Tunc enim non subductis ad terram navibus tanquam cura redeundi, sed ita enim secuti sunt, tanquam vocantem ac jubentem ut sequerentur.

HOMILIA VI.

IN DOMINICA SEPTIMA POST TRINITATEM.

MARC. viii, MATTH. xv. *In illo tempore, cum multa turba esset cum Jesu, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis, ait illis : Misereor super turbam, qui ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducant, etc.*

In hac lectione consideranda est in uno eodemque Redemptore nostro distincta operatio divinitatis et humanitatis : atque error Euychetis, qui unam tantum in Christo operationem dogmatizare præsumit, procul a Christianis finibus expellendus. Quis enim non videat hoc quod super turbam miseretur Dominus, ne vel inedia vel viæ longioris labore deficiat, affectum esse et compassionem humanæ fragilitatis ? Quod vero de septem panibus et pisciculis paucis quatuor hominum millia saturavit, divinæ opus esse virtutis ? Mystice autem hoc miraculo designatur quod viam sæculi præsentis aliter incolumes transire nequimus, nisi nos gratia Redemptoris nostri alimento verbi sui reficiat. Hoc vero typice inter hanc refectionem et illam quinque panum ac duorum piscium distat, quod ibi litera Veteris Instrumenti spiritali gratia plena esse signata est, hic autem novi veritas ac gratia Testamenti fidelibus ministranda monstrata est. Sane utraque refectio in monte celebrata est, ut aliorum Evangelistarum narratio declarat : quia utriusque Scriptura Testamenti recte intellecta altitudinem nobis cælestium et præceptorum mandat et præmiorum : utraque altitudinem Christi, qui est mons domus Domini, in vertice montium consona voce prædicat (Matth. i). Qui enim ædificaram super se civitatem sive domum Domini, id est Ecclesiam, in altum honorum extollit operum, et cunctis manifestam gentibus exhibet, ipse hanc ab infimis delectationibus abstractam panem cæli reficit, atque ad appetitum supernæ suavitatis dato pignore cibi spiritalis accendit.

Misereor, inquit, super turbam : quia ecce jam tri-

duo sustinent me, nec habent quod manducent. Et si dimisero eos jejunos in domum suam, deficient in via. Quare triduo turba Dominum sustinuerit, Matthæus exponit plenus, qui ait : *Et ascendens in montem, sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbæ multæ habentes secum mutos, cæcos, claudos, debiles, et alios multos, et projecerunt eos ad pedes ejus, et curavit eos (Matth. xv).* Turba ergo triduo Dominum propter sanationem infirmorum suorum sustinet, cum electi quique fide sanctæ Trinitatis lucidi Domino pro suis suorumque peccatis, animæ videlicet languoribus, perseveranti instantia supplicant. Item turba triduo Dominum sustinet, quando multitudine fidelium peccata quæ perpetravit, per penitentiam declinans ad Dominum se in opere, in locutione atque in cogitatione convertit. Quos dimittere jejunos in domum suam Dominus non vult, *ne deficient in via*, quia videlicet conversi peccatores in præsentis vitæ via deficiunt, si in sua conscientia sine doctrinæ sanctæ pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur in hujus peregrinationis itinere, pascendi sunt sacra admonitione. Valde autem pensanda est pia sententia, quæ processit ex ore Veritatis, qua dicitur :

Quidam enim ex eis de longe venerunt. Est enim qui nihil fraudis et nihil carnalis corruptionis expertus ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Iste de longinquo non venit, quia per incorruptionem et innocentiam proximus fuit. Alius nulla impudicitia, nullis flagitiis inquinatus, solum autem conjugium expertus, ad ministerium spirituale conversus est. Neque iste venit e longinquo, quia usus conjunctione concessa per illicita non erravit. Alii vero post carnis flagitia, alii post falsa testimonia, alii post facta furta, alii post illatas injurias et violentias, alii post perpetrata homicidia ad penitentiam redeunt, atque ad omnipotentis Dei servitium convertuntur : hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt. Quanto enim quisque plus in pravo opere erravit, tanto ad omnipotentem Dominum longius recessit. Dentur ergo alimenta eis etiam qui de longinquo veniunt, quia conversis peccatoribus doctrinæ sanctæ cibi præbendi sunt ut in Deum vires reparent quas in flagitiis amiserunt. Item Judæi quicumque in Christo crediderunt, de prope ad illum venerunt, quia legis et prophetarum erant literis edocti de illo. Credentes vero ex gentibus de longe utique venerunt ad Christum, quia nullis paginarum sanctarum monumentis de ejus erant fide præmoniti.

Et interrogavit eos : Quot panes habetis ? Qui dixerunt, Septem. Bene septem panes in mysterio Novi Testamenti ponuntur, in quo septiformis gratia Spiritus sancti plenus fidelibus cunctis et credenda revelatur et credita datur. Neque hordeacei fuisse produntur, sicut illi quinque de quibus sunt quinque hominum millia saturata, ne iterum sicut in lege vitale animæ alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur. Hordei enim medulla tenacissima palea tegitur.

Et præcepit turbæ discumbere super terram. Supra in relectione quinque panum turba super fenem viride discumbebat, nunc ubi septem panibus relicenda est, supra terram discumbere præcipitur, quia per Scripturam legis carnis desideria calcare et comprimere jubemur. *Omnis enim caro fenem, et omnis gloria ejus tanquam flos feni (Isa. xl).* In Novo autem Testamento ipsam quoque terram ac facultates temporales derelinquere præcipimur. Vel certe quia mons in quo turba dominicis panibus relicebatur, altitudinem, ut supra diximus, Redemptoris nostri significat, ibi super fenem, hic super terram reficitur. Ibi enim celsitudo Christi propter carnales homines et Hierusalem terrenam carnali spe et desiderio legitur ; hic autem, remota omni cupiditate carnali, convivas Novi Testamenti spei permanentis sacramentum tanquam ipsius montis soliditas, nullo freno interposito, continebat.

Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit, et

dabat discipulis suis ut apponerent, et apposuerunt turbæ. Dominus accipiens panes dabat discipulis, ut ipsi acceptos turbæ apponerent : quia spiritualis dona scientiæ tribuens apostolis, per eorum ministerium voluit Ecclesiæ suæ per orbem vitæ cibaria distribui. Quod autem fregit panes quos discipulis daret, apertionem designat sacramentorum, quibus ad perpetuam salutem nutriendus erat mundus. Cum enim ait ipse Dominus, *Et nemo novit Filium, nisi Pater : neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare (Luc. x)*, quid nisi panem vitæ nobis per se aperiendum demonstravit, et cujus interiora cernenda per nos ipsos penetrare nequimus ? Cui contra propheta miserabilem quorundam famem deplorans, aiebat : *Parvuli petierunt panem, nec erat qui frangeret eis (Thren. iv).* Quod est aliis verbis dicere : Indocti quæsierunt pabulum verbi Dei, quo ad virtutem bonæ operationis convalescerent refici, nec erat, magistris deficientibus, qui eis Scripturarum arcana patefaceret, eosque ad viam veritatis institueret. *Acceptis autem ad frangendum panibus, Dominus gratias agit, ut et ipse quantum de salute generis humani congaudeat, ostendat, et nos ad agendas semper Deo gratias informet, cum vel tereno pane caruem, vel animam cælesti superna gratia largiente relicimus.*

Et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit, et jussit apponi. Si in panibus septem Scriptura Novi Testamenti designatur, in cujus lectione per gratiam sancti Spiritus internas mentium epulas invenimus, quid in pisciculis quos benedicens pariter Dominus turbæ jussit apponi, nisi sanctos accipimus illius temporis quo eadem est condita Scriptura, vel quorum ipsa Scriptura fidem, vitam, et pas-iones continet ? Qui de turbulentis hujus sæculi fluctibus erepti, ac divina benedictione consecrati, refectionem vobis internam, ne hujus mundi transeuntis excursu deficiamus, exemplo suæ vel vitæ præbuere vel mortis.

Et manducaverunt, et saturati sunt. Manducant de panibus Domini ac piscibus, et saturantur, qui audientes verba Dei, et exempla influentes, ad profectum vitæ correctionis per hæc excitari atque assurgere festinant. Quibus apte congruit illud Psalmistæ, *Edent pauperes, et saturabuntur, et laudabunt Dominum ; qui requirent eum, vivet cor eorum in sæculum sæculi (Psal. xxi).* Quod est aperte dicere : Audient humiles verbum Dei, et facient, et ad laudem non suam, sed superni largitoris cuncta quæ bene gerunt referent. Unde merito ad vitam interioris hominis æternam, utpote pane vitæ saturati, perveniunt. Cui contra tardis auditoribus per prophetam exprobratur : *Manducastis, et non estis saturati (Agg. i).* Manducant namque, et non saturantur, qui panem verbi Dei audiendo degustant, sed non faciendo quæ audiunt, nihil ex his internæ dulcedinis, quo cor ipsorum confirmetur, in ventrem memoriæ recipiunt.

Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas. Quod turbis saturitatis superat, apostoli sustollunt, et septem sportas implent, quia sunt altiora perfectionis præcepta vel potius exhortamenta et consilia, quæ generalis fidelium multitudo nequit servando et implendo attingere. Quorum executio illos proprie respicit, qui majore sancti Spiritus gratia pleni generalem populi Dei conversationem mentis atque operis sublimitate transcendunt, quibus dicitur : *Si vis perfectus esse, vende, vende omnia quæ habes (Matth. xix).* Unde bene sportæ, quibus dominicorum sunt condita fragmenta ciborum, propter septiformem Spiritus gratiam septem fuisse memorantur. Nam quia sportæ junco et palmarum foliis solent contexti, merito in sanctorum significatione ponuntur. Juncus quippe super aquas nasci consuevit, palma vero victricem ornat manum. Et juncis vasis recte comparantur electi, cum radicem cordis, ne forte ab amore æternitatis areseat, in ipso vitæ fonte collocant. Assimulantur et eis quæ de palmarum sunt foliis contextæ, cum indefectivam

æternæ retributionis memoriam puro in corde retinent. Et bene turba, quamvis reliquias dominici prædii non caperet, manducasse tamen et saturata esse narratur: quia sunt nonnulli qui etsi omnia sua relinquere nequeunt, neque explere hoc quod de virginibus dicitur, *Qui potest capere capiat* (Matth. xix), cæteraque hujusmodi: tamen esurientes et sitientes justitiam saturantur, cum audiendo mandata legis Dei ad vitam perveniunt æternam (Matth. v).

Erant autem qui manducaverunt quasi quatuor millia, et dimisit eos. Bene quatuor millia, ut ipso etiam numero doceret evangelicis se pastos esse cibariis.

HOMILIA VII.

IN DOMINICA OCTAVA POST TRINITATEM.

LUC. VI, MATTH. VII. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus sunt autem lupi rapaces. Non est enim arbor bona, quæ facit fructus malos, etc.*

Contra hypocritam quæ coperat Christus Jesus Salvator noster, exsequitur. Si veram, inquit, et non fictam vis habere justitiam, quæ verbis ostentat etiam factis compensare curato, ut bona existens arbor, bonis oneris et fructibus. Quia etsi se fingat hypocrita, non est bonus qui facit opera mala: etsi reprehendat insontem, non ideo malus est qui facit opera bona.

Unaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Qui sit fructus, quo mala bonave dignosci debeat arbor, Apostolus ostendit, dicens: Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, ira, rixæ, dissensiones, hæreses, invidiæ, homicidia, ebrietates, comestiones, et his similia quæ prædico vobis sicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, continentia (Galat. v). Cæterum elemosyna, vel oratio, vel jejunium, fructus quidem est proprie bonorum, sed nonnunquam simulat etiam usurpat a malis, de quibus Dominus ait: *Quia receperunt mercedem suam* (Matth. vi). Et alibi: *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces* (Matth. vii). Sed non ideo debent oves odisse vestimentum suum, quod plerumque illo se occultant lupi, dum aliud ostentant ad decipiendum, aliud exerunt ad prædandum vel interficiendum eos qui sub isto vestitu ovino lupos videre non possunt. Hic ergo non est fructus de quo cognosci arborem monet, sed ille qui est supra monstratus.

Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant urani. Spinas reor et rubum sæculi curas et punctiones esse vitiorum, de quibus peccanti homini dictum est: *Terra tua spinas et tribulos germinabit tibi* (Gen. iii). Ficus vero et uvam dulcedinem conversationis novæ, quam Dominus in nobis esurit, et fervorem dilectionis qui lætificat cor hominis de quibus Evangelio coruscante vox turturis in terra longe lateque resonabat, *ficus protulit grossos suos, vineæ florentes dederunt odorem* (Cant. ii). Non autem de spinis ficus, non uva de rubo colligitur, quia meus adhuc veteris hominis consuetudine depressa simulare potest, sed fructus novi hominis ferre non potest. Quod si quis objicere voluerit ac dicere quod et Moyses de rubo vindemiarit uvam, quando a cognato gentili consilium utile suscepit (Exod. xviii): et de spinis collegerint ficus hi, quibus dictum est de Pharisæis, *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite* (Matth. xxiii), sciat quia sicut verax nonnunquam palmes sepi involuta recumbit, portansque fructum spina non suum usibus servat humanis: sic dicta vel acta malorum, si quando bonis

A prosunt, non hoc ipsi faciunt mali, sed sit de illis superno providente consilio.

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo profert malum. Idem thesaurus cordis quod radix est arboris, et quod de corde profertur, idem est quod arboris fructus. Qui ergo thesaurum in corde patientiæ perfectique habet amoris, optimos nimirum fructus effundens, diligit inimicum, benefacit odienti, benedicit maledicenti, orat pro calumniante, percutienti se vel despolianti non reluctatur, omni petenti tribuit, sua ablata non repetit, non judicare, non condemnare desiderat, errantem patienter amanterque corrigit, et cætera quæ supra Salvator edocuit (Luc. vi). At qui nequam thesaurum corde servat, odit amicum, maledicit diligenti, maledicit benedicienti (Matth. v), et cætera quæ dominicus sermo redarguit, bono thesauro contraria peragit. Qui ne sibi frustra blandiretur, ex eo quod sequitur:

Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quasi non fructus arboris, sed folia, hoc est verba solum, et non magis opera, vel veri Christiani, vel hypocritæ querantur, consequenter Dominus adjungit:

Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico? Ac si aliis verbis ita diceret: *Quid folia rectæ confessionis vos germinare jactatis, qui nullos operis boni fructus ostenditis?* Unde Apostolus pretiosum a vili separaturus: hoc est, bonum thesaurum a malo, bonam arborem a mala, perfectum boni magistri discipulum ab hypocrita, ducem videntem a caeco secreturus, ait: *Veniam autem ad vos, si Dominus voluerit, et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem* (I Cor. iv). Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute. Per oris ergo locutionem Dominus universa quæ vel actu, vel fato, vel cogitatu de corde proferimus, insinuat, quæ magis quam hominibus dicta nuda et aperta sunt oculis ejus. Nam et moris est Scripturarum, verba pro rebus ponere, unde Psalmista: *Dic, inquit, animæ meæ: Salus tua ego sum* (Psal. xxxiv, Isaïæ xxxix, et IV Reg. xx), et Ezechias, *Non fuit verbum, quod non ostenderim eis.* Qui utique rerum, et non verborum Chaldæis revelarat arcana. Itemque Apostolus, *Et nemo dicit Dominum Jesum, nisi in Spiritu sancto* (I Cor. xii): pro eo ut diceret, *Nemo Dominum Jesum intellectu cernit, nemo voluntate amplectitur, nisi per gratiam Spiritus sancti.*

HOMILIA VIII.

IN DOMINICA NONA POST TRINITATEM.

LUC. XVI. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam erat dives, qui habebat villicum, et hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum, et ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ. Jam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se: Quid faciam, quia dominus meus aufert a me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubescio. Scio quid faciam, ut cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos suas, etc.*

In villico hoc quem dominus ejiciebat de villicatione, et laudavit eum quod in futurum sibi prospexerit, non omnia debemus ad imitandum sumere. Non enim aut Domino nostro facienda est in aliquo fraus, ut de ipsa fraude elemosynas faciamus; aut eos a quibus recipi volumus in tabernacula æterna, tanquam debitores Dei et Domini nostri fas est intelligi, cum justi et sancti significantur hoc loco, qui eos introducunt in tabernacula æterna, qui necessitatibus suis terrena bona communicaverint. De quibus etiam dicit, *Quod si quis alicui eorum calicem aquæ frigidæ dederit tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam* (Matth. x). Sed etiam e contrario dicuntur istæ similitudines, ut intelligamus si laudari potuit ille a domino, cui fraudem faciebat,

quanto amplius placeant Domino Deo, qui secundum A eius præceptum illa opera faciunt. Sicut etiam de iudice iniquitatis qui interpellabatur a vitula, comparationem duxit ad iudicem Deum, cui nulla ex parte iudex iniquus conferendus est, villici sane vocabulo discimus eos, qui pecunias habent, non jam dominos suæ, sed alienæ potius rei dispensatores esse putandos. Qui si iuxta huius servi exemplum sedulo fructibus villicationis ac rationis reddendæ tempus præviderint, facile terrenorum omnium delectatione simul et dilectione nudati, plus sibi de amicis conquirendis in futuro, quam divitiis in præsentem colligendis prospicere curabunt. Qui multa secum anxius pertractando, *Quid faciam?* inquit, *fodere non valeo, mendicare erubescio.* Ablata hac vitæ villicatione, folere non valeamus, quia fluita vite in qua tantum licet operari, nequaquam ultra bonæ conversationis fructum ligone devotæ compunctionis licet inquirere. Mendicare, confusionis est: illo scilicet pessimo genere mendicandi, quo virgines illæ fatue mendicasse referuntur, quæ, ingruente tempore nuptiarum, oleo virtutum deficiente, sapientibus dixerunt: *Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ exstinguuntur* (Math. xxv), et de quo Salomon ait, *Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo ætate, et non dabitur ei* (Prov. xx).

Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: *Quantum debes domino meo? At ille dicit, Centum cados olei.* Dixitque illi, *Accipe cautionem tuam, et sede cito, scribe quinquaginta.* Deinde alii dixit: *Tu vero quantum debes? Qui ait, Centum coros tritici.* Ait illi, *Accipe litteras tuas, et scribe octoginta.* Cadus Græca amphora est, continens urnas tres, corus vero modios triginta complectitur. Quod autem de centum cadis olei quinquaginta scribi fecit a debitore, et de centum coris tritici octoginta, ad nihil aliud valere arbitror, nisi ut ea quæ similiter in sacerdotes atque in levitas Judæus quisque operatur, in Christi Ecclesia abundet iustitia ejus, super Scribarum et Phariseorum, ut cum illi decimas darent, isti dimidias, dent sicut non de fructibus, sed de ipsis bonis suis fecit Zachæus (Luc. xix): aut certe duplicet decimas ut duas decimas dando superet impendia Judæorum. Nisi forte quis simpliciter accipiendum putet, quod omnis qui indigentiam ejuslibet pauperis sanctorum, vel ex dimidia, vel certe ex quinta parte, quantum viginti, vel quinquaginta ad centum sunt, alleviaverit, certa suæ misericordiæ sit mercede donandus.

Et laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset. Quia filii hujus sæculi prudentiores filii lucis in generatione sua sunt. Audiant sapientes hujus sæculi, ut stultam sapientiam deserere, et sapientem Dei stultitiam discere queant, quanti eorum sapientiam divina æquitas æstimaverit, quos non vere prudentes, sed in generatione sua prudentes esse commemorat, juxta hoc quod alibi dicitur: *Va, qui sapientes estis in oculis vestris et coram vobismetipsis prudentes* (Isaïæ v). Necnon et amatores æternæ vitæ filios lucis appellando, non aliud eos qui sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt, quam filios arguit esse tenebrarum. *Filii autem lucis et filii hujus sæculi vocantur* (Jer. iv), quomodo filii regni et filii perditionis. Cujus enim quisque agit opera, ejus cognominatur et filius.

Et ego vobis dico, *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Mammonam iniquitatis ob hoc appellat istam pecuniam quam possidemus ad tempus, quia mammona divitiæ interpretantur. Nec sunt istæ divitiæ nisi iniquis, qui in eis constituunt spem atque copiam beatitudinis suæ. A justis vero cum hæc possidentur, est quidem ista pecunia, sed non sunt illis divitiæ nisi celestes et spirituales, quibus indigentiam suam spiritaliter supplentes, exclusa egestate miseræ, beatitudinis copia ditabuntur. Si autem hi qui præbent eleemosynam, de iniquo mammona fa-

ciunt sibi amicos, a quibus in æterna tabernacula recipiantur, quanto magis hi qui spirituales largiuntur epulas, qui dant conservis cibaria in tempore suo, certissima debent spe summæ retributionis erigi?

Qui fidelis est in minimo, et in majore fidelis est. et qui in modico iniquus est, et in majore iniquus est. Sunt qui viscera pietatis et opera misericordiæ, quæ proximis debentur, ignorantes, merito tamen se castitatis, vigiliarum, longæ orationis, plenæ fidei, jejuniorum, cæterarumque virtutum quæ Dei dilectio gignere solet, veraciter fideles existimant: sed ipso iudice attestante, qui fidelis est in minimo, id est, in pecunia cum paupere participanda, et in majore fidelis est, illo videlicet actu, quo specialiter adhærere Creatori, et unum cum eo spiritus effici desiderat. At qui temporalia quæ possidet, recte dispensare dissimulat, æternorum sibi gloriam de qua tumet evacuat. *Qui enim non diligit fratrem suum quem, videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere* (I Joan. iv)? Et sicut idem dicit, *Qui habuerit substantiam mundi, et viderit fratrem suum necesse habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo* (Joan. iii)?

Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod vestrum est, quis credit vobis? De iniquo mammona quod divitias malorum significet, supra explanatum est. Quarum mentionem Salvator faciens alibi dicit, *Quia fallacia divitiarum suffocat verbum* (Math. xxiii). Veras autem divitias vel ipsa æternæ vitæ gaudia, de quibus scriptum est, quæ divitiæ hæreditatis ejus in sanctis, vel virtutum spiritualium, quibus ad vitam pervenitur, copiam significat, de quibus dicit Isaïas: *Divitiæ salutis, sapientia et scientia: timor Domini, ipse thesaurus ejus* (Isa. xxxiii).

Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Aliena sunt a nobis hujus sæculi facultates, id est, extra naturam sitæ. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possumus. *Nostra autem possessio, regnum cælorum: nostra vita Christus est: nostræ opes sunt spiritualium operum fructus* (I Tim. vi), de quibus Salomon ait: *Redemptio animæ viri, propriæ divitiæ ejus* (Prov. xiii). Arguit ergo Phariseos fraudis et avaritiæ, qui quoniam in facultatibus suis fideles non fuerunt, communia Conditoris bona privatim habere malentes, nec Christum accipere meruerunt, quem publicanus ille, cujus paulo ante memini, Zachæus, ut acquirere posset, dimidiam partem bonorum suorum obtulit (Luc. xix).

HOMILIA IX.

IN DOMINICA DECIMA POST TRINITATEM.

LUC. XIX, MATH. XXIV, MARC. XIII. *In illo tempore, cum appropinquasset Jesus Hierusalem, videns civitatem flevit super illam, dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia veniet dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et coangustabunt te undique, etc.*

Quod flente Domino illa Hierosolymorum subversio describatur, quæ a Vespasiano et Tito Romanis principibus facta est, nullus qui historiam eversionis ejusdem legit, ignorat. Sed querendum prius est quid sit quod dicitur:

Videns civitatem, flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu. Flevit etenim pius Redemptor ruinam perfidæ civitatis, quam ipsa sibi civitas non cognoscebat esse venturam. Cui a flente Domino recte dicitur, *Quia si cognovisses et tu*, subaudis fleveras, quæ modo, quia nescis quod imminet, exsultas; unde et subditur:

Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi. Cum enim carnis voluptatibus se daret, ventura mala non prospiceret, in die sua quæ ad pacem ei esse

poterant, habebat. Cur vero bona præsentia ad pacem habuerit, manifestatur cum subditur :

Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Si enim cordis ejus oculis mala quæ imminerent abscondita non essent, læta in præsentibus prosperis non fuisset. Cujus mox etiam pœna quæ de Romanis, sicut prædixi, principibus imminebat, adjuncta est, cum dicitur :

Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te, et filios tuos qui in te sunt. Hoc quoque quod additur :

Et non relinquent in te lapidem super lapidem. Etiam ipsa jam ejusdem civitatis transmigratio testatur, quia dum nunc in eo loco constructa est, ubi extra portam Dominus crucifixus fuerat, prior illa Hierusalem funditus est eversa : cui ex qua culpa eversionis suæ pœna fuerit illata, subjungitur :

Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ. Creator quippe omnium per incarnationis mysterium hanc visitare dignatus est, sed ipsa timoris et amoris illius recordata non est. Unde etiam per prophetam increpatione cordis humani aves cœli ad testimonium deducuntur, cum dicitur : *Milvus in cœlo cognovit tempus suum, turtur, et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui, populus autem meus non cognovit judicium Domini (Jer. viii).*

Et ingressus in templum, cepit ejicere vendentes in illo et ementes, dicens illis, Scriptum est : Quia domus mea domus orationis est. Qui enarravit mala ventura, et protinus templum ingressus est, ut de illo vendentes et ementes ejiceret, profecto innotuit quia ruina populi maxime ex culpa sacerdotum fuit. Eversionem quippe describens, sed vendentes et ementes in templo feriens, in ipso effectu sui operis ostendit unde radix prodit perditionis.

Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Qui ad accipienda munera in templo residebant, profecto quia quibusdam non dantibus, læsiones exquirerent, dubium non erat. Domus ergo orationis spelunca latronum facta fuerat, quia ad hoc in templo assistere noverant, ut aut non dantes munera studerent corporaliter persequi, aut dantes spiritaliter necare. Quia vero Redemptor noster prædicationis verba nec indignis et ingratissimis subtrahit, postquam disciplinæ vigorem ejiciendo perversos tenuit, donum mox gratiæ ostendit ; nam subditur :

Et erat docens quotidie in templo. Hæc juxta historiam breviter tractando transcurramus, nunc eadem moralis intellectu discutenda repetamus. Vilens civitatem, flevit super illam dicens, *Quia si cognovisses et tu.* Hoc semel egit, cum perituram civitatem esse nuntiavit : hoc quotidie Redemptor noster per electos suos agere nullatenus cessat, cum quosdam ex bona vita ad mores reprobos pervenisse considerat. Plangit enim eos, qui nesciunt cur plangantur, quia, juxta Salomonis verba, *Latantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. ii).* Qui si damnationem suam, quæ eis imminet, agnovissent, semetipsos cum lacrymis delictorum plangerent. *Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi.* Snam hic diem habet anima perversa, quæ transitorio gaudet in tempore, cui ea quæ adsunt, ad pacem sunt : quia dum ex rebus temporalibus lætatur, dum honoribus extollitur, dum in carnis voluntate resolvitur, dum nulla venturæ pœnæ formidine terretur, pacem habet in die sua quæ grave damnationis suæ scandalum die habebit aliena. Ibi enim affligenda est, ubi justi lætabuntur. *Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.* Perversa anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus reoluta, abscondit sibi mala sequentia, quia prævidere futura refugit, quæ præsentem lætitudinem perturbent : dumque in præsentis vitæ oblectatione se deserit, quid aliud quam clausis oculis ad ignem vadit ? *Quia venient dies in te, et cir-*

circumdabunt te inimici tui vallo. Qui unquam sunt humanæ animæ majores inimici quam maligni spiritus ? qui hanc a corpore exeuntem obsident, quam in carnis amore positam deceptoris delectationibus fovent. Quam vallo circumdant, quia ante mentis ejus oculos reductis iniquitatibus quas perpetravit, hanc ad societatem suæ damnationis trahentes coarctant. *Et circumdabunt te, et coangustabunt te undique.* Maligni spiritus undique animam coangustant, quando ei non solum operis, verum etiam locutionis atque insuper cogitationis iniquitates replicant, ut quæ prius se per multa dilatavit in scelere, ad extremum de omnibus angustetur in retributione. *Et ad terram consternent te, et filios tuos qui in te sunt.* Tunc anima per cognitionem reatus sui ad terram consternitur, caro quam vitam suam credidit, redire ad pulverem urgetur. Tunc in morte filii illius cadunt, cum cogitationes illicitæ quæ modo ex illa prodeunt, in extrema vitæ ultione dissipantur, sicut scriptum est :

In die illa peribunt omnes cogitationes earum (Psal. cxlv). Quæ scilicet duræ cogitationes intelligi etiam per lapidum significationem valent, nam sequitur : *Et non relinquent in te lapidem super lapidem.* Perversa etenim mens cum perversæ cogitationi adhuc perversiorem adjicit, quid aliud quam lapidem super lapidem ponit ? Sed in destructa civitate super lapidem lapis non relinquitur, quia cum ad ultionem suam anima deducitur, omnis ab illa cogitationum suarum constructio dissipatur. *Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ,* perversam quoque animam omnipotens Deus modis multis visitare consuevit. Nam assidue hanc visitat præcepto, aliquando autem flagello, aliquando vero miraculo, ut et vera qui nesciebat, audiat, et tum adhuc superbiens atque contemnens, aut dolore compuncta redeat, ut beneficiis devicta, malum quod fecit erubescat. Sed quia visitationis suæ tempus minime cognoscit, illis in extremo vitæ inimicis traditur, cum quibus in æterno judicio damnationis suæ societate colligatur. *Et ingressus in templum, cepit ejicere vendentes in illo, et ementes.* Sicut templum Dei in civitate est, ita in plebe fidelis vita religiosorum. Et sæpe nonnulli religionis habitum sumunt, sed dum sacrorum ordinum locum percipiunt, sanctæ religionis officium, commercium terrenæ negotiationis tribuunt. Vendentes quippe in templo sunt, qui hoc quod quibusdam jure competit, ad præmium largiuntur. Justitiam enim vendere est, hanc pro præmii acceptione servare. Ementes vero in templo sunt, qui dum hoc persolvere proximo quod justum est nolunt, dumque rem jure debitam facere contemnunt, dato patronis præmio, emunt peccatum. Quibus bene dicitur, *Domus mea domus orationis est ; vos autem fecistis eam speluncam latronum.* Quia dum nonnunquam perversi homines locum religionis tenent, ibi malitiæ suæ gladiis occidunt, ubi vivificare proximos orationis suæ intercessione debuerunt. Templum quoque et domus Dei est ipsa mens atque conscientia fidelium, qui si quando in læsione proximi perversas cogitationes profert, quasi in spelunca latrones resident : et simpliciter gradientes interficiunt, quando in eos qui in nullo rei sunt, læsionis gladios deligunt. Mens enim fidelium non jam domus orationis, sed spelunca latronis est, quando, relicta innocentia et simplicitate sanctitatis, illud conatur agere, unde valeat proximum nocere. Sed quia contra perversa hæc omnia, verbis Redemptoris nostri per sacras paginas indesinenter instrui-mur, nunc usque hoc agitur quod factum fuisse prohibetur cum dicitur :

Et erat docens quotidie in templo. Cum enim mentem fidelium ad cavenda mala subtiliter erudit, quotidie Veritas in templo docet.

Principes autem sacerdotum et scribæ, et principes plebis quærebant illum perdere, non inveniebant quid facerent illi. Vel quia quotidie docebat in templo, vel quia latrones ejecerat de templo, vel quia veniens illo quasi Rex et Dominus, a tanta credentium turba

laudem hymni cœlestis accepit, invidi principes eum perdere querebant.

Omnis enim populus suspensus erat audiens illum. Duobus modis potest intelligi, quia, vel timentes populi tumultum, non inveniebant quid facerent Jesu, quem perdere disposuerunt: vel ideo Jesum perdere querebant, quia, suo magisterio neglecto, plures ad eum audiendum confluere cerneant. Libet interea paucis intueri quam pulchre legalis umbra Paschæ, nostro vero Paschæ, in quo immolatus est Christus, non tantum mysterii, sed et temporis ratione concordet. *Decima, inquit, die mensis primi, tollit unusquisque agnum per familias domus sue. Juxta quem ritum tolletis et hœdum, et servabitis eum usque ad quartum decimum diem ejusdem mensis (Exod. xii).* Decima enim die mensis primi, id est, ante quinque dies Paschæ, sicut Joannes evangelista testatur, *egrediens omnis populus in montem Olivarum, tulit inde Dominum (Joan. xii).* Qui *agnus est, quia venit ut peccata tolleret, et peccatum in eo non est (Joan. i):* hœdus, quia peccati insimulatus est Agnum domi intulerunt, qui gaudentes canebant, *Benedictus qui venit Rex in nomine Domini (Luc. xix):* hœdum, qui contra zelantes aiebant: *Magister, increpa discipulos tuos (Ibid.).* Agnum, populus omnis qui suspensus erat, audiens illum: hœdum, principes qui eum perdere cupiebant. *Quinque autem dies ante Pascha, id est, a decima luna usque ad quartam decimam, agnum sive hœdum immolaturi servabant.* Quia licet etiam tunc ejus sanguinem sitirent, nemo tamen in eum misit manus, quia necdum venerat hora ejus. Agnum servabant, qui libenter ejus dictis auscultabant; hœdum, qui insidiantes querebant capere aliquid ex ore ejus ut accusarent eum. At vero quarta decima die completa, id est, declinata in vesperam, postquam corporis et sanguinis suis celebranda discipulis sacramenta contradidit, venientibus qui eum comprehensum vincirent, cœpit impleri quod sequitur: *Et immolabit eum omnis multitudo filiorum Israel ad vesperam (Exod. xii).* Stabant enim juxta crucem Jesu non solum impij qui mortem ejus deriderent, sed etiam sancti qui lugerent (Joan. xix).

HOMILIA X.

IN DOMINICA UNDECIMA POST TRINITATEM.

LUC. XVIII. In illo tempore, dixit Jesus ad quosdam, qui in se confidebant tanquam justi, et aspernabantur cæteros, parabolam istam: Duo homines ascenderunt in templum, ut orarent: unus pharisæus, alter publicanus, etc.

Quia parabolam Dominus quia semper orare et non delirare docebat, ita conclusit, ut diceret, veniente iudice, difficile fidem in terra reperendam, ne quis sibi forte de supervacua fidei cognitione, vel etiam confessione blandiretur, mox altera juncta parabola diligentius ostendit a Deo fidei non verba examinanda, sed opera: inter quæ nimirum opera maxime regnat humilitas. Unde et supra cum fidem grano sinapis minuto quidem, sed ex contritione flagranti compararet, quasi exponendo subjunxit: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dic te, Servi inutiles sumus (Luc. xvii).* Cui contra superbi cum nequaquam omnia, sed modicum quid eorum quæ præcepta sunt faciant, non solum mox de sua justitia præsumunt, sed et infirmos quosque despiciunt, atque ideo quasi fide vacui, cum oraverint, non exauhntur.

Duo homines ascenderunt in templum ut orarent: unus Pharisæus, et alter publicanus. Publicanus humiliter orans, ad illa præfata viduæ, hoc est Ecclesiæ, membra pertinet, de quibus supra dicitur: *Deus autem non faciet vindictam electorum clarificantium ad se (Luc. xviii).* Pharisæus autem meritis jactans, ad ea de quibus terribilis in conclu-

sione sententia subditur: *Verumtamen Filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra?*

Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Quatuor sunt species quibus omnis tumor arrogantium demonstratur, cum bonum aut a semetipsis habere se resimant, aut si sibi datum desuper credunt, pro suis se hoc accepisse meritis putant; aut certe cum jaectant se habere quod non habent; aut despectis cæteris, singulariter videri appetunt habere quod habent. Quia Pharisæus istæ jaectantiæ peste laborasse deprehenditur, qui idcirco de templo absque justificatione descendit, quia honorum operum merita sibi quasi singulariter tribuens, oranti publicano se prætulit.

Jejuno bis in sabbato, decimas de omnibus quæ possideo. Ezechiel propheta de ostensis sibi cœli animalibus scribit: *Et totum corpus plenum oculis, in circuitu ipsorum quatuor (Ezech. i).* Corpora quippe animalium idcirco plena oculis describuntur, quia sanctorum actio ab omni parte circumspicita est, bona desiderabiliter providens, mala solerter cavens. Sed nos sæpe dum aliis rebus intendimus, fit ut alia negligamus; et ubi negligimus, ibi procul dubio oculum non habemus. Nam ecce Pharisæus ad exhibendam abstinentiam, ad impendendam misericordiam, ad referendas Deo gratias oculum habuerat, sed ad humilitatis custodiam non habebat. Et quid prodest quod contra hostium insidias pene tota civitas caute custoditur, si unum foramen apertum relinquitur unde ab hostibus intretur?

Et publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare, sed percutiebat pectus suam, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo. Quantam veniæ fiduciam digne penitentibus præbet, quo publicanus qui reatum suæ nequitiaæ perfecte cognovit, flevit, confessus est, et si injustus ad templum venit, justificatus a templo rediit. Typice autem Pharisæus Judæorum est populus, qui justificationibus legis extollit merita sua; publicanus vero gentilis est, qui longe a Deo positus, confitetur peccata sua. Quorum superbiendo unus recessit humiliatus, alter lamentando appropinquare meruit exaltatus.

Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur. Et de utroque populo præfato, et de omni superbo vel humili recte potest intelligi, sicut et illud quod alibi legitur: *Ante ruinam exaltatur cor, et ante gloriam humiliatur (Prov. 15 et 16).* Quapropter et de verbis elati Pharisæi quibus humiliari meruit, possumus ex diverso formam humilitatis qua sublimemur assumere: ut sicut ille consideratis et pejorum vitis et suis virtutibus est elatus ad ruinam, ita nos non nostra solum pigritia, sed et meliorum virtutibus inspectis humilemur ad gloriam, quatenus unusquisque nostrum hæc apud se duplex ac submissus obsecret: *Deus omnipotens, miserere supplici tuo, quia non sum sicut innumeri servi tui, contemptu sæculi sublimes, justitiæ merito gloriosi, castitatis laude angelici, velut etiam multi illorum, qui post flagitia publica penitendo tibi meruerunt esse devoti.* Qui etiam si quid boni tua gratia largiente fecero, quo fine hoc faciam, quare a te distractione pensetur, iguoro.

HOMILIA XI.

IN DOMINICA DUODECIMA POST TRINITATEM.

MARC VII. In illo tempore, exiens Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos, etc.

Surdus ille et mutus, quem mirabiliter curatum a Domino modo cum Evangelium legeretur, audivimus, genus designat humanum, in his qui ab errore diabolicæ deceptionis divina merentur gratia liberari. Obsurdit namque homo ab audiendo vite

verbo, postquam mortifera serpentis verba contra Deum tumidus audivit : sicut a laude Conditoris effectus est, ex quo cum seductore colloquium habere præsumpsit. Et merito clausit aures ab audienda inter angelos laude Creatoris, quas ad audiendam ejusdem Creatoris vituperationem sermonibus hostis incautus aperuit. Merito clausit os a prædicanda cum angelis laude Creatoris, quod velint ad meliorandum ejusdem opus Creatoris, cibi vetini prævaricatione superbus implevit. Et heu miser generis humani defectus ! quod in radice vitiosum germinavit, vitiosum multo dilatari cœpit in propagine ramorum, ita ut veniente in carne Domino, exceptis paucis de Judæa fidelibus, totus pene mundus ab agnitione et confessione veritatis surdus erraret et mutus. *Sed ubi abundavit peccatum, superabundavit et gratia (Rom. v)*. Venit namque Dominus ad mare Galilææ, ubi noverat ægrotare quem sanaret. Venit suæ gratia pietatis ad tumentia, turbida, et instabilia gentium corda, in quibus noverat esse qui ad suam gratiam pertinerent. Et bene inter medios fines Decapoleos ad mare Galilææ, ubi ægrotum sanaret, venisse perhibetur, quia, relicto ob perfidiam populo, qui decalogi mandata acceperat, exteras venit ad gentes, ut, sicut Joannes ait, *Filios Dei qui errant dispersi, congregaret in unum (Joan. xi)*.

Et adducunt, inquit, ei surdum et mutum, et deprecantur eum, ut imponat illi manum. Quia ipse surdus Salvatorem agnoscere, mutus rogare nequibat, adducunt eum amici, et pro ejus salute Domino supplicant. Sic nimirum, sic in spiritali necesse est curatione geratur, ut si quis humana industria ad auditum confessionemque veritatis converti non potest, divinæ pietatis offeratur aspectibus, atque ad sanandum eum supernæ manus flagitetur auxilium. Nec tardat cœlestis misericordis medici, si intenta precantum non hæsitat, nec deficit oratio. Unde statim subinfertur :

Quia apprehendens ægrotum Jesus de turba secorsus, misit digitos suos in aurículas ejus, et expuens tetigit linguam ejus. Digitos quippe surdo in aurículas misit, ut audiat, cum per dona gratiæ spiritualis diu non credentes ad auditum sui verbi convertitur. Expuens, linguam muti ut loqui valeat, tangit, cum per ministerium prædicationis rationem fidei, quam confiteri debeat, præstat. Per digitos namque Domini Spiritus sancti dona significari et ipse docet dicens : *Si ego in digito Dei ejicio dæmonia (Luc. xi)* ; quod alius evangelista manifestius ponit : *Si ego in spiritu Dei ejicio dæmones (Matth. xii)* ; et Psalmista, ubi ait : *Quoniam video cœlos opera digitorum tuorum (Psal. viii)*, id est, video sanctos non suæ merito virtutis, sed tui munere spiritus a terrenis suspensos, et cœlesti factos conversatione sublimes. Sputum quoque capitis et oris Domini verbum est Evangelii, quod ex invisibili divinitatis arcano sumptum, visibiliter mundo, ut sanari posset, ministrare dignatus est. Notandum sane quod Dominus priusquam aurículas linguamque sanandi tangeret ægroti, *apprehendens eum secorsum duxit e turba*. Prima namque salutis spes est, quemlibet assuetos vitiorum tumultus turbasque deserere et sic ad suscipienda sanitatis munera humiliter caput inclinare. Neque ultatenus salvari putandus est, quando quis inordinatis moribus adhærere, supervacuis verbis delectari, turbulentis cogitationibus non timet devastari, ut qui, miserante et adjuvante Domino, turbidam priscae conversationis vitam mutavit, qui inspirationem divinæ gratiæ corde concepit, qui verbo doctrinæ cœlestis confessionem veræ dicit fidei, restat ut confestim optata sanitatis gaudia consequatur. Unde bene postquam de turba segregat infirmum Dominus, postquam misit digitos in aurículas, postquam sputo tangit linguam illius, subinfertur :

Suspiciens in cœlum ingemuit, et ait illi : Ephpheta, quod est adaperire ; et statim apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus. Et recte sana-

aturus ægrotum Dominus suscipit in cœlum et ingemuit, ut ubi nobis speranda salus, et qua computationis vel lacrymarum sit devotione quærenda, ac petenda significet. *Suspiciens in cœlum ingemuit*, quia nos quos ad cœlestia possidenda creavit, longe in terrestria dejectos esse doluit. *Suspiciens in cœlum ingemuit*, ut nobis qui a cœlestibus gaudiis per terrena oblectamenta discessimus, ad hæc per gemitus et suspiria insinuaret esse redeundum. Quod autem ait *Ephpheta, id est, adaperire*, propter aures dicit sanandas, quas surditas diutina clauserat, sed ad audiendum jam tactus patefecit ipsis. Unde credo mos increbuerit Ecclesiæ, ut sacerdotes illius his quos percipiendis baptismi sacramentis præparant, prius inter cætera consecrationis exordia de saliva oris sui nares tangant et aures, dicentes *Ephpheta*. Per salivam quidem oris sui, gustum quo initiandi sunt supernæ sapientiæ designant ; per tactum vero narium, ut, abjectis delectationibus noxiis, solum Christi semper amplectantur odorem, de quo dicit

Apostolus : *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco (II Cor. ii)*, et ut meminerint se juxta exemplum beati Job, *Donec superest halitus in eis, et spiritus Dei in naribus eorum, non loqui iniquitatem labiis, nec lingua mendacium meditari debere (Job. xxv i)*. Porro per tactum aurium, ut, relicto auditu linguæ nequam, audiant verba Christi et faciant ea, similes viro prudenti, qui ædificavit domum suam supra petram (*Matth. vii*), et unusquisque nostrum, fratres charissimi, qui baptismi Christi rite suscepit, hoc ordine consecratus est. Omnes quidem qui salutare lavaerum vel proximo hoc paschæ tempore, vel aliquando alias rite suscepturi sunt, ipso sunt ordine consecrandi. Unde mutum necesse est ut quod Dominus in nobis propitius abluere et sanctificare dignatus est, ipsi passim contaminare, et pro nihilo profanare timeamus. Sed etsi qui in cœnum nequitie sordidantur incidimus, festinemus rursus lacrymarum et pœnitentiæ fonte mundari. Removemus aurium puritatem, quam nobis auditu fidei divinitus constat fuisse collatam, caventes illud Apostoli, quod quibusdam exprobrans, ait : *Et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur (II Cor. iv)*. Cohibeamus linguam a malo, quæ confessione fidei sanctificata est, timeamus in ipsa qua benedicimus Deum, et Patrem maledicere homines, qui ad imaginem Dei facti sunt (*Jac. iii*). Qui enim putat se religiosum esse non refrœnans linguam suam, hujus vanus est religio (*Jac. i*). Ecce enim dicitur quia apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte. Qui ergo recte loqui baptismatis nostri tempore dicitur, corde credendo ad justitiam, ore autem confessionem sciendo ad salutem (*Rom. x*), curandum summopere est, ne post baptismum ad injusta et noxia verba declinemus. Si enim, ipso iudice attestante, *omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii (Matth. xxii)*, quid putamus fieri de illis qui non solum otiosa, sed et criminosa loquuntur, qui impudiciæ, jactantiæ, blasphemiciæ, et quod maxime minus libet derivationis sermonibus servire non timent, qui proferunt mendacia, testes fallaces, qui seminant inter fratres discordias (*Prov. vi*) ? Non solum autem a malis aures linguamque satis est castigare loquelis, si non etiam, juxta Psalmistam, *inclinemus aurem nostram in verbo oris Dei, si non os nostrum loquatur sapientiam, et meditatio cordis nostri prudentiam (Psal. lxxvii)*. Sed et cunctos simul interioris exteriorisque hominis nostri sensus, qui cuncti in baptismum abluti sunt, oportet mundos ac bonis operibus servemus insuper semper ornatos. Curato autem surdo et mutuo, videamus quid sequitur :

Et præcepit, inquit, illis, ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, et eo amplius admirabantur, dicentes : Bene omnia fecit, et surdos fecit audire, et mutos loqui. Q. uic,

fratres charissimos, hæc acta credamus? Nunquid non æstimandum est, quod unigenitus Dei Filius signum faciens, et abscondi hoc voluerit, et contra voluntatem illius sit patefactum in turbas, nec potuerit silentio signum tegere si vellet, quod potuit facere cum voluit? An forte nobis exemplum dare voluit, ut virtutum opera facientes, vitium jactantiæ per omnia gloriamque vitium horemam, ne bona nostra actio per inanem vulgi favorem supernæ retributionis munere privetur? Et tamen sciamus opera nostra si digna imitatione sunt, nullatenus posse celari, sed ad utilitatem fraternæ correctionis ipso dispensante pateliri, qui dicit: *Non potest civitas abscondi super montem posita (Matth. v)*. Et alibi: *Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur (Luc. xii)*. Et revera ita omnimode, ita intelligenda est dominici dispensatio præcepti. Quod non ita tamen dictum quæ æstimet, quasi bona facientes fraternos cavere debeamus aspectus, cum Dominus dicat: *Lucent lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona (Matth. v)*; sed ut per opera quæ fratribus ostendimus, non laudem ab illis, sed profectum queramus, hoc est enim quod sequitur: *Et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est*. Nam qui ea intentione bona ostendunt opera, ut ipsi solum laudentur, non autem ut laudantes in bono proficiant, neque ut Pater qui in cælis est glorificetur, tales sunt nimirum illa terribili increpatione plectendi, qua dicitur: *Amen, amen, dico vobis, receperunt mercedem suam (Matth. vi)*. Sed et hoc dicendum, quia si illi virtutes dominicas tacere nequeunt, qui tacendi præceptum acceperunt, multo amplius sit nobis divinæ gratiæ præconiis semper insistendum, qui quotidianis invicem nos verbis ac cælestibus alimoniis relicere præcipimur, dicente apostolo Joanne: *Qui audit, dicat, veni (Apoc. xii)*, id est, qui gratiam supernæ aspiratiouis mente concepit, qui verbum exhortationis, quo utiliter proximum confortare valeat, dicit, nequaquam quod novit silentio abscondat, sed seipsum protinus fratribus aperiendo communicet. Si enim ea quæ novimus benigne proximis dicere bona non negligimus, aderit ille in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi (*Coloss. ii*), et quod nunc ex parte cognovimus, ad perfectum nobis lumen veritatis intimare dignabitur Jesus Christus, Dominus noster, unigenitus patris, qui cum eo vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum.

HOMILIA XII.

IN DOMINICA DECIMA TERTIA POST TRINITATEM.

LUC. X. MATTH. XV. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Beati oculi qui vident quæ vos videtis, etc.*

Non oculi Scribarum et Phariseorum, qui corpus tantum Domini videre, sed illi beati oculi, qui ejus possunt cognoscere sacramenta, de quibus dicitur: *Et revelasti ea parvulis (Luc. x)*. Beati oculi parvolorum, quibus et se et Patrem Filius revelare dignatur.

Dico enim vobis quod multi prophetæ et reges volerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt, et audire quæ audistis, et non audierunt. Abraham exultavit ut videret diem Christi, et vidit et gavius est (Joan. viii). Isaias quoque (*Isai. vi*) et Micheas (*I. Reg. xxi*) et multi alii prophetæ viderunt gloriam Domini, quæ et propterea videntes sunt appellati. Sed hi omnes a longe aspicientes, et salutes per speculum, et in ænigmate viderunt. Apostoli autem in præsentiarum habentes Dominum, convalescentesque ei, et quæcumque voluissent interrogando discentes, nequaquam per angelos, aut varias visionum species opus habebant doceri. Quos vero Lucas multos prophetas et reges dicit, Matthæus apertius prophetas et justos appellat (*Matth. xiii*). Ipsi sunt enim reges magni, quia tentationum suarum motibus

A non consentiendo succumbere, sed regendo præesse noverunt.

Et ecce quidam legisperitus surrexit tentans eum et dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Legisperitus qui de vita æterna Dominum tentans interrogat, occasione, ut reor, tentandi de ipsis Domini sermonibus scripsit, ubi ait: Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis (Luc. x). Sed ipsa sua tentatione declarat quam vera sit illa Domini confessio qua Patri loquitur: *Quod abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Ibid.)*.

At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens, dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omnibus viribus tuis, et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut teipsum (Deut. vi). Dum legisperito respondet, perfectum nobis Salvator iter vitæ cælestis ostendit; cui primo de dilectione Dei et proximi legis scripti proponenti, dicit:

Recte respondisti; hoc fac, et vires. Deinde post inductam parabolam respondenti illum fuisse proximum vulnerato, qui fecit misericordiam in illum, adjicit: *Vade, et tu fac similiter*; id est, tali misericordiæ studio proximum tuum necesse habentem, diligere et sustentare memento: apertissime declarans solam esse dilectionem, et ipsam non verbo tenus ostentatam, sed operis executione probatam, quæ perpetuam ducat ad vitam.

*Ille autem volens justificare seipsum, dixit ad Jesum: Et quis est meus proximus? Quanta inanis gloriæ dementia! Legisperitus, ob vulgi favorem captandum, quo sapienter respondisse jactaretur, primum se legis fatetur ignorare mandatum, vere, juxta Salvatoris sententiam, sapiens et prudens in lege; sed quia non humiliari cum parvulis Christi, sed seipsum justificare desiderat, beatos oculos columbarum innocentiae lacte lotarum (*Cant. v*), quibus Christi arcana videre posset, accipere recusans. Cui profecto Dominus ita responsum temperavit suum, ut omnem qui misericordiam faceret, cuilibet proximum doceret; et tamen hæc eadem parabola specialiter ipsum Dei Filium, qui nobis per humanitatem proximus fieri dignatus est, designaret. Neque enim ita proximum, quem sicut nos diligere jubemur, super Christo interpretari debeamus, ut moralia mutiæ fraternitatis instituta sub allegoriæ regulis extenuare, et auferre conemur.*

Suspiciens autem Jesus, dixit: Homo quidam ab Hierosolymis descendebat in Jericho. Homo iste Adam intelligitur in genere humano: Hierusalem civitas pacis illa cælestis, a cujus beatitudine lapsus in hanc mortalem miseramque vitam devenit, quam bene Jericho, quæ luna interpretatur, significat, variis, videlicet, defectuum laboribus erroribusque semper incertam.

Et incidit in latrones. Latrones diabolum et angelos ejus intellige in quos quia descendebat, incidit. Nam nisi prius intumesceret, foris tentatus tam facile non caderet. Vera est enim sans sententia, quæ dicit: Ante ruinam enim exultatur cor (Prov. xvi).

*Qui etiam despoliaverunt eum. Gloria, videlicet, immortalitatis et innocentiae veste privarunt. Hæc est enim prima stola, quæ juxta aliam parabolam luxuriosus illic per poenitentiam rediens ornatur (*Luc. xv*), et qua protoplasti amissa cognoverunt esse se nudos, tunicasque pelliceas naturæ mortalis induti sunt (*Gen. iii*).*

Et plagis impositis, abierunt semivivo relicto. Plagæ peccata sunt, quibus naturæ humanæ integritatem violando, seminarium quoddam, ut ita dicam, augendæ mortis fessis indidere visceribus. Abierunt autem non ab insidiis aliquatenus cessando, sed eorumdem insidiarum fraudes occultando. Semivivum reliquerunt, quia beatitudinem vitæ immortalis exuere, sed non sensum rationis abolere voverunt.

Ex qua enim partes aperire et cognoscere Deum potest, A vivus est homo; ex qua vero peccatis contabescit, et miseria deficiit, mortuus idem lethiferoque est vulnere sedatus.

Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via, et viso illo præterivit. Similiter et Levita, cum esset secus locum et videret eum, transiit. Sacerdos et Levita, qui viso saucio transierunt, sacerdotium et ministerium Veteris Testamenti est, ubi per legis decreta mundi languentis vulnera monstrari tantum, non autem curari poterant: quia impossibile erat, ut Apostolus ait, sanguine vitulorum et agnorum et hircorum auferri peccata (Hebr. x).

Samaritanus autem quidam, iter transiens, venit secus eum: et videns eum, misericordia motus est. Samaritanus, qui interpretatur custos, Dominum significat, cui rectissime Propheta, ne hos latrones posset incurrere, supplicat: Custodi me, inquit, a laqueo quem statuerunt mihi, et a scandalis operuntibus iniquitatem (Psal. cxl). Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendens de caelo, vitæ præsentis iter arripuit, et venit secus eum qui vulneritus tabescebat inflicto, id est, similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo (Philip. ii), compassionis nostræ susceptione finitimus, et misericordiæ factus est consolatione vicinus.

Et appropians alligavit vulnera ejus, infundens oleum et vinum. Peccata quæ in hominibus invenit, redarguendo cohibuit, spem veniæ penitentibus, terrorem poenæ peccantibus incutiens. Alligat enim vulnera, dum præcipit: Penitentiam agite (Math. iii); infundit oleum, dum addit: Appropinquabit enim regnum caelorum (Ibid.), infundit et vinum, dum dicit: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, et in ignem mittetur (Ibid.).

Et imponens illum in iumentum suum, duxit in stabulum, et curam ejus egit. Jumentum ejus est caro, in qua ad nos venire dignatus est; in quo saucium imposuit, quia peccata nostra ipse portavit in corpore suo super lignum (I Petr. ii); et, juxta aliam parabolam, inventam quæ erraverat ovem humeris suis impositam reportavit ad gregem (Luc. xv). Itaque imponi jumento, est in ipsam incarnationem Christi credere, ejusque mysteriis initiari, simul et ab hostis incursione tutari. Stabulum autem est Ecclesia præsens, ubi reficiuntur viatores, de peregrinatione hac in æternam patriam redeuntes. Et bene jumento impositum duxit in stabulum, quia nemo nisi baptizatus, nisi corpori Christi adunatus, Ecclesiam intrabit.

Et altero die protulit duos denarios, et dedit stabulario, et ait: Curam illius habe. Altera dies est post Domini resurrectionem. Nam et ante quidem per Evangelii sui gratiam illuminaverat his qui in tenebris et in umbra mortis sedebant (Luc. i), sed potior resurrectione celebrata perpetuæ lucis splendor effulsit. Duo denarii sunt duo Testamenta, in quibus æterni regis nomen et imago continetur. Finis enim legis Christus (Rom. x). Qui altera die protulit dantur stabulario, quia tunc aperit illis sensum, ut intelligerent Scripturas (Luc. xxiv). Altera die stabularius denarios, quorum pretio vulneratum curaret, accepit, quia Spiritus sanctus adveniens docuit apostolos omnem veritatem (Joan. xvi), quo gentibus erudiendis instare, atque Evangelium prædicare sufficerent.

Et quodcumque super rogaveris, ego cum rediero reddam tibi. Supererogavit stabularius quod in duobus denariis non accepit, cum dicit Apostolus: De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do (I Cor. vii). Itemque: Et Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere sed non usi sumus hac potestate (I Cor. ix), ne quem virum graveremus. Cui rediens quod promiserat debitor reddet, quia veniens in iudicio Dominus dicit: Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudium Domini tui (Math. xxv).

Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum. Juxta litteram manifesta est Domini sententia, nullum nobis amplius quam qui miserereatur esse proximum, si Hierosolymitæ civi non sacerdos, non Levita ex eadem gente, imo in eadem urbe nati et nutriti, sed exteræ gentis accola, quia magis misertus est, factus est proximus. Sacratiore autem intellectu, quoniam nemo magis proximus quam qui vulnera nostra curavit, diligamus eum, quasi Dominum Deum nostrum; diligamus quasi proximum; nihil enim tam proximum, quam caput membris: diligamus etiam eum qui imitator est Christi. Hoc est enim quod sequitur.

Et ait illi Jesus: Vade, et tu fac similiter. Id est, ut vere te proximum sicut te ipsum diligere manifestes, quidquid vales in ejus vel corporali, vel spiritali, necessitate sublevanda devotus operare.

DOMILIA XIII.

IN DOMINICA DECIMA QUARTA POST TRINITATEM

LUC. xvii. In illo tempore, dum iret Jesus in Hierusalem, transibat per mediam Samariam. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, etc.

Leprosi non absurde intelligi possunt, qui scientiam veræ fidei non habentes varias doctrinas profitentur erroris. Non enim vel abscondunt imperitiam suam, sed pro summa peritia proferunt in lucem, et jactantiam sermonis ostentant. Nulla porro falsa doctrina est, quæ non aliqua vera intermiscet. Vera ergo falsis inordinate permista in una disputatione vel narratione hominis, tanquam in unius corporis colore apparentia, significant lepram tanquam veris falsisque colorum locis humana corpora variantem atque maculantem. Hi autem tam vitandi sunt Ecclesiæ, ut, si fieri potest, longius remoti, magno clamore Christum interpellent. Unde et apte subjungitur:

Qui steterunt a longe et levaverunt vocem, dicentes: Jesu præceptor, miserere nostri. Et bene ut salventur, Jesum præceptorem nominant. Quia enim in ejus verbis se errasse significant, hunc salvandi humiliter præceptorem vocant: cumque ad cognitionem præceptoris redeunt, mox ad formam salutis recurrunt. Nam sequitur:

Quos ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent, mundati sunt. Nullum Dominum eorum quibus hæc corporalia beneficia præstitit invenitur misisse ad sacerdotes nisi leprosus, quia, videlicet, sacerdotium Judæorum figura erat futuri sacerdotii regalis, quod est in Ecclesia, quo consecrantur omnes pertinentes ad corpus Christi summi et veri principis sacerdotum. Et quisquis vel hæretica pravitate, vel superstitione gentili, vel Judaica perfidia, vel etiam schismate fraterno, quasi vario colore per Domini gratiam caruerit, necesse est ad Ecclesiam veniat, coloremque fidei verum quem acceperit, ostendat. Cætera vero vitia tanquam valetudinibus et quasi membrorum animæ atque sensuum, per seipsum interius in conscientia et intellectu Domini sanat et corrigit. Denique et Paulus voce Domini audita: Quid me persequeris? Et: Ego sum Jesus quem tu persequeris (Act. ix), ad Ananiam tamen missus est, ut illo sacerdote quod in Ecclesia constitutum est sacramentum doctrinæ fidei perciperet, et verus ejus approbaretur color; non quia non potest per seipsum Dominus omnia facere (nam quis ad us hæc facit etiam in Ecclesia?), sed ut ipsa societas congregatorum fidelium approbando in invicem atque communicando veræ fidei doctrinam, in omnibus quæ dicuntur verbis, vel signantur sacramentis, tanquam speciem veram signis obducant. Cornelius etiam cum et elemosynæ ejus acceptæ, et preces ejus audire illi ab angelo nuntiantur, propter doctrinæ tamen sacramentorumque unitatem

ad Petrum jubetur mittere, tanquam illi et suis diceretur: *Ite, ostendite vos sacerdotibus; nam et cum irret, mandati sunt (Act. x)*. Jam enim ad eos venerat Petrus, sed tamen ipsi nondum accepto baptismatis sacramento, nondum spiritualiter ad sacerdotes pervenerant, et tamen infusione Spiritus sancti, et admiratione linguarum, eorum mandato declarata est.

Unus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum, et cecidit in faciem ante pedes ejus gratias agens. Unus iste qui magnificans Deum regressus est, unius Ecclesiæ devotam Christo humilitatem significat: qui bene cadens ante pedes Domini gratias egit. Ille enim vere Deo gratias agit, qui, repressis præsumptionis suæ cogitationibus, quam in semetipso infirmus sit humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit, qui bona quæ agit esse de misericordia Conditoris agnoscit. Unde et recte subjungitur:

Et hic erat Samaritanus. Samaritanus quippe interpretatur custos. Quo nomine ille populus aptissime significatur, qui gratias agendo ei a quo accepit, tribuit omne quod accepit, quodammodo cantans illud de psalmo: *Fortitudinem meam ad te custodiam, quia tu, Deus, susceptor meus es. Deus meus, misericordia ejus præveniet me (Psal. LVIII)*. Cedit autem in faciem, quia ex malis quæ se perpetrasse meminit erubescit; ibi enim cadit homo, ubi confunditur. Unde et Paulus quasi quibusdam in facie jacentibus dicebat: *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis (Rom. vi)?* At contra de ascensione equi, id est, de eo qui in hujus mundi gloria elatus est, dicitur: *Ut cadat ascensor ejus retro (Gen. XLIX)*. Rursusque de persecutoribus Domini scriptum est: *Abierunt retrorsum et ceciderunt in terram (Joan. XVIII)*. Quid est hoc, quod electi in faciem, et reprobi retrorsum cadunt, nisi quod omnis qui post se cadit, ibi procul dubio cadit ubi non videt; qui vero ante se ceciderit, ibi cecidit ubi videt? Iniqui ergo quia in invisibilibus cadunt, post se cadere dicuntur, quia ibi corruunt ubi quid eos tunc sequatur, modo videre non possunt. Justi vero quia istis visibilibus semetipsos sponte deiciunt, et in invisibilibus eriguntur, quasi in faciem cadunt, quia timore compuncti videntes humiliantur.

Respondens autem Jesus dixit: Nonne decem mandati sunt, et novem ubi sunt? Unum si addatur ad novem, quædam effligies unitatis impletur; quo sit tanta complexio, ut ultra non progrediatur numerus, nisi rursus ad unum redeatur, et hæc per infinitatem numeri regula custodiatur. Novem itaque indigent uno, ut quadam unitatis forma coagulentur, et decem sint: unum autem non eis indiget, ut custodiat unitatem. Quamobrem ut unus ille qui gratias egit, unius Ecclesiæ significatione approbatus atque laudatus est, ita illi novem qui gratias non egerunt reprobi effecti, a consortio unitatis exclusi sunt. Ideoque tales in novenario numero tanquam imperfecti remanebunt. Et merito eos Salvator quasi ignotos ubi sunt inquirat: scire enim Dei eligere, nescire reprobare est.

Non est inventus qui rediret, et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Secundum corpus quidem facile est videre posse hominem non habere lepram, et tamen animi esse non boni: secundum significationem autem hujus miraculi, conturbat considerationem, quomodo mundus dei possit ingratus. Sed jam facie est etiam illud videre, fieri posse ut quisque in Ecclesiæ societate doctrinam integram veramque assequatur, et omnia secundum catholicæ regulam disserat, distinguat a Creatore creaturam, eaque manifestetur varietate mendiciorum tanquam lepra caruisse, et tamen ingratus sit Deo et Domino mundi: ori suo, quia, elatus superbia, gratiarum agendarum pia humilitate non sternitur, similisque efficitur eis de quibus dicit Apostolus: *Qui cum co-*

gnovissent Deum, non ut Deum magnificaverunt, aut gratias egerunt (Rom. i). Quod enim dicit eos Deum cognovisse, ostendit quidem a lepra fuisse mundatos, sed tamen statim accusat ingratos.

Et ait illi: Surge, vade; fides tua te salvum fecit. Qui devotus ante Dominum cecidit, surgere et ire præcipitur; quia qui infirmitatem suam subtiliter cognoscens humiliter jacet, per divini verbi consolationem surgere ad fortia opera, et crescentibus quotidie meritis ad perfectionem passim proficere jubetur. Si autem fides salvum fecit eum quem ad agendas Salvatori et emundatori suo gratias inclinavit, ergo perfidia perdidit eos, qui de acceptis beneficiis Deo gloriam dare neglexerunt. Quapropter et hæc lectio superiori ea ratione conjungitur, quod ibi fidem per humilitatem augeri debere parabola data decernitur; hic autem manifestius ipsis rebus ostenditur, non fidei tantum agnitam rationem, sed executam fidei operationem esse, quæ salvum faciat credentem, detque gloriam Patri qui est in cælis. Amen.

HOMILIA XIV.

IN DOMINICA DECIMA QUINTA POST TRINITATEM.

LUC. XVI, MATTH. VI. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Nemo servus potest duobus dominis servire, etc.*

Quia non valet simul transitoria et æterna diligere. Si enim æternitatem diligimus, cuncta temporalia in usu, non in affectu possidemus.

Aut enim unum odiet, et alterum diligit; aut uni adhaerebit, et alterum contemnet. Hæc verba diligenter consideranda sunt. Nam qui sint duo domini consequenter exponit, dicens:

Non potestis Deo servire et mammonæ. Audiat hoc avarus, audiat qui censetur vocabulo Christiano, non posse simul mammonæ, hæc est, divitiis Christoque serviri. Et tamen non dixit: Qui habet divitias, sed: Qui servit divitiis. Qui enim divitiarum servus est, divitias custodit ut servus. Qui autem servitutis excussit jugum, distribuit eas ut dominus. Sed qui servit mammonæ, illi utique servit, qui, rebus istis terrenis merito suæ perversitatis præpositus, princeps hujus sæculi a Domino dicitur (Joan. XIV). Ergo aut unum odiet, aut alterum diligit, ut fieri debet: odiet, diabolum, diligit Deum. Aut uni adhaerebit, et alterum contemnet: adhaerebit, scilicet, diabolo, cum quasi ejus præmia temporalia sectatur, et contemnet autem Deum, non dixit odiet, sed sicut solent minus ejus postponere cupiditatibus suis, qui de bonitate ejus ad impunitatem sibi blandiuntur. Quibus per Salomonem dicitur: *Fili, ne adjectas peccatum super peccatum, et dicas: Miseratio Dei magna est (Eccl. v)*.

Audiebant autem omnia hæc Pharisei, qui erant avari, et deridebant illum. Monebat quidem Dominus Scribas et Phariseos non superbe sapere, non de sua justitia præsumere, sed et peccatores publicanosque recipere poenitentes, et sua quæ forte inciderent elemosinis peccata redimere; sed illi præceptorem misericordiæ, humilitatis et parcimoniæ dum maxime deridebant ob causas. Quia, scilicet, vel minus utilia, neque unquam facienda quasi noxius imperaret; vel certe utilia, sed a se jam facta superflua ingereret.

Et ait illis: Vos estis qui justificatis vos coram hominibus, Deus autem novit corda vestra. Quid quod hominibus altum est, abominatio est apud Deum. Justificant se coram hominibus, qui peccatores quidem quasi infirmos desperatosque contemunt, se autem ipsos quasi perfectos in omnibus cunctaque fragilitatis expertes elemosinarum remedio opus habere non credunt. Sed hæc noxi tumoris altitudo quanto sit juste damnanda, videt ille qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium (I Cor. IV).

HOMILIA XV.

IN DOMINICA DECIMA SEPTIMA POST TRINITATEM.

LUC. VII. *In illo tempore, ibat Jesus in civitatem quæ vocatur Naim, et ibant cum illo discipuli ejus, et turba copiosa, etc.*

Naim civitas est Galilææ in secundo milliario Thabor montis, contra Meridiem, juxta Endor, qui est vicus grandis in quarto milliario ejusdem montis ad Meridiem.

Et ibant cum illo discipuli ejus, et turba copiosa. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ. Defunctus hic qui extra portam civitatis multis est inventibus elatus, significat hominem lethali criminum funere soporatum, eandemque insuper animæ mortem non cordis adhuc cobili tegentem, sed ad multorum notitiam per locutionis operisve indicium quasi per suæ civitatis ostia propalantem. Qui bene filius unicus matri suæ fuisse perhibetur, quia licet e multis collecta personis una sit perfecta et immaculata virgo mater Ecclesiæ, singuli quique tamen fidelium universalis se Ecclesiæ filios rectissime fidentur. Nam et electus quilibet, quando ad fidem imbuatur, filius est; quando alios imbuat, mater. Annon materno erga parvulos agebat affectu, qui ait: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec forme ur Christus in vobis (Gal. iv)?* Portam civitatis qua defunctus efferebatur, puto aliquem de sensibus esse corporeis. Qui enim *seminat inter fratres discordias, qui iniquitatem in excelsum loquitur (Prov. vi; Psal. lxxii)*, per oris portam extrahitur mortuus. Qui *viderit mulierem ad concupiscendam eam (Matth. v)*, per oculorum portam suæ mortis indicia profert. Qui fabulis otiosis, obcenisve carminibus, vel de tractionibus aurem libenter auerit, hæc animæ suæ portam mortis efficit, cæterosque qui non servat sensus, mortis sibi ipse reddit aditus. Obsecro, Domine Jesu, cunctas meæ civitatis portas justitiæ facias, ut ingressus in eas consistam nomini tuo, tuæque majestati cum ministris cælestibus eam crebrius invisentis, non feior elati cadaveris curret, sed occupet salus muros illius, et portas ejus laudatio.

Et hæc vidua erat, et turba civitatis multa cum illa. Viduam esse Ecclesiam, omnis anima quæ sponsi Dominique sui se in arte redemptam meminit, agnoscit. Divino autem nutu multa Dominum in hæc, multa viduam comitabatur, ut viso tanto miraculo multi testes, multi Dei fierent laudatores.

Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Desiste, inquit, quasi mortuum flere quem mox resurgere videbis. Ubi mystice Novati dogma confunditur, qui de sua munditia superbe gloriatus, humilem poenitentium mundationem evacuare conatur, veramque matrem Ecclesiam de natorum suorum spiritali extinctione plorantem, spe vitæ redondandæ negat consolari debere. Et pulchre evangelista Dominum prius misericordia motum esse super matrem, ac sic filium suscitare testatur, ut in uno nobis exemplum imitandæ pietatis ostenderet, in altero fidem mirandæ potestatis astrueret.

Et accessit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Loculus in quo mortuus esset, male secunda desperati peccatoris conscientia est. Qui vero sepeliendum portant, vel immunda desideria, quæ hominem rapiunt in interitum, vel leonocinia blandientium sunt venenata sociorum, quæ peccata nimirum dum favoribus tollunt, accumulunt, peccantesque contemptu quasi aggere terræ obruunt. De quibus alibi dicitur: *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos (Matth. viii)*. Mortuus quippe mortui sepeliunt, cum peccatores quique sui similes alios nocivo favore demulcent, congestaque pessimæ adulationis mole, et ne qua aliquando spe resurgendi potentiantur, opprimunt. Domino ergo loculum tan-

A genti funeris bajuli steterunt, quia superni formidine judicii attracta conscientia, et carnalium sæpe affluentiam voluptatum, et injuste laudantium turbam coercens, ad seipsam revertitur, vocantique ad vitam festina, respondet Salvatori. Unde recte sequitur:

Et ait: Adolescens, tibi dico, Surge. Et resedit qui erat mortuus, et cæpit loqui, et dedit illum matri suæ. Residet quippe qui erat mortuus, cum interna compunctione reviviscit peccator; incipit loqui, cum reducis indicia vitæ cunctis qui peccatum luxerant, ostendit: redditur matri, cum per sacerdotalis decreta judicii communionem sociatur Ecclesiæ.

Accepti autem omnes timor, et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis. Quanto desperator animæ mors ad vitam revocatur, tanto plures eodem corriguntur exemplo. Vide David prophetam, vide apostolum Petrum, quorum quo gradus altior, eo casus gravior; quo autem gravior casus, eo pietas erigentis gratior: quo vero gratior in eis Domini pietas apparuit, eo certior cunctis poenitentibus spes salutis apparuit, ut jure omnes qui audiunt, dicant:

Quia Deus visitavit plebem suam. Non tantummodo verbum suum semel incorporando, sed etiam nostra hoc ut suscitari debeamus, semper in corda mitemdo.

HOMILIA XVI.

IN DOMINICA SEPTIMA DECIMA POST TRINITATEM.

LUC. XIV. *In illo tempore, cum intraret Jesus in domum cujusdam principis Pharisæorum Sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum, etc.*

Hydropis morbus ab aquoso humore vocabulum trahit: Græce enim ὑδρωπ aqua vocatur. Est autem humor subcutaneus de vitio vesicæ natus, cum inflatione turbente et anhelitu fetido: propriumque est hydropici, quanto magis abundat humore inordinato, tanto amplius sitire. Et ideo recte comparatur ei quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggravat; comparatur diviti avaro, qui quanto est copiosior divitiis, quibus non bene utitur, tanto ardentius avaritia concupiscit.

Et respondens Jesus dixit ad legisperitos et Pharisæos: Licet Sabbato curare? At illi tacerunt. Quod dicitur respondisse Jesus, ad hoc respicit quod præmissum est: *Et ipsi observabant eum.* Dominus enim novit cogitationes hominum (*Psal. xciii*). Sed merito interrogati tacent, qui contra se dictum quiddam dixerint, vident. Nam si licet Sabbato curare, quare Salvatorem an curet observant? si non licet, quare ipsi Sabbato pecora curant.

Ipse vero apprehensum sanavit ac dimisit. Provida dispensatione Dominus ante legisperitos et Pharisæos hydropicum curat, et mox contra avaritiam disputat, ut videlicet per hujus ægritudinem corporis, in illis exprimeretur ægritudo cordis. Denique post multa disputationis ejus hortamenta, subjunctum est: *Andiebant autem omnia hæc Pharisæi, qui erant avari, et decidebant illum (Luc. xvi)*. Hydropicus quippe quo amplius biberit, amplius sitit. Et omnis avarus sitim multiplicat, qui cum ea quæ appetit adeptus fuerit, ad expetenda alia amplius anhelat.

Et respondens ad illos dixit: Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadit, et non continuo extrahet il eum die Sabbati? Sic observatores sui Pharisæos convitavit, ut eosdem etiam avaritiam condemnaret. Si vos, inquit, in Sabbato asinum, aut bovem, aut aliud quodlibet animal in puteum decidens eripere festinatis, non animal, sed vestræ avaritiæ consulentes, quanto magis ego hominem, qui multo melior est pecore, debeo liberare? Congruenterque hydropicum animal quod cecidit in puteum comparavit: humore enim laborabat. Sicut illam mulierem quam decem et octo annis alligatam dixerat, et ab eadem alliga-

tione solvchat, comparavit jumento quod solvitur ut ad aquam ducatur (Luc. xiii). Et bene utroque loco bovem posuit et asinum, quia sive sapientes quosque et hebetes, sive, ut supra dictum est, utrumque populum eos significare sentiamus, eum videlicet cujus cervicem jugum legis attrivit, atque eum quem quilibet seductor reperit, quasi brutum animal, et nulla ratione renitens, quo voluit errore subtraxit, omnes Salvator adveniens, Satanæ vinculum adstrictos, omnes in imo concupiscentiæ puteo demersos invenit. Non est enim distinctio, omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei, justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu (Rom. iii).

Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco. Aperta quidem ad litteram est hæc admonitio Salvatoris, docens humilitatem non solum apud Deum, sed etiam apud homines esse laudabilem: sed quoniam hanc evangelista non frustra parabolam vocat, brevis intendendum quid etiam mystice signet. Nuptias appellari Christi et Ecclesiæ conjunctionem multis locis apparet. Et quibus unum est: Nunquid possunt filii nuptiarum, quando sponsus cum illis est, jejunare (Marc. ii)? Aliud: Simile factum est regnum cælorum homini, qui fecit nuptias filio suo, et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias (Matth. xxii). Has ergo nuptias quisquis invitatus adierit, id est, Ecclesiæ se membris fidei gratia conjunxerit, non discumbat in primo loco, hoc est, non se de meritis gloriando, quasi cæteris sublimior extollat. Et quidem studeat juxta alterius loci parabolam (Matth. xxii) veste nuptiali vestitus, hoc est virtutum fulgore coruscus apparere, sed ipsarum habitum virtutum loco devotiæ humilitatis adornet.

Ne forte honoratior te sit invitatus ab eo, et veniens is qui te et illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum, et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Honoratiori post invitato locum dat ille qui de longæ sæ conversationis confidentia securior factus, citiorum qui se in Christo seculi sunt agilitate præterit. Et cum rubore novissimum tenet, quando de alis meliora cognoscens, quidquid de sua operatione celsum sentiebat, humiliter dicens cum Propheta: Egens sum ego, et in laboribus a juventute mea, exaltatus autem humiliatus sum et confusus (Psal. lxxxvii).

Sed cum vocatus fueris, vade, et recumbe in novissimo loco. Quanto magnus es, inquit, humilius te in omnibus (Eccl. iii). Et Psalmista gloriatur: Humiliatus sum usque vaque, Domine, vivifica me secundum verbum tuum (Psal. cxviii). Manifeste significans ita se a Domino posse vivificari, si de suis ipse virtutibus humiliter sentiat.

Ut cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Veniens Dominus quem humilem invenerit, amici nomine beatificans, superius ascendere præcipiet. Quicumque enim humiliaverit se sicut parvulus, hic est major in regno cælorum (Matth. xviii).

Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Pulchre dicitur: Tunc erit tibi gloria, ne nunc quærere incipias quod tibi servatur in fine; quia, sicut Salomon ait, Hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit (Prov. xi). Postea autem et in hac via intelligi, qui in novissimo loco recumbens invenitur Domino veniente sublimatus: quia quotidie Dominus suas nuptias intrat, quotidie mores, sedes, habitus convivantium dijudicat, et superbos despiciens humilibus sæpe tanta sui Spiritus munera præstat, ut eos merito simul discumbentium, hoc est in fide quiescentium cœtus unanimes admiratione glorificet, stupensque in auctoris sui laudationem prosiliat dicens: Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum (Psal. cxxxviii).

Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: et qui se

humiliat, exaltabitur. Et ex hac conclusione manifeste claret, præcedentem Domini sermonem typice intelligendum. Neque enim mox omnis qui se coram hominibus exaltat, humiliabitur, aut qui se in conspectu hominum humiliat, exaltabitur ab eis; sed e contrario nonnunquam qui se vel in spice dignitatis, vel in alia qualibet acquirenda gloria sublevat, usque in finem exaltari non cessat. Similiter et humilis quilibet ac verecundus in sua qua contentus est usque ad vitæ terminum mediocritate perseverat. Et ideo quia juxta Veritatis sententiam, omnis qui se incaute de meritis allevat, humiliabitur a Domino, et qui provide se de bene factis humiliat, exaltabitur ab eo, in eundem procul dubio sensum præmissus sermo Redemptoris, quo primos in nuptiis accubitus quæri vetat, congruit.

Dicebat autem et ei qui se invitaverat: Cum facis prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites. Fratres, amicos, et divites, alterutrum convivium celebrare, non quasi scelus interdicit, sed sicut cætera necessitatis humanæ commercia, ubi et peccatores peccatoribus fœderantur, ut recipiant æqualia, ad promerenda vitæ cœlestis præmia nil valere ostendit. Denique subjungit:

Ne forte et ipsi revertent, et fiat tibi retributio. Non ait, et fiat tibi peccatum, sed et fiat, inquit, tibi retributio. Cui simile est quod alibi dicit: Et si benefeceritis iis qui vobis benefaciunt (Luc. vi), quæ vobis est gratia? Neque hic dicit, Peccatum est vobis; sed, Quæ vobis est gratia? Siquidem et peccatores hoc faciunt. Quamvis sunt quædam mutua fratrum, amicorum, cognatorum vicinorumque divitum convivium, quæ non solum in præsentem retributionem, sed et damnationem percipiunt in futuro: denique ab Apostolo inter opera tenebrarum adnumerantur. Sicut in die, inquit, honeste ambulemus, non in comessationibus, et ebrietatibus (Rom. xiii). Comessationes quippe sunt luxuriosa convivium, quæ aut collationes omnium celebrantur, aut vicibus solent a contubernaliis exhiberi, ut neminem pudeat inhoneste aliquid dicere aut facere: quia ad hoc convenitur ut læda illic gerantur copia vini, et incitetur libidinis diversa voluptas.

Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos, et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione justorum. Resurrectionem justorum dicit, qui etsi omnes resurgant, eorum tamen non immerito quasi propria cognominatur, qui in hac se beatos non dubitant esse futuros. Ergo qui pauperes ad convivium vocat, in futuro præmium percipiet; qui amicos, fratres et divites vocat, recipit in ree tem suam. Sed et si hoc propter Deum facit in exemplum filiorum beati Job, sicut cætera fraternæ dilectionis officia, ipse qui jussit, remunerat. Qui gulosos ac luxuriosos propter lasciviam invitat, pœna in futuro plectetur æterna.

Hæc cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit ei: Beatus qui manducabit panem in regno Dei. Panis qui manducatur in regno Dei, non juxta Cærinthum corporalis intelligendus est cibus, sed ille utique qui ait: Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; id est, si quis meæ incarnationis sacramente perfectè incorporatus mææ diviniæ majestatis visione frui meruerit, hic perpetua vitæ immortalis beatitudine gaudebit.

HOMILIA XVII.

IN DOMINICA DECIMA OCTAVA POST TRINITATEM.

MARC. XII, LUC. X ET XX, MATTH. XXII. In illo tempore, accessit unus de scribis et interrogavit Jesum quod esset primum mandatum.

Duxerant hæreses in Judæis, una Pharisæorum, et altera Sadducæorum. Pharisæi traditionum et

observationum, quas illi deuterosis voce, justitiam præferebant, unde et *divisi* vocabantur a populo. Sadducæi autem, qui interpretantur *justi*, et ipsi vindicabant sibi quod non erant. Prioribus et corporis et animæ resurrectionem credentibus confidentibusque, et angelos, et spiritus sequentes, juxta Acta apostolorum (Cap. xxiii) omnia denegabant.

Et accessit unus de scribis, qui audiverat illos conquiretes, et videns quoniam bene illis responderit, interrogavit eum quod esset primum omnium mandatum. Jesus autem respondit ei quod primum omnium mandatum est: Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Deus unus est. Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex tota virtute tua (Deut. vi). Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi: Diliges proximum tuum tanquam teipsum. Primum omnium et maximum mandatum dicit, hoc est, quod ante omnia debeamus intimo in corde singuli, quasi unicuique pietatis fundamentum locare. Quod apertius in conclusione demonstravit, cum ait:

Majus horum aliud mandatum non est. Primum ergo omnium et maximum mandatum est, cognitio atque confessio divinæ unitatis cum executione bonæ operationis. Bona autem operatio in dilectione Dei et proximi perficitur, quam breviter aliis verbis commendat Apostolus, dicens: In Christo enim Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides quæ per dilectionem operatur (Gal. v).

Et ait illi scriba: Bene, magister, in veritate dixisti quia unus est Deus, et non est alius præter eum: et ut diligatur ex toto corde, et ex toto intellectu, et ex tota anima, et ex tota fortitudine, et diligere proximum tanquam seipsum, majus est omnibus holocaustis et sacrificiis. Ostenditur ex hac responsione scribæ, gravem sæpe inter scribas et Pharisæos questionem esse versatam, quod esset mandatum primum sive maximum divinæ legis, quibusdam videlicet hostias et sacrificia laudantibus, aliis vero majore auctoritate fidei et dilectionis opera præferentibus, eo quod plurimi Patrum ante legem absque omni victimarum et sacrificiorum consuetudine ex fide tantum, quæ per dilectionem operatur, placerent Deo, summique apud ipsum loci haberentur: nemo autem unquam absque fide et dilectione per holocausta solum, et sacrificia Deo placuisse inveniretur. In qua sententia scriba iste etiam se fuisse declaravit.

Jesus autem videns quod sapienter respondisset, dixit illi: Non es longe a regno Dei. Non longe fuit a regno Dei, quia sententiæ illius, quæ Novi Testamenti et evangelicæ perfectionis est propria, sanctorum exstitisse probatus est. Unde solertius quærendum quomodo dicat Matthæus (Cap. xxi), quod scriba hic, sive legis doctor (ut ipse appellat) tentans Dominum de mandato primo sive maximo interrogaverit, quem secundum hunc evangelistam Dominus non longe esse a regno Dei asseverat, cum constet eos qui tentando sapientiam quærent, hanc invenire non posse: idcirco nec regni cælestis, quæ sapientibus solum panditur, appropinquare januæ. Dicit enim Scriptura: Et in simplicitate cordis quærite illum; quoniam invenitur ab eis qui non tentant illum (Sap. 1). Nisi forte dicamus quod tentaturus quidem Dominum adierit, sed audito ejus responso correptus, mox ad prætatis gratiam redierit; et quem prius tentando decipiendum putabat, postmodum amplectendo sequendum esse cognoverit. Aut certe ipsam tentationem non accipiamus malam, tanquam decipere volentis inimicum; sed cautam potius, tanquam experiri amplius volentis ignotum. Neque enim frustra scriptum est, Qui facile credit, levis est corde, et minorabitur (Eccl. 12).

Et nemo jam audebat eum interrogare. Pharisæi et Sadducæi, et cæteri principes Judæorum, quærentes occasionem calumniæ, et verbum aliquod invenire quod pateret insidias: quia in sermonibus contentati sunt, ultra non interrogant, sed apertissime compre-

hensum Romanæ tradunt per testati. Ex quo intelligimus, venena invidiæ posse quidem superari, sed difficile conquirere.

Et respondens Jesus dicebat, docens in templo: Quomodo dicunt scribæ Christum Filium David esse? Ipse enim dicit in Spiritu sancto: Dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum (Psal. cx). Ipse enim David dicit eum Dominum, et unde est filius ejus? Interrogatio Jesu nobis proficit usque hodie contra Judæos. Et hi enim qui confitentur Christum esse venturum, hominem simplicem et sanctum virum asserunt de genere David. Interrogemus ergo eos docti a Domino, si simplex est homo, et tamen filius David, quomodo vocet eum David Dominum suum, non erroris incerto, nec propria voluntate, sed in Spiritu sancto. Non autem reprehenduntur quia David filium dicit, sed quia Filium Dei eum esse non credunt. Siquidem ipse et Dominus David est, Deus ante tempora manendo, et filius David apparuit homo in temporis fine nascendo. Quod autem a Patre subjiciuntur ei inimici, non infirmitatem Filii, sed unitatem naturæ, qua in altero alter operatur, significat. Nam et Filius subjicit inimicos Patri, qui Patrem clarificat super terram.

HOMILIA XVIII.

IN DOMINICA DECIMA NONA POST TRINITATEM.

MARC. II. MATTH. IX, LUC. V. In illo tempore, intravit Jesus iterum Capharnaum post dies octo, et auditum est quod in domo esset. Et convenerunt multi, ita ut non caperet neque ad januam, etc.

Salvator omnium Dominus salutari omnia lustrat ingressu. Et nunc in desertis, nunc in civitate, nunc ad mare doctrinæ cælestis et virtutum dona turbis ministrat, nunc in monte solus orat, nunc laborantes in mari ne perire debeant, adjuvat. Ubique munera salutis impertit, ut omnes gradus ac conditiones ad suam gratiam pertinere demonstret. Juxta mysticum vero intellectum post factum in civitate miraculum, secedit in desertum, ibique convenientes ad se turbas benigna pietate suscipit, ut ostendat se magis quietam, et a sæculi curis remotam diligere vitam, atque ob hujus appetitum se sanandis curam adhibere corporibus. Et quidem more humano quasi frequentiam se quærentium declinans, nolebat manifeste in civitatem introire. Sed allegorice docebat, quia tumultuosus carnalium mentibus apertam sui manifestationem veritas non exhibet, sed quoscunque ab illecebris rerum temporalium viderit esse discretos, iis suorum lucem donorum largius infundit. Verum quia nec carnales superna pietas deserit, quin etiam iis gratiam suæ visitationis, per quam et ipsi spiritales effici valeant, indulget, post desertum Dominus in civitatem redit, multisque eodem convenientibus loquitur verbum, ac sanato paralytico pluribus occasionem internæ sanationis quæ est in fide tribuit. Quod vero docente Domino in domo tam multi convenerunt, ut non caperet neque ad januam, nostram proprie salvationem, qui de gentibus ad fidem venimus, designat: quia prædicante in Judæa Domino, necdum intrare ad audiendum valuimus. Ad quos tamen, etsi foris positos, verba suæ doctrinæ fecit pervenire, quia nos ipse per sanctorum ora prædicatorem collegit, et quamvis extra Synagogam in qua ipse prædicabat inventos, Evangelii sui fecit esse participes.

Et venerunt ferentes ad eum paralyticum, qui a quatuor portabatur. Curatio paralytici hujus salvationem designat animæ, post diuturnam illecebræ carnalis inertiam ad Christum suspirantis, qui primo omnium ministris qui eum sublevent, et Christo afferant, id est, bonis doctoribus qui spem sanationis openique intercessionis suggerant, indiget. Qui bene quatuor fuisse referuntur, sive quia quatuor sancti Evangelii libris omnium prædicantium virtus,

omnis sermo firmatur; seu quia quatuor sunt virtutes, quibus ad promerendam sospitatem fiducia mentis erigitur, de quibus in æternæ sapientiæ laude dicitur: *Sobrietatem enim et sapientiam docet, et justitiam et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus* (Sap. viii); quas nonnulli diversis hominibus prudentiam, fortitudinem, temperantiam et justitiam nuncupant. Et cum non possent offerre eum illi præ turba, nudaverunt tectum ubi erat. Desiderant paralyticum Christo offerre, sed turba interposita ab omni parte intercluduntur, quia sæpe anima post infimi corporis desidia ad Deum respiciens, supernaque gratiæ remedio cupiens innovari, prisæ consuetudinis obstaculo retardatur. Sæpe inter ipsas orationis secretæ dulcedines, et quasi suave cum Domino colloquium, turbæ cogitationum interveniens aciem mentis ne Christum videatur impedit. Et quid inter hæc agendum? Non utique infimis exterius quæ turbæ tumultuantur remanendum, sed tectum domus in qua Christus docet ascendendum: id est, sacræ Scripturæ sublimitas est appetenda, lexque Domini cum Psalmista die noctuque meditanda (Psal. i). In quo enim corrigi junior viam suam? *In custodiendo*, inquit, *sermone tuos* (Psal. c viii). Et patefacientes submiserunt grabatum in quo paralyticus jacebat. Patefacto tecto, æger ante Jesum submittitur: quæ reseratis mysteriis Scripturarum ad notitiam Christi pervenitur, hoc est, ad ejus humilitatem fidei pietate descenditur. Et bene domus Jesu, juxta alterius Evangelistæ narrationem (Luc. v), tegulis esse contexta reperitur, quia sub contemptibili litterarum velamine si adsit, qui reseret divina, spiritualis gratiæ virtus invenitur. Denudatio eorum regularum in domo Jesu apertio est in vilitate litteræ sensus spiritualis, et arcanorum celestium. Quod autem cum grabato deponitur infirmus, significat ab homine in ista adhuc carne constituto Christum debere cognosci. Cum vidisset autem Jesus fidem illorum, ait paralytico: *Fili, dimittuntur tibi peccata*. Curaturus hominem a paralyti Dominus primo peccatorum vincula dissolvit, ut ostenderet eum ob nexus culparum artuum dissolutione fuisse damnatum, nec nisi his relaxatis membrorum posse recuperatione sanari. Sic et illi paralytico qui juxta præbaticam piscinam diu motum aquæ frustra præstolabatur, sanato a Domino dicitur: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat* (Joan. vi). *Fili*, inquit, *dimittuntur tibi peccata*. O mira humilitas! despectum et debilem totisque membrorum compaginibus dissolutum filium vocat, quem sacerdotes non dignarentur attingere. Aut recte Deo filium, quia dimittuntur ei peccata sua. Imitandum sane quanti propria ejusque fides apud Deum valeat, ubi tanti valuit aliena ut totus homo repente, hoc est exterius interiusque jam salvatus exurgeret, aliorumque merito aliis laxarentur errata.

Erant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis: Quid hic sic loquitur? Blasphemias. Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Verum dicunt scribæ quod nemo dimittere peccata nisi Deus potest, qui per eos quoque dimittit quibus dimittendi tribuit potestatem. Et ideo Christus vere Deus esse probatur, quia dimittere peccata quasi Deus potest: verum Deo testimonium reddunt, sed personam Christi negando falluntur. Errant itaque Judæi, qui cum Christum et Deum esse, et peccata dimittere posse credant, Jesum tamen Christum esse non credunt. Sed multo dementius errant Ariani, qui cum Jesum et Christum esse, et peccata posse dimittere, Evangelii verbis devicti, negare non audeant, nihilominus Deum negare non timeant. At ipse perfidos salvare desiderans, et oculorum cognitione et virtute operum Deum se esse manifestat. Nam sequitur:

Quo statim cognito, Jesus spiritu suo quia sic cogitarent inter se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus

A vestris? Ostendit se Deum, qui potest cordis occulta cognoscere, et quodammodo tacens loquitur: Eadem majestate et potentia quæ cogitationes vestras intueor, possum et hominibus delicta dimittere. Ex vobis intelligitur quid paralyticus consequatur. Quid est facilius dicere paralytico, *Dimittuntur tibi peccata*, an dicere: *Surge, et tolle grabatum tuum, et ambula?* Inter dicere et facere multa distantia est. Utrum sint paralytico peccata dimissa, solus noverat qui dimittebat. *Surge autem et ambula*, tam ille qui surgebat, quam ii qui surgentem videbant, approbare poterant. Fit ergo carnale signum ut probetur spirituale, quantum ejusdem virtutis sit, et corporis et animæ vitia dimittere. Et datur nobis intelligentia propter peccata plerasque evenire corporum debilitates. Et ideo forsitan prius peccata dimittuntur, ut, causis debilitatis ablatis, sanitas restitatur. Quinque siquidem sunt differentiæ causarum, pro quibus in hac vita molestiis corporalibus affligimur. Aut enim ad merita agenda per patientiam justii corporis infirmitate gravamur, ut beati patres Job et Tobias, et innumeri martyres in utroque Testamento. Aut ad custodiendam virtutum perceptarum, ne superbia tentante dispereant, sicut apostolus Paulus, cui ne magnitudine revelationum extolleretur, datus est stimulus carnis suæ angelus Satanæ qui eum colaphizaret (II Cor. xi). Aut ad intelligenda et corrigenda peccata nostra, sicut Maria soror Aaron in eremo ob verba temeritatis et superbiæ lepra percussa est (Num. xii). Vel sicut paralyticus de quo tractamus, qui non nisi dimissis primo peccatis potuit ab infirmitate curari. Aut ad gloriam Dei salvantis, sive per seipsum, sive per famulos suos, sicut cæcus natus in Evangelio (Joan. ix), qui neque ipse percavit, neque parentes ejus, sed ut manifestarentur opera Dei in illo: sicut Lazarus, cujus infirmitas non fuit ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificaretur Filius Dei per eam (Joan. xi). Aut ad inchoationem damnationis æternæ, quod reproborum est et proprium: sicut Antiochus et Herodes, qui utrique suo tempore adversum Deum repugnantes (II Mach. ix; Act. xii), quod tormentorum in gehenna perpetuo passuri essent, præsentium afflictionum miseria cunctis ostendebant. Quibus congruit illud prophetæ: *Et duplici contritione conturbe eos* (Jer. xvii), unde necesse est in omnibus quæ temporaliter adversa patimur, cum humilitate Domino gratias agamus, et infirmitatis nostræ conscii de calatis nobis remediis gratulemur. Necesse est ut ad conscientiam nostram reversi solerter opera nostra simul et cogitationes exploremus, et quidquid nos peccasse deprehendimus, digna castigatione purgemus; quidquid de his quæ nos recte fecisse credebamus, vitio in nobis elationis perisse comperimus, et hoc humili satisfactione castigemus: hæc enim nobis sæpius fit causa flagellorum. Cæterum innocentes et justos ob augmenta præmiorum flagellari, perfectorum est donum speciale virorum; verberibus autem temporalibus ad æterna tormenta compelli, impoenitentium est pœna reproborum.

Ut autem sciatis quia potestatem habet Filius hominis in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico surge, tolle grabatum tuum, et vade in domum tuam. Si et Deus esse juxta Psalmistam (Psal. cii) qui quantum distat oriens ab occasu, elongavit a nobis iniquitates nostras, et Filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata: ergo idem et ipse Deus et Filius hominis est, ut et homo Christus per divinitatis suæ potentiam peccata dimittere possit, et idem Deus Christus per humanitatis suæ fragilitatem pro peccatoribus mori. Spiritualiter autem de grabato surgere, est animam se a carnalibus desideriis ubi ægra jacebat, abstrahere. Grabatum vero tollere, est ipsam quoque carnem per continentiæ frena correptam, spe celestium præmiorum a deliciis segregare terrenis. Sublato autem grabato domum præ ad paradisum redire est. Hæc etenim vera est domus

nostra, quæ hominem prima suscepit, non jure amissa, sed fraude tandem restituta per eum qui fraudulentò hosti nihil dedit. Aliter sanus qui languerat domum, reportat grabatum, cum animæ remissione accepta peccatorum, ad internam sui custodiam cum ipso se corpore refert, ne quid post veniam unde iterum justè ferriatur, admittat.

Et statim ille surrexit, et sublato grabato, abiit coram omnibus, ita ut mirarentur omnes, et honorificarent Deum, dicentes: Quia nunquam sic vidimus. Quam miranda divinæ potentiae virtus, ubi nulla temporis interveniente morula, jussu Salvatoris salus festina comitatur! Merito qui adfuerant, damnatis blasphemiae jaculis, ad laudem tantæ majestatis stupentia corda convertunt.

HOMILIA XIX.

IN DOMINICA VIGESIMA TERTIA POST TRINITATEM.

MATTH. XIII, MARC. XII, LUC. XX. *In illo tempore, miserunt Pharisei insidiosos qui se justos simularent, ut caperent Jesum in sermone, et traderent illum principibus et potestati præsidis, etc.*

Quærentes Dominum comprehendere principes sacerdotum et scribæ timuerunt populum, atque ideo quod per se non poterant præsidis manibus efficere tentabant, ut velut ipsi a morte ejus viderentur immunes. Nuper enim sub Cæsare Augusto Judæa subjecta Romanis, quando in toto orbe est celebrata descriptio, stipendiaria facta fuerat: et erat in populo magna seditio, dicentibus aliis pro securitate et quiete, qua Romani pro omnibus militarent, debere tributa persolvi. Phariseis vero qui sibi applaudebant justitiam, e contrario nitentibus, non debere populum Dei qui decimas solveret, et primitiva daret, et cætera quæ in lege scripta sunt (*Exod. xxii; Dent. xii*), humanis legibus subjacere. Cujus seditionis adeo fomes invaluit, ut post Domini passionem insistentibus sibi Romanis, patriam, gentem et regnum, nobile illud cum sua religione templum, imò ipsam lucem perdere, quam tributa pendere maluerint. Et interrogaverunt illum, dicentes:

*Magister, scimus quia recte dicis, et doces; et non accipis personam, sed in veritate viam Dei doces. Licet nobis tributum dare Cæsari, an non? Blanda et fraudulenta interrogatio illic provocat respondentem, ut magis Deum quam Cæsarem timeat, et dicat non debere tributa solvi, ut statim audientes ministri præsidis, qui juxta alios evangelistas (*Matth. xxi; Marc. xii*) adfuisse leguntur, seditionis contra Romanos principem teneant.*

Considerans autem dolum illorum, dixit ad eos: Quid me tentatis? Ostendite mihi denarium, cujus habet imaginem et inscriptionem? Sapientia semper sapienter agit, ut suis potissimum tentatores sermonibus confutentur. Ostendite mihi, inquit, denarium. Hoc est genus nummi quod pro decem nummis imputabatur, et habebat imaginem Cæsaris. Qui autem putant interrogationem Salvatoris ignorantiam esse, et non dispensationem, discant ex præsentis loco quod utique potuerit scire Jesus cujus imago esset in nummo, sed interrogat, ut ad sermonem eorum competenter respondeat.

*Respondentes, dixerunt, Cæsaris. Et ait illis: Reddite ergo quæ Cæsaris sunt, Cæsari: et quæ Dei sunt, Deo. Cæsarem non putemus Augustum, sed Tiberium significari, privignum ejus, qui in loco successerat vitrici, sub quo et passus est Dominus. Omnes autem reges Romani a primo Caio Cæsare, qui imperium arripuerat, Cæsares appellati sunt. Porro quid ait: Reddite quæ sunt Cæsari, Cæsari, nummum, tributum et pecuniam, et quæ sunt Dei, Deo, decimas, primitias, oblationes ac victimas sentiamus. Quomodo ipse et reddidit tributa pro se et Petro, et Deo reddidit quæ Dei sunt, Patria faciens voluntatem (*Matth. xvii*). Aliter: Reddite quæ Cæsaris sunt, Cæ-*

*sari; et quæ Dei sunt, Deo. Quemadmodum Cæsar a vobis exigit impressionem imaginis suæ, sic et Deus, ut quemadmodum illi redditur nummus, sic Deo anima lumen vultus ejus illustrata atque signata. Unde Psalmista: Signatum est, inquit, in nobis lumen vultus tui, Domine (*Psal. lvi*). Hoc quippe lumen est totum hominis, et verum bonum quod non oculis, sed mente conspicitur. Signatum autem dixit in nobis, tanquam denarius signatur regis imagine. Homo enim factus est ad imaginem et similitudinem Dei (*Gen. i*), quam peccando corripit. Bonum ergo ejus est verum atque æternum, si renascendo signetur.*

Et non potuerunt verbum ejus reprehendere coram plebe; et mirati in responsis ejus, tacuerunt. Qui credere debebant ad tantam sapientiam, mirati sunt quod calliditas eorum insidiandi non invenisset locum.

HOMILIA XX.

IN DOMINICA VIGESIMA QUARTA POST TRINITATEM.

MATTH. IX, MARC. V, LUC. VIII. *In illo tempore, cum transcendisset Jesus in navi rursus trans fretum, convenit turba multa ad eum. Et venit quidam de archisynagogis, nomine Jairus, et videns, procidit ad pedes ejus, et deprecabatur eum multum, etc.*

In hac lectione ubi archisynagogus salvare filiam perit suam, sed, pergente ad donum ejus Domino, præoccupans hemorrhoiâ mulier præripit sanitatem, ac deinde filia archisynagogi ad optatam pervenit sanitatem, imò de morte revocata est ad vitam, salus ostenditur generis humani, quæ Domino in carne veniente ita dispensata est, ut primo aliqui ex Israël ad fidem venirent, deinde plenitudo gentium intraret, et sic omnis Israël salvus fieret (*Rom. xi*). Quis ergo archisynagogus iste, qui ad Dominum pro filia rogaturus advenit, melius quam ipse Moyses intelligitur? Unde bene Jairus idem illuminans, sive illuminatus, vocatur, qui accepit verba vitæ dare nobis, et per hæc cæteros illuminat, et ipse a Spiritu sancto, quo vitalia monita scribere vel docere posset, illuminatus est. Qui videns Jesum procidit ad pedes ejus, quia prævidens in spiritu venturum in carne Dominum, humili corde se ejus potentiae subdidit, quem ita circa finem sæculi hominem incarnandum esse cognovit, ut æternum ante omne sæculum Deum existere non dubitaret. Si enim caput Christi Deus (*I Cor. xi*), pedes ejus quid aptius quam assumpta humanitas, qua terram nostræ mortalitatis tetigit, accipiendi sunt? Et procidere archisynagogum ad pedes Jesu, est legislatorem cum tota progenie patrum Mediatorem Dei et hominum longe sibi dignitatis gloria præferendum esse cognoscere, et confiteri cum Apostolo, quia quod infirmum est Dei fortius est hominibus (*I Cor. i*).

*Et deprecabatur eum multum dicens: Quoniam filia mea in extremis est, veni, impone manus super eam, ut salva sit, et vivat. In Evangelio Lucæ ita scriptum est: Quia filia unica erat illi, fers annorum duodecim, et hæc moriebatur (*Luc. viii*). Filia ergo archisynagogi, ipsa est synagoga, quæ sola legali institutione composita, quasi unica Moysi nata erat. Et hæc velut duo decimo ætatis anno, hoc est, tempore pubertatis appropinquante, moriebatur, quia nihiliter a prophetis educata, postquam ad intelligibiles annos pervenerat, postquam spiritalium Deo subolem generare debebat, subito errorum languore consternata, spiritalis vitæ vias ingredi desperabiliter omisit; et si non a Christo succurreretur, horrendam per omnia corruiisset in mortem.*

Et abiit cum illo, et sequebatur eum turba multa, et comprimebant illum. Ad puellam pergens sanandam minus a turba comprimitur, quia genti Judææ salutaria monita præbens, quibus ægram vitæ ejus conscientiam erigeret, noxia carnalium populorum est consuetudine gravatus.

Et mulier quæ erat in profluvio sanguinis duodecim annis, etc. Mulier sanguine fluens, sed a Domi-

curata, Ecclesia est congregata de gentibus, quæ ingenuo carnalium delectationum polluta fluxu, atque a cœtu jam fuerat segregata fidelium, sed dum verum Dei Judæam salvare decerneret, illa paratam jam promissamque aliis præripuit spe certa salutem. Notandumque quod et archisynagogi duodennis sit filia, et mulier hæc ab annis duodecim sanguine fluxerit, hoc est, eodem quo hæc nata sit tempore illa cœperit infirmari. Una enim pene eademque sæculi hujus ætate, et Synagoga in patriarchis nasci, et gentium exterarum natio per orbem cœpit idololatriæ sanie fœdari. Nam et fluxus sanguinis bifariam, hoc est, et super idololatriæ pollutione, et super iis quæ carnis ac sanguinis delectatione geruntur, potest recte intelligi.

Et fuerat multa perpessa a compluribus medicis, et erogaverat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat. Medicos, sive falsos intellige theologos, sive philosophos legumque doctores sæcularium, qui multa de virtutibus vitiisque subtilissime disputantes, utilia vivendi credendique instituta se mortalibus dare promittebant, seu certe ipsos spiritus immundos, qui velut hominibus consulendo, sese pro Deo colendos ingererant. Quibus certa in audiendis gentilitas quanto magis naturalis industriæ vires expenderat, tanto minus potuit ab iniquitatis suæ corde purgari. Sed hæc ubi populum Judæorum ægrotasse, verumque de cœlo cognovit adesse medicum, cœpit et ipsa languoris sui sperare pariter et inquirere remedium.

Cum audisset de Jesu, venit in turba retro, et tetigit vestimentum ejus. Dicebat enim: Quia si tetigero vestimentum ejus, salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis ejus. Venit, et Dominum tangit Ecclesia, cum ei per fidei veritatem appropinquat. Venit autem retro, sive juxta id quod ipse ait: Si quis mihi ministrat, me sequatur (Joan. xii). Et alibi præcipitur: Post Dominum Deum tuum ambulabis (IV Reg. xii). Sive quia præsentem in carne Dominum non videns, peractis jam sacramentis incarnationis illius, ad fidei et agnitionis ejus gratiam pervenit. Sicque dum participatione sacramentorum ejus salvari a peccatis meruit, quasi lacu vestimentorum ejus fontem sui sanguinis siccavit. Fons quippe sanguinis est origo peccati. Cujusque fons sanguinis est immunde primordium cogitationis, ex quo peccatum omne nascitur. Sed Dominus cum verbis evangelicis non solum opera et verba mala comescere, sed et cogitationum nequam radicem extirpare curavit, cum hæc utraque sacramentis evangelicis emundari donavit, quasi virtutem exsiccandi fontis obsceni suis vestimentis indidit.

Et statim Jesus cognoscens in semetipso virtutem quæ exierat de eo, conversus ad turbam aiebat: Quia tetigit vestimenta mea? Non ut ipse quis nesciat doceatur interrogat, sed ut virtus quam bene noverat, imo quam ipse dederat, in muliere declararetur, et declarata agnitaque virtute fidei, multi ad salutem perveniant.

Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, et dicis quis me tetigit? Quem turba passim comitans comprimit, una credula mulier Dominum tangit, quia qui diversis inordinate glomeratum (sic) hæresibus, sive perversis moribus gravatur, solo catholicæ Ecclesiæ fideliter corde veneratur. Nam sicut quidam videntes non vident, et audientes non audiunt, ita etiam tangentes non tangunt, qui non simplici, sed dubio, vel simulato, corde Christum tangunt. Unde cuidam amanti quidem, sed nondum plene credenti, dicit ipse: Noli me tangere, nondum enim ascendit ad Patrem meum (Joan. xi), aperte dicens quid sit ipsum veraciter tangere, Patri, scilicet, æquale credere.

Et circumspiciebat videre eam quæ hoc fecerat. Non obliviscentur filiorum suorum Dominus, nec in se spe-

rantes intueri desistit, sed omnes qui salvari merentur, suo dignos intuitu ac miseratione judicat. Iste autem pauper clamavit, et Dominus exaudivit eum (Psalm. xxxiii).

Mulier autem timens et tremens, sciens quod factum esset in se, venit et procidit ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ecce quo interrogatio Domini tendebat, ut, videlicet, confitente palam muliere veritatem suæ diutinæ infirmitatis, subitæ credulitatis, divinæ propitiationis, ac donatæ sibi sanationis, et ipsa certius confirmaretur in fide, et pluribus salutis et vitæ præberetur exemplum. Denique sequitur:

Ille autem dixit: Filia, fides tua te salvam fecit, vade in pace, et esto sana a plaga tua. Ideo filia, quia fides tua te salvam fecit. Nec dixit Fides tua te salvam faciura est, sed salvam fecit. In eo enim quod credidisti, jam salva facta es.

Adhuc eo loquente, veniunt ad archisynagogum dicentes: Quia filia tua mortua est, quid ultra vexas Magistrum? Sanata a profluvio sanguinis muliere, mox filia archisynagogi mortua nuntiat, quia dum Ecclesia a vitiorum labe munda, et ob fidei meritum filia est cognominata, continuo Synagoga perfidæ simul et invidiæ luctu soluta e-st. Perfidiæ quidem, quia in Christo credere noluit; invidiæ vero, quia Ecclesiam credere doluit. Scriptum namque est in Actibus apostolorum: Sequenti autem Sabbato pene universa civitas convenit audire verbum Domini. Videntes autem turbas Judæi, repleti sunt zelo, et contradicebant his quæ a Paulo dicebantur, maledicentes (Act. xiii). Et quod aiebant nuntii archisynagogi, Quid ultra vexas Magistrum? per eos hodieque dicitur quia adeo destitutum Synagoge statum vident, ut restaurari posse non credunt; ideoque pro resu-citatione illius supplican-lum esse non æstimant. Sed quæ impossibilia sunt apud homines, possibilitia sunt apud Deum (Marc. x); unde ap'e se sequitur:

Jesus autem verbo quod dicebatur audito, ait archisynagogo: Noli timere, tantummodo crede. Archisynagogus cœtus doctorum legis accipitur, de quo Dominus ait: Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei (Matth. xxiii). Qui si credere ipse voluerit, etiam subjecta ei Synagoga salva erit.

Et veniunt in domum archisynagogi, et vident tumultum, et stentes et ejulantes multum. Et lætentur, inquit, omnes qui sperant in te, in æternum exultabunt et inhabitabis in eis (Psalm. v). Quia vero Synagoga lætitiâ hanc dominicæ inhabitationis merito infidelitatis amisit, quasi inter stentes et ejulantes mortua jacet. Nec tamen superna pietas funditus eam interire patitur, quin potius circa finem sæculi reliquias ejus, secundum electionem gratiæ, salutis et vitæ restituet. Unde apte subjungitur:

Et ingressus ait illis: Qui turbamini, et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit. Hominibus mortua, qui suscitare nequiverant; Deo dormiebat, in cujus dispositione et anima recepta vivebat, et caro suscitanda quiescebat. Unde mos Christianus obtinuit ut mortui qui resurrecturi esse non dubitantur, dormientes vocentur, sicut Apostolus: Nolumus, inquit, vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini sicut et cæteri qui spem non habent (I Thes. iv). Sed et in parte allegoriæ cum anima quæ peccaverit ipsa moriatur (Ezech. xviii), tamen ea quam Dominus resuscitandam atque ad vitam æternam prævidit esse venturam, nobis quidem mortua fuisse, sed ei obdormivisse dici non incongrue potest.

Et irridebant eum. Ipse vero, ejectis omnibus, assumit patrem et matrem puellæ, etc. Quia verbum resuscitantis irridere, quam credere malebant, merito foras excluduntur, ut pote indigni qui potentiam resuscitantis ac resurgentis mysterium viderent. Item foras turba ejicitur, ut puella suscitetur, quia si non prius a secretioribus cordis expellitur importuna sæcularium multitudo curarum, anima quæ intrinsecus jacet mortua, non resurget. Nam dum se

per innumeras terrorem desideriorum cogitatione spargit, ad considerationem sui sese nullatenus colligit.

Et tenens manum puellæ, ait illi: Tabitha, cumi, quod est interpretatum: PUELLA, tibi dico, surge. Quærat diligens lector, quare verax evangelista dictum Saluatoris exponens, interposuerit de suo *Tibi dico*, cum in Syro sermone quem posuit, non plus sit dictum quam *Puella, surge*. Nisi forte propter exprimendam vim dominicæ iussionis, hoc agendum putavit, magis sensum loquentis, quam ipsa verba suis curans intimare lectoribus. Nam et familiare constat esse evangelistis atque apostolis, cum de Veteri Testamento testimonia assumunt, magis sensum propheticum ponere curare, quam verba. Tenens autem manum puellæ Dominus, suscitavit eam, quia nisi prius mundatæ fuerint manus Judæorum, quæ sanguine plenæ sunt, Synagoga eorum mortua non consurgit.

Et confestim surrexit puella, et ambulabat. Bene surrexit, et ambulabat. Quemcumque enim peccatis mortuum supernæ manus miserationis resuscitatura tetigerit, non solum a sordibus et veterno scelerum exurgere, sed et in bonis continuo proficere debet operibus, videlicet, juxta Psalmistam, ingrediens sine macula, et opera exercens justitiæ (*Psal. xiv*).

Et obstupuerunt stupore maximo. Et præcepit illis vehementer, ut nemo id sciret; et jussit dare illi manducare. Ad testimonium quidem veræ resuscitationis dari puellæ manducare præcepit, ne non veritas, sed phantasia quod apparebat ab incredulis putaretur. Sed etsi quis a spiritali morte surrexerit, cœlesti necesse est mox pane satiatur, et divini, scilicet, verbi et sacrosancti altaris particeps effectus. Nam, juxta moralem intellectum, tres illi mortui quos Salvator in corporibus suscitavit tria genera resurrectionis animarum significant. Siquidem nonnulli consensus malæ delectationi præbendo latente tantum cogitatione peccati sibi mortem consciscunt. Sed tales se vivificare significans Salvator, resuscitavit filiarum archisynagogi nondum foras elatum, sed in domo mortuum, quasi vitium secreto in corde tegentem. Alii non solum noxiæ delectationi consentiendo, sed et ipsum malum, quo delectantur exempla mortuum suum quasi extra portas efferunt. Et hos se si poeniteant resuscitare demonstrans, suscitavit juvenem filium viduæ extra portas civitatis elatum, et reddidit matri suæ, quia respicientem a peccati tenebris animam unitati restituit Ecclesiæ. Quidam vero non solum cogitando, vel faciendo, illicita, sed et ipsa peccandi consuetudine se quasi sepeliendo corrumpunt. Verum nec ad hos erigendos minor sit virtus et gratia Salvatoris, si tamen adsint cogitationes sollicitæ, quæ super eorum salute velut devotæ Christo sorores invigilent. Nam ad hoc intimandum resuscitavit Lazarum quatuor dies in monumento habitentem, et, sorore attestante, jam fetentem (*Joan. xi*), quia nimirum pessima noxiis actus solet lama commitari. Notandum autem quod quanto gravior animæ mors ingruerit, tanto acrius necesse est, ut resurgere mereatur, poenitentis fervor insistat. Nam leviores et quotidiani erratus levioris poenitentia possunt remedio curari. Quod occulte volens ostendere Dominus jacentem in conclavi mortuum, facillima ac brevissima voce resuscitavit dicens: *Puella, surge*. Quam etiam ob facilitatem re-uscitanti jam mortuam fuisse negaverat. Delatum autem foras juvenem mortuum, plurius, ut reviviscere debeat, dietis corroborat, cum ait: *Juvenis, tibi dico, surge*. Quatriduanus vero mortuus, ut longa præmentis sepulcri clausura evadere posset, fremuit spiritu Jesus, turbavit seipsum, lacrymas ludit, rursum fremuit, ac magna voce clamavit: *Lazarus, veni foras*. Et sic tandem qui erat desperatus, discusso tenebrarum pondere, vitæ lucie redditur. Sed et hoc notandum, quod quia publica nova publico eget remedio, levia

A autem peccata leviori et secreta queunt poenitentia deleri, puella in domo jacens paucis arbitris exurgit, ei demque vehementer ut remini id manifestent præcipitur. Juvenis extra portam, turba multa comitante atque intente, suscitatur: Lazarus de monumento vocatus in tantum populis immotuit, ut ob eorum qui videre testimonium plurimæ Domino turbæ cum palmis occurrerent, et multi propter illum abirent ex Judæis, et crederent in Jesum. Quartum vero mortuum nuntiante discipulo Dominus audivit; sed quia pro ejus excitatione præcærentur vivi defuerant: *Dimitte*, inquit, *ut mortui sepeliant mortuos suos* (*Math. viii*), id est, malos noxiis laudibus gravent, et quia non adest justus qui corripiat in misericordia, oleum peccatoris impinguet caput eorum (*Psal. cxl*).

HOMILIA XXI.

IN SEPTEMBRIS FERIA QUARTA QUATUOR TEMPORUM.

B MARC. IX, MATH. XVII, LUC. IX. *In illo tempore, respondens unus de turba dixit ad Jesum: Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum, etc.*

Narratur in præcedenti sancti hujus Evangelii capitulo quia, veniens ad discipulos suos, Dominus vidit turbam multam circa eos, et Scribas conquiritos cum illis. Et confestim omnis populus videns eum stupefactus est, et expaverunt, et occurrentes salutabant eum. Notanda est in omnibus locis distantia mentis Scribarum et turbæ. Erat autem cum discipulis turba, erant et Scribæ, sed, adveniente Domino, mox omnis turba stupefacta expavit, eumque salutans occurrit: Scribæ nihil devotionis, fidei, humilitatis et reverentiæ ei exhibuisse narratur. Quid autem cum discipulis Domini turbæ sive Scribæ conquiritos, Evangelista non dicit. Potest vero, ni fallor, apte intelligi de hoc quæstionem fuisse motam, quare ipsi cum essent discipuli Salvatoris, salvare dæmoniacum, qui in medio erat positus, non possent, quod ex sequentibus Evangelii verbis potest conjici, dum dicitur:

Et interrogavit eos: Quid inter vos conquiritis? Et respondens unus de turba dixit: Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum, qui ubicunque eum apprehenderit, allidit eum, et spumat et stridet dentibus et arescit. Et dixi discipulis tuis ut ejicerent illum, et non poterant. Notandum autem quod semper loca rebus congruunt. In monte Dominus orat, transformatur, discipulis arcana suæ majestatis aperit; in inferiora descendens turbæ occursum excipitur, miserorum fletu pulsatur; sursum discipulis mysteria regni reserat, deorsum turbis peccata infidelitatis exprobrat; sursum Patris vocem iis qui sequi se poterant pauidi, deorsum spiritus malos ab his qui vexabantur expellit. Qui etiam nunc pro qualitate meritum alius ascendere, aliis vero non desinit descendere. Nam carnales adhuc et incipientes, quasi ima petens confortat, docet, castigat; perfectos autem, quorum conversatio in cœlis est, sublimius extolendo glorificat, liberius de æternis in-truit, et sæpe quæ a turbis ne audiri qui em valent docet. Dæmoniacum autem hunc quem descendens de monte Dominus sanavit, Marcus quidem surdum mutumque, Matthæus vero lunaticum fuisse commemorat (*Math. xvii*). Significat autem eos de quibus scriptum est: *Stultus ut luna mutatur* (*Eccli. xxvii*). Qui nunquam in eodem statu permanentes, nunc ad hæc, nunc ad illa, vitia mutati, crescent atque decrescunt. Qui multi sunt non confitendo fidem, surdi, nec ipsum aliquatenus veritatis audiendo sermonem. Spumant autem, cum stultitia turbescunt. Stultorum namque et languentium atque hebetum est spumas salivarum ex ore dimittere. Strident dentibus, cum iracundiæ furore flammescunt. Arescit cum otio torpente languescunt, et nulla virtutis industria confortati, euciviter vivunt. Quod autem ait: *Et dixi discipulis tuis*

ut eijcerent illum et non potuerunt, latenter apostolos A accusat, cum impossibilitas curandi interdum non ad imbecillitatem curantium, sed ad eorum qui curandi sunt, fidem referatur, dicente Domino: *Fiat tibi secundum fidem tuam* (Math. 13).

Qui respondens eis, dixit: *O generatio incredula, quoadm apud vos ero? quandiu vos patiar?* Non quoadm tædio superatus sit mansuetus ac mitis, qui non aperuit sicut agnus coram tendente os suum (Isai. 53), nec in verba furoris erupit; sed quo in similitudinem medici, si ægrotum videat contra sua præcepta se gerere, dicat: Usquequo accedam domum tuam? quousque artis meæ perdam industriam, me aliud jubente te, et te aliud perpetrante? In tantum autem non est iratus homini, sed vitio, et per unum hominem Judæos arguit infidelitatis, ut statim intulerit:

Afferre illum ad me. Et atulerunt, inquit, eum. Et cum vidisset illum, statim spiritus conturbavit eum, et etisus in terram volutabatur spumans. Alatum Domino puerum spiritus conturbat et elidit, quia sæpe dum converti ad Dominum post peccata conamur, majoribus novisque antiqui hostis pulsamur insidiis. Quod ob id utique callidus facit adversarius, ut vel odium virtutis incutiat, vel expulsionis suæ vindicet injuriam. Hinc est enim (ut de specie transeamus ad genus) quod Ecclesiæ sanctæ primordiis tot gravissima infereret certamina persecutionum, quot suo regno dolebat subito animarum illata fuisse dispendia.

Et interrogavit patrem ejus: Quantum temporis est, ex quo hoc ei accidit? At ille ait: Ab infantia, et frequenter eum et in ignem et in aquas misit, ut eum perderet. Erubescat Julianus, qui dicere audeat omnes homines absque ulla peccati contagione nasci in carne tanquam innocentes per omnia, tanquam fuit Adam quando creatus est. Quid enim habuit iste puer, ut ab infantia dæmonio vexaretur acerbissimo, si non illo originalis peccati vinculo tenebatur, quem constat nullum adhuc proprium potuisse habere peccatum? Confiteatur catholicus, quia nemo immunis a noxa prima prævaricationis nascitur, et invocet gratiam Dei, qua liberetur de corpore mortis per Jesum Christum Dominum nostrum. Intellegat scriba doctus in regno cælorum, in hoc dæmoniaco a Domino curato salvationem omnium fidelium esse designatam, qui originalis culpæ reatu veniunt in mundum, nec nisi unius Redemptoris Jesu Christi fide sunt et gratia salvandi. Quod autem dictum est, frequenter eum et in ignem et in aquas misit, maxima humanæ vecordie facinora designat. Ignis namque ardor ad fervorem iracundiæ referendus est, aqua ad voluptates carnis, quæ dissolvere mentem per delicias solent. Vel certe in ignem fertur dæmoniacus quo adulterantium corda succensa sunt, et in aquas quæ solent extinguere charitatem.

Sed si quid potes, adjuva nos, misertus nostri. Jesus autem ait illi: Si potes credere, omnia possibilia credenti. Aptum Dominus responsum reddidit petenti. Ipse enim ait: *Si quid potest, adjuva nos.* Et Dominus: *Si potestis, inquit, credere possum vos misertus adjuvare, quia fides non ficta omnia quæ salubriter petit impetrare meretur.* Cui contra leprosus, qui fideliter clamabat: *Domine, si vis, potes me mundare, congruiter suæ fidei accepit responsum: Volo, mundare* (Math. 8).

Et continuo exclamans pater pueri, cum lacrymis aiebat: Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam. Nemo repente summus, sed in bona conversatione a minimis quisque inchoat, ut ad magna perveniat. Alia namque sunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud profectio. Si enim et in ipsa fides ad perfectionem suam non quibusdam gradibus duceretur, iste interrogatus an crederet non responderet: *Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam.* Si enim credebat, cur incredulitatem dicebat? Si vero incredulitatem habere se noverat, quomodo credebat? Sed quia per occultam inspirationem gratiæ meritum suorum gradibus fides crescit, uno eodemque tempore is qui

noctum perfecte crediderat, simul et credebat et incredulus erat.

Et cum videret Jesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immundo, dicens illi: Surde et mute spiritus, ego tibi præcipio, exi ab eo, et amplius ne introeas in eum. Commatio Domini divini est virtus imperii. Non autem puerio qui vim patiebatur, sed dæmoni qui inferebat comminatus est. Quia qui peccatam emendare desiderat, vitium utique increpando et execrando debet exterminare, sed hominem amando refovere. Bene autem Dominus, qui spiritum immundum pellit ab homine, simul ne amplius in eum ingrediatur imperat. Quia ille veraciter a dæmoniaca dominatione liberatur, qui ad peccata a quibus semel penitendo mundatus est, vitat male vivendo reverti.

Exclamans, et multum discernens eum, exiit ab eo. Exiturus ab homine spiritus immundus discernit eum, ac furenti clamore terruit intuentes. Quia plerumque diabolus dum de corde expellitur, acriores in eo tentationes generat, quam prius excitaverat quando hoc quietus possidebat.

Et factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent quia mortuus est. Jesus autem tenens manum ejus elevavit illum, et surrexit. Quem hostis impius jam fugere compulsus stravit, ac mortuo similem reddidit, hunc pius Salvator miti suæ dexteræ tactu levavit. Qui sicut verum se esse Deum potentia salvandi docuit, ita etiam veram se habuisse carnis naturam more tactus humani declaravit. Negat namque Manichæus insanus veraciter eum carne indutum fuisse, sed ipse cum tot languentes suo tactu erexit, mundavit, illuminavit, hæresim illius et antequam nata esset damnavit.

Et cum introisset in domum, discipuli ejus secreto interrogabant eum: Quare nos non potuimus eijcere eum? Et dixit illis: Hoc genus dæmoniarum in nullo potest exire, nisi in oratione et jejunio. Dum docet apostolos quomodo dæmon nequissimus debeat expelli, omnes instituit ad vitium, ut, scilicet, noverimus gravissima quæque vel immundorum spirituum vel hominum tentamenta jejuniis et orationibus esse superanda, iram quoque Domini, cum in ultionem nostrorum scelerum fuerit accensa, hoc remedio singulari posse placari. Jejuniium autem generale est non solum ab escis, sed a cunctis illecebris abstinere carnalibus; imo ab omnibus vitiorum continere passionibus. Sic et oratio generalis non in verbis solum est quibus divinam clementiam invocamus, verum etiam in omnibus quæ in obsequium nostri conditoris fidei devotione gerimus, teste Apostolo, qui ait: *Semper gaudentes, sine intermissione orate* (1 Thess. 5). Quomodo enim quis omnibus horis atque momentis sine intermissione Deum potest invocare sermonibus? Sed tunc sine intermissione oramus, cum ea solum opera gerimus, quæ nos pietati nostri commendat auctoris. Quo nimirum jejunio, et qua oratione, juvante Domino, cunctas antiqui hostis debellabimus ac propulsabimus insidias.

HOMILIA XXII.

IN FERIA SEXTA QUATUOR TEMPORUM.

LUC. XVIII. *In illo tempore, dicebat Jesus parabolam hanc ad discipulos suos: Index quidam erat in quadam civitate, qui Deum non timebat, et hominem non reverebatur. Vidua autem quædam erat in civitate illa, et veniebat ad eum dicens: Vincula me de adversario meo, et nolebat per multum tempus. Post hæc autem dixit intra se: Et si Deum non timeo, nec hominem revereo, tamen quia molestum est mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens suggillet me, etc.*

Parabolas Dominus aut secundum similitudinem aliquam ponit, sicut de homine qui habebat duos filios, majorem in agro sibi propinquante, minorem autem in longinquo luxuriantem (Luc. 15). Aut ex

ipsa dissimilitudine aliquod probat, veluti est illud: *Quod si fenum agri quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic v. sicut, quanto magis vos modicæ fidei (Matth. vi; Luc. xii)?* Itaque illud superius genus his verbis adungi potest, *Sicut illud, ita et illud.* Hoc autem posterius, his verbis: *Si illud, quanto magis illud? Aut si illud, quanto minus illud?* Sed alicubi ob- cure, alicubi aperte ista ponuntur. Hic ergo iniquus iudex non ex similitudine adhibitus est. Non enim illo modo ille iniustus iudex personam Dei at- legorice sustinet, sed tamen quantum Deus, qui bonus et iustus, curet deprecantes se, huic conjici Dominus voluit, quod nec iniustus homo eos qui illum assiduis precibus tendunt, vel propter lædium devitandum potest contemnere. Nam hoc est quod ait: *Ne veniens suggillet me.* Ipsa vero vidua potest habere similitudinem Ecclesiæ, quod desolata videtur donec veniat Dominus, qui tamen in secreto etiam nunc curam ejus gerit.

Ait autem Dominus: Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, et patientiam habebit in illis. Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum. Si quem movet cur electi Dei se vindicari deprecantur, quod etiam in Apocalypsi Joannis de martyribus dicitur (Apoc. vi), cum apertissime monentur, ut pro nostris inimicis et persecutoribus oremus (Matth. v, vi; Luc. vi), intelligendum est eam vindictam esse justorum, ut omnes mali pereant. Pereunt autem duobus modis, aut conversione ad justitiam, aut amissa per supplicium potestate, qua nunc adversus bonos, quandiu hoc ipsum bonis expedit vel temporaliter aliquid valent. Quem finem justi cum venire desiderant, quamvis pro inimicis suis orent, tamen non absurde vindictam desiderare dicuntur.

Verumtamen Filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra? Quamvis omnipotens Conditor semper electos suos ad se clamantes sit vindicare paratus, in die tamen iudicii quod tremens est corde retinendum, cum idem Conditor in forma Filii hominis apparuerit, tanta est raritas electorum, ut non tam ob clamorem fidelium injuste damnatorum, quam ob eorum torporem juste damnatorum totus jam mundi sit a celeranda ruina. Quod autem Dominus quasi dubitative dicit: *Putas inveniet fidem?* non dubitat, sed arguit. Verbo quippe dubitationis increpatur infidelitas, non opinatur divinitas. Nam et nos aliquando de rebus quas certas habemus, increpative verbum dubitationis ponimus, cum corde non dubitemus. Velut si indigneris servo tuo, et dicas: *Contemnis me, considera, forsitan Dominus tuus sum.* Et Apostolus ad quosdam contemptores suos: *Puto autem, inquit, quod et ego spiritum Dei habeo (I Cor. vii).* Qui dicit *puto*, dubitare videtur; sed ille increpabat, non dubitabat. Ita ergo et Dominus scit quidem omnia, per quem facta sunt omnia, et tamen dubitando increpit infidelium corda.

IIOMILIA XXIII.

IN SEPTEMBRI SABBATO QUATUOR TEMPORUM.

LUC. XIII, MATTH. XXI, MARC. XI. *In illo tempore, dicebat Jesus turbis similitudinem hanc: Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea sua, et venit quærens fructum in illa, et non invenit, etc.*

Potest quidem hæc arbor ficu generis humani designare naturam, quæ bene plantata, hoc est, ad auctoris sui similitudinem creata est. Sed Deo quærente per triennium fructum dare negavit, quia ante legem, sub lege, sub gratia obedire desepxit. Verum si ad superiora respexeris, animadvertes eam etsi generaliter omnium, specialiter tamen Synagogæ typum portare. Nam cum præmissa illa terribili tremendaque sententia: *Si non penitentiam egeritis, omnes simul peribitis (Luc. xiii)*, mox de infecunda atque eradicanda arbore parabolam subjungit, apertissime docet

eis quibus loquebatur instar infructuosæ ficu, si non penituerint, esse succidendos. *Vinea ergo Domini Sabnoth, domus Israel est (Isai. v)*, ut Isaiæ cantico docemur; Synagoga autem in eadem domo condita, si est arbor in vinea. Sed qui vineam suam permisit a viatoribus deripi, hic etiam sicum jussit excidi.

Et venit quærens fructum in illa, et non invenit. Ipse qui Synagogam per Moysen instituit, Dominus in carne natus apparuit, et crebrius in Synagoga docens, fructum fidei quæsit, sed in Pharisæorum mento non invenit.

Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, et non invenio. Per cultorem vineæ apostolorum doctorumque ordo exprimitur, quorum precibus ac monitis assidua plebi Dei cura suggeritur. His etenim Dominus sæpissime de infructuosa Judæorum gente querebatur, quod per tres annos suæ visitationis, hoc est, in legalibus edictis, in propheticiis contestationibus, et in ipsa coruscantis Evangelii gratia negligens exstiterit.

Succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat? Non ab apostolis, sed a Romanis gens Judæa succisa, et a terra repromissionis ejecta est. Sed *succide, inquit, illam*, successionis ei venturæ cladem penitentiam suadendo proponere. Quæ justo iudicio terram cum regno perdidit, pro cuius amore cæli cives persequi, ipsumque cæli et terræ regem occidere non metuit, dicens per suos pontifices et pharisæos: *Si dimittimus eum, sic omnes credent in eum, et venient Romani, et tollent nostrum et locum et gentem (Joan. xi).* Potest etiam per terram sterili ficu occupatam Judaicæ plebis turba figurari, quæ noxia præpositorum umbra ne veritatis lumen recipere posset pressa, et ne supernæ dilectionis sole calefieret, exemplo est eorum pravitatis impedita, iuxta quod eisdem alibi Salvator: *Væ, inquit, vobis, Scribæ et Pharisæi hypocritæ, qui clauditis regnum cælorum ante homines. Vos enim non intratis, nec introeuntes nisi intrare (Matth. xxiii).*

At ille respondens, dixit illi: Domine, dimitte illam et hoc anno usque dum fodiam circa illam. Vox apostolorum est, qui post passionem Domini pro Judæis summo opere precabantur, ne ab impænitentibus dominicæ crucis ultio peteretur. *Usque dum fodiam, inquit, circa illam*, id est, radicem infructuosæ mentis ligone bis acutæ invectionis humilem, et præsentium, videlicet, pressurarum, et horrorem perpetuæ damnationis incutiens. Omnis quippe fossa in imo est. Et mirum increpatio dum mentem sibi demonstrat, humiliat.

Et mittam stercora. Id est, malorum, quæ fecit abominatorem ad animum reducam, et compunctionis gratiam, quasi de putredine stercoris exsuscitem.

Et si quidem fecerit fructum; sin autem, in futurum succides eam. Cum diceret: *Et si quidem fecerit fructum*, non subjunxit aliquid, sed suspendit sententiam; cum vero adderet: *Sin autem*, continuo iudicium venturæ damnationis adnexuit dicens: *In futurum succides eam, quia, videlicet, multo proclivorem ad negandum, quam ad confitendum Deum Synagogam videbat.* Unde et alibi rebus eandem figuram, quam hic verbis agens, infecundam sicum æternæ sterilitatis maledictione damnavit, ostendens, videlicet, eam etsi fodiant apostoli corripiendo, etsi stercus advehant peccata improperando, nulla tamen penitentis fruge cumulandam, sed districtæ bipennis severitatis tollendam (Matth. xxi; Marc. xi).

Erat autem docens in synagoga eorum Sabbatis. Et ecce mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo. Dicta de ficu parabola, Dominus in synagoga docuisse narratur, ut, videlicet, intimetur non alio parabolam tendere, sed hoc esse fructum in ficulnea quærente, et non invenire, verbum Synagogæ commodare, nec recipi. Quam tamen ne totam funditus ob culpam sterilitatis extirpandam putares, sed reliquias per electionem gratiæ scires esse sal-

vandas, mox ibidem Ecclesiæ primitivæ sanatio sub incurvæ mulieris specie subsequitur quæ bene decem et octo annis fuit curvata, qui numerus ternario sexies ducto perficitur, quia, videlicet, eam quæ in testimonio legis, in vaticinio prophetiæ, et in revelatione gratiæ, per infirma opera langueret, ostendit. Senarius enim numerus, in quo mundi est creatura perfecta, operum perfectionem significat. Tria vero sunt, ut dixi, tempora Dominicæ visitationis, in quibus Judæa, quia terrena magis quam cælestia novebat operari, quasi decem et octo annis a suæ mentis erat recte indine curvata.

Et erat inclinata, nec omnino poterat sursum respirare. Quia terrena sapiens, infirma requirens, cælestia cogitare nondum sciebat, audiens per prophetam: *Si volueritis et audieritis me, bona terræ manducabitis (Isai. 1).* Cui contra membrum Ecclesiæ dicit Apostolus: *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram (Co'oss. 3).*

Quam cum vidisset Jesus, vocavit ad se, et ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, et confestim erecta est, et glorificabat Deum. Vidit prædestinatio per gratiam, vocavit illustrando per doctrinam, imposuit manus spiritualibus donis adjuvando, erexit ad glorificandum Deum, in operibus bonis usque in finem firmam provehendo. Quos, inquit, prædestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et justificavit; quos autem justificavit, illis et magnificavit.

Respondens autem archisynagogus, indignans quia Sabbato cura set Jesus, dicebat turbæ: *Sex dies sunt in quibus oportet operari, in his ergo venite et curamini, et non in die Sabbati (Exod. xxv).* Sabbato curavit Jesus, ostendens jam esse tempus ut secundum prophetiam Cantici canticorum aspiraret dies, et removerentur umbræ (Cant. 11). Sed nesciebat archisynagogus, vel hoc vel illud multo excellentius sacramentum, quod Sabbato curando Dominus intimabat, quia, scilicet, post sex sæculi hujus ætates perpetua vitæ immortalis erat gaudia daturus. In cuius figuram Moses Sabbato non a bona, sed a servili, hoc est, noxia præcepti actione feriandum: illud unique tempus præfigurans, quo secularia nostra opera, non autem religiosa, hoc est, Deum laudandi acta cessarent. Fallitur ergo et fallit archisynagogus, quia lex in Sabbato non hominem curare, sed onera ferre, hoc est, peccatis gravari prohibuit.

Respondens autem ad illum Dominus, dixit: *Hypocrite, unusquisque vestrum Sabbato non solvit bovem aut asinum a præsepio, et ducit ad aquam?* Infidelitatis quidem arguit principes Synagoge, et merito hypocritarum, id est, simulatorum nomine notat, quos cum magistri plebium videri appeterent, hominis sanationem pecoris curæ postponere non puderet. Sed altiori sensu bovis et asini vocabulo Judæum Græcumque significat. De quorum vocatione scriptum est: *Bos cognovit possessorem suum, et asinus præsepium Domini sui (Isai. 1).* Qui uterque peccati vinculis absolutus, sitim æstiumque mundi hujus dominici fontis hanstu deposuit.

Hanc autem filiam Abraham, quam alligavit Satanæ ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo istius die Sabbati? Filia Abraham est anima quæque fidelis, filia Abraham Ecclesia de utroque populo ad fidei unitatem collecta, quæ tempore legis et dominicæ resurrectionis impleto per gratiam Spiritus sancti septiformem vincula longæ captivitatis erupit. Nam et hoc modo fortasse mysterium Sabbati decemque et octo annorum potest non inconvenienter intelligi. Idem est ergo mystice bovem vel asinum solutus a præsepio potum agi, quod est filiam Abraham a vinculo noxiæ inclinationis erigi, Ecclesiam, videlicet, ex Judæis gentibusque congregatam, laqueis peccatorum per aquam baptismatis absolvi, atque ad cælestia speranda sublimari. Notandum sane quod infandissima hæresis ex eo quod Dominus ait mulierem alligatam a Satana, conatur astruere corpus hu-

manorum vitia non ad Deum auctorem, sed potius ad diabolum pertinere, quasi diabolus cum habeat semper cupiditatem nocendi, nocere cuiquam possit, nisi ab Omnipotente acceperit potestatem. Nam quid aliud non solum in libro beati Job, quem memorata hæresis cum cæteris veteris instrumenti libris, et cum ipso Deo qui dedit, quasi maligno mundo principe vesanus exsufflat, sed etiam in Evangelio declarat, ubi dæmonia nec in potens irent, nisi hoc illis ipse concederet (Marc. v), sicut et supra docuimus.

Et cum hæc diceret, erubescerant omnes adversarii ejus, et omnis populus gaudebat in universis quæ gloriose fiebant ab eo. Qui de dictis Salvatoris erubescunt, siculicæ sterili se jure comparandos ostendunt. Qui gaudent de miraculis ejus, ad filiam Abraham Deum de sua erectione glorificantem, hoc est, ad Ecclesiam fidei pietate se pertinere declarant.

HOMILIA XXIV.

IN DOMINICA PRIMA ADVENTUS.

LUC. XIV, MATTH. XXI, MARC. XI. *In illo tempore, cum appropinquasset Jesus ad Bethphage et Bethaniam, ad montem qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos, dicens: Ite in castellum quod contra vos est, in quod introentes invenietis pullum asinæ alligatum, cui nemo unquam hominum sedit, solvite illum, et adducite. Et si quis vos interrogaverit, quare solvitis, sic dicetis ei: Quia Dominus operam ejus desiderat, etc.*

Bethphage erat viculus sacerdotum in monte Oliveti: Bethania quoque villula sive civitas in latere montis ejusdem, quasi stadiis quindecim ab Hierosalem, sicut Joannes evangelista manifestat, ubi Lazarus est suscitatus a mortuis, cuius et monumentum Ecclesia nunc ibidem constructa demonstrat. Bethphage autem domus buccæ, Bethania domus obedientiæ, dicitur. Quas Hierosolyma venturus Salvator presentis suæ dignatione sublimavit, quia multos ante passionem suam docendo, donis piæ confessionis et obedientiæ spiritualis implevit. Quæ pulchre civitates in monte Oliveti positæ referuntur, hoc est, in ipso Domino, qui nos unctione spiritualium charismatum, et scientiæ pietatisque luce refovet. Unde cum alibi diceret: *Non potest civitas abscondi supra montem posita, continuo subiecit: Neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio (Matth. v: Luc. xi).* Quia idem mons Oliveti, id est, summus spiritualium distributor gratiarum, qui civitatem suam ut emineat exaltat, hanc quoque oleo exultationis, ut lucere possit, inflammat. Et quia idem lumen sub modio poni noluit, misit discipulos in castellum quod contra eos erat, id est, doctores qui indocta ac barbara totius orbis littora, quasi contra positi castelli mœnia evangelizandum penetrarent, destinare curavit. Recte autem duo mittuntur, propter scientiam veritatis et munditiam operis, seu propter geminæ dilectionis, Dei videlicet et proximi sacramentum, toto orbe prædicandum.

In quod introentes invenietis pullum asinæ alligatum, cui nemo unquam hominum sedit: solvite illum, et adducite. Et si quis vos interrogaverit, quare solvitis, sic dicetis ei: Quia Dominus operam ejus desiderat. Introentes mundum prædicatores invenerunt populum nationum perlidæ vinculis irretitum. Funiculis enim peccatorum suorum unusquisque constructus erat, nec solum nationum, sed et Judæorum, omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei (Rom. 3). Unde bene apud Matthæum asina quoque cum pullo alligata reperitur. Asina quippe, quæ subjugalis fuit, et edomita jugum legis traxerat, synagogam significat; pullus asinæ lascivus et liber, populum nationum demonstrat, cui nemo unquam hominum insedit, id est, novo rationalium doctorum trepidum correptionis, quo vel lingua a malo cohibere, vel in arctam vitæ viam ire cogetur; nemo indumenta salutis, quibus spiritualiter caeliq

ret, utilia suadendo contulerat. Sederet namque illi homo, si qui, ratione utens, ejus stulta deprimendo corrigeret. Unde non immerito possunt duo discipuli ad exhibendam Domino animalia destinati, juxta parabollæ superioris exemplum, duo prædicatorum ordines, unus in gentes, alter in circumcisionem directus intelligi. Et notandum, quod tres evangelistæ, qui Græco sermone scripsere, pullum tantummodo commemorant; Matthæus vero solus, qui Hebræis Hebræoque suum evangelium descripsit eloquio, asinam quoque solutam et Domino refert adductam, ut ejusdem etiam gentis Hebrææ, si pœnituerit, non desperandam monstret esse salutem. *Solvite*, inquit, *et adducite* (Matth. xxi). *Quæcunque enim solveritis super terram, erunt soluta et in cælis* (Joan. xx).

Abierunt autem qui missi erant, et invenerunt, sicut dixit illis, stantem pullum. Marcus scribit pullum ante januam foris in bivio inventum. Janua autem ipse est qui ait: *Ego sum janua ovium, per me si quis introierit, salvabitur; et ingredietur et egredietur, et pascua inveniet* (Joan. x). Quibus vitæ pascuis iste pullus, id est, populus gentium carebat, quando adhuc extra hanc januam in bivio ligatus stabat. Et recte in bivio, quia non unam certus vitæ, fideique vitam tenebat, sed plures dubiosque sectarum calles sequebatur erroneus, de quibus apte subjungitur:

Solvitibus autem illis pullum, dixerunt domini ejus ad illos: Qui solvitis pullum? Multos quippe habebat dominos, qui non uno dogmati et superstitioni deditus, sed pro libitu immundorum spirituum ad varios diversosque miser, raptabatur errores, ad simulacra multa prout ducebatur incedens (I Cor. xii). Denique vernacula quadam Scripturæ consuetudine commune e-se dicitur, quod immundum est, sicut et ad Petrum vox de cælo dicit: *Quod Deus mundavit, tu commune ne dixeris* (Act. x). Quia qui sanctus est, solius Dei est, et cum nullo ei communis est; qui autem peccator est et immundus, multorum est. Multi enim demones possident eum, et ideo communis appellatur.

At illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet, et duxerunt illum ad Jesum. Qui solvendo nullo contradixerant, audito Domini nomine quiescunt, quia magistri errorum, qui venientibus ad salutem gentium doctoribus obsistebant, eatenus suas tenebras defendere, donec miraculis attestantibus veri possessoris ac Domini virtus emicuit. At postquam fidei dominicæ potestas apparuit, cedentibus passim adversariorum querelis, liber credentium cœtus, qui Deum corde portet, adducitur.

Et jactantes vestimenta sua supra pullum, imposuerunt Jesum. Vestimenta apostolorum, vel doctrina virtutum, vel edisseritio Scripturarum, vel certe ecclesiasticorum dogmatum varietates intelligi possunt, quibus illi corda hominum ante nuda et frigida, quo Christo sessore digna flant, operiunt.

Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via. Portante Dominum asino, discipuli vestimenta in via sternunt. Quia proprii se corporis exeuntes amictu, viam simplicioribus Dei famulis suo sanguine parant, ut, videlicet, inoffenso gressu mentis Hierosolyma, quo Jesus ducit, incedant. Jesus enim asello insidens Hierusalem tendit, quando vel uniuscujusque fidelis animam regens, videlicet, jumentum suum ad pacis intimæ visionem ducit; vel etiam cum sanctæ Ecclesiæ universaliter præsidet, canque in supernæ pacis desiderium accendit. Quia vero juxta alios evangelistas non discipuli tantum, sed et plurimi de turba sternebant vestimenta sua in via, possunt per eos etiam hi designari qui, exempla martyrum seculi, corpora sua per abstinentiam edomant, ut Domino iter ad mentem parent, vel exempla bona sequentibus præbent.

Et cum appropinquaret jam ad descensum montis Oliveti, cœperunt omnes turbæ descendentium gaudentes laudare Deum voce magna. Descendente de monte

Olivarum Domino, gaudentes laudantesque turbæ simul et ipsæ descendunt. Quia humiliato sua sponte misericordiæ auctore, necesse est eos qui misericordia plurimum indigent, humilitatis ejus vestigia quantum prævalent imitari. Necesse est, inquam, nos intuentes quomodo Jesus de monte Oliveti descendit, id est, cum in forma Deiisset humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (Philip. ii), humiliemur et ipsi sub potenti manu ejus, ut exaltari mereamur in tempore visitationis.

Super omnibus quas viderant virtutibus dicentes: Benedictus qui venit Rex in nomine Domini. Multas quidem virtutes Domini viderant, sed maxime Lazari resuscitationem, quæ nuper facta erat, stupebant: testimonium perhibente turba, quæ erat cum eo, quando illum vocavit de monumento et suscitavit a mortuis (Joan. xii). Nam et propterea obviam venit ei turba quia audierunt eum fecisse hæc signum. Notandum est enim non nunc primum venientem de Galilæa Salvatore, id est, ante quinque dies Paschæ Hierusalem adisse, sed anno præterito mense septimo illic ad diem festum Scenopægiæ venisse, sicut Joannes memorat, et exinde sex mensibus continuis, hoc est, usque ad diem Paschæ quo passus est, modo Hierosolymis signa fecisse, et docuisse, modo montem Olivarum ascendisse, modo Judæa expulsus trans Jordanem abisse, modo in civitate deserti, quæ dicitur Effrem, mansisse cum discipulis, nunquam tamen id temporis Galilæam fuisse reversum (Joan. viii, x, xi). Super omnibus ergo, quas eum tanto tempore fecisse viderant, virtutibus, turbæ Deum laudant, dicentes:

Benedictus qui venit Rex in nomine Domini, pax in cælo et gloria in excelsis. Benedictus autem qui venit Rex in nomine Domini, sic potius accipiendum est, ut in nomine Domini, in nomine Dei Patris intelligatur: quamvis possit intelligi etiam in nomine suo quia et ipse Dominus est. Unde alibi scriptum est: *Pluit Dominus a Domino* (Gen. xix). Sed verba ejus melius nostrum dirigunt intellectum qui ait: *Ego veni in nomine Patris mei, et non suscepistis me: alius venit in nomine suo, hunc suscipietis* (Joan. v). Humilitatis enim magister est Christus, qui humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem (Philip. ii). Non itaque amittit divinitatem, quando nos docet humilitatem. Non autem Rex Israel Christus ad exigendum tributum, vel ferro exercitum armandum, hostesque visibiliter debellandos, sed Rex Israel quod mentes regat, quod in æternum consulat, quod in regnum cœlorum credentes, sperantes, amanteque perducat. Dei ergo Filius æqualis Patri, Verbum per quod facta sunt omnia. Quod rex esse voluit Israel, dignatio est, non promotio, miserationis indicium est, non potestatis augmentum. Qui enim appellatus est in terra Rex Judæorum, in cælis est Dominus angelorum. Verum quia Christus in carne totius mundi propitiatio, et hominum videlicet et angelorum, illuxit, pulchre sibi invicem in ejus laude dispensationis cœlestia simul et terrena concinunt. Quo enim nascente cœlestium virtutum agmina Deum laudantia decantant: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus*, eo de mundi principe triumphaturo, moxque se cælis reddituro, mortales vicem laudis reponunt. Pax in cælo, et gloria in excelsis.

HOMILIA XXV.

IN DOMINICA SECUNDA IN ADVENTU DOMINI.

LUC. XXI, MATTH. XXIV, MARC. XIII. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris et fluctuum, etc.*

Sicut Dominus in sequentibus intimat, apparente universali judicio cœlum et terra transibunt, et sicut in Joannis Apocalypsi legimus, mare jam non erit (Apoc. xxi), merito eodem incumbente judicio, sonitus maris et fluctuum confunditur, terrarum orbis præ-

mentibus se invicem horrore inficitur, maxima cœli luminaria percussis horrore novo radiis turbatam faciem velant. Et quomodo impulsæ ad casum arbores fragoris motusque sui præmittere solent indicia, sic termino appropriante quasi paventia nutant ac tremunt elementa. Ergo quod ait Matthæus: *Sol obscurabitur, et luna non dabit lumen suum, et stellæ cadent de cœlo* (Matth. xxiv), ipsam judicii præsentiam significat, quando, apparente veræ gloria lucis, omnia mundi lumina tenebris umbrisque comparantur. Quod vero dicit Lucas: *Erunt signa in sole, et luna et stellis, præcursores vicini ejusdem judicii quasi nuntios indicat. E quibus est illud prophetæ: Sol vertetur in tenebras, et luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus et manifestus* (Joel. ii). Item quod Lucas ait: *Et in terris pressura gentium* (Act. ii), ipsum esse ror quod Antichristi tempora describens Matthæus dicit: *Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet* (Matth. xxiv). Quod autem Lucas subjungit præ confusionis sonitus maris et fluctuum, præco est illius quod inter cætera mutabilia sæculi, Joannes mare habiturum conspexit (Apoc. viii).

Arescentibus hominibus præ timore et exspectatione, quæ supervenit universo orbi, nam virtutes cœlorum moebebuntur. Credo ipsum judicis adventum hac sententia designari, quando juxta alterius loci parabolam (Matth. xxix) omnes, hoc est, et prudentes et fatuæ virgines insolito clamore suscitatae lampades ornant, id est, sua secum opera numerant, pro quibus maximo cum timore jam jamque instantem æterni discriminis exspectant eventum. Nam eatenus absque ullo timore judicis universos pene orbis acturus est, Apostolo attestante, qui ait: *Cum enim dixerint Pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus* (I Thess. v). Tunc itaque superveniente universo orbi timore et exspectatione districti examinis, multi qui in hoc mundo florere videbantur, cum se in fine sine fructu conspexerint, arescent. Tunc fides quæ sine operibus viruerat, proliante se justii judicis igne marcescet. Nec mirum homines, hoc est, vel natura vel sensu terrestres, ad ejus judicium turbari, cujus aspectum et ipsæ cœlorum virtutes, hoc est, angelicæ tremunt potestates, beato quoque Job attestante, qui ait: *Columnæ cœli contremiscunt, et pavent ad nutum ejus* (Job xx). Quid ergo faciunt tabulæ, quando tremunt columnæ? Quid virgula deserti patitur, cum cedrus paradisi concutitur?

Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et majestate. In potestate et majestate visuri sunt, quem in humilitate positum audire noluerunt, ut virtutem ejus tanto tunc districtius sentiant, quanto nunc cervicem cordis ad ejus patientiam non inclinant. Sed quia hæc contra reprobos dicta sunt, mox ad electorum consolationem verba vertuntur, nam subditur:

His autem fieri incipientibus, respicite et levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Cum plagæ, inquit, mundi crebrescunt, cum terror judicii virtutibus commotis ostenditur, levate vos capita, id est, exhilarate corda: quia dum limitur mundus, cui amici non estis, prope sit redemptio quam quæsisistis. In Scriptura etenim sacra sæpe caput pro mente ponitur: quia sicut capite reguntur membra, ita cogitationes mente disponuntur. Levare itaque capita, est mentes nostras ad gaudia patriæ cœlestis erigere. Quod autem calcari mundus ac despicere debeat, provida Dominus comparatione manifestat. Nam sequitur:

Et dixit illis similitudinem: Videte ficu'neam, et omnes arbores cum producunt jam ex se fructum, scitis quoniam prope est æstas: ita et vos cum videritis hæc fieri, scitote quoniam prope est regnum Dei. Aperte ergo docet quia sicut ex fructu arborum ventura æstas agnoscitur, ita ex ruina mundi prope esse cognoscitur regnum Dei. Quibus profecto verbis ostenditur quia fructus mundi ruina est, ad hoc enim

A crescit ut cadat, ad hoc germinat ut quæcunque germinaverit elidibus consumat. Bene autem regnum Dei æstati comparatur, quia tunc mœroris nostri nubila transeunt, et vitæ dies æterni solis claritate fulgescunt. Quæ omnia cum magna certitudine confirmantur, cum sententia subjungitur qua dicitur:

Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Multum quippe commendat Dominus, quod ita pronuntiat: quodammodo (si dici fas est) juratio ejus est, Amen dico vobis. Amen enim interpretatur verum, et tamen non est interpretatum, cum potuisset dici, Verum dico vobis: nec Græcus hoc interpretatus est facere, nec Latinus. Sic mansit, non est interpretatum, ut honorem haberet velamento secreti, non ut esset negatum, sed ne vilesceret nudatum. Igitur verum dico vobis, Veritas dicit, quæ utique etsi non diceret, mentiri omnino non posset. Tamen commendat, inculcat, dormientes quodammodo excitat, intentos facit, contentum non vult, Amen, inquit, dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Generationem autem aut omne hominum genus dicit, aut specialiter Judæorum.

Cœlum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Cœlum quod transibit non æthereum sive sidereum, sed æreum, a quo et aves cœli et nubila cœli cognominantur, intelligere debemus, Petro attestante, qui dicit: *Quod cœli erant prius et terra de aqua, et per aquam consistens verbo Dei, per quæ ille tunc mundus aqua inundatus perit. Cœli autem qui nunc sunt et terra, eodem verbo repositi sunt igni reserati in die judicii, et perditionis hominum impiorum* (II Petr. iii); aperte docens quia non alii cœli sunt igne perituri, quam qui aqua perdit, hoc est, inania hæc et nubilosa ventosi aeris spatia. Neque enim aqua diluvii, quæ quindecim tantum cubitis montium cacumina transcendit (Genes. vii), ultra aeris ætherisque confinia pervenisse credenda est. Quocunque autem pervenire potuit, eo nimirum

C juxta præfatam beati Petri sententiam, et ignis judicii perveniet. Si autem cœlum et terra transibunt, movere potest quomodo dicat Ecclesiastes: *Generatio advenit, terra vero in æternum stat* (Eccles. i). Sed aperta ratione cœlum et terra per eam quam nunc habent imaginem, transeunt, atamen per essentialiam sine fine subsistunt. Præterit enim figura hujus mundi (I Cor. vii). Et ad Joannem angelus: *Erit, inquit, cœlum novum et terra nova* (Apoc. xxi). Quæ quidem non alta condensa sunt, sed hæc ipsa renovantur. Cœlum igitur et terra et transibit et erit, quia et ab ea quam nunc habet speciem, per ignem tergetur, et tamen in sua semper natura servabitur. Unde per Psalmistam dicitur: *Mutabis ea, et mutabuntur* (Psalm. ci). Quam quidem ultimam commutationem suam ipsis nobis nunc vicissitudinibus nuntiant, quibus nostris usibus indesinenter alternant. Nam terra a sua specie hiemali ariditate deficit, vernali humore viridescit: cœlum quotidie caligine noctis obducitur, et diurno claritate renovatur. Hinc ergo, hinc fidelis quisque colligat, et interire hæc, et tamen per innovationem reficere, quæ constat nunc assidue, velut ex defectu reparari.

HOMILIA XXVI.

IN DOMINICA TERTIA IN ADVENTU DOMINI.

LUC. VII, MATTH. XI. In illo tempore, convoca it duos de discipulis suis Joannes, et misit eos ad Dominum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? etc.

Non simplici corde, ut opinor, sed invidia stimulati discipuli Joannis et Christi virtutes et miracula narrant. Nam et alibi ita apud eum questi esse produntur: Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, et omnes veniunt ad eum. Quibus tunc respondit Joannes: *Quia non potest homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum de cœlo, etc.* (Joan. iii), quibus et se purum ho-

minem, et Christum Dei Filium esse manifeste declararat. Verum, quia mansit invidia, livorque nequibat expelli, quid pro eis corrigendis optimus magister adhuc egerit, attende.

Et convocavit duos de discipulis suis Joannes, et misit eos ad Dominum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Videlicet ut per hanc saltem occasionem videndo signa quæ faciebat, crederent in eum, et magistrum interrogantes sibi dicerent. Ergo non ait: Tu es qui venisti; sed, Tu es qui venturus es? Et est sensus: Manda mihi, quia interficiendus ab Herode, et ad inferna descendurus sum, utrum te et inferis debeam nuntiare, qui nuntiavi superis: an non conveniat Filio Dei ut gustet mortem, et alium ad hæc sacramenta misurus es.

In ipsa autem hora curavit multos a languoribus et plagis, et spiritibus malis, et cæcis multis donavit visum. Joannes interrogaverat per discipulos: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Christus signa demonstrat, non ad ea respondens quæ interrogatus fuerit, sed ad scandalum nuntiorum.

Euntes, inquit, renuntiate Joanni quæ vidistis et audistis. Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, et, quod his non minus est, pauperes evangelizantur. Vel pauperes spiritu, vel certe opibus pauperes, ut nulla inter nobiles et ignobiles, inter divites et egenos, in prædicatione distantia sit. Hæc magistri rigorem, hæc præceptoris comprobant veritatem, quando omnis apud eum qui salvari potest, æqualis est. Quod autem ait:

Et beatus est, quicumque non fuerit scandalizatus in me. Et nuntios Joannis, qui eum esse Christum non reddiderant, a perfidiæ scandalo castigat, et eidem Joanni quod quærebat, exponit: quia Deus salvos faciendi, et Domini exitus mortis (Psal. lxxvii). Visis enim tot signis tantisque virtutibus, non scandalizari quisquam potuit, sed admirari. Sed infidelium mens grave in illo scandalum pertulit, cum eum et post tot miracula morientem vidit. Quid est ergo dicere, Beatus est qui non fuerit scandalizatus in me, nisi aperta voce abjectionem mortis suæ humilitatemque signare? Ac si patenter dicat, Mira quidem facio, sed abjecta perpeti non dedignor. Quia ergo moriendo te subsequor, cavendum valde est hominibus, ne in me mortem despiciant qui signa venerantur.

Et cum discessissent nuntii Joannis, cœpit dicere de Joanne ad turbas. Quia turba circumstans interrogationis mysterium nesciebat, et putabat Joannem dubitare de Christo, quem ipsum monstraverat, ut intelligerent Joannem non sibi interrogasse, sed discipulis suis, dignis eum laudibus accumulat.

Quid existis in desertum? Videre arundinem vento moveri? Quod videlicet non asserendo, sed negando intulit. Arundinem quippe, mox ut aura contigerit, in partem flectit. Et quid per arundinem nisi carnalis animus designatur? qui mox favore vel detractioe tangitur, in partem quamlibet inclinatur. Si enim ab humano ore aura favoris flageris (sic), hilarescit, extollitur, totumque se quasi ad gratiam inflectit; sed si inde ventus detractiois eruperit, unde laudis aura veniebat, mox hunc quasi in partem alteram ad vim furoris inclinat. Sed arundo vento agitata Joannes non erat: quia hunc nec blandum gratia, nec cujuslibet ira asperum faciebat, nec prospera hunc erigere, nec adversa noverunt inclinare.

Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis, in domibus regum sunt. Camelorum etenim pilis vestitus Joannis fuisse describitur. Non ergo cœlesti, inquit, sed terreno regno militavit hi qui pro Deo perpeti aspera fugiunt, sed solis exterioribus dediti, præsentis vitæ molliorem et delectationem quærent. Nemo ergo existimet in luxu atque studio vestium peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo Joannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Quamvis hoc quod Joannes non esse vestitus

A mollibus dicitur, per significationem intelligi aliter potest. Mollibus enim vestitus non fuit, quia vitam peccantium non blandimentis fovit, sed vigore asperæ invectionis increpavit dicens: Genimina viperarum, quis vobis demonstravit fugere a ventura ira (Matth. iii)?

Sed quid existis videre? prophetam? utique dico vobis, et plus quam prophetam. Prophete quippe ministerium est ventura dicere, non etiam demonstrare. Joannes ergo plus quam propheta est, qui eum quem præcurrando prophetaverat, etiam ostendendo nuntiabat.

Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te (Malach. iii). Quod Græcæ angelus, hoc Latine nuntius dicitur. Recte ergo, qui nuntiare supernum judicem mittitur, angelus vocatur, ut dignitatem servet in nomine quam explet operatione. Altum quippe nomen est, sed vita nomine inferior non est. Sed et omnes qui sacerdotii nomine censentur, angeli vocantur, propheta attestante, qui ait: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirent ex ore ejus, quia angelus Domini exercituum est (Malach. ii). Nec non unusquisque fidelium in quantum sufficit, in quantum gratiam superæ aspirationis accipit, si a pravitate proximum revocat, si exhortari ad bene operandum curat, si æternum regnum, vel supplicium erranti denuntiat, cum verba sanctæ annuntiationis impendit, profecto angelus existit.

HOMILIA XXVII.

IN FERIA QUARTA QUATUOR TEMPORUM.

LUC. 1. *In illo tempore, in mense sexto missus est angelus Gabriel a D. o in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria, etc.*

C Angeli idcirco privatis nominibus censentur, ut signetur per vocabula etiam in operatione quid valeant. Neque etenim in illa sancta civitate, quam de visione omnipotentis Dei plena scientia perfecit, idcirco propria nomina sortiuntur, ne eorum personæ sine nominibus sciri non possint: sed cum ad nos aliquid ministraturi veniunt, apud nos etiam nomina a ministeriis trahunt. Ad Mariam ergo virginem Gabriel mittitur, qui Dei fortitudo nominatur. Illi quippe nuntiare veniebat, qui ad debellandas aereas potestates humilis apparere dignatus est. De quo per Psalmistam dicitur: Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio (Psal. xxiii). Et rursum: Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ. Per Dei ergo fortitudinem nuntiandus erat, qui virtutum Dominus et potens in prælio, contra potestates aereas ad bella veniebat. Mensem autem sextum Martium intellige, cujus vicesimo et quarto die Dominus noster et conceptus traditur et passus, sicut et vicesimo quinto die mensis Decembris natus. Quod si vel hoc die (ut nonnulli arbitrantur) æquinocium vernale, vel illo solstitium brumale fieri credamus, convenit utique cum lucis incremento concipi vel nasci eum, qui illuminat omnem hominem venientem in mundum (Joan. 1). At si quis ante dominicæ nativitatis et conceptionis tempus lucem vel crescere, vel tenebras superare convicerit, dicimus et nos quia et Joannes tunc ante faciem adventus ejus regnum cœlorum evangelizabat: et nunc quoque prædicatoribus imperatur, Iter facite ei qui ascendit super occasum (Psal. lxi). Cur autem Joannes circa æquinocium autumnale conceptus, circa solstitium æstivum sit natus, docet ipse qui vel ex sua, vel ex Veteris Testamenti (ut multi autumant) persona loquitur: Illud oportet crescere, me autem minui (Joan. 1).

Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria. Multas ob causas Salvaor non de simplici virgine, sed de sponsa voluit nasci. Primo videlicet, ut per generationem Joseph, cujus Maria cognata erat, Maria

quoque nasceretur origo. Neque enim moris est Scripturæ feminarum genealogiam texere. Nam et de utroque potest intelligi quod dicitur *de domo David*. Unde, ne velut adultera lapidaretur a Judæis, matrem aliquos de suo ortu quam de pudore dubitare parentis, simul et virginibus impudicis occasionem tollens, ne matrem quoque Salvatoris dicerent falsis suspicionibus infamatum. Tertio, ut in Ægyptum fugiens, et inde rediens haberet solatium viri, qui integerrimæ virginitatis custos pariter ac testis existeret. Quarto, ne partus ejus diabolo pateret, qui si eum de virgine natum cognosceret, forsitan quasi cæteris hominibus eminentiorem morti tradere timeret. Maria autem Hebraice stella maris, Syriace vero domina vocatur. Et merito, quia et totius mundi Dominum, et lucem sæculis meruere generare perennem.

Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave, gratia plena, Dominus tecum, et benedicta tu in mulieribus. Bene gratia plena vocatur, quæ nimirum gratiam, quam nulla alia meruerat, assequitur, ut ipsum videlicet gratiæ concipiat et generet auctorem.

Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus, et cogitabat qualis esset ista saluatio. Disce virginem moribus, disce virginem verecundia, disce virginem oraculo, disce mysterio. Trepidare virginum est, et ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri. Discant mulieres propositum pudoris imitari. Sola in penetralibus, quam nemo virorum videret, solus angelus reperiret, sola sine comite, sola sine teste, ne quo degeneri depravaretur affectu, ab angelo saluatur. Disce, virgo, verborum vitare lasciviam. Maria etiam salutationem angeli verebatur. *Erat tamen cogitans, inquit, qualis esset hæc saluatio. Et ideo cum verecundia, quia pavebat cum prudentia, quia benedictionis novam formulam mirabatur quæ nusquam lecta est, nusquam ante comperta.*

Et ait angelus ei: Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Quam cum salutatione insolita, ut pote quæ ei soli servabatur, videret turbatum, quasi familiaris notam vocans ex nomine, ne timere debeat jubet. Et quia gratia plenam vocaverat, eandem gratiam et astruit plenius, et uberius explicat, dicens:

Ecce concipies in utero, paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum. Jesus salvator sive salutaris interpretatur: cujus sacramentum nominis alloquens Joseph angelus exposuit: *Ipse enim, inquit, saluum faciet populum suum a peccatis eorum (Matth. xi).* Non ait populum Israel, sed populum suum, hoc est, in unitatem fidei ex præputio et circumcisi ne vocatum, quibus ex diversa parte congregatis fieret unus pastor et unum ovile (Joan. x).

Hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus. Dictum est et de Joanne quod erit magnus, sed ille quasi homo magnus, hic quasi Deus magnus. Ille enim magnus coram Domino, hic autem erit magnus, inquit, et Filius Altissimi vocabitur. Idem ergo Filius Altissimi, qui in utero virginali conceptus et natus est. Idem homo in tempore creatus ex matre, qui Deus est ante tempora natus ex Patre. Si autem idem homo qui Deus est, omittat Nestorius hominem tantum dicere ex Virgine natum, et hunc a Verbo Dei non in unitatem personæ, sed in societatem inseparabilem esse receptum. Alioquin non unum Christum verum Deum et hominem, sed duos (quod dici nefas est) asserere, ac per hoc non trinitatem, sed quaternitatem prædicare convincitur. Catholica autem fides, sicut unumquemlibet hominem carnem et animam, ita hominem et Verbum unum Christum rectissime confitetur, juxta quod et angeli verba significant, quæ dandam illi sedem David patris ejus asseverant. Qui enim eundem ipsum patrem habere David, quem Filium Altissimi vocari pronuntiat, in duabus utique naturis unam Christi personam demonstrat. Accepit autem sedem David, ut nimirum gentem cui David quondam et filii ejus tem-

poralis regni gubernacula præbuerunt, ipse perpetuum vocaret ad regnum quod eis paratum est ab origine mundi.

Et regnabit in domo Jacob in æternum, et regni ejus non erit finis. Et Isaias ait: *Multiplicabitur imperium, et pacis non erit finis. Super solium David et super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud et corroboret in judicio et justitia (Isa. ix).* Non dixit in acquisitione gloriæ, gazarumque terrestrium, non in victoria gentium plurimarum urbiumque debellationse superbarum, sed in judicio et justitia. Per hæc enim regnum Christi et in singulis quibusque fidelibus, et in universa per orbem multiplicatur pariter et confirmatur Ecclesia. Domum namque Jacob totam Ecclesiam dicit, quæ vel de bona radice nata, vel cum oleaster esset, merito tamen fidei in bonam est inserta olivam (Rom. xi). Quam post triumphum passionis alloquens Salvator ait: *Qui timeis Dominum, laudate eum; universum semen Jacob, magnificate eum (Psal. xxi).* Non autem ideo futuri temporis verbis magnus existiturus Jesus Filius Altissimi vocandus, acceptum David accepturus, et in domo Jacob regnaturus asseritur: quia juxta quod hæretici sapiunt, atque a veritate desipiunt, Christus ante Mariam non fuerit, sed quod homo assumptus in Deo, clarificatus est ea claritate quam Verbum Dei habuit priusquam mundus esset apud Patrem: hoc est, ut idem Filii nomen, eandem Christi personam, homo cum Deo plenus gratia et veritate (Joan. xvii) sortiretur.

Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Propositum suæ mentis reverenter exposuit, vitam videlicet virginalem se ducere decrevisse. Quæ quia prima feminarum tantæ se virtuti mancipare curavit, jure singulari præ cæteris feminis beatitate meruit excellere. *Quomodo, inquit, fiet istud? Non ait, unde hoc sciam, sed quomodo fiet, inquit, quoniam virum non cognosco?* Ordinem videlicet obsequii cui subdatur inquirens, non autem signum cui credat flagitans. Neque enim decebat electam generando Deo virginem diuiviam diffidentia, sed prudentia cautam existere, quia nec facile poterat homo nosse mysterium quod in Deo manebat a sæculis absconditum. Quia ergo legerat, *Ecce virgo in utero habebit et pariet filium (Isa. vii)*, sed quomodo id fieri posset non legerat, merito credula his quæ legerat, sciscitatur ab angelo quod in propheta non invenit.

Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Non virili, inquit, quod non cognoscis semine, sed Spiritus sancti, quo implebis opere concipies. Erat in te conceptio, libido non erit. Concupiscentiæ non erit æstus, ubi unibrum faciet Spiritus sanctus. Verum in eo quod ait: *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi*, potest etiam incarnati Salvatoris utraque natura designari. Umbra quippe a lumine soli et corpore formari. Et cui obumbratur, lumine quidem vel colore solis, quantum sufficit reficitur; sed ipse solis ardor ne ferri nequeat, interposita vel nubecula levi, vel quolibet alio corpore temperatur. Beatæ itaque Virgini, quia quasi pura homo omnem plenitudinem divinitatis corporaliter capere nequibat, *virtus Altissimi obumbravit*, id est, incorporea lux divinitatis corpus in ea suscepit humanitatis. De qua pulchre propheta: *Ecce Dominus, inquit, ascendet super nubem levem, et ingreditur Ægyptum (Isai. xix).* Quod est dicere: Ecce Verbum Dei Patri cœternum, lumenque de lumine ante sæcula natum, carnem in fine sæculorum atque animam nullo peccati pondere gravata suscipiet, et de utero virginali tanquam sponsus de thulmo suo, procedet in mundum (Psal. xviii).

Ideoque et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Ad distinctionem nostræ sanctitatis, Jesus singulariter sanctus nasciturus asseritur. Nos quippe etsi sancti efficitur, non tamen nascimur, quia ipsa naturæ corruptibilis conditione construi-

gimur, ut merito cum Propheta gementes singuli dicamus: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in deliciis peperit me mater mea (Psal. L.)*. Ille autem solus veraciter sanctus est qui ut ipsam conditionem naturæ corruptibilis vinceret, ex commixtione carnalis copulæ conceptus non est. *Sanctum*, inquit, *vocabitur Filius Dei*. Quid hic dicis, Nestoriane, qui beatam Mariam Dei negans esse genitricem, apertam niteris impugnare veritatem? Ecce Deum dixit superventurum, Dei Filium nasciturum. Quomodo ergo aut Dei Filius Deus non est; aut quæ Deum edidit, quomodo *θεοτόκος*, id est, Dei genitrix non esse potest?

Et ecce Elisabeth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis sextus est illi, quæ vocatur sterilis, quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Ne virgo se parere posse diffidat, accipit exemplum sterilis aëni puritatis, ut discat omnia Deo possible, etiam quæ naturæ ordine videntur esse contraria. Si quem vero movet quomodo beatæ Mariæ cognatam dicat Elisabeth, cum hæc de domo David, illa de filiabus Aaron originem duxerit animadvertat proavos earum invicem liberis nuptum traditis utramque tribum potuisse conjugere. Cui si hæc expositio forte non suffecerit contentiosius insistenti, quasi hoc contra interdictum legis fieri nequiverit, legat Exodum, ubi scriptum est: *Accipit autem Aaron uxorem Elisabeth filiam Aminadab, sororem Naason. quæ peperit ei Nadab, et Abiud, et Eleazar, et Ithamar (Exod. vi)* videatque ante editum legis superia provisione sacerdotalem regali junctam jam fuisse progeniem, ut videlicet Dominus Jesus Christus, qui secundum carnem verus Rex et sacerdos erat futurus, ipsam quoque carnem de utraque, David scilicet et Aaron stirpe susceperet. Unde et in hac utraque tribu christina per legem mysticum celebrabatur, Christi nimirum nominis pariter et generationis prænuntium. Et ipse David domum Dei ingrediens panem sanctum et gladium quasi Rex et sacerdos accepit, illum videlicet de suo semine venturum præfigurans, qui et pro nostra libertate regis jure pugnaret, et pro nostra absolute panem suæ carnis offerret.

Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Quanta cum devotione humilitas, quæ et angeli promissum optat impleri, et seipsam, quæ mater eligitur, ancillam nuncupat, apertissime insinuans quam nil sibi meriti vindicet in eo quod Domini jussis obsecundet. *Fiat*, inquit, sine viri semine conceptus in virgine, nascetur de Spiritu sancto integra carne sanctum, quod nascetur de homine matre sine homine patre, vocetur Dei Filius.

HOMILIA XXVIII.

IN FERIA SEXTA QUATUOR TEMPORUM.

In illo tempore, exurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda, et intravit domum Zachariæ, et salutavit Elisabeth. Et factum est, ut audivit salutationem Mariæ Elisabeth, exsultavit infans in utero ejus. Et repleta est Spiritu sancto Elisabeth, et exclamavit voce magna et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ auribus meis, etc.

Accepto Virginis consensu mox angelus cœlestia repetit, illa petit montana. Festinat invisere Elisabeth, non quasi incredula de oraculo, vel dubia de exemplo, sed ut læta pro voto, religiosa pro officio. Typicum pariter exemplum tribuens quod omnis anima quæ verbum Dei mente conceperit, virtutum statim celsa cacumina gressu conscendat amoris, quatenus civitatem Juda, id est, confessionis et laudis arcem penetrare, et usque ad perfectionem fidei, spei et charitatis quasi tribus in ea mensibus valeat comorari.

Et intravit in domum Zachariæ, et salutavit Elisabeth. Disce virgo humilitatem Mariæ, ut et corpore casta et pectore possis esse devota. Visitat junior seniore, salutavit virgo uxorem. Decet enim, ut quo castior Virgo, eo sit humilior, et senioribus deferens habitum castitatis præconio commendet humilitatis. Aliter, Maria ad Elisabeth, Dominus venit ad Joannem; hæc ut Spiritu sancto repleatur, illius ut baptismum consecratur, majorumque humiliatio, minorum est utique exaltatio. Denique sequitur:

Et factum est ut audivit salutationem Mariæ Elisabeth, exsultavit infans in utero ejus, et repleta est Spiritu sancto Elisabeth. Vide distinctionem, singulorumque verborum proprietates. Vocem prior Elisabeth audivit, sed Joannes prior gratiam sensit. Illa naturæ ordine audivit, iste exsultavit ratione mysterii. Illa Mariæ, iste Domini sensit adventum. Iste gratiam loquuntur, illi intus operantur, pietatisque mysterium maternis adoriuntur profectibus, duplicique miraculo prophetant matres spiritu parvulorum. Exsultavit infans, et repleta mater est, non prius mater repleta quam filius, sed cum filius esset repletus Spiritu sancto, replevit et matrem.

Et exclamavit voce magna, et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Notandum quod præmissa de Christo propheta non rerum tantum miraculis, sed et verborum proprietate completur. Iste est enim fructus, qui David patriarchæ sub jurejurando promittitur. *De fructu ventris tui ponam super sedem meam (Psal. cxxxi)*. Simulque intuendum quod eadem voce Maria ab Elisabeth qua a Gabriele, benedicatur, quatenus et angelis et hominibus veneranda, et cunctis merito feminis præferenda monstratur.

Et unde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me? Non quasi nescia perquirat, quod nimirum sancti Spiritus esse cognoscit, se, videlicet, a matre Domini ad pignoris sui profectum salutari; sed miraculi novitate percussa, non hoc sui meriti, sed muneris fatetur esse divini.

Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exsultavit in gaudio infans in utero meo. Erubescat Elisabeth onus parentis, quando nesciat mysterium religionis. Sed quæ occultabat se quia conceperat filium, jactare se cœpit, quia generabat prophetam. Et quæ ante erubescerat, benedicit; et quæ dubitabat ante, firmatur. *Ecce enim, inquit, ut vox salutationis tuæ facta est in auribus meis, exsultavi gaudio infans in utero meo*. Itaque magna voce clamavit, ubi Domini sensit adventum, quia religiosum credidit partum. Nulla enim causa erat pudoris, ubi propheta ortus, datæ non affectatæ fidem generationis ascisceret.

Et beata quæ credit, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt ei a Domino. Vides non dubitasse Mariam, sed credidisse, et ideo fructum fidei consecutam. *Beata*, inquit, *quæ credit*. Et vere beata quæ sacerdote præstantior; cum enim sacerdos negasset, virgo correxit errorem. Nec mirum si Dominus redempturus mundum operationem suam inchoavit a matre, ut per quam salus omnibus parabatur, eadem prima fructum salutis hauriret ex pignore. Pariterque notandum quanta Elisabeth animum gratia Maria intrante ditavit, quem simul de præterito, præsentis atque futuro, per prophetiæ spiritum illustravit; dicens enim: *Beata quæ credidisti*, aperte indicat quia verba angeli quæ dicta ad Mariam fuerant, per spiritum agnovit: atque subjungens *Perficiuntur ea quæ dicta sunt tibi a Domino*, quæ etiam eam in futuro sequerentur prævidit. Matrem vero Domini sui nominans, quia Redemptorem humani generis in utero portaret intellexit.

Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum. Et exsultavit spiritus meus in Deo salvatari meo. Tanto, inquit, me Dominus tamque inaudito munere sublimavit, quod non ullo linguæ officio explicari, sed ipso vix intimi pectoris affectu valeat comprehendi:

et ideo totas animæ vires in agendis gratiarum laudibus offero, totum in contemplanda magnitudine ejus cui non est finis, quidquid vivo, sentio, discerno, gratulante impendo, Quia et ejusdem Jeau, id est, salutaris spiritus meus æterna divinitate lætatur, cujus mea caro temporalis conceptione fetatur. Cui simile est illud Psalmistæ: *Anima autem mea exultavit in Domino, et delectabatur super salutari ejus (Psal. xxxiv)*. Et ipse enim Patrem Filiumque pari venerabatur amore.

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Cujus humilitas respicitur, recte beata ab omnibus cognominanda gratulatur, sicut e contrario, cujus superbia despecta condemnatæ Evæ, id est, væ, sive calamitatis, nomine multata tabescit. Decebat enim ut sicut per superbiam primæ nostræ parentis mors in mundum intravit, ita denuo per humilitatem Mariæ, vitæ introitus panderetur.

Quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen ejus. Ad initium carnis respicit, ubi dictum est: *Magnificat anima mea Dominum.* Solet quippe anima illa cui Dominus magna facere dignatur, dignis eum præconiis magnificare, et ad consortes ejusdem voti ac propositi potest cohortando dicere: *Magnificate Dominum mecum, et exaltemus nomen ejus in iricem (Psal. xxxiii)*. Nam qui Dominum, quem cognovit, quantum in se est magnificare, et nomen ejus sanctificare contempserit, *minimus vocabitur in regno cælorum (Matth. v)*. Sanctum autem nomen ejus vocatur, quia singularis culmina potentie transcendit omnem creaturam, atque ab universis quæ fecit, longe segregatur. Quod Græca locutione melius intelligitur, in qua ipsum verbum, quod dicitur ἄγιος, quasi extra terram esse significat: cujus etiam nos imitatione pro modulo nostro segregari præcipimur ab omnibus, qui non sunt sancti, nec Deo dedicati, dicente Domino: *Sancti estote, quia et ego sanctus sum (Levit. xi; 1 Petr. i)*. Quicumque enim se consecraverit, merito extra terram et extra mundum videbitur. Potest enim et ipse dicere: *Super terram ambulantes conversationem in cælis habemus (Philipp. iii)*.

Et misericordia ejus in progenies et progenies timentibus eum. A specialibus se donis ad generalia Dei judicia convertens, totius humani generis statum describit, et quid superbi, quid humiles mereantur, quid filii Adæ: per liberum arbitrium, quid filii Dei sint per gratiam, alternis versibus explicat. *Non ergo, inquit, soli mihi fecit magna qui potens est, sed et in omni gente et progenie, qui timet eum, et operatur justitiam, acceptus est illi.*

Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui (Act. x). In brachio suo, in ipso Dei Filio significat, non quod Deus Pater figura determinetur carnis humanæ, eique Filius tanquam membrum corporis hæreat, sed quia omnia per ipsum facta sunt, ideo brachium Domini dictus est. Sicut enim tuum brachium, per quod operaris, sic Dei brachium dictum est ejus verbum, quia per verbum operatus est mundum (*Joan. i*). Cur enim homo brachium, ut aliquid operetur extendit, nisi quia non continuo lit quod dixerit? Si autem tanta potestate prævaleret, ut sine ullo motu corporis sui quod diceret fieret, brachium ejus verbum ejus esset. Cum ergo audivimus brachium Dei Patris esse Deum Filium, non nobis obstrepat consuetudo carnalis, sed, quantum illo donante possumus, Dei virtutem et sapientiam cogitemus, per quam facta sunt omnia.

Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes. Quod dixit, in brachio suo, et quod præmisit, in progenies et progenies, his quoque πρὸ χρόνου per singula commata est annexendum versiculis, quia, videlicet, per omnes sæculi generationes et perire superbi, et humiles exaltari, pia justaque divinæ potentie dispensatione non cessant.

PATROL. XCIV,

Suscepit Israel puerum suum memorari misericordie. Pulchre puerum Domini appellat Israel, qui ab eo sit ad salvandum susceptus: obedientem, videlicet, et humilem, juxta quod Osee dicit: *Quia puer Israel, et dilexi cum (Osee xi)*. Nam qui contemnit humiliari, non potest utique salvare, nec dicere cum Propheta: *Ecce enim Deus adjuvat me, et Dominus susceptor est animæ meæ (Psal. xxxiii)*. Quicumque autem humiliaverit se sicut parvulus, hic est major in regno cælorum (*Matth. xviii*).

Sicut locutus est ad patres nostros Abraham, et semini ejus in sæcula. Semen Abrahæ non carnale, sed spirituale significat, id est, non ejus tantum carne progenitos, sed sive in circumcissione, seu in præputio fidei illius vestigia secutos. Nam in præputio positus ipse credidit, reputatumque est ei ad justitiam, atque ejusdem fidei signaculum circumcissionem accepit, ut sic utriusque populi pater fieret per fidem, juxta quod Apostolus ad Romanos plenissime disseruit: *Adventus ergo Salvatoris Abrahæ est et semini ejus in sæcula promissus (Rom. iv)*; hoc est, filii promissionis, quibus dicitur: *Si autem vos Christi, ergo Abrahæ semen estis (Galat. iii)*, secundum promissionem hæredes. Bene autem vel Domini vel Joannis exortum matres prophetando præveniunt, ut sicut peccatum a mulieribus cœpit, ita etiam bona a mulieribus incipient; et quæ per unius deceptionem periit, duabus certatim præconantibus mundo vita reddatur (*Gen. iii*).

HOMILIA XXIX.

IN SABBATO QUATUOR TEMPORUM.

Luc. iii. Anno quintodecimo imperii Tiberii Cæsaris, procurante Pontio Pilato Judæam: tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre ejus tetrarcha Ituriæ et Traconitis regionis, et Lysania Abilina tetrarcha. Et reliqua.

Herodes, Philippus et Lysanias, qui cum Pilato præside Romano Judæam regebant, filii sunt Herodis illius sub quo Dominus natus est, inter quos et ipsum Herodem Archelaum fratrem eorum decem annis regnavit, qui a Judæis, ob intolerabilem animi ferocitatem apud Augustum criminatus, æternam apud Viennam disperit exilio. Regnum vero Judææ quominus validum fieret, idem Augustus per tetrarchias discindere curavit. Porro Pilatus duodecimo anno Tiberii Cæsaris in Judæam missus, procurationem gentis suscepit, atque inibi per decem continuos annos usque ad ipsum pene finem Tiberii perduravit.

Sub principibus sacerdotum Anna et Caipha, factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto. Ambo quidem, incipiente prædicationem Joanne, id est, Annas et Caiphas, principes fuerunt sacerdotum; sed Annas illum annum, Caiphas vero eum quo Dominus crucem ascendit, administrabat, et quidem tribus aliis in medio pontificatu perfunctis, verum his maxime qui ad Domini passionem pertinerent, ab evangelista commemoratis. Legalibus namque tunc præceptis vi et ambitione cessantibus, nulli pontificatus honor vitæ vel generis merito reddebatur, sed Romana potestate aliis, nunc item aliis summa sacerdotii præstatur. Denique Josephus refert in hunc modum dicentis: « Valerius Gratus Anna sacerdotio deturbato, Ismaelem pontificem designavit filium Bassi. Sed et hunc non multo post abiciens, Eleazarum, Ananiæ pontificis filium, pontificatu subrogavit. Post annum vero etiam hunc arceat officio, et Simoni cuidam Canysi filio pontificatus tradidit ministerium. Quo non amplius et ipse quam unius anni spatio perfunctus, Josephum, cui et Caiphas nomen fuit, accepit successorem (*Lib. xiii, c. 4*), ac per hoc omne tempus quo Dominus noster in terris docuisse describitur, intra quadrienniis spatia coarctatur. In quo quatuor istæ quas Josephus memorat successiones pontificum describuntur, vix

per annos singulos ministrata. Quia ergo Joannes illum prædicare veniebat, et ex Judæa quosdam, et multos ex gentibus redempturus erat, per regem gentium et principes Judæorum prædicationis ejus tempora designantur. Quia autem gentilitas colligenda erat, et Judæa pro culpa perfidiæ dispergenda, ipsa quoque descriptio terreni principatus ostendit, quoniam et in Romana republica unus præfuisse describitur, et in Judæa regno per quartam partem plurimi principabantur. Voce enim nostri Redemptoris dicitur: *Omne regnum in seipso divisum, desolabitur* (Luc. xi). Liqueat ergo quod ad finem regni Judæa pervenerat, quæ tot regibus divisa subiacebat. Aptè quoque non solum quibus regibus, sed quibus etiam sacerdotibus actum sit demonstratur. Ut quia illum Joannes Baptista prædicaret, qui simul rex et sacerdos existeret, Lucas evangelista prædicationis ejus tempora per regum et sacerdotium designavit.

Et venit in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Cunctis legentibus liquet, quia Joannes baptismum pœnitentiæ non solum prædicavit, verum etiam quibusdam dedit, sed tamen baptismum suum in remissionem peccatorum dare non potuit. Remissio etenim peccatorum in solo nobis baptismo Christi tribuitur. Notandum itaque quod dicitur: *Prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum*: quoniam baptismum quod peccata solveret, quia dare non poterat, prædicabat. Ut sicut incarnatum Verbum Patris præcurrere verbo prædicationis, ita baptismum pœnitentiæ, quo peccata solvuntur, præcurreret suo baptismate, quo peccata solvi non possunt.

Sicut scriptum est in libro sermonum Isaie prophete: Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus (Isai. xl). Isidem vero Joannes Baptista, requisitus quis esset, respondit: *Ego vox clamantis in deserto* (Luc. iii); qui ideo vox a propheta vocatus est, quia Verbum præibat, qui etiam in deserto clamat, quia derelictæ ac destitutæ Judææ solatium redemptionis annuntiat (Isai. xl). Quid autem clamaret, aperitur cum subditur: *Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus*. Omnis qui fidem rectam et bona opera prædicat, quid aliud quam venientem Domino ad corda audientium viam parat? Ut hæc vis gratiæ penetret, et lumen veritatis illustret, ut rectas Deo semitas faciat (*Ibid.*), dum mundas in animo cogitationes per sermonem bonæ prædicationis format.

Omnis vallis implebitur, et omnis mons et collis humiliabitur. Quid hoc loco vallium nomine nisi humiles; quid montium et collium, nisi superbi homines designantur? In adventu igitur Redemptoris vales impleta, montes vero et colles humiliati sunt quia, juxta ejus vocem: *Omnis qui se exaltat humiliabitur, et omnis qui se humiliat exaltabitur* (Luc. xiv; xviii; Matth. xxiii). Vallis etenim impleta crescit, mons autem et collis humiliatus decrescit, quia nimirum in fide Mediatoris Dei et hominum hominis Jesu Christi, et gentilitas plenitudinem gratiæ accepit, et Judæa per errorem perfidiæ hoc unde timebat perdidit.

Et erunt prava in directa, et aspera in vias planas. *Prava in directa* flunt, cum malorum corda per justitiam detorta ad justitiæ regulam diriguntur; et *aspra in vias planas* immutantur, cum inimites atque iracundæ mentes per infusionem supernæ gratiæ ad lenitatem mansuetudinis redeunt. Quando enim verbum veritatis ab iracunda mente non recipitur, quasi asperitas itineris gressum pergentis repellit. Sed cum mens iracunda per acceptam mansuetudinis gratiam correptionis vel exhortationis verbum recipit, ibi planam viam prædicator invenit, ubi prius pro asperitate itineris pergere, id est, prædicationis gressum ponere non valebat.

Et videbit omnis caro salutare Dei. Quia omnis caro accipitur omnis homo, salutare Dei, videlicet,

Christum, in hac vita omnis homo videre non potuit (*Isai. xl*). Ubi ergo in hac sententiâ prophete prophetiæ oculum, nisi ad extremi judicii diem tendit? Ubi cum, apertis cœlis, ministrantibus angelis, considentibus apostolis, in sede majestatis suæ Christus apparuerit, omnes hunc et electi et reprobi pariter videbunt, ut et justi de munere retributionis sine fine gaudeant, et injusti in ultione supplicii in perpetuum gemant (*Matth. xix*; *Luc. xxii*).

HOMILIA XXX.

IN DOMINICA QUARTA ADVENTUS DOMINI.

JOAN. I, LUC. III. *In illo tempore miserunt Judæi ab Hierosolymis sacerdotes et levitas ad Joannem, ut interrogarent eum: Tu quis es? et confessus est, et non negavit, etc.*

Existimante populo, et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus, respondit Joannes, dicens omnibus. Quomodo respondit eis qui existimabant de illo, et secreto in corde, quia Christus esset, cogitabant, nisi quia non solum cogitabant, sed etiam, sicut alius Evangelista declarat, missis ad eum sacerdotibus ac Levitis, au- es-et Christus, inquirebant (*Joan. i*). Unde patet Judæis tunc fuisse notissimum secundum Scripturas incarnationis dominicæ tempus adesse. Sed mira cæcitas, quod in Joanne sponte credebant, hoc in Salvatore tantis signis ac virtutibus approbato, et ipso etiam Joanne attestante non credere.

Ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calcamentorum ejus. Joannes non spiritu, sed aqua baptizat, quia peccata solvere non valens, baptizatorum corpora per aquam lavat, sed mentem per veniam non lavat. Cur ergo baptizat, qui peccata per baptismum non relaxat? nisi ut, præcursoris suæ ordinem servans, qui nasciturum nascendo prævenerat, baptizaturum quoque Dominum baptizando præveniret; et qui prædicando factus est præcursor Christi, baptizando etiam præcursor ejus fieret imitatione sacramenti. Mos autem apud veteres fuit, ut si quis eam quæ sibi competeret, accipere uxorem nolle, ille ei calcamentum solveret, qui ad hanc sponsus jure propinquitatis veniret. Quid igitur inter homines Christus, nisi sanctæ Ecclesiæ sponsus apparuit? De quo et idem Joannes dicit: *Qui habet sponsam sponsus est* (*Joan. 3*). Sed quia Joannes homines Christum esse putaverunt, quod idem Joannes negat, recte se indignum esse ad solvendum corrigiam ejus calcamenti denuntiat. Ac si aperte dicat: *Ego Redemptoris vestigia denudare non valeo*, quia sponsi nomen mihi immeritus non usurpo, quod tamen intelligi et aliter potest. Quis enim nesciat, quod calcamenta ex mortuis animalibus fiunt? Incarnatus vero Dominus veniens quasi calcatus apparuit, qui in divinitate sua morticina nostræ corruptionis assumpsit. Sed hujus incarnationis mysterium humanus oculus penetrare non sufficit. Investigari enim nullatenus potest, quomodo corporatur Verbum, quomodo summus vivificator Spiritus intra uterum matris animatur, quomodo is qui initium non habet, et existit et concipitur. Corrigia ergo calcamenti, est ligatura mysterii. Joannes itaque solvere corrigiam calcamenti ejus non valet, quia incarnationis mysterium nec ipse investigare sufficit, qui hanc per prophetiæ spiritum agnovit.

Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto et igni. Hoc est, et purgatione sanctificationis, et probatione tribulationis. Potest autem idem Spiritus sancti etiam nomine ignis significatus intelligi, quia et incendit per amorem, et per sapientiam corda quæ replet, illuminat. Unde et illi quibus dictum est: *Quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini in Spiritu sancto* (*Act. 1*), idem baptisma Spiritus in ignis visione percipiunt. Sunt qui ita exponunt, quod in præsentia in spiritu, et in futuro baptizentur in

igni, ut, videlicet, sicut nunc in remissionem omnium peccatorum, ex aqua et Spiritu renascimur, ita et tunc de levibus quibusdam peccatis quæ hinc nobis euntibus adhæserint, purgatorii ignis ante ultimum iudicium baptisate permundemus, dicente Apostolo: *Si quis superædificaverit super hoc fundamentum aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fenum, stipulam, uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. Si cujus opus manserit quod superædificavit, mercedem accipiet; si cujus opus arserit, detrimentum patietur. Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem (I Cor. iii).* Quod quamvis et de igne tribulationis in hac nobis vita adhibito possit intelligi, tamen si quis hoc de igne futura purgationis accipiat, pensandum sollicite est quia illum dixit posse per ignem salvari, non qui super fundamentum Christi, ferrum, æs vel plumbum ædificat, id est, peccata majora et duriora, atque tunc jam insolubilia, sed lignum, fenum, stipulam, id est, peccata minima atque levissima, quæ ignis facile consumat. Hoc tamen sciendum est, quod illic saltem de minimis nil quisque purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus, ut illic obtineat, promeretur.

Cujus ventilabrum in manu ejus, et purgabit aream suam. Per ventilabrum, id est, paleam, discretio justii examinis, per aream vero præsens Ecclesia figuratur, in qua procul dubio, quod lugubre satis est, multi sunt vocati, pauci vero electi (*Matth. xx*). Poca grana supernis recipienda mansionibus in comparatione loliorum, quæ flammis sunt mancipanda perpetuis (*Matth. xiii*). Cujus areæ purgatio et nunc viritum geritur, cum quisque perversus vel ob manifesta peccata de Ecclesia sacerdotali castigatione rejicitur, vel ob occulta post mortem divina distinctione damnatur; et universi aliter in fine perlicietur, quando mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala (*Ibid.*). Ventilabrum itaque Dominus in manu, id est, iudicij discrimen habet in potestate, quia Pater non iudicat quemquam, sed iudicium omne dedit Filio (*Joan. v*).

Et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igne inextinguibili. Et ipse Dominus parabola boni seminis, cui superseminavit inimicus homo zizania, ita terminavit ut diceret: *Et in tempore messis dicam messoribus meis: Colligite primum zizania, et alligatæ ea fasciculos ad comburendum, triticum autem congregatæ in horreum meum (Matth. xiii)*, nimirum docens impios et peccatores gehennæ igni tradendos, sanctos vero cælestis gloria coronandos. Verum hoc inter paleas et zizania distat, quia paleæ non alio quam triticum semine prodeunt, quamvis a radicis bonæ nobilitate degenerent. Zizania autem non fructus solum merito discrepant, sed et diversa prorsus origine procreantur. Quia paleæ sunt illi, qui ejusdem cum electis fidei mysteriis imbuuntur, sed ab eorum solida perfectione vel operum levitate, vel perfidiæ vacuitate dissentiant. Zizania vero, qui ne audire quidem fidei verba dignantur, ideoque a bonorum sorte, et opere simul et professione secernuntur. Et ita in agro mundi istius unus electorum, et duo sunt fructus reproborum, quia et omnia quæ inimicus seminat, flammis obnoxia sunt (*Ibid.*), et, quod est gravius, plurima ex his quæ bonus sator jacit, aut a volatilibus rapta, aut sole arefacta, aut spinis suffocata, aut certe in paleas versa deperunt, solum autem de terra bona creatum, et patientia digna probatum triticum, electorum cælestis vitæ recondeitur in horreum (*Mar. iv; Luc. viii*). Quomodo juxta aliam parabolam, non solum pisces, qui apostolicæ fidei retia declinant, imis peccatorum obscuri resident in undis, verum multi ad litus usque discretionis extremæ inter bonos attracti, tunc ob suæ nequitie noxam, exteriores mitti merentur in tenebras (*Matth. xiii*). Ignem autem gehennæ bilis ratione inextinguibilem vocat, id est, quia neque ille perpetuo possit extinguï, neque eos quos

cruciat unquam exincturus, sed immortalis (ut ita dixerim) sit morte plexurus, ad distinctionem, videlicet, illius sacratissimi ignis, quo electos Christi baptizandos esse præmiserat. De quo et Psalmista: *Ignis nos examinasti, ait, sicut igne examinatur argentum.* Et paulo post: *Non habimus in æternum, sed transivimus, inquit, per ignem et aquam, et induxisti nos in refrigerium.* Introibo in domum tuam in holocaustis (*Psal. lxxv*), id est, devotis pressuratum angoribus in gratiarum actione regni tui cælestis aëria penetrabo: quæ nobis largiatur omnipotentis Dei Patris Filias. Amen.

HOMILIA XXXI.

IN GALLI CANTU NATALIS DOMINI.

LUCÆ II. *In illo tempore exiit edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis, etc.*

Audivimus ex lectione evangelica, fratres charissimi, quia nascituro in mundum Redemptore mundi, Deo et Domino nostro Jesu Christo, exiit edictum a Cæsare Augusto, qui tunc mundani regni apicem tenebat, ut mundus describeretur universus. Quod non casu contigisse putandum est, sed certissima dispensatione ejusdem nostri Redemptoris intelligendum esse provisum. Ipse etenim Mediator Dei et hominum, sicut matrem sibi divinitus quam voluit prævidit, de qua nasceretur quando vellet, humanitas; ita etiam tempora nativitatis, quæ voluit elegit; imo ipse ea qualia voluit esse donavit, tali, videlicet, in quibus sopito turbine bellorum, nova pacis insolite tranquillitas totum contegeret orbem. Quod enim majus in hac vita potuit esse pacis iudicium, quam ab uno homine orbem describi universum, atque unius census numismate concludi? Matrem quippe elegit virginem, quia non aliter Dei Filium nasci in carne, quam de intemerata genitrice, decebat. Tempus quando nasceretur summæ pacis elegit, quia hæc nimirum ei nascendi in mundo causa fuit, ut genus humanum ad supernæ pacis dona reduceret. Hinc etenim scriptum est: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum (Ephes. ii)*, id est, qui de angelis et hominibus unam Dei domum pius mediator et reconciliator instituit. Pacis [*Al. add. ergo*] temporibus natus est Dominus noster, ut etiam statu temporis ipsum esse se doceret, de quo præmissa propheta [*Al. prophetia*] dicebat: *Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis.* U. de bene idem propheta alias cum incarnationem illius ac nostræ redemptionis sacramenta mystico sermone descripsisset, dicens: *Et erit in novissimis diebus præparatus mondomus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes: serenitatem quoque pacis, quæ tunc esset futura, manifeste designavit, subjiciens: Et constabunt gladius suos in vomeres, et lanceas suas in sulcos. Non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium.* Propter quod et mox exhortando subjunxit: *Domus Jacob, venite, et ambuletis in lumine Domini.* Præmisit ergo tempora pacis, et sic apparens in carne ipse auctor pacis et temporum conditor, primo domui Jacob, id est, plebi Israeliticæ, deinde cunctis gentibus ad se confluentibus, januam lucis aperuit, et pacis æternæ gaudia prædicavit. Nec prætereundum quod ejusdem pacis terrena [*Al. terrenæ*] serenitas nato regi cælesti, non solum testimonium gratiæ perhibuit, sed et obsequium impendit, quia prædicatoribus verbi illius peragrando orbem facultatem tribuit, et ubicunque vellet Evangelii gratiam disseminandi. Quod fieri minime posset, si non uno totus orbis regeretur imperio. Sed et ipsa totius orbis descriptio, quæ a terreno rege facta memoratur, cælestis opera regis manifeste designat; qui ad hoc nimirum apparuit in mundo, ut de cunctis per orbem nationibus electos in unitatem fidei suæ colligeret, ac nomina eorum, sicut ipse promisit, in æternum scriberet in cælo. Hoc quoque

quod ad edictum Augusti ibant omnes, ut profiterentur, singuli in suam civitatem, in nostri regis est nobis servitio spiritualiter agendum. Nostra quippe civitas sancta Ecclesia est, quæ partim adhuc peregrinatur a Domino in terris, partim jam cum Domino regnat in cælis, et post finem hujus sæculi perfecta, in æternum tota cum illo regnabit. In hanc ergo civitatem debemus omnes ire, nullum a tam salubri itinere oportet excusari. Omnes nos necesse est nato regi debitum pendere census, hoc est, et in unitate nunc Ecclesiæ presentis jussu obtemperare divinis, et ad ingressum patriæ cælestis infatigabili bonorum operum cursu properare. Dabatur autem in professione census denarius, qui decem nummorum in se pondus habebat, Cæsaris imaginem continens et nomen. Quod nos quoque spiritualiter oportet imitari; solvimus enim regi nostro denarium, cum decem præcepta legis illius implere satagimus. In quo, videlicet, denario nomen ejusdem regis nostri conscriptum gestamus, cum in cunctis actibus nostris meminerimus nos a Christo Christianos vocari, et dignitatem nominis ipsius intemeratam in nobis conservare curamus. Imaginem quoque ejus in eodem denario bonæ nostræ conversationis exprimere debemus, illam utique, quam ipse docui, dicens: *Sancti estote, quia et ego sanctus sum, Dominus Deus vester (Levit. xix)*. Hæc est namque imago Dei, ad quam in primo homine conditi sumus, ut, videlicet, participatione divinæ sanctitatis perpetuo sancti essemus. Hinc etenim Psalmista ait: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine (Psal. iv)*. Sed quia hoc lumen divini vultus homo peccando amisit, placuit Deo humani vultus habitum in carne nascendo assumere, quo nos doceret in spiritu debere renasci: placuit in similitudine carnis peccati sine peccato apparere, ut nos emundaret ab omni peccato, et claritatem in nobis suæ reformaret imaginis.

Ascendit autem, inquit, et Joseph a Galilæa de civitate Nazareth, in Judæam, civitatem David, quæ vocatur Bethleiem, eo quod esset de domo et familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante. Divinitus constat esse procuratum, ut ad suam quisque civitatem pergens ibi censum profiteretur, quatenus hoc edicto generali parentes nostri Salvatoris de Nazareth in Bethleiem venire contingeret, sique ad complenda vaticinia prophetarum ultra civitas incarnationis ejus insigniretur arcanis; una, videlicet, conceptionis, altera nativitatis honore præfulgens. Testatur namque Isaias propheta, quod Redemptorem nostrum in Nazareth concipi oporteret, cum dicit: *Egredietur virga de radice Jesse, et Nazaræus de radice ejus ascendet (Isai. xi)*. Interpretatur autem Nazaræus flos sive mundus. Quo vocabulo incarnatus pro nobis Dei Filius recte potuit cognominari, quia et ipse mundani vitii omnibus naturam suscepit hominis, et in se credentibus cunctis fons spiritualium fructuum origo processit, quibus recte ac beate vivendi et monstravit exempla, et dona concessit. Egressa est ergo virga de radice Jesse, et Nazaræus de radice ejus ascendit, quia intemerata virgo Maria de stirpe David orta est, de cujus carne Dominus in civitate Nazarethi veritatem carnis sine inquinamento carnis assumpsit. Quod vero in Bethleiem esset nasciturus, hoc quoque propheticis designatur oraculis, cum dicitur: *Et tu, Bethleiem Ephrata, parvula es in millibus Juda, ex te enim egredietur qui sit dominator in Israel (Matth. ii)*. Qui bene in Bethleiem natus esse dicitur, non solum propter iudicium regii stemmatis, quia David inde fuit, sed et propter nomen ipsum, quia Bethleiem domus panis interpretatur. Ipse namque ait: *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi (Joan. vi)*. Quia ergo propterea de cælo ad terram descendit, ut nobis vitæ cælestis alimoniam donaret, nosque æternam dulcedinis munere satiaret, merito locus in quo nascitur domus panis vocatur. Est et alia ratio supernæ dispositionis, qua Dominus noster non in ea

A qua conceptus erat civitate, sed in alia nasceretur, ut, videlicet, ex hoc inimicos insidiantes facilius navitatis ejus conscii vel ministri devitarent. Prævidebat quippe quod eum mox natum Herodes persequi atque ad mortem quærere inciperet; et propterea sic nativitatis ejus mysterium voluit in civitate David peragi, ut parentes ejus non ibi donum, non possessionem haberent, sed tantummodo tempore nativitatis ipsius illo novitii adventarent, hospites manerent, statimque, completa eadem nativitate, ac declaratis signis cælestibus quæ ei testimonium dare [Al. om. dare] decebat [Al. dicebant], in Ægyptum cum ipso secederet. Sic etenim factum est ut non solum eum dum quæreret Herodes, minime reperiret, sed nec ullam cognatum ejus vexandi occasionem haberet, cujus parentes qui essent explorare non poterat. Nec prætereunda silentio maxima Conditoris et Redemptoris nostri dignatio, qui non solum incarnari pro nobis, sed et eo tempore voluit incarnari, quo mox natus professione census ascriberetur. Induit enim carnem, ut nos virtute spiritus indueret; descendit de cælo ad terras, ut nos de terris elevaret ad cælum; solvit tributum Cæsari, ut nobis perpetuæ libertatis gratiam donaret; servavit Dei Filius in homine regi, qui divinæ servitutis ignorabat obsequium, ut nobis per hoc etiam humilitatis formam tribueret, insinuans, videlicet, quantum per charitatem servire debeamus invicem, cum ipse non despexerit ei qui veræ charitatis erat necitius impendere servitium. Ubi hoc quoque suo præmonstravit exemplo, quod postmodum principis apostolorum erat verbo ducturus: *Subditi, inquit, estote omni creaturæ humanæ propter Deum, sive regi quasi præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis (Rom. xiii; I Petr. ii)*.

Factum est autem, inquit, cum esset ibi, impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum. Primogenitum vocat Dominum, non quia credendum sit beatam Dei Genitricem alios post eum peperisse filios, quam perpetua castitate una cum viro suo Joseph constat esse memorabilem, sed ob id eum recte primogenitum appellat, quia, sicut Joannes ait: *Quoiquot autem cum receperunt, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. In quibus filiis ipse jure primatum tenet, qui et antequam nasceretur in carne Dei Filius, absque initio natus exstiterat. Descendit autem ad terras, factus est nostræ particeps naturæ, largitus est nobis suæ participium gratiæ, ut sicut Apostolus ait, *Sit ipse primogenitus in multis fratribus (Rom. viii)*.

Et pannis eum, inquit, involvit, et reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio. Et hic intuenda est, fratres clarissimi, magna Redemptoris nostri dignatio, hic ex totis medullis cordis unicuique nostrum cum propheta dicendum: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? (Psal. cxv)*. Ille enim cui veraciter canimus: *Magnus Dominus et laudabilis nimis, et magnitudinis ejus non est finis, parvulus natus est nobis, ut nos renascendo de parvulis magnos, hoc est, de peccatoribus faceret justos. Qui ad dextram Patris sedet in cælo, loco egebat in diversorio, ut nobis copiam felicitum mansionum in domo Patris sui donaret. Qui omnem creaturam sive in cælis invisibilem, sive visibilem in hoc mundo, multifariis induit ornatibus, qui in sua maiestate, sicut de eo Propheta dicit, *Amictus lumine sicut vestimento (Psal. ciii)*, ipse in assumptione nostræ fragilitatis exiguis contegitur pannis, ut primam nobis stolam restituat, id est, ad gratiam nos immortalitatis, quam in primo parente amisimus [Al. accepimus], miseratus reducat. Ille per quem omnia facta sunt, manus pedesque suos, immo totum corpus quod induit, cunis involvi disposuit, ut manus nostras in bono opere promptas redderet, pedes nostros in viam pacis dirigeret, cuncta corporis nostri membra divinis manciparet obsequiis. Ille quem cælum et cæli cæloum non capiunt, parvi præsepis*

angustia continetur, ut amplitudinem nobis superna-
rum sedium tribueret. Et quadam præcipui gratia
sacramenti in præsepio sibi sedem elegit, ubi animi-
lia solent ad vescendum convenire. Insinuavit enim
jam tunc, quia fideles omnes in sacrosancta altaris
mensa ejusdem incarnationis suæ mysteriis esset re-
fecturus: indicavit etiam, quia cum [Al. om. cum]
cunctos sibi humiliter obsequentes internæ suavita-
tis soleat gratia recreare, de quibus bene per pro-
phetam dicitur: *Bos cognovit possessorem suum, et*
asinus præsepe domini sui (Isai. 1). In bove etenim
designat populum Judæorum, qui jugum legis por-
tare, et ejus consueverat verba ruminare; in asino
autem exprimit populum gentium, qui sordibus ido-
latriæ semper manebat immundus. Et [Al., Ex] quo
uroque populo plurimi ad Evangelii gratiam con-
versi, et possessorem a quo creati sunt cognoverunt,
et celestibus ejus quærebant alimoniis ad perpetuam
crecere salutem. Quorum primitias ei consecratas
accipimus in pastoribus illis merito venerandis qui
natum eum primi, angelo nuntiante, videre et præ-
dicare meruerunt; et in magis qui ad ejus cunabula
de Oriente cum muneribus et precibus, stella duce,
venerunt. Illi namque de Judæis ad Dominum, illi
venere de gentilibus. Verum de magis die sancto Epi-
phanie ipso ad quem venire, Domino propitiante,
plenius audiemus, interim de pastoribus, qui primi
ad eum venientes priores populi fideles designant,
quæ sint gesta videamus. Sequitur:

Et pastores erant in regione eadem vigilantes, et
custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce,
angelus Domini stetit juxta illos, et claritas Domini
circumsulsit illos. Apte autem satis hoc superna est
providentia dispositum, ut, nascente Domino, pasto-
res in vicinia civitatis ejusdem vigilarent, suosque
greges a timore nocturno vigilando protegerent. Opor-
tebat namque ut cum magnus pastor ovium, hoc est,
animarum nutritor fidelium in mundo natus est,
testimonium ejus nativitati vigilantes super gregem
suum pastores darent. Ipse est enim qui ait: *Oves meæ*
vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequun-
tur me, et ego vitam æternam do eis (Joan. x). Nam et
futurum jam tunc erat, ut per orbem universum
electi pastores, id est, prædicatores sancti, mitteren-
tur, qui ad ovile dominicum, videlicet, sanctam Ec-
clesiam, populos credentium cogerent: quorum
primo, hoc est, beato Petro, cum se Dominum
sanare profiteretur, idem Dominus ac princeps pasto-
rum ad comprobandum eundem a morem præcepit,
dicens: *Pasce oves meas (Joan. xxi).* Quia nimirum
solus ille conditorem perfecte diligit, qui et proximi-
s curam pui amoris impendit.

Et ecce, inquit, angelus Domini stetit juxta illos,
et claritas Dei circumsulsit illos, et timuerunt timore
magno. Quid est quod, apparente angelo, divinæ quo-
que claritatis eos splendor circumdedit, quod nun-
quam in tota Testamenti Veteris serie reperimus,
cum tam innumeris vicibus angeli prophetis et ju-
stis apparuerunt, nusquam eos fulgore divinæ lucis
hominem circumdedit legimus, nisi quod hoc pri-
vilegium recte hujus temporis dignitati servatum
est? Cum enim vera lux mundi nascebatur in mun-
do, dignum profecto fuit ut præco nativitatis illius
etiam corporales hominum visus novitate celestis
perfunderet lucis. Dicit namque de illius nativitate
Propheta: *Exortum est in tenebris lumen rectis corde*
(Psal. cxii). Et quasi quæreremus quod esset lumen
de quo diceret, continuo subdit: *Misericors, et mi-*
serator et justus Conditor ac Redemptor generis hu-
mani mundum gloria novæ nativitatis illustrare dig-
gnatus est, decebat omnimodis ut ipsam etiam in
quæ natus est regionem claritas lucis novæ comple-
ret. Apparens ergo cum claritate quid angelus
pastoribus dicat audiamus:

Notite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium
magnum, quod erit omni populo. Vere gaudium ma-

gnum, quia gaudium cæleste, gaudium æternum,
gaudium quod nulla tristitia interveniente turba-
tur, quo cum solis civibus cælestis patriæ frui do-
natur.

Quod erit omni populo. Non omni populo Judæo-
rum, neque omni populo gentium, sed omni populo
credentium, qui vel de Judæis vel de gentibus orbis
totius ad unam Christi confessionem aggregatur, ab
una eademque mysteriorum Christi perceptione
Christianus vocatur, de quo dicit Propheta: *Popu-*
lus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam
(Isai. ix).

Quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus
Dominus, in civitate David. Bene dixit *Hodie natus*
est. Non dixit, *Ilac nocte, quia, videlicet, cum luc-*
celesti apparuit, qui diem natum evangelizabat his
qui vigilias noctis agebant, illum, videlicet, de quo
Psalmista præcinit, dicens: Bene nuntiate diem ex die
salutare ejus (Psal. xcvi). Salutaris quippe Dei, id est,
Dominus Jesus, dies est ex die, quia qui temporali-
ter in civitate David homo ex virgine matre apparuit,
ipse ante omnia tempora non localiter lumen de
lumine, Deus verus de Deo vero natus est. Quia ergo
habitantibus nobis in regione umbræ mortis lux orta
est vitæ, apte nuntius ortus ejusdem dicit *Quia*
natus est vobis hodie Salvator, ut, hoc quoque verbo
admoniti, semper recordemur quia nox præcessit
antiquæ cæcitatæ, dies autem appropinquavit æter-
næ salutis; et ipsi abjiciamus opera tenebrarum, et
ut filii lucis ambulemus. Fructus enim lucis est, sicut
idem apostolus ait, in omni justitia, et bonitate et
sanctitate (Ephes. v).

Et hoc vobis signum: invenieis infantem pannis
involutum, et positum in præsepio. Hoc nobis signum
nati in carne Salvatoris semper animo retinere con-
decet, ut semper ejus benellicis gratias rependere
bene vivendo discamus, quia ita voluit habitum nos-
træ fragilitatis assumere, ut paupertatis quoque
generalis statum non refugeret. Est enim inquit
assumptæ inirmitatis, quod infans et pannis invol-
utus est; et paupertatis, quod non in stratu, sed in
præsepio, positus invenitur. Misericordias ergo Do-
mini in æternum cantemus, quia ut nos perpetuo
beate vivamus, ipse abjectionis ac mortalitatis nos-
træ socius fieri non abnuvit. Annuntiante autem
angelo uno gaudium dominicæ nativitatis, repente
multitudo militiæ cælestis adfuit, quæ eidem nato
Domino obsequium suæ devotionis redderet: et
quem in cælo semper glorificare consueverat, nunc
solita hymnorum laude apparentem [Al., apparentem]
in terra concelebraret. Ubi nos quoque sua laudatione
cæli cives institunt qualiter hujus sacratissimæ
solemnitatis gaudia celebrare, quantas verbo Dei
laudes dicere debeamus, quod in ea caro factum est,
et habitavit in nobis (Joan. i), ut nos ad suæ gloriæ
visionem sublevaret, nobis participium gratiæ et
veritatis, quia ipsum plenum est, donaret. Laudant
ergo Deum, et dicunt:

Gloria in altissimis Deo; et in terra pax hominibus
bonæ voluntatis. Et aperte [Al., apte] gloriam Deo
dicunt, pacem prædicant hominibus, quia illum, in
cujus nativitate lætantur, Mediatorem Dei et homi-
num, hoc est, Deum esse verum et hominem norunt.
Gloriam in excelsis Deo cantant, quia jam venisse
tempus illud exsultant, quo mundus, abjectis diis,
qui ab hominibus facti sunt, Conditorum suum, qui
est in cælis, cognosceret. Pacem optant hominibus,
quia quos ejectos prius ab æterna felicitate merito
peccati despexerant, jam nunc redimende Domino in
ejusdem supernæ habitationis gaudiis secum futuros
intelligunt. Pacem hominibus mandant, quos in cæ-
lesti Jerusalem, hoc est, in visione perpetuæ pacis,
socios habere desiderant, ut ipsos quoque homines
adineant per observantiam pacis ad suum delere
pervenire consortium. Et bene cum dicerent: *Et in*
terra pax hominibus, adjungunt bonæ voluntatis, quia
cum illis societatem pacis angelici spiritus habere

festinant, quorum mentibus puritatem bonæ voluntatis inesse considerant. Illos secum post absolutionem carnis ad contemplationem veræ pacis subvehere letantur, quos in carne commorantes omnia quæ agunt aut loquuntur de radice bonæ voluntatis proferre conspiciunt. Tales namque et si infirmitas forte aliquando vel ignorantia, a perficiendo [*Al.*, perficienda] ea quam cupiunt, bona actione retardat, ante interni tamen arbitri oculos integritas, quam corde tenent, bonæ voluntatis excusat. Bona autem voluntas est Conditorum nostrum ex toto corde, tota anima, tota virtute, diligere et proximos tanquam nos ipsos, atque ejusdem dilectionis in nobis vigorem iudicium quibus valeamus piæ actionis ostendere. Quod cum omnibus horis ac momentis facere debeamus, quanto magis cum nativitate Domini ac Salvatoris nostri, vel annua festivitate colimus, vel frequentiori devotione recolimus, in qua specialiter angelica exhortatione docemur dona et bonæ voluntatis offerre, in qua cives patriæ cœlestis eidem bonæ voluntati nostræ consortium suæ pacis promittunt, in qua ipsi quoque eundem hymnum angelici concentus Deo dicere solemus. Sit igitur nobis, fratres charissimi, communis ista solemnitas, sit terrestribus cum cœlestibus nec tantum ista solemnitas, sed et omnis nostra conversatio sit supernorum civium apta consortio. Meditemur interim in via quod habere desideramus in patria, concordemus etiam nos [*Al.*, nunc, in] quantum valeamus, vitæ illi mundissimæ beatorum spirituum, cui tunc associari speramus [*Al. add. in*] interna puritate mutux dilectionis; si [*Al. om. si*] divinæ laudationis dona, quibus in futuro vacare cupimus, etiam in præsentibus sectemur, discamus cum Apostolo dicere : *Nostra conversatio in cœlis est* (Philipp. iii), ut hoc quoque, quod sequitur, cum fiducia possimus addere : *Unde etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum*. Illi namque Salvatore ad iudicium venientem cum gaudio expectant, qui se ad ejus voluntatem cœlestem in terris vitam egisse meminerunt. Dat autem etiam fragilibus nobis ac minus perfectis magnam spem percipiendæ salutis ipse Conditor et Salvator noster, qui pro nostra confirmatione fragilibus apparens, mox ore consono militiæ cœlestis bonæ nostræ voluntati dona suæ perpetuæ pacis promisit Jesus Christus Deus et Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXII.

IN DOMINICA INFRA OCTAVAM NATALIS DOMINI.

LUC. II. *In illo tempore erat Joseph et Maria mater Jesu, mirantes super his, quæ dicebantur de illo, etc.*

Evangelista Lucas patrem Salvatoris appellat Joseph, non quo vere juxta photinianos pater fuerit ejus, sed quo ad famam Mariæ conservandam pater sit ab omnibus æstimatus. Neque enim oblitus evangelista, quod eam de Spiritu sancto concepisse et virginem peperisse narravit, sed opinionem vulgi exprimens, quæ vera historiæ lex est, patrem Joseph nuncupat Christi. Quamvis et eo modo pater illius valeat dici, quo et vir Mariæ recte intelligitur sine commistione carnis ipsa copulatione conjugii, multo, videlicet, conjunctius, quam si esset aliunde adoptatus. Neque enim propterea non erat appellandus Joseph pater Christi, quia nempe cum concubendo genuerat, quandoquidem recte pater etiam ejus, quem non ex sua conjugate procreatum alicubi adoptasset.

Et dixit ad Mariam matrem ejus : Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur. Bene in resurrectionem, quia lumen est, quia gloria plebis Israel, quia dicit : Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet et omnis qui vivit et

A credit in me, non morietur in æternum (Joan. xi). Quomodo autem in ruinam, nisi quia et lapis offensionis est, et petra scandali (Isai. viii) ? id est, ruinæ, his qui offendunt verbum, nec credunt, de quibus ipse dicit : *Si non venissem et locutus fuissetis eis, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo* (Joan. xv). Qui non in seipso tantum, sed in suis quoque prædicantibus in ruinam positus est, resurrectionemque multorum, testante Apostolo qui ait : *Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salvi fiunt, et in his qui pereunt* (I Cor. ii). Qui enim prædicante Apostolo, verbum quod audit amando sequitur, bono odore resurgit et salvatur; qui odiendo insequitur, eodem ipso odore bono corrumpit et moritur. Signum autem cui contradicetur, fidem dominicæ crucis accipe, de qua apostolo Paulo dicitur Judæi : *Nam de reatu hac notum est nobis, quod ubique ei contradicetur* (Act. xviii). Et Apostolus ipse : *Nos enim, inquit, prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam* (I Cor. i).

Et tu in ipsius animam pertransibit gladius. Nulla docet historia beatam Mariam ex hac vita gladii occisione migrasse, præsertim cum non anima, sed corpus ferro soleat interfici. Unde restat intelligi gladium illum de quo dicitur : *Et gladius est in labiis eorum* (Psal. xxxviii), hoc est, dolorem Dominicæ passionis ejus animam pertransisse. Quæ etsi Christum ut pote Dei Filium sponte propria mori, mortemque ipsam non dubitaret esse devicturum, ut sua tamen carne procreatum, non sine doloris affectu potuit videre crucifigi. Nam et ferrum, quod animam Joseph pertransisse canitur, nullum melius quam dura tribulatio mentis intelligitur.

Ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Incertum erat quondam qui Judæorum gratiam Christi, qui in venturam utique noverant, recipere, qui autem respicere mallet. At ejus nativitate audita, revelatis mox cordium cogitationibus, Herodes rex turbatus est, et omnis Hierosolyma cum illo (Matth. ii). Pastores cum timore et gaudio Deo laudem resonant, hominibus pacis nuntium pandunt (Luc. ii). Ejus doctrina et virtute diffusata, alii ad eum quasi magistrum veritatis conflunt, alii ab eo quasi seductore refugiunt. Ejus signo crucis erecto, hi quasi justè morti datum blasphemantes irrident, illi quasi vitæ auctorem mori acriter dolent. Sed et usque hodie, et usque ad consummationem sæculi præsentis, Ecclesiæ animam gladius durissimæ tribulationis pertransire non cessat, cum signo fidei ab imbrobis contradicere, cum audito Dei verbo multos cum Christo resurgere, sed plures a credulitate ruere gemebunda pertractat, cum revelatis multorum cordium cogitationibus, ubi optimum Evangelii semen, ibi zizania vitiorum, vel plus justo prævalere, vel etiam, quod dictu grave est, sola germinare ac regnare conspiciunt.

Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Aser : hæc processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Juxta historiæ devotæ conversationis et venerandæ pariter ætatis, dignaque per omnia quæ Domino incarnato testimonium ferret Anna fuisse docetur. Juxta intellectum vero mysticum, quia Ecclesiam significat, quæ in præsentibus quæ sponsi dominicæ sui est morte viduata, numerus etiam annorum viduitatis ejus tempus Ecclesiæ designat, quo in corpore constituta peregrinatur a Domino, magnæque devotionis affectu cœlestis templi limina servans, quotidianum illum Domini præstolatur adventum, de quo dicit : Venimus et mansionem apud eum faciemus. Septies quippe duodeci octoginta quatuor faciunt. Et septem quidem ad hujus sæculi cursum, qui diebus septem volvitur, duodecim vero ad perfectionem doctrinæ apostolicæ pertinent. Ideoque sive universalis Ecclesia, seu quilibet anima fidelis,

quæ totum vitæ suæ tempus apostolicis mancipare A curat instituit, quasi septem per duodecim multiplicare, et typicis octoginta quatuor annis Domino servire laudatur, sicut etiam tempus septem annorum, quo cum viro suo manserat, dominicæ incarnationis temporis decentissime congruit. Septenario namque, ut dixi, numero perfectio solet temporis indicari, sed ibi propter dominicæ privilegium majestatis, quo in carne versatus docuit, simplex septem annorum est numerus expressus; hic ob apostolicæ culmen dignitatis septem anni per duodecim multiplicantur. Aridet autem Ecclesiæ mysteriis, quod Anna et gratia ejus interpretatur, et filia est Phanuel, qui facies Dei dicitur, cum Psalmographo decantans: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine (Psal. iv)*. Et de tribu Aser, hoc est, beati, descendit, qui inter patriarchas duodecim ordine nascendi est octavus, de quo numero quia Novo Testamento sit sacer, crebrius est inculcatum.

Et hæc ipsa superveniens confitebatur Domino, et loqueba- B ur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Jerusalem. Prophetavit Simeon, prophetaverat copulata conjugio, prophetaverat virgo, debuit etiam vidua, ne aliqua aut professio deesset aut sexus. Et ideo Anna et stipendiis viduitatis et moribus talis inducitur, ut digna plane fuisse credatur, quæ Redemptiorem omnium venisse nuntiaret.

Et ut persecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam in civitatem suam Nazareth. Prætermisit hoc loco Lucas quæ a Matthæo satis explicita noverat (*Matth. ii*), Dominum, videlicet, post hæc, ne ab Herode necandus inveniretur, in Ægyptum a parentibus esse delatum, defunctoque Herode sic denum in Galilæam reversum, Nazareth civitatem suam inhabitare cœpisse. Solent enim evangelistæ singuli sic omnittere quædam, quæ vel ab aliis commemorata videntur, vel ab aliis commemoranda in spiritu prævideant, ut continuatæ suæ narrationis serie quasi nulla prætermisisse videantur. C Quæ tamen, alterius evangelistæ considerata Scriptura, quo loco transilita fuerint, diligens lector inveniat.

Puer autem crescebat, et confortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat in illo. Notanda distinctio verborum, quia Dominus Jesus Christus in eo quod puer erat, id est, habitum humanæ fragilitatis induerat, crescere et confortari habebat. In eo vero quod etiam Verbum Dei et Deus æternus erat, nec confortari indigebat, nec habebat augeri. Unde rectissime *plenus sapientia perhibetur et gratia (Coloss. ii)*. Sapientia quidem, quia in ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, gratia autem, quæ eidem Mediatori Dei et hominum, homini Jesu Christo magna gratia donatum est, ut ex quo homo fieri cœpisset, perfectus esset et Deus. Cui simile est quod Joannes scribit, eum *plenum gratia et veritate (Joan. i)*, eandem ipse divinitatis excellentiam veritatis quam Lucas sapientiæ nomine commendans.

Et ibant parentes ejus per omnes annos Jerusalem, in die solemni Paschæ. Vides hunc evangelistam inter animalia quatuor non frustra vitulo comparatum (*Ezech. i*), qui, quasi hostiis deputatum animal, circa templum maxime et Hierosolyma narrationis suæ diversatur incessu. Siquidem in principiis sacerdotem collocat ad aram orantem, populi multitudinem templi sistit in atriis, Mariam mox Domino concepto Hierosolyma mittit, domum pontificis intronit, ibi et Baptistam natum refert, et Dominum post natiuitatem continuo cum hostia transfert, eundem illo singulis annis cum parentibus ducit, et duodenarium in templo doctorum choris inserit. Ubi inter alia sapientibus stupenda dicit: *Quia in his quæ Patri mei sunt, oportet me esse.* Et post cætera talia laudantes Deum in templo discipulos in Evangelii sui fine concludit.

HOMILIA XXXIII.

IN DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.

LUC. V, MARC. I, MATTH. VIII. *In illo tempore, et factum est, cum esset Jesus in una civitatum et ecce vir plenus lepra, et videns Jesum et proci dens in faciem rogavit eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare, etc.*

Bene ubi leprosus mundatur, certus non exprimitur locus, ut ostendatur non unum populum specialis alicujus civitatis, sed omnium populos fuisse sanatos. Et quia Dominus ait: *Non veni solvere legem, sed adimplere (Matth. v)*, ille qui excludebatur a lege, purgari se Domini potestate præsumens, non ex lege, sed supra legem esse gratiam judicabat, quæ leprosi maculam possit abluere. Verum ut in Domino potestatis auctoritas, ita in illo fidei constantia declaratur. Ille in faciem proci dens, quod humilitatis est et pudoris, ut unusquisque de suæ vitæ maculis erubescat. Sed confessionem veremercundia non repressit, ostendit vulnus, remedium postulavit; et ipsa religionis et fidei plena confessio est: *Si vis, inquit, potes me mundare.* In voluntate Domini tribuit potestatem, de voluntate Domini non quasi pietatis incredulus dubitavit, sed quasi collusionis suæ conscius non præsumpsit.

Et extendens manum tetigit illum dicens: Volo, mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Nihil medium est inter opus Dei atque præceptum, quia in præcepto est opus. Denique dicit et facta sunt (*Psal. cxlviii*). Vides igitur quod dubitari non potest, quia voluntas Dei potestas est. Si ergo voluntas ejus potestas est, qui unius voluntatis asserunt, unius atque asserunt potestatis. Itaque quasi habens potestatem sanandi, et jubendi auctoritatem, operandi testimonium non refugit. *Volo* enim dicit propter Photinum, imperat propter Arium, tangit propter Manichæum. Et lex quidem tangi leprosus prohibet; sed qui Dominus legis est, non obsequitur legi, sed legem facit. Non ergo ideo tetigit, quia sine tactu mundare non poterat, sed ut probaret quia subjectus non erat legi, nec contagium timebat ut homines, sed quia contaminari non poterat, qui alius liberabat, lepra tactu Domini fugaretur, quæ solebat contaminare tangentem. Simulque illud mirabile, quod eo sanavit genere quo fuerat obscuratus. *Si vis, potes me mundare. Volo, inquit, mundare.* Habes voluntatem, habes etiam pietatis affectum.

Et ipse præcepit illi ut nemini diceret. Quare præcipitur nemini dicere, nisi ut diceret non vulganda nostra beneficia, sed premeda? ut non solum a mercede absterneamus pecuniæ, sed etiam gratiæ.

Sed vade, ostende te sacerdoti, et offer pro emundatione tua sicut præcepit Moyses in testimonium illis (Levit. xiv). Ostendere se sacerdoti jubetur, ut intelligeret sacerdos eum non legis ordine, sed gratia Dei supra legem esse curatum. Offerre autem sacrificium, ut ostenderet Dominus quia legem non solveret, sed impleret; qui secundum legem gradus supra legem sanaret eos, quos remedia legis non sanaverant. Et bene addidit in testimonium illis, hoc est, si Deo credant, si impietatis lepra discedat. Quod si quem movet, quomodo Dominus Mosaicum videatur approbare sacrificium, cum id non receperit Ecclesia, meminerit nondum esse cœpisse sacrificium sanctum sanctorum, quod corpus ejus est. Nondum enim obtulerat in passione holocaustum suum. Non autem oportebat auferri significantia sacrificia, priusquam illud quod significabatur, confirmatum esset contestatione apostolorum prædicantium et fide credentium populorum. Quia vero typice vir iste peccatis languidum designat genus humanum, recte non solum leprosus, sed et plenus lepra describitur: *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei (Rom. iii)*, illam, scilicet, ut extensa manu Salvatoris, hoc est, incarnato Dei verbo, humanamque contingente naturam ab erroris pisci varietate

mundentur, possintque cum apostolis audire: *Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis (Joan. xv)*; et qui diutius abominabiles a populi Dei erant castris secreti, jam aliquando templo reddi, et sacerdoti queant offerri, illi utique cui dicitur: *Tu es sacerdos in æternum (Psal. cix)*. Audientes ab Apostolo: *Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos (I Cor. iii)*. Offerantque pro emundatione sua sicut præcepit Moyses, id est, *exhibeant corpora sua hostiam viventem, sanctam, Deo placentem (Rom. xii)*. Verum merito quæritur quidnam sit quod Dominus nonnulla quæ gessit abscondi jussit, et nec ad horam potuerunt abscondi. Nunquid enim unigenitus Filius Patri et Spiritui sancto coæternus hac in re velle habuit, quod implere non potuit? Sed notandum quod Redemptor noster per mortale corpus omne quod egit, hoc nobis in exemplo actionis præbuit. Miraculum namque faciens et taceri jussit, et tamen taceri non potuit, ut, videlicet, electi ejus, exempla doctrinæ illius sequentes, in magnis quæ faciunt latere quidem in voluntate habeant, sed, ut prosint aliis, prodantur inviti, quatenus et magnæ humilitatis sit, quod sua opera taceri appetunt, et magnæ sublimitatis sit, quod eorum opera taceri non possunt. Non ergo Dominus voluit quidquam fieri et minime potuit, sed quid velle ejus membra debeant, quæ de eis etiam volentibus fiat, doctrinæ magisterio exemplum dedit.

IIOMILIA XXXIV.

IN DOMINICA QUARTA POST EPIPHANIAM.

LUC. VIII, MATTH. VIII, MARC. IV. *In illo tempore, factum est una die, et Jesus ascendit in naviculam, et discipuli ejus, etc.*

In hac navigatione Dominus utramque unius ejusdemque personæ naturam dignatur ostendere, dum is qui ut homo dormit in navi, furorem maris ut Deus verbo coercet. Porro juxta allegoriam mare sive stagnum, quod cum suis transire desiderat, tenebrosus amarusque sæculi præsentis accipitur æstus. Navicula autem quam ascendunt, nulla melius quam Dominicæ passionis intelligitur arbor; cujus beneficio quique fideles adjuti emensis mundi fluctibus habitationem patriæ celestis quasi stabilitatem securi littoris obtinent. Quod autem ipse in unam naviculam cum discipulis Salvator ascendit, alibi quid significet aperit, cum prænuntiatio suæ passionis resurrectionisque mysterio mox dicebat ad omnes: *Si quis vult post me venire, abneget seipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me (Luc. ix; Matth. x; Marc. viii)*.

Navigantibus autem illis obdormivit. Quia calcantibus sæculum fidelibus, futuri regni quietem animo meditantibus, et vel secundo Spiritus sancti flatu, vel proprii remigio conatus infidos mundi factus certatim post terga jactantibus tempus subito dominicæ passionis advenit. Unde bene Marcus hoc imminente mortis tempore gestum fuisse perhibet (*Marc. iv*), ut veri solis occubitum non sola Domini dormitio, sed et ipsa decedentis lucis hora significet.

Et descendit procella venti in stagnum, et completantur et periclitabantur. Domino puppim crucis, qua somnum mortis carperet ascendente, fluctus blasphemantium persecutorum dæmoniacis excitati procellis assurgunt, quibus tamen non ipsius patientia turbatur, sed discipulorum imbecillitas concutitur, tepidat, periclitatur.

Accedentes autem suscitaverunt eum, dicentes: Præceptor, perimus. Suscitant Dominum discipuli, ne eo dormiente fluctuum feritate disperant; quia cujus mortem viderant, maximis votis resurrectionem quærebant, ne si diutius ipse morte carnis sopiretur, eorum mens spiritali in perpetuum morte periret. Unde bene sequitur:

At ille surgens increpavit ventum et tempestatem

et facta est tranquillitas. Ventum qui pro surgens increpavit, quia resurrectione celebrata diaboli superbiam stravit, dum per mortem destruxit eum qui habebat mortis imperium. Tempestatem quoque quæ surgens cessare fecit, quia vesanam Judæorum rabiem, quæ caput quatiens clamaverat: *Si Filius Dei est, descendat nunc de cruce, et credimus ei (Math. xxvii, Marc. xvi, Luc. xxiii)*, de sepulcro surgendo labefecit. Ubi juxta litteram notandum quod omnes creaturæ sentiant Creatorem. Quibus enim increpatur et imperatur, sentiunt imperantem: non errore hæreticorum, qui omnia putant animantia, sed majestate Conditoris, quæ apud nos insensibilia, illi sensibilia sunt.

Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Recte arguuntur, qui præsentem Christo timebant, cum utique qui ei adhæserit, perire non possit. Cui simile est quod post mortis somnum discipulis apprensens, *exprobravit incredulitatem illorum, et duritiam cordis, quia iis qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt (Marc. xvi)*. Itemque dixit ad eos: *O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetæ. Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? (Luc. xxiv.)* Ac si per metaphoram navigii diceret, *Nonne oportuit Christum soporari, undis navem in qua quiescebat hinc inde verrentibus, et ita sedatis extemplo tumidis gurgitum cumulis divinitatis suæ cunctis patefacere potentiam?*

Qui timentes mirati sunt, dicentes ad invicem: Quis putas hic est? quia et ventis imperat et mari, et obediunt ei. Matthæus ita scribit: *Porro homines mirati sunt, dicentes: Qualis est hic? etc. (Math. viii)*. Non ergo discipuli, sed nautæ et cæteri qui in navi erant, mirabantur. Sin autem quis contentiose voluerit, eos qui mirabantur fuisse discipulos, recte respondebimus homines appellatos, qui necdum potentiam noverant Salvatoris. Et nos quoque singuli cum signo dominicæ crucis imbuti sæculum relinquere disponimus, navem quoque cum Jesu conscendimus, stagnum transfratere conamur. *Sed qui non dormitavit, neque obdormiet custodiens semper Israel (Psal. cxx)*, nobis tamen sæpe navigantibus, quasi inter æquoris fremitus obdormit, quando crebrescente inter medios virtutum nisus, vel immundorum spirituum, vel hominum pravorum, vel ipso nostrarum cogitationum impetu fidei splendor obtenebrescit, spei celsitudo contabescit, amoris flamma refrigescit. Verum inter hujusmodi procellas, ad illum necesse est gubernatorem curramus, illum seduli excitemus qui non serviat, sed imperet ventis. Mox tempestates compescet, refundet tranquillitatem, portum salutis indulgebis. Libet inter hæc paucis discussa apostolici navigii varietate, qualiter bonos suum secretum juvet, malorumve permixtio turbet, intueri. Ecce enim, ut a perfectioribus inchoemus, post celebrata dominicæ resurrectionis solemnia, septem electi discipuli navem piscaturi ascendunt: et quia non longe a terra perpetuæ quietis, sed quasi cubitis ducentis aberant, hoc est, tantum mundo animum, quantum gemina dilectio posebat, apposuerant, quia se Petrus negotiis sæcularibus exuerat, jam Dominum in litore mortalitatis stantem cernere, jam cum illo epulari, jam mane supernæ lucis aspirante mystico, magnumve piscium numero sua retia impleta, nec tamen rupta suscipere, atque infinis sæculi fluctibus extrahere merentur. Alibi Petrus, ut supra legitur, jubente Domino retia laxat in capturam, pisciumque comprehendit multitudinem copiosam (*Luc. v*): sed quia ipse fragilis adhuc animi fuerat, ita ut Christo tremens diceret: *Ezi a me, quia homo peccator sum, Domine, et retia tunc rupta sunt, et si non socii adjuissent, naves etiam mersæ subsiderent.* Item in hoc loco discipuli cum Domino navem conscendunt, mare adeunt; sed quia intererat et Judas, et Dominus in puppi, quæ sedes erat gubernanti, dormisse, et ventus pontusque de-

foris sævisse perhibentur. Nam etsi multa illic discipulorum merita navigabant, tunc adhuc eam perfidia proditoris agitabat: et qui suis meritis firmi fuere, turbabantur alienis. Item Paulus cum fratribus Hierosolymam navigans, et diem Pentecosten ibi, Spiritusque sancti gaudia celebrare festinans, recto cursu cuncta peragravit (Act. xx). Porro ab Hierosolymis Romam relegatus (Act. xxvii); quia cum infidelibus iter agit, mare furit, venti refragantur, imber imminet, frigora fatigant, astra obnubilant, terra negatur, triticum in mare jaciatur, navis armamenta tolluntur: ipsa postremo navis arenis illisa dissolvitur, nautæ quam non agnoscent terram nando petunt: et qui sæculi undas onerati cupiditatibus subierant, eodem adversante sæculo vix nudi evadunt, juxta quod idem Apostolus ait: *Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem* (1 Cor. iii).

HOMILIA XXXV.

IN DOMINICA SEXAGESIMÆ.

LUC. VIII, MATTH. XIII, MARC. IV. *In illo tempore, cum turba purissima conveniret, et de civitatibus properarent ad Jesum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculcatum est, et volucres cæli comederunt illud, etc.*

Hanc parabolam Dominus ideo per seipsum exponere dignatus est, ut figurate se loqui innotesceret, rerumque significationes in eis etiam quæ per semetipsum noluit expliare, doceret esse querendas. Sed quia semen quod verbum Dei sit, terramque variam quod diversum cor auditorum significet, ipse Dominus aperuit, satorum quem nobis querendum reliquit, nullum melius quam Filium Dei intelligere possumus. *Qui exiit seminare semen suum*, quia de sinu Patris, quo creaturæ non erat accessus egrediens, ad hoc venit in mundum, ut testimonium perhiberet veritati (Joan. xviii, Matth. xiii, Marc. iv). Unde bene juxta evangelistas alios hanc parabolam dicturus, de domo exisse, mare adisse, navem conscendisse perhibetur: ipsum nimirum situ corporis quod processu sermonis insinuans.

Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculcatum est, et volucres cæli comederunt illud. Quæ Dominus exposuit, pia fide suscipienda sunt: quæ autem tacita nostræ intelligentiæ dereliquit, perstringenda sunt breviter. Semen quod secus viam cecidit, duplici læsura disperit, et a viantibus scilicet conculcatum, et a volucris rapinum. Via est eor sedulo malarum cogitationum transitu attritum atque arefactum, ne verbi semen excipere ac germinare sufficiat. Atque ideo quidquid boni seminis vicinia talis viæ contingit, pessimæ cogitationis metu conculcatum a dæmonibus eripitur, qui volucres cæli, sive quia cælestis spiritualisque sint naturæ, seu quia per aera volant, appellatur.

Et aliud cecidit super petram, et natum aruit, quia non habebat humorem. Petram hic recte dicitur Gurum et indomitum cor, ac nullo veræ fidei vomere penetratura. Hoc est autem humor ad radicem seminis, quod juxta aliam parabolam oleum ad lampades virginum nutriendas (Matth. xxv), id est, amor et perseverantia virtutis.

Et aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. Fructum centuplum, fructum perfectum dicit: nam denarius numerus pro perfectione semper accipitur, quia in decem præceptis legis custodia continetur. Activa enim et contemplativa vita simul in decalogi mandatis conjuncta est, quia in eo et amor Dei, et amor servari proximi jubetur. Amor quippe Dei ad contemplativam, amor vero proximi pertinet ad activam. Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus, in centenarium surgit. Unde recte per centenarium magna perfectio designatur, sicut de illo qui sua pro Domino terrena relinquit, dicitur: *Centuplum accipiet, et*

A vitam æternam possidebit (Matth. xix). Quia quisquis pro Dei nomine temporalia atque terrena contemnit, et hic perfectionem mentis recipit, ut jam ea non appetat quæ contemnit, et in sequenti sæculo ad æternam vitæ gloriam pervenit. Terra ergo bona fructu centuplo secundatur, quando cor docile virtutum spiritualium perfectione condatur.

Hæc dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Quoniam hæc admonitione, vel in Evangelio (Act. ii), vel in Apocalypsi Joannis interponitur, mysticum esse quod dicitur, querendumque a nobis intentius ostenditur.

Interrogabant autem eum discipuli ejus, quæ esset hæc parabola. Nemo putet limita mox parabola, discipulis hæc interrogasse Salvatorem: sed, ut Marcus ait: *Cum esset singularis, interrogaverunt eum ii qui cum eo erant duodecim, parabolam* (Marc. iv).

Et dicebat eis: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, et audientes non intelligant. Marcus ita dicit: *Illis autem qui foris sunt, in parabolis omnia fiunt.* Ideoque et nos cum discipulis Christi intremus in sanctuarium Dei, ut intelligamus novissima mysteriorum regni Dei. Nam qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina illius, dicentes cum Psalmista: *Revela oculos nostros, et considerabimus mirabilia de lege tua* (Psal. cxviii). Recte itaque in parabolis audiunt et in ænigmate, qui clausis sensibus cordis, neque intrare, neque curant cognoscere veritatem, oblitii dominicæ præceptionis, *Qui habet aures audiendi, audiat.*

Qui autem secus viam, sunt qui audiunt: deinde venit diabolus, et tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. De hoc semine Marcus (Cap. iv) ita scribit: *Ii autem sunt qui circa viam ubi seminatur verbum, et cum audierint, confestim venit Satanas et auferit.* Matthæus ita: *Omnis qui audit verbum regni, et non intelligit, venit malus et rapit* (Matth. xiii). Ex quo manifesto docetur, eos circa viam seminato, qui verbum quod audiunt nulli fide, nullo intellectu, nulla saltem tentante utilitatis occasione percipere dignantur. Porro super petrosa et in spinis, ut Dominus exponit, seminantur hi qui auditum quidem verbi et utilitatem probant, et desiderium gustant, sed ne ad id quod probant perveniant, hujus vite eos vel adversa terrendo, vel prospera blandiendo, retardant. Contra quæ utraque damna semen quod acceptat, tutari curabat, qui ait: *Per arma justitiæ a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seduceres et verucres* (1 Cor. vi). His ergo tribus terræ generibus scito omnes qui verbum non faciunt, esse designatos; a quibus omnibus, qui semen acceptum servat, terra bona est; excipiuntur sane Judæi et gentiles, qui ne audire quidem merentur.

Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, et a sollicitudinibus, et divitiis, et voluptatibus vitæ euntes suffocantur, et non referunt fructum. Mirum quomodo Dominus spinas divitias interpretatus sit, cum illæ pugnant, istæ delectent. Et tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctationibus mentem lacerant, et cum usque ad peccata pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentant. Quas bene hoc in loco, alio evangelista testante (Matth. xiii), nequaquam Dominus divitias, sed fallaces divitias appellat. Fallaces enim sunt, quæ nobiscum diu permanere non possunt. Fallaces sunt, quæ mentis nostræ inopiam non expellunt. Solæ autem divitiæ veræ sunt, quæ nos divites virtutibus faciunt. Notandum vero est quod exponens Dominus dicit, *Quia sollicitudines et voluptates suffocant.* Suffocant enim, quia importunis cogitationibus suis guttur mentis strangulant, et dum bonum desiderium intrare ad cor non sinunt, quasi aditum flatus vitalis necant. Notandum etiam quod duo sunt quæ divitias jungit, sollicitudines videlicet et voluptates. Quia profecto et per cu-

ram mentem opprimunt, et per affluentiam resolvunt. Ne enim contraria posse-sores suos et afflictos et lubricos faciunt. Sed quia voluptas convenire cum afflictione non potest, alio quidem tempore per custodiæ suæ sollicitudinem affligunt, atque alio per abundantiam ac voluptates emolliunt.

Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent, et fructum afferunt in patientia. Bona terra, ut prædiximus, omnibus tribus terræ nequam varietatibus contraria facit, et libenter videlicet semen verbi suscipiendo, et quod suscipit inter adversa et prospera patienter ad fructus usque tempora servando. Aliter, bona terra fructum per patientiam reddit, quia scilicet nulla sunt bona quæ agimus, si non æquanimiter proximorum mala toleramus. Quanto enim quisque altius profecerit, tanto in hoc mundo invenit quod durius portet; quia dum a præsentis sæculo mentis nostræ dilectio deficit, ejusdem sæculi adversitas crescit. Hinc est enim quod plerosque cernimus et bona agere, et tamen sub gravi tribulationum sæce desudare: sed juxta vocem Domini, fructum per patientiam reddunt, quia cum humiliter flagella suscipiunt, post flagella ad requiem sublimiter suscipiuntur. Quod vero secundum Matthæum dicitur: *Et fructum offert, et facit aliud quidem centum, aliud autem sexaginta, porro aliud triginta* (Matth. xiii) ; triginta referuntur ad nuptias. Nam et ipsa digitorum conjunctio, quasi molli osculo se complexans et fœderans, maritum pingit et conjugem. Sexaginta ad viduas, eo quod in angustia et tribulatione sint positæ, unde et in superiore digito deprimuntur. Quantoque major est difficultas expertæ quondam voluptatis illecebri abstinere, tanto majus et præmium. Porro centesimus numerus (quæso, diligenter, lector, attende) a sinistra transferitur ad dexteram, et iisdem quidem digitis, sed non eadem manu, quibus in læva manu nuptæ significantur, et viduæ, circulum faciens exprimit virginitatis coronam. Aliter, fructum tricesimum verbum profert, quod fidem sanctæ Trinitatis ædificat, sexagesimum, quod operis perfectionem docet, quia sex dies sunt, in quibus oportet operari (Exod. xxiii) ; centesimum, quod ad dexteram regni vitam prædicat æternam.

DOMINICA XXXVI.

IN DOMINICA QUINQUAGESIMÆ.

LUC. xviii, MATTH. xx, MARC. x. *In illo tempore, assumpsit Jesus duodecim, et ait illis: Ecce ascendi-mus Hierosolymam, et consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de Filio hominis. Tradetur enim gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et conspuetur, et postquam flagellaverint, occident eum, et die tertia resurget. Et ipsi nihil horum intellexerunt. Erat autem verbum istud absconditum ab eis, et non intelligebant quæ dicebantur. Factum est autem cum appropinquaret Hiericho, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans, etc.*

Prævidens Salvator ex passione sua discipulorum animos perturbandos, eis longe ante et ejusdem passionis prænam, et resurrectionis suæ gloriam prædicat, ut cum morientem, sicut prædictum esset, cernerent, etiam resurrectionem non dubitarent. Prævidens etiam quosdam hæreticos in Ecclesia futuros, qui Christum dicerent legi prophetisque docuisse contraria, aliumque Veteris Testamenti, atque alium Novi Deum esse credendum, ostendit prophetarum præsentia non alio magis quam ad suæ dispensationis, quam pro nobis temporarie suscepit, intendisse mysterium, adeo ut consummatio sit prophetiæ suæ passionis, et posterioris gloriæ celebrati perfectio. Necnon et paganorum dementia, qua ejus crucem derident, aperitissime confutat, quando proximæ suæ passionis et tempus, quasi futurorum præscius ostendit, et locum quasi mortis intrepidus adiit.

Et ipsi nihil horum intellexerunt. Et erat verbum

A *istud absconditum ab eis, et non intelligebant quæ dicebantur.* Legimus in Evangelio secundum Joannem, dicente Domino: *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum* (Joan. xii), respondisse turbam, atque dixisse: *Nos audivimus ex lege, quia Christus manet in æternum.* Et quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Quid est ergo quod discipuli toties sibi replicatum dominicæ passionis arcanum intelligere nequeunt, et Judæi ad unum verbum et tam obscure positum, ut hoc expositione dignum evangelista ducat. *Hoc autem dicebat, inquit, significans qua morte esset moriturus; mox quia crucis exaltatio significetur, intelligunt, nisi quia discipuli, cujus vitam maxime videre desiderabant, ejus mortem audire non poterant. Quem non solum hominem innocenter, sed et Deum verum sciebant, hunc nullatenus mori vel posse putabant. Et quis per parabolas eum sæpe loquentem audire consueverant, quoties aliquid de sua passione dicebat, hoc non ita ut sonabat, intelligendum, sed, amore dicente, ad aliud quid allegorice referendum esse credebant. Judæi vero, quia in ejus necem conspiraverant, quidquid de sua passione vel cruce loquebatur, intelligebant. Hoc enim loquebatur, quod ipsi summopere et fieri optabant, et perficere satagebant; sicque miro et inusitato modo idem subeundæ crucis sacramentum, quod fidelibus amor abscondit, infidelibus invidia pandit.*

B *Factum est autem cum appropinquaret Hiericho, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans; et cum audiret turbam prætereuntem, interrogavit quid hoc esset. Dixerunt autem ei, quod Jesus Nazareus transiret.* Cæcus iste per allegoricum genus humanum significat, quod in parente primo a paradisi gaudiis expulsum, claritatem supernæ lucis ignorans, damnationis suæ tenebras patitur; sed cum Hiericho appropinquare Jesus dicitur, cæcus illuminatur. Hiericho quippe interpretatur luna; luna autem in sacro eloquio pro defectu ponitur carnis, quia dum menstruis momentis decrevit, defectum nostræ mortalitatis designat. Dum igitur conditor noster appropinquit Hiericho, cæcus ad lumen redit, quia dum Divinitas defectum nostræ carnis suscipit, humanum genus lumen, quod amiserat, recipit. Qui videlicet cæcus recte et juxta viam sedere, et mendicans esse describitur. Ipsa enim veritas dicit: *Ego sum via* (Joan. xiv). Ergo qui æternæ lucis claritatem nescit, cæcus est; sed si jam in Redemptionem credit, juxta viam sedet. Si autem jam credit, sed ut æternam lucem recipiat rogare dissimulat, atque a precibus cessat, cæcus quidem juxta viam sedet, sed minime mendicat; si vero credit et exorat, et juxta viam sedet cæcus, et mendicat.

C *Et clamavit, dicens: Jesu fili David, miserere mei. Et qui præibant, increpabant eum, ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat, Fili David, miserere mei.* Quid isti designant, qui Jesum venientem præcedunt, nisi desideriorum carnalium turbas tumultusque vitiorum; qui priusquam Jesus ad cor nostrum veniat, tentationibus suis cogitationem nostram dissipant, et voces cordis in oratione perturbant? Sæpe namque dum converti ad Deum post perpetrata vitia volumus, dum contra hæc eadem exorare vitia, quæ perpetravimus, conamur, occurrunt cordi phantasmata peccatorum quæ fecimus, mentis nostræ aciem reverberant, confundunt animum, et vocem nostræ deprecationis premunt. Sed quem turbæ increpat ut taceat, magis ac magis clamat, quia quanto graviore tumultu cogitationum carnalium premimur, tanto orationi insistere ardentius debemus.

D *Stans autem Jesus, jussit illum adduci ad se.* Ecce stat, qui ante transibat, quia cum adhuc turbas phantasmatum in oratione patimur, Jesum aliquatenus transeuntem sentimus. Cum vero orationi vehementer insistimus, stat Jesus et lucem restituit, quia Deus in corde ligitur, et lux amissa reparatur.

Et cum appropinquaret, interrogavit illum, dicens:

Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, ut videam. Nunquid qui lumen reddere poterat quid vellet cæcus ignorabat? Sed peti vult hoc quod et nos petere, et se concedere prænoscat. Importune namque ad orationem nos admonet, et tamen dicit: *Scit namque Pater vester quid opus sit vobis, antequam petatis eum (Matth. vi).* Ad hoc ergo requirit, ut petatur; ad hoc requirit, ut cor ad orationem excitet. Unde et cæcus protinus adjungit: *Domine, ut videam.* Ecce cæcus a Domino non aurum, sed lucem quærit, percipendit extra lucem aliquid quærere. Quia etsi cæcus habere quodlibet potest, sine luce non potest videre quod habet. Imitetur ergo eum, quem et corpore audivimus et mente salvatum, non falsas divitias, non terrena dona, non fugitivos honores a Domino, sed lucem quæramus: illam, videlicet, lucem, quam videre cum solis angelis posuimus, quam nec initium inchoat, nec finis angustat; ad quam profecto lucem via fides est. Unde recte et illuminando cæco protinus subjungitur:

Et Jesus dixit illi: Respice, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et sequebatur illum, magnificans Deum. Videt et sequitur, qui bonum quod intelligit, operatur; videt autem, sed non sequitur, qui bonum quidem intelligit, sed bona operari contemnit; Jesum enim sequitur, qui imitatur. Hinc namque dicit: *Si quis mihi ministrat, me sequatur (Joan. xxi).* Consideremus ergo qua graditur, ut sequi mereamur; sicque sit ut non solum nostra vita in Deum proficiat, sed hæc ipsa nostra conversatio ad laudem Dei et alios accendat. Unde illic subditur:

Et omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo. Dedit enim plebs laudem Deo, non solum pro impetrato munere lucis, sed et pro merito fidei impetrantis. Dedit laudem Deo, quia et Jesum vidit misericorditer ac potenter lucem res. ituisse roganti, et obstinate fidei clamorem, quæ juste quæsierit, mox consequi posse cognovit. Unde notandum, quæ Dominus in carne apprensus, omnia quæ verbis docuit, exemplis firmavit. Qui enim nobis præcepit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent patrem vestrum qui in cælis est (Matth. v),* et ipse in universis quæ cepit facere et docere (Act. i), non suam ab hominibus, sed patris gloriam quærebat.

HOMILIA XXXVII.

IN DIE CINERUM.

LUC. XII, MATTH. VI. *Lectio sancti evangelii secundum Lucam. In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis, quo fur non appropriat, neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester, ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris, etc.*

Non hoc præceptum esse putandum est, ut nil pecunie reservetur a sanctis, vel suis, scilicet, vel pauperum usibus suggerendæ, cum et ipse Dominus, cui ministrabant angeli, tamen ad informandam Ecclesiam suam loculos habuisse legatur, et a fidelibus oblata conservans, et suorum necessitatibus aliisque indigentibus tribuens; sed ne Deo propter ista serviat, et ob inopiam timorem justitia deseratur.

Thesaurum non deficientem in cælis, quo fur non appropriat, neque tinea corrumpit. Sive simpliciter accipiendum, quod pecunia servata deficiat, vel, videlicet, a fure thesauris erepta, vel in thesauris ipsa sui fragilitate sedata; data autem pro Christo perennem misericordiam fructum conferat in cælis. Seu certe ita intelligendum, quod thesaurus boni operis si commodi terrestris occasione condatur, facile corruptus intereat; at si cælesti solum intentione congeratur, non exterius hominum favore, non intus inanis gloriæ valeat labe maculari. Fur enim deforis rapit, tinea scindit interius: Fur abstulit divitias eorum, de quibus Dominus ait: *Receperunt mercedem suam (Matth. vi).* Tinea corruptit vestes eorum

A quos Psalmista redarguens, ait: *Quoniam Deus dissipat ossa hominum sibi placitum (Psal. LII).* Ossæ enim virtutum robur appellat.

Ubi enim thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit. Hoc non solum de pecunia, sed et de cunctis possessionibus sentiendum est. Gulosi deus venter est. Ibi ergo habet cor, ubi et thesaurum. Luxuriosi thesauri epulæ sunt; lascivi, ludicra; amatoris, libido. Huic servit unusquisque a quo vincitur.

HOMILIA XXXVIII.

IN FERIA QUINTA POST DIEM CINERUM.

LUC. VII, MATTH. VIII. *In illo tempore, intravit Jesus Capharnaüm. Centurionis autem cujusdam servus, etc.*

Cum autem implexisset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaüm. Hic intelligendum est, cum implexisset quidem omnia verba sua in aures plebis, intrasse Christum Capharnaüm, hoc est, qui non ante quam hæc verba terminasset intravit, sed non esse expressum post quantum temporis intervallum, cum istos sermones terminasset, intraverit Capharnaüm. Ipso quippe intervallo leprosus ille mundatus est, quem loco suo Matthæus interponit (Matth. viii), iste autem antea præoccupat.

Centurionis autem cujusdam servus male habens erat moriturus, qui illi erat pretiosus. Quærit forte aliquis, vel pius, ut inveniat; vel impius, ut reprehendat, qua ratione evangelista servum, qui non mortuus, sed sanctus subinfertur, dixerit esse moriturum. Cui breviter respondendum, quia revera erat moriturus, si non Domini sui fide deprecantis, et Christi pietate miserentis fuisset redditus vitæ. Sic et Ezechias rex, juxta quemdam naturæ humanæ modum, erat moriturus, cum veracis prophetæ verbis audivit: *Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vives (Isai. xxxviii),* sed occulto divinæ providentiæ judicio, quæ omnia in mensura et numero et pondere disposuit (Sap. xi), quindecim adhuc annorum vitam lacrymis precibusque nactus.

Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum ut veniret et salvaret servum ejus. Superna dispensatione factum est ut seniores Judæorum mitterentur ad Dominum, hisque astantibus qui languerat sanaretur, quo inexcusabiles forent si credente viro gentili non crederent. Verum quæritur quomodo conveniat quod Lucas centurionem nuntios misisse, Matthæus autem ipsum accessisse, narrat ad Dominum? Sed pie quærentibus facile patet quod Matthæus brevitate causa dixerit ipsum accessisse, cujus desiderium et voluntas ad Dominum veraciter aliis licet deferentibus est perlata, mystice etiam nobis commendans hoc, quod scriptum est: *Accedite ad eum, et illuminamini (Psal. xxxiii).* Nam quia fidem centurionis qua vere acceditur ad Jesum, ipse ita laudavit ut diceret: *Non inveni tantum fidem in Israel,* ipsum potius accessisse ad Christum dicere voluit prudens evangelista, quam illos per quas verba sua miserat. Porro autem Lucas ideo totum quemadmodum gestum sit aperuit, ut ex hoc intelligere cogere-mur, quemadmodum accessisse dixerit alius, qui mentiri non potuit. Sicut enim illa mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur (Marc. v; Matth. ix; Luc. viii), quamvis fimbriam vesti venti ejus tenuerit, magis tamen quia credidit, tetigit Dominum, quam illæ turbæ a quibus premebatur; ita et centurio quo magis credidit, eo magis accessit ad Dominum.

Diligit enim gente n nostram, et synagogam ipse ædificavit nobis. Qui ædificatam sibi a centurione narrat synagogam, evidenter ostendunt quia sicut nos Ecclesiam, sic etiam in synagogam non conventum solummodo fidelium, sed et locum quo conveniebant, sint appellare soliti, juxta quod et supra docuimus.

Jesus autem ibat cum illis. Magna Domini sublimitas

tas, qui solo verbo curare valebat; sed non minor humilitas, qui servum dignatus est visitare languentem. Nam quasi potens et benignus et rogatus salvare pergebat, et itineris medio rogatus dicto salvavit, ne videlicet ob impotentiam virium, et non ob humilitatis exemplum corporaliter ira putaretur. Alibi ad sanandum reguli filium venire noluit, ne divitias honorasse videretur (*Joan. iv*); hic ne conditionem sprevisse servilem, ad centurionis famulum mox ire consensit.

Et cum jam non longe esset a domo, misit ad eum centurio amicos dicens: Domine, noli venire. Non enim sum dignus ut sub tectum meum intres. Propter vite gentilis conscientiam, gravari se magis dignatione putavit Domini, quam juvari, nec posse habere hospitem Christum, cujus eisi fide prælitus, nondum tamen erat sacramentis imbutus. Sed quia quæ nostra infirmitas non præsumit, divina gratia dare novit, et alius centurio qui sicut et iste credentem ex gentibus populum præfiguratur, magnæ fidei et justitiæ merito Spiritus sancti donum priusquam baptizaretur accepit, et iste necdum catechizatus et fidem suam laudari a Domino, et famulum salvari, promeruit. De quo pulchre per allegoriam dicitur quia Jesum non longe haberet a domo, tametsi sub tectum suum invitare non auderet, quia *prope timentibus eum salutare ipsius (Psal. lxxxiv)*. Et qui naturalis lege recte utitur, quo bona quæ novit operatur, eo illi qui vere bonus est appropriat. At qui errori gentilitatis etiam crimina junxerunt, his aptari potest quod confluentibus ad se turbis alibi Dominus ait: *Quidam enim ex his de longe venerunt (Marc. vii)*.

Propter quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te. Et nos qui de gentibus credimus, non ipsi ad Dominum venire possumus, quem nunc in carne videre nequaquam valemus; sed quicunque passionis nostræ servitutis agnovimus ad residentem in dextera Patris jam per fidem accedere debemus, jam seniores Judæorum mittere, hoc est, summos Ecclesiæ viros, qui nos ad Dominum præcesserunt, suppliciter obsecrando. patronos acquirere, qui nobis testimonium reddentes quod diligamus Ecclesiam, et, quantum in nobis est, ædificare curemus, pro nostris apud Dominum nostrorumque peccatis intercedant.

Sed dic verbo, et sanabitur puer meus. Magna fides centurionis, qua verbi opus in Christo constituitur, et nostræ sanationis accommodata mysteriis, qui etsi noveramus secundum carnem Christum, sed jam tunc non novimus.

Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. Hominem se et potestati, vel tribuni, vel præsidis, subditum dicit, imperare tamen posse minoribus, ut subaudiatur eum multo magis qui Deus sit, et super omnia potens, innumeram virtutis angelicæ, quæ ad imperata obtemperet, habere militiam.

Et dico huic, Vade, et vadit; et alii, Veni, et venit; et servo meo, Fac hoc, et facit. Vult ostendere Dominum quoque non per adventum tantum corporis, sed per angelorum ministeria posse implere quod vellet. Repellendæ enim erant vel infirmitates corporum, vel fortitudines contrariæ, quibus homo ad debilitatem sæpe conceditur, et verbo Domini et ministeriis angelorum. Aliter: milites et servi, qui centurioni obediunt, virtutes sunt naturales, quarum non minimum copiam multi ad Dominum venientes secum deferunt. De quibus in Corneli centurionis laude dicitur: *Quia erat vir justus et timens Deum cum omni domo sua, faciens elemosynas multas plebi, et deprecans Deum semper (Act. x)*.

Quo audit, Jesus miratus est. Miratus est quod vidit centurionem suam intelligentiam majestatem. Sed quis in illo fecerat ipsam fidem vel intelligentiam, nisi ipse qui eam mirabatur? Quod si et alius eam fecisset, quid miraretur qui præcius erat? Notan-

dum ergo, quia quod miratur Dominus, nobis mirandum esse significat, quibus adhuc opus est sic moneri. Omnes enim tales motus cum de Deo dicuntur, non perturbati animi signa sunt, sed docentis magistris.

Et conversus sequentibus se turbis dixit: Amen, dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni. Non de omnibus retro patriarchis et prophetis, sed de præsentis ævi loquitur hominibus. Quibus ideo centurionis fides antefertur, quia illi legis prophetarumque monitis edocti, hic autem nemine docente sponte credidit.

Et reversi qui missi fuerant domum, invenerunt servum qui languerat, sanum. Probatur fides Domini, et servi sanitas roboratur. Potest ergo Domini meritum etiam famulis suffragari, non solum fidei merito, sed etiam studio discipline. Plenius sane hæc explicat Matthæus, quod dicente Domino centurioni: *Vade et sicut credidisti fiat tibi, sanatus sit puer ex illa hora (Matth. vii)*; sed beato Lucæ moris est, quæ plena viderit ab aliis evangelistis exposita breviter, vel etiam de industria præterire; quæ vero ab eis omissa vel breviter cognoverit attackta, dilucidare solertius. Mystice, ut dixi, centurio, cujus fides Israeli præfertur, electos nimirum ex gentibus ostendit, qui, quasi centenario milite stipati, virtutum spiritualium sunt perfectione sublimes, nihilque a Domino terrenum, sed sola æternæ salutis gaudia sibi suisque requirunt. Numerus enim centenarius, qui de læva transfertur ad dexteram, in cælestis vite significatione poni consuevit. Unde est quod arca Noe centum annis fabricatur (*Gen. vi*), Abraham centenarius filium promissionis accepit (*Gen. xvi*), sevit Isaac, et inventi in ipso anno centuplum (*Gen. xxvi*), atrium tabernaculi centum cubitos longum est (*Exod. xxvii*), in centesimo psalmo misericordia et judicium Domino cantatur (*Psal. c*), et cætera hujusmodi. Tali ergo meriti viri pro his necesse est Domino supplicent, qui adhuc spiritu servitutis in timore premuntur, quatenus eis paulatim ad sublimiora provecit, perfecta dilectio foras mittat timorem (*I Joan. iv*).

HOMILIA XXXIX.

IN FERIA SEXTA POST DIEM CENERUM.

LUC. VI, MATTH. V. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Diligite inimicos vestros; benefacite his qui vos oderunt, etc.*

Quia dixerat supra quid ab inimicis pati possint, nunc qualiter ipsi cum eisdem inimicis agere debeant, ostendit. Multi autem putant sufficere virtutibus, non odisse inimicos; cæterum diligere plus præcipi quam humana natura patiatur non videntes, quia et Moyses, Samuel et Stephanus pro inimicis orabant (*Exod. 17; I R. g. 12; Act. vii*), et mortuos David planxit inimicos (*I Reg. i*). Neque enim Dominus impossibilia, sed perfecta juberet: *Non deficientes ergo dum tempus est, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei (Galat. vi)*.

Benedicite maledicentibus vobis, orate pro calumniantibus vobis. Et hæc sc. sui que similes, egisse testatur Apostolus qui ait: *Maledicimur, et benedicimus; blasphemamur, et obsecramus (I Cor. iv)*. Sed hic merito movet quomodo huic præcepto Domini non sit adversum, quod et in prophetis inveniuntur multæ imprecationes adversus inimicos, quæ maledictiones putantur, sicuti est illud: *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum (Psal. lxxvii)*, et cætera quæ ibi dicuntur. Et Joannes Apostolus ait: *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, peccatum, et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis (I Joan. v)*. Ubi primo videndum quia propheta per imprecationem quid esset futurum, cecinerunt, non optantis voto, sed spiritu prævidentis: qui maxime solent figura imprecantis futura prædicere, sicut figura

præeriti temporis ea quæ ventura erant cecinerunt; deinde in apostoli verbis intelligendum esse quosdam fratres pro quibus orare nobis præcipitur, cum Dominus etiam pro persecutoribus nostris orare nos jubeat (*Matth. v; Luc. vi*). Quæ solvi quæstio non potest, nisi fateamur esse aliqua peccata in fratribus inimicorum persecutione graviora. Fratres autem Christianos significari, multis divinarum Scripturarum documentis probari potest. Peccatum ergo, fratres, ad mortem puto esse, cum post agnitionem Dei, per gratiam Domini nostri Jesu Christi quisque oppugnat fraternitatem, et adversus ipsam gratiam qua reconciliatus est Deo, invidentiæ facibus agitur. Peccatum autem non ad mortem est, si quisquam non amorem a fratre non alienaverit, sed officia fraternitatis debita per aliquam infirmitatem animi non exhibuerit. Quapropter et Dominus in cruce ait: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* (*Luc. xxiii; Act. vii*). Nondum enim gratiæ Spiritus sancti, participes facti, societatem sanctæ fraternitatis inierant. Et B. Stephanus orat pro eis a quibus lapidatur, quia nondum Christo crediderant, neque adversus illam communem gratiam dimicabant. Et Apostolus Paulus propterea, credo, non orat pro Alexandro (*II Tim. iv*), quia jam frater erat, et ad mortem, id est, invidentiam, fraternitatem oppugnando peccaverat. Pro his autem qui non abruerant amorem, sed timore succubuerant, orat ut eis ignoscatur. Sic enim dicit: *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit, reddet illi Dominus secundum opera illius, quem et tu evita. Valde enim restitit nostris sermonibus*. Deinde subjungit pro quibus orat, ita dicens: *In prima mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me dereliquerunt, non illis imputetur*. Ista differentia peccatorum Juliam tradentem a Petro negante distinguit.

Si quis te percussit in maxillam, præbe et alteram. Non ait: Eum qui te percussit, noli tu percussere, quamquam hoc etiam magnum præceptum sit, sed ait: *Para te adhuc percussit*. Quod ad misericordiam pertinere hi maxime sentiunt, qui eis quos multum diligunt tanquam filiis vel quibuslibet dilectissimis nisi ægrotantibus serviunt, vel parvulis, vel phreneticis, a quibus multa sæpe patiuntur, etsi eorum salus id exigat, præbent se etiam ut plura patientur, donec vel ætatis, vel morbi infirmitas transeat. Quos ergo Dominus medicus animarum curandis proximis instruebat, quid eos aliud docere posset, nisi ut eorum, quorum saluti consulere vellent, imbecillitates æquo animo tolerarent? Omnis namque improbitas ex imbecillitate animi venit, quia nihil innocens est eo qui in virtute perfectus est. Multi autem alteram maxillam præbere noverunt, diligere vero illum a quo feriuntur ignorant. At vero ipse Dominus, qui utique præcepta quæ docuit primus implevit, percussit se in maxillam ministro sacerdotis non præbuit alteram, sed insuper dixit: *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, quid me cædis?* (*Joan. xviii*). Non tamen ideo paratus corde non fuit, non solum in alteram maxillam cædi pro salute omnium, sed etiam toto corpore crucifigi.

Et ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Quod de vestimento et tunica dictum est, non in eis solis, sed in omnibus faciendum est, quæ aliquo jure temporaliter nostra esse dicimus. Si enim hoc de necessariis imperatum est, quanto magis superflua contemneri convenit.

Omni autem petenti te, tribue. Omni petenti, inquit, non omnia petenti, ut id des quod dire honeste et juste potes. Quid si enim pecuniam petat, quia innocentem conetur opprimere? Quid si postremo stuprum petat? Sed, ne multa persequar, quæ sunt innumerabilia, id profecto dandum est, quod nec tibi nec alteri noceat, quantum sciri aut credi ab homine potest. Et cui juste negaveris quod petit, judicanda est ipsa justitia, ut non eam iuaneum diuinitas. Ita

A omni petenti te tribues, quamvis non semper id quod petit tribues. Et aliquando melius aliquid tribues, cum petentem injusta correxeris.

Et qui aufert quæ tua sunt, ne repetis. De veste, domo, fundo, jumento, et generaliter omni pecunia dicit. Utrum autem et de servis accipiendum sit, magna quæstio est; non enim Christianum oportet sic possidere servum, quomodo equum aut argentum. Quanquam fieri possit ut majore pretio valeat equus quam servus, et multo magis aliquid aureum vel argenteum. Sed ille servus si rectius et honestius, et ad Deum colendum accommodatus abs te domino educatur aut regitur, quam ab illo potest qui eum cupit auferre, nescio utrum quisquam dicere audeat ut vestimentum eum debere contemni. Hominem namque homo tanquam seipsum diligere debet, cui ab omnium Domino etiam ut inimicos diligit imperatur.

Et prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter. Quæ charitas patiens est, benigna est (*I Cor. xiii*), non tantum injurias inimici fortissime suffert, sed amici quoque gratiam benignissime prævenit. Nam redamare amantem, cunctos natura docuit; non amantem vero beneficiis ad amorem cogere Christi solum doctrina perfectos instituit; qui cum nos priores prout nobis fieri velimus aliis facere juberet (*Luc. vi; Tob. iv; Matth. vii*), eundem mox sensum latius astruendo firmavit, dicens:

Et si diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt, etc. Si etiam peccatores, publicani et ethnici, erga dilectores suos natura duce norunt esse benefici, quantum vos, inquit, quibus ut gradus professionis eximior, ita cura necesse est sit virtutis uberior, latioris sinu dilectionis amplecti debetis etiam non amantes? Unde quæsitum dignum videtur, quomodo cum Dominus eos qui diligentes se solum diligunt, beneficiis sibi beneficiis, amicis fenerantur, non modo perfectam non habere charitatem, verum peccatoribus æquiparari testetur, ille pectoris dominici recubitor Epistolam de Dei et proximi dilectione consummans, non usquam inimicos monuerit esse diligendos, sed absolute dixerit: *Quia si diligamus invicem, Deus in nobis manet, et charitas Dei in nobis perfecta est* (*I Joan. iv*). Quod si quem movet, sciat eum non de inimicorum amore tacuisse, sed et illos fratrum nomine comprehendisse, fratremque amoris intuitu diligere, et pro eis præcepisse orari, scilicet ut non semper inimici remaneant, sed respiscant a diaboli laqueis, nobisque germano fœdere socientur. Nec durum videatur quod nondum credentes, propter spem tamen credendi fratres appellari posse dicimus. Num idem Joannes eos etiam filios Dei vocitare legitur: *Quia Jesus, inquit, moriturus erat pro gente, et non tantum pro gente, sed ut filios Dei qui erant dispersi, congregaret in unum* (*Joan. xi*). Quando enim dispersi, nondum filii sunt Dei, sed conveniendo in unum, jam efficiuntur filii.

HOMILIA XL.

SABBATO POST CINERUM DIEM.

MARC. VI, MATH. XIV. *In illo tempore, cum sero esset factum, erat navis in medio maris, et Jesus solus in terra, etc.*

Labor discipulorum in remigando, et contrarius eis ventus, labores sanctæ Ecclesiæ varios designat, quæ inter undas sæculi adversantis, et immundorum flatus spirituum ad quietem patriæ cœlestis quasi ad fidam littoris stationem pervenire conatur. Ubi bene dicitur: *Quia navis erat in medio mari, et ipse solus in terra*, quia nonnunquam Ecclesia tantis gentium pressuris non solum afflicta, sed et fœdata est, ut si fieri posset, Redemptor ipsius eam prorsus deseruisse ad tempus videretur. Unde est illa vox ejus, inter undas procillasque tentationum vertentium deprehensæ, atque auxilium protectionis illius geme-

hundo clamore quærentis : *Ut quid, Domine, recessisti longe? Despicis in opportunitatibus, in tribulatione (Psal. 11).* Quæ pariter vocem inimici persequens exponit, in sequentibus psalmi subjiciens : *Dixit enim in corde suo, Oblitus est Deus, avertit faciem suam ne videat usque in finem.* Verum ille non obliviscitur orationem pauperum, neque avertit faciem suam a sperantibus in se : quin potius et certantes cum hostibus ut vincant adjuvat, et victores in æternum coronat. Unde hic quoque aperte dicitur : *Quia vidit eos laborantes in remigando.* Videt quippe Dominus laborantes in mari, quamvis ipse positus in terra : quia etsi ad horam differre videatur auxilium tribulatis impendere, nihilominus eos ne in tribulationibus deficiant, suæ respectu pietatis corroborat, et aliquando etiam manifesto adjutorio victis adversitatibus, quasi calcatis sedatisque fluctuum voluminibus, liberat, sicut hic quoque subsequenter insinuat, cum dicitur :

Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos, ambulans super mare. Stationes et vigiliæ militares in terna horarum spatia dividuntur. Quando ergo dicit, quarta vigilia noctis venisse ad eos Dominum, ostendit tota nocte periclitatos, et extremo noctis tempore eis auxilium præbitum. Laborabant ergo toto noctis operæ tempore, sed diluculo appropinquante, et lucifero solis dieique exortum promittente, venit Dominus, et superambulans tumida freti terga comprimit : quia cum pressuris obsita fragilitas humana pusillitati virium suarum considerat, nihil erga se aliud quam tenebras angustiarum, et astus cernit hostium configentium. Cum vero mentem ad superni lumen præsidii, et perpetuæ dona retributionis exeret, quasi inter umbras noctis repente ortum luciferi conspicit, qui diem proximum nuntiet. Lucifer namque cum plurimum tres horas noctis, id est, totam vigiliam matutinam, illuminare perhibetur. Aderitque Dominus qui sopitis tentationum periculis, plenam liberatis fiduciam suæ protectionis attribuat. Sequitur :

Et volebat præterire eos. At illi ut viderunt eum super mare ambulante, putaverunt phantasma esse, et exclamaverunt. Omnes enim eum viderunt, et conturbati sunt. Adhuc hæretici putant phantasma fuisse Dominum, nec veram assumpsisse carnem de Virgine. Denique Theodorus Pharanitanus quondam episcopus, ita scripsit, *corporale pondus non habuisse secundum carnem Dominum, sed absque pondere et corpore super mare deambulasse.* At contra fides catholica, et pondus secundum carnem habere eum prædicat, et onus corporeum, et cum pondere atque onere corporali incedere super aquas non infusus pedibus. Nam Dionysius egregius inter ecclesiasticos scriptores, in opusculis de divinis Nominibus hoc modo loquitur : *Ignoramus enim qualiter de virgine sanguinibus alia lege præter naturalem formabatur, et qualiter non infusus pedibus corporale pondus habentibus et materiale onus, deambulabat in humidam et instabilem substantiam.* Quomodo autem volebat Dominus eos præterire tanquam alienos, ad quos de periculo naufragii liberandos advenerat, nisi ut ad horam turbati et paventes, sed continuo liberati, amplius ereptionis suæ miraculum stuperent, ac majores ereptori suo gratias referrent? Quia et in tempestatibus passionum, quæ pro constantia fidei a periculis ingeruntur, talis nonnunquam provisio divinitus ostenditur. Sæpe enim ita fideles in tribulatione positos superna pietas descriuisse visa est, ut quasi laborantes in mari discipulos præterire Jesus voluisse putaretur. Unde est et illud in Psalmista Ecclesiæ, in martyrii certamine desudantis : *Quare mei oblitus es? Quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? Dum confringuntur omnia ossa mea, etc. (Psal. 111).* Sed dicunt inimici terrentes, *Ubi est Deus eorum?* quasi naufragium læsis imitantis apostolis. Dicit ipse Dominus eorum : *Cum transieris per aquas, tecum ero, et flu-*

mina non operient te : cum ambulaveris in igne, non combureris, et flamma non ardebit in te (Isai. XLIII). Unde hic quoque recte subiungitur :

Et statim locutus est cum eis, et dixit illis : Confidite, ego sum, nolite timere. Et ascendit ad illos in navim, et cessavit ventus. Prima trepidantium et periclitantium subventio est, incussum cordibus expellere timorem; secunda, tempestatum furias suæ præsentis virtute compescere. Nec mirandum si ascendente in naviculam Domino ventus cessavit. In quocunque enim corde Deus per gratiam sui adest amoris, mox universa vitiorum et adversantis mundi, sive spirituum malignorum bella compressa quiescunt.

Et plus magis intra se stupebant. Non enim intellexerant de panibus : erat enim cor illorum obtæcatum. Dominus quidem et in miraculo panum, quod esset conditor rerum ostendit : et in ambulando super undas, quod habet corpus ab omni peccatorum gravamine liberum, edocuit; et in placando ventos, undarumque rabiem sedando, quod elementis dominaretur, monstravit : sed carnales adhuc discipuli necdum hunc Deum esse cognoscunt. Et quidem virtutum magnitudinem stupebant, necdum tamen in eo veritatem divinæ majestatis cognoscere valebant.

Cumque egressi essent de navi, continuo cognoverunt eum : et percurrentes universam regionem illam, ceperunt in grabatis eos qui se male habebant circumferre, ubi audiebant eum esse. Cognoverunt eum rumore, non facie : vel certe pro signorum magnitudine quæ patrabat in populis, etiam plurimis vultu notus erat. Et vide quanta fides sit hominum terræ Genesareth, ut non præsentium tantum salute contenti sint, sed mittant ad alias per circuitum civitates, quo omnes currant ad medicum.

Et quocunque introibat in vicos, vel in villas, aut in civitates, in plateis ponebant infirmos : et deprecabantur eum, ut vel fimbriam vestimenti ejus tangerent : et quotquot tangebant eum, salvi fiebant. Qui erat se habent, non tangant corpus Jesu, neque totum vestimentum ejus, sed extremam fimbriam; et quicunque tetigerint, sanabuntur. Fimbriam vestimenti ejus, minimum mandatum intellige : quod qui transgressus fuerit, minus vocabitur in regno cælorum, vel assumptionem carnis, per quam venimus ad Verbum Dei, et illius postea fruimur majestate (Matth. v.)

HOMILIA XLI.

IN DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

LUC. IV, MATTH. IV, MARC. I. *In illo tempore, regressus Jesus a Jordane, et agebatur in spiritu in deserto, etc.*

Jesus autem plenus Spiritu sancto regressus est ab Jordane, et agebatur in spiritu in deserto diebus quadraginta, et tentabatur a diabolo. Hæc baptizato Domino confestium facta, Matthæus Marcusque designant. Quorum unus, descripto ejus baptismo, mox ita subiunxit : *Tunc Jesus ductus est in desertum a spiritu, ut tentaretur a diabolo (Matth. iv).* Alter ita : *Et statim spiritus expulit eum in desertum, et erat ibi quadraginta diebus et quadraginta noctibus, et tentabatur a Satana (Marc. 1).* Verum ne cui veniret in dubium, a quo eum spiritu ductum sive expulsam dicerent in desertum, consulte Lucas primo posuit quia Jesus plenus Spiritu sancto regressus est ab Jordane : ac deinde intulit, *Agebatur in spiritu in desertum* : ne quid contra eum valuisse spiritus putaretur immundus qui plenus Spiritu sancto quo volebat gradiendo, quæque volebat agebat. Nam et infra ubi manifeste a diabolo assumptus sive statutus asseritur, non ejus inbecillitas, sed inimici superbia, qui voluntatem Salvatoris necessitatem putat, arguitur. Non ergo virtute spiritus mali Jesus agitur in desertum, sed voluntate sui spiritus boni locum certaminis, quo adversarium sternat, de victoria

certus ingreditur. Ubi nobis pariter ordinem recte conversandi præmonstrat, ut post acceptam videlicet in baptismo remissionem peccatorum, Spiritusque sancti gratiam, arctius contra novas antiqui hostis insidias accingi, mente sæculum deserere, et quasi manna deserti sola æternæ vitæ gaudia discamus esurire.

Et nihil manducavit in illis diebus: et consummatis illis, esuriit. Quadragesima jejuniorum habet auctoritatem, et in veteribus libris ex jejunijs Moysi et Eliæ (*Exod. xxxiv, II Reg. xix*), et ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit, demonstrans Evangelium non dissentire a lege et prophetis. In persona quippe Moysi lex, in persona Eliæ propheta accipiuntur: inter quos in monte gloriosus apparuit, ut evidentiùs emineret quod de illo dicit Apostolus: *Testimonium habens a lege et prophetis (Act. xxviii)*. In qua autem parte anni congruentius observatio Quadragesimæ constitueretur, nisi confinis atque contigua dominicæ passionis, quia in ea significatur hæc vita laboriosa cui opus est continentia ut ab ipsis mundi amicitia jejunetur. Aliter, jejunavit Dominus cum tentaretur ante mortem, cibo adhuc indigens. Manducavit autem et bibit cum glorificaretur post resurrectionem, jam cibo non indigens. Hic enim ostendebat in se laborem nostrum, illic autem in nobis suam consolationem, quadragesimæ diebus utrumque definiens. Quo numero quadragesima hujus sæculi significare videtur excursus in his qui vocantur per gratiam ad eum, qui non venit legem solvere, sed adimplere (*Matth. v*). Decem namque præcepta sunt legis jam gratia Christi diffusa per mundum, et quadrupartitus est mundus, et decem quadruplicata quadragesima faciunt. *Quoniam qui redempti sunt a Domino, de regionibus congregavit eos, ab oriente et occidente, et aquilone et mari (Psal. cxv)*. Jejunans itaque quadragesimæ diebus ante mortem carnis velut clamabat: *Abstineat vos a desiderijs hujus sæculi (I Petr. ii)*. Manducans autem et bibens quadragesimæ diebus post resurrectionem carnis velut clamabat: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii, I Cor. ix)*. Jejunium quippe est in tribulatione certaminis, quoniam qui in agone est, ab omnibus abstinens est: cibus autem in spe pacis, quæ perfecta non erit, nisi cum corpus nostrum, cujus expectamus redemptionem, induerit immortalitatem, quod nondum adipiscendo gloriamur, sed sperando jam pascimur. Utrumque Apostolus simul nos agere ostendit, dicens: *Spe gaudentes, in tribulatione patientes (Rom. xii)*. Tanquam illud esset in cibo, hoc in jejunijs. Simul enim cum viam Domini carpimus, et a vanitate præsentis sæculi jejunamus, et futuri præmissione relictimur, hic non apponentes cor, illic pascentes sursum cor. Quod autem Dominus consummatis jejunii diebus esuriit, cum de Moyse vel Elia jejunantibus nihil tale sit scriptum, ideo factum est ne ab eo tentando pavens hostis aufugeret, quem cum tot signis cælestibus præconatum, tuum etiam viris excellentissimis in abstinendo videret æquatum. Esuriit enim humilis Deus homo, ne inimico innotescat sublimis homo Deus.

Dixit autem illi diabolus: Si Filius Dei es, dic lapidi huic ut panis fiat. Antiquus hostis Redemptorem humani generis, debellatorem suum, in mundum venisse cognovit. Unde et per obsessum hominem dixit: *Quid nobis et tibi, Fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos? (Matth. viii)*. Qui tamen prius eum hunc passibilem cerneret, cum posse mortalia perpeti humanitatis videret, omne quod de ejus divinitate suspicatus est, ei fastu suæ superbiæ in dubium venit. Nihil quippe nisi superbum sapiens, dum esse hunc humilem conspexit, Deum esse dubitavit; unde ad tentationum se argumenta convertit, sed non sicut nos, qui puri homines sumus, irruente sæpe tentatione concutimur, ita Redemptoris nostri anima tentationis est necessitate turbata. Hostis namque noster etsi in excelsum montem eum permissus as-

sumesit, si daturum se regna mundi perhibuit, si quasi in panem vertendos lapides ostendit, mentem tamen Mediatoris Dei et hominum tentatione quassare non valuit. Sic enim dignatus est hæc exterius cuncta suscipere, ut tamen ejus mens interiorius divinitati suæ inhærens inconcussa permaneret. Qui et si quando turbatus spiritu infremuisse dicitur (*Joan. xi*), ipse divinitus disponebat quantum ipse humanitus turbaretur.

Et respondit ad illum Jesus: Scriptum est (Deut. viii) quia non in pane solo vivit homo, sed in omni verbo Dei. Ideo sic respondit Dominus, quia propositum ei erat humilitate diabolum vincere, non potentia. Simulque animadvertendum quod nisi jejunare cõpisset Dominus, tentandi occasio non fuisset diabolo, secundum illud: *Fili, accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem (Eccl. ii)*. Sed et ipsa responsio Salvatoris hominem fuisse indicat, qui tentatus est: *Non in pane solo vivit homo, sed in omni verbo Dei.* Si quis ergo non vescitur verbo Dei, iste non vivit. Aliter, hostis noster adhuc in hac vita nos positos, quanto magis nos sibi rebellare conspexit, tanto amplius expugnare contendit; eos enim pulsare negligit quos quieto jure possidere se vult. Contra nos vero eo vehementius incitatur, quo ex corde nostro quasi ex jure propriæ habitationis expellitur. Hoc enim in seipso Dominus sub quadam dispensatione figuravit, qui diabolum non nisi post baptismum se tentare permisit, ut signum nobis quoddam futuræ conversationis innueret, quod membra ejus postquam ad Deum proficerent, tunc acriter tentationum insidias tolerarent.

Et duxit illum diabolus, et ostendit illi omnia regna orbis terræ, in momento temporis. Cum datus a diabolo Deus homo narratur, mens refugit, humana hoc audire aures expræsentant: cui tamen non esse incredibilia ista cognoscimus, si in illo et alia facta pensamus. Certe iniquorum omnium diabolus caput est, et hujus capitis membra sunt omnes iniqui. Qui ergo mirum si se permisit ab illo in montem duci, qui se pertulit etiam a membris illius crucifigi? Non est ergo indignum Redemptori nostro, quod tentari voluit, qui venerat occidi. Justum quippe erat ut sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram venerat sua morte superare. Bene autem in momento temporis sæcularia et temporalia monstrantur. Non enim tam conspectus celeritas indicatur, quam caducæ fragilitas potestatis exprimitur. In momento enim cuncta illa prætereunt, et sæpe honor sæculi abiit antequam venerit. Quid enim sæculi potest esse diuturnum, cum ipsa diuturna non sint sæcula?

Et ait ei: Tibi dabo potestatem hanc universam, et gloriam illorum, quia mihi tradita sunt, et cui volo do illa: tu ergo procidens si adoraveris coram me, erunt tua omnia. Arrogans et superbus etiam hoc de jactantia loquitur, non quod in toto mundo habeat potestatem, ut possit omnia regna dare diabolum, cum sciamus plerosque sanctos viros a Deo reges factos. Si, inquit, *procidens adoraveris coram me.* Ergo qui adoraturus est diabolum, ante corrui.

Et respondens Jesus dixit illi: Scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies (Deut. vi, x). Dicens diabolus Salvatori: *Si procidens adoraveris me,* e contrario audit quod ipse in agis adorare eum debeat Dominum et Deum suum. Quærit forte aliquis quomodo conveniat quod hic præcipitur Domino soli servendum, Apostoli verbo, qui dicit: *Sed per charitatem servite invicem (Galat. v)*. Sed huic facile Græcæ linguæ, ex qua Scriptura translata est, origo satisfacit, in qua servitus duobus modis ac diversa significatione solet appellari. Dicitur enim λατρεία, dicitur et δουλεία. Sed dulcia intelligitur servitus communis, hoc est, sive Deo, sive homini, sive cuilibet rerum natura exhibita; a qua etiam servus, id est, δούλος, Græcæ nomen accipit. Latræia autem vocatur servitus illa, quæ soli divinitatis cultui debita, neque

ulli est participanda creaturæ. Unde et idololatræ nuncupantur hi qui vota, preces et sacrificia, quæ uni Deo debuerant, idolis impendunt. Jubemur ergo per charitatem servire invicem, quod est Græce δουλεύειν, jubemur uni Deo servire, quod est Græce λατρεύειν. Unde dicitur : *Et illi soli servies*, quod est Græce λατρεύεις. Et iterum : *Nos enim sumus circumcisio, Spiritui Dei servientes* (Philip. iii), quod est in Græco λατρεύοντες.

Et duxit illum in Jerusalem, et statuit eum super pinnam templi. Ut quem gula vel avaritia superare non poterat, tentet et vana gloria, si forte illum vel ipsa victoriæ suæ jactantia dejicere queat.

Et dixit illi : Si Filius Dei es, mitte te hinc deorsum. In omnibus tentationibus hoc agit diabolus, ut intelligat si Filius Dei sit; sed Dominus sic responsionem temperat, ut eum relinquat ambiguum. *Mitte te deorsum.* Vox diaboli qua semper omnes deorsum cadere desiderat. *Mitte te*, inquit : persuadere potest, præcipitare non potest.

Scriptum est enim quod angelis suis mandavit de te, ut conservent te, et quia in manibus tollent te, ne forte offensus ad lapidem pedem tuum (Psal. xc). Hoc in nonagesimo psalmo legitur. Verum ibi non de Christo, sed de viro sancto prophetia est. Male ergo interpretatur Scripturas diabolus. Certe si vera de Salvatore scriptum noverat, debuerat illud dicere, quod in eodem psalmo contra se sequitur : *Super aspidem et basiliscum ambulabis, et conculcabis leonem et draconem.* De angelorum auxilio quasi ad infirmum loquitur, de sui conculcatione quasi tergiversator tacet.

Et respondens Jesus, ait illi : Dictum est : Non tentabis Dominum Deum tuum (Deut. vi). Falsas de Scripturis diaboli sagittas veris Scripturarum frangit clypeis. Et notandum quod necessaria testimonia de Deuteronomio tantum protulerit, ut secundæ legis sacramenta monstraret. *Non tentabis*, inquit, *Dominum Deum tuum.* Suggerebatur enim tanquam homini, ut signo aliquo exploraret ipse quantus esset, id est, quam multum apud Deum posset, quod vitiose fit cum sit. Pertinet namque ad sanam doctrinam, quando habet quod faciat homo, non tentare Dominum Deum suum. Neque enim et ipse Salvator non poterat tueri discipulos suos, quibus tunc ait : *Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam* (Matth. x; Joan. x). Cujus rei prior exemplum præbuit; nam cum potestatem haberet ponendi animam suam, nec eam poneret nisi cum vellet, in Ægyptum tamen infans portantibus parentibus fugit (Matth. ii). Et ad diem festum non evidenter, sed latenter ascendit (Joan. vii), cum alias palam loqueretur Judæis irascentibus, et de inimicissimo animo audientibus, nec tamen valentibus in eum mittere manus, quia nondum venerat hora ejus (Ibid). Quia ergo palam docendo et arguendo, et tamen inimicorum rabiem valere in se aliquid non sinendo Dei demonstrabat potestatem, idem tamen fugiendo et latendo hominis instruebat infirmitatem, ne Deum tentare audeat, quando habet quod faciat, ut quod cavere oportet evadat.

Et consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Vides ipsum diabolum non esse in studio pertinacem, cedere veræ solere virtuti. Et si invidere non desinat, tamen instare formidat, quia frequenter refugit triumphari. Audito itaque Dei nomine, recessit, inquit, usque ad tempus. Postea enim non tentaturus, sed aperte pugnaturus advenit. Quamvis sæpe antiquus hostis postquam menti nostræ tentationum certamen inflixerit, ab ipso suo certamine ad tempus recedit, non ut illatæ malitiæ finem præbeat, sed ut corda quæ per quietem securam reddiderit, repente rediens facilius inopinatus irrumpat. Notandum autem quod, tribus solum tentatoris fraudibus expositis, omnem tentationem dicit esse consummatam, quia, videlicet, his omnium vitorum origines amplectuntur et fontes, Joanne attestante, qui ait : *Quia omne quod in mundo est, concupiscentia*

carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ. Et in evangelica parabola tribus solum reprobi negotiis ab æternæ vitæ dapibus excluduntur. Primus, inquit, dicit : *Villam emi, et necesse habeo exire, et videre illam.* Et alter dixit : *Juga boum emi quinque, et eo probare illa* (Luc. xiv). Et alius dixit : *Uxorem duxi, i'eo non possum venire.* Uxor is quippe appetitus sicut et gula ad concupiscentiam carnis pertinet. Vitæ emptio quæ avaritia non caret, ad superbiam vitæ respicit. Probatio quinque jugorum, id est, corporaliū rerum curiositas, quæ est vana gloria, ad concupiscentiam refertur oculorum. Nam per oculos maxime curiositas prævalet. Et his quidem Dominus quasi fortior facie ad faciem tentatur; nos vero cum et ipsi, percepto baptisate gratia Spiritus, eremum virtutum adimus, cum jejunium quadragesimale suscipimus, id est, ab illecebris sæcularibus toto vitæ nostræ tempore continere disponimus, vel tacitis appetimur insidiis, vel aliquando etiam proximi ore pulsamur. Qui cum blandiens dicit : *Homo fortis es, manduca et bibe, et similis mane*, videndum est ne nobis serpentis antiqui nescius venena proninet, dicendumque : *Non in pane solo vivit homo, sed in omni verbo Dei* (Deut. viii). Verum multi, concupiscentia carnis devicta, mox avaritia pulsantur, et aliquoties etiam superantur, adeo ut pro oblati muneribus diabolum adorare non metuunt. Quorum ubi plurimi continentiam laudant, majores etiam personæ honorant, dona tribuunt, sit ut voluptatum victores philargyria vincantur; et crescente per tempus insaniam, divites quosque, quos per aperta facinora dæmone plenos agnoscunt, non modo non exsecrarent et arguant, sed et flexa cervice adorent et suspiciant. Unde dicit Apostolus avaritiam esse simulacrorum servitutem (Coloss. iii). Qui si et hanc Salvatoris exemplo triumpharint, Dominum videlicet Deum suum adorando, et pro æternis gaudiis illi soli serviendo, akerit et tertia vanæ gloriæ vestis, quæ vitorum præcedentium victores de suis viribus extollat, ut quasi in virtutum culmine positos ulterius se jam cadere non posse præsumat. Et hoc plane curiosis oculis Deum tentare est, de suis quempiam meritis gloriarı; contra hoc quod lidem discipulis augens, ait : *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite : Servi inutiles sumus, quæ debuimus facere, fecimus*, (Luc. xvii). Qui cum alibi præciperet ne justitiam nostram coram hominibus faciamus, in ejusdem definitione jejunium tantum, eleemosynam atque orationem subjunxit (Matth. vi) : triplici, scilicet, hostis telo totidem arma defensionis opponens, ut jejunio concupiscentia carnis, eleemosynis avaritia, precibus jactantia pellatur meritorum.

HOMILIA XLII.

IN FERIA TERTIÆ HERDOMADIS QUADRAGESIMÆ.

MATTH. XII. *In illo tempore, cum intrasset Jesus Hierosolimam, commota est universitas, etc.*

Dominus et Deus, auctor et reparator humani generis Christus, ante mundi constitutionem prælegit rat cum Patre, et quando, et ubi pateretur pro salute hominum. Impleta ergo hujus temporis plenitudine, instante jam passione, appropinquare voluit loco passionis, ubi inveniri posset ab his per quos eadem passio erat celebranda, ne quasi refugiens mortem æstimaretur. Non enim metuebat mortem, sed potestate imperabat morti. Ait ergo evangelista :

Quia cum intrasset Jesus Hierosolimam, commota est universa civitas, dicens : Quis est hic? Ad ingressum Salvatoris commota est civitas, admirata est populi frequentia, ignorans Domini intrantis virtutem atque potentiam. Simile quid et in ejus ascensione de angelis legitur, qui dum triumphali pompa ascendentem cernerent, et carnem jam glorificatam ad caelum vehentem, admirantes dicebant : *Quis est iste rex gloriæ?* Notandum vero quod ante sex Paschæ, sicut alius Evangelista dicit, venit Dominus Bethaniam, ubi Lazarus suscitaverat, atque in crastinum asino sedens, turbis divinas laudes acclamantibus Hieroso-

iyam ingressus est, quod olim in paschali agno mystice fuit præsignatum. Scriptum namque est in lege: *Decima die mensis primi tollat unusquisque agnum per familias et domos suas, et servabit eum usque ad quartum decimum diem mensis hujus, immolabitque eum omnis multitudo filiorum Israel usque ad vesperam* (Exod. xii). Ergo sciendum hanc de Paschali agno prophetiam, Dominus Jesus decima die primi, hoc est, ante quinque dies Paschæ, civitatem Hierosolymam ingressus, conjurante adversus se seniorum principumque concilio, præstolabatur horam qua pro mundi salute Deo Patri se in odorem suavitatis hostiam offerret.

Populi autem dicebant: Hic est Jesus a Nazareth propheta. Superbis Judæis quisnam esset, qui cum tanta gloria civitatem intrabat, interrogantibus, simplex turba quod noverat, futebatur. *Hic est, inquit, Jesus propheta.* Prophetam appellabant, quia errabant, et quid dicerent ignorabant. Nesciebant enim eum Deum aut Dei Filium appellare, sed error eorum perfecta scientia plenus erat. Nam Moyses de eo dixerat: *Prophetam vobis suscitabit Dominus de fratribus vestris, illum audietis tanquam me.* Et ipse se loquitur: *Non capit perire prophetam extra Hierusalem* (Luc. xii). Ita vero accipiendus est propheta, ut sit Dominus prophetarum, sicut est rex regum, et Dominus dominantium.

Et intravit Jesus in templum. Quod Dominus in civitatem ingressus, primo templum adiit, formam religiosæ conversationis, quam sequi debeamus, ostendit. Cum enim oppidum vel castellum, sive aliquem locum, ubi domus orationis Deo sit consecrata, ingredimur, prius ad illum festinare debemus, et postquam nos per orationis studia Deo commendaverimus, sic demum ad ea, quæ necessitas fragilis vitæ exigit, peragenda negotia potius accedamus.

Et cepit ejicere vendentes in illo et ementes, et mensas nummulariorum, et cathedras vendentium columbas evertit. Inter omnia miracula, quæ Dominus in mundo corporaliter gessit, hoc præcellentissimum et maximum est. Plus enim fuit (ut dicit B. Hieronymus) hoc, quod unus homo inermis multa millia armarum de templo ejecit, quam quod Lazarum quadrumanum a mortuis suscitavit. Fulgor enim divinitatis resplendebat in aspectu humanitatis, atque ideo videntes insolitam claritatem in facie hominis radiantem, intuentes terga cædenti dabant, et resistere non audebant.

Et dicit eis, Scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Domus illa Dei ad hoc a Salomone primam, et postea Jesu sacerdote et Zorobabel constructa fuerat, non quod Deus in manufactis templis habitet, sed ut ibi nomen ejus invocetur: ibique devotæ plebis orationes audiret, vota susciperet, munera et oblationes acceptaret. Sed illi eam speluncam latronum fecerant, quia ad hoc in templo residebant, ut aut non dantes munera corporaliter punirent, aut dantes spiritualiter necarent. Legis siquidem præceptum erat, ut ter in anno convenirent omnes ex diversis regni Judaici partibus, ad augustissimum et sanctissimum in orbe templum, in Pascha, videlicet, Pentecoste et Scenopegia; et ejusdem legis præceptum erat, ne vacui in conspectu Domini apparerent. Et plerumque contingebat ut qui de remotioribus partibus veniebant, non haberent quod in sacrificio Domini offerrent, quia ad longitudinem itineris secum pecora sua adducere non valebant. Proinde sacerdotes habebant pinguisima animalia, quæ usus sacrificii exposcit, et ea non habentibus vendentes, accepta pecunia, rursus empta suscipiebant, hoc modo prædam de simplici populo facientes. Verum erant quidam ita pauperes, qui etiam sumptibus et victu indigebant, et non solum hostias, nec eas unde emerent, habebant. Ad hoc idem sacerdotes nummularios in templo staterunt, qui mutam eis sub hac occasione pecuniam darent. Sed quia lex usuras prohibuerat,

nec aperte eis duplicatam pecuniam exigere poterant, excogitaverunt rursus aliam fraudem, ut pro usuris reciperent varias species munerum, uvam passam, videlicet, et diversi generis poma, ut quod in nummo non licebat, in his rebus exigerent, quæ nummis emuntur: hos appellabant ipsi proprio sermone collybistas, qui collubia, id est, vilia munuscula dabant, quæ Græce tragemata, Latine bellaria dicuntur. Istiusmodi negotiationes et fraudes cernens Dominus in domo Patris sui fieri, sicut beatus Joannes dicit; facto flagello de resticulis, innumeram multitudinem de templo ejecit. Attendant istud Ecclesiæ sacerdotes, et caveant ne domum Dei in speluncam latronum vertant. Latro enim est, qui lucra de regione sectatur, et ex cultu sanctitatis studet occasione negotiationis. Proinde metuendum est illis, ne sicut illi de templo materiali ejecti sunt, ita isti de templo spiritali ejiciantur. Quotidie enim Dominus domum Patris sui, sanctam, videlicet, Ecclesiam, intrat, et occupatos lucris turpibus ejicit, atque unius criminis habere vendentes pariter et ementes. Vendentes enim sunt, qui sacros ordines ad præmium largiuntur; ementes vero, qui pro justitia pecuniam tribuunt, et dato pretio patronis emunt peccatum. Notandum vero quod dicitur: *Mensas nummulariorum, et cathedras vendentium columbas evertit.* Quid enim per mensas nummulariorum, nisi altaria intelliguntur, quæ per avaritiam malorum sacerdotum mensæ efficiuntur nummulariorum? quid vero per cathedras vendentium columbas, nisi magistralis dignitas in Ecclesia accipitur, quæ et ipsa cum ad lucra deflexerit, ad nihilum redigitur? Quid vero per columbas, nisi Spiritus sanctus accipitur, qui super Dominum baptizatum in columbæ specie apparuit? Qui autem sunt qui columbas vendunt, nisi hi qui Spiritum sanctum per manus impositionem ad præmium tribuunt? Sed Dominus cathedras vendentium columbas evertit, quia talium sacerdotium destruit. Quicumque enim episcopus gratiam Spiritus sancti vendiderit, etiamsi non in conspectu hominum pontificali stola fulgere videatur, jam ante Dei oculos sacerdotio privatus est. Hinc et sacri canones simoniacam hæresin anathematizant, et sacerdotio privari præcipiunt eos qui pro spiritali gratia impensa querunt pretium. Moraliter: Sicut in civitate templum cæteris ædificiis præeminet, ita in plebe fidelium vita religiosorum. Templum ergo Dei est ipsa mens fidelium, dicente Apostolo: *Vos estis templum Dei, et Spiritus sanctus habitat in vobis.* Ille igitur mens fidelis, si relicta innocentia in læsionem proximi perversas perfert cogitationes, spelunca nique latronum efficitur; nec jam domus orationis vocatur, sed latibulum latronum. Nam illud meditatur agere, unde proximo suo possit nocere. Non ergo sit in domo pectoris nostri negotiatio, non ementium vendentiumque commercia, ne iratus Jesus intret, et flagello districtæ severitatis puniat concretas sordes suæ mansionis.

Et accesserunt ad eum cæci et claudi in templo, et curavit eos. Ejectis indignis et profanatoribus templi, cæcos et claudos mirabiliter sanavit, ut per hoc virtutis suæ, suis adversariis daret iudicium, et vocem se laudantium puerorum, *Hosanna in excelsis* clamantium, tali testimonio confirmaret: ostendens opere quod illi vocibus consonabant, simul etiam visa Christi tanta potentia converterentur, et crederent. Ideo enim illis cernentibus cæcos illuminavit, ut illi fidei lumen reciperent; ideo claudos direxit, ut isti claudicationem mentis abjicerent, et meliores pedes in recta operatione habere inciperent. Videntes autem pueros clamantes in templo: *Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini*, dixerunt:

Audis quid isti dicunt? Indigne ferentes, quod Christo quasi divinas laudes, et quæ soli Deo conveniunt, acclamarent. Verum Dominus ita responsum suum ex omni parte præmunivit, et quod diceret, ita temperavit, ut nec calumniatoribus insidiis pateret, vel laudes illas, quæ quasi a pueris errantibus

sibi deferrentur, abjiceret. Non enim respondebat quod illi audire volebant: Bene dicunt pueri, juste de me sentiunt. Nec rursus ait: Erant pueri, debetis ignoscere inscitiae; sed respondit: Audio, sicque voces illorum testimonio Psalmographi confirmavit dicens: *Nunquid laudatis: Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem?* Deus enim Pater ex ore infantium et lactentium laudem perfecit, quia per simplices et innocentes filio suo testimonium perhibuit, per quod inimicos suos Judæos infestissimos persecutores, evidentissime confudit; et relictis illis, abiit foras in Bethaniam, quæ domus obedientiæ interpretatur. Quoniam primo monstrabatur quia synagogam erat relicturus, et ad domum obedientiæ, hoc est, ad Ecclesiam gentium transiturus. Simul et illud intuentium, quod ita pauper erat, ut nec turgurum haberet; ita nulli adlabatur, ut in tanta urbe, tamque populosa a nemine reciperetur. Et die quidem in Hierusalem prædicabat, sero vero revertebatur Bethaniam, ubi erat amicus ejus Lazarus, cum Martha et Maria sororibus. Felices certe, multumque beati, qui Dominum hospitem habere meruerunt, cujus præsentia tristitia cuncta movebatur, salubria jucundaque omnia providebantur. Sed et illi nihilominus felicissimi summeque beatissimi, qui ita se ab omni malitia castos immunesque custodiunt, ut illos Dominus inhabitare, et apud eos manere dignetur. Hoc ergo votis sedulus, hoc sanctis desideriis exposcamus, ut ita in nobis universa vitia, et quidquid lædum, quidquid aspectibus suis est indignum, expurget, sic nos virtutum floribus exornet, quatenus penetralia cordis nostri aptissimum sibi habitaculum efficiere dignetur, Dominus et Redemptor noster Jesus, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIII.

IN EADEM FERIA.

MARC. XI, MATTH. XXI, LUC. XIX, JOAN. II. *In illo tempore, cum introisset Jesus in templum, cepit ejicere vendentes et ementes in templo.*

Quod maledicendo sicum infructuosam per figuram fecit Dominus, hoc idem mox apertius ostendit ejiciendo improbos e templo. Neque enim aliquid peccavit arbor, quod esuriente Domino poma non habuit, quorum necdum tempus advenerat; sed peccavere sacerdotes, qui in domo Domini negotia sæcularia gerebant, et fructum pietatis, quem debuerant, quemque in eis Dominus esuriebat, terre supersederant. *Arefecit Dominus arborem maledicto* (Matth. xxi, Marc. xi), ut homines hæc videntes sive audientes, multo magis intelligerent sese divino condemnandos esse judicio, si absque operum fructu de plausu tantum sibi religiosi sermonis, velut de sonitu et tegumento blandirentur viridantium foliorum. Verum quia non intellexerunt, in ipsos consequenter distributionem meritæ ultionis exercuit, et ejecit mercetia rerum humanarum de domo illa, in qua divinas tantum res agi, hostias et orationes Deo offerri, verbum Dei legi, audiri et decantari præceptum erat. Et quidem credendum est quia ea tantum vendi vel emi repererit in templo, quæ ad ministerium necessaria essent ejusdem templi, juxta hoc quod alias lactum legimus, cum idem templum ingrediens invenit in eo vendentes et ementes, oves, et boves, et columbas (Joan. ii). Quia nimirum hæc omnia non nisi ut offerrentur in domo Domini eos qui de longe venerant ab indigenis comparare credendum est. Si ergo Dominus nec ea volebat venditari in templo, quem in templo volebat offerri, videlicet, propter studium avaritiæ, sive fraudis, quod præcipuum solet negotiantium facinus, quanta putas animadversione puniret, si invenisset ibi aliquos risui vel vaniloquio vacantes, aut alii cuilibet vitio mancipatos? Si enim ea quæ alibi libere geri poterant, Dominus in domo sua temporalia negotia geri non patitur, quanto magis

A ea quæ nusquam fieri licet plus cœlestis iræ merentur, si in ædibus Deo sacratis aguntur? Verum quia Spiritus sanctus in columba super Dominum apparuit, recte per columbas sancti Spiritus charismata signantur. Qui autem sunt in templo die hodie, qui columbas vendunt, nisi qui in Ecclesia pretium de impositione manus accipiunt, per quam, videlicet, impositionem Spiritus sanctus cœlitus datur? Columba ergo venditur, quando manus impositio, per quam Spiritus sanctus accipitur, ad pretium præbetur. Sed Redemptor noster cathedras vendentium columbas evertit, quia talium negotiatorum sacerdotium destruit. Hinc est quod sacri canones simoniacam hæresim damnant, et eos sacerdotio privari præcipiunt, qui de largiendis ordinibus pretium quærunt. Cathedra ergo vendentium columbas evertitur, quia ei qui spiritalem gratiam vendunt, vel ante humanos, vel ante Dei oculos sacerdotio privantur.

B *Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum.* De vasis dicit illis quæ mercandi gratia inferrebant. Cæterum absit ut vasa Deo dicata Dominus ejiceret de templo, vel introferri prohiberet in templum, ubi futuri sui examinis insigne præterdit exemplum; sed potius immunda et profana eliminat vasa de templo, ac ne amplius inferantur, prohibet, quando non solum de Ecclesia omnes repellit ac deturbat reprobos, verum etiam ne ultra ad turbandam Ecclesiam intrent, æterno eos verbere compescit. Sed et in præsentia hæc est vera domus Domini, id est, cordis fidelium purificatio, ut non tantum peccata, quæ inerant, divinitus immissa compunctio tollat, sed etiam ne hæc ultra repetant, divina in eis gratia perseverans adjuvet.

Et docebat, dicens eis: Nonne scriptum est: Quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? (Isai. lvi.) Omnibus, inquit, gentibus, non uni genti Judaicæ, nec in uno Hierosolymæ urbæ loco, sed in toto orbe terrarum, et nequaquam taurorum et hircorum et arietum, sed orationis.

C *Vos autem fecistis eam speluncam latronum* (Jerem. vii). Qui ad accipienda munera in templo residebant, profecto quin quibusdam non dantibus læsiones exquirent, dubium non erat. Domus ergo orationis spelunca latronum facta fuerat, quia ad hoc in templo assistere noverant, aut non dantes munera studerent corporaliter persequi, aut dantes spiritualiter necare. Templum quoque et domus Dei, est ipsa mens atque conscientia fidelium, quæ si quando in læsione proximi perversas cogitationes profert, quasi in spelunca latronum resident. Et simpliciter gradientes interlicuiant, quando in eos qui in nullo rei sunt læsionis gladios desigunt. Mens enim fidelium non jam domus orationis, sed spelunca latronum est, quando, relicta innocentia et simplicitate sanctitatis, illud conatur agere, unde valeat proximis nocere.

HOMILIA XLIV.

IN FERIA QUARTA PRIMÆ HEBDOMADIS QUADAGESIMÆ.

D MATTH. XII, MARC. VIII, LUC. XI. *In illo tempore accesserunt ad Jesum Pharisei et Scribæ, dicentes: Magister, volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis: Generatio mala et adultera signum quærit, et signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ prophætæ. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus, etc.*

Narratur in superioribus, quomodo Dominus dæmoniacum, qui erat cæcus et mutus triplici miraculo sanaverat. Sed Scribæ et Pharisei, qui ad hoc semper Domino adhærebant, ut illius admiranda opera vel negarent, vel sinistra interpretatione depravarent, cœperunt blasphemantes dicere quod in Beelzebub principe dæmoniorum ejiceret dæmones. Contra quos cum longa Dominus disputatione disseruisset, sicut nunc evangelista dicit, responderunt quidam de Scribis dicentes: *Magister, volumus a te signum videre* (Luc. xi). Sic in sauatione signa postulabant, quasi

illa quæ viderant non revera fuerint. Magistrum etiam sub dolo appellabant, cujus doctrinæ aperta malitia repugnabant. Quæ vero signa, vel unde postulaverint, alius evangelista apertius ostendit dicens: *Volumus signum videre de cælo* (Marc. viii). Volebat igitur ut vel in morem Eliæ ignem descendere præciperet de cælo, vel etiam in similitudinem Samuelis æstivo tempore faceret rugire tonitrua, conruscare fulgura, imbres rueri (IV Reg. 1; I Reg. xii); tanquam illa quæ Dominus fecerat, non de cælo fuissent, sed opera potius Beelzebub. Sed qui illa calumniabantur quæ præ manibus habebant, et sine utilitate sua vel fidei fieri sentiebant, multo magis illa calumniarentur, et dicerent hæc non virtute Christi, sed variis aeris passionibus accidisse. Fortassis etiam dicturi erant, similiter magos multa in Ægypto signa fecisse de cælo (Exod. vii). Sunt qui dicunt illos petiisse a Domino, ut manna plueret de cælo (Exod. xvi), quia secundum alium evangelistam dixerunt: *Quod signum ostendis nobis? Patres nostri manna manducaverunt in deserto* (Joan. vi). Sed sive hoc sive illud petierint, intentione struendæ calumniæ absque dubio fecerunt. Verum videamus quid eis Dominus responderit.

Qui respondens, ait illis: *Generatio mala et adultera signum querit*. Egregie satis adulteram vocat generationem Judæorum, quia legitimum virum dimiserat, et, juxta Ezechielis vaticinium, multis se amatoribus copulaverat (Ezech. xvi).

Et signum, inquit, non dabitur ei, nisi signum Jonæ prophete (Jonæ ii). Quia enim illi signum de cælo tentando petierant, respondit eis Dominus, non se signum de cælo eis daturum, quod indigni erant accipere, sed tale quale Jonas naufragus, et cæto sorbente voratus, tamen Dei miseratione liberatus, et accepit et dedit. Non enim merebantur accipere signum divinitatis, sed humanitatis: passionis, non glorificationis. Discipulis vero suis Dominus signum dedit de cælo, quia ejus æternæ divinitatis gloriam, et prius in monte transfiguratus, et post in cælum ascendendo sublevatus ostendit.

Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus, sic erit Filius hominis in corde terræ tribus diebus et tribus noctibus. Manifestissimum est ex hoc loco Jonam prophetam typum Domini Salvatoris gestasse. Jonas namque interpretatur *columba*, sive *dolens*: quæ nomina utique competunt Redemptori, super quem baptizatum Spiritus sanctus in specie columbæ descendit (Math. iii; Luc. iii; Marc. i). Et de quo Isaias dicit: *Verè languores nostros ipse tulit, et dolores nostrorum ipse portavit* (Isai. liii). Jonas missus est ad predicandum Ninivæ, quæ interpretatur *speciosa*; et Salvator ad salutem gentium missus est, ut, illis ad fidem conversis, sibi aptaret Ecclesiam, quam pretioso sanguine mundaret, et de turpi speciosam faceret. Piscis namque, qui Jonam voravit in pelago significat mortem quam Dominus pertulit in mundo. Jonas in ventre ceti fuit tribus diebus et tribus noctibus, sic et Christus in sepulcro jacuit tribus diebus, et totidem noctibus. Et sicut Jonas in ventre ceti non permansit, sed ejectus est in aridam, ita et Salvatoris nostri anima non est relicta in inferno, nec caro ejus vidit corruptionem (Psal. xv), sed per gloriam resurrectionis perductus est ad aridam immortalitatis. Quo exemplo declarat, juxta litteram, Judæos, sicut Ninivæ quondam fuerant (Jonæ iii), gravibus peccatis fuisse obnoxios, et nisi pœniterent subversioni proximos. Verum sicut Ninivitis, ita quoque adhuc dari Judæis tempus poenitentiae, nec eos debere desperare, si vellent poenitentiam agere. Oritur hoc loco non contemnenda quæstio, quare dicatur Dominus tribus diebus et tribus noctibus fuisse in corde terræ, cum, sicut Evangelium loquitur, Parasceve hora sexta sit crucifixus, et circiter horam nonam, *inclinato capite, emisisset spiritum* (Math. xxvii; Luc. xxiii; Marc. xv; Joqn. xix), Sabbato in sepulcro quieverit, et prima Sabbati valde diluculo a mortuis surrexerit. Sed hoc synecdochicis accipien-

dum est, a parte, videlicet, totum. Nam si partem Parasceve cum præterita nocte, quæ comprehensus est, accipias, itemque Sabbatum nihilominus cum sua nocte, ut rursus noctem Dominicam cum eodem die quo illucescente surrexit, invenies profecto integrum triduum et tres noctes. Sciendum etiam quod dupla erit mors nostra: in anima, videlicet, et corpore. Domini vero mors simpla fuit, quia peccatum, quod est mors animæ, non admisit, sicut et ejus resurrectio simpla exstitit. Dominus autem triginta sex horis jacuit in sepulcro: una, videlicet, die, et duabus noctibus. Duodecim vero horæ diei ad viginti quatuor horas duarum noctium, simplum ad duplum sunt; et duodecim quidem horæ diurnæ simplæ morti nostri Redemptoris conveniunt: viginti quatuor autem horæ nocturnæ, ad duplam nostram consentiunt mortem. Magno ergo sacramento una die et duabus noctibus jacuit in sepulcro, quia lucem simplæ mortis suæ tenebris duplicæ mortis nostræ adjunxit. Veniens enim ad nos, qui in morte carnis et spiritus eramus, unam suam, id est, carnis mortem pertulit, et duas nostras absolvit; simplam suam nostræ duplicæ contulit, et duplam nostram subegit.

Viri Ninivæ surgent in judicio cum generatione ista, et condemnabunt eam, quia poenitentiam egerunt in prædicatione Jonæ (Jonæ iii). Condemnabunt Ninivæ gentem Judæorum, non potestatis, sed comparatione correctionis vitæ; egerunt enim poenitentiam in prædicatione Jonæ, quod quia Judæi ad prædicationem Domini non fecerunt, merito illorum comparatione damnabuntur. Et ecce plus quam Jonas, hic; Jonas enim paucis diebus prædicavit, Christus tribus semiannis; Jonas missus est ad Assyrios, qui barbari et increduli erant, Christus ad Judæos, qui domestici et populus Dei esse debuerant; ille exteris gentibus, iste civibus locutus est; Jonas tantum voce prædicavit, nihil signorum exhibuit. Christus tot miracula faciens ubique non recipiebatur, sed contra Beelzebub calumniam sustinebat. Plus ergo Jonas hic (Luc. xi), hoc est, in medio vestrum, hic enim loci adverbium est.

Regina Austri surgit in judicio cum generatione ista, et condemnabit eam, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis. Scriptura libri Regum fert quomodo regina Saba, gente sua et imperii dignitate relicta, per tot difficultates itineris venerit in Judæam, volens audire sapientiam Salomonis, quodque multa munera ei obtulerit, sed plura receperit (III Reg. x; II Par. ix). Juste ergo Judæos in judicio condemnabit, quia ipsa a finibus terræ requisivit eum, quem sapientiæ singularis dono noverat esse famosum; Judæi vero secum habentes Dominum, qui est virtus et sapientia Patris, non modo eum non audiebant, sed blasphemabant.

Regina Austri, inquit, surgit in judicio cum generatione ista. Patet ex hoc loco una bonorum et malorum resurrectio, cum regina electa dicitur resurrectura cum reprobis.

Et ecce plus quam Salomon hic. Hoc est, impræsentiarum inter vos conversatur, qui Salomone incomparabiliter præstantior est. Mystice in Ninivitis poenitentibus, et electa regina Austri fides Ecclesiæ prædicatur, et Israeli præfertur. Sancta enim Ecclesia ex duabus partibus congregatur, altera eorum qui non peccaverunt, altera eorum qui peccare desierunt.

Cum autem immundus spiritus ezierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, et non invenit. Potest quidem simpliciter intelligi quod hoc Dominus ad ostendendum distinctionem suorum et Satanae operum adjunxit, quia, videlicet, ipse polluta mundare velit, Satanas vero ea quæ mundata fuerint gravioribus sordibus quærat attaminare. Tamen etiam potest de quolibet hæretico vel schismatico, sive falso catholico non inconvenienter accipi. Immundus namque spiritus exiit ab homine, quando in baptismo per confessionem fidei catholice, et

abrenuntiationem mundanorum actuum ab hæretico vel schismatico diabolus egreditur. *Ambulat per loca arida et inaquosa*, id est, circa corda sanctorum, quæ ab humore fluxæ cogitationis purgata sunt. *Quærens requiem*, id est, investigans si quos in eis nequitie suæ gressus figere possit. *Sed non inveniens*, quia in castis et mundis mentibus locum habere non potest, sed solum in pravorum cordibus gratiam habet quietem; hinc et ad Job de diabolo Dominus sub specie Leviathan dicit: *Sub umbra dormit in secreto calami, in locis humentibus (Job. iv)*, quia nimirum in tenebrosis et simulatricibus conscientiis quiescit, et lascivis et luxuriosis mentibus delectatur.

Tunc dicit: Revertar ad domum meam, unde exivi. Hoc est, Requiram hæreticum, quem in baptismo dimisi. Valde autem timendus est hic versuculus, ne forte culpa quam nobis dimissam credebamus pejus nos per incuriam vacantes a bonis operibus opprimat.

Et veniens invenit scopis mundatam et ornatam, vel, secundum alium evangelistam, *scopis mundatam, vacantem et ornatam.* Veniens enim malignus spiritus domum, id est, mentem talis hominis, *invenit scopis mundatam*, hoc est, gratia baptismatis a peccatis originalibus ablutam, vacantem a bonis operibus, ornatam simulatis virtutibus.

Tunc vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi inhabitant ibi. Solet septenarius numerus in sacro eloquio pro universitate accipi, quia omne sæculi tempus per septem dies volvitur. Per septem igitur alios nequiores spiritus, universitas omnium vitiorum designatur. Septem ergo nequiores spiritus ingrediuntur, quia quemcumque post perceptam in baptismo remissionem peccatorum, hæretica pravitas vel sæculi cupiditas arripuerit, omnium servum facit esse vitiorum. Unde bene spiritus nequiores dicuntur, quia talis cum septem capitalibus vitiis plenus sit, ipsas tamen virtutes habere simulat.

Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Quia melius erat viam veritatis non cognoscere, quam post agnitam retrorsum converti (II Petr. II).

Sic erit et generationi huic pessimæ. Quibus verbis aperte ostenditur, hæc similitudo specialiter ad Judæos pertinere. Quod, inquit, specialiter in unoquoque geri solere narravi, generaliter in generatione Judæorum fieri non desinit. Immundus namque spiritus exiit a Judæis, quando in monte Sinai, legem accipientes, dixerunt: *Omnia quæ præcepit Dominus Deus noster, faciemus, et obedientes erimus (Exod. xix)*. *Ambulavit per loca arida quærens requiem*, quia expulsus a Judæis ambulavit per solitudines gentium, quæ arebant æstu vitiorum, et pinguedinem Spiritus sancti non habebant, qua inebriari optabat Psalmista, dicens: *Sicut adipe et pinguedine repletur anima mea (Psal. lxi)*. Quæ cum postea Dominum credidissent, illo non invento in eis loco dixit:

Revertar in domum meam unde exivi. Hoc est, possidebo Judæos, quos ante dimiseram. Et veniens, invenit mundatam scopis, per circumcisionem vacantem, hoc est, cœlesti auxilio desertam, et Christum hospitem non habentem, qui dicit: *Relinquetur vobis domus vestra deserta (Math. xxiii)*; ornatam superstitiosis traditionibus, et hypoecrisi Phariseorum. Revertitur ad eos diabolus, quia tales erant, et addita septenaria omnium dæmonum plenitudine, inhabitat pristinam domum.

Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Multo enim deteriores sunt nunc Judæi Christum in synagogis suis quotidie blasphemantes, quam essent olim in Ægypto idola colentes. Gravius quippe est non suscipere eum qui venerit, quam non credere venturum.

Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater ejus et fratres stabant foris, quærentes loqui ei. Occupato in officio prædicationis Domino, stabant foris mater et fratres ejus, quærentes ei loqui, cui quidam nuntiavit.

Mater, inquiens, tua, et fratres stant foris volentes

A *loqui tibi.* Non simpliciter iste Domino hoc nuntiasse putandus est, sed sub dolo volens experiri utrum operi divino affectum carnalium præferret propinquo- rum. Unde prudentissime se matrem nosse dissimulat, ut ostendat se potius cognoscere et amare eos qui per cognationem spiritus propinqui sunt, quam qui per cognationem carnis; unde sequitur:

At ille respondens, dicenti sibi ait: Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei? Non autem Dominus maternæ pietatis respuit officium, qui per legem præcepit, dicens: *Honora patrem tuum, et matrem (Exod. xx)*, sed Dei Patris ministeria maternæ præponit affectibus. Hinc alibi dicit: *Qui amat patrem et matrem super me, non est me dignus (Math. x)*. Nec contemnit fratres, sed cognationi carnis opus præterendum docet esse prædicationis. Neimo autem turbetur cum audit *fratres*, quia fratres Domini in Evangelio vocatur consobrini ejus, filii, scilicet, Mariæ materteræ ejus, quæ fertur fuisse mater Jacobi minoris et Joseph et Judæ, quos in alio Evangelio fratres Domini legimus appellatos (Marc. vi). Mysice vero mater Domini synagoga intelligitur de carne, cujus editus est; fratres autem est populus Judæorum. Salvatore igitur intus posito, mater ejus et fratres ejus stant foris, quia dum Judæi in Christum credere nollent, dum ad eum qui ad illorum salutem missus fuerat, intrare per fidem negligerent, turba gentium præoccupans ingressa est, et nunc Domini sermonibus fruitur, et doctrina illis foris stantibus, et circa terrenam legis intelligentiam, et litteræ custodiam diversantibus, quique, quantum in ipsis est, magis Christum ad docenda carnalia foris cogunt exire, quam ipsi ad discenda spiritalia volunt intrare.

Et extendens manus in discipulos suos dixit: Ecce mater mea et fratres mei. Matrem et fratres dicit apostolos, imitatores paternæ voluntatis, qui a Deo Patre illum missum credebant, paratissimoque animo intendebant. Nec negavit matrem, de qua carnem assumpserat, sicut insaniant Marcionistæ et Manichæi, qui eum dicunt non habuisse verum corpus, sed phantasticum; sed spiritalem propinquitatem carnis prætulit consanguinitati, ut et nos doceret in causa Dei nullum de affectione carnis recognoscere, unde adhuc sequitur:

Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater, et soror et mater est. Quod Dominus eum qui voluntatem Patris sui fecerit, fratrem et sororem vocat, propter utrumque sexum qui ad fidem colligitur, non est mirum. Valde autem mirum, et quæsitum dignum est, quomodo etiam mater Domini dici possit. Nam et discipulos fratres dignatus est appellare post resurrectionem, ita inquiens: *Ita, nuntiate fratribus meis (Math. xxviii)*. Qui ergo frater est in eo credendo, et Patris voluntatem implendo, quomodo etiam mater fieri possit, investigandum est. Sed sciendum quia sicut quis frater Domini efficitur in eum credendo, ita etiam mater prædicando. Quasi enim mater Christi quis efficitur, cum per ejus prædicationem amor Domini in proximi mente generatur. Magna dignatio, inestimabilis bonitas, inenarrabilis misericordia, hominem, qui servus vocari dignus non fueras, fratrem Domini appellari. Quam quia ex æquo perpendere non valeamus, saltem digne venerari satagemus, omnique industria laboremus, ne aliqua vitiorum, fœditate degeneres, et tanto nomine judicemur indigul: defendamus nobis moribus id quod nomine vocamur, ne non intelligentes honorem divinæ filiationis, comparem jumentis insipientibus, et similes illis simus (Psal. xlviii). Et ut ea quæ loquimur obtinere mereamur, illius semper adiutorium nobis adesse poscamus, qui cum esset unicus Filius Dei, propter nos dignatus est esse Filius hominis Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLV.

IN SABBATO PRIMÆ HEBDOMADIS QUADRAGESIMÆ.

MARC. IX, MATTH. XVII, LUC. IX. *In illo tempore assumpsit Jesus Petrum, et Jacobum et Joannem, et duxit illos in montem excelsum seorsum solos, et transfiguratus est coram ipsis, etc.*

In Evangelio Lucæ sic scriptum est: *Factum est autem post hæc verba fere dies octo, et assumpsit Petrum, et Jacobum et Joannem, et ascendit in montem, ut oraret, etc.* Octava autem die Dominus promissam futuræ beatitudinis gloriæ discipulis manifestat, ut et ostensa cælestis vitæ dulcedine, cunctorum, qui hæc audire possint, corda refoveat, et octonario dierum numero verum tempore resurrectionis gaudium doceat esse venturum. Nam et ipse octava die, id est, post sextam Sabbati qua crucem ascendit, ac septimam Sabbati qua in sepulchro quievit, a mortuis resurrexit: et nos post sex hujus sæculi ætates, in quibus pro Domino pati et laborare gaudemus, ac septimam Sabbati animarum, quæ interim in alia vita geritur, octava profecto ætate reurgemus. Nam quod Mathæus Dominum Marcusque post sex transfigurationem dicunt dies (*Matth. xvii; Marc. ix*), nec temporis ordine, nec ratione mysterii discrepant a Luca, qui octo dies dicit, quia illi medios tantum ponunt dies, unde et absolute post sex dies factum commemorant. Illic primum quo hæc Dominus promisit, et ultimum quo sua promissa complevit, adiungit; ideoque temperantius fere dies octo ponit. Et in ratione mystica illic post sex mundi ætates sanctis ab omni labore quiescendum, hic vero tempore octavo designat esse resurgendum. Unde pulchre et sextus psalmus pro octava scribitur, cui initium est: *Domine, ne in furore tuo ardeas me*, quia nimirum per sex ætates quibus operari licet precibus est insistendum, ne in octavo retributionis tempore a iudice corripiamur irato. Quod et ipse Dominus voluit hoc hæc nos ostenso suæ orationis exemplo docere, de quo secundum Lucam dicitur: *Quia ascendit in montem, ut oraret (Luc. ix)*. In montem namque oraturus et transfiguraturus sic ascendit, ut ostendat eos qui fructum resurrectionis expectant, qui regem in decore suo videre desiderant (*Isai. xxxiii*), mente in excelsis habitare, et continuis precibus incumbere debere. Tres solummodo discipulos secum ducit, vel quia multi sunt vocati, pauci vero electi (*Matth. xx*); vel quod hi qui nunc fidem quo imbuti sunt sanctæ Trinitatis incorrupta mente servaverint, tunc æterna ejus mererentur visione lætari.

Et transfiguratus est, inquit, coram ipsis, et vestimenta ejus facta sunt splendentia, candida nimis velut nix. Transfiguratus Salvator, non substantiam veræ carnis amisit, sed gloriam futuræ, vel suæ, vel nostræ, resurrectionis ostendit; qui qualis tunc apostolis apparuit, talis post iudicium cunctis apparebit electis. Nam in ipso tempore iudicandi et bonis simul et malis in forma servi videbitur, ut videlicet impij quem sprevere, Judæi quem negavere, milites quem crucifigere, Pilatus Herodesque quem jud. cavere, queant agnoscere iudicem. Vestimenta autem Domini, recte sancti ejus accipiuntur, teste Apostolo, qui ait: *Quicumque ergo in Christo baptizati estis, Christum induistis (Galat. iii)*. Quæ, videlicet, vestimenta Domino in terris consistente despecta, aliorumque similia videbantur; sed ipso montem petente, novo candore refulgent, quia nunc quidem filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quia cum apparuerit, similes ei erimus. *Videbimus enim eum sicuti est (I Joan. iii)*. Unde bene de eisdem vestimentis subditur: *Qualia fullo super terram non potest candida facere; nam quia ille hoc loco intelligendus est fullo, quem pœnitens Psalmista precat: Amplius lava me ab iniquitate mea, et a delicto meo munda me (Psal. l), non potest suis fidelibus in terra dare claritatem, quæ eos conservata manet in cælis.*

A *Et apparuit illis Elias cum Moysæ, et erant loquentes cum Jesu.* Moyses et Elias, quorum unum mortuum (*Deut. xxxiv*), alterum in cælis raptum legimus (*IV Reg. ii*), visi in majestate cum Domino, ut Lucas scribit, futuram in illo omnium sanctorum gloriam significant, qui, videlicet, tempore iudicii, vel vivi in carne reperiendi, vel ab olim gustata morte resuscitandi, et pariter sunt regnaturi cum illo. Attestante etenim Apostolo: *Mortui qui in Christo sunt, resurgent primi; deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis obviam Domino in æra, et sic semper cum Domino erimus (I Thess. iv)*. Aliter, Moyses et Elias, hoc est, legislator, et prophetarum eximius, apparent et loquuntur cum Domino in carne veniente, ut ostendant ipsum esse quem cuncta legis et prophetarum oracula promiserunt. Apparent autem non in infinitis, sed in monte cum illo, quia nimirum soli illi qui mente terrena desideria transcendunt, majestatem sanctæ Scripturæ, quæ in Domino est adimpleta, perscipiunt. Denique et filij Israel videre Moysen, sed ad Deum in montana subeuntem sequi non merentur, ad se quoque reversum non sine velamine cernunt (*Exod. xxxiv*). Eliam novere, sed solis triumphum ascendenti cum filijs prophetarum contemplantur Elisæus (*IV Reg. ii*). Quia multi passim Scripturæ verba legimus, sed quam celsa in Christi mysteriis splendeat, perpauci perfectiores intelligunt.

B *Et respondens Petrus ait: Rabbi, bonum est nos hic esse, et faciamus tria tabernacula, tibi unum, et Moysi unum, et Eliæ unum. Non enim sciebat quid diceret, erant enim timore exterriti.* O quanta felicitas visioni Deitatis inter angelorum choros adesset perpetuo, si tantum transfigurata Christi humanitas, duorumque societas sanctorum ad punctum visæ delectet, ut eos, ne discedant etiam obsequio, Petrus sistere velit; qui etsi, pro stupore humanæ fragilitatis, nesciat quid dicat, insiti tamen sibi dat affectus indicium. **C** Nesciebat enim quid diceret, qui oblitus est regnum Dei sanctis a Domino, non alieubi terrarum, sed in cælis esse promissum. Nec recordatus est, se suosque coapostolos mortali adhuc carne circumseptos, immortalis vitæ statum subire non posse, cui mente excesserat quod in domo Patris, quæ in cælis est, domus manufacta necessaria non sit. Sed et usque nunc imperitiæ notatur, quisque Legi et Prophetis et Evangelij tria tabernacula lacere cupit, cum hæc adinvicem nullatenus valeant separari, unum habentia tabernaculum, hoc est, Ecclesiam Dei.

D *Et facta est nubes obumbrans eos.* Qui materiale tabernaculum quæsitivè, nubis accepit obumbraculum, ut discat in resurrectione non tegmine domorum, sed Spiritus sancti gloria, sanctos esse protegendos, de qua Psalmista: *Filii autem hominum in protectione alarum tuarum sperabunt (Psal. xvi)*. Et in Apocalypsi sua Joannes: *Et templum, inquit, non vidi in ea. Dominus omnipotens templum illius est, et Agnus (Apoc. xxi)*.

E *Et venit vox de nube dicens: Hic est Filius meus charissimus, audite illum.* Quia imprudenter interrogaverant, propterea responsum Domini non mererentur; sed Pater respondet pro Filio, ut verbum Domini completeretur: *Ego testimonium non dico pro me, sed Pater qui me misit, ipse pro me dicit testimonium (Joan. viii)*. Vox quoque de cælo Patris loquentis auditur, quæ testimonium perhibeat de Filio, et Petrum, errore sublato, doceat veritatem, imo in Petro cæteros apostolos. *Hic est, inquit, Filius meus charissimus*, huic ligendum est tabernaculum, huic obtemperandum. Hic est Filius, illi servi sunt Moyses et Elias; debent et ipsi vobiscum in penetrabilibus cordis sui Domino tabernaculum præparare. Concordat sane hic Evangelij locus cum verbis ipsius Moysi, quibus incarnationi Dominicæ testimonium ferens aiebat: *Prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester de fratribus vestris, tanquam meipsum audicis, juxta omnia quæ locutus fuerit vobis. Erat qu-*

tem omnis anima quæcunque non audierit prophetam illum, exterminabitur de plebe (Deut. xviii; Act. iii). Quem ergo Moyses, cum venerit in carne audiendum ab omni anima quæ salvari velit, prædixit, hunc jam venientem in carne Deus Pater audiendum discipulis ostendit, et suum esse filium cælesti voce signavit. Et quasi manifestius fidem adventus ejus illis insinuans: *Hic vir, inquit, hic est ille, quem Moyses iste vobis sæpius in mundo nasciturum promissit.* Illius verbis juxta præceptum ipsius Moysi et vos auscultate, et omnes veri amatores auscultare jubete. Et notandum quod sicut Domino in Jordane baptizato (Matth. iii; Marc. i), sic et in monte clarificato totius sanctæ Trinitatis mysterium declaratur, quia nimirum gloriam ejus, quam in baptismo credentes confitemur, in resurrectione videntes collaudabimus. Nec frustra Spiritus sanctus hic in lucida nube, ut alius evangelista commemorat (Luc. iii), illic apparebat in columba, quia quæ nunc simplici corde fidem, quam percepit, servat, tunc luce apertæ visionis quod crediderat contemplabitur, ipsaque, qua illustrabitur, in perpetuum gratia protegetur.

Et statim circumspicientes, neminem viderunt amplius nisi Jesum tantum secum. Ubi cæpit Filius designari, mox servi discesserunt, ne ad illos paterna vox emissa putaretur. Aliter: Cum fletet vox super filium, inventus est ipse solus: quia cum manifestaverit scriptum electis, erit *Deus omnia in omnibus* (I Cor. xv), imo ipse cum suis unus per omnia Christus, id est, caput cum corpore splendebit. Propter quam unitatem alibi dicebat: *Et nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælo* (Joan. iii).

Et descendentibus illis de monte præcepit illis ne cui quæ vidissent narrarent, nisi cum Filius hominis a mortuis resurrexerit. Futuri regni præmeditatio, et gloria triumphantis demonstrata fuerat in monte. Non vult ergo hoc in populis prædicari, ne et incredibile esset pro rei magnitudine, et post tantam gloriam apud rudes animos sequens crux scandalum faceret.

HOMILIA XLVI.

IN FERIA TERTIA POST DOMINICAM REMINISCERE.

LUC. XX, MATTH. XXIII. MARC. XII. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis. Attendite a Scribis, qui volunt ambulare in stolis, et amant salutationes in foro, et primas cathedras in synagogis, et primos discubitus in conviviis, etc.*

Ambulare in stolis, cultoribus vestimentis indutus ad publicum procedere significat: in quo inter cætera dives ille qui epulabatur quotidie splendide, peccasse describitur. Notandum autem quod non saluti in foro, non primos sedere vel discumbere vetat eos quibus hoc officii ordine competit, sed eos nimirum qui hæc sive habita, seu certe non habita, indebite amant, a fidelibus quibusque quasi reprobus docet esse cavendos, animum, videlicet, non gradum, justa distinctione redarguens. Quamvis et hoc culpa non caret, si iidem in foro libus interesse, qui in cathedra Moysi Synagogæ magistri desiderant appellari. Duplici sane ratione a vanæ gloriæ cupiditate attendere jubemur, ne, scilicet, eorum vel simulatione seducamur, æstimantes bona esse quæ faciunt; vel æmulatione inflammemur, frustra gaudentes in bonis laudari quæ simulant.

Qui devorant domos viduarum, simulantes longam orationem, hi accipient damnationem majorem. Non tantum, ait, accipient damnationem, sed adjunxit majorem, ut insinuet etiam illos qui in angulis stantes orant ut videantur ab hominibus (Matth. vi), damnationem mereri, sed eos qui hæc prolixius, quasi religiosiores, agendo, non solum laudes ab hominibus, sed et pecunias querunt, prolixiori damnatione plectendos. Sunt enim qui, se justos et magni apud Deum meriti simulantes, ab infirmis quibuslibet, et peccatorum suorum conscientia tur-

batis, quasi patroni pro eis in judicio futuri, pecunias accipere non dubitant; et cum porrecta manus pauperi preces juvare soleat, illi ob hoc maxime in precibus, ut pauperi nummum tollant, pernoctant; quibus illa Judææ maledictio non immerito congruit, *Cum judicatur, exeat condemnatus, et oratio ejus fiat in peccatum* (Psal. cxviii). Condemnatus quippe cum judicatur exit, et orationem suam in peccatum recipit, qui magnæ nunc æstimationis apud homines habitus, in divino tunc examine non solum pro aliis se intervenire, sed nec sua sibi merita sufficere posse deprehendit, imo ipsarum, quibus humanum judicium sefellit, precum inter crimina pœnas luit.

HOMILIA XLVII.

IN FERIA SEXTA POST DOMINICAM.

LUC. XX. *In illo tempore cæpit Jesus dicere ad plebem parabolam hanc: Homo plantavit vineam, et locavit eam colonis, et ipse peregre fuit multis temporibus, etc.*

Docente Domino populum et evangelizante, conveniunt principes sacerdotum et scribæ cum senioribus, et interrogaverunt, tentantes in qua potestate signa faceret. Quibus sua arte superatis, Dominus quæ cæperat exsequitur, siquidem et illis audientibus, plebem magis quod verba sua libentius audiat, alloquitur, parabolam, scilicet, inferens, qua et illos impietatis arguat, et ad gentes regnum Dei doceat transferendum. Homo ergo qui plantavit vineam, ipse est, qui, juxta aliam parabolam, conduxit operarios in vineam suam (Matth. xx). *Vinea enim Domini Sabaot, domus Israel est* (Isai. v); coloni, iidem sunt operarii, qui ad excolendam vineam hora prima, tertia, sexta et nona, dicuntur esse conducti. Ipse autem peregre fuit, non loci mutatione; nam Deus unde abesse potest, qui loquitur: *Cælum et terram ego implebo?* (Jerem. xxiii.) Et alibi: *Ego Deus appropinquans, et non de longinquo, dicit Dominus.* Sed abire dicitur a vinea, ut vitioribus liberum operandi arbitrium derelinquat. Cui simile est, quod locata colonis vinea per Isaiam dicit: *Et expectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas* (Isai. v).

Et in tempore misit ad cultores servum, ut de fructu vineæ darent illi. Qui cæsum dimiserunt eum inanem. Bene tempus fructuum posuit, non proventuum. Nullus enim fructus exstitit Judæorum, nullas hujus vineæ proventus, tametsi crebro ac sollicitè quæreretur, inventus est. Servus ergo, qui primo missus est, ipse legifer Moyses intelligitur, qui quadraginta annos continuos, fructum aliquem legis, quam dederat, a cultoribus inquirebat, sed cæsum eum dimiserunt inanem. *Et irritaverunt Moysen in castris, et Aaron sanctum Domini. Et vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbaverunt spiritum ejus* (Psal. cv). Qui et ipse servus, quod de fructu vineæ sentiat, palam carmine declarat dicens: *Ex vinea enim Sodomorum vitis eorum, et propago eorum ex Gomorrha. Una eorum una fellis, botrus amaritudinis ipsis. Furor draconum vinum eorum, et furor aspidum insanabilis* (Deut. xxxii).

Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque cædentes, et officientes contumelia dimiserunt inanem. Servus alter David prophetam regnumque significat, qui post Moysen missus est, ut colonos vineæ, post edicta legalia, psalmodiæ modulatione et dulcedine citharæ ad exercitium boni operis excitaret. Nam et ipse David quo cor populi ad superna suspenderet, interitus carnalium victimarum laudes Domini continuas suavi melodia decantari constituit. Sed et hunc affectum contumelia dimiserunt inanem. Dicientes enim: *Quæ nobis pars in David, aut quæ hæreditas in filio Isai* (II Reg. xx), regnum simul David ignobili stirpe, et religionem impietate mutarunt. Attamen ille pro hac vinea, quæ, de Ægypto translata, Palæstina montes sua umbra protegit, ne funditus extirpetur, exorat: *Domine Deus virtutum, converte nunc, respice de cælo, et vide, et visita vineam istam, et dirige eam, quam plantavit dextera tua* (Psal.

LXXIX). Ubi pariter exponit qui sit homo ille qui hanc vineam plantavit, Dominus scilicet, Deus virtutum.

Et addidit tertium mittere, qui et illum vulnerantes ejecerunt. Tertium servum prophetarum chorum intellige, qui continuis attestationibus populum convenerint, et quæ huic vineæ ventura imminerunt mala prædixerint. Sed quem prophetarum non sunt persecuti? et occiderunt eos qui prænuntiabant de adventu justii (Act. vii). Et hi autem multa de hujus vineæ sterilitate dixerunt, sed unius Jeremiæ planctum ponere sufficit: *Ego autem, inquit, plantavi te vineam electam, omne semen verum. Quomodo ergo conversa es in pravam vinea aliena? (Jerem. ii.)* Pro cuius vineæ tuitioe, ne, videlicet, in ea, sive pro ea, fragilis et infirmæ citoque peritura suavitatis olus nasceretur, Naboth Jezraheliten non modo vulneratum, verum etiam legitimus extinctum (III Reg. xxi). Cujus etsi nullum propheticum dictum accipimus, tamen propheticum factum, quia multos pro hac vinea, futuros martyres proprio sanguine prophetavit. His sane tribus servorum gradibus, omnium sub lege doctorum figuram posse comprehendere, Dominus alibi manifeste prodit dicens: *Quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, et Prophetis, et Psalmis de me (Luc. xxiv).*

Dixit autem Dominus vineæ: Quid faciam? Mittam Filium meum dilectum; forsitan, cum hunc viderint verebuntur. Quod Dominus vineæ dubitative, et non deliberativo modo loqui dicitur, non de ignorantia venit. Quid enim nesciat Dominus vineæ, qui hoc loco Deus Pater intelligitur? Sed semper ambigere dicitur Deus, ut libera voluntas homini reservetur.

Quem cum vidissent coloni, cogitaverunt intra se, dicentes: Hic est hæres, occidamus illum, ut nostra fiat hereditas. Manifestissime Dominus probat Judæorum principes non per ignorantiam, sed per invidentiam crucifixisse Filium Dei. Intellexerunt enim hunc esse cui dictum est: *Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam (Psal. ii).* Et propterea quasi sibi consulentes aiebant: *Ecce mundus totus post eum abiit; et si dimittimus eum sic, omnes credent in eum (Joan. xii, xi).* Hæreditas ergo Filii Ecclesiæ est cunctis et data de gentibus, quam non moriens illi Pater reliquit, sed ipse sua morte mirabiliter acquisivit, quia resurgendo possedit. Hanc autem occiso eo mali coloni præripere moliebantur, cum crucifigentes eum Judæi fidem, quæ per eum est, extinguere, et suam magis, quæ ex lege est, justitiam præferre, ac gentibus imbuendis conabantur iusere.

Et ejectum illum extra vineam, occiderunt. Extra vineam hæres vineæ trucidatur, quia Jesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est (Hebr. xiii). Sive ejectus extra vineam et occisus est, quia prius ab incredulorum eorde repulsus, ac deinde cruci addictus est. In cuius figuram Moyses altare holocausti, in quo victimarum sanguis funderetur, non intra tabernaculum, sed ad ostium posuit (Exod. xli): mystice docens quia et Dominicæ crucis altare extra Hierosolymorum portam ponendum, et ipse vera Patris hostia Christus a domo Judæorum, quam sanctificaturus adierat, non intimo corde recipiendus, sed foris esset suo cruore tingendus. Quod vero secundum Marcum mutato ordine dicitur: *Et apprehendentes eum occiderunt, et ejecerunt extra vineam (Marc. xii)*, notat eos pertinaciam, qui nec crucifixio et resuscitatio a mortuis Domino prædicantibus apostolis credere voluerint, sed quasi cadaver vile projecerunt. Quia, quantum in se erat, a suis eum finibus excludentes, gentibus suscipiendum dederunt.

Quid ergo faciet illis dominus vineæ? Veniet et perdet colonos istos, et dabit vineam aliis. Quo audito, dixerunt illi: Absit. Contradixerunt sententiæ Domini, quia contra suam perfidiam dictam esse cognoverunt. Intelligebant enim parabolam non merito

sanctitatis ad capienda mysteria verba jam parati, sed malitiæ flammis ad agenda quæ dicebantur accensi; atque ideo quæ in mente habuerant, quamvis in parabolis dicta, quasi jam olim meditati cognoscere parati. Negantibus ergo Judæis justum fore scientiam divinæ legis, quam ipsi spernebant, ad gentes transferri, quid Salvator respondeat, intueri.

Ille autem aspiciens eos, ait: Quid est ergo hoc quod scriptum est: Lapidem quem reprobaerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli? (Psal. cxvii.) Quomodo, inquit, implebitur hæc propheta, quæ lapidem ab ædificantibus reprobatum in caput anguli dicit esse ponendum, nisi quia Christus a vobis reprobatus et occisus, credituris est gentibus prædicandus? ut quasi lapis angularis duos condens in semetipsum, ex utroque populo unam sibi fidelium civitatem, unum templum ædificet. Eisdem enim Synagogæ magistros, quos supra colonos dixerat, nunc ædificantes appellat, quia qui subditam sibi plebem ad ferendos vitæ fructus quasi vineam excolere, ipsi hanc Deo inhabitatore dignam quasi domum construere et ornare jubebantur. Unde et Apostolus fidelibus scribens ait: *Dei agricultura, Dei ædificatio estis (I Cor. iii).* Sed qui vineæ Dei fructum negare quasi agricolæ mali, iidem quasi mali cæmentarii Domini Dei lapidem pretiosum electum, qui vel in fundamentis in angulo ponendus erat, subtrahere, hoc est, fidem Christi auditoribus suis conabantur eripere. Sed illis licet nolentibus, idem lapis caput anguli firmavit, quia de utroque populo quotquot ille voluit sua fide conjunxit.

Omnis qui ceciderit super illum lapidem, conquassabitur: supra quem autem ceciderit, comminuet illum. Aliud est offendere Christum per mala opera, aliud negare per impietatem. Qui peccator est, et tamen illi credit, cadit quidem super lapidem et conquassatur, sed non omnino comminuitur, reservatur enim per sapientiam ad salutem. Supra quem vero ille ceciderit, hoc est, cui lapis ipse irruerit, qui et Christum penitus negaverit, comminuet eum, ut ne testa quidem remaneat, in qua hauriatur aquæ pusillum (Isai. xxx). Sive de his dicit, quod cadunt super eum, qui illum modo contemnunt, vel injuriis afficiunt. Ideo nondum penitus intereunt, sed tamen conquassantur, ut non recti ambulent. Supra quos autem cadit, veniet illis desuper in iudicio cum pœnæ perditionis. Ideo dixit: *Comminuet eos, ut sint impii tanquam pulvis quem projicit ventus a facie terræ (Psal. i).*

Et quærebant principes sacerdotum et scribæ mittere in illum manus illa hora, et timerunt populum. Cognoverunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem istam. Principes sacerdotum et Scribæ quasi mentientem contra se Dominum quærebant interficere, sed hoc fidem quærendo, docebant vera esse quæ docebat. Ipse quippe est hæres, cujus injustam necem aiebat esse vindicandam. Illi nequam coloni, qui ab occidendo Dei Filio ad modicum quidem timore humano retardari, donec veniret hora ejus, nunquam vero divino amore potuere coliberi. Morali sane intellectu cuique fidelium, cum mysterium baptismi, quod exerceat operando committitur, quasi vinea quam excolat locatur. Mittitur servus unus, alter et tertius, qui de fructu accipiant, cum lex, psalmodia, propheta, quarum monitionem bene agendo sequatur, legitur. Sed missus servus contumeliis affectus vel cæsus ejicitur, cum sermo auditus vel contemnitur, vel quod pejus est, etiam blasphematur. Missum insuper hæredem quantum in se est occidit, qui et Filium Dei conculcaverit, et Spiritui gratiæ, quo sanctificatus est, contumeliam fecerit. Perdito malo cultore, vinea dabitur alteri, cum dono gratiæ quod superbus sprevit, humilis quisque ditabitur. Sed et hoc quod principes sacerdotum et Scribæ manum mittere quærentes in Jesum, terrore populi retinentur, quotidie geritur in Ecclesia, cum quilibet solo de nomine frater ea. 11.

quam non diligit, ecclesiasticæ fidei ac paræ unitatem propter cohabitantium fratrum honorum multitudinem vel erubescit vel timet impugnare. Qui tamen, sicut de stultissima avium struthione Dominus ait : *Cum tempus fuerit, in altum alas eriget (Job. xxxix)*, quia persequendo Ecclesiam, quasi Dominum cruci addicere, et ostentui gaudebit habere.

HOMILIA XLVIII.

IN SABBATO POST DOMINICAM REMINISCERE.

LUC. xv. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc : Homo quidam habuit duos filios, et dixit adolescentior ex illis patri : Pater, da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et divisit illis substantiam, etc.*

Murmurantibus de peccatorum susceptione Scribis et Phariseis, tres ex ordine parabolæ Salvator posuit : duabus primis, de quibus disputatum est, quantum ipse cum angelis de pœnitentium salute gaudeat insinuans ; tertia vero, quæ sequitur, non solum tantomodo storumque gaudium demonstrans, sed et invidentium murmur reprehendens. Homo itaque, qui duos filios habuisse dicitur, Deus Pater intelligitur, duorum videlicet genitor populorum, et quasi duarum generis humani stirpium auctor atque creator. Major enim filius eos qui in unius Dei permansere cultura, minor eos qui usque ad colenda idola Deum deserere significat. Pars substantiæ quæ minorem filium contingit ipse sensus in homine rationalis est. Vivere enim, intelligere, meminisse, ingenio alacri excellere, divini substantiæ muneris est : quam minor filius expetiit a patre, cum homo, sua potestate delectatus, per liberum sese arbitrium regere, atque Domino quæ sunt exuere conditoris. Divisitque illis substantiam, fidelibus, scilicet, suæ gratiæ protectionem, quam desiderabant impartiendo ; infidelibus vero naturalis solum ingenii, quo contenti erant, beneficium concedendo.

Et non post multos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Longe profectus est, non locum mutando, sed animum. Quanto enim quisque plus in pravo opere delinquit, tanto a Dei gratia longius recedit. Quod non post multos dies dixit factum, ut, congregatis omnibus, peregre proficisceretur in regionem longinquam, quia non multo post institutionem humani generis placuit animæ per liberum arbitrium ferre secum quamdam velut potentiam naturæ suæ, et deserere eum a quo condita est, præsidens viribus suis ; quas vires tanto consumit citius, quanto eum deserit a quo datæ sunt. Itaque hanc vitam prodigam vocat, amantem fundere atque spatiari pompis exterioribus, intus inanescentem, cum ea quisque sequitur quæ ab illa procedunt, et relinquit eum qui sibi est interior.

Et postquam omnia dissipasset, facta est fames valida in regione illa. Omnia quæ dissipavit, ornamenta naturæ quæ consumpsit significat ; fames in regione longinqua indigentia verba veritatis est in oblivione Creatoris. De qua dictum est in prophetis : *Quia mittet Dominus famem in terra, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Dei (Amos viii)*.

Et ipse cepit egere ; et abiit, et adhæsit uni civium regionis illius. Merito egere cepit, qui thesauros sapientiæ Dei, divitiarumque cœlestium altitudinem dereliquit. Unus autem civium regionis illius, cui egens adhæsit, ille est utique, qui concupiscentiis terrenis merito suæ perversitatis præpositus, princeps hujus mundi a Domino vocatur (Joan. xiv). Et de quo Apostolus : *Deus, inquit, hujus sæculi excæcavit mentes infidelium (II Cor. iv)*.

Et misit illum in villam suam, ut pasceret porcos. In villam mitti, est substantiæ mundialis cupiditate subjugari, de qua in alia parabola quidam spirituales epulas, ad quas invitabatur, frastidens dixit : *Villam*

eni, et necesse habeo exire, et videre illam (Luc. xiv). Porcos vero pascere, est ea quibus immundi spiritus gaudeant operari.

Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant. Siliquæ quibus porcos pascebat sunt doctrinæ sæcularæ sterili suavitate resonantes, de quibus laudes idolorum fabularumque ad deos gentium vario sermone atque carminibus percrepant, quibus dæmonia delectantur. Unde cum iste saturari cupiebat, aliquid solidum et rectum, quod ad beatam vitam pertineret, invenire volebat in talibus, et non poterat. Hoc est enim quod ait :

Et nemo illi dabit. In se autem reversus. Jam, scilicet, ab eis quæ forinsecus frustra illicunt et seducunt in conscientiæ interiora reducem faciens intentionem suam.

Dixit : Quanti mercenarii patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo. Unde hoc scire poterat, in quo erat tanta oblivio Dei, sicut in omnibus idololatriæ fuit, nisi quia ista recogitatio jam resipiscens est, cum Evangelium prædicaretur ? Mercenarii ergo patris abundant panibus, quia qui futuræ mercedis intuitu digna operari satagunt, quotidianis supernæ gratiæ reficiuntur alimoniis. At vero fame pereunt, qui, extra patris ædes positi, ventrem cupiunt implere de siliquis, id est, qui sine fide viventes, vitam beatam inanis philosophiæ studiis inquirunt. Sicut enim panis, qui cor hominis confirmat (Psal. ciii), verbo Dei quo mentem reficiat, assimilatur, ita siliqua, quæ et ipsa intus inanis, foris mollis est, et corpus non reficit, sed implet, ut sit magis oneri quam usui, sæculari sapientiæ non immerito comparatur, cujus sermo faciendiæ plausu sonorus, sed virtute utilitatis est vacuus.

Surgam et ibo ad patrem meum, et dicam illi : Pater, peccavi in cœlum et coram te. Quam misericordem piumpque noverat patrem, qui nec offensus a filio patris dedignetur audire vocabulum. *Surgam* ergo, inquit, quia me jacere cognovi ; et *ibo*, quia longe recessi, ad patrem meum, quia sub principe porcorum miserabili egestate tabesco. *Peccavi autem in cœlum*, coram spiritibus angelicis sanctisque animabus, in quibus sedes est Dei, significat ; coram te vero, in ipso conscientiæ interioris conclavi, qua Dei solius oculi penetrare valebant.

Et jam non sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut unum de mercenariis tuis. Ad filii quidem affectum, qui omnia quæ patris sunt sua esse non ambigat, aspirare nequaquam præsumit, sed mercenarii statum jam pro mercede serviturus desiderat. Verum ne hunc quidem nisi paterna dignatione se mereri posse testatur. Ubi sunt ergo Pelagianistæ, qui sua se virtute salvari posse confidunt, contra apertissimam veritatis sententiam quæ ait : *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv) ?*

Et surgens venit ad patrem suum. Venire ad patrem, est in Ecclesia constitui per Ædem, ubi jam possit esse peccatorum legitima et fructuosa confessio.

Cum autem adhuc longe esset. Et antequam intellexeret Deum, sed tamen cum jam pie quæreretur.

Vidit illum pater ipsius. Impios enim et superbos convenienter non videre dicitur tanquam ante oculos non habere. Ante oculos enim haberi, non nisi qui diligitur dici solent.

Et misericordia motus est, et occurrens cecidit super collum ejus. Non enim Pater unigenitum Filium deseruit, in quo usque ad nostram longinquam etiam peregrinationem occurrit atque descendit, quia *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi (II Cor. v)*. Et ipse Dominus ait : *Pater in me manens ipse facit opera sua (Joan. xiv)*. Quid est autem cadere super collum ejus, nisi inclinare et humiliare in amplexum ejus brachium suum ? *Et brachium Domini cui revelatum est (Isai. lxxiii) ?* quod est utique Dominus noster Jesus Christus.

Et osculatus est eum. Consolari verbo gratiæ Dei

ad spem indulgentiæ peccatorum, hoc est, post longa iunera remeantem a Patre mereri osculum charitatis.

Dixitque ei filius : Pater, peccavi in cælum et coram te ; jam non sum dignus vocari filius tuus. Incipit jam peccata constitutus in Ecclesia confiteri, nec dicit omnia quæ dicturum se esse promiserat, sed usque ad illud : *Non sum dignus vocari filius tuus.* Hoc enim vult fieri per gratiam, quod se indignum esse per merita fatetur. Non addidit quod in illa meditatione dixerat : *Fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Cum enim panem non haberet, vel mercenarius esse cupiebat, quod post osculum patris generosissime jam dedignatur. Intelligit namque inter filium, mercenarium et servum, non minimam esse distantiam : servum, videlicet, esse eum qui adhuc metu gehennæ, sive præsentium legum a vitis temperat ; mercenarium, qui, spe atque desiderio regni cælorum, filium, affectu boni ipsius atque amore virtutum. In quarum virtutum trium consummatione, beatus Apostolus omnem salutis summam concludens, *Nunc, inquit, manet fides, spes, charitas, tria hæc, major autem his charitas (I Cor. xiii).* Fides namque est, quæ, futuri iudicii ac suppliciorum metu, vitiorum facit contagia declinare ; spes, quæ, mentem nostram de præsentibus avocans, universas corporis voluptates cælestium præmiorum expectatione contemnit ; charitas, quæ nos ad mortem Christi et spiritualium virtutum fructum mentis ardore succedens, quicquid illis contrarium est, toto facit odio detestari. Unde prodigus iste postquam in semetipsum reversus, diræ famis supplicia formidabat, vult jam servus effectus, etiam mercenarii statum de mercede jam cogitans concupiscit. Sed cum pater occurrens, non contentus minora concedere, utroque gradu sine dilatione transcurso, pristinæ filiorum restituit dignitati ; nec jam de mercede conductoris, sed de hæreditate fecit cogitare parentis.

Dixit autem pater ad servos suos : Cito proferte stolas primas, et induite illum. Stola prima est vestis innocentie, quam homo bene conditus accepit, sed male persuasus amisit, quando post culpam prævaricationis cognovit se esse nudum, gloriaque immortalitatis perditâ pelliceum, hoc est, mortale sumpsit indumentum. Servi qui eam proferunt, reconciliationis prædicatores sunt. Proferunt enim stolas primas, quando mortales terrenosque homines ita sublimando asseverant, ut non solum cives angelorum, sed et hæredes Dei, et cohæredes sint Christi futuri (Rom. viii).

Et date annulum in manum ejus, et calceamenta in pedes. Annulus est vel sinceræ fidei signaculum, quæ cuncta promissa in credentium cordibus certa impressione signantur, vel nuptiarum pignus illarum quibus Ecclesia sponsatur. Et bene annulus in manum datur, ut per opera fides clarescat, et per fidem opera firmentur. Calceamenta autem in pedes officium evangelizandi denuntiant, ut cursus mentis ad cælestia tendens, a terrenarum cogitatione rerum involata servetur et munda, priorumque munitis exemplis, super serpentes et scorpiones securus incedat. Manus igitur et pedes, id est, opus ornatur et cursus, opus, ut recte vivamus ; cursus, ut ad æternæ gaudia properemus. *Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus (Heb. xiii).*

Et adducite vitulum saginatum, et occidite. Vitulum saginatus ipse item Dominus est, sed secundum carnem. Et bene saginatus, quia caro ejus adeo est spiritali opima virtute, ut pro totius mundi salute sufficiat in odorem suavitatis, nidorem, videlicet, immolationis ad Deum mittere, et pro omnibus exorare. Adducere autem vitulum, et occidere, est prædicare Christum, et mortem ejus insinuare. Tunc etenim cuique nostrum quasi recens occiditur, cum credit occisum ; tunc caro ejus comeditur, cum ejus

passionis sacramentum et ore ad emundationem percipitur, et corde ad imitationem cogitur.

Et manducemus et epulemur, quia hic filius meus mortuus erat, et revixit ; perierat, et inventus est. Non solum filius, qui revixit, et inventus est, verum pater et servi illius sacrosancti vituli qui propter filium occisus erat carne reflecti epulantur, quia Patris cibus salus est nostra, et Patris gaudium nostrorum est remissio peccatorum. Nec tantum Patris, sed et Filii et Spiritus sancti, quia sicut una in divinitate voluntas et operatio, ita et una est delectatio sanctæ et individuæ Trinitatis. Unde beatus Abraham tres angelos hospitio recipiens (Gen. xviii), vitulum tenerrimum et optimum occidisse, eisque cum lacte, pane et butyro, epulandum, legitur obtulisse. Quia qui beatam Trinitatem rectæ devotionis officiis reficere, id est, lætificari desiderat, mortem quoque debet unigeniti Filii Dei in carne, quæ est una in eadem Trinitate persona piæ confessionis sinceritate celebrare. Et notandum quod ante stola prima, ante annulus, ante calceamenta præstantur, et sic deinde vitulus immolatur, quia nisi spem quisque primæ immortalitatis induerit, nisi annulo fidei opera præmunerit, nisi ipsam fidem pie consistendo prædicaverit, non potest sacramentis inter esse cælestibus.

Et cæperunt epulari. Istæ epulæ atque festivitatis nunc celebrantur, per orbem terrarum Ecclesia dilatata atque diffusa. Vitulus enim ille in corpore et sanguine Dominico et offertur Patri, et pascit totam domum.

Erat autem filius ejus senior in agro. Filius senior, populus Israel est, qui, licet in longinqua non abierit, non tamen domi, sed in agro dicitur esse moratus, quia populus idem neque usque ad colendam Creatorem deseruit, neque legis, quam acceperat, interiora penetravit, sed, litteræ solum custodia contentus, exteriora magis et terrena operari simul et sperare solebat, audiens per prophetam : *Si volueritis et audieritis me, bona terræ comedetis (Isai. i).*

Et cum veniret et appropinquaret domui, audivi symphoniam et chorum. Appropinquit filius domui, cum populus ille in quibuscunque Israelitis considerationibus (nam multi tales inventi sunt in eis, et sæpe inveniuntur) labore servilis operis improbat, ex iisdem Scripturis Ecclesiæ libertatem considerat. Audit symphoniam et chorum, scilicet, spiritus plenos vocibus consonis Evangelium prædicare, quibus dictum est : *Obsecro vos, fratres, ut id ipsum dicatis omnes (I Cor. i)* et concorditer, conversantium animam et cor unum in laudes Dei.

Et vocavit unum de servis, et interrogavit quæ hæc essent. Idque dixit illi. Vocat unum de servis, cum sumit ad legendum aliquem Prophetarum, et in eo quærens quodammodo interrogat, unde ista festa in Ecclesia celebrantur, in quibus se esse non videt. Respondet ei servus patris Propheta :

Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit. In extremis enim terræ fuit frater tuus, sed inde major exultatio cantantium Domino canticum novum, quia *laus ejus ab extremis terræ (Isai. xlii).* Et propter eum qui absens erat, occisus est ille cui dictum est : *Et holocaustum tuum pingue fiat (Psal. xix).*

Indignatus est autem, et volebat introire. Pater ergo illius egressus cepit rogare illum. Indignatur etiam nunc, et adhuc non vult introire. Cum ergo plenitudo gentium intraverit, egredietur opportuno tempore pater ejus, ut etiam omnis Israel salvus fiat, ex cujus parte cæcitas facta est, velut absentia in agrum, donec plenitudo filii minoris longe in idololatria gentium constituti redux ad manducandum vitulum intraret (Rom. xi). Erit enim quandoque aperta vocatio Judæorum in salute Evangelii, quam manifestationem vocationis tanquam egressum patris appellat ad rogandum majorem filium.

At ille respondens dixit patri suo : Ecce tot annis

servio tibi, et nunquam mandatum tuum præterii. Quæritur quomodo ille populus nunquam mandatum Dei præterisse dicatur; sed facile illud occurrit, neque de omni mandato dictum esse, sed de uno maxime necessario, quo nullum alium Deum colere jussus est. Neque iste filius in omnibus Israelitis, sed in his intelligitur habere personam, qui nunquam ab uno Deo ad simulacra conversi sunt. Quamvis enim, tamquam in agro positus, iste filius terrena desideraret, ab uno tamen Deo ista desiderabat bona, quod etiam patris ipsius testimonio comprobatur, cum dicit: *Tu mecum es semper.* Non enim quasi mentientem redarguit, sed eum perseverantiam ejus approbans, ad perfruitionem potioris atque jucundioris exultationis invitat.

Et nunquam dedisti mihi hædum, ut cum amicis meis epularer. Peccator profecto hædi nomine significari solet, sed absit ut Antichristum intelligam. Multum enim absurdum est eum cui dicitur, *Tu mecum es semper*, hoc a Patre optasse, ut Antichristo crederet. Neque omnino in eis Judæorum, qui Antichristo credituri sunt, istum filium fas est intelligi. Quomodo autem epularer ex illo hædo, si ipse est Antichristus, qui non ei crederet? Aut si hoc est epulari ex hædi occasione, quod est de Antichristi perditione lætari, quomodo dicit filius quem recipit pater hoc sibi non fuisse concessum, cum omnes filii Dei de illius adversarii damnatione lætaturi sint? Nimirum ergo ipsum Dominum sibi negatum ad epulandum conqueritur, dum eum peccatorem putat. Cum enim hædus est illi gen'i, id est, cum eum sabbati violatorem et profanatorem legis existimat, jucundari epulis ejus non meruit, ut quod ait: *Nunquam dedisti mihi hædum, ut cum amicis meis epularer*, tale sit, ac si diceret: Eum qui mihi hædus videbatur, nunquam mihi dedisti ad epulandum, eo ipso mihi illum ipsum non concedens, quo mihi hædus videbatur. Quod autem dicit *Cum amicis meis*, aut ex persona principum cum plebe intelligitur, aut persona populi Hierosolymitani cum cæteris populis Juda.

Sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. Meretrices sunt gentilium superstitiones, cum quibus substantiam dissipare est, relicto uno connubio verbi Dei, cum turba dæmonum cupiditate turpissima fornicari.

At ipse dixit illi: Filii, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt. Epulari autem et gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est. Quod dicit *Et omnia mea tua sunt*, non putandum est ita dictum, quæ non sint et fratris, ut tanquam in terrena hæreditate patiaris angustias. Quomodo possint esse omnia majoris, si habet ibi junior etiam partem suam? Sic enim a perfectis et perpurgatis, ac jam immortalibus filiis habentur omnia, ut sint et omnium singula, et omnia singulorum. Ut enim cupiditas nihil sine angustia, ita nihil cum angustia charitas tenet. Cum ergo beatitatem illam obtinuerimus, nostra erunt ad vivendum superiora, nostra erunt ad convivendum æqualia, nostra erunt ad dominandum inferiora. Si quem autem movet quomodo Patri supplicans Veritas dicat: *Et mea omnia tua sunt, et tua mea* (Joan. xvii), cui simillimum videtur sonare quod huic filio dicitur: *Et omnia mea tua sunt*, sciat unigeniti Filii esse omnia quæ Patris sunt, per hoc quod etiam ipse Deus est, et de Patre natus, Patri est æqualis. Nam et illud quod de Spiritu sancto loquens ait: *Omnia quæ habet Pater, mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis* (Joan. xvi), de his dixit, quæ ad ipsam Patris pertinent divinitatem, in quibus illi est æqualis omnia, quæ habet Pater habendo. Neque enim Spiritus sanctus de creatura, quæ Patri est subjecta, et Filio erat accepturus quod ait: *De meo accipiet*, sed utique de Patre, de quo procedit Spiritus, de quo natus est et filius. Sive itaque duos

A filios hos ad utrumque populum, sive (ut Juliano placet) ad duos quoslibet homines, pœnitentem, videlicet, et justum, vel qui sibi justus videatur, referre volueris, congaudeat major frater, quia frater junior mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est.

HOMILIA XLIX.

IN DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

LUC. XI, MATTH. IX, MARC. III. *In illo tempore Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutum, etc.*

Dæmoniacus iste apud Matthæum non solum mutus, sed et cæcus fuisse narratur, curatusque dicitur a Domino, ita ut loqueretur, et videret (Matth. ix). Tria ergo signa simul in uno homine perpetrata sunt: cæcus videt, mutus loquitur, possessus dæmone liberatur. Quod et tunc quidem carnaliter factum est, sed et quotidie completur in conversione credentium, ut, expulso primum dæmone, fidei lumen aspiciant, deinde ad laudes Dei tacentia prius ora laxentur.

Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Non hæc aliqui de turba, sed Pharisei calumniabantur et Scribæ, sicut alii evangelistæ testantur. Turbis quippe, quæ minus eruditæ videbantur, Domini semper facta mirantibus, illi contra vel negare hæc, vel quæ negare nequiverant sinistra interpretatione pervertere, laborabant, quasi non hæc divinitatis, sed immundi spiritus opera fuissent, id est, Beelzebub, qui Deus est Accaron (IV Reg. i). Nam Beel quidem ipse est Baal, Zebub autem musca vocatur. Nec juxta quædam mendosa exemplaria, l litera, vel d, in fine est nominis legenda, sed b. Beelzebub ergo baal muscarum, id est, *vir muscarum*, sive *habens muscas*, interpretatur, ob sordes, videlicet, immolatiis cruoris, ex cujus spurcissimo ritu vel nomine principem dæmoniorum cognominabant.

Et alii tentantes, signum de cælo quærebant ab eo. Vel in morem Eliæ ignem de sublimi venire cupiebant (Ibid.), vel in similitudinem Samuelis tempore æstivo mgrire tonitrua, coruscare fulgura, imbrare ruere (I Reg. xii), quasi non possint et illa calumniari, et dicere ex occultis et variis aeris passionibus accidisse. At tu qui calumniaris ea quæ oculis vides, manu tenes, utilitate sentis, quid feceris de iis quæ de cælo venerint? Utique respondebis, et magos in Ægypto multa signa fecisse de cælo (Exod. vii).

Ipse autem ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet. Non ad dicta, sed ad cogitata respondit, ut vel sic compellerentur credere potentiam ejus, qui cordis videbat occulta. Si autem *omne regnum in seipso divisum desolatur*, ergo Patris, et Filii et Spiritus sancti regnum non est divisum, quod sine ulla contradictione non aliquo impulsu desolandum, sed æterna est stabilitate mansurum. Si vero sanctæ et individuae trinitatis individuum, imo quia individuum manet regnum, desistant Ariani minorem Patre Filium, minorem Filio sanctum dicere Spiritum, quia quorum unum est regnum, horum est et una majestas.

Si autem et Satanus in seipso divisus est, quomodo stabit regnum ipsius, quia dicitis in Beelzebub ejicere me dæmonia? Hoc dicens ex ipsorum confessione volebat intelligi, quod in eum non credendo in regno diaboli esse elegissent, quod utique adversum se divisum stare non posset. Eligant ergo Pharisei quod voluerint: si Satanus Satanam non potest ejicere, nihil contra Dominum quod dicerent invenire potuerunt; si autem potest, multo magis sibi prospiciant, et recedant de regno ejus, quod adversum se divisum stare non potest. In quo autem Dominus Christus ejiciat dæmones, ne dæmoniorum principem existiment, attendant quod sequitur:

Si autem ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? Ideo ipsi judices vestri erunt.

Dixit hoc utique de discipulis suis illius populi filii, qui certe discipuli Domini Jesu Christi esse sibi consciis fuerant nihil se malarum artium a bono magistro didicisse, ut in principe dæmoniorum ejectionem dæmones. *Ideo*, inquit, *ipsi iudices erunt vestri*. Ipsi, inquit, ipsi ignobilia et contemptibilia huius mundi, in quibus non artificiosa malignitas, sed sancta simplicitas mæe virtutis apparet, ipsi testes mei iudices erunt vestri. Aliter Filios Judæorum exorcistas gentis illius ex more significat, qui ad invocationem eiciebant dæmones. Et coarctat eos interrogatione prudenti, ut confiteantur spiritus sancti esse opus. Quod si expulsio, inquit, dæmonum in filiis vestris, Deo, non dæmonibus, deputatur, quare in me idem opus non eandem habeat causam? Ergo ipsi vestri iudices erunt, non potestate, sed comparatione, dum illi expulsionem dæmonum Deo assignant, vos Beelzebub principi dæmoniorum.

Porro, si in digito Dei eicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei. Iste est digitus quem confitentur et magi, qui contra Moysen et Aaron signa faciebant, dicentes: *Digitus Dei est iste* (Exod. viii), quo et tabulæ lapidæ scriptæ sunt in monte Sina (Deut. ix). Igitur manus et brachium Dei Filius est, et digitus eius Spiritus sanctus, Patris et Filii et Spiritus sancti una substantia est. Non te scandalizet membrorum inæqualitas, cum ædificet unitas corporis. Aliter, Digitus Dei vocatur Spiritus sanctus propter partitionem donorum, quæ in eo dantur unicuique propria, sive hominum, sive angelorum. In nullis enim membris nostris magis apparet partitio quam in digitis. Quod autem dixit: *Pervenit in vos regnum Dei*, regnum Dei nunc dicit, quo damnantur impij, et a fidelibus de peccatis suis pœnitentiam nunc agentibus discernuntur.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet. Fortem dicitur atrium, atriū vero illius mundum, qui in maligno positus est, appellat, in quo usque ad Salvatoris adventum male peccato potiebatur imperio, quia in cordibus infidelium sine ulla contradictione quiescebat. Unde et alibi princeps mundi vocatur, dicente Domino: *Venit enim princeps mundi, et in me nihil invenit* (Joan. xiv). Et verum: *Nunc princeps mundi ejectionem foras* (Joan. xii). De qua et hic ejectione subjungitur:

Si autem fortior illo superveniens vicerit eum, universa arma ejus auferet, in quibus confidebat, et spolia ejus distribuet. De seipso quippe loquitur, quod non concordari fallax operatione, quemadmodum calumniabantur, sed fortiori potentia victor, homines a dæmonio liberaret. Arma in quibus male fortis ille confidebat astutiæ dolique sunt nequitiæ spiritualis, spolia vero ejus ipsi homines sunt ab eo decepti. Quæ victor Christus distribuit, quod est insigne triumphantis, quia *captivam ducens captivitatem, dedit dona hominibus, quosdam quidem apostolos, alios evangelistas, hos prophetas, illos pastores ordinans et doctores* (Psal. lxxvii; Ephes. iv).

Qui non est mecum, adversum me est; et qui non colligit mecum, dispergit. Non putet quisquam de hæreticis dictum et schismaticis, quamquam et ita ex superfluo possit intelligi, sed ex consequentibus textuque sermonis ad diabolum refertur, et quod non possint opera Salvatoris Beelzebub operibus comparari. Ille cupit animas hominum tenere captivitas, Dominus liberare; ille prædicat idola hic unus Dei notitiam; ille trahit ad vitia, hic ad virtutem revocat. Quomodo ergo possunt habere concordiam inter se, quorum opera divisa sunt?

Cum immundus spiritus exierit de homine, perambulat per loca inaquosa. Quamvis simpliciter intelligi possit, Dominum hæc ad distinctionem suorum et Satanæ operum adjuxisse, quod, scilicet, ipse semper polluta mundare, Satanæ vero mundata gravioribus festinet attaminare sordibus, tamen et de hæretico quolibet, vel schismatico, vel etiam malo catholico, potest non inconvenienter accipi. De quo

A tempore baptismatis spiritus immundus, qui in eo prins habitaverat, ad confessionem catholicæ fidei, abrenuntiationemque mundanæ conversationis ejectionem, locaque inaquosa peragret, id est, corda fidelium, quæ a molliæ fluxu cogitationis expurgata sint, callidus insidiator exploret, si quos ibi forte suæ nequitiæ gressus figere possit. Sed bene dicitur:

Quærens requiem, et non inveniens. Quia castas mentes effugiens, in solo diabolus corde pravorum gratam sibi potest invenire quietem. Unde de illo Dominus: *Sub umbra, inquit, dormit in secreto calami et locis humentibus* (Job iv). In umbra, videlicet, tenebrosas conscientias, in calamo, qui foris nitidus, intus est vacuus, simulatrices, in locis humentibus, lascivas mollesque mentes insinuat.

Dicit: Revertar in domum meam unde exivi. Timendus est iste versiculus, non exponendus, ne culpa, quam in nobis extinctam credebamus, per incuriam nos vocantes opprimat.

Et cum venerit, invenit scopis mundatam. Hoc est, gratia baptismatis a peccatorum labe castigatam, sed nulla boni operis industria cumulatam. Unde bene Matthæus hanc domum vacantem, scopis mundatam atque ornatam dicit inventam (Matth. ix). Mundatam, videlicet, a vitiiis pristinis per baptismum; vacantem a bonis actibus per negligentiam; ornatam simulatis virtutibus per hypocrisin.

Et tunc vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi. Per septem malos spiritus universa vitia designat. Quemcunque enim post baptismum sive pravitas hæretica, seu mundana cupiditas, arripuerit, mox omnium prosternit in ima vitiorum. Unde recte nequiores tunc eum spiritus dicuntur ingressi, quia non solum habebit illa septem vitia, quæ septem spiritalibus sunt contraria virtutibus, sed et per hypocrisin insas se virtutes habere simulabit.

Et sunt novissima hominis illius pejora prioribus. Melius quippe erat ei viam veritatis non cognoscere, quam post agnitionem retrorsum converti (II Pet. ii). Quod in Juda traditore, (Matth. xxvi), vel Simone mago (Act. viii), cæterisque talibus, specialiter legimus impletum. Quod autem generaliter hæc parabola tendat, ipse secundum Matthæum Salvator exposuit, ubi ea terminata mox subdidit, dicens: *Sic erit et generatoni huic pæsime* (Matth. ix), id est, quod de uno quolibet specialiter geri solere narraui, hoc in tota generaliter huius populi gente geri non desinit. Immundus quippe spiritus exivit a Judæis, quando acceperunt legem, et ambulavit per loca arida quærens sibi requiem: expulsus, videlicet a Judæis ambulavit per gentium solitudines. Quæ cum postea Domino credidissent, ille, non invento loco in nationibus, dixit: *Revertar ad domum meam pristinam, unde exivi*; habeo Judæos, quos ante dimiseram. *Et veniens invenit vacantem, scopis mundatam*. Vacabat enim templum Judæorum, et Christum hospitem non habebat dicentem: *Dimittetur vobis domus vestra deserta* (Matth. xxiii). Quia igitur Dei et angelorum præsidia non habebant, et ornatu erant superfluis observationibus pharisæorum, revertitur ad eos diabolus, et septenario sibi numero dæmonum addito, habitat pristinam domum, et sunt posteriora illius populi pejora prioribus. Multo enim nunc majore dæmonum numero possidentur blasphemantes in synagogis suis Christum Jesum, quam in Agypto possessi fuerant ante legis notitiam, quia aliud est venturum non credere, aliud eum non suscepisse qui venerit. Septenarium autem numerum adjunctum diabolo, vel propter Sabbatum intellige, vel propter numerum Spiritus sancti, ut quomodo in Isaia super virgam de radice Jesse, et florem, qui de radice descendit, septem spiritus virtutum descendisse narrantur (Isai. xi), ita et e contrario vitiorum numerus in diabolo consecratus sit.

D

HOMILIA L.

IN FERIA SECUNDA POST DOMINICAM OCULI.

LUC. IV. MATTH. XI. MARC. VI. JOAN. VI. *In illo tempore dixerunt Pharisæi ad Jesum: Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac et hic in patria tua, etc.*

Refert superius evangelista, quia cum venisset Dominus Nazareth, et in synagoga lectoris functus officio, ab omnibus intenta et studiosa fuisset intentione auditis, cunctique mirarentur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore illius, cœperunt Pharisæi et Scribæ invidentes dicere: *Nonne hic est filius Joseph?* Quanta Nazarenorum cæcitas, qui eum quem in verbis factisque Christum esse cognoscunt, ob generis tantum notitiam contemnunt: quorum tamen error salus nostra est, et hæreticorum condemnatio. In tantum enim cernebant hominem Jesum Christum, ut hunc filium Joseph, et juxta alios evangelistas fabrum, vel fabri, clamarent filium. Inter quæ intuendum, quare Christus in carne apparens fabri filius, imo faber appellari voluerit. Sanoque intellectui sentiendum, quod etiam per hoc se ejus ante sæcula Filium esse docuerit, qui fabricator omnium in principio creavit Deum cælum et terram (Gen. 1). Nam etsi humana non sunt comparanda divinis, typus tamen integer est, quia pater Christi igni operatur et spiritui. Unde et de ipso, tanquam fabri filio, præcursor ejus ait: *Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto et igni* (Luc. III), qui in domo magna hujus mundi diversi generis vasa fabricat; imo vasa iræ spiritus igne molliendo in misericordiæ vasa commutat (Rom. IX). Unde bene Malachias, cum ex persona Patris diceret: *Ecce mittam angelum meum, et præparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum sanctum suum dominator, quem vos quaeritis* (Malac. III); post pauca subjunxit atque ait: *Et sedebit constans et emundans argentum, et purgabit filios Levi, et conflabit eos quasi aurum et quasi argentum* (Ibid.). Sed hujus sacramenti Judæi ignari, divinæ virtutis opera prosapiæ carnalis contemplatione despiciunt, sicut non solum ex præcedentibus ipsorum, sed etiam ex subsequentibus Domini verbis apparet, cum subditur:

Et ait illis: Utiq; dicitis mihi hanc similitudinem, Medice, cura teipsum. Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac et hic in patria tua. Quorum insana perfidia sanam licet nesciens fidem conflitur, quæ Dominum Christum fabrum cognominat et medicum. Faber est enim verus, quia omnia per ipsum facta sunt (Joan. 1); medicus est, quia omnia per ipsum restaurata sunt in cælis et in terra (Ephes. 1). Et sicut de se ipse testatur, *non habent opus sani medico, sed male habentes* (Luc. 7). Et quia diximus quo instrumento fabricandi, dicamus et quo utatur genere medicandi. Præteriens vidit cæcum a natiuitate, exspuit in terram, et fecit lutum de sputo, linitque super oculos ejus, et dixit ei: *Vade lava in natatoria Silos* (Matth. 9; Joan. 9), quod interpretatur *missus*. Abiit ergo et lavit, et venit videns. Agnosce igitur magnæ modum medicinæ, et gaude, quia per hanc illuminari meruisti. Lutum de terra, caro Christi est sputum de ore, divinitas ejus est, quia caput Christi Deus. Sputum luto immistum, nos illuminat in natatoria Siloe baptizatos, quia *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, et vidimus gloriam ejus* (Joan. 1), quam prius tenebris arcentibus comprehendere non poteramus. Per fabrum ergo Christum creatus es, ut esses: per medicum Christum recreatus es, ut post vulnera sanus esses. Qui ab iridentibus quidem civibus seipsum curare, hoc est, in sua patria virtutes facere monetur, sed non otiose ab evangelista alio excusatur (Marc. 6), quia non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curavit. Et mirabitur propter incredulitatem illorum, ne fortasse quis viliozem nobis fieri debere patriæ putaret affe-

ctum. Amabat itaque cives, sed ipsi se charitate patriæ livore privabant.

Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua. Prophetam dici in Scripturis Dominum Christum, et Moyses est, qui ait: *Prophetam suscitabit vobis Deus vester de fratribus vestris tanquam me* (Deut. xviii). Non solum autem ipse qui caput et Dominus est prophetarum, sed et Elias, Jeremias, cæterique prophetæ minoris in patria quam in exteris civitatibus habitati sunt. Quia propemodum naturale est cives semper civibus invidere. Non enim considerant præsentia viri opera, sed fragilem recordantur infantiam, quasi non et ipsi per eosdem ætatis gradus ad maturam ætatem venerint.

In veritate dico vobis, multæ viduæ erant in diebus Eliæ in Israel, quando clausum est cælum annis tribus et mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra, et ad nullam illorum missus est Elias, nisi in Sarepta Sidonis ad mulierem viduam (III Reg. xvii). Non, inquit, hoc quod divina fastidiosis civibus beneficia subtrahit prophetarum gestis adversatur, quia sicut, fame quondam omnem terram premente, nemo est in Judæa repertus Eliæ dignus hospitio, sed exteræ gentis est vidua quaesita, quæ ob fidei gratiam a tanto propheta visitari deberet. Et sicut multis ibidem leprosis Naaman tantum Syrus, quia devote quaesierat, ab Eliæo propheta curari promeruit, sic et vos non alia quam invidiæ perfidiæque causa superno munere privabit. Quorum si facta prophetarum etiam allegorice discusseris, inventies profecto Dominum in patriæ suæ, a qua receptus non est, perfidia superbiam notasse Judæorum. Nomine vero Capharnaum, quæ ager consolationis interpretatur, gentium prædicasse salutem, ubi majora quotidie signa per apostolos apostolorumque successores, non tam in corporum, quam in animarum sanatione patrantur. Igitur vidua ad quam Elias missus est, gentium designat Ecclesiam, quæ, a suo diutius Conditore deserta, populum rectæ fidei nescium, quasi pauperem filium egenæ stipe nutriebat, id est, verbo fructus ex parte docebat, donec adveniens sermo propheticus, qui, exsiccatto vellere Israelis, ut pote clausa cæli janua, fame periclitabatur in Judæa, pasceret ibi simul, et pasceret, et receptus, videlicet, a credentibus, et reficiens ipse credentes. Unde bene hæc eadem vidua in Sarepta Sidonis dicitur esse morata. Sidon quippe venatio inutilis, Sarepta vero incendium vel angustia panis interpretatur, quia *ubi abundavit peccatum, superabundavit gratia* (Rom. 7). Ubi rebus supervacuis acquirendis quasi aucupandi cura impendebatur, ubi diræ sitis incendium panisque spiritualis antea fiebat angustia, ibi farina oleumque ore prophætico benedicitur, id est, fructus et hilaritas charitatis, sive gratia corporis Dominici, et charismatis unctio indefectivo verbi cœlestis munere foecundatur. Cujus hactenus in vasis oleum gaudii spiritualis et benedictionis farina non deficit, cæteris quæ non credunt gentibus, inopia panis divini miseris et venatu deditis inutili. Nam et ipsa pulcherrime mysticum sibi prius quam moreretur panem factura, duo se ligna colligere velle testatur; non solo ligni nomine, sed etiam numero lignorum signum crucis exprimens, quo nobis est panis vitæ præparatus æternæ.

Et multi leprosi erant in Israel sub Eliæo propheta, et nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus (IV Reg. 5). Quia nota est historia, de mysterio necesse est paucis intimescere. Et Naaman ergo iste Syrus, qui interpretatur *decor*, populum demonstrat nationum quondam perfidiæ scelerumque lepra maculosum, sed per sacramentum baptismatis ab omni mentis et corporis foeditate purgatum: qui captæ consilio puellæ, hoc est, supernæ inspirationis gratia, quam Judæis conservare non valentibus gentes rapuere, salutem sperare communio septies lavari jubetur. Quia nimirum solum baptismi genus, quod

ex Spiritu sancto regenerat, salvat. Unde jure caro ejus post lavaerum, velut caro pueri parvi, apparuisse memoratur, sive quia cunctos in Christo baptizatos, in unam parit gratia mater infantiam, seu magis ille sit intelligendus puer, de quo dictum est: *Parvulus natus est nobis, filius datus est nobis (Isai. 11)*; cujus corpori per baptismum tota credentium soboles adunatur. Et ut cuncta hic baptismi sciens sacramenta præmonstrata, in quo abrenuntiare Sathanæ, fidem confiteri præcipitur, negat se Naaman ultra diis alienis litaturum, soli per omnia Domino serviturus, partem quoque terræ sanctæ secum tollere gaudet, quia baptizatos oportet Dominici quoque corporis participatione confirmari. Merito igitur Naaman, cujus dum aqua corpus abluitur, fide peccus abluitur, id est, populus gentium Judæis lepra contumaciæ squalentibus antefertur. Merito vidua Sareptana, id est, Ecclesia ligno crucis refici desiderans Judæis fame verbi pereuntibus, pane sacrosancti corporis et vivifici spiritus unctione recreatur. Probaturque Dominus non ob suam impotentiam civibus, sed ob eorum invidentiam virtutum dona negasse. Atque hoc exemplo totam postremo gentem, non quia non amaretur, sed quia ipsa se amari non amaret, ab eo derelictam doctoribus, scilicet, inde ob salvationem gentium toto orbe dispersis. Sed quod Dominus verbo de Judæis, hoc ipsi de se Judæi facto testantur. Nam sequitur:

Et repleti sunt omnes in synagoga ira hæc audientes, et surrexerunt et ejecerunt illum extra civitatem. Sacrilegia quippe Judæorum, quæ multo ante Dominus prænuntiaverat, per Prophetam dicens: Retribuebant multi mala pro bonis (Psal. xxxiv), in Evangelio docet esse completa. Nam cum ipse per populos beneficia diffunderet, illi injurias irrogabant. Nec mirum si perdidissent salutem, qui ejecerunt de suis finibus Salvatorem. Moralis enim Dominus, et qui docerit exemplo sui apostolos suos omnibus omnia fieri, nec volentes repudiari, nec invito alligari, nec ejicientibus reluctari, nec rogantibus deest. Sic Gerasenos alibi, cum virtutes ejus sustinere non possent, quasi infirmos et ingratos reliquit (Matth. viii; Marc. v; Luc. viii). Simul intellige non ex necessitate fuisse, sed voluntariam corporis passionem; nec captum a Judæis, sed a se oblatum. Etenim quando vult capitur, quando vult labitur, quando vult suspenditur, quando vult non tenetur.

*Et duxerunt, inquit, illum usque ad supercilium montis, supra quem civitas illorum erat edificata, ut præcipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. O peior magistro discipulorum hæreditas. Diabolus verbo Dominum tentat, Judæi facto: Ille dicit: Mitte te, isti adoriuntur ut mittant. Et quidem Dominus supercilium montis præcipitandus ascenderat, sed per medium illorum, mutata subito vel obstupefacta furentium mente, descendit, quos adhuc sanare quam perdere malebat, ut cassata videntes suæ cepta nequitia, a poscenda deinceps ejus morte desisterent. Necdum enim venerat hora passionis, quæ non quolibet Sabbato, sed in Parasceve Paschæ futura exstiterat; necdum locum passionis, qui non in Nazareth, sed Hierosolymis hostiarum sanguine figurabatur adierat. Sed nec hoc genus mortis, qui crucifigendus a sæculo præconalatur elegerat. Non igitur a Nazareth præcipitari, non ab Hierosolymis lapidari, non inter pueros Bethlehemitas ab Herode perimi, non alia, vel alia, vel alia, voluit morte consummari. Quod enim tali morte regis potestatis iudicium, quo fidelium frons arinaretur emineret? sed solum crucis expectatum est vexillum, cujus figura et celerrimo dexteræ motu contra maligni hostis tentamenta depingi, et ipsa nihilominus figura monarchiæ singularis potuisset typus haberi, ut quomodo triumphum crucis exponens Apostolus ait: *In nomine Jesu omne genu flectatur caelestium et terrestrium et infernorum (Philipp. ii)*. Hoc est enim quod ejusdem crucis cacumina ad*

A caelos tendunt, ima petunt inferos, cornua terram tegunt. Vide ergo clementiam Salvatoris, qui nec indignatione cominotus, nec scelere offensus, nec injuria violatus Judæam deserit; quin etiam immemor injuriæ, memor clementiæ, nunc docendo, nunc liberando, nunc sanando in fide plebis corda demulcet.

HOMILIA LI.

IN FERIA TERTIA POST DOMINICAM OCULI.

LUC. XVII, MATTH. XVIII. *In illo tempore, dixit Jesus ad discipulos suos: Si peccaverit in te frater tuus, increpu illum; et si pœnitentiam egerit, dimitte illi. Et si septies in die peccaverit in te, et septies in die conversus fuerit ad te, dicens: Pœnitet me, dimitte illi. Et dixerunt apostoli Domino: Adauge nobis fidem, etc.*

B Tale quid et in Deuteronomio legimus: *Nè oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum ne habeas super illo peccatum (Levit. xix)*. Quo igitur ordine scandala declinare et vœ perpetuum vitare possumus insinuat, si nos videlicet ipsos, ne quem lædamus, attendimus, si peccantem zelo justitiæ corripimus, si ex corde pœnitenti misericordiæ pietatisque viscera pandimus. Ubi caute intuemus est quia non passim peccanti dimittere, sed pœnitentiam agenti dimittere jubemur, et primo quidem peccantem misericorditer increpare, ut sit cui postmodum habeamus juste dimittere. Qui ergo fratrem videns peccare tacuerit, non minus Dominici præcepti transgressor est, quam is qui eidem pœnitenti veniam dare noluerit, quia qui dixit: *Si pœnituerit, dimitte, præmisit: Si peccaverit, increpa*. Itaque venia fratri post increpationem largienda est; sed illi utique qui se pœnitendo ab errore convertit, ne vel difficilius venia, vel remissa sit indulgentia.

C *Etsi septies in die peccaverit in te, et septies in die conversus fuerit ad te, dicens: Pœnitet me, dimitte illi*. Septenario numero non veniæ dandæ terminus ponitur, sed vel omnia peccata dimittenda, vel semper pœnitenti dimittendum præcipitur. Solet enim sæpe per septem cujuscunque rei aut temporis universitas indicari. Unde quod in psalmo canitur: *Septies in die laudem dixi tibi (Psal. cxviii)*, nihil est aliud quam: *Semper laus ejus in ore meo (Psal. xxxiii)*. Nam et alibi Petro interroganti quoties peccanti in se fratri dimittat, an usque septies? respondit Dominus: *Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies (Matth. xviii)*, id est, quadringentis nonaginta vicibus, ut toties peccanti fratri dimitteret in die, quoties ille peccare non posset. Peccanti igitur in te fratri, si pœnitentiam egerit dimittendi habes potestatem, imo necessitatem, ut et tibi pœnitenti, ac veniam flagitanti Pater, qui est in cœlis, ignoscat. At si increpatus convertit, et pœnitentiam agere neglexerit, quid super hoc veritatis sententia decernat, intueri: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, et corripe eum, et cætera usque quo ait: Si autem et Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus (Matth. xviii)*. Et merito, quia sub nomine fidelis egit opera infidelium. Aliter sane veniam fratri petenti, aliter inimico persecuenti dare jubemur. Hinc, videlicet, ut accepta remissione peccati, quo nobis insontibus nocuit, socia nobis charitate communicet; illi vero, ut cum nobis malum vult, et si potest, facit, nos semper bonum velimus, faciamusque quod possumus. Neque enim David eundem veniæ modum persecutoribus suis pœnitentiæ remedio privatis, quamvis misericorditer eos lugens præstare potuit (*I Reg. i*), quem fratribus salubri compunctione castigatis Joseph benevole cognoscendus exhibuit (*Gen. l*).

HOMILIA LII.

IN FERIA QUARTA POST DOMINICAM OCULI.

MARC. VII, MATTH. XV. *In illo tempore conveniunt ad Jesum Pharisei, et quidam de Scribis venientes ab Hierosolymis. Et cum viderent quosdam ex discipulis ejus communibus manibus, id est, non lotis, manducare panes, vituperaverunt, etc.*

O quam illa confessio Domini ad Patrem : *Quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis ! (Matth. xi.)* Homines terræ Genezareth, qui minus docti videbantur, non solum ipsi veniunt, sed suos infirmos adducunt ; imo gestant ad Dominum, ut vel sumbriam ejus, qua salvari queant, mereantur contingere. Ideoque confestim merita cupiditatis salutis mercede potiuntur. At vero Pharisei et Scribæ, qui doctores esse populi debuerant, non ad verbum audiendum, non ad querendam medelam, sed ad movendas solum questionum pugnas ad Dominum concurrunt, eosque de non lotis corporis manibus vituperant, in quorum operibus, quæ per manus sive per cætera corporis membra fiunt, nihil immunditiæ sordidantis invenire valebant, cum se magis ipsos culpæ debuerint qui lotas aqua manus habentes conscientiam livore pollutam gestabant. Pharisei enim et omnes Judæi, nisi crebro laverint manus, non manducant (tenentes traditionem seniorum) et a foro nisi baptizentur, non comedunt. Superstitiosa est hominum traditio semel lotos ad manducandum panem crebrius lavare, et a foro nisi baptizentur, non comedere. Sed necessaria est doctrina veritatis, quæ jubet eos qui cum pane vitæ descendente de cælo participare desiderant (Joan. vi), crebro elemosynarum, lacrymarum, aliorumque justitiæ fructuum lavamento sua opera purgare, ut casto corde et corpore cælestibus valeant communicare mysteriis. Necessarium est inquinamenta, quæ ex temporalium negotiorum curis quisque contraxerit, subsequenti bonarum cogitationum et actuum permundet instantia, si internæ refectionis cupit epulis perfrui. Sed pharisei spiritalia prophetarum verba carnaliter accipientes, quæ illi de cordis et operis castigatione præcipiebant dicentes : *Lavamini, mundi estote, et mandabimini qui fertis vasa Domini (Isai. iii, lii)*, isti de corpore solummodo lavando servabant. Frustra autem Pharisei, frustra omnes Judæi lavant manus, et a foro baptizantur, quandiu contemnunt fonte Salvatoris abluui. In vanum baptismata servant vasorum, qui cordium suorum et corporum eluere sordes negligunt, cum certum sic Moyses et prophetas, qui vasa populi Dei vel aquis dilui, vel igne purgari, vel oleo sanctificari quacun- que ex causa jusserunt, non in hoc materialium rerum emundationem, sed mentium potius et operum castigationem ac sanctimoniam, atque animarum nobis mandare salutem.

Et interrogabant eum Pharisei et Scribæ : Quare discipuli tui non ambulat juxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant panem ? Mira Phariseorum scribarumque stultitia. Dei Filium arguunt, quare hominum traditiones et præcepta non servet. Manus autem, id est, opera, non corporis utique manus, sed animæ lavandæ sunt, ut fiat in illis verbum Dei.

Et dicebat illis : Bene irritum facitis præceptum Dei, ut traditionem vestram servetis. Falsam calumniam vera responsione confutat. Cum, inquit, vos propter traditionem hominum præcepta Domini negligatis, quare discipulos meos arguendos creditis. quod seniorum jussa parvipendant, ut Dei scita custodiant ? Moyses enim dixit : *Honora patrem tuum et matrem tuam ; et qui maledixerit patri aut matri, morte moriatur (Exod. xx ; Deut. v ; Exod. xxi ; Levit. xx)*. Honor in Scripturis non tantum in salutationibus et ollicis deferendis, quantum in elemosyna ac munerum collatione sentitur. *Honora, inquit, Apostolus, viduus, quæ vere viduæ sunt (I Tim. v)*. Illic honor

A donum intelligitur. Et in alio loco : *Presbyteri duplici honore sunt honorandi, maxime qui laborant in verbo et doctrina Domini (Ibid.)*. Et per hoc mandatum jubetur hovl trituranli os non claudere (*Deut. xxv ; I Cor. ix*), ut dignus sit operarius mercede sua (*Luc. x*). Vos autem dicitis : *Si dixerit homo patri aut matri corban, quod est donum quodcunque ex me tibi profuerit. Et ultra non dimittis eum quidquam facere patri suo aut matri, et cætera (Marc. vii)*. Præceperat Dominus vel imbecillitates, vel ætates, vel penurias parentum considerans, ut filii honorarent etiam in vitæ necessariis ministrandis parentes suos (*Levi. xx ; Deut. v*). Hanc providentissimam Dei legem volentes Scribæ Phariseicæ subvertete, ut impietatem sub nomine pietatis inducerent, docuerunt pessimos filios, ut si quis ea quæ parentibus offrenda sunt, Deo vovere voluerit, qui verus est, Pater, oblatio Domini præponatur parentum muneribus. Vel certe ipsi parentes, quæ Deo consecrata sunt, ne sacrilegii crimen incurrerent. Declinantes egestate conficiebant, atque ita fiebat, ut oblatio liberorum sub occasione templi, et Dei in sacerdotum lucra cederet. Hæc pessima Phariseorum consuetudo de tali occasione veniebat, multos habentes obligatos ære alieno, et nolentes sibi creditum reddere, delegabant sacerdotibus, ut exacta pecunia ministeriis templi et eorum usibus deserviret. Potest autem et hunc breviter habere sensum : *Munus quodcunque ex me est, tibi proderit*. Compellitis, inquit, filius ut dicant parentibus suis, Quodcunque duum oblaturus eram Deo, in tuos consumo cibos, tibi que prodest, o pater et mater, ut i. li timentes accipiant, quod Deo videbant mancipatum, inopem magis vellent vitam ducere, quam comedere de consecralis.

Et advocans interum turbam, dicebat illis : Audite me omnes et intelligite. Nihil est extra hominem introiens in eum, quod possit eum coinquinare. Sed quæ de homine procedunt, illa sunt quæ communicant hominem. Verbum communicat, proprie Scripturarum est, et publico sermone teritur. Populus Judæorum partem Dei esse jactans, communes cibos vocal quibus omnes utuntur homines : verbi gratia, suillam carnem, lepores et istiusmodi ostreas, animantia quæ unquam non findunt, nec ruminant, nec squamosa in piscibus sunt (*Levit. xi ; Deut. xiv*). Unde et in Actibus apostolorum scriptum est : *Quod Deus sanctificavit, tu ne commune dixeris (Act. x)*. Commune ergo quod cæteris hominibus patet, et quasi non est de parte Dei, pro immundo appellatur. *Nihil est, inquit, extra hominem introiens in eum coinquinare. Sed quæ de homine procedunt, illa sunt quæ coinquinant hominem.* Opponat prudens lector, et dicat : *Si quod intrat in os, non coinquinat hominem (I Cor. viii)*, quare idolothytis non vescimur ? Et Apostolus scribit : *Non potestis calicem Domini bibere, et calicem dæmoniorum (I Cor. x)*. Sciendum ergo quod ipsa quidem cibaria, ut Dei creatura, per se munda sint, sed idolorum ac dæmonum invocatio ea facit immunda.

Et cum introisset in domum a turba, interrogabant eum discipuli ejus parabolam. Et ait illis : Sic et vos imprudentes estis ? Quod aperte dictum fuerat et patebat auditu, Apostoli per parabolam dictum putant, et in re manifesta mysticam quæruunt intelligentiam, corripiunturque a Domino, quare parabole dictum putant, quod perspicue locutus est. Ex quo animadvertimus vitiosum esse auditorem, qui obscure manifesta, aut manifesta dicta obscure velit intelligere. Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum communicare, quia non intrat in cor ejus, sed in ventrem et in secessum emittitur purgans omnes escas ? Omnium Evangeliorum loca apud hæreticos et perversos plena sunt scandalis. Et ex hac sententiola quidam calumniantur, quod Dominus, physicæ disputationis ignarus, putet omnes cibos in ventrem ire et in secessu digeri,

cum statim infusæ escæ per artus et venas, ac medullas nervosque, fundantur. Unde et multos qui vitio stomachi perpetem sustineant vomitum, post cœnas et prandia statim vomere quod ingesserint, et tamen corpulentos esse, quia ad primum tactum liquidioribus cibis et potus per membra fundatur. Sed iustusmodi homines dum volunt alterius imperitiam reprehendere, ostendunt suam. Quamvis enim tenuissimus humor et liquens esca, cum in venis artubus concocta fuerit et digesta, per occultos meatus corporis, quos Græci *πόροι*; vocant, ad inferiora delabitur, et in secessum vadit. Dicebat autem quoniam quæ ex homine exeunt, illa communicant hominem. Ab intus enim de corde hominum cogitationes malæ procedunt, adulteria, fornicationes, homicidia, furta, avaritiæ, et cætera. De corde, inquit, exeunt cogitationes malæ. Ergo animæ principale non, juxta Platonem, in cerebro, sed, juxta Christum, in corde est. Et arguendi ex hac sententiâ, qui cogitationes a diabolo immitti putant, et non ex propria nasci voluntate: diabolus adiutor esse et incitor malarum cogitationum potest, auctor non potest. Sin autem, semper in insidiis positus, levem cogitationum nostrarum scintillam suis fomitibus inflammavit, non debemus opinari eum cordis quoque occulta rimari, sed ex corporis habitu et gestibus æstimare, quid versemus intrinsecus. Verbi gratia: Si pulchram mulierem nos crebro viderit respicere, intelligit cor amoris jaculo vulneratum.

HOMILIA LIII.

IN FERIA TERTIA POST DOMINICAM PALMARUM.

MARC. XIV, MATH. XXVI, LUC. XXII, JOAN. XVIII. *In illo tempore erat autem Pascha et azyrna et post biduum, etc.*

Pascha, quod Hebraice dicitur phase, non a passione, ut plerique arbitrantur, sed a transitu nominatur, eo quod exterminator videns sanguinem in loribus Israelitarum pertransierit, nec percusserit eos, v. e. ipse Dominus præbens auxilium populo suo desuper ambulaverit (*Exod. xii*). Cujus sacramentum vocabuli sublimius exponens evangelista Joannes ait: *Ante diem autem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem (Joan. xiii)*. Ubi manifeste declarat, ideo solemnitatis hujus diem per legem mystice transitum esse vocatum, quod agnus Dei qui peccata mundi tollet, in eo de hoc mundo sive ipse transiurus, sive nos salubri transitu quasi de Ægyptia esset servitute ducturus. Hoc sane juxta Veteris Instrumenti Scripturam inter Pascha et Azyrna distat, quod Pascha ipse solus dies appellatur in quo agnus occidebatur ad vesperam, hoc est, quarta decima luna primi mensis. Quinta decima autem luna, quando egressus est de Ægypto, succedebat festivitas Azymorum, quæ septem diebus, id est, usque ad vigesimum primum diem ejusdem mensis, ad vesperam est statuta solemnitas (*Exod. xii*). Verum evangelistæ indifferenter et diem Azymorum pro Pascha, et pro diebus Azymorum Pascha ponere solent. Dicit enim Marcus: *Erat autem Pascha et Azyrna post biduum (Marc. xiv)*. Dicit Lucas: *Dies festus Azymorum qui dicitur Pascha (Luc xii)*. Item Joannes: *Cum primo Azymorum die, id est, quinta decima luna, res ageretur, ait: Et ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed manducarent pascha (Joan. xviii)*. Quod ideo fecere, quia et Paschæ dies in Azymis panibus est celebrari præceptus, et nos quasi pascha perpetuum facientes, semper ex hoc mundo transire præcipimur. Uno quippe die agno immolato ad vesperam, septem ex ordine dies sequuntur Azymorum, quia Christus Jesus semel pro nobis in plenitudine temporum passus, in carne per totum nobis hujus sæculi tempus, quod septem diebus agit, in azymis sinceritatis et veritatis præcepit esse vivendum (*I Cor. v*)

A omnique semper visu nos desideria terrena, quasi Ægypti retinacula fugere, et velut a mundana conversatione secretam solitudinem iter admonet subire virtutum.

Et quærebant summi sacerdotes et scribæ, quomodo eum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Qui delibuerant pascha vicino parare victimas, levigare templi parietes, pavimenta verrere, vasa mundare, et secundum ritum legis purificari, ut esu agui dieni fierent, congregantur incuentes consilium, quomodo occidant Dominum, non timentes seditionem ut simplex sermo demonstrat, sed caventes ne auxilio populi de suis manibus tolleretur.

Et cum esset Bethania in domo Simonis leprosi, et recumberet. Passurus pro omni mundo, et universas nationes suo sanguine redempturus, moratur in Bethania in domo obedientiæ, quæ quondam fuit Simonis leprosi; non quod leprosus illo tempore permaneret, sed quia ante leprosus, postea a Salvatore mundatus est, nomine pristino permanente, ut virtus curantis appareat. Nam et in catalogo apostolorum cum pristino vitio et officio Matthæus publicanus appellatur, qui certe publicanus esse desiderat (*Matth. x*). Quidam Simonem leprosum volunt intelligere partem populi, quæ crediderit Domino, et ab eo curata sit. Simon quoque obediens dicitur.

Venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi, et fracto alabastrum effudit super caput ejus. Mulier ista Maria erat Magdalene, soror Lazari, quem suscitavit Jesus a mortuis, ut Joannes aperte commemorat (*Joan. xi*), qui hoc etiam factum ante sex dies paschæ testatur, pridie quam asino sedens, cum palmis et laude turbarum Hierosolymam veniret. Ipsa est autem, non alia, quæ quondam, ut Lucas scribit (*Luc. vii*), peccatrix adhuc veniens, pedes Domini lacrymis pœnitentiæ rigavit, et unguento piæ confessionis linivit; et quia multum dilexit, multorum veniam peccatorum a pio iudice proueruit. Nunc vero justificata et familiaris effecta Domino, non tantum pedes ejus, ut idem Joannes narrat (*Joan. xii*), verum etiam caput, ut Matthæus Marcusque perhibent (*Matth. xxv; Marc. xiv*), oleo sancto perfudit. Est autem alabastrum genus marmoris candidi, variisque maculis interincti, quod ad vasa unguentaria cavari solet eo quod optime servare ea incorrupta dicatur. Nascitur circa Thebas Ægyptias, et Damascus Syriæ cæteris candidus, probatissimum vero in India; nardus vero est frutex aromatica, gravi ut aiunt, et crassa radice, sed brevi ac nigra fragilique quamvis pinguisimum redolente, aut cypressum, aspero sapore, folio parvo densoque, cujus cacumina in aristas se spargunt. Ideoque gemina dote pigmentarii nardi spicas ac folia celebrant. Et hoc est quod ait Marcus: *Unguenti nardi spicati pretiosi, quia, videlicet, unguentum illud, quod attulit Maria Domino, non solum de radice confectum nardi, verum etiam quo pretiosius esset, spicarum quoque et foliorum ejus adjectione odoris ac virtutis illius erat accumulata gratia. Fecerunt autem de nardo physiologi quod principalis sit in unguentis; unde merito unctio capitis et pedum Domini oblata est. Sunt quidem multa ejus genera, sed omnia herbæ præter ludicum, quod pretiosius est. Mystice autem devotio hæc Mariæ Domino ministrantis fidem ac pietatem designat Ecclesiæ sanctæ, quæ loquitur in amoris cantico, dicens: *Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum (Cant. i)*. Quæ nimirum verba, et semel juxta litteram manibus Mariæ complexit, et quotidie in omnibus suis membris spiritaliter implere non desinit, quæ toto diffusa orbe gloriantur, et dicunt: *Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo Jesu, et odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus Deo (II Cor. ii)*. Quæ cum potentiam divini virtutis ejus, quæ illi una cum Patre est, digna reverentiâ confiteatur,*

laudat et prædicat, caput profecto illius unguento perfudit pretioso. Cum vero assumptæ mysteria humanitatis æque digna reverentia suspicit, in pedes utique Domini unguentum nardi pisticum, id est, fidele ac verum perfudit, quia illam ejus naturam qua terram contingere, hoc est, inter homines conversari dignatus est, pia prædicatione commendat, ac devotus veneratur obsequiis.

Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos, et dicentes: Ut quid perditio ista unguenti facta est? Poterat enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis, et dari pauperibus. Marcus quoque hæc, quomodo et Matthæus, synecdochicis loquitur, pluralem, videlicet, numerum pro singulari ponens. Nam Joannes distinctius loquens, Judam hæc locutum esse testatur (Joan. xii). Et hoc gratia cupiditatis, eo quod fur fuisset, et, loculos habens, ea quæ mittebantur portare. Potest etiam intelligi quod et alii discipuli aut senserint hoc, aut dixerint, aut eis Juda dicente persuasum sit, atque omnium voluntatem Matthæus et Marcus etiam verbis expresserint; sed Judas propterea dixerit quis fur erat, cæteri vero, propter pauperum curam, Joannem autem de solo illo commemorare voluisse, cujus ex hac occasione furandi consuetudinem credidit intimaudam. Quod vero sequitur:

Et fremebant in eum, nequaquam de bonis ac diligentibus Christum apostolis dictum crediderim, sed de illo potius sub numero plurali, qui nec Domino nec discipulis ejus fideliter adhæsisse, neque pauperum curam habuisse probatus est.

Jesus autem dixit: Sinite illam, quid illi molestis estis? bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habebis vobiscum, et cum volueritis, potestis illis benefacere, me autem non semper habebitis. Alia oboritur quæstio, quare Jesus post resurrectionem dixerit ad discipulos: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem mundi* (Matth. xxviii), et nunc loquitur: *Me autem non semper habebitis.* Sed mihi videtur in hoc loco de præsentia dicere corporali, quia nequaquam cum eis ita futurus sit post resurrectionem, quomodo nunc in cæni convictu et familiaritate. Cujus rei memor Apostolus ait: *Etsi noveramus Jesum Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus eum* (II Cor. v).

Quod habuit, hæc fecit: prævenit ungere corpus meum in sepulturam. Quod vos putatis perditionem esse unguenti, officium sepulturæ est. Nec mirum si mihi bonum odorem suæ fidei dederit, cum ego pro ea fusurus sim sanguinem meum.

Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit Evangelium istud in universum mundum, et quod fecit hæc, narrabitur in memoriam ejus. Attende notitiam futurorum, quod passurus post dies paucos sciat Evangelium suum toto orbe celebrandum. Notandum autem, quod, sicut Maria gloriam adeptæ est toto orbe quocunque Ecclesiæ sancta diffusa est, de obsequio quod Domino piæ devotionis exhibuit, ita et contrario ille, qui obsequio ejus detrudere temeraria lingua non timuit, perditionis nota longe lateque infamatus, et Deo simul atque hominibus merito factus est exosus. Sed Dominus bonum laude digna remunerans, futuras impii contumelias tacendo præteriiit.

Et Judas Iscariotes, unus de duodecim, abiit ad summos sacerdotes, ut proderet eum illis. Infelix Judas damnatum, quod ex effusione unguenti se fecisse credebatur, vult magistri pretio compensare, nec certam jam postulat summam, ut saltem lucrosa videretur proditio, sed quasi vile tradens mancipium, in potestate eminentium posuit, quantum vellent dare. Quod autem dixit: *Abiit ad summos sacerdotes, ut proderet eum illis, ostendit eum non a principibus invitatum, non ulla necessitate constrictum, sed sponte propria sceleratæ mentis consilium.*

Qui audientes gavisi sunt, et promiserunt ei pecuniam se daturus. Et quærebat quomodo illum opportune tra-

deret. Multi hodie Judæ scelus, quod Dominum ac magistrum Deumque suum pecunia vendiderit, velut immane et nefarium exhorrent, nec tamen cavent. Nam cum pro muneribus falsum contra quemlibet testimonium dicunt, profecto quia veritatem pro pecunia negant, Deum pecunia vendunt. Ipse enim dixit: *Ego sum veritas* (Joan. xiv). Cum societate fraternitatis aliqua discordiæ peste commaculant, Dominum produunt, quia *Deus charitas est* (I Joan. iv). Qui ergo charitatis et veritatis jussa spernunt, Deum utique qui est charitas et veritas, produunt, maxime cum non infirmitate vel ignorantia peccant, sed in similitudinem Judæ quærunt opportunitatem, qualiter arbitris absentibus mendacio veritatem, virtutem crimine mutent.

*Et primo die Azymorum, quando pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis canis, et puremus tibi comedere pascha? Primum diem Azymorum, quartum decimum primi mensis appellat, quando, fermento abjecto, pascha immolare, id est, agnum occidere solebant ad vespertim (Exod. xii). Quod exponens Apostolus ait: *Etenim pascha nostrum immolatus est Christus* (I Cor. v). Qui licet die sequenti, hoc est, quinta decima sit luna crucifixus, hæc tamen nocte qua agnus immolabatur, et carnis sanguinisque sui discipulis tradidit mysteria celebranda, et a Judæis tentus ac ligatus ipsis immolationis, hoc est, passionis suæ sacravit exordium.*

*Et mittit duos ex discipulis suis, et dicit eis: Ite in civitatem, et occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans. Indicium quidem præsciæ divinitatis est, quia cum discipulis loquens, quid alibi futurum sit, novit. Pulchre autem paraturis pascha discipulis, homo lagenam, sive, juxta alium evangelistam (Luc. xxii), amphoram aquæ bajulans occurrit, ut ostendatur hujus paschæ mysterium pro ablutione perfecta nuadi totius esse celebrandum. Aqua quippe lavacrum gratiæ, lagena fragilitatem designat eorum per quos eadem erat gratia mundo ministranda. Unde aiunt: *Habenus autem thesaurum istum in vasis fictilibus* (II Cor. iv). Parant ergo pascha discipuli, ubi aquæ inferitur lagena, ut adesse tempus insinuent, quo cultoribus veri paschæ typicus de limine æ postibus cruor auferatur, et ad tollenda mundi crimina vivifici fontis baptismus consecretur.*

Sequitur eum, et quocunque introierit, dicite domino domus, quia magister dicit: Ubi est refectio mea, ubi pascha cum discipulis meis manducem? Consulte tam aquæ bajuli quam domini domus sunt prætermissa vocabula, ut omnibus verum pascha celebrare volentibus, hoc est, Christi sacramentis imbuti, eumque suæ mentis hospitio suscipere quærentibus facultas danda signetur.

Et ipse vobis demonstrabit cænaculum grande stratum, et ibi parate vobis, etc. Cænaculum magnum lex spiritalis est, quæ de angustiis litteræ egrediens, in sublimi loco recipit Salvatorem. Nam qui adhuc occidentem litteram servaverit, qui non aliud in agno quam pecus intellexerit, iste nimirum minus pascha facit, quia majestatem spiritus in verbis Dei comprehendere necdum didicit. Atqui qui aquæ bajulum, hoc est, gratiæ præconem, in domum Ecclesiæ fuerit secutus, hic per spiritum illustrantem superficiem litteræ transcendendo in alto mentis solario Christum refectorem præparat, quia cuncta vel paschæ sacramenta, vel cætera legis decreta, ejus esse sacramenta cognoscit.

Vespere autem facto, venit cum duodecim; et discumbentibus eis et manducantibus, ait Jesus: Amen dico vobis quia unus ex vobis me tradet, qui manducat mecum. Qui de passione prædixerat, et de proditore prædicit, dans locum poenitentiae, ut cum intellexisset scri cogitationes suas et occulta consilia, poeniteret eum facti sui. Et tamen non designat specialiter, ne manifeste coargutus impudentior fieret.

Mitti crimen in numero, ut agat conscius poenitentiam.

At illi cœperunt contristari, et dicere ei singulatim: Nunquid ego? Et certe noverant undecim apostoli, quod nihil tale contra Dominum cogitarent, sed plus credunt magistro quam sibi, et timentes fragilitatem suam tristes interrogabant de peccato, cujus conscientiam non habebant.

Qui ait illis: Unus ex duodecim, qui intingit mecum manum in catino. O mira Domini potentia! primum dixerat: Unus ex vobis me tradet, perseverat proditor in malo, manifestius arguit, et tamen nomen proprio non designat. Judas, cæteris contristatis et retrahentibus manum, et interdicens cibos ori suo, temeritate et impudentia, qua magistrum proditorus erat, etiam manum cum magistro mittit in catinum, ut audacia bonam conscientiam mentiretur.

Et Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo: Vir autem homini illi, per quem Filius hominis tradetur (Psal. xl). Nec primo nec secundo correptus a prodicione retrahit pedem, sed patientia Domini nutrit impudentiam suam, et thesaurizat sibi iram in die iræ (Rom. iii). Poenam prædicit, ut quem pudor non vicerat, corrigant denuntia supplicia. Sed et hodie quoque, et in sempiternum valet illi homini, qui ad mensam Domini malignus accedit, qui insidiis mente conditis, qui præcordiis aliquo scelere pollutis mysteriorum Christi oblationibus sacrosanctis participare non metuit. Et ille enim in exemplum Judæ Filium hominis tradit, non quidem Judæis peccatoribus, sed tamen peccatoribus membris, videlicet, suis, quibus illud inæstimabile et inviolabile dominici corporis ac sanguinis sacramentum temerare præsumit. Ille Deum vendit, qui, ejus timore atque amore neglecto, terrena pro illo et caduca, imo etiam criminosa diligere et curare convincitur.

Bonum esset ei, si non esset natus homo ille. Non ideo putandus est ante fuisse quam nasceretur, quia nulli possit esse bene, nisi ei qui fuerit, sed simpliciter dictum est, multo melius esse non subsistere quam male subsistere.

Et manducantibus illis, accepit Jesus panem, et benedicens fregit, et dedit eis, et ait: Sumite, hoc est corpus meum. Finitis paschæ veteris solemnibus, quæ in commemorationem antiquæ de Ægypto liberationis populi Dei agebantur, transit ad novum, quod in suæ redemptionis memoriam Ecclesiam frequentare volebat, ut, videlicet, pro carne agni ac sanguine sui corporis sanguinisque sacramentum substitueret, ipsamque se esse monstraret. Cui juravit Dominus et non poenitebit eum, Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech (Psal. cix). Frangit autem ipse panem, quem discipulis porrigit, ut ostendat corporis sui fractionem non absque sua sponte ac procuratore venturam; sed, sicut alibi dicit, potestatem se habere ponendi animam suam, et potestatem se habere iterum sumendi eam (Joan. x). Quem, videlicet, panem certi quoque gratia sacramenti, priusquam frangeret benedixit, quia naturam humanam quam passurus assumpsit, ipse una cum Patre et Spiritu sancto gratia divinæ virtutis implevit. Benedixit panem et fregit, quia hominem assumptum ita morti subdere dignatus est, ut ei divinæ immortalitatis veraciter inesse potentiam demonstraret, ideoque velocius eum a morte resuscitandum esse doceret.

Et accepto calice, gratias agens, dedit eis, et biberunt ex illo omnes. Cum appropinquare passioni dicitur, accepto pane gratias egisse perhibetur. Gratias itaque agit, qui flagella alienæ iniquitatis suscipit; et qui nihil dignum percussione exhibuit, humiliter in percussione benedicit, ut hinc, videlicet, ostendat quid unusquisque in flagello culpæ propriæ facere debeat, si ipse æquanimiter flagella culpæ portat aliena, ut hic ostendat quid in correptione faciat

A subditus, si, in flagello positus, Patri gratias agit æqualis.

Et ait illis: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur. Quia panis corpus confirmat, vinum vero sanguinem operatur in carne, hic ad corpus Christi mystice, illud refertur ad sanguinem. Verum quia et nos in Christo, et in nobis Christum manere oportet, vino dominici calicis aqua miscetur, attestante enim Joanne, aquæ populi sunt (Apoc. xvii). Et neque aquam solam, neque solum vinum, sicut nec granum frumenti solum sine aquæ admistione et confectione, in panem cuiuspiam licet offerre, ne tali, videlicet, oblatio quasi caput a membris secernendum esse significet, et vel Christum sine nostræ redemptionis amore pati potuisse, vel nos sine illius passionis salvari, ac Patri offerri posse confingat. Quod autem dicit: Hic est sanguis meus novi testamenti, ad distinctionem respicit veteris testamenti, quod hircorum et vitulorum est sanguine dedicatum, dicente inter aspergendum legislatore: Hic est sanguis testamenti, quod mandavit ad vos Deus (Levit. xvi; Exod. xxiv). Necesse est enim exemplaria quidem virorum his mundari, ipsa autem cœlestia melioribus hostiis quam istis juxta quod Apostolus per totam ad Hebræos epistolam, inter legem distinguens et Evangelium, pulcherrima expositione ac plenaria ratione declarat (Hebr. ix).

Amen dico vobis, quod jam non bibam de genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam novum in regno Dei. Vitem sive vineam Domini appellatam esse Synagogam, et omnis sparsim Scriptura, et apertius testatur Isaias in cantico de illo cantato: Vineam, inquit, Domini sabaoth, domus Israel est (Isai. v), de qua nimirum vinea Dominus multo tempore bibebat, quamvis pluribus ramis in amaritudinem vitis alienæ conversis, quia tamesi multis in illa plebe exorbitantibus a recto fidei itinere, non defuere plurimi toto legis tempore, quorum piis cogitationibus summisque virtutibus delectaretur Deus. Verum passo in carne Domino ac resurgente a mortuis, tempus fuit ut legalis illa et figurata observatio cessaret, atque ea quæ secundum litteram gerebantur in spiritalem translata sensum, melius in novo testamento, juvante sancti Spiritus gratia, tenerentur. Iturus ergo ad passionem Dominus ait: Jam non bibam de genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam novum in regno Dei, ac si aperte dicat: Non ultra carnalibus Synagogaæ caeremoniis delectabor, in quibus etiam ista paschalis agni sacra locum tenere præcipuum. Aderit enim tempus meæ resurrectionis, aderit dies ille cum ipse in regno Dei positus, id est, gloria vite immortalis sublimatus, de salute ejusdem populi fonte gratiæ spiritalis regenerati novo vobiscum gaudio perfundar.

Et hymno dicto, exierunt in montem olivarum. Hoc est quod in psalmo legitur: Edent pauperes et saturabuntur, et laudabunt Dominum qui requirunt eum (Psal. xxi). Potest autem hymnus etiam ille intelligi, quem Dominus, secundum Joannem, Patri gratias agens decantabat, in quo et pro seipso et pro discipulis, et pro eis qui per verba eorum credituri erant, elevatis sursum oculis, precabatur (Joan. xvii). Et pulchre discipulos sacramentis sui corporis ac sanguinis imbutos, et hymno piæ intercessionis patri commendatos in montem educit olivarum, ut typice designet nos per acceptionem sacramentorum suorum, perque opem suæ intercessionis ad altiora virtutum dona et charismata sancti Spiritus, quibus in corde perungamur, conscendere debere.

Et ait eis Jesus: Omnes scandalizabimini in nocte ista. Prædicit quod passuri sunt, ut cum passi fuerint, non desperent salutem, sed agentes poenitentiam liberentur. Et signanter addit: In nocte ista scandalizabimini, quia quomodo qui inebriantur, nocte inebriantur, sic et qui scandalum patiuntur, in nocte et in tenebris sustinent. Nos vero dicamus:

Nox præteristi, dies autem appropinquavit (I Thess. v; Rom. xiii).

Quia scriptum est: Percutiam pastorem, et dispergentur oves. Hoc aliis verbis in Zacharia propheta scriptum est, et ni-i fallor, ex persona prophetæ ad Deum dicitur: Percute pastorem, et dispergentur oves (Zach. xiii). Sexagesimo quoque octavo psalmo, qui totus a Domino canitur, huic sensui congruente: Quoniam tu percussisti, ipsi persecuti sunt. Percutitur autem pastor bonus, ut ponat animam suam pro ovibus suis, et de multis gregibus errorum fiat unus grex et unus pastor (Joan. x).

Petrus autem ait ei: Etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Non est temeritas nec mendacium, sed fides est apostoli Petri, et ardens affectus erga Dominum Salvatorem.

Et ait illi Jesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac, priusquam bis gallus vocem dederit, ter me es negaturus. Et Petrus de ardore fidei promittebat, et Salvator quasi Deus futura noverat. Et nota quod Petrus in nocte neget, et neget tertio. Postquam autem gallus cecidit, et decrescenibus tenebris vicina lux nuntiata est, conversus, flevit amare, ternæ negationis sordes lacrymis lavans. Non est sane arbitrarium esse contrarium quod, Marco dicente: Priusquam gallus bis vocem dederit, ter me es negaturus, ceteri evangelistæ simpliciter dixerunt: Priusquam gallus cantet, ter me negabis. Tota enim Petri negatio, trina negatio est. In eadem namque permansit negatione animi proposito mendacii, donec admonitus quid ei prædictum sit, amaro fletu et cordis dolore sanaretur. Hæc autem tota, id est, trina negatio, si post primum galli cantum inciperet, falsum dixisse viderentur tres, qui dixerunt dixisse Dominum quia antequam gallus cantaret, ter eum Petrus esset negaturus. Rursus, si totam trinam negationem ante peregisset, quam cantare gallus inciperet, superfluo dixisse Marcus deprehenderetur ex persona Domini: Amen dico tibi, quia tu in nocte hac, priusquam gallus bis vocem dederit, ter me negaturus es. Sed quia ante primum galli cantum coepta est illa trina negatio, attenderunt illi tres non quando eam completeretur esset Petrus, sed quanta futura esset, quandoque coepta, id est, quæ trina ante galli cantum, quantum in animo ejus et ante primum galli cantum tota possit intelligi. Quamvis enim verbis negantis ante primum coepta, ante secundum autem galli cantum peracta sit tota illa trina negatio, tamen affectione animi et timore Petri ante primum tota concepta est. Nec interest quantis morarum intervallis trina voce nuntiata sit, cum cor ejus etiam ante primum galli cantum totam possideret, tam magna, scilicet, formidine imbibita, ut posset Dominum non solum semel, sed iterum et tertio interrogatus negare, ut rectius diligentiusque attendentibus quomodo jam mæchatus est mulierem in corde suo, qui eam viderit ad concupiscendum (Math. v), sic Petrus quancumque verbis ederet timorem, quem tam vehementem animo conceperat, ut perdurare posset usque ad tertiam Domini negationem, tota trina negatio ei tempore deputanda est, quando eum trinæ negationi sufficiens timor invasit.

Et veniunt in prædium cui nomen Gethsemani. Monstratur usque hodie locus Gethsemani, in quo Dominus oravit ad radices montis Oliveti, nunc Ecclesia desuper ædificata. Interpretatur autem Gethsemani vallis pinguium, sive pinguedinum. Quod vero non solum dicta vel opera nostri Salvatoris, verum etiam loca et tempora, in quibus operatur et loquitur, mysticis (ut sæpe dictum est) sint plena figuris, cum in monte orat Dominus, quasi tacite nos admonet, sublimia tantum orando inquiri, et pro cælestibus bonis supplicari debere. At cum in valle orat, et hoc in valle pinguium sive pinguedinis, ipsius æque insinuat nobis humilitatem semper in orationibus, et internæ pinguedine dilectionis esse

A servandam, ne quis, videlicet, orans Deum, factare sua merita in exemplum Pharisæi superbientiæ audeat, quin potius humili voce ac mente proclamet: Deus propitius esto mihi peccatori (Luc. xviii), ne aridum a dilectionis proximi cor gestans, ad placendam sibi Conditoris gratiam genu flectat, juxta eum qui centum denarios fratri quos sibi debebat, dimittere nolens, decem millia talenta sibi a Domino frustra precabatur remitti (Math. xviii), ne jejunium ab amore Conditoris pectus habens, temporalia quælibet potius in oratione quam ejus visionem requirat, adnumerandus in eis de quibus ait ipse: Quia receperunt merc-dem suam (Math. vi). In imo quippe cogitationem ponere, quid est aliud, quam quædam ariditas mentis? Qui autem intellectu cælestium jam per sancta desideria de supernis intimæ delectationis cibo pascuntur, quasi largiori alimento pinguescunt. Ille enim pinguedine saginari psalmista concupierat, cum dicebat: Sicut adipem et pinguedinem repleatur anima mea (Psal. Lxiii). Quantum vero ad ipsam dominicæ passionis dispensationem pertinet, apte appropians morti Domini in valle pinguedinis oravit, quia per vallem humilitatis et pinguedinis charitatis pro nobis mortem subiit: Humiliavit enim semetipsum, factus obediens Patri usque ad mortem (Philipp. ii). Et majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. xv).

Et assumit Petrum et Jacobum et Joannem secum, et cepit paveri et tædere. Et ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem. Timet Christus; cum Petrus non timeat, Christus timet. Petrus dicit: Animam meam pro te ponam: Christus dicit: Anima mea turbatur. Utrunque verum est, et plenum utrumque ratione. Quia et ille qui est inferior non timet; et ille qui est superior gerit timentis affectum. Ille enim quasi homo, vim mortis ignorat, iste autem quasi Deus in corpore constitutus, fragilitatem carnis exponit, ut eorum qui sacramentum Incarnationis abjurant excluderetur impietas. Denique et hoc dixit, et Manichæus non credidit, Valentinus negavit, Marcion phantasma judicavit. Eo autem usque hominem, quem veritate corporis demonstrabat, æquabat affectum, ut diceret: Sed tamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Suscepit ergo voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Confidenter tristitiam domino, quia crucem prædico. Mea est voluntas quam suam dixit, quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est: Et ideo ait: Non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Mea est tristitia, quam nemo suscepit affectu. Ergo pro me doluit, qui pro se nihil habuit quod doleret. Et sequestrata delectatione divinitatis æternæ tædio meæ infirmitatis afficitur. Tristis est, inquit, anima mea usque ad mortem. Non propter mortem tristis est Dominus, quia eum conditio corporalis affectus, non formido mortis offendit. Nam qui corpus suscepit, omnia debuit subire quæ corporis sunt, ut esuriret, sitiret, angeretur, contristeretur. Divinitas autem commutari per hos necit affectus.

Sustinete hic, et vigilate. Et cum processisset paululum, procidit super terram. Quod præcipit: Sustinete hic, et vigilate, non a somno prohibet, cujus tempus non erat imminente discrimine, sed a somno infidelitatis et torpore mentis. Dato autem eis præcepto ut sustinerent vigilantemque secum, paululum procedens ruit in faciem suam, et humilitatem mentis habitu carnis ostendit.

Et orabat ut, si fieri posset, transiret ab eo hora, et dixit: Abba pater, omnia tibi possible sunt, transfer calicem hunc a me. Quid erat illa vox, nisi somni infirmitatis nostræ? Multi adhuc infirmi contrastantur futura morte, sed habent rectum cor, vident mortem quantum possunt; sed si non possunt, dicant quod ipse Dominus non propter se, sed propter nos dixit. Quid enim dixit? Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste (Joan. vi). Ecce habes voluntatem hu-

manam expressam. Unde jam rectum cor : *Sed non quod ego volo, sed quod tu. Non veni, inquit, facere voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.* Sæm voluntatem dixit, quam temporaliter sumpsit ex virgine; voluntatem vero ejus, qui eum misit, eam, videlicet, signans, quam intertemporaliter æternus habuit cum patre communem. Orat transire calicem, ut ostendat vere quod et homo erat. Reminiscens autem et propter quod missus est, perficit dispensationem ad quam missus est, et clamat : *Sed non quod ego volo, sed quod tu.* Si moritur mors me non moriente seruum carnem, videlicet, *trans-est, ait, calix iste.* Verum quia non aliter hoc fiet, ait : *Non quod ego volo, sed quod tu.* Quod autem, Patrem invocans, duplici nomine dicit *Abba pater*, utriusque populi illum, et Judæi, scilicet, et gentilis, Deum esse ac Salvatorem ostendit. Idem namque *abba* quod et *pater* significat; sed *abba* Hebræum, *pater* Græcum est et Latinum. Ut ergo utrumque populum in eum crediturum, ab utroque eum invocandum esse doceret, utraque lingua eum primus ipse invocat. Ipse est enim bonus pastor, qui animam dando pro ovibus suis (Joan. x), unum de duobus gregibus ovile perficit. Ideo utriusque voce gregis auxilium Patris flagitat, ut nos utriusque exemplo illius informati, ubi adversa imminere senserimus, nos Patrem Deum, Hebræi *Abba* invocantes, una fidei et charitatis devotione præsidium cœlestis queramus. Unde doctor egregius formam docendi a Domino sumens, ita suos alloquitur auditores : *Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater* (Rom. viii; Gal. iv). *Abba* nimirum illi, qui de Israelitico populo, nos *Pater*, qui de gentibus ad fidem Christi venimus.

Et veniens invenit eos dormientes, et ait Petro : Simon, dormis? Non potuisti una hora vigilare? Ille qui supra dixerat. Etiam si omnes scandalizati fuerint, ego nunquam scandalizabor, nisi e tristitia magnitudine somnum vincere non potest.

Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem. Impossibile est humanam animam non tentari. Unde et in oratione Dominica dicimus : *Et ne nos inducas in tentationem* (Matth. vi), quam ferre non possumus, non tentationem penitus refutantes, sed vires sustinendi in tentationibus deprecantes. Ergo et in præsentiarum non ait : *Vigilate et orate ne tentemini, sed ne intretis in tentationem*, hoc est, ne tentatio vos superet ultima, et intra suos casses teneat. Verbi gratia, martyr, qui pro confessione Domini sanguinem fudit, tentatus quidem est, sed tentationis rebus non est ligatus; qui autem negat, in plagas tentationis incurrit.

Spiritus quidem promptus est, caro vero infirma. Hoc adversum temerarios dictum est, qui quicquid crediderint, putant se posse consequi. Itaque quantum de ardore mentis confidimus, tantum de carnis fragilitate timeamus; sed tamen, juxta Apostolum : *Spiritu carnis opera mortificemus* (Rom. viii). Facit hic locus et adversus Eutychianos, qui dicunt unam in Mediatore Dei et hominum Domino ac Salvatore nostro operationem, unam fuisse voluntatem. Cum enim dicit : *Spiritus quidem promptus est, caro vero infirma*, duas voluntates ostendit, humanam, videlicet, quæ est carnis, et divinam quæ est detatis. Ubi humana quidem propter infirmitatem carnis recusat passionem, divina autem ejus est promptissima. Quoniam formidare quidem in passione humanæ fragilitatis est, suscipere autem dispensationem, passionis divinæ voluntatis atque virtutis est.

Et iterum abiens oravit, eundem sermonem dicens. Et reversus, denuo invenit eos dormientes. Solus orat pro omnibus, sicut et solus patitur pro universis. Languescebant autem et opprimebantur apostolorum oculi negatione vicina.

Et venit tertio, et ait illis : Dormite jam et requiescite. Sufficit, venit horum, ecce tradetur Filius hominis

in manus peccatorum. Cum dixisset : *Dormite jam et requiescite*, et adjungeret, *Sufficit*, ac deinde inferret : *Venit hora, ecce tradetur Filius hominis*, etc., utique intelligitur post illud, quod eis dictum est, *Dormite et requiescite*, siluisse Dominum aliquantulum, ut hoc fieret quod promiserat, et tunc intulisse : *Ecce appropinquat hora, sive venit hora.* Ideo post illa verba positum est *Sufficit*, id est, quod requievistis jam sufficit. Sed quia commemorata ipsa non est interpositio silentii Domini, propterea coarctat intellectum, ut illis verbis alia pronuntiatio requiratur.

Surgite, eamus, ecce qui me tradet prope est. Postquam tertio oraverat, et apostolorum timorem sequente poenitentia impetraverat corrigendum, securus de passione sua pergit ad persecutores, et ultro se interficiendum præbet, dicitque discipulis : *Surgite, eamus, ecce qui me tradet prope est.* Non nos inveniant quasi timentes et retractantes, ultro pergamus ad mortem, ut confidentiam et gaudium passuri videant.

Dederat autem traditor ejus signum eis, dicens : Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, et ducite eum. Et cum venisset, statim accedens ad eum ait : Ave, Rabbi. Et osculatus est eum. Impudens quidem et scelerata confidentia, magistrum vocare, et osculum ei ingerere quem tradebat. Tamen adhuc aliquid habet de verecundia discipuli, cum non eum palam tradidit persecutoribus, sed per signum osculi. Suscepit autem Dominus osculum traditoris, non quo simulare nos doceat, sed ne proditorem fugere videatur, simul et illud Davidicum complens : *Cum his qui oderunt pacem, erant pacificus* (Psal. cxix).

Unus autem quidam de circumstantibus educens gladium, percussit servum summi sacerdotis, et amputavit illi auriculam. Petrus hoc fecit, ut Joannes evangelista declarat (Joan. xviii), eodem nimirum mentis ardore, quo cætera fecerat. Sciebat enim quo modo Phinees puniendo sacrilegos mercedem justitiæ et sacerdotii perennis acceperat (Num. xv). Lucas autem addit, quod *Dominus tangens auriculam servi sanaverit eum* (Luc. xxii). Nunquam ergo pietatis suæ Dominus obliviscitur, qui etiam hostes suos non patitur vulnerari. Illi justo mortem inferunt, ipse persecutorum vulnera sanat, mystice docens etiam eos, qui in suæ mortis consensione vultus animæ contraxerant, si fructum poenitiæ facerent dignum, salutem posse mereri.

Et respondens Jesus ait illis : Nunquam ad latronem existis cum gladiis et lignis comprehendere me; quotidie eram apud vos in templo docens, et non me tenuistis. Stultum est, inquit, eum cum gladiis et fustibus querere, qui ultro se vestris tradat manibus, et in nocte quasi latitantem et vestros oculos declinantem per proditorem investigare, qui quotidie in templo doceat. Sed ideo adversum me in tenebris congregamini, quia potestas vestra in tenebris est.

Tunc discipuli ejus relinquentes eum, omnes fugerunt. Impletur sermo Domini quem dixerat, quod omnes discipuli scandalizarentur in illo in ipsa nocte. Nam etsi turba pernitente ad petitionem Domini fugerunt, ut Joannes scribit (Joan. xviii), pavorem tamen ac timiditatem suæ mentis ostendebant, quod ad fugæ præsidium promptiores quam ad fiduciam patiendi cum Christo existerant.

Adolescens autem quidam sequebatur eum, amictus sindone super nudo, et tenuerat eum. Ad ille, relicta sindone, nudus profugit ab eis. Quod ait, *Amictus sindone super nudo*, subauditur corpore, id est, corpore super nudo, quia non aliud indumentum, quam solam habebat sindonem. Quis autem fuerit iste adolescens, evangelista non dicit. Quisquis vero fuit, majorem in se quam in cæteris amorem Domini permansisse comprobat, qui illis jam fugientibus, ipse donec ab hostibus comprehenderetur,

vinculo charitatis astrictus, eum prosequi non omisit, quamvis neculum perfectam habuerit charitatem, quia a comitatu Salvatoris vel tentus profugere potuit. Quia sicut *perfecta charitas foras mittit timorem* (1 Joan. iv), ita timor, mentem obsidens, imperfectam arguit charitatem. Sed notandum solertius, quod de hoc adolescente scribens evangelista non ait: Quia fugit a comitatu Domini, vel.: Fugit a sequendo Dominum; sed: Rejicia, inquit, sindone, nudus profugit ab eis. Fugit enim ab hostibus, quorum et presentiam detestabatur et facta; non fugit a Domino Salvatore ac magistro suo, cujus amore: etiam corpore absens fixum in corde servavit. Neque aliquid vetat intelligi Joannem hunc fuisse adolescentem dilectum præ ceteris magistro discipulum. Nam et illum eo tempore fuisse adolescentem longa post hæc in carne vita ejus iudicio est. Potuit enim fieri ut ad horam tenentium manibus elapsus, mox, resumpto indumento, redierit, et, sub dubia noctis luce, sese turbis ducentium Jesum, quasi unus de ipsis immiscuerit, donec ad atrium pontificis, cui erat notus, perveniret, juxta quod in suo ipse Evangelio commemorat (Joan. xviii). Sicut autem Petrus, qui culpam negationis poenitentia lacrymis abluit, et confessione Dominici amoris funditus extirpavit, recuperationem ostendit eorum qui in martyrio labuntur, ita cæteri discipuli, qui articulum comprehensionis fugiendo præveniant, cautelam fugiendi docent eos qui se minus idoneos ad toleranda supplicia sentiunt, quibus tutius est multo præsidia latebrarum petere, quam se discrimini certaminum exponere. Ita etiam iste adolescens, qui, rejecta sindone, nudus profugit ab impiis, illorum et opus designat et animum; qui ut securioribus ab incuris hostium fiant, quidquid in hoc mundo possidere videntur, abiciunt, ac nudi potius Domino famulari, quam ad hærendo mundi rebus materiam tentandi, atque a Deo revocandi adversariis dare didicerunt. Juxta exemplum beati Joseph, qui, relicto in manibus adulteræ pallio, foras exsilivit, malens Deo nudus, quam indutus cupiditatibus mundi meretrici servire (Gen. xxxix).

Et adduxerunt Jesum ad summum sacerdotem. Summum sacerdotem Caiphæ significat, qui (sicut evangelista Joannes scribit) erat pontifex anni illius, de quo consentanea testatur Josephus (Lib. xviii Antiq., c. 4), quia pontificatum sibi absque merito dignitatis emerit a principe Romano. Non ergo mirum est si iniquus Pontifex inique judicat.

Petrus autem a longe secutus est eum usque in atrium summi sacerdotis. Merito a longe sequebatur, qui jam proxime erat negaturus. Neque enim negare posset, si Christo proximus adhæsisset. Verum in hoc maxima nobis est admiratione venerandus, quia dominum non reliquit etiam cum timeret. Quod enim timet, naturæ est; quod sequitur, devotionis; quod negat, obreptionis; quod poenitet, fidei. Aliiter, quod ad passionem eundem Dominum a longe sequitur Petrus, significabat Ecclesiam securitatem quidem, hoc est, imitaturam passionem Domini, sed longe differenter. Ecclesia enim pro se patitur, at ille pro Ecclesia.

Et sedebat cum ministris, et calefaciebat se ad ignem. Est dilectionis ignis, est et cupiditatis. De hoc dicitur: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat* (Luc. xii)? De illo autem: *Omnes a. uterantes, velut cibus corda eorum* (Ose. vii). Iste super credentes in cænaculo Sion descendens, variis linguis eos Deum laudare docuit (Act. ii); ille in atrio Caiphæ instinctu maligni spiritus accensus, ad negandum ac blasphemandum Dominum noxias peridorum linguas armabat. Quod enim intus in domo principis sacerdotum synodus maligna gerebat, hoc ignis in atrio foris inter frigora noctis materiatiter accensus typice præmonstrabat. Quicumque ergo vitiosum noxiisque in se exstinguit incendium, potest dicere cum Propheta Domino: *Quia*

factus sum sicut uter in pruina, justificationes tuas non sum obtinuit (Psal. cxviii). In quibuscumque a. etiam flammam charitatis turbida vitiorum flumina obruerunt, audiunt a Domino: *Quoniam abundavit iniquitas, refrigescit charitas multorum* (Math. xiv). Quo frigore torpens ad horam apostolus Petrus, quasi prunis ministrorum Caiphæ calefieri cupiebat, quia temporalis commodi solatium perfidorum societate quærebat. Sed non mora, respectus a Domino cum ignem pravorum corpore, tum infidelitatem in corde reliquit; ac post resurrectionem Domini sancto igni recreatus, funditus excessum trine negationis trina dilectionis confessione purgavit. Tunc etenim completa illa memorabili piscium captura, cum venisset ad Dominum cum condiscipulis suis, prunas positas, et piscem superpositum, et panem mox videns, sui cordis arcana prunis inflammavit amoris (Joan. xxi).

Et quidem surgentes falsum testimonium ferebant adversus eum dicentes: Quoniam nos audivimus eum dicentem, ego dissolvam templum hoc manu factum, et post triduum aliud non manu factum ædificabo (Joan. ii). Quomodo falsi testes sunt, si ea dicunt quæ Dominum dixisse legimus? Sed falsus testis est, qui non eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui, sed et in ipsis verbis calumniatur, et paucis additis vel mutatis quasi justam calumniam faciunt, Salvator dixerat: *Solvite templum hoc*; isti commutant, et aiunt: *Ego dissolvam templum hoc manu factum*. Vos, inquit, solvite, non ego, quia illicitum est ut ipsi nobis inferant [F. inferamus] mortem. Deinde illi vertunt: *Et post triduum aliud non manu factum ædificabo*, ut proprie de templo Judaico dixisse videatur. Dominus autem ut ostenderet animal vivum et spirans templum dixerat: *Et ego in triduo suscitabo illud*. Aliud est ædificare, aliud suscitare.

Et exurgens summus sacerdos in medium, interrogavit Jesum dicens: Non respondes quidquam ad ea quæ tibi objiciuntur ab his? Ille autem tacebat, et nihil respondit. Ira præceps et impatiens non inveniens calumniæ locum excutit de solio pontificis, ut insaniam mentis motu corporis demonstraret. Quanto plus Jesus tacebat ad indignos responsones sua falsos testes et sacerdotes impios, tanto magis pontifex furore superatus eum ad respondendum provocat, ut ex qualibet occasione sermonis locum inveniat accusandi. Nihilominus Jesus tacet; sciebat enim quasi Deus, quidquid respondisset torquendum ad calumniam.

Rursus summus sacerdos interrogabat eum, et dicit ei: Tu es Christus Filius Dei benedicti? Jesus autem dixit illi: Ego sum. In Mattheo scriptum est quod interroganti et adjuranti se pontifici si esset Christus, respondit: *Tu dixisti* (Math. xxvi). Pro quo Marcus posuit: *Ego sum*, ut videlicet ostenderet tantum valere quod ei dicit Jesus, Tu dixisti, quantum si diceret *Ego sum*.

Et videbitis Filium hominis a dextris sedentem virtutis, et venientem cum nubibus cæli. Si ergo tibi in Christo, o Judæe, pagane et hæretice, contemptus, infirmitas et crux contumelia est, vide quia per hæc Filius hominis ad dexteram Dei Patris sessurus, et ex partu virginis homo natus in sua cum cæli nubibus est majestate venturus. Unde et Apostolus, cum crucis abjecta descripsisset, dicens quod humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, adjunxit atque ait: *Propter quod et Deus illum exaltavit, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genua flectatur cælestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia Jesus Christus in gloria est Dei Patris* (Philipp. ii).

Summus autem sacerdos, sciens vestimenta sua, ait: Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quem de solio sacerdotali furor excuserat, eadem rabies ad sciendos vestes provocat.

Scindit ve-timenta sua, ut ostendat Judæos sacerdotalem gloriam perdidisse, et vacuum sedem habere pontificis. Sed et consuetudinis judaicæ est, cum aliquid blasphemiz et quasi contra Deum audierint, scindere vestimenta sua, quod Paulum quoque et Barnabam, quando in Lycaonia deorum cultu honorabantur, fecisse legimus (Act. xiv); Herodes autem quia non dedit honorem Deo, sed acquievit immoderato favori populi, statim ab angelo percussus est (Act. xii). Aliore autem mysterio factum est ut in passione Domini pontifex Judæorum sua ipse vestimenta disciderit, cum tunica Domini nec ab ipsis, qui eum crucifixere, militibus scindi poterit. Figurabatur enim quod sacerdotium Judæorum pro sceleribus ipsorum pontificum esset scindendum, et a sua statu integritatis omnimodis solvendum; soliditas vero sanctæ universalis Ecclesiæ, quæ vestis sui redemptoris solet appellari, nunquam valeat dirumpi; quin potius etsi Judæi, si gentiles, si hæretici, si mali catholici humilitatem Domini Salvatoris contemnant, ejus tamen usque ad consummationem sæculi in illis quos sors electionis invenerit inviolata sit permansura castitas.

Et ceperunt quidam conspuere eum, et velare faciem ejus, et colaphis eum cadere, et dicere ei: Prophetiza. Et ministri alapis eum cedebant. Impleta est hoc loco propheta, quæ ait: *Dedi maxillas meas alapis, et faciem meam non averti a confusione sputorum* (Isai. l.). Sed qui tunc cæsus est colaphis sive alapis Judæorum, cæditur etiam tunc blasphemis falsorum Christianorum; qui tunc conspuitur est salivæ infidelium, nunc usque veanis nomine tenus fidelium exonoratur atque irritatur opprobriis. Velaverunt autem faciem ejus, non ut eorum ille scelera non videat, sed ut a se ipsi, sicut quondam Moysi fecerunt (Exod. xxxiv), gratiam cognitionis ejus abscondant; si enim crederent Moysi, crederent forsitan et Domino (Joan. v). Quod velamentum usque hodie manet super cor eorum non revelatum (I Cor. iii), nobis autem in Christum credentibus ablatum est. Neque enim frustra eo moriente velum templi scissum est medium, et ea quæ toto legis tempore latuerant, et abscondita carnali Israel fuerant, novi testamenti cultoribus sunt patefacta sancta sanctorum arcana. Quod vero dicunt ei: *Prophetiza, et juxta alios evangelistas: Prophetiza quis est qui te percussit*, quasi in contumeliam faciunt ejus, qui se a populis prophetam voluerit haberi. Sed ipso dispensante, quæ patitur omnia pro nobis sunt, ut, sicut Petrus hortatur (I Pet. iv), Christo in carne passo nos eadem cogitatione arceamur, atque ad toleranda pro nomine ejus irrisionum opprobria præparemur.

Et cum esset Petrus in atrio, deorsum venit una ex ancillis summi sacerdotis; et cum vidisset Petrum calescientem se, aspiciens illum, ait: Et tu cum Jesu Nazareno eras? At ille negavit, dicens: Neque scio, neque novi quid dicas. Quid sibi vult, quod prima eum prodit ancilla, cum viri utique magis eum potuerint recognoscere? nisi ut et isto sexus peccasse in necem Domini videretur, et iste sexus redimeretur per Domini passionem. Et ideo mulier resurrectionis accipit prima mysterium, et mandata custodit, ut veterem prævaricationis aboleret errorem.

Et exiit foras ante atrium, et gallus cantavit. De hoc galli cantu cæteri evangelizæ tacent, non tamen factum esse negant, sicut et multa alia alii silentio prætereunt, quæ alii narrant.

Rursus autem cum vidisset illum ancilla, cepit dicere circumstantibus: Quia hic ex illis est. At ille iterum negavit. Non hæc eadem, quæ prius accusabat, ancilla esse credenda est. Dicit namque Matthæus apertissime: *Exeunte illo januam, vidit eum alia, et ait his qui erant ibi, etc.* In hac autem negatione Petri discimus non solum abnegari Christum ab eo qui dicit eum non esse Christum, sed ab illo etiam

A qui, cum sit, negat se esse Christianum. Dominus autem non ait Petrus: Discipulum meum te negabis, sed, *Me negabis*. Negavit ergo ipsum, cum se negavit ejus esse discipulum.

Et post pusillum rursus qui astabant, dicebant Petro: Vere tu es illis es. Nam et Galilæus es. Non quod alia lingua Galilæi, quam Hierosolymitæ loquerentur, qui utrique fuerint Hebræi, sed quod unaquæque provincia et regio suas habeat proprietates, ac vernaculum loquendi sonum vitare non possit. Unde, in Actibus apostolorum cum ii quibus Spiritus sanctus insederat omnium gentium linguis loquerentur, inter alios qui de diversis mundi plagis advenerant, etiam illi qui habitabant Judæam dixisse referuntur: *Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? Et quomodo nos audivimus unumquisque linguam nostram in qua nati sumus* (Act. ii)? Et Petrus fratribus loquens in Hierusalem: *Et notum, inquit, factum est omnibus habitantibus in Hierusalem* (Act. i), ita ut appellaretur ager ille lingua eorum achæaldama. Quare lingua eorum, nisi quia idem nomen aliter illi, hæc est, Hierosolymitæ, aliter sonabant Galilæi?

Ille autem cepit anathematizare, jurare, Quia nescio hominem istum, quem dicitis. Et statim iterum gallus cantavit. Solet Scriptura sacramenta causarum per statum designare temporum. Unde Petrus qui media nocte negavit, ad galli cantum poenituit. Qui etiam post resurrectionem Domini diurna sub lucis illum quem tertio negaverat, tertio æque se amare professus est (Joan. xxi). Quia nimirum quod in tenebris oblivionis erravit, et speratæ jam lucis rememoratione correxit, et ejusdem veræ lucis adeptæ presentia plene totum, quidquid mutaverat erexit. Ilunc opinor gallum aliqueum doctorum intelligendum, qui nos jacentes excitans, et somnolentis increpans dicat: *Evigilate, justi, et nolite peccare* (I Cor. xv).

Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Jesus: Priusquam gallus cantet bis, ter me negabis, et cepit flere. Quam nociva pravorum colloquia! Petrus ipse inter infideles vel hominem se nosse negavit, quem inter condiscipulos jam Dei Filium fuerat confessus. Sed nec in atrio Caiaphæ retentus poterat agere poenitentiam. Egreditur foras, ut alii narrant evangelizæ (Matth. xxvi; Marc. xiv; Luc. xxii), quatenus ab impiorum concilio secretus, surdes pavida negationis liberis stetit abluat.

Et confestim concilium facientes mane summi sacerdotes cum senioribus et Scribis, et universo concilio, vincientes Jesum duxerunt, et tradiderunt Pilato. Non solum ad Pilatum, sed etiam ad Herodem ductus est, ut uterque Domino illuderet. Et cerne sollicitudinem sacerdotum in malo. Totâ nocte vigilerunt, ut homicidium facerent, et victum traderent Pilato. Habebant enim hunc morem, ut quem adjudicassent morti, ligatum judici traderent. Attamen notandum quod non tunc primum ligaverunt eum, sed mox comprehensum nocte in horto, ut Joannes declarat, ligaverunt, et sic adduxerunt eum ad Annam primum.

Et interrogavit eum Pilatus: Tu es rex Judæorum? Pilato nihil aliud criminis interrogante, nisi utrum rex Judæorum sit, arguuntur impietatis Judæi, quod ne falso quidem invenire potuerint quod objicerent Salvatori.

At ille respondens, ait illi: Tu dicis. Sic respondit, ut et verum diceret, et sermo ejus calumniæ non pateret. Et attende quod Pilato, qui invitatus ferebat sententiam, aliqua in parte responderit, sacerdotibus autem et principibus respondere voluerit, indignosque suo sermone judicari.

Pilatus autem rursus interrogavit eum, dicens: Non respondes quidquam? vide in q. ontis te accusant. Jesus autem amplius nihil respondit. Ethnicus quidem est qui condemnat Jesum, sed causam refert in populum Judæorum: *Vide in quantis te accusant. Jesus autem nihil respondere voluit, ne, crimen diluens,*

dimitteretur a præside, et crucis utilitas differretur. Pontifices autem concitaverunt turbam, ut magis Barrabam dimitteret eis. Hæret Judæis usque hodie sua petitio, quam tanto labore impetrarunt. Quod enim, data sibi optione, pro Jesu latronem, pro Salvatore interfectorem, pro datore vitæ elegerunt ademptorem, merito salutem perdiderunt, et vitam, et latronicis sese ac seditionibus in tantum subdiderunt, ut et patriam regnumque suum, quod plus Christo amavere, perdidissent, et hactenus eam quam vendere, sive animæ, sive corporis, libertatem recipere non meruerunt.

Pilatus autem iterum respondens, ait illis: Quid ergo vultis ut faciam regi Judæorum? At illi iterum clamaverunt: Crucifige eum. Pilatus vero dicebat eis: Quid enim mali fecit? Multas liberandi Salvatorem Pilatus occasiones dedit. Primum latronem justo conferens, deinde inferens: Quid ergo vultis ut faciam regi Judæorum? Cumque responderent Crucifigatur, non statim acquievit, sed, juxta suggestionem uxoris, que mandaverit ei, ut Matthæus scribit: *Nihil tibi et justo illi* (Matth. xxvii), ipse quoque respondens: *Quid enim, ait, mali fecit?* hoc dicendo Pilatus absolvit Jesum.

At illi magis clamabant: *Crucifige eum*. Ut impleteretur quod in vigesimo primo psalmo dixerat: *Circumdederunt me canes multi, congregatio malignantium obsedit me; et ilikid Jeremiæ: Facta est mihi hæreditas mea sicut leo in silva, dederunt super me vocem suam* (Jerem. xxxi). Isaiæ quoque in hac sententia congruente: *Et expectavi ut faerent judicium, fecerunt autem iniquitatem et non justitiam, sed clamorem* (Isai. v).

Pilatus autem volens populo satisfacere, dimisit illis Barrabam, et tradidit Jesum flagellis cæsum, ut crucifigeretur. Jesus autem flagellatus non ab alio, quam ab ipso Pilato intelligendus est. Scribit namque aperte Joannes: *Clamaverunt rursus omnes dicentes: Non hunc, sed Barrabam. Erat autem Barrabas latro. Tunc ergo apprehendit Pilatus Jesum, et flagellavit* (Joan. xix). Ac deinde subjungit: *Et milites plecentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus, et cætera. Quod quidem ideo fecisse, atque ideo credendus est militibus eum illudendum tradidisse, ut satiati pœnis et opprobriis ejus Judæis mortem ejus ultra sitire desisterent. Hoc autem factum est, ut quia scriptum erat: *Multa flagella peccatorum* (Psal. xxxi), illo flagellato nos a verberibus liberemur, dicente Scriptura: *Flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo* (Psal. xc).*

Milites autem duxerunt eum in atrium prætorii, et convocant totam cohortem, et induunt eum purpura, et imponunt ei plecentes spinæam coronam, et ceperunt salutare eum: *Ave, rex Judæorum*. Milites quidem, quod rex Judæorum fuerat appellatus, et hoc ei Scribæ et sacerdotes crimen objecerant, quod sibi in populo Israelitico usurparet imperium, illudentes hoc faciunt, ut nudatum pristinis vestibus induant purpura, qua reges veteres utebantur, et pro diademate imponant ei coronam spinæam, pro sceptro regali dent calamum, ut Matthæus scribit (Matth. xxvii), et adorent quasi regem. Nos autem omnia hæc intelligamus mystice. Quomodo enim Caiphas dixit: *Opus est unum hominem mori pro omnibus* (Joan. xi), nesciens quid diceret, sic et isti quodcumque fecerunt, licet alia mente fecerint, tamen nobis qui credimus, sacramenta tribuebant. Notandum autem quod pro eo quod Marcus ait, *Et induunt eum purpura* (Marc. xv), Matthæus ita posuit: *Et exuentes cum chlamydem coccineam circumdederunt ei* (Matth. xxvii). Ubi intelligitur quod Matthæus ait, *Chlamydem coccineam circumdederunt ei*, hoc Marcus dixisse, *Indutum purpura*. Pro regia enim purpura chlamys illa coccinea ab illudentibus adhibita erat, et est rubra quedam purpura, cocco similina. Potest etiam fieri ut purpuram etiam Marcus commemoraverit, quam chlamys habebat, quamvis esset

A coccinea. Mystice ergo in purpura qua indutus est Dominus, ipsa ejus caro quam passionibus obiect insinatur, de qua præmissa dixerat prophetia: *Quare ergo rubrum est indumentum tuum, et vestimenta tua quasi calcantium in torculari* (Isai. lxxiii)? In corona vero, quam portabat, spinæ nostrorum susceptio peccatorum, pro qua mortalis fieri dignatus est, ostenditur, juxta quod præcursor ipius testimonium ei perhibens, ait: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (Joan. i). Namque spinas in significatione peccatorum poni solere testatur ipse Dominus, qui protoplasto in peccatum prolapsus dicebat: *Terra tua spinas et tribulos germinabit tibi* (Gen. iii), quod est aperte dicere: Conscientia tua punctones tibi et aculeos vitiorum pro reare non desistet. Quod vero juxta Evangelium Lucæ Dominus apud Herodem alba veste induitur (Luc. xxiii), in cæteris vero evangelistis a militibus Pilati sub coccineo, sive purpureo, habitu illusus esse perhibetur, collata utraque narratione in uno innocentia et castitas assumptæ humanitatis, in altero autem veritas passionis, per quam ad gloriam regni immortalis esset perventurus, exprimitur. Sicut enim purpura colorem sanguinis, qui pro nobis affusus est, imitatur, ita et habitus regni quod post passionem intravit, nobisque intrandum patefecit, insinuat. Verum quia dixit Apostolus: *Quotquot enim in Christo baptizati estis, Christum induistis* (Gal. iii); et Isaias Domino de electis omnibus: *Hic, inquit, velut ornamento vestieris* (Isai. xlix), potest in hoc utroque Domini habitu inimicorum quidem sententia probroso, sed ipsius Domini electione gloriosissimo omnis electorum ejus multitudo, quæ in martyres venerandos et cæteram fidelium plebem distinguit, aptissime designari. Alba etenim veste induitur, cum munda justorum confessione circumdatur; purpura sive cocco vestitur, cum in triumpho victoriosorum martyrum gloriatur.

C *Et percutiebant caput ejus arundine, et conspuebant eum, et ponentes genua adorabant eum*. Hæc tunc fecere milites Pilati, hæc usque hodie faciunt hæretici et pagani milites utique diaboli. Quia enim caput Christi Deus (I. Cor. xi) caput ejus percutiunt, qui eum Deum esse verum denegant. Et quia per arundinem Scriptura solet contici, quasi arundine caput Christi feriunt, qui divinitatis illius contradicentes, errorem suum confirmare auctoritate sacræ Scripturæ conantur. Spuunt in faciem ejus, qui ejus præsentiam gratiæ verbis execrandis ex interna cæcæ mentis insanis conceptis respuunt, et Jesum Christum in carne venisse denegant. Et quidem milites eum quasi qui Deum se ipse falso dixisset, illudentes adorabant; sed sunt hodie, quod est gravioris vesaniæ, qui eum certa fide ut Deum verum adorant, sed perversis actibus mox verba ejus quasi fabulosa despiciunt, ac promissa regni illius temporalibus illecebris longe postponunt.

D *Et educunt illum, ut crucifigerent eum. Et angariaverunt prætereuntem quæmpiam Simonem Cyrenæum venientem de villa, patrem Alexandri et Rufi, ut tolleret crucem ejus*. Magnæ tunc opinionis fuisse Simon iste videtur, cum filii quoque ejus quasi jam noti omnibus designentur ex nomine. Sed cavendum ne cui videatur contrarium quod Joannes scribit ipsum Dominum sibi crucem portasse (Joan. xix), cæteri vero evangelistæ hunc Simonem Cyrenæum eam bajulasse referunt (Matth. xxvii; Marc. xv; Luc. xxiii). Primo namque a Domino portata, ac deinde Simoni, quem exeuntes forte obvium habuerunt, portanda imposita est. Et hoc congruo satis ordine mysterii, quia nimirum ipse passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus (I. Petr. ii). Et quia Simon iste non Hierosolymita, Cyrenæus esse perhibetur (Cyrene enim Lilythæ civitas est, ut in Actibus apostolorum legitur [Act. ii]), quædæ per eum populi gentium designantur, qui quocumque peregrini et hospites testamentorum, nunc

obediendo cives sunt et domestici Dei (*Ephes. II*), et, sicut alibi dicitur: *Hæredes quidem Dei. cohæredes autem Christi (Rom. VIII)*. Unde apte Simon *obediens*, Cyrene hæres interpretatur. Nec prætereundum quod idem Simon de villa venisæ refertur. Villa enim Græcè *pagos* dicitur. Unde paganos appellamus eos quos a civitate Dei alienos, et quasi urbanæ conversationis videmus esse expertes. Sed de pago Simon egrediens, crucem portat post Je-um, cum populus nationum, paganis ritibus derelictis, vestigia Dominiæ passionis obedienter amplectitur.

Et perducunt illum in Golgotha locum, quod est interpretatum CALVARIÆ locus. Extra urbis portam loca sunt in quibus truncantur capita damnatorum, et calvariæ, id est, decollatorum sumpserit nomen. Propterea autem ibi crucifixus est Dominus, ut ubi prius erat area damnatorum, erigerentur vexilla martyrii: et quomodo pro nobis maledictum crucis factus est, et flagellatus, et crucifixus, sic pro omnium salute quasi noxius inter nocios crucifigitur (*Galat. III*).

Et dabant ei bibere myrrhatum vinum, et non accepit. Deus loquitur ad Hierusalem: *Ego te plantavi vineam meam veram, quomodo facta es in amaritudinem vitis alienæ (Jerem. II; Isai. V)*? Amara vitis amarum vinum fecit, quod propinat Dominus Jesus, ut impleatur quod scriptum est: *Dederunt in cibum meum fel, et in siti mea potaverunt me aceto (Psalm. LVIII)*. Quod autem dicitur: *Et non accepit*, vel secundum Matthæum, *cum gustasset noluit bibere (Math. XXVII)*, hoc indicat quod gustaverit quidem pro nobis mortis amaritudinem, sed tertia die resurrexerit. Quod enim ait Marcus, *Non accepit*, intelligitur: non accepit ut biberet. Gustavit autem, sicut Matthæus testis est, ut quid idem Matthæus ait, *Noluit bibere*, hoc Marcus dixerit *Non accepit*, tacuerit autem quod gustaverit. Sed et hoc quod ait Marcus, *Myrrhatum vinum*, intelligendum est Matthæum dixisse *cum felle mistum*. Fel quippe pro amaritudine posuit, et myrrhatum enim vinum amarissimum est; quanquam fieri possit ut et felle et myrrha vinum amarissimum redderetur.

Et crucifigentes eum, dividerunt vestimenta ejus, mittentes sortem super eis, quis quid tolleret. Hæc Joannes evangelista plenius exponit, quod, scilicet, milites cætera in quatuor partes juxta suum numerum dividentes, de tunica, quæ inconsutilis erat desuper contexta per totum, sortem miserint (*Joan. XIX*). Quadripartita autem vestis Domini quadripartitam ejus figuravit Ecclesiam, toto, scilicet, orbe, qui quatuor partibus constat, terrarum diffusam, et omnibus eisdem partibus æqualiter, id est, concorditer, distributam. Tunica vero illa sortita omnium partium significat unitatem, quæ claritatis vinculo continetur. Si enim charitas juxta Apostolum, et supereminentiorem habet viam, et supereminet scientiæ, et super omnia præcepta est (*Ephes. III*), merito vestis quæ significatur desuper contexta perhibetur. In sorte autem quid nisi gratia Dei commendata est? Sic quippe in uno ad omnes pervenit, cum sors omnibus placuit, quia et Dei gratia in unitate ad omnes pervenit. Et cum sors mittitur, non personæ cujuscunque vel meritis, sed occulto Dei iudicio ceditur. Et quia, sicut dicit Apostolus, Vetus homo noster simul affixus est cruci cum illo, ut evacuetur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato (*Rom. VII*), quaudiu id agunt opera nostra, ut evacuetur corpus peccati, et quaudiu exterior homo corrumpitur, ut interior renovetur de die in diem (*II Cor. IV*), tempus est crucis. Hæc sunt etiam bona opera quidem, tamen adhuc laboriosa, quorum merces requies est. Sed ideo dicitur, spe gaudentes (*Rom. XII*), ut requiem futuram cum hilaritate in laboribus operemur. Hanc hilaritatem significat crucis latitudo in transverso ligno, ubi figuntur manus. Per manus enim opera intelligimus, per latitudinem hilaritatem operantis, quia tristitia facit angustias. Per altitudinem autem, cui caput

A adjungitur, expectatio retributionis de sublimi justitia Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua (*Math. XVI*), his quidem secundum tolerantiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quærentibus vitam æternam. Itaque etiam longitudo, qua totum corpus extenditur, ipsam tolerantiam significat, unde longanimes dicuntur qui tolerant. Profundum autem quod terræ infixum est, secretum sacramenti præfiguratur. Recordaris, nisi fallor, quod verba Apostoli in ista designatione crucis expediuntur, ubi ait: *In charitate radicati et fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sūt longitudo, latitudo, altitudo, et profundum (Ephes. III)*.

Erat autem hora tertia, et crucifixerunt eum. Sunt qui arbitrentur hora quidem tertia Dominum crucifixum, a sexta autem hora tenebras factas usque ad nonam, ut consumptæ intelligantur tres horæ ex quo crucifixus est, usque ad tenebras factas. Et posset quidem hoc rectissime intelligi, nisi Joannes diceret hora quasi sexta Pilato sedisse pro tribunali loco qui dicitur Lithostrotos (*Joan. XIX*), Hebraice autem Gabbatha. Sequitur enim: *Parascève paschæ hora quasi sexta, et dicit Judæis: Ecce rex veter, etc.* Si ergo hora quasi sexta Pilato sedente pro tribunali, traditus est crucifigendus Judæis, quomodo hora tertia crucifixus est, sicut verba Marci non intelligentes quidam putaverunt? Jam certe dixerat Marcus: *Crucifigentes eum dividerunt vestimenta ejus.* Si ergo ejus rei gestæ tempus voluit commemorare, sufficeret dicere: *Erat autem hora tertia; ut quid adjunxit, Et crucifixerunt eum? nisi quia voluit aliquid recapitulando significare, quod quæsitum inveniretur, cum Scriptura ipsa illis temporibus legeretur, quibus universæ Ecclesiæ notum erat qua hora Dominus ligno suspensus est; unde posset hujus vel error corrigi, vel mendacium refutari. Sed quæ sciebat a militibus Dominum crucifixum, non a Judæis, occulte ostendere voluit eos magis crucifixisse, qui clamaverunt ut crucifigerent, quam illos qui ministerium principi suo secundum suum officium præbuerunt. Intelligitur ergo fuisse hora tertia, cum clamaverunt Judæi ut Dominus crucifigeretur. Et veracissime demonstratur tunc eos crucifixisse quando clamaverunt, maxime quia volebant videri se hoc fecisse, et propterea eum Pilato tradiderant, quod eorum verba satis indicant secundum Joannem. Quod ergo maxime videri fecisse volebant, hoc eos hora tertia fecisse Marcus ostendit, verissime indicans magis fuisse Domini necatricec linguam Judæorum quam militum manus.*

Et erat titulus causæ ejus inscriptus: Rex Judæorum. Titulus positus supra crucem ejus, in quo scriptum erat *Rex Judæorum*, illud ostendit, quod nec occidendo efficere potuerunt ut eum regem non haberent, qui eis manifestissima et eminentissima potestate secundum sua opera redditus est. Unde in psalmo canitur: *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus (Psalm. II)*. Quia apte etiam, quoniam Rex simul et Pontifex est, cum eximiam Patri suæ carnis hostiam in altari crucis offerret, regis quoque qua præditus erat, dignitatem titulo præterdit, ut cunctis legere, hoc eat, audire et credere volentibus insinaret quod per crucis patibulum non perdidit suum, sed confirmavit potius et corroboravit imperium.

Et cum eo crucifigunt duos latrones, unum a dextris, et alium a sinistris ejus. Latrones qui cum Domino sunt hinc inde crucifixi, significant eos qui sub fide et confessione Christi vel agonem martyrii, vel quælibet continentię actioris instituta subeunt. Sed quicumque hæc pro æterna solum cælestique gloria gerunt, hi profecto dextri latronis merito ac fide designantur; at qui sive humanæ laudis intuitu, seu qualibet minus digna intentione mundo abrenuntiant, non immerito blasphematoris ac sinistri latronis mentem imitantur et actus. De qualibet dicit Apostolus: *Si tradidero corpus meum ut ardeam, si dederò*

omnes facultates meas in cibos pauperum, si alia plura aut pietatis opera facere aut dona gratiæ spiritualis accepisse videar, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest (I Cor. xiii). Beati autem qui sua propter Dominum et propter Evangelium relinquunt: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam quoniam ipsorum est regnum cælorum (Matth. v; Luc. vi).*

Similiter et summi sacerdotes illudentes, ad alterum cum scribis dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Etiam nolentes constituntur Scribæ et pontifices, quod alios salvos fecerit. Itaque vos vestra condemnat sententia; qui enim alios salvos fecit, utique si vellet, seipsum salvare poterat.

Christus Rex Israel descendat nunc de cruce, ut ridamus et credamus. Fraudulenta promissio. Quid est plus, de cruce adhuc viventem descendere, an de sepulchro mortuum resurgere? Surrexit, et non creditis; ergo etiamsi de cruce descenderit, similiter non credetis.

Et qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei. Quomodo qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei? Quandoquidem unus eorum conviciatus est secundum Lucæ testimonium (Luc. xxiii), alter et compevit eum, et in Deum credidit? nisi intelligamus Matthæum et Marcum, breviter perstringentes hunc locum, pluralem numerum pro singulari posuisse, sicut in Epistola ad Hebræos legitur pluraliter dictum: *Claverunt ora leonum (Hebr. xi)*, cum solus Daniel significari intelligatur (Dan. vi). Et pluraliter dictum *Secti sunt*, cum de sola Isaiâ tradatur. Quid autem usitatius, verbi gratia, quam ut dicat aliquis: *Et rustici mihi insultant, etiamsi unus insultet?* Tunc enim esset contrarium quod Lucas de uno manifestavit, si illi dixissent ambos latrones conviciatos Domino, cum non posset sub numero plurali unus intelligi. Cum vero dictum est *latrones*, vel *qui cum eo crucifixi erant*, nec additum est *ambo*, non solum si ambo fecissent, posset hoc dici, sed etiam quia unus hoc fecit, potuit usitato locutionis modo per pluralem numerum significari. Quod vero, Luca testante, unus latro Dominum blasphemavit, dicens: *Si tu es Christus, salvum fac te ipsum et nos*; alter vero illum digna invectione redarguit, et Dominum fideli supplicatione precatur, dicens: *Domine, memento mei cum veneris in regnum tuum*, usque hodie geri in Ecclesia videmus, cum mundanis tæci afflictionibus veri simul et falsi Christiani, illi quidem qui flecta mente dominicæ passionis sacramenta gestant, ad præsentis vitæ gaudia cupiunt liberari a Domino. At qui simpliciter intentione cum Apostolo non gloriantur, nisi in cruce Domini nostri (Galat. vi), ita potius a præsentibus ærumnis optant erui, ut spiritum suum in manus sui commendent auctoris, unaque cum ipso regni cælestis desiderent esse participes. Unde bene ille, qui fido dubia Dominum precabatur, funditus est contemptus a Domino, neque ulla responsione dignus habitus. At vero preces illius, qui æternam a se salutem quærebat, pia vox Dominus exauditione suscipere dignatus est. Quia nimirum quicumque in tribulationibus positi temporalia tantum a Domino solatia requirunt, temporalibus se pariter et æternis gaudiis privant. Qui autem veraciter bona patriæ cælestis suspirant, ad hæc absque ulla dulietate Christo miserante perveniunt.

Et facta hora sexta, tenebræ factæ sunt per totam terram usque in horam nonam. Clarissimum mundi lumen retraxit radios, ne aut pendente videret Dominum, aut impii blasphemantes sua luce fruerentur. Et notandum quod Dominus sexta hora, hoc est, recessuro a centro mundi sole crucifixus sit; diluculo autem, hoc est, oriente jam sole, resurrectionis suæ mysteria celebravit. Statu enim temporis signavit quod effectus operis exhibuit, quia mortuus est propter peccata nostra, et resurrexit propter justificationem nostram (Rom. iv). Nam et Adam pec-

cante, scriptum est quod audivit vocem Domini Dei ambulantis in paradiso ad auram post meridiem (Gen. iii). Post meridiem, nempe inclinata luce fidei; ad auram vero, refrigerante fervore charitatis. Dambulans autem audiebat, quia ab homine peccante recesserat. Rationis ergo, imo divinæ pietatis ordo posebat ut eodem temporis articulo quo tunc Adæ prævaricanti ocelluserat, nunc latroni Dominus penitenti januam paradisi reseraret; et qua hora primus Adam peccando mortem huic mundo invexerat, eadem hora secundus Adam mortem moriendo destrueret (I Cor. xv).

Et hora nona exclamavit Jesus voce magna, dicens: Eli, eli, lama sabachthani, quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid reliquisti me? Principio vigesimi primi psalmi usus est; illud quod in medio versiculi legitur: *Respice in me*, superfluum est. Legitur enim in Hebræo, *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti?* Nec mireris verborum humilitatem, querimonias derelicti, cum formam servi sciens scandalum crucis videas. Sicut enim esurire et sitire, et fatigari, non erant propria divinitatis, sed corporales passionis, ita et quod dicitur: *Ut quid me dereliquisti*, corporalis vocis erat proprium, quia solet secundum naturam corpus nullatenus velle a sibi conjuncta vita fraudari. Licet enim et ipse Salvator hoc dicebat, sed proprie ostendebat corporis fragilitatem manens virtus et sapientia Dei. Ut homo ergo loquitur, meos circumferens motus, quod in periculis positi a Deo nos dereri putamus, ut homo turbatur, ut homo flet, ut homo crucifigitur.

Et quidam de circumstantibus audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat. Non omnes, sed quidam, quos arbitror milites fuisse Romanos, non intelligentes sermonis Hebraici proprietatem, sed ex eo quod dixit, *Eli, eli*, putantes Eliam ab eo invocatum. Sin autem Judæos qui hoc dixerint, intelligere volueris, et hoc more sibi solito faciunt, ut Dominum imbecillitate infament, qui Eliæ auxilium deprecatur.

Currens autem unus, et implens spongiam aceto, circumponensque calamo, potum dabat ei, dicens: Sine, videamus, si veniat Elias ad deponendum eum. Quam ob causam Domino acetum sit potui datum, Joannes ostendit plenius, dicens: Postea sciens Jesus quia jam omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dicit: *Sitio. Vas autem positum erat aceto plenum. Illi ergo spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori ejus (Joan. xix).* Vidit ergo quoniam consummata sunt omnia quæ oportebat ut fierent, antequam acciperet acetum, et traderet spiritum. Atque ut hoc etiam consummaretur, quod ait: *Et in siti mea potaverunt me aceto (Psal. lxxviii)*, *Sitio*, inquit. Tanquam hoc diceret: Hoc munus fecistis, date quod estis. Judæi quippe ipsi erant acetum degenerantes a vino patriarcharum et prophetarum, tanquam de pleno vase, de iniquitate mundi hujus impleto, cor habentes velut spongiam cavernosis quodammodo atque tortuosis latibus fraudulentam.

Hyssopum, cui circumposuerunt spongiam aceto plenam, quoniam herba est humilis, et pectus purgat, ipsius Christi humilitatem congruenter accipiunt, quam circumdederunt, et se circumvenisse putaverunt. Unde illud in psalmo: *Asperges me hyssopo, et mundabor (Psal. l).* Christi namque humilitate mundamur, quia nisi humiliasset semetipsum, factus obediens Patri usque ad mortem crucis (Philipp. ii), non utique sanguis ejus in peccatorum remissionem, hoc est, in nostri mundationem fuisset effusus. Per arundinem vero, cui imposita est spongia, Scriptura significatur, quæ implebatur hoc facto. Sicut enim lingua dicitur vel Græca, vel Latina, vel alia quælibet sonum significans, qui lingua promitur, sic arundo dici potest littera quæ arundine scribitur. Sed significantius sonos vocis humanæ usitatissimus dicimus linguas, Scripturam vero arundinem dici, quo minus usitatum, eo magis est mystice figuratum.

Jesus autem, emissa voce magna expiravit. Quid hac

voce magna dixerit Dominus, Lucas aperte designat, dicens: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum; et hæc, inquit, dicens expiravit (Luc. xxiii)*. Quod vero scribit Joannes, quia cum accepisset Jesus acetum, dixit, *Consummatum est, et, inclinato capite, tradidit spiritum (Joan. xix)*, inter illud quod ait, *Consummatum est, et illud, Et, inclinato capite, tradidit spiritum*, emissa est vox illa magna, quam tacuit Joannes, cæteri autem tres commemoraverunt.

Et velum templi scissum est in duo, a sursum usque deorsum. Scinditur velum templi, ut arca testamenti et omnia legis sacramenta quæ tegebantur appareant, atque ad populum transeant nationum. Ante enim dictum fuerat: *Notus in Judæa Deus, in Israel magnam nomen ejus (Psal. lxxv)*; nunc autem: *Exaltare super caelos Deus, et super omnem terram, inquit, gloria tua (Psal. lvi)*. Et in Evangelio prius dixit: *In vram gentium ne abieritis (Matth. x)*; post passionem vero suam: *Euntes, inquit, docete omnes gentes (Matth. xxviii)*.

Videns autem centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: Vere homo hic Filius Dei erat. Manifesta causa miraculi centurionis exponitur, quod videns Dominum sic expirasse, hoc est, spiritum emisisse, dixerit: *Vere homo hic Filius Dei erat*, nullus enim habet potestatem emittendi spiritum, nisi qui animarum conditor est. Et hoc considerandum est, quod centurio ante crucem in ipso scandalo passionis vere Dei Filium confiteatur, et Arius in Ecclesia prædicat creaturam. Unde merito per centurionem fides Ecclesiæ designatur, quæ, velo mysteriorum cælestium per mortem Domini reserato, continuo Jesum et vere justum hominem, et vere Dei Filium synagoga tacente confirmat.

Erant autem et mulieres de longe aspicientes, inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Jacobi minoris, et Joseph mater, et Salome; et cum esset in Galilæa, sequebantur eum, et ministrabant ei. Jacobum minorem dicit Jacobum Alphæi, qui et frater Domini dicebatur, eo quod esset filius Mariæ materis Domini, cujus in Evangelio suo meminit Joannes dicens: *Stabat autem juxta crucem Jesu mater ejus, et soror matris ejus Maria Cleophæ (Joan. xix)*. Mariam autem Cleophæ videtur eam dicere a patre sive a cognatione. Vocatur vero minor Jacobus ad distinctionem majoris Jacobi, videlicet, filii Zebedæi, qui inter primos apostolos vocatus est et electus a Domino. Consuetudinis autem Judaicæ fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquæ, ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum præceptoribus ministrarent; hoc, quia scandalum facere poterat, in nationibus, Paulus abjecisse se memorat: *Nunquid non habemus potestatem sorores mulieres circumducendi, sicut et cæteri Apostoli faciunt (Rom. xv; I Cor. ix)*? Ministrabant autem Domino de substantia sua, ut meteret earum carnalia, cujus illæ metebant spiritalia. Non quo iudicaret cibus Dominus creaturarum, sed ut typum ostenderet magistrorum, quod victu atque vestitu ex discipulis deberent esse contenti. Sed videamus quales comites habuerit, Mariam, scilicet, Magdalenam, a qua septem dæmonia ejecerat, et Mariam Jacobi, et Joseph matrem materteram suam, et alias quas in cæteris Evangeliiis legitimus (Marc. x:1; Luc. viii).

Et cum jam sero esset factum, quia erat Parasceve, quod est ante sabbatum, venit Joseph ab Arimathæa nobilis decurio. Decurio vocatur, quod sit de ordine curiæ, et officium curiæ administret, qui etiam curialis a procurando munera civilia solet appellari. Arimathæa autem ipsa est Ramathaim civitas Eleanæ et Samuelis in regione Thamnica, juxta Diospolim. Parasceve vero Græce, Latine præparatio dicitur. Quo nomine Judæi, qui inter Græcos morabantur, sextam Sabbati appellabant, eo quod in illo ea quæ requirit Sabbati necessaria essent, præparare solebant, juxta hoc quod de manna quondam præceptum est: *Sexta autem die colligitis duplum, etc. (Exod.*

xvi). Quia ergo sexta die factus est homo, et tota est mundi creatura perfecta, septima autem Conditor ab opere suo requievit (Gen. ii), unde et hanc Sabbatum, hoc est, requiem voluit appellari, recte Salvator eadem sexta die, crucifixus, humanæ restorationis implevit arcum. Ideoque cum accepisset acetum, dixit: *Consummatum est*, hoc est: Sexta diei, quod pro mundi refectione suscepi, jam totum est opus expletum. Sabbato autem in sepulcro requiescens, resurrectionis, quæ octava die ventura erat, expectabat adventum. Ubi nostra simul devotionis ac beatæ retributionis præluceat exemplum, quos in hac quidem sexta sæculi ætate pro Domino pati, et velut mundo necesse est crucifigi. In septima vero ætate, id est, cum lethi quis debitum solvit, corpora quidem in tumulis, animas autem secreta in pace cum Domino manere, et post bona oportet opera quiescere, donec octava tandem veniente ætate etiam corpora ipsa resurrectione glorificata cum animabus simul in corruptionem æternæ hæreditatis accipiant.

Venit, inquit, Joseph ab Arimathæa nobilis decurio, qui et ipse erat expectans regnum Dei. Et adducter introivit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu. Magnæ quidem Joseph iste dignitatis ad sæculum, sed majoris apud Deum meriti fuisse laudatur. Talem namque existere decebat eum qui corpus Domini sepeliret, qui et per justitiam meritorum tali ministerio dignus esset, et per nobilitatem potentie sæcularis facultatem posset obtinere ministrandi. Non enim quilibet innotus aut mediocris ad præsidem accedere et Crucifixi corpus poterat impetrare.

Joseph autem mercatus est sindonem, et deponens eum involvit sindone. Et ex simplici sepultura Domini ambitio divitum condemnatur, qui ne in tumulis quidem possunt carere divitiis. Possumus autem juxta intelligentiam spiritalem hoc sentire, quod corpus Domini non auro, non gemmis et serico, sed lintamine puro obvolvendum sit, quanquam et hoc significet, quod ille in sindone munda involvat Jesum, qui pura eum mente suscepit. Hinc Ecclesiæ nos obtinuit, ut sacrificium altaris non in serico neque in panno tincto, sed in lino terreno celebratur, sicut corpus est Domini in sindone in terra sepultum, juxta quod in gesibus pontificalibus a beato papa Silvestro legitimus esse statutum.

Et posuit eum in monumento quod erat excisum de petra, et advolvit lapidem ad ostium monumenti. De monumento Domini ferunt, qui nostra ætate de Jerusalem in Britanniam venerunt, quod domus fuerit rotunda de subjacente rupe excisa tantæ altitudinis, ut intro consistens homo vix manu extenta culmen posset attingere, quæ habet introitum ab Oriente, cui lapis ille magnus advolvatus atque impositus est. In cujus monumenti parte Aquilonari sepulcrum ipsum, hoc est, locus Dominici corporis de eadem petra factus est, septem habens pedes longitudinis, trium vero palmarum mensura cætero pavimento altius eminent. Qui, videlicet, locus non desuper, sed a latere Meridiano per totum patulus est, unde corpus inferebatur. Color autem ejusdem monumenti ac loculi rubicundo et albo dicitur esse permistus.

Maria autem Magdalene, et Maria Joseph, aspiciunt ubi poneretur. In Luca legitimus quia stabant omnes noti ejus a longe, et mulieres quæ secuti erant eum (Luc. xxiii). His ergo notis Jesu post depositum ejus corpus ad sua remeantibus, solæ mulieres quæ arctius amabant, funus subsecuti, quomodo poneretur inspicere curabant, ut ei tempore congruo munus possent devotionis offerre. Sed et hactenus sanctæ mulieres die Parasceves, id est, præparationis, idem faciunt, cum animæ humiles, et quo majoris sibi consciæ fragilitatis, eo majori Salvatoris amore ferventes, passionis ejus vestigis in hoc sæculo, quo requies est præparanda futura, diligenter obsequuntur, et si forte valeant imitari, pia curiositate, quo ordine sit eadem passio completa perpendunt.

HOMILIA LIV.

MATTH. VIII. *In illo tempore ascendens Jesus in naviculam, secuti sunt eum discipuli multi. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus; ipse vero dormiebat. Et accesserunt, et suscitaverunt eum discipuli ejus, dicentes: Domine, salva nos, perimus, etc.*

Ingrede[n]te Domino in naviculam, secuti sunt eum discipuli ejus; non imbecilles, sed firmi et stabiles in fide, mansueti et pii, spernentes mundum; non duplici corde, sed simplici. Hi ergo secuti sunt eum, non tantum gressus ejus sequentes, sed magis sanctitatem comitantes et justitiam ejus consecutantes.

Et ecce tempestas magna facta est in mari ita ut navis operiretur fluctibus. Cum enim multa magna et miranda ostendisset in terra, transit in mare, ut et ibidem adhuc excellentiora opera demonstraret, quatenus terræ marisque Dominum se esse cunctis ostenderet. Fecit turbari mare, commovit ventos, concitavit fluctus. Cur hoc? Ideo ut discipulos mitteret in timorem, et suum auxilium postularent, suamque potentiam rogantibus manifestaret. Illa tempestas non ex sese oborta est, sed potestati paruit imperantis ejus qui educit ventos de thesauris suis, qui terminum mari arenam constituit. Dixit enim ei: Usque huc venies et non supergredieris, sed in temetipso confringentur fluctus tui? Hujus ergo justificatione et præcepto orta est tempestas in mari, propter occasiones superius memoratis. Facta est tempestas magna et non pusilla, ut magnum opus et non pusillum ostenderetur: quantoque fluctus naviculæ irruerant, tanto magis timor discipulos conturbabat, ut plus magis desiderarent ad liberandum se mirabilia Salvatoris. Dominus vero dormiebat. O res mirabilis et stupenda! is qui nunquam obdormit dormit, is qui cælum et terram gubernat dormit, is qui non dormit neque dormitat, ipse dormire dicitur. Dormiebat quidem corpore, sed vigilabat deitate; dormiebat corpore, sed conturbabat mare, erigebatque fluctus, et apostolos conterebat, suam ostensurus potentiam; dormiebat corpore sicuti et ad puteum de itinere lassus vel fatigatus sedebat, demonstrans quia vere humanum portabat corpus, quod corruptibile induerat. Ipso corpore dormiebat, deitate vero concitabat mare et iterum deplacabat. Dormiebat itaque corpore ut apostolos suscitaret et evigilare faceret. Præcipue autem omnes nos nequaquam animo dormiamus, neve intellectu aut prudentia, sed vigilare in omni tempore, et jubillare Domino, et salutem ab eo postulare studeamus. Nam ipse qui dormiebat corpore, illud sanctum verbum dicit: *Ego dormio et cor meum vigilat* (Cant. v, 2). Ad quem accedentes discipuli suscitabant eum dicentes: *Domine, salva nos, perimus*. Tanto fuerant metu conterriti et pene animo alieni, ut irruerent in eum, et non modeste, aut leniter suggererent, sed turbulenter suscitarent eum dicentes: *Domine, salva nos, perimus*. O beati, o veraces Dei discipuli, Dominum Salvatorem vobiscum habetis, et periculum timetis! Vita vobiscum est, et de morte solliciti estis; maris turbatorem trementes, creatorem ejus præsentem ita suscitatis, quasi non possit dormiente corpore fluctus sedare vel mitigare. Sed quid respondent hi dilectissimi discipuli? Parvuli, inquit, sumus adhuc infirmi et nondum robusti, ideoque timemus, ideoque trepidamus; necdum vidimus cruce[m], necdum nos confirmavit passio Domini et resurrectio, non ascensio in cælis, nec missi descensio sancti Spiritus Paraclæti; propterea fragilitate nutamus, a Domino increpationem pusillæ fidei supportamus, toleramus libenter, voluntarie sustinemus; unde et nunc dicente Domino: Quare conturbati estis, pusillæ fidei; cur non habetis fortitudinem, cur non confidentiam et fiduciam apud vos tenetis? Et si mors irrueret, nonne eam debuistis constantissime

A sustinere? Ad omne enim quicquid evenit fortitudo necessaria est, ad omne periculum vel tribulationem usque ad antiq[ue] exitum. Similiter et contra delicias, et divitias, et honores terrenos, animi fortitudo tenenda est, ut neque extollaris, o homo, neque in superbiam erigaris, non despicias inimicos, neque humiles spernas neque obliviscaris Dominum, neque derelinquas Creatorem, nec existis ingratus. Si ergo in necessitate et in periculis fortitudo necessaria est, ut viriliter cum fide toleres universa, multo magis contra delicias, ut dictum est, et luxurias fortitudo necessaria est, ne in musculam incidas diaboli. Quare ergo turbati estis, pusillæ fidei, si potentem me super terram cognovistis? Quare non creditis quod et in mari potens sim? Si Deum me vere esse Creatorem omnium suscepistis, quare non creditis quod ea quæ a me facta sunt in mea habeam potestate? quare ergo dubitastis, modicæ fidei? Qui pusillum credit arguetur, et qui nihil credit contemnetur; fragiles in fide corripientur, alieni omnino a fide punientur. Tales fuerunt Judæi et pagani, ideoque in malis suis evanuerunt. Tales etiam hæretici, ideoque in die iudicii damnabuntur.

Tunc surgens imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna. Scriptum fuit: *Et exsurrexit tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus a vino. Et percussit omnes inimicos suos, in posteriora* (Psal. lxxvii); et nunc surgens imperat ventis et mari sicut Creator, sicut suis ut potens, ut Dominus imperavit ventis et mari primitus ante discipulos, ut venientes firmarentur in fide; et potentia Deitatis occulta imperabat et comminabatur ei, magis autem regebat, et placabat illud secundum quod quidam ait: Potentia mitigavit mare. Imperavit ergo ventis, et mari, et facta est tranquillitas magna. De magno vento et tempestate magna, mari conturbato et tumentis, facta est magna tranquillitas. Decet enim hunc magnum magna et miranda facere; ideoque paulo ante magna accinctus potentia magnifice conturbavit profundum maris; et nunc iterum in eo ipso ostendens suæ magnificentiam potestatis, tranquillitatem magnam fieri jussit. Hæc ideo ut nimium conturbati magnifice exhilarati lætarentur. Dedit enim per hæc omnia nobis Dominus figuram et doctrinæ imaginem, ut et in omni conturbatione et contumelia teneamus patientiam, stabiles simus, fidem non deseramus. Et si omnis iste mundus tanquam mare ebulliat, atque in furore consurgat, et si omnes venti et vertigines dæmonum undique sæviant, et si omnis, ut diximus, tempestas maris, id est, omnis principatus et potestates mundi concitentur, et in timore iracundiæ spurient aut furiant super sanctos, et si adhuc usque ad cælum sese extollant, ut tempestates maris malignantes et dolos et fremitus concitantes adversum aliquem vestrum, nolite timere, nolite turbari, nolite contremiscere, nolite deficere. Omnes enim quotquot in fidei navicula cum Domino navigatis, omnes enim quotquot in hæc nimium sanctæ Ecclesiæ navicula cum Domino per hunc undosum supernatis mundum, et si ipse Dominus dormiat, pio somno vestram patientiam et tolerantiam expectans, vel impiorum poenitentiam et conversionem sustinens, alacriter accedite ad eum, orationibus instantes, atque cum propheta dicentes: *Exsurge, quare obdormis, Domine? exsurge, et ne repellas nos in finem* (Psal. xlvi). Et iterum: *Exsurge, Domine, adjuva nos, et redime nos propter nomen tuum* (Psal. xxvi). Et ipse surgens increpat ventis, his aeris dæmonum spiritibus. Ipsi enim maris tempestates commovent, hoc est amarus et elatos concitant fluctus hujus principes mundi, ad persecutiones sanctis omnibus inmittendas, ad contumelias fidelibus ingerendas. Omnibus Dominus increpat, et comminatur, omnia mitigat, facitque tranquillitatem magnam circa corpus et spiritum, pacem Ecclesiæ et serenitatem mundo. Quomodo namque

sæpius consilia infidelium commata sunt adversus veram fidem et firmam Ecclesiam, aliquoties pagadorum, aliquoties hæreticorum, quemadmodum sæpius sicut maris fluctus irruerunt comminantes et conterrentes hujus principes mundi, per omnia perdere se Ecclesie filios arbitantes; sed surgens Dominus increpavit dæmonum ventis, et omnes evanescere fecit audaces adversarios fidei, magnæque pacem et tranquillitatem dedit Ecclesie suæ.

Homines autem illi in navicula mirati sunt. Qui homines? scilicet, hanc habentes naviculam. Navicula nomine ne putes hic apostolos significatos. Nusquam enim invenimus præter errorem sic cognominari Domini discipulos; sed semper aut apostoli aut discipuli nominantur. Mirabantur ergo illi homines, hi qui cum illo ambulabant, hi quorum erat navicula, illi qui in eadem navicula sese transigebant; hi mirabantur. Et admiratione dignum fuit mare a profundo commotum mitigari, ejusque elatos deplacari fluctus, ventos siltentes compesci. Mirabantur ergo dicentes: *Qualis est iste, quia ventis et mare obediunt ei! Non interrogantes dicunt: Qualis est cui mare et venti obediunt? Qualis est iste! hoc est, quantus, quam fortis, quam potens, quam magnus! Qualis est iste, major Moysæ, potentior Elia! Illi enim ambo, quorum usus ligno mare percussio cum labore discedit, alius Jordauem pertransiit: iste vero uno verbo mandat illis qui non habent verba, et obediunt ei. Hi qui non habent auditum obtemperant; hi qui prudentiæ et intellectus expertes sunt inclinantur jubenti; quibus neque loquela, neque, ut diximus, sermo est obediunt, in eadem substantia in qua sunt, et sua natura moventur, et jussioni deserviunt ad confusionem mortalium, ad condemnationem corruptibilem. Jubet mari, et non contemnit; dicit ventis et tempestatibus, et mox compescuntur; jubet omni creaturæ, et non supergreditur jussionem ejus; et unum hominum genus, et unum quod secundum similitudinem Dei honorificandum est, cui verbum et prudentia data est, hi soli homines resistunt, hi tantum inobedientes sunt, hi soli contemnunt, ideoque et hi soli in judicio damnabuntur, et a justitia punientur velut deteriores multis animalibus, vel his qui sine spiritu et anima sunt in isto mundo. Mirabantur ergo illi quia mare compescuit et venti mitigati sunt. Admiramur et nos quando benignitates et benevolentias ostendit circa nos Dominus, quando de periculis nos salvare dignatur, quando de tumultibus nos liberat, quando ab inimicis insequentibus eruit nos. Miramur, et mirantes gratias agamus, gratiæ obaudiamus, obaudientes timeamus, timentes diligamus, ut æternæ Charitatis ab eodem hæredes efficiamur. Mirabantur dicentes, *Qualis est iste!* Sicut homo videtur, et sicut Deus potentiam ostendit: Sicut unus carnalium putatur esse, et super omnia carnalia magna ostendit mirabilia: dormit sicut homo, et imperat mari et ventis sicut Deus; in navicula sedet, et omnem creaturam jussione inclinat ubi vult Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA LV.

IN NATALI DIVÆ MARIE VIRGINIS.

MATTH. I. *Initium sancti Evangelii secundum Matthæum: Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham, etc.*

Beatus Matthæus evangelista, dilectissimi, non immerito inter cætera coelestium secretorum animalia facie hominis describitur (*Ezech. 1*), quia longe ab antiquis patribus exordium Evangelii sumens, lucidius cæteris genealogiam Dominicæ humanitatis prænotavit. At sciendum est quia horum omnium nomina allegorici et moralis sensus plene in se continent intellectus, Abraham *pater multarum gentium*, Isaac

gaudium, Jacob *supplantator*, Judas *confessio* interpretatur; Phares *divisio*, Zara *oriens*, Esron *sagittam videns*, Thamar *palma* dicitur; Aram *electus*, Aminadab *populus spontaneus*, Naason *augur fortis*, Salomon *sensibilis* accipitur; Boos *in ipso fortitudo*, Raab *lava*. Obeth *serviens*, Ruth *festinans* subaudiitur; Jesse *incendium*. David *manu fortis*, vel *desiderabilis*, Salomon *pacificus*, Urias *lux mea Deus*, Bethsabee *filia juramenti* subintelligitur; Roboam *latitudo populi*, Abia *pater Dominus*, Asa *tollens*, Josaphat *Dominus judicavit* exprimitur; Joram *excelsus*, Ozias *robustus Domini* dicitur; Joathan *perfectus*, Ahas *apprehendens* dicitur; Ezechias *fortitudo Domini*, Manasses *o'liviosus*, Amon *fidelis*, Josi *salus Domini* interpretatur; Jechonias *præparatio Domini*, Salathiel *petitio mea Deus*, Zorobabel *iste magister*, Abiud *pater meus iste* interpretatur; Eliacin *Dei resurrectio*, Azor *adventus*, Sadoc *justus*, Joachim *frater meus* subintelligitur; Eliud *Deus meus*, Elcazar *Deus adjutor*, Mathan *donum*, Jacob *supplantator* exprimitur: Joseph *appositus*, sive *auctus*, Maria *illuminatrix*, sive *stella maris*, Jesus *salvator*, sive *salutaris*, Christus *unctus* interpretatur. Igitur per hos patriarchas Christus Dominus noster veniens in mundum, horum omnium in se ipso allegorice gessit officium, et in eorum interpretatione nominum nostram salutem designavit. In Abraham pater est omnium credentium, in quo, juxta Apostolum, omnes clamamus: *Abba pater* (*Rom. viii*). In Isaac gaudium est omnium fidelium, de quo angelus dixit: *Ecce annuntio vobis gaudium magnum quod erit omni populo* (*Luc. ii*). In Jacob *supplantator* est, quia ipse subvertit et contrivit diabolum, vastatorem humani generis, et vasa ejus diripuit (*Math. xii, Luc. xi*). In Juda *confessio*, quia ipse dixit: *Confiteor tibi, Pater cæli et terræ* (*Math. xi*). In Phares *divisio*, quia segregat oves ab hædis, id est, bonos a malis, electos a reprobus (*Math. xxv*). In Zara *oriens*, sicut scriptum est: *Visitavit nos oriens ex alto* (*Luc. i*). In Thamar *palma* victoria, sicut ipse dixit: *Confidite, quia ego vici mundum* (*Joan. xvi*). In Aram *electus*, de quo Pater loquitur: *Ecce puer meus quem elegi, electus meus, dedi super eum Spiritum meum* (*Isai. xliii*). In Aminadab *populus spontaneus*, qui sponte posuit animam suam, ut nos efficeret sibi populum spontaneum, Deoque acceptabilem (*Joan. x*). In Naason *augur*, id est propheta fortis, cum dicit: *Cum venerit Filius hominis in majestate sua, tunc sedebit ut judicet orbem terræ in æquitate* (*Math. xxv; Psal. xcvi*). In Salomone *sensibilis*, id est intellectualis, de quo scriptum est: *Ipse autem ut vidit cogitationes eorum* (*Math. ix*). Et iterum: *Dominus novit cogitationes hominum* (*Psal. xciii*). Et: *Scrutans corda et renes Deus* (*Psal. vii*). In Boos *fortitudo* in ipso est, quia a nemine fortitudinem accepit, de quo dictum est: *Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio* (*Psal. xxiii*); et ipse in Evangelio: *Omnia traham ad meipsum* (*Joan. xii*). In Raab *latitudo* potentiæ ejus exprimitur, quem totus non capit orbis, et cujus regni non erit finis (*Dan. vii; Luc. i*). In Obeth *serviens*, quia non venit ministrari, sed ministrare, forinam servi accipiens (*Math. xx*). In Ruth *festinans* ad salutem nostram, qui festinanter vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire (*I Tim. ii*), dicens in Evangelio: *Penitentiam agite, appropinquabit enim regnum caelorum* (*Math. iii*). In Jesse *incendium* agnoscutur ut ait: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat* (*Luc. xi*)? Et sicut Joannes dicit: *Ipse vos baptizabit in spiritu et igne* (*Luc. iii*). In David *desiderabilis*, quia *speciosus erat forma præ filiis hominum* (*Psal. xliiv*). In eodem manu fortis, quando flagellum de funiculis in manu tenens, in mensam vendentium et ementium multitudinem ejecit de templo (*Luc. xix, Joan. ii*); vel quando diabolum vicit, et calumniatorem nostrum contrivit. In Salomone *pacificus*, sicut ipse dixit: *Pacem relinquo vobis,*

pacem meam do vobis (Joan. xiv). Et Apostolus : *Ipse est pax nostra, qui facit utraque unum* (Ephes. ii). In Bethsabee filius juramenti, de quo dictum est : *Juravit Dominus, et non penitebit eum, tu es sacerdos in æternum* (Psal. cix). In Roboam latitudo populi est, cum dicit : *Multi ab Oriente et Occidente venient, et recumbent cum Abraham, et Isaac, et Jacob in regno caelorum* (Matth. viii). In Abia pater Dominus, qui ait : *Notite vocare vobis patrem in terra; unus est enim Pater vester, qui in caelis est* (Matth. xiiii). In Asa tollens, de quo Joannes : *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (Joan. i). In Josaphat iudex, quia ipse est iudex vivorum et mortuorum (Act. x), sicut ipse ait : *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio* (Joan. v). In Joram excelsus, quia ipse ascendit super omnes caelos, ut adimpleret omnia (Ephes. iv). Et ut Psalmista dicit : *Excelsus super omnes gentes Dominus, et super caelos gloria ejus* (Psal. cxii). In Ozia robustus Domini, quia ipse captivitatem humani generis in manu robusta liberavit, et in alta caelorum deduxit (Psal. lxxvii; Ephes. iv). In Joathan perfectus, sicut in Evangelio ait : *Nos enim decet adimplere omnem justitiam* (Matth. iii). In Achaz apprehendens, qui caelum palmo ponderavit, et terram pugillo concludit (Isai. xl). In Ezechia fortitudo Domini, quia, juxta Apostolum, *Christus Dei virtus est, et Dei sapientia* (I Cor. i). In Manasse obliviosus iniquitatis, sicut scriptum est : *In qua die conversus fuerit peccator ab iniquitate sua, omnium iniquitatum ejus non recordabor* (Ezech. xviii). In Amon fidelis, juxta Paulum, *ut misericors fieret et fidelis pontifex ad Dominum* (Hebr. ii); et, juxta Joannem, *qui est testis fidelis* (Apoc. iii). In Osia salus Domini, quia *omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit* (Joel. ii). In Jechonia præparatio Domini, qui ait : *Si abiero, et præparavero vobis locum* (Joan. xvi). In Sathiel petitio mea Deus, qui ait : *Pater sancte, serva eos quos dedisti mihi* (Joan. xvii). In Zorobabel magister publicanorum peccatorum, ut eos ab errore viæ suæ revocaret, et sic, ut ipse ait : *Nec vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus* (Matth. xxiii). In Abiud pater meus : quia ipse est Pater, et caput omnium credentium (Rom. iv). In Eliacim Domini resurrectio, ut ait : *Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, non morietur in æternum, sed ego resuscitabo eum in novissimo die* (Joan. xi). In Azor adjutus, ut ait : *Qui me misit mecum est, et non reliquit me solum* (Joan. viii). Et iterum : *Opera quæ ego facio, a meipso non facio, sed Pater qui mecum est, ipse facit opera* (Joan. xiv). In Sadoe justus, sicut scriptum est : *Ut sit ipse justus, justificans eos qui ex fide Abraham sunt* (Rom. iii). In Joachim frater meus, ut ait : *Si quis fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ipse meus frater, et soror et mater est* (Matth. xii). In Eliud Deus meus, quia ipse est Deus ex substantia Patris ante sæcula genitus, qui in patibulo crucis dixit : *Heli, heli, hoc est, Deus Deus meus* (Matth. xxvii; Psal. xxi). In Eleazar Deus adjutor, quia ipse est adjutor in opportunitatibus, in tribulatione (Psal. ix), et protector omnium sperantium in se (Psal. xvii). In Mathan donum, quia ipse ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus; et quia per ipsum Pater Deus omnia dona perdonavit (Psal. lxxvii; Ephes. iv). In Jacob, ut supra diximus, supplantator est hostis antiqui, qui fidelibus dedit potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, et super omnem virtutem inimici (Luc. x). Joseph auctus, cui dedit Pater gentes in hæreditatem suam, et in possessionem suam terminus terræ (Psal. ii); vel augmentum vitæ æternæ est, sicut ipse dixit : *Ego veni, ut vitam habeant, et abundantius habeant* (Joan. x). In sancta et perpetua virgine Maria, stella maris ipse est, id est, lux mundi, sicut ipse ait : *Ego sum lux mundi* (Joan. viii). Et Joannes : *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Joan. i). In proprio nomine Jesu salutaris, vel sal-

vator est, angelo apponente qui ait : *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum* (Matth. i). Idem vero Christus, id est, uctus appellatus est, quem unxit Deus Pater in humanitate oleo lætitiæ (Psal. xliv), id est, unctione Spiritus sancti, in sacerdotem et regem sempiternum, quatenus Christianos ex suo nomine vocatos per id quod Salvator est, a peccatis salvaret : per id quod sacerdos est, Deo Patri reconciliaret : per id quod rex est, in regnum sempiternum collocaret. Moraliter hæc quoque interpretationes nominum ad nostram ædificationem multimodis pertinere noscuntur. Sicut Christus ubique nostræ salutis gerebat causam, ita et patriarcharum nomina nostrum profectum designant. In Abraham, ut patres simul multarum virtutum, et hæreditatis jure multiplicationem bonorum possideamus. In Isaac, ut gaudium habemus in Domino, et non in mundo, juxta hoc quod ipse dixit : *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in caelo* (Luc. x). Et, juxta Apostolum : *Gaudete in Domino semper* (Philipp. iv). In Jacob, ut supplantatores simul vitiorum nostrorum, et carnale desiderium vivaci pede a diaboli potestate calcemus. In Juda, ut, secundum Psalmistam, præveniamus faciem Domini in confessione, et coniteamur nomini sancto ejus (Psal. xciv; Psal. ciii). In Phares, ut dividamus nos ab impiis, et abstrahamus nos ab omni fratre ambulante in quiete, et non communicemus operibus ejus malis (II Thess. iii). In Zara, ut lucifer versus oriatur in cordibus nostris, et sol justitiæ splendeat in nobis ubique (Sap. v); et ut luceat lux nostra coram hominibus, ut videant opera nostra bona, et glorificent Patrem nostrum qui in caelis est (Matth. v). In Ebron, ut sagittæ simul salutis Domini (I Reg. xiii), ut dici de nobis possit : *Sagittæ potentis acutæ* (Psal. cxix). In Thamar, ut cum palma victoriæ pompas diaboli, et concupiscentias mundi superemus propter eum qui d. lexit nos (I Joan. ii). In Aram, ut simul genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, et annuntiemus virtutes ejus, qui nos de tenebris vocavit in admirabile lumen suum (I Petr. ii). In Aminadab, ut spontaneus Domini populus simus, in ædificationem corporis Christi (Ephes. iv). In Naason, ut, augurii gentium derelictis, divinis promissis fidem adhibeamus. In Salmon, ut sensibiles, id est, intellectuales veritates Dei, et factores inveniamur, quia non audiores legis, sed factores justificabuntur (Rom. ii; Jac. i). In Boos, ut, juxta Apostolum, confortemur in Domino, et in potentia virtutis ejus, succincti lumbos nostros in veritate, induti lorica justitiæ, sumentes scutum fidei, et galeam salutis, et gladium spiritus, quod est verbum Dei (Ephes. iv). In Raab, ut latum mandatum Domini nimis diligenter observantes (Psal. cxviii), Dominum Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute diligamus, et proximum sicut nosmetipsos amplectamur (Matth. xxvi; Deut. vi). In Obeth, ut serviamus Domino per spiritum timoris, et dilectione sancta (Psal. ii), quatenus rationale sit obsequium nostrum (Rom. xii), et acceptabile fiat sacrificium nostrum (Dan. ii). In Ruth, ut festinantes ingredi in illam requiem, id est, in caelestem Hierusalem, dum tempus habemus, operebimur bonum ad omnes (Galat. vi), quia non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus (Hebr. xiii). In Jesse, ut incensum orationum nostrarum in ara cordis nostri, in spiritu contribulato Domino offeramus, cum Psalmista dicentes : *Dirigatur, Domine, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo* (Psal. cxl). In David, ut manu fortes contra Goliath spiritualem pugnantes (I Reg. xvii), et exhibentes corpora nostra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, desiderabile templum efficiamur Spiritui sancto (Rom. xii). In Salomone, ut quantum ex nobis est, cum omnibus hominibus pacem habeamus, illud Dominicum intendentes : *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v). In Bethsabæe, ut jura-

mentum omnimodis custodiamus, ne perjurio incidamus in laqueum diaboli (*Math. v; Jac. v*). In Uria, ut lux nostra Deus sit, videlicet, ut eum sequentes non ambulamus in tenebris mortis, sed habeamus lumen vitæ (*Joan. viii*). In Roboam, ut longe lateque per orbem terrarum populus dispersus, unitatem spiritus in vinculo pacis et charitatis habeamus, unum Deum, unam fidem, unum baptismum profiteamur (*Ephes. iv*), de corde puro et conscientia bona, et fide non ficta (*I Tim. i*). In Abia, ut charitatem fraternitatis invicem diligentes (*Rom. xii*), unum patrem habeamus Dominum in cœlis, qui nos voluntarie genuit verbo veritatis, ut simus initium aliquid creaturæ ejus (*Jac. i*), et benedictionem hæreditate possideamus, et gloriemur in spe gloriæ filiorum Dei (*Rom. v*). In Asa, ut tollamus membra nostra de luto et sterquilinio vitiorum, ne servant immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem, sed justitiæ in sanctificationem (*Rom. vi*), quia non vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem (*I Thez. iv*). In Josaphat, ut recte judicemus omni personæ, sicut scriptum est: *Recte judicate, filii hominum (Psal. lvi)*; et quodcumque volumus ut faciant nobis homines, faciamus et illis (*Math. vii; Tob. iv*); similiter sci-ntes, quia mensura qua mensi fuerimus, remetietur nobis (*Marc. iv; Math. vii; Luc. vi*). In Jeram, ut excelsi vel sublimes in Domino effecti, quæ sursum sunt queramus, ubi Christus est ad dexteram Dei sedens; quæ sursum sunt sapiamus, non quæ super terram (*Coloss. iii*), quoniam *omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum (Jac. i)*. In Ozia, ut robusti in Domino effecti, in omnibus persecutionibus nostris, et tribulationibus quas sustinemus, exemplum accipiamus laboris et patientiæ prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini Jesu. In Joathan, ut perfecti simus, sicut et Pater noster cœlestis perfectus est (*Math. v*); in omnibus nos ipsos exemplum præbentes (*Tit. ii*), et *docentes omnem hominem in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum (Coloss. i)*. In Achaz, apprehendamus disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereamus de via justa (*Psal. ii*), quæ Christus est, qui dixit: *Ego sum via, veritas, et vita (Joan. xiv)*. In Ezechia, ut fortes Domini resistamus adversario nostro diabolo, qui tanquam leo rugiens circuit, querens quem devoret (*I Petr. v*); non in nostra virtute confidentes, sed Domini fortitudinem cum propheta collaudantes: *Fortitudo mea et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem (Isai. xii)*. In Manasse, ut obliviosi simus injuriarum nostrarum, et ejus [*Leg. bis*] qui contra nos agunt, propter nomen Domini ignoscimus, ne illud maledictum incurramus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Math. vi; Luc. xi)*. In Ammon, ut fideles in fide radicati et fundati (*Coloss. ii*), in omnibus sumamus scutum fidei, in quo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere (*Ephes. vi*). In Josia, ut salutem Domini et animarum semper deprecemur, ne obcæremur in infidelitate, ne claudicemus in viis mandatorum ejus, ne surdi ad audiendum verbum Dei efficiamur, ne moriamur in peccatis, sed ut salvemur semper ab eo qui salvos facit sperantes in se (*Psal. xvi*). In Jechonia, ut præparati simus in adventum Domini secundo, vigilantes et orantes, ne intremus in tentationem (*Math. xxvi*), sed cum illis intrare ad nuptias mereamur, de quibus ipse dicit: *Beati sunt servi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes (Luc. xii)*. In Salathiel, quatenus peccatio nostra ad Deum semper dirigatur, ut gaurium nostrum sit plenum (*Joan. xvi*), non hujus sæculi mœnore permistum, sed infinita beatitudine sempiternum; et hoc in nomine Salvatoris, ut inpetrare possimus quod petimus. In Zorobabel, ut magistri simus veritatis, prohibentes magisteria et confusiones hæreticorum, et quæ verbis docemus, exemplis commendemus, ne de nobis Dominus di-

cat: *Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, et projecisti sermones meos retrorsam (Psal. xlii)*. In Abiud, ut sit nobis Deus in patrem, et nos illi in filios, habentes spiritum adoptionis, in quo clamamus *Abba pater (Rom. viii)*. Si autem filii et hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi (*Ibid.*). In Eliacim, ut resurgamus a tumulis vitiorum ad celsitudinem virtutum, de terrenis ad cœlestia, de morte ad vitam, de Gaza ad Galilæam, id est, de inferno ad æternam transmigrationem, ubi sancti ibunt de virtute in virtutem, donec videbitur Deus Deorum in Sion (*Psal. lxxiii*). In Azor, ut adjuti divini gratia, cuncta nobis adversantia patienter supportemus, et Dominum adiutorem nostrum cum Psalmista collaudemus: *Dominus adjutor et protector meus, et in ipso speravi cor meum, et adjutus sum (Psal. cxvii)*. In Sadoc, ut justii appareamus ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela (*Luc. i*), ut cum justis mereamur audire vocem dicentis: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi (Math. xxv)*. In Joachim, ut fratres Jesu Christi mereamur appellari, non per cognationem carnis, sed per unctionem Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde (*Tit. ii*), ut facientes voluntatem ipsius sobrie et juste et pie vivendo in hoc sæculo (*Tit. ii*), ad Patrem suum, et Patrem nostrum, ad Deum suum, et Deum nostrum ascendere possimus in fu-uro (*Joan. xx*). In Eliud, ut nullum habeamus Deum, nisi Dominum Jesum Christum, cui omnes genua flectitur, et omnis lingua confitetur (*Philipp. ii*), et ut ipsi soli sacrificium laudis immolemus, et vota nostra reddamus (*Psal. xlii*), ipsumque solum adoremus, quem oportet adorari in spiritu et veritate (*Joan. iv*). In Eleazar, ut nullum queramus adiutorem, nisi Dominum Jesum Christum, qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus (*Ephes. iii*), et ut quodcumque facimus in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini faciamus (*Coloss. iii*), dicentes cum Propheta: *Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cœlum et terram (Psal. cxiii)*. In Nathan, ut donum supernæ gratiæ, spiritum, scilicet, sapientiæ et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiæ et pietatis, spiritumque timoris Domini retinentes, discretionem habeamus inter bonum et malum, quæ est mater omnium virtutum (*Isai. xi*). In Jacob, ut supplantentur a nobis zanzania vitiorum, et plantemus in nobis aromata virtutum, ut sicut cinnamomum et balsamum aromatizans, et quasi myrrha electa odorem donus (*Eclli. xiv*), et plantati in domo Domini, floreamus in æternum ante Deum (*Psal. xci*). In Joseph, ut de die in diem, virtuti virtutem, sanctificationi sanctificationem apponentes, merito et numero augeamur, et in eo crescamus in salutem, et ut per scalam in cœlum erectam quotidie de gradu ad gradum ascendamus, donec spiritualiter formetur Christus in nobis (*Galat. iv*). In sancta et perpetua virgine Maria, quæ stella maris vel illuminatrix interpretatur, ut illuminatores mundi, id est, doctores sanctæ Ecclesiæ simus, et in cordibus credentium lumen fidei et amore Christi per doctrinam veritatis et exempla sanctitatis oriri faciamus, et Deo habitaculum præparemus. In Jesu Domino nostro, ut salvatores animarum nostrarum esse valeamus, manifeste declaratur. Quisquis enim in fide, spe et charitate, vigiliis, jeuniis et orationibus, castitate, sobrietate, eleemosynarum largitione, dilectioneque Dei et proximi, usque in finem perseveraverit, et converti fecerit peccatorem ad errorem viæ suæ salvabit animam ejus a morte, et operit multitudinem peccatorum (*Jac. v*). In Christo autem, ut ita Christiani simus, quatenus sicut ille ambulavit, et nos ambulemus (*I Joan. ii*); et sicut ille pro nobis animam suam posuit, ita et nos pro fratribus nostris animas

deponamus (I Joan. III); et sicut ipse horum nominum interpretationes in se naturaliter gerebat, ita et nos in omni activa et contemplativa vita spiritaliter, ut dictum est, recolamus. Ad hoc enim Christus passus est, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus (I Petr. II), et abnegemus nosmetipsos, et tollamus crucem nostram, et sequamur eum (Luc. IX), perducenstem nos ad gloriam sempiternam, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam præparavit Deus diligentibus se. Ipsi honor, laus et imperium per infinita sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LVI.

IN VIGILIIS DIVI MATTHÆI APOSTOLI.

LUC. V. MATTH. IX. MARC. II. *In illo tempore, vidit Jesus publicanum, nomine Levi, sedentem ad telonium, et ait illi, Sequere me, etc.*

Idem Levi qui Matthæus est, sed Lucas Marcusque propter verecundiam et honorem evangelistæ, noluerunt nomen prætere vulgatum. Ipse autem Matthæus juxta illud quod scriptum est: *Justus accusator sui est* (Prov. XVIII), in primordio sermonis Matthæum se et publicanum nominat, ut ostendat legentibus nullum debere conversum de salute diffidere, cum ipse de publicano in Apostolum, de teloniaro in Evangelistam sit repente mutatus.

Et relictis omnibus, surgens secutus est eum. Intellegimus Matthæus quid sit veraciter Dominum sequi, relictis omnibus, sequitur. Sequi enim, imitari est. Ideoque ut pauperem Christum, non tam gressu quam affectu confortari [*Leg. consecrari*] potuisset, reliquit propria, qui rapere solebat aliena, perfecta que nobis abrenuntiationis sæculi formam tribuens, non solum lucra reliquit vestigialia, sed et periculum contempsit, quod evenire poterat a principibus sæculi, quia vestigialium rationes imperfectas atque incompositas reliquerit. Tanta enim cupiditate sequendi Dominum ductus est, ut in nullo prorsus hujus vitæ respectum vel cogitationem sibi reservaverit, propter quod justa mercede, dum humana sedulus negotia deserit, dominicorum fidelis dispensator meruit esse talentorum.

Et fecit ei convivium magnum Levi in domo sua. Qui domicilium Christum interno, maximis delectationibus exuberantium pascitur voluptatum. Itaque Dominus libenter ingreditur, et in ejus qui crediderit recumbit affectum. Et hoc est bonorum operum spiritale convivium, quo dives populus eget, pauper epulatur.

Et erat turba multa publicanorum, et aliorum, qui cum illis erant discumbentes. Viderunt publicanum a peccatis ad meliora conversum, locum invenisse poenitentiae, et ob id etiam ipsi non desperant salutem.

Et murmurabant Pharisei et Scribæ eorum, dicentes ad discipulos ejus: Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Convivantibus cum Domino publicanis, Pharisei murmurantes de jejuni gloriautur. Ubi primo legis et gratiæ quanta sit distantia declaratur, quia qui legem sequuntur, jejuniæ mentis famem patientur æternam; qui vero verbum in interioribus animæ receperunt alimentum cœlestis, et fontis ubertate recreati, esurire et sitire non possint. Deinde retributionis futuræ species præfiguratur, quando epulantis cum Christo electis, perfidia superborum jejuna torquebitur, quibus dicitur: *Meretrices et publicani præcedent vos in regnum Dei* (Matth. XXI). Quod sit per Matthæi electionem fides gentium, quæ prius mundi lucris iuhabant, sed nunc corpus Christi sedula devotione relicuntur, exprimitur, profecto supercilium Phariseorum, Judæorum invidiam, qua degentium salute torquentur, insinuat.

Et respondens Jesus, dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non veni vocare justos, sed peccatores in poenitentiam. Suggillat

A *Scribas et Phariseos, qui justos se putantes, peccatorum consortia declinabant.* Seipsos namque medicum dicit, qui miro medicandi genere vulneratus est propter iniquitates nostras, et livore ejus sanati sumus (Isai. LIII; I Petr. II). Sanos autem et justos appellat eos qui ignorant Dei justitiam, et suam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti (Rom. X), qui ex lege præsumentes Evangelii gratiam non querunt. Porro male habentes, et peccatores vocat eos, qui suæ fragilitatis conscientia devicti, nec per legem justificari posse videntes, Christi se gratiæ poenitendo submitunt. Ubi simul ostenditur quod non in pristinis vitis permanentes, ut Scribæ et Pharisei murmurabant, sed poenitentiam agentes Publicani venerint ad Jesum; et ipse quoque Jesus convivia peccatorum, ut occasionem haberet docendi, et spiritales invitatoribus suis præheret cibos, adire dignatus sit. Denique cum frequenter pergere ad convivium describatur, nihil refertur aliud nisi quid ibi fecerit, quid docuerit, et ut humilitas Domini eundo ad peccatores, et potentia doctrinæ ejus in poenitentium conversione, monstretur.

HOMILIA LVII.

IN DIE ASSUMPTIONIS MARIE.

LUC. X. *In illo tempore, intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam Martha nomine, excepit eum in domum suam, etc.*

Dux istæ Domino dilectæ sorores duas vitas spiritales, quibus in præsentem sancta exercetur Ecclesia, demonstrant. Martha quidem actualem, qua proximo in charitate sociamur, Maria vero contemplativam, qua in Dei amore suspiramus. Activa enim vita est panem esurienti tribuere, verbo sapientiam nescientem docere, errantem corrigere, ad humilitatis viam superbiem proximum revocare, infirmantis curam gerere, quæ singulis quibusque expediant, dispensare, et commissis nobis, qualiter subsistere valeant, prævidere. Contemplativa vero vita est, charitatem quidem Dei et proximi tota mente retinere, sed ab exteriori actione quiescere, soli desiderio conditoris inhærere, ut nil jam agere libeat, sed, calcatis curis omnibus ad videndam faciem sui Creatoris animus inardescat, ita ut jam noverit carnis corruptibilibus pondus cum mœrore portare, totisque desideriis appetere, illis hymnicis angelorum choris interesse, admisceri cœlestibus civibus, de æterna in conspectu Dei corruptione gaudere.

Quæ etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Hæc utriusque vitæ congruere, nemo qui dubitet. Et contemplatiæ quidem uniformis perfectio est, exuta mentem in cunctis habere terrenis, eamque quantum humana imbecillitas sinit, unire cum Christo. Activæ vero, quam frequens sit ministerium, gentium Magister edocet (II Cor. XI, XII), qui celeberrimis Epistolarum dictis suos pro Christo terra marique labores, sua pericula commemorat. In quibus etiam visiones et revelationes Domini commendans, non minus se in speculativa virtute, quod per paucos est imitabile, consummatum fuisse significat. Unde dicit: *Sive enim mentem excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis* (II Cor. V).

Quæ stetit, et ait: Domine, non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut adjuvet me. Et illorum persona loquitur, qui, adhuc divinæ contemplatione ignari, totum quod didicere fraternæ dilectionis opus Deo placitum ducunt, ideoque cunctos qui Christo devoti esse velint huic mancipandos autumant. Et bene Martha stetit, Maria secus pedes Domini sedisse describitur, quia vita activa laborioso desudat in certamine, contemplativa vero, pacatis vitiorum tumultibus, opiata jam in Christo mentis quiete perfruitur.

Et respondens dixit illi Dominus: Martha, Martha sollicita es et turbas circa plurima. Porro unum est ne-

cessarium. Et beatus David solum hoc necessarium homini esse definiens, Deo iugiter inhærere desiderat, dicens: *Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam (Psal. lxxii).* Et alibi: *Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, ut videam voluntatem Domini, et visitem templum sanctum ejus (Psal. xxvi).* Una ergo et sola est theoria, id est, contemplatio Dei, cui merito omnia justificationum merita, universa virtutum studia postponuntur.

Mariæ optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Ecce pars Mariæ non reprehenditur, sed Mariæ laudatur. Neque enim bonam partem elegisse Mariam dicit, sed optimam, ut etiam pars Mariæ indicaretur bona. Quare autem pars Mariæ sit optima, subinfertur cum dicitur: *Quæ non auferetur ab ea.* Activa etenim vita cum corpore delicit. Quis enim in æterna patria panem esurienti porrigat, ubi nemo esurit? Quis potum tribuat sitienti, ubi nemo sitit? Quis mortuum sepeliat, ubi nemo moritur? Cum præsentem ergo sæculo vitam auferat activa; contemplativa autem hic incipitur, ut in cœlesti patria perficiatur. Quia amoris ignis qui hic ardere inchoat, cum ipsum quem amat viderit, in amore amplius ignescit. Contemplativa ergo vita minime auferitur, quia subtracta præsentis sæculi luce percipitur.

HOMILIA LVIII.

IN COMMEMORATIONE DIVINE VIRGINIS MARIÆ, DE EVANGELIO: «EXTOLLENS VOC M QUÆDAM MULIER.»

LUC. XI. *Factum est autem cum hæc diceret, extollens vocem quædam mulier de turba dixit illi: Beatus venter qui te portavit et ubera quæ suxisti, etc.*

Magnæ devotionis et fidei hæc mulier ostenditur, quæ Scribis et Pharisæis Dominum tentantibus et blasphemantibus, tanta ejus incarnationem præ omnibus sinceritate cognoscit, tanta fiducia constituitur, ut et præsentium procerum calumniam, et futurorum confundat hæreticorum perfidiam. Nam sicut tunc Judæi sancti Spiritus opera blasphemando verum consubstantialemque Patri Dei Filium negabant, sic hæretici postea negando Mariam semper virginem, sancti Spiritus operante virtute nascituro ex humanis membris unigenito Deo carnis suæ materiam ministrasse, verum consubstantialemque matri filium hominis fateri non debere dixerunt. Sed si caro Verbi Dei secundum carnem nascentis a carne Virginis matris pronuntiatur extranea, sine causa venter qui eam portasset, ubera quæ lactassent, beatificantur. Quæ enim consequentia ejus lacte credatur nutritus, cujus semine negatur esse conceptus? Cum ex unius ejusdemque fontis origine secundum physicos uterque liquor emanare probetur. Nisi forte putanda est virgo sementivam suæ carnis materiam nutriendo in carne Dei Filio suggerere potuisse, incarnando autem quasi majori et inusitato miraculo minime potuisse. Sed huic opinioni obstat Apostolus dicens: *Quia misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege (Galat. iv).* Neque enim audiendi sunt, qui legendum putant, natum ex muliere, factum sub lege, sed factum ex muliere, quia conceptus in utero virginali, carnem non de nihilo, non aliunde, sed materna iraxit ex carne. Alioquin nec vere Filius hominis diceretur, qui originem non haberet ex homine. Et nos igitur his contra Eutychem dictis extollamus vocem cum Ecclesia catholica, cujus hæc mulier typum gessit, extollamus et mentem de medio turbaram, dicamusque Salvatori: *Beatus venter qui te portavit et ubera quæ suxisti.* Vere enim beata parens, quæ, sicut quidam ait (*Sedulius*) eixa est puerpera regem.

Qui cœlum terramque tenet per sæcula, cujus Numen, et æterno complectens omnia gyro, Imperium sine fine manet; quæ ventre beato Gaudia matris habens cum virginitatis honore, Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.

At ille dixit: *Quinimo, beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud.* Pulchre Salvator attestatioui

mulieris annuit, non eam tantummodo, quæ Verbum Dei corporaliter generare meruerat, sed et omnes qui idem Verbum spiritualiter auditu fidei concipere, et boni operis custodia vel in suo, vel in proximorum corde parere, et quasi alere studuerint, asseverans esse beatos. Quia et eadem Dei genitrix et inle quidem beata, quia Verbi incarnandi ministra est facta temporalis; sed inde multo beator, quia ejusdem semper amandi custos manebat æterna. Quæ sententia sapientes Judæorum clam percussit, qui Verbum Dei non audire et custodire, sed negare et blasphemare quærebant. Unde et recte dicitur: *Beati qui audiunt Verbum Dei, et custodiunt illud;* quia non auditores legis, juxta Jacobi apostoli sententiam, justificabuntur apud Deum, sed factores legis (*Jac. i*), de quo et psalmista ait: *Beati qui custodiunt judicium et faciunt justitias in omni tempore (Psal. cv);* quia illis merces in gloria retribuetur sempiterna; ubi contemplantes faciem Dei, laudes et in perpetuum cantabunt; qui in Trinitate et unitate perfecta regnat et permanet Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIX.

DE SANCTA MARIA VIRGINE.

Hodie, fratres charissimi, celebramus festivitatem sanctæ Mariæ, Dei Genitricis quæ hodie translata est in cœlum de mundo, ut pro nobis oret Filium, quia mundus delictus esset, nisi per preces sanctæ Mariæ sustineatur. Quia legimus, postquam cœlos ascendit ipsa, assidue stat coram Deo, orationem pro peccatis nostris effundens, et justos retinet ne cadant, peccatores confortat ne pereant; diligit virgines, si permanent in vera viduitate. Legimus quid fecit erga clericum quendam, qui fuit Romæ de nobili genere ortus: pater et mater, frater et soror occiderant, solus superstes, multos habebat honores, multas possessiones, capellamque vicinam domui suæ in honore Beatæ Mariæ consecratam, in qua quotidie omnes horas sanctæ Mariæ decantabat. Parentes autem ejus cœperunt eum omnes stringere, ut duceret uxorem, sed noluit per longum tempus, et cum consisterent stringendo, voluntati eorum concessit. Responsaverunt autem ei conjugem de melioribus Romæ. Factum est cum dies nuptiarum esset constitutus, venerunt parentes ejus cum honore, et celebrabant nuptias cum lætitia, sicut usus est. Illi vero ascendentes equos, recordatus est clericus quod beata Maria nunquam dereliquerat eum, ascendit et ipse cum aliis, ut cum honore adduceret uxorem; cum rediisset, cantabant cymbalis et citharis, et cæteris instrumentis. Et clericus recordans quod adhuc non cantaverat nonam de sancta Maria, ait militibus: *Præparate mensas, et ea quæ præparanda sunt secundum ordinem nuptiarum, et ego vadam ad ecclesiam cantare nonam de sancta Maria, et postea revertar ad vos.* At illi cœperunt tristari dicentes: *Sic faciunt alii qui conjugem ducunt, vadunt cantare matutinas?* Postquam ille aperuit ostium ecclesiæ, vidit eam plenam lumine et ardore et beatam Mariam sedentem ante altare. Et terrore percussus cecidit in terram quasi mortuus; ipsa autem veniens, tenuit manum ejus, et ait: *Noli timere, ego sum amica tua, quam semper dilexisti et in mente habuisti, nunc autem me dereliquisti et aliam accepisti, quare hoc fecisti? Nonne sum amica tua? Nonne sum satis pulchra? An quæris aliam, quæ habet majorem pulchritudinem quam ego? Et ille nimis timens, respondit: Quæ es, Domina mea, non te cognosco, sed te video pulchram et tam honestam, ut non habeatur talis in cœlo, nam odor a te progrediens replet me, quod me credo esse in paradiso. Respondit Maria: *Ego sum beata Maria, mater Christi, tu vero mihi hactenus servisti; sed cur, me derelicta, aliam desponsasti? Noli me derelinquere propter mulierem mortalem et parvo tempore durabilem.* Hoc dicto evanuit ab oculis ejus. Ipse vero postquam nonam dixit, rediit ad palatium in quo milites eum expectabant, et com-*

stringebant eum dicere, quare tantam moram fecisset; quibus ille ait: Quicunque de parentibus meis meam ducat uxorem, quia amplius non habeo aliam, nisi beatam Mariam, cui dixi ac nocte servare desidero. Sponsa hæc audiens, tristis et dolens ad domum patris rediit. Clericus vero accessit ad beatum Zephirum papam, qui eo tempore erat, quærens consilium, quid facere deberet; qui præcepit ei ut omnia quæ haberet donaret ecclesiæ in qua visionem viderat, et fieret ibi monachus, et serviret ibi Deo et beate Mariæ omnibus diebus vitæ suæ, quæ enim de laqueo diaboli liberavit. Nunc autem, fratres, serviamus semper tali reginæ, quæ non derelinquit sperantes in se. Cum diligit orationes sanctorum, et exaudiat, multo magis matrem suam exaudit pro peccatoribus exorantem; et ipse in cruce expansus commendavit eam beato Joanni evangelistæ, ut eam custodiret die ac nocte, quamdiu esset in hoc sæculo. Et beatus Joannes implevit quod sibi commendatum fuit. Cum appropinquaret dies et tempus, in quo Dominus eam voluit de hoc sæculo tollere, ut semper vicina ante faciem suam oraret pro peccatoribus, vocavit eam dicens: Veni ad me, dilecta mea, sponsa mea, mater mea, tempus est ut exaltem te super omnes angelos et archangelos, et cæteras virtutes, quæ sunt in cælo, et sis in conspectu meo semper: die dominica portabo te in cælum. At illa venit statim, nuntians Joanni, quæ ei Dominus dixerat. Tunc beatus Joannes ait: Oremus pariter ut Dominus noster, Filius tuus, transmittat nobis omnes apostolos, ut serviant tibi. Illis vero orantibus, omnes apostoli in qualicumque loco orabant, rapti et adducti fuerunt ante ostium, ubi erat beata Maria, et steterunt cum ea usque quo Filius ejus assumpsit eam in cælum, ubi nunc stat in conspectu ejus, non cessans pro peccatoribus exorare. Toto igitur affectu confugiamus ad eam venire, ut per suas orationes ducat nos ad illa gaudia ubi ipsa manet cum Filio sine fine.

HIOMILIA LX.

IN NATALI DIVI BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

LUC. XII. *In illo tempore, facta est contentio inter discipulos Jesu, quis eorum videretur esse major, etc.*

Sicut bonis esse moris solet, in Scripturis semper exempla Patrum præcedentium, quibus ad meliora proficiant, quibus agnitis de suis actibus humiliantur, inquirere, sic e contrario reprobi, si quid forte in electis reprehensibile reperiant, quasi suas ex eo nequitias obiecturi, aut pro justo defensori, libentissime solent amplecti. Ideoque multo ardentius legunt quod facta est contentio inter discipulos Christi quis eorum videretur esse major, quam quod multitudinis credentium erat cor unum, et anima una (Act. iv). Multo recolunt tenacius quod facta est dissensio inter Barnabam et Paulum, ita ut discederent ab invicem (Act. xv), quam [Supple quod] idem Paulus ait: Cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis? nonne homines estis (I Cor. v)? quasi nobis inimitas sanctorum imitanda proponatur, et non illi ut potius quia convalescerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello (Hebr. xi), hoc maxime in loco, ubi et ipsa contentio eorum causa est nobis incognita. Neque enim credibile est quia juxta hoc quod alibi præcipitur: *Contentidite intrare per angustam portam* (Luc. xiii), honore se invicem præveniendoc certarint (Rom. xii). Verum qualibet ex causa contenderint, nos potius non carnales adhuc discipuli quid gesserint, sed spiritalis Magister quid jusserit, videamus.

Dixit autem eis: Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic; sed qui major est in vobis fiat sicut junior, et qui præcessor est, sicut ministrator. Certantibus de prioratu discipulis, pius Magister eos non iustæ contentiois arguit, sed formam quam sequantur humilitatis modesta ratione describit. In qua

tamen forma obtinenda majores et præcessores, id est doctores Ecclesiæ, non minima discretionem opus habent, ne, videlicet, regum gentium instar, dominari subjectis, sequæ ab eis gaudeant supervacuis laudibus attolli, sed, ad exemplum Regis æterni, quasi juniores eis quibus regendis præsentantur ac ministri. Quia nimirum necesse est ut sic bene agentibus per humilitatem sint socii, quatenus contra delinquentium vitia per zelum justitiæ sint erecti, ut et bonis in nullo se præferant, et cum pravorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscant. Ne enim præsententis animus ad elationem potestatis suæ delectatione rapiatur, recte per quemdam sapientem dicitur: *Ducem te constituerunt, non extolli, sed esto in illis quasi unus ex illis* (Eccli. xxxii). Hinc etiam Petrus ait: *Non dominantes in clero, sed forma facti gregi* (I Petr. v). Et tamen nonnuquam gravius delinquitur, si inter perversos plus æqualitas quam disciplina custodiatur. Quia enim falsa pietate superatus ferre ille delinquentes filios noluit, apud districtum judicem semetipsum cum filiis crudeli damnatione percussit (I Reg. ii). Unde necesse est, ut rectorem subditis et matrem pietas et patrem exhibeat disciplina. Atque inter hæc sollicita circumspectione providendum, ne aut districtio rigida, aut pietas sit remissa.

Nam quis major est, qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Ad verba exhortationis suimet adjuncti exempla, quæ Joannes Evangelista plenius commemorans, inter cætera scribit: *Si ego lavi vestros pedes Dominus et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes* (Joan. xiii); quamvis etiam verbum ministrandi possint omnia quæ Deus in carne gessit intelligi. Nam et ipsum sui sanguinis sacramentum in ministrandum nobis se effundere significat, cum dicit: *Sicut Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis* (Matth. xx); et hoc quoque majoribus Ecclesiæ præcipuum ministrandi genus imitandum ostendens, ut non solum misericordis elemosynæ, doctrinæ salutatis, spiritalis exempli ministeria fratribus impendamus, verum etiam sicut ille pro nobis animam suam posuit, ita et nos pro invicem animas ponere discamus (I Joan. iii).

Vos autem estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposui mihi Pater meus, regnum. Non inchoa in patientiæ, sed perseverantiæ cælestis regni gloria donatur, quia nimirum perseverantiæ, quæ alio nomine constantia vocatur, robur quoddam et fortitudo mentis, cunctarumque (ut ita dixerim) est columna virtutum: quæ cum bene recta et firma consistit, nihil est certius, nihil tutius bonis moribus; quod si aliquo deiciatur impulsa turbine, non sola labitur, omnia enim prorsus animi bona simul corruunt. Sicut ergo disposuit Pater Filio regnum, quem factum obedientem usque ad mortem, mortem autem crucis, exaltavit et donavit illi nomen quod est super omne nomen (Philip. ii); sic et Filius idem permanentem secum in tentationibus æternum ducet in regnum. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus (Rom. vi); a cuius sublimitate promissi Judas infelix excipitur. Nam et antequam hæc Dominus diceret, exisse credendus est, qui non modo permanere cum illo in tentationibus preceperat, verum ipsos tentationum ejus juvit auctores. Excipiuntur et illi qui, auditis incomprehensibilis sacramenti verbis, abierunt retro, et jam non cum illo ambulabant (Joan. vi). Non enim recedentes a Domino, nisi quotquot possitendo redierunt, potuere salvari.

Ut edatis et bibatis super mensam meam in regno. Mensa hæc proposita omnibus sanctis ad fruendum. cælestis est gloria vitæ, cibus potusque ille de quo alius dicitur: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur* (Matth. v), fruendo, sci-

licet, olim desiderato et amato gaudio veri et inconcussi boni.

Et sedentis super thronos, judicantes duodecim tribus Israel. Hæc est illa quam psalmus canit, *immutatio dexteræ Excelsi (Psal. lxxvi)*, ut qui nunc humiles gaudent ministrare conservis, tunc super Domini mensam sublimes vitæ perpetuæ dapibus alantur; qui hic in tentationibus injuste judicati cum Domino permanent, illic cum eo super tentatores suos justi judices veniant; et quanto huic mundo magna humilitate despecti sunt, tanto nunc acceptis sedibus majore culmine potestatis excrescant. Amen.

HOMILIA LXI.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

MARC. XVI. MATTH. XXVIII. LUC. XXIV. JOAN. XX. *In illo tempore, Maria Magdalene et Maria Jacobi et Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum, etc.*

In Evangelio Lucæ scriptum est quod revertentes a monumento paraverunt aromata et unguenta, et Sabbato quidem siluerunt secundum mandatum. Mandatum ergo legis erat ut Sabbati silentium a vespera usque ad vesperam servaretur (*Deut. v*); ideoque religiosæ mulieres, sepulto Domino, quando licebat operari, id est usque ad solis occasum, in unguentis præparandis erant occupatæ, ut Lucas scribit (*Luc. xxiv*). Et quia tunc præ angustia temporis opus explere nequibant, festinaverunt mox, transacto sabbato, id est, occidente sole, ubi operandi licentia remeaverat, *emere aromata*, sicut Marcus refert, *ut venientes mane ungerent corpus ejus*. Neque enim vespere Sabbati præoccupatæ jam noctis articulo, monumentum adire valuerunt.

Et valde mane una Sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole. Prima Sabbatorum prima dies est a die Sabbatorum, id est, requietionum, quam nunc diem Dominicam propter resurrectionem Domini Salvatoris nos ecclesiasticus appellat. Id ipsum autem est, cum una Sabbati, sive una Sabbatorum legimus, id est, una dies a Sabbatorum die, hoc est, requietionum, quæ in Sabbatis custodiebatur. Sanctæ autem mulieres quæ Dominum fuerant secutæ, cum aromatibus ad monumentum venerunt, et ei quem venientem dilexerant, etiam mortuo studio humanitatis obsequuntur. Et nos ergo in eum qui est mortuus credentes, si odore virtutum referti cum opinione bonorum operum Dominum quærimus, ad monumentum profecto illius cum aromatibus venimus. Quod autem valde mane mulieres venerunt ad monumentum orto jam sole, id est, cum jam cælum ab Orientis parte albesceret, quod non sit utique nisi solis orientis vicinitate, juxta historiam quidem magnus quærendi et inveniendi Dominum fervor charitatis ostenditur; juxta intellectum vero mysticum nobis datur exemplum, illuminata facie decussisque vitiorum tenebris, odorem bonorum operum Domino, et orationum suavitate offerre.

Et dicebant ad invicem: Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus vulde. Quomodo lapis per angelum revolutus sit, Matthæus sufficienter exposuit (*Matth. xxviii*). Sed revolutio lapidis mystice reserationem sacramentorum Christi, quæ velamine litteræ legalis tegebantur, insinuat. Lex enim in lapide scripta est, cujus ablato tegmine, gloria resurrectionis ostensa, et abolitio mortis antiquæ, ac vita nobis speranda perpetua toto cœpit orbe prædicari.

Et introeuntes in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris coopertum stola candida, et obstupuerunt. Introeuntes ab oriente in domum illam rotundam, quæ in petra est excisa, viderunt angelum sedentem ad meridianam partem loci illius, ubi positum fuerat corpus Jesu, hoc enim erat in dex-

tris. Quia nimirum corpus quod supinum jacens caput habebat ad occasum, dexteram necesse est haberet ad austrum. Scribit autem Matthæus quod angelum qui revolvit lapidem ab ostio monumenti, primo viderunt super ipsum lapidem sedentem, qui eas intrare in locum ubi Dominus erat positus jussit, et videre quod jam resurrexisset a mortuis (*Ibid.*). Scribit Lucas quod intrantes in monumentum duos angelos inibi stantes invenerint (*Luc. xxiv*). Illæ ergo mulieres angelos vident, quæ cum aromatibus venerunt, quia videlicet illæ mentes supernos cives aspiciunt, quæ cum virtutibus ad Deum per sancta desideria proficiscuntur. Notandum vero nobis est, quidnam sit quod in dextris sedere angelus cernitur. Quid namque per sinistram, nisi vita præsens? Quid vero per dexteram, nisi perpetua vita signatur? Unde scriptum est: *Læva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me (Cant. viii)*. Sinistram namque Dei Ecclesia, prosperitatem videlicet vitæ præsentis, quasi sub capite posuit, quam intentione summi amoris premit; dextera vero Dei eam amplectitur, quia sub æterna ejus beatitudine tota devotione continetur. Quia igitur Redemptor noster jam præsentis vitæ corruptionem transierat, recte angelus qui nuntiare perennem ejus vitam venerat, in dextera sedebat. Qui stola candida coopertus apparuit, quia festivitatis nostræ gaudia coopertus apparuit, quia festivitatis nostræ gaudia nuntiavit. Candor etenim vestis splendorem nostræ denuntiat festivitatis. Nostræ dicamus an suæ? Sed ut fateamur verius, et suæ dicamus, et nostræ. Illa quippe Redemptoris nostri resurrectio, et nostra festivitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit, et angelorum festivitas exstitit, quia nos revocando ad cœlestia eorum numerum implevit. In sua ergo ac nostra festivitate angelus in albis vestibus apparuit, quia nos per resurrectionem Dominicam ad superna reducimur, cœlestis patriæ damna reparantur. Sed jam qui venientes feminas affatur audiamus.

Nolite expavescere: Jesum quæritis Nazarenum crucifixum, surrexit, non est hic, ecce locus ubi posuerunt eum. Nolite, inquit, expavescere. Ac si aperte dicat: Paveant illi qui non amant adventum supernorum civium; pertimescant qui carnalibus desideriis pressi, ad eorum se societatem pertingere posse desperant. Vos autem cur pertimescitis, quæ concives vestros videtis? Unde et Matthæus angelum apparuisse describens, ait: *Erat autem aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus sicut nix (Matth. xxviii)*. In fulgure etenim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris. Quia vero omnipotens Deus et terribilis est peccatoribus, et blandus justis, recte testis resurrectionis ejus angelus et in fugere vultus et in candore habitus demonstratur, ut de ipsa sua specie et terreret reprobos, et mulceret pios.

Jesum quæritis Nazarenum. Jesus Latino eloquio salutaris, id est, Salvator, interpretatur. At vero multi hoc nomine dici poterant tunc, non tamen substantialiter, sed nuncupative. Ideoque locus subjungitur, ut de quo Jesu dictum sit, manifestetur: *Nazarenum*; et causam protinus subdit, *Crucifixum*, atque addidit: *Resurrexit, non est hic.* Non est hic, dicitur, per præsentiam carnis, qui tamen nusquam deerat per præsentiam majestatis.

Sed ite, dicite discipulis ejus et Petro, quia præcedet vos in Galilæam. Quærendum est nobis cur; nominatis discipulis, Petrus designatur ex nomine. Sed si hunc angelus nominatum non exprimeret, qui magistrum negaverat, venire inter discipulos non aunderet. Vocatur ergo ex nomine, ne desperaret ex negatione. Quia in re considerandum nobis est, cur omnipotens Deus eum quem cunctæ Ecclesiæ præferri disposuerat ancillæ vocem pertimescere et seipsum negare permisit. Quod nimirum magnæ actum pietatis dispensatione cognoscimus, ut is qui futurus erat pastor Ecclesiæ in sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi, et tunc præposuit cæteris, ut ex sua

infirmitate cognosceret quam misericorditer aliena infirma toleraret. Bene autem de Redemptore nostro dicitur :

Præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. Galilæa namque transmigratio facta interpretatur. Jam quippe Redemptor noster a passione ad resurrectionem, a morte ad vitam, a pœna ad gloriam, a corruptione ad incorruptionem transmigraverat. Et primum post resurrectionem in Galilæa a discipulis videtur, quia resurrectionis ejus gloriam post læti videbimus, si modo a vitis ad virtutum celsitudinem transmigramus. Qui ergo in sepulcro nuntiatur, in transmigratio ostenditur, quia is qui in mortificatione carnis agnoscitur, in transmigratio mentis videtur, qui cum Patre et Spiritu sancto, etc.

HOMILIA LXII.

IN FERIA SECUNDA PASCHÆ.

LUC. XXIV. *In illo tempore, duo ex discipulis Jesu ibant in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Hierusalem, nomine Emmaus, et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant, etc.*

Stadium quo Græci, auctore, ut dicunt, Hercule, viarum spatia mensurant, octava est pars miliarii, et ideo sexaginta stadia septem millia passuum et quingentos significant. Quod bene spatium iheris congruit eis qui de morte ac sepultura Salvatoris certi, dubii de resurrectione gradebantur. Nam resurrectionem quæ post septimam Sabbati facta est, octavo numero concinere quis ambiget? Discipuli ergo qui de Domino loquentes incedebant, sextum cœpti itineris miliarium compleverunt, quia illum sine querela viventem usque ad mortem, quam sexta Sabbati subit, pervenisse dolebant. Compleverunt et septimum, quia huic in sepulcro quiescente non dubitabant. Verum de octavo didimus tantum peregerunt, quia gloriam celebratæ jam resurrectionis necdum perfecte credebant. Emmaus autem ipsa est Nicopolis civitas insignis Palæstinae, quæ post expugnationem Judææ sub Marco Aurelio Antonino principe restaurata, cum statu mutavit et nomen.

Et factum est dum fabularentur, et secum quærent, et ipse Jesus appropinquans ibat cum illis. Loquentes de se Dominus appropinquans comitatur, ut et fidem suæ resurrectionis eorum mentibus incendat, et occultæ præsentia majestatis semper se quod promissis impleturum designet: *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi, ait, sum in medio eorum (Math. xviii).*

Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem ambulantes, et estis tristes? Apparuit quidem Dominus discipulis, sed eis speciem quam recognoscerent non ostendit. Ille ergo egit Dominus foris in oculis corporis, quod apud ipsos agebatur intus in oculis cordis. Ipsi namque apud semetipsos intus et amabant et dubitabant; eis autem Dominus foris et præsens aderat, et quis esset non ostendebat. De se ergo loquentibus præsentiam exhibuit, sed de se dubitantibus cognitionis suæ speciem abscondit.

Et respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus in Hierusalem, et non cognovisti quæ facta sunt in illa his diebus? Peregrinum putabant eum, cujus vultum non agnoscebant; sed et revera peregrinus erat eis, a quorum naturæ fragilitate, percepta jam resurrectionis ejus gloria, longe distabat. Peregrinus erat eis, a quorum adhuc fide utpote resurrectionis ejus nescia, manebat extraneus.

Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt: De Jesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere et sermone coram Deo et omni populo. Prophetam et magnum fatentur, Filium Dei tacent, vel, scilicet, non-

dum perfecte credentes, vel solliciti ne inciderent in manus Judæorum persequentium, quia nesciebant quis esset cum quo loquebantur, quod verum credidere celantes.

Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis, et crucifixerunt eum; nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel. Merito tristes incedebant, quia et seipsos quodammodo arguebant quod in illo redemptionem speraverint; quem jam mortuum viderant, nec resurrecurum credebant, et maxime dolebant eum sine culpa occisum, quia noverant innocentem.

Et nunc super hæc omnia tertia dies est hodie, quod hæc facta sunt. Sed et mulieres quædam ex nostris tenuerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum; et non invento corpore ejus, venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere. Terruisse dicunt merito eos, quorum mentibus plus de non invento corpore dominico mæstiam qua dolebant addere, quam denuntiata per angelos ejus resurrectione, gaudium quo recrearentur videre potuerunt.

Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non invenerunt. Cum ipse Lucas, supra, Petrum dixit ecurrisse ad monumentum, et nunc Cleopham dixisse ipse retulerit quod quidam eorum ierant ad monumentum (Luc. xxiv), intelligitur attestari quod duo ierant ad monumentum, sed Petrum solum primo commemoravit, quia illi prius Maria nuntiaverat.

Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetæ! Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a Mose, et omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis quæ de ipso erant. Hoc nobis in loco non ulla Scripturam interpretandi, sed gemina nos ipsos humiliandi necessitas incumbit, qui neque in Scripturis quantum oportet edocti, neque ad implenda quæ discere forte potuimus, quantum decet, sumus intenti. Nam si Moses et omnes prophetæ Christum locuti sunt, et hunc per angustiam passionis in gloriam suam intraturum, qua ratione se gloriantur esse Christianos, qui juxta virum suarum modulum neque Scripturas qualiter ad Christum pertineant investigare, neque ad gloriam quam cum Christo habere cupiunt per passionis tribulationum desiderant attingere?

*Et appropinquaverunt castello quo ibant, et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum, quoniam advesperavit, et inclinata est dies, et intravit cum illis. Nihil simplex Veritas per duplicitatem fecit, sed quod dicitur, finxit se longius ire, talem se exhibuit discipulis in corpore, qualis apud illos erat in mente. Probandi autem erant si hi qui eum, etsi necdum ut Deum diligenter, saltem ut peregrinum amare potuissent. Sed quia esse extranei a charitate non poterant hi cum quibus Veritas gradebatur, eum ad hospitium quasi peregrinum vocant. Cur autem dicimus vocant, cum illic scriptum sit, *Et coegerunt illum?* Ex quo nimirum exemplo colligitur quia peregrini non solum ad hospitium invitandi sunt, sed etiam trahendi.*

Et factum est dum recumberet cum illis, accepit panem et benedixit, ac fregit, et porrigebat illis, et aperti sunt oculi eorum, et cognoverunt eum. Quem in Scripturæ sacræ expositione non cognoverunt, in panis fractione cognoscunt, audiendo præcepta Dei illuminati non sunt, faciendo illuminati sunt, quia scriptum est: *Non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur (Rom. ii).* Quisquis ergo vult audita intelligere, festinet ea quæ jam intelligere potuit opere implere.

Et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, et aperiret nobis Scripturas? Ignem,

inquit, *veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat* (Luc. xii). Ignem quippe Dominus in terram misit, cum afflato Spiritus sancti cor carnalium incendit; et terra ardet, cum cor carnalium in suis prius voluptatibus frigidum relinquit concupiscentias presentis sæculi, et incenditur ad amorem Dei. *Nonne cor nostrum, inquit, ardens erat in vobis, dum loqueretur in via, et aperiret vobis Scripturas?* Ex audito quippe sermone inardescit animus, torporis frigus recedit, fit mens in superno desiderio auxia, a concupiscentiis terrenis aliena; amor verus qui hanc repleverit, in fletibus cruciat; sed dum tali ardore cruciatur, ipsis suis cruciatibus pascitur, audire ei libet præcepta cœlestia, et quot mandatis instruitur, quasi tot facibus inflammatur.

Et surgentes eadem hora regressi sunt in Hierusalem, et invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum ipsis erant, dicentes: Quod surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni. Jam erat fama quod resurrexerat Jesus ab illis mulieribus facta, et a Simone Petro, cui jam apparuerat. Hoc enim isti duo invenerunt loquentes, ad quos in Hierusalem venerunt. Fieri itaque potest ut timore prius in via noluerint dicere quod eum audierant resurrexisse, quando tantummodo angelos dixerunt visos esse mulieribus. Ignorantes enim cum quo loquerentur, merito possent esse solliciti, ne quid passim de Christi resurrectione jactantes in manus inciderent Judæorum. Omnium ergo virorum primo Dominus apparuisse intelligitur Petro, ex his duntaxat omnibus quos evangelistæ quatuor et Paulus apostolos commemoraverunt. Loquitur enim ad Corinthios de Domino Paulus: *Quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die secundum Scripturas, et quia apparuit Cephæ, et postea undecim* (1 Cor. xv).

Et ipsi narrantur quæ gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Præter hoc quod pro merito mentis eorum adhuc ignorantis quod oportebat Christum mori et resurgere, simile aliquid eorum oculi passi sunt non veritate fallente, sed ipsis veritatem percipere non valentibus, et aliud quam res est opinantibus, certi etiam mysterii causa factum est, ut eis in illo alia ostenderetur effigies, et sic eum non nisi in fractione panis agnoscerent, ne quisquam se Christum agnovisse arbitretur, si ejus corporis particeps non est, id est, Ecclesiæ, cujus unitatem in sacramento panis commendat Apostolus dicens: *Unus panis, unum corpus, multi sumus*, ut cum eis benedictum panem porrigeret, aperirentur oculi eorum, et agnoscerent eum. Aperirentur utique ad ejus cognitionem, remoto, scilicet, impedimento quo tenebantur ne eum agnoscerent. Non autem incongruenter accipiamus hoc impedimentum in oculis eorum a Satana fuisse, ne agnosceretur Jesus, sed tamen a Christo facta est permissio usque ad sacramentum panis, ut unitate corporis ejus participata, removeri intelligatur impedimentum inimici, ut Christus possit agnosci, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, etc.

HOMILIA LXXIII.

IN DIE ASCENSIONIS DOMINI.

MARC. XVI. *In illo tempore, novissime recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Jesus, et exprobravit incredulitatem illorum, et duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderunt, etc.*

Quomodo novissime, quasi jam ultra eum non viderint? Novissimum quippe illud est, quo Dominum apostoli in terra viderunt, quando ascendit in cœlum, quod factum est quadragesimo die post ejus resurrectionem. Nunquidnam tunc exprobraturus erat quod non credidissent eis qui eum viderant resurrexisse, quando jam et ipsi post resurrectionem toties eum viderant? Illud ergo accipiamus, post multas demonstrationes ejus, quibus per dies quadra-

ginta discipulis suis presentatus est, eum etiam novissime recumbentibus illis undecim apparuisse, id est, ipso quadragesimo die; et, quoniam jam erat ab eis ascensurus in cœlum, hoc eis illo die maxime exprobrare voluisse, quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderant, antequam eum ipsi viderent, cum utique post ascensionem suam prædicantibus illis Evangelium, gentes quæ non viderunt, fuerant credituræ. Post illam quippe exprobrationem secutus, ait idem Marcus:

Et dixit eis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ: qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur. Hoc ergo prædicaturi, quoniam qui non crediderit condemnabitur, cum id utique non crediderit quod non vidit, nonne ipsi primitus fuerant objurgandi, quod antequam Dominum viderent, non crediderint eis quibus Dominus apparuisset? Quod vero dixit eis:

Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Nunquid sanctum Evangelium vel insensatis rebus, vel brutis animalibus fuerat prædicandum, ut de eo discipulis dicatur: *Prædicate omni creaturæ.* Sed omnis creaturæ nomine potest omnis natio gentium designari. Ante enim dictum fuerat: *In viam gentium ne abieritis*; nunc autem dicitur: *Prædicate omni creaturæ*, ut, scilicet, prius a Judæa apostolorum repulsa prædicatio, tunc nobis in adiutorium fieret, cum hanc illa ad damnationis suæ testimonium superba repulisset.

Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur. Fortasse unusquisque apud semetipsum dicat: Ego jam credidi, salvus ero. Verum dicit, si fidem operibus tenet. Vera etenim fides est, quæ in hoc quod verbis dicit, moribus non contradicit. Hinc est enim quod de quibusdam falsis fidelibus Paulus dicit: *Qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant* (Tit. i.). Hinc Joannes ait: *Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est* (1 Joan. ii.). Cum autem dicatur: *Qui vero non crediderit, condemnabitur*, quid hic dicimus de parvulis, qui per ætatem adhuc credere non valent; nam de majoribus nulla quæstio est. In Ecclesia ergo Salvatori per alios parvuli credunt, sicut ex aliis ea quæ illis in baptismo remittuntur peccata traxerunt.

Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient, linguas loquentur novæ, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, et bene habebunt. Nunquid quia ista signa non facimus, minus credimus? Sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt: ut enim ad fidem cresceret, miraculis fuerat nutrienda. Quia et nos cum arbusta plantamus, tandiu eis aquam fundimus, quousque ea in terra convaluisse videamus. At si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est enim quod Paulus dicit: *Lingua in signum sunt non fidelibus, sed*

infidelibus (1 Cor. xiv). An non habemus de his signis atque virtutibus quæ adhuc subtilius considerare debeamus? Sancta quippe Ecclesia quotidie spiritaliter tacit quod tunc per apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes ejus cum per exorcismi gratiam manus credentibus imponent, et habitare malignos spiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt, nisi dæmonia ejiciunt? Et fideles quique qui jam vitæ veteris secularia verba derelinquunt, sancta autem mysteria insonant, Conditoris sui laudes et potentiam, quantum prævalent narrant, quid aliud faciunt, nisi novis linguas loquuntur? Qui dum bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt, et dum pestiferas suasionem audiunt, sed tamen ad operationem pravam minime pertrahuntur, mortiferum quidem est quod habent, sed non eis nocebit, qui quoties proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, dum eis tota virtute concurrunt, et exemplo

sua operationis illorum vitam roborant qui in propria actione titubant, quid aliud faciunt, nisi super ægros manus imponunt, ut bene habeant? Quæ nimirum miracula tanto majora sunt, quanto magis spiritalia; tanto majora sunt, quanto per hæc non corpora, sed animæ suscitantur.

Et Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in cœlum, et sedet a dextris Dei. Considerandum nobis est quid est quod Marcus ait: *Sedet a dextris Dei*, et Stephanus dicit: *Video cœlos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei* (Act. vii). Quid est quod Marcus hunc sedentem, Stephanus vero stantem se videre testatur? Sed scimus quia sedere iudicantis est, stare vero pugnantis vel adjuvantis: Quia ergo Redemptor noster assumptus in cœlum, et nunc omnia iudicat, et ad extremum iudex omnium veniet, hunc post assumptionem Marcus sedere describit, quia post ascensionis suæ gloriam, iudex in fine videbitur: Stephanus vero in laboris certamine positus, stantem vidit, quem adiutorem habuit, quia ut iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de cœlo illius gratia pugnavit. Sequitur:

Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis. Quid in his considerandum est, quid memoriæ commendandum, nisi quod præceptum obedientiæ, obedientiam vero signa secuta sunt? Inter quæ notandum quod Evangelium suum Marcus quanto tardius cæteris inchoavit, tanto in longiora scribendo tempora porrexit. Nam neque de nativitate ipsius Domini aut præcursoris ejus, neque de infantia vel pueritia utriuslibet eorum aliqua commemorans, neque de nativitate Salvatoris altius scribens, excepto quod eum in capite Evangelii sui Filium Dei nominat, ab initio evangelicæ prædicationis, quod per Joannem factum est, cœpit, et ad illud usque tempus narrando pervenit, quo apostoli idem Evangelii verbum totum prædicando disseminavere per orbem. Restat sane quæstio non minima, quomodo scripserit idem evangelista angelum dixisse mulieribus: *Ite, dicite discipulis ejus et Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis* (Marc. xvi), nec tamen ibi visum a discipulis Dominum, in ullo post hæc Evangelii sui loco retulerit. Et quidem Matthæus abisse discipulos dicit in Galilæam (Matth. xxviii), ibique Dominum videre et adorasse, et præceptum ab eo accepisse eundi, docendi, baptizandi omnes gentes in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Attamen, inspecta aliorum Scripturam evangelistarum (Luc. xxiv), docet eum sapius antea visum discipulis, maxime ipso die resurrectionis ejus in Hierosolymis, et in castello Emmaus. Quare ergo specialiter se in Galilæam præcessurum, et ibi a discipulis videndum prædixit, cum neque ibi solum, neque ibi primum fuerit visus? Videamus ergo cujus mysterii gratia secundum Matthæum et Marcum resurgens ita mandaverit: *Præcedam vos in Galilæam, ibi me videbitis.* Quod etsi completum est, tamen post multa completum est, cum mandatum sic sit (quamquam sine præjudicio necessitatis) ut aut hoc solum, aut hoc primum expectaretur fieri debuisset. Procul dubio ergo quoniam vox est ista non evangelistæ narrantis quod ita factum sit, sed angeli ex mandato Domini et ipsius Domini, evangelistæ autem narrantis, sed ita ab angelo et a Domino dictum sit, prophetiæ dictum accipiendum est. Galilæa namque interpretatur vel *transmigrationis*, vel *revelatio*. Prius itaque secundum transmigrationis revelationem, quid aliud occurrit intelligendum: *Præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis*, nisi quia Christi gratia de populo Israel transmigrationis erat ad gentes, quibus apostoli prædicantes Evangelium nullo modo crederentur, nisi eis ipse Dominus viam in cordibus hominum præpararet? Et hoc intelligimus, *præcedet vos in Galilæam.* Quod autem gaudentes mirantur, dis-

ruptis et evictis difficultatibus aperiri sibi ostium in Domino per illuminationem fidelium, hoc intelligitur, *ibi eum videbitis*, id est, ibi membra ejus invenietis, ibi vivum corpus ejus in eis qui vos susceperint agnosceat. Secundum illud autem quod Galilæa interpretatur revelatio, non jam in forma servi intelligendum est, sed in illa, in qua æqualis est Patri, quam promisit apud Joannem dilectoribus suis cum diceret: *Ego diligam eum, et ostendam illi meipsum* (Joan. xiv). Non utique secundum id quod jam videbant, et quod etiam resurgens cum cicatricibus non solum videndum, sed etiam tangendum postmodum ostendit, sed secundum illam ineffabilem lucem qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. i), secundum quem *lucet in tenebris, et tenebræ eum non comprehenderant.* Ille nos præcessit, unde ad nos veniens non recessit, et quo nos præcedens non deseruit. Illa erat revelatio tanquam vera Galilæa, cum similes ei erimus, *ibi eum videbitis sicuti est* (I Joan. iii). Ipsa erit etiam beatorum transmigrationis ex isto sæculo in illam æternitatem, si ejus præcepta sic amplectamur, ut ad ejus dexteram aggregari mereamur. Tunc enim ibunt sinistri in combustionem æternam, justi autem in vitam æternam (Matth. xxv). Hinc illic transmigrabunt, et ibi eum videbunt, quomodo non vident impii. Tolleter enim impius ne videat claritatem Domini, et impii lumen non videbunt (Isai. xxvi). *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscat te unum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum* (Joan. xvii), sicut in illa æternitate cognoscitur, quo suos perducet per formam servi, ut eum liberi contemplantur per formam Domini. Quod nobis quoque præstare dignetur Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et gloriatur Deus per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXIV.

IN FESTO DIVI JOANNIS EVANGELISTÆ ANTE PORTAM LATINAM.

MATTH. XX. MARC. X. *In illo tempore accedunt ad Jesum Jacobus et Joannes filii Zebedæi, dicentes: Magister, volumus ut quodcumque petierimus, facias nobis, etc.*

Matthæus scribit hæc matrem filiorum Zebedæi Dominum postulasse pro illis; sed Marcus ipsorum desiderium atque consilium volens aperire legentibus, tacet de interveniente matre, et ipsos potius dicit postulare, quod ipsorum rogatu per matrem noverat esse postulatum. Denique Dominus secundum utrumque evangelistam, non matri, sed ipsi respondit:

*Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibo? aut baptismo quo ego baptizor, baptizari? At illi dixerunt ei: Possumus. Nesciunt quid petant, qui sedem gloriæ a Domino quam nondum mercebantur inquirunt. Jam enim delectabat eos culmen honoris, sed prius viam habebant exercere laboris; desiderabant renare sublimiter cum Christo, sed prius erat pati humiliter pro Christo. Nomine enim calicis sive baptismi, passionem designat martyrii, qua et ipsum, et illos decebat consummari. Unde et alibi de sua passione loquitur: *Baptismo autem habeo baptizari, et quomodo coarctor usque dum perficiatur* (Luc. xii)? Et eidem passioni appropians orabat, dicens: *Pater, si vis, transfer calicem istum a me* (Ibid. xxvi).*

Jesus autem ait eis: Calicem quidem quem ego bibo, bibetis, et baptismo quo ego baptizor, baptizabimini. Quæritur quomodo calicem martyrii Zebedæi filii, Jacobus, videlicet, et Joannes biberint, aut quomodo baptismo Domini fuerint baptizati, cum Scriptura narret Jacobum tantum apostolum ab Herode capite truncatum (Act. xii), Joannes autem propria morte vitam finierit. Sed si legamus ecclesiasticas historias, in quibus fertur (Lib. iii, c. 16) quia et ipse propter martyrium sit missus in ferventis olei dolium, et inde ad suscipiendam coronam Christi athleta proces-

misericordia Dei mei in æternum, et in sæculum sæculi (Psal. LI). Fructus quippe olivæ lucidum est opus misericordiæ, et ideo jure in misericordia Dei sperat in templo æternitatis, qui in domo Dei præsentis misericordiæ gratia resplendet. Jure se talis ad templum magni Regis pertinere confidens, alibi dicit: *Et misericordia tua* [Al., ejus] *subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ, ut inhabitem in domo Domini in longitudine dierum* (Psal. xxii). At contra mala arbor videamus quales fructus ferat, et tales ferre ipsi vitæ. Dicit propheta Jeremias: *Maledictus homo qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum, et a Domino recedit cor ejus. Erit enim quasi myrica in deserto* (Jerem. xvii). Myrica namque est infructuosa arbor et humilis, gustu nimis amara, omnique humana cultura prorsus indigna, ac propterea fructificans [Al., fruticans] in deserto. Cui merito comparatur is qui, a divino timore et amore recedens, ab hominibus regnum vel divitias sperat. Qui quantum a decore domus Dei sit extorris judicandus, propheta subdoleto manifestat: *Et non videbit cum venerit bonum, sed habitabit in deserto in siccitate, in terra sanguinis et inhabitabili* (Ibid.). Nemo ergo sibi, fratres mei, in occulto male vivens, de favore vulgi quasi bonus sit, blandiatur, quia etsi folia verborum perpulchra, si florem fame gignit odoriferum, non est arbor bona, quæ facit fructus malos. Nemo, cum recto corde bona quæ valet operatur, de sua salute desperet, quia non est arbor mala, quæ facit fructum bonum.

Unaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Hæc cognitio de apertis solummodo vitis sive virtutibus accipienda est, qualia superiores ex Apostoli sententia commemoravimus. Namque sunt nonnulla quæ quo animo gerantur, ignoratur a proximis, unde et in utramque partem possunt interpretari. Sed ambigua quæque justius ab his qui bona diligunt interpretantur in bonum, ut impleatur illud Apostoli: *Nolite ante tempus judicare* (I Cor. iv).

Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam. Spinæ et rubus, plenæ aculeis arbores, illorum corda designant qui vel luxuriæ, invidiæ, concupiscentiæ, stimulis ipsi fœdantur, vel certe iracundiæ, detractionis, odii, superbiæ, et amaritudinis asperitatibus [Al., asperitatis] insuaves proximitis et quasi intractabiles existunt. Ficus autem dulcem regni cœlestis memoriam, uva fragrantiam dominicæ dilectionis significat. Non ergo de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam, quia quicumque adhuc vitiorum aculeis sordent, exempla [Al. exempli] vel doctrinam virtutum [Al., doctrinæ virtutem] ministrare proximis nequaquam digne prævalent.

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thesauro cordis sui profert malum. Thesaurus cordis intentio est cogitatio, ex qua proventum operis internus arbiter judicat. Unde fit plerumque ut minorâ bona nonnulli majori cœlestis gratiæ mercede operentur, videlicet, propter intentionem cordis qua majora voluerant patrare bona si possent, et alii majora virtutum opera ostentantes, ob incuriam cordis tepidi minora a Domino præmia sortiantur. Denique opus vitulæ, quæ duos nummos detulit ad templum, innumeris divitum denariis ab interno cordium scrutatore præfertur.

Ex abundantia enim cordis os loquitur. Humanum quippe judicium sæpe fallit, quia cor proximi nescit nisi ex ore et opere pensare, Dominus autem ipsum opus et sermones [Al. add., nostros] ex cordis radice perpendit. Illius ergo ex abundantia cordis os loquitur, qui ex qua intentione pronantur verba, non ignorat. Quod etiam subsequenter astruit, manifeste ostendens quia locutio bona absque operum attestations nihil omnino prosit.

Quid autem vocatis me Domine, Domine, et non facitis quæ dico? Dominum namque vocare boni donum thesauri, bonæ videtur esse fructus arboris. Omnis

A enim quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Sed si is qui invocavit nomen Domini, præceptis Domini perverse vivendo repugnat, profecto patet quia de bono cordis thesauro prolatum non fuit bonum quod lingua sonuit, nec talem fructum confessionis fici radix, sed spinæ, hoc est, horrida vitis, et non multitudine dominicæ dilectionis, onusta conscientia procreavit. Quæ autem sit vera fructuum bonorum malorumque discretio, Dominus sub alia figura subdoleto designat:

Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, ostendam vobis cui similis sit. Similis est homini ædificanti domum. Homo autem hic domum ædificans, ipse est mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, qui dilectam sibi domum sanctam, videlicet, Ecclesiam, in qua perpetuo maneret, ædificare et consecrare dignatus est.

Qui fodit in altum, et posuit fundamenta supra petram. Quia in corde suorum fidelium quidquid terrenæ intentionis invenit, funditus extirpare studuit, quatenus ejectis prisca consuetudinis rudibus, ac cogitationibus superfluis, stabilem in eis ipse et inconcussam possit habere mansionem. Ipse est enim petra, supra quam hujusmodi domus fundamenta collocavit. Nam sicut in domo ædificanda nil petræ, cui fundamentum imponatur, antefertur, ita sancta Ecclesia petram suam, videlicet Christum, imo habet in corde reconditam; neque aliquid fidei illius ac dilectioni præponit, adeo ut pro hac etiam mortem pati non dubitet; cui nimirum petræ princeps Ecclesiæ, quia firmissime inhæsit [Al., adhæsit], ab ea nomen accepit, quando audivit, *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam* (Math. xvi).

Inundatione autem facta, illius est flumen domus illi, et non potuit eam movere; fundata enim erat supra petram. Patet expositio, quia pulsata est sæpe pressuris Ecclesia, nec dejecta. Quod si qui credentium male vici cesserunt, ad hanc utique domum non pertinebant, quia si supra petram fidei, et non potius super arenam perfidiæ vel levitatis fundati consistent, labefactari prorsus nunquam valerent. Notandum autem quod hæc inundatio tentationum tribus modis Ecclesiam impugnat. Nam vel a sua concupiscentia tentatur quisque abstractus et illectus, vel falsorum fratrum improbitate fatigatur, vel aptioribus externorum appetitur insidiis. Quæ videlicet tentamenta Dominus alibi portas inferi nuncupat, et merito, quia nimirum si viceint, in æternum trahunt interitum. *Et super hanc petram, inquit, ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam* (Ibid.). Etsi ergo pulsant, non tamen dejiciunt Ecclesiam Christi portæ diaboli; etsi irruit inundatio perfidiæ, non subruit domum fidei. Quæ enim adjutori suo veraciter dicere potest: Dum anxietur cor meum, in petra exaltasti me, non debellatur ab extraneis, quia rabiem persequentium infidelium cum corona martyrii patiendo superat; non corrumpitur a falsis fratribus, quia et hæreticorum dogmata recte credendo refutat, et vitiosa quorundam catholicorum exempla sobrie et juste, et pie vivendo devitat; non obcæcatur fumo propriæ cupiditatis, quia fervet interius solo ardore Dominicæ charitatis. Huic autem homini, id est, Redemptori nostro, qui Ecclesiam sibi universalem invincibili mentis fortitudine copulavit, pro modulo suo quique simulantur electi, quando quod ipse in tota Ecclesia generaliter facit, hoc illi in suis singuli cordibus agere specialiter curant. Nam quasi in altum fodiendo, suam vigilanter conscientiam discutiunt, ne quid in ea sordidum lateat, solerter inquirunt, cunctas a fundo cordis supervacuum cogitatum latebras manu sedulæ discretionis exhauriunt, quatenus firmam quietamque fidem petræ illi fortissimæ, hoc est, Christo præparent; sitque ut per ejus præsentiam insuperabiles inter sæculi torrentis adversa simul et prospera blandientes perdurent. Hæc, adjuvante Domino, fratres charissimi,

de evangelicæ lectionis expositione transcurramus, sed videtur congruum solemnitati quam colimus de ædificatione templi aliqua commemorare, et quam decenter ornatus illius Ecclesiæ significationi conveniat, indagare. Narrat ergo sacra Scriptura quia præcepit Salomon, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, et quadrarent eos. Lapides autem grandes et pretiosi, qui in fundamento locati, totum onus templi sibi superimpositum portant, eximios sanctæ Ecclesiæ doctores insinuant, grandes nimirum excellentia meritorum, pretiosos claritate signorum, quæ ab ipso Domino verbum audientes totam Ecclesiæ crescentis fabricam sua prædicatione genuerunt. Quando enim in Scripturis fundamenta plurali numero dicuntur, vel prædicatores sanctos, vel firmas justorum cogitationes significant. Unde est illud Psalmistæ: *Fundamenta ejus in montibus sanctis (Psal. LXXI)*. At cum singulari numero fundamentum ponitur, ipsum sæpius auctorem honorum omnium indicat, de quo Apostolus ait: *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus (I Cor. III)* et de quo rursus ad credentes: *Sed etia, inquit, civis sanctorum, et domestici Dei, superædificati super fundamentum apostolorum et prophetarum (Ephes. II)*. In hoc ergo fundamento lapides grandes et pretiosi, qui templum omne gestarent sunt positi, quia per ipsum ad propagandam toto orbe Ecclesiam, et prius patriarchæ et prophetæ, et postmodum sunt apostoli instructi, qui quo arctius amori ejus inhaerebant, eo fortius sectatores suos in edificio cœlesti sustentabant. Quos, videlicet, lapides rex quadrare præcepit, ut magistros Ecclesiæ compositos moribus, et immobiles animo esse debere signaret. Sicut enim quadratum quacunq̄ vertitur parte, stat, ita nimirum vita perfectorum, quæ ad veritatis lineam sollicite directa est, nullis tentationum impulsibus a sua novit stabilitate dejici. Erat autem templum de marmore Pario, qui est lapis albus, extractum, ut candorem ecclesiasticæ castitatis exprimeret; de quo in amoris Cantico Dominus ait: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias (Cant. II)*. Habebat sexaginta cubitos in longitudine, et viginti cubitos in latitudine, et triginta cubitos in altitudine. Longitudo ergo templi fidem sanctæ Ecclesiæ designat, per quam longanimiter inter opera sua bona pravorum adversa tolerat; latitudo charitatem, quia ipse intus per viscera pietatis spatiat; altitudo spem, qua propter bona, quæ per charitatem operatur, cœlesti [Al., cœlestis] vitæ præmia expectat. Et bene longitudo sexaginta est cubitorum; denario enim numero bonorum operum solet perfectio designari, quia et Dominus mundi ornatum [Al., ornamentum] sex diebus perfecit, et sex supra hujus sæculi ætates, in quibus sancta Ecclesia pro æterna requie piis actibus instat [Al., insistit]. Bene viginti sunt cubiti latitudinis, quia geminum est præceptum charitatis, quia Ecclesia in tribulatione dilatatur, quando perfectus quisque et conditorem ex toto corde, tota anima, tota virtute, et proximum tanquam seipsum diligere probatur. Bene triginta in altitudine sunt cubiti, quia omnis electorum spes ad visionem sanctæ Trinitatis, quantum valet, se exercendo et purificando præparat. Sex igitur ad lidei longanimitatem, tria ad celsitudinem spei, duo pertinent ad latitudinem amoris, quibus tribus virtutum insignibus totum sanctæ Ecclesiæ statum constat perfrui [Al. perfici]. Quod autem per denarium, qui perfectus est numerus, singula hæc multiplicantur, multiplex ejusdem perfectionis augmentum figurate denuntiat. Notandum sane quod triginta cubiti altitudinis non usque ad supremum templi fastigium, sed usque ad laquearia pertingebant; deinde ad laquearia mediæ cœnaculi alii triginta cubiti altitudinis assurgebant. Porro tertium cœnaculum quod supererat sexaginta habebat cubitos in altitudine, ac sic omnis altitudo domus in centum viginti erat cu-

bitos extenta. Prima igitur domus triginta cubitis in altitudinem surgit, quia præsens Ecclesia ad videndam speciem sanctæ Trinitatis tota intentione suspenditur: superior domus triginta æque cubitis æ in altum attollit, quia solutæ corporibus animæ perfectorum, usque ad diem universalis judicii, ejusdem beatæ et individue trinitatis præsentis visionem fruuntur. Suprema domus his tricenaria alta est cubitis, quia resuscitati a mortuis omnes electi, in contemplatione ejusdem sui Conditoris, qui in tribus personis unus est Deus, æterna spiritus simul et carnis immortalitate gaudebunt. Factus est autem medius paries in templo de tabulatis cedrinis viginti cubitorum altitudinis, qui divideret oraculum, id est, Sanctum sanctorum a priorie parte templi, habebatque oraculum viginti cubitos longitudinis, et viginti cubitos altitudinis. Porro ipsum templum pro foribus oraculi quadraginta cubitorum erat, in quo erant mensæ et candelabra de auro: sed et altare aureum prope ostium tabernaculi, quatenus incenso in eo thymiamate, vapor fumi ascendens aperiret [Al., operiret] oraculum ubi erat arca testamenti, super quæ [Al., superque eam] erant cherubin gloriæ obumbrantia propitiatorium. Prior ergo domus præsentis Ecclesiæ statum, interior vitæ cœlestis ingressum designat. Unde recte in priori mensa et candelabra sunt facta, quia nimirum in hac vita, lumine sanctorum Scripturarum et sacramentorum cœlestium refectione opus habemus; in futuro autem talibus non egemus subsidiis, ubi juxta Psalmistæ vocem quæcunq̄ apparuerint cum justitia, satiabuntur manifestata gloria Christi. In hac quoque vita corda justorum, quasi altare incensi aureum, splendida fulgent per munditiam sanctitatis, aromatis referta desideriorum spiritualium incendio flagrant amoris continui, et quasi in proximo cœlestis introitus positus [Al., posita], suavisimum sæ orationis vaporem juxta Sancta sanctorum superna emittunt, ubi Christus est in dextra Dei sedens. Quem aptissime arca testamenti, quæ erat intra velum, designat, in qua urna erat aurea habens manna, et virga Aaron quæ fronderat, et tabulæ testamenti. Ipsa namque arca naturam humanitatis ejus, urna manna plenitudinem divinitatis, virga Aaron potentiam sacerdotii ejus inviolabilem, tabulæ testamenti designant, quia ipse [Al. add. est qui] legem dedit, quique etiam benedictionem his qui legem faciunt, dabit. Bene [Al. add. autem] templum præ foribus oraculi quadraginta cubitorum erat longitudinis, quando in hac adhuc vita jejuniis et continentia nos castigari oportet, ut ad internæ dulcedinis satietatem pervenire mereamur. Namque hoc numero castigationem vitæ præsentis significare intelligit omnis qui quadragenarium Moysi, vel Eliæ, vel ipsius Domini jejunium recte intelligere novit. Bene ipsum oraculum, in quo arca per cherubin gloriæ tegebatur, viginti cubitos longitudinis, latitudinis et altitudinis habebat, qui numerus perfectionem, ut diximus, geminæ dilectionis insinuat, quia quidquid in hac peregrinatione pro Deo geritur, totum hoc in illa mansione patriæ perennis, ubi magnificentia ejus continua beatorum spirituum laudatione suscollitur, in sola dilectionis amplitudine perficitur. Erat et porticus ante templum viginti cubitorum longitudinis, juxta mensuram latitudinis templi, et decem cubitorum latitudinis, habens ostium contra ostium templi ab oriente: quæ, videlicet, porticus illam sanctæ Ecclesiæ plebem designat, quæ dominicæ incarnationis tempora præcessit, nec tamen ab ejusdem incarnationis fide vacua remansit. Hoc est enim ostium porticus, contra ostium templi esse ad ortum solis, fidem populi prioris de Christo eandem esse quæ sequentis, eodemque gratiæ orientis lumine cunctorum fidelium corda illustrari. Unde bene in eadem porticu duæ columnæ æræ, maximi et mirandi operis circa ostium templi narrantur esse statuatæ, et his capi-

tella quasi opere lili superimposita. Columnæ enim stant ante ostium templi, quia adventum Redemptoris nostri qui ait: *Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur* (Joan. x), præcesserunt doctores egregii, de quibus dicit Apostolus: *Jacobus et Cephas et Joannes, qui videbantur columnæ esse, qui eidem adventui ejus testimonium perhiberent* (Galat. ii). Una enim a dextris ostii, alia stabat a sinistris, quia et populo Israel, qui tunc divina fide et charitate calebant, incarnationem sui Redemptoris futuram præinebant; et non minus gentibus, quæ adhuc quasi ad Aquilonem positæ perfidix frigore torpebant, ejusdem Redemptoris ingressum prædicabant esse pandendum. Quod vero capitella columnarum quasi opere lili fabricata erant, significat quia tota prædicationis eorum summa, de claritate perpetuæ beatitudinis insonuit, ejusque videndam gloriam suis auditoribus promisit, qui, æternus ante sæcula Deus existens, homo factus est in fine sæculorum, ut quasi flos lili interius colorem aurosum, exterius haberet candidum. Quid namque auri rubor in candore, nisi fulgor est divinitatis in homine? Quem, videlicet, hominem et prius virtutibus clarum ostendit, et post mortem niveo incorruptionis splendore vestivit. Hæc nos, fratres charissimi, in præsentis festi nostri gaudium de structura templi pauca ex pluribus fraternitati vestræ exposuisse libuit, quatenus et miranda terrestris domus Domini fabrica delectaret auditum, et hæc [Al. add. eadem] spiritualiter intellecta mentes nostras ardentius ad amorem supernæ habitationis erigeret. Diligamus ergo, fratres mei, toto corde decorem domus æternæ, quam ex Deo habemus in cœlis, et de loco tabernaculi gloriæ ejus sedulo cogitare, ac nos alterum admonere curemus. Unum ante omnia petamus ab eo, et hoc insatigabili intentione quæramus, ut inhabitare mereamus in domo ejus omnibus diebus vitæ nostræ, hoc est, perenni vita ac luce felices. Non autem spernit neque despicit preces pauperum, quando hoc quod diligit ipse, precamur; sed clementer exaudiens donabit nos videre bona sua in terra viventium Christus Jesus Dominus noster, qui vivit et regnat in ævum [Al. add. : Cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.]

HOMILIA LXVI.

IN DEDICATIONE ECCLESIE.

LUC. XIX. *In illo tempore ingressus Jesus perambulabat Jericho. Et ecce vir nomine Zachæus, et hic princeps Publicanorum, et ipse dives, et quærebat videre Jesum quis esset, et non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrrens ascendit in arborem sycomorun, ut videret illum, quia inde erat transiturus, etc.*

Quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. Ecce enim camelus, deposita gibbi sarcina, per foramen acus transit (Matth. x; Marc. x), hoc est, dives et Publicanus, relicto onere divitiarum, contempto censu fraudium, angustam portam arctamque viam, quæ ad vitam ducit, ascendit. Qui mira devotione fidei ad videndum Salvatorem, quod uatura minus habuerat, ascensu supplet arboris; atque ideo iuste, quamvis ipse rogare non audeat, benedictionem Dominicæ susceptionis quam desiderabat accipit. Mystice autem Zachæus, qui interpretatur justificatus, credentem ex gentibus populum significat: qui quanto curis sæcularibus occupatior, tanto flagitiis deprimentibus erat factus humilior. Sed ablatus est, sed sanctificatus, sed justificatus in nomine Domini nostri Jesu Christi, et in spiritu Dei nostri (I Cor. vi), qui intrantem Jericho Salvatorem videre quærebat, sed præ turba non poterat. Quia gratiæ fidei, quam mundo Salvator attulit, participare cupiebat, sed involuta vitiorum consue-

tudo, ne ad votum perveniret, obstiterat. Eadem namque turba noxiæ consuetudinis, quæ supra cæcum clamantem ne lumen peteret, increpabat (Luc. xviii; Marc. x), etiam suspicientem Publicanum, ne Jesum videat, tardat. Sed sicut cæcus turbarum voces magis ac magis clamando devicit, ita pusillus, necesse est turbæ nocentis obstaculum altiora petendo transcendat, terrena relinquat, arborem crucis ascendat. Sycomorus namque, quæ est arbor foliis moro similis, sed altitudine præstans, unde et a Latinis celsa nuncupatur, ficus fatua dicitur. Et eadem dominica crux, quæ credentes alit ut ficus, ab incredulis irridetur ut fatua. Nos enim prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam; ipsis vero vocatis Judæis atque gentibus Christum Dei virtutem et Dei sapientiam (I Cor. i). Quam, videlicet, arborem pusillus statura Zachæus, quo exaltari possit, ascendit, dum quilibet humilis et propriæ conscientis infirmitatis, confidens in Domino, proclamat: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi* (Galat. vi). Ascensa autem sycomoro transeuntem prope Dominum cernit, quia per hanc laudabilem fatuitatem, etsi necdum ut est solide, jam tamen raptum et quasi in transitu luci sapientiæ cœlestis intendit.

Et cum venisset ad locum, suspiciens Jesus vidit illum. Perambulans Jericho Salvator, venit ad locum ubi præcurrrens Zachæus sycomorum conscenderat: quia missis per mundum sui verbi præconibus, in quibus ipse nimirum et loquebatur et ibat, venit ad populum nationum, qui passionis ejus fide jam sublimis existens, etiam divinitatis ejus ardebat agnita facie beari. Suspiciens vidit illum, quia per gratiam fidei a terrenis cupiditatibus elevatum, turbisque infidelibus præminentem elegit. Videre enim Dei, eligere vel amare est. Unde est illud: *Oculi Domini super justos* (Psal. xxxiii). Nam et nos quæ amamus videre, ab his quæ exsecramur, intutum festinamus avertere. Vidit ergo Jesus videntem se, quia elegit eligentem se, et amavit amantem. Ilunc sane ordinem proficiendi, hoc est, per fidem Dominicæ incarnationis ad cognitionem divinitatis perveniendi, quasi sycomorum Jesu faciem speculandi doctor egregius ostendit, cum ait: *Non enim judicavi scire me aliquid inter vos nisi Christum Jesum, et hunc crucifixum* (I Cor. ii). Itemque aliis exprobrans, *Facti estis, inquit, turbis lacte opus sit, non solido cibo* (Hebr. v): lac infirma temporariæ dispensationis, solidum cibum ardua perpetuæ Majestatis, appellans.

Et dixit ad eum: *Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit et excepit illum gaudens.* Manebat aliquando Dominus in domo principis Pharisæorum, hoc est, in Judæorum synagoga docebat; sed quia non baptizatum ante prandium, Sabbato curantem, Publicanos et peccatores recipientem, contra avaritiam disputantem, et cætera digna Deo gerentem, lingua venenata corpebant, pertæsus eorum facinora discessit, et aufugit dicens: *Relinquetur vobis domus vestra deserta* (Matth. xxi). Hodie autem in domo pusilli Zachæi oportet illum inanere, hoc est, novæ lucis gratia coruscante in humili credentium nationum corde quiescere. Quod autem descendere de sycomoro Zachæus, et sic in domo sua Christo mansionem præparare jubetur, hoc est quod Apostolus ait: *Quia et si cognovimus secundum carnem Christum, sed jam nunc non novimus. Et si enim mortuus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei* (II Cor. v).

Et cum viderent omnes, murmurbant dicentes quod ad hominem peccatorem divertisset. Manifestum est Judæos semper gentium odisse salutem. Scriptum est enim: *Sequenti vero Sabbato pene universa civitas convenit audire verbum Dei. Videntes autem turbas Judæi, repleti sunt zelo, et contradicebant iis quæ a Paulo dicebantur* (Act. xiii). Et alibi, fideles etiam fratres adversus apostolorum principem discipula-

hant dicentes: *Quare introisti ad viros præputium habentes, et manducasti cum illis (Act. xi)?*

Stans autem Zachæus dixit ad illum: *Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus; et si quid aliquid defraudavi, reddo quadruplum.* Aliis calumniantibus hominem peccatorem, ipse Zachæus stans, id est, in ea quam cœperat fidei veritate persistens, non solum se ex peccatore conversum, sed etiam inter perfectos probat esse conversatum. Dicente enim Domino: *Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, et da pauperibus (Matth. xix)*, quisquis ante conversionem innocenter vixit, omnia conversus potest dare pauperibus. At qui aliqua fraude sustulit, primo hæc juxta legem reddere, deinde quod sibi remanserit debet dare pauperibus (*Levit. vi*). Ac sic et ipse qui sibi nil retinet, omnia sua dispergit, dat pauperibus, *justitia ejus manet in sæculum sæculi (Psal. cxl)*. Et hæc est sapientia illa stultitia quam de sycomoro Publicanus quasi fructum vitæ legerat, rapta, videlicet, reddere, propria relinquere, visibilia contemnere, pro invisibilibus etiam mori desiderare, seipsum abnegare, et ejus qui necdum videatur Domini vestigia sequi concupiscere.

Ait Jesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abraham. Filius Abraham dicitur Zachæus, non quia de ejus stirpe generatus, sed quia ejus est fidem imitatus, ut sicut Abraham terram, cognationem, domumque paternam, ob rem futuræ hereditatis, Domino jubente, deseruit (*Gen. xii*), ita et ille, quo thesaurum in cœlis acquireret, bona sua pauperibus partiendam relinqueret. Et pulchre dicit *Et ipse*, ut non solum eos qui justiperseverant, sed et eos qui ab injustitia resipiscunt ad filios promissionis pertinere declaret. Aliter: Salus quæ olim Judæorum domum implebat, hodie populo nationum illuxit, eo quod et ipse populus filius sit Abraham credendo in eum. De quo dicit Apostolus: *Si autem vos Christi, ergo Abraham semen estis (Galat. iii)*. Et sicut alibi dicit: *Ipse Abraham sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex circumcisione, sed et his qui sectantur vestigia, quæ est in præputio fidei patris nostri Abraham (Rom. iv)*.

Veni enim Filius hominis quærere et salvare quod perierat. Hoc est quod alibi dicit: *Non veni vocare justos, sed peccatores (Matth. ix)*. Pius sane Magister, qui murmurantibus turbis sua mysteria non dedignetur exponere, adeo, scilicet, peccatorum poenitentiam non esse respuendam ut ipse Dei Filius ob hanc maxime qui rendam sit destinatus ad terras. Qui ut pietatis suæ nobis dispensationem inculcet, sapissime se filium hominis appellat, commendans sollicitè nobis quod factus est benigne pro nobis.

HOMILIA LXVII.

IN FESTO DIVI MICHAELIS.

MARC. IX. MATTH. XVIII. *In illo tempore, accipiens Jesus puerum statuit eum in medio eorum, quem cum complexus esset, ait illis: Quisquis unum ex hujusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit, etc.*

Videns cogitationes discipulorum Dominus, curat desiderium gloriæ humilitatis contentione sanare, primumque non esse quærendum, et prius simplici humilitatis commonet imperio, et mox puerilis innocentia docet exemplo. Quod enim ait: *Quisquis unum ex hujusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit*, vel simpliciter pauperes Christi ab his qui velint esse majores pro ejus ostendit honore recipiendos; vel certe malitia parvulus ipsos esse suadet, ut instar ætatis parvulæ simplicitatem sine arrogantia, charitatem sine invidia, devotionem sine iracundia conservent. Quod autem complectitur puerum, significat humiles suo dignos esse complexu ac dilectione, talesque cum impleverint quod præ-

cepit: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (Matth. xi)*, jure posse gloriari, ac dicere: *Læva ejus sub capite meo, et dexteru ejus amplexabitur me (Cant. ii)*. Bene autem cum dixisset: *Quisquis unum ex hujusmodi pueris receperit*, addidit in nomine meo, ut, videlicet, formam virtutis, quam natura duce puer observat, ipsi pro nomine Christi, juvante rationis industria, sequantur. Sed quia se in pueris recipi decebat, videlicet, quasi caput in membris suis, ne putaretur hoc esse solum quod videbatur, adjuunxit, atque ait:

Et quicumque me susceperit, non me suscipit, sed eum qui me misit (Luc. ix). Talem se utique ac tantum credi volens, qualis et quantus est Pater. Usque adeo enim, inquit, nihil distat inter me et eum, ut qui me receperit, recipiat et eum qui misit me.

Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me, bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo ejus, et in mare mitteretur. Quam hæc generalis possit esse sententia adversum omnes qui aliquem scandalizant, tamen juxta consequentiam sermonis etiam contra apostolos dictum intelligi potest, qui inter se disputantes, *quis esset illorum major, videbantur invicem de dignitate contendere (Luc. xxii; Matth. xx)*. Etsi in hoc vitio permansissent, poterant eos quos ad fidem vocabant per suum scandalum perdere, dum apostolos viderent inter se de honore pugnare. Quod autem dicit: *Bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo ejus*, secundum ritum provinciæ loquitur, quo majorum criminum ista apud veteres Judæos pœna fuerit, ut in profundum ligato saxo demergerentur. Et revera melius innoxium, pœna quamvis atrocissima temporali, tamen vitam finire corpoream, quam lædendo fratrem mortem animæ mereri perpetuam. Recte autem qui scandalizari potest pusillus appellatur. Qui enim magnus est, quæcunque viderit, quæcunque passus fuerit, non declinat a fide; qui autem pusillus est animo et parvus, occasiones quærunt quomodo scandalizetur. Propterea denique oportet nos maxime iis consulere, qui parvi sunt in fide, ne occasione nostri offendantur, et recedant a fide, ac decidant a salute. Notandum sane quod in nostro bono opere aliquando cavendum est scandalum proximi, aliquando vero pro nibilo contemnendum. In quantum enim sine peccato possumus vitare proximorum scandalum, debemus; si autem de veritate scandalum oritur, utilius permittitur scandalum nasci, quam veritas relinquatur. Item per molam asinariam sæcularis vitæ circuitus ac labor exprimitur, et per profundum maris extrema damnatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo ætæros destruit, vel exemplo, melius profecto erat ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam sacra officia in culpa cæteris imitabilem demonstrarent. Quia nimirum si solus caderet, utcumque hunc tolerabilior Inferni pœna cruciaret.

Et si scandalizaverit te manus tua, abscinde illam. Bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inexstinguibilem. Quia supra docuerat ne scandalizemus eos qui credunt in eum, nunc consequenter admonet quantum cavere debeamus eos qui scandalizare nos, id est, verbo, vel exemplo suo ad ruinam peccati propellere certant. Manum quippe nostram appellat necessarium amicum, cujus opere atque auxilio quotidiano opus habemus. Sed talis si nos lædere in causa animæ voluerit, excludendus est a nostra societate, ne si cum perduto in hac vita partem habere voluerimus, simul in futura cum illo pereamus. Quod autem subditur:

Ubi vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguetur (Isai. lvi). In verime putredinem gehennæ, sicut in igne ardorem designat. Sive vermis dicit scelerum poenitentiam, quæ nunquam in tormentis conscientiam afflictorum mordere cessabit.

ut ignis sit poena extrinsecus sæviens, vermis dolor interior accusans.

Et si pes tuus scandalizat te, amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inexstinguibilis, etc. In pede, sicut et in manu charos inemendabiles docet alienandos a nobis, ne per immunditiam eorum, quos castigare nequimus, et ipsi polluti percamus. Sed manus propter opus necessarium nobis, pes sunt dicti tales propter ministerium discursuque in nostris usibus accommodos.

Quod si oculus tuus scandalizat te, ejice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. In oculo quoque propter scandalum eruendo iidem nostri carnaliter amici, spiritualiter vero adversarii designantur. Sed cum nos eorum consulto ac provisione opus habemus, illi vero consilio nos pravo decipere, atque in iter erroris deflectere querunt, penitus nobis eorum omittenda est societas. Scandalum quippe sermo Græcus est, quod nos offendiculum, vel ruinam et impactionem pedis dicere possumus. Quidam scandalum Græce, Latine scrupulum, dicunt. Ille ergo scandalizat fratrem, qui ei dicto factove minus recto occasionem ruinæ dederit. Potest et simpliciter dici: Si quis ita necessarius nobis videtur esse ut manus, pes et oculus, utilis, videlicet, atque sollicitus et acutus ad perspicendum, scandalum autem nobis facit, et per dissonantiam morum nos trahit in gehennam, ne sic quidem temporalibus ejus comodis cum periculo animarum nostrarum uti ac refoveri debemus.

HOIMILIA LXVIII.

IN FESTO SANCTI LUCÆ.

Luc. x. In illo tempore, designavit Dominus et alios septuaginta duos, et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum, quo ipse erat venturus, etc.

Sicut duodecim apostolos formam episcoporum exhibere simul et præmonstrare, nemo est qui dubitet, sic et hos septuaginta duos figuram presbyterorum, id est, secundi ordinis sacerdotum, gessisse sciendum est, tametsi primis Ecclesiæ temporibus, ut apostolica scriptura testis est, utrique presbyteri, utrique vocabantur episcopi: quorum unum sapientiæ maturitatem, a terminum industriam curæ pastoralis significat (*Tit. 1; 1 Tim. 11*). Bene autem septuaginta duo mittuntur, sive quia totidem mundi gentibus Evangelium prædicandum erat, ut quomodo duodecim tribus Israel, ita et hi propter exterarum gentes destinarentur imbuendas; seu quod ipso prædicantium numero totus orbis per Evangelium summæ et inviduæ Trinitatis illustrandus intinabatur, sicut solem hunc constat triduanum suæ lucis ambitum mundo per septuaginta duas horas afflare solitum. Nam et Dominus ipse se diem, suos vero apostolos horas appellat, dicens: *Nonne duodecim horæ sunt diei? si quis ambulaverit in die, non offendit* (*Joan. xi*). Et in Psalmis præcipitur bene: *Nuntiate diem de die salutare ejus* (*Psal. xcvi*), hoc est, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Sed et multis sanctæ Scripturæ locis per tres dies mysterium Trinitatis ostenditur, præcipue quia Dominus tertia die resurrexit a mortuis. Sed et in veteri testamento populus ad montem Sinai perveniens, die tertia legem accepit (*Exod. xix*). Idem fluvium Jordanem, quo baptismi gratia commendata est, tertia quam adierat die, transivit (*Josue 11*).

Et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus Quia duo sunt præcepta charitatis, Dei videlicet amor et proximi, et minus quam inter duos haberi charitas non potest (nemo enim proprie ad seipsum habere charitatem dicitur, sed dilectione se in alterum ten-

dit, ut esse charitas possit) binos ad prædicandum discipulos Dominus mittit, quatenus hoc nobis tacitus innuat, quia qui charitatem erga alterum non habet, prædicationis officium suscipere nullatenus debet. Bene ante dicitur, quod misit eos ante faciem suam in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus. Prædicatores enim suos Dominus sequitur, quia prædicationis prævenit, et tunc ad mentis nostræ habitaculum Dominus venit; verba exhortationis præcurrunt, atque per hæc veritas in mente suscipitur.

Et dicebat illis: Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Messis multa populorum significat multitudinem: *operarii pauci*, penuriam magistrorum. Isti sunt operarii, de quibus Psalmista loquitur: *Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent. Euntes ibant et flebant, portantes semina sua. Venientes autem venient in exultatione, portantes manipulos suos* (*Psal. cxxv*). Et ut apertius loquar, *messis multa* omnis turba credentium est, *operarii pauci*, apostoli et imitatores eorum qui mittuntur ad messem.

Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Lupos Scribas et Phariseos vocat, qui sunt clerici Judæorum.

Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta, et neminem per viam salutari. Tanta prædicatori debet in Deo esse fiducia, ut præsentis vitæ sumptus quamvis non prævideat, tamen sibi hos non deesse certissime sciat, ne dum mens ejus occupatur ad temporalia, minus aliis prævideat æterna. Cui etiam per viam neminem salutare conceditur, ut sub quanta festinatione iter prædicationis pergere debeat, ostendatur. Quæ si quis verba etiam per allegoriam velit intelligi, in sacculo pecunia clausa est; pecunia vero clausa est sapientia occulta. Qui igitur sapientiæ verbum habet, sed hoc erogare proximo negligit, quasi pecuniam in sacculo ligatam tenet. Et scriptum est: *Sapientia abscondita, et thesaurus absconditus: quæ utilis in utrisque* (*Eccli. xi*)? Quid vero per peram, nisi opera sæculi? et quid hoc loco per calceamenta, nisi mortuorum operum exempla signantur? Qui igitur officium prædicationis suscipit, dignum non est ut onus sæcularium negotiorum portet, ne dum hoc ejus colla deprimit, ad prædicanda cælestia non assurgat. Nec debet stultorum operum exempla conspiciere, ne sua opera quasi ex mortuis pellibus credat munire. Omnis vero qui salutem in via, ex occasione salutis itineris, non ex studio obtinendæ ejusdem salutis. Qui igitur non amore æternæ patriæ, sed præmiorum ambitu salutem audientibus prædicat, quasi in itinere salutem, quia ex occasione, et non ex intentione salutem audientibus exoptat.

In quamcunque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illam pax vestra; sin autem, ad vos revertetur. Pax quæ ab ore prædicatoris offertur, aut requiescit in domo, si in ea fuerit filius pacis, aut ad eundem prædicatorem revertitur, quia aut erit quisque prædestinatus ad vitam, et cæleste verbum sequitur quod audit, aut si nullus audire voluerit, ipse prædicator sine fructu non erit, quia ad eum pax revertitur, quoniam ei a Domino pro labore sui operis recompensatur. Ecce autem qui peram et sacculum portare prohibuit, sumptus et alimentum ex eadem prædicatione concedit, nam sequitur:

In eadem autem domo manete, edentes et bibentes quæ apud illos sunt. Si pax nostra recipitur, dignum est ut in eadem domo maneamus, edentes et bibentes quæ apud illos sunt, ut ab eis terrena stipendia conequamur, quibus præmia patriæ cælestis offerimus. Unde etiam Paulus pro minimo hæc ipsa suscipiens, dicit: *Si nos vobis spiritalia seminavimus, magnum est si vestra carnalia metamus* (*1 Cor. ix; Rom. xv*)? et non andum quod subditur:

Dignus est enim operarius mercede sua. Quia jam de mercede sunt operis ipsa alimenta sustentationis, ut hic merces de labore prædicationis inchoetur, quæ illie de veritatis visione perficitur. Quia in re considerandum est quod uni nostro operi duæ mercedes debentur, una in via, altera in patria: una quæ nos in labore sustentat, alia quæ nos in resurrectione remunerat.

Et in quamcunque civitatem intraveritis, et susceperit vos, manducate quæ apponuntur vobis, etc. Descripto diversæ domus hospitio, quid etiam in civitatibus agere debeant, docet, piis, videlicet, in omnibus communicare, ab impiorum vero per omnia societate secreti.

In quamcunque civitatem intraveritis, et non receperit vos, exentes in plateis ejus, dicite: Etiam pulverem qui adhesit nobis de civitate vestra, extergimus in vos. Aut ad contestationem laboris terreni, quem pro illis inaniter suscepissent, aut ut ostenderent usque adeo se ab ipsis nihil terrenum querere, et etiam pulverem de terra eorum non sibi paterentur adhærere. Aliter: Pedes discipulorum ipsum opus incessumque prædicationis significant; pulvis vero quo asperguntur, terrene levitas est cogitationis: a qua ipsi etiam summi doctores immunes esse queunt, cum pro auditoribus sollicitis salubribus curis incessanter intendunt, et quasi per itinera mundi uno vix calcaneo terræ pulverem legunt. Qui ergo receperint verbum, ipsi afflictiones curasque doctorum, quas pro se tolerabant, in argumentum sibi vertunt humilitatis. Qui vero spreverint doctrinam, docentium sibi labores et pericula, odiumque sollicitudinum ad testimonium damnationis inflectunt. Et ipse est pulvis qui in evangelii contemptore extergi, et a quo per bonos auditores evangelistarum jubentur pedes ablui, imo per ipsum Salvatorem narratur ablui (Joan. xiii).

Dico autem vobis, quia Sodomis in die illa remissius erit quam illi civitati. Sodomitæ quidem inter tot carnis animæque flagitia, quibus insatiabiliter ardebant, inhospitales quoque, Ezechiele attestante, fuerunt; sed nulli apud eos tales hospites quales apud Judæos prophetae, quales apostoli, reperti sunt (Ezech. xvi). Et Lot quidem aspectu et auditu justus erat, non aliquid tamen docuisse, nulla ibi fecisse signa perhibetur. Atque ideo cui multum datum est, multum queretur ab eo, potentesque potentia tormenta patientur (II Petr. ii; Luc. xii; Sap. vi).

Væ tibi, Chorozain, væ tibi, Bethsaida. Chorozain, Bethsaida et Capharnaum, Tiberias quoque quam Joannes nominat, civitates sunt Galilææ, sitæ in litore lacus Genesareth, qui Jordane flumine efficitur, et ab evangelistis etiam mare Galilææ, vel mare Tiberiadis, appellatur (Joan. vi; Matth. iv). Plangit ergo Dominus civitates, quæ post tanta miracula atque virtutes non penituerint, pejoresque gentilibus, qui naturale solummodo jus dissipabant post descriptæ legis contemptum, Filium quoque Dei concutere, gratiamque ingratæ spernere non timeverunt.

Quia si in Tyro et Sidone factæ fuissent virtutes quæ in vobis factæ sunt, olim in cilicio et cinere sedentes penituerent. Impletum videmus hodie dictum Salvatoris, quia, scilicet, Chorozain et Bethsaida, præsertim Domino, credere noluerunt. Tyrus autem ac Sidon, et quondam David ac Salomonii amici fuere (II Reg. v; III Reg. v), et post evangelizantibus Christi crediderunt discipulis; tantaque fide devotione susceperunt, ut Paulum apostolum Tyro abeuntem cuncti cives cum uxoris et filii usque gratas civitatem prosequerentur, pulcherrimoque spectaculo tanta hominum multitudo paucissimos hospites, sed Christi pro fide charissimos ad naves usque vale factura deduceret (Act. xxi). Sed quare non olim his qui credere potuerunt, verum Judæis qui credere noluerunt, sit evangelizatum, ipsius est curæ, cujus universæ viæ misericordia et veritas (Psal.

xxiv). Sane quod Dominus ait: *In cilicio et cinere sedentes penituerent*, in cilicio quod de pilis caprarum contextitur, asperam peccati pungentis memoriam, qua in die judicii sinistra pars est induenda significat; cinere autem mortis considerationem, per quam tota humani generis massa in pulverem est redigenda, demonstrat. Porro in sessione humilitationem propriæ conscientiæ designat, de qua Psalmista: *Surgite postquam sederitis (Psal. cxxvi)*. Quod est dicere: *Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis (I Petr. v)*.

Et tu, Capharnaum, usque in cælum exaltata, usque ad infernum demergeris. Duplex in hac sententia sensus est, vel ideo ad infernum demergeris, quia contra prædicationem meam superbissime restitisti; vel ideo, quia exaltata es usque ad cælum meo hospitio, ex meis signis atque virtutibus tantum habens privilegium, majoribus plecteris suppliciis, quia his quoque credere noluit. Et ne quis putaret hanc increpationem illis tantummodo civitatibus, vel personis, quæ Dominum in carne videntes spernebant, et non omnibus qui hodieque Evangelii verba despiciunt, convenire, consequenter adjunxit, dicens:

Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit. Ut in audiendo quisque vel spernendo Evangelii prædicatore, non viles quasque personas, sed Dominum Salvatorem, imo ipsum Patrem spernere se vel audire disceret. Nam sequitur:

Qui autem me spernit, spernit eum qui me misit. Quia procul dubio in discipulo magister auditur, et in filio pater honoratur. Potest et ita intelligi: *Qui vos spernit, me spernit.* Qui non facit misericordiam uni de fratribus meis minimis, nec mihi facit (Matth. xxv), quia et ipse pro his formam servi et pauperis habitum suscepi. Qui autem me spernit nolens credere Deum et Filium Dei concutens, spernit eum qui me misit, quia ego et Pater unum sumus (Joan. x).

Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio, dicentes: Domine, etiam dæmonia subjiicuntur nobis in nomine tuo. Bene quidem confessi sunt deferentes honorem nomini Christi, sed quia infirma adhuc fide gaulebant in virtutibus, vide quid audiunt:

Et ait illis: Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. Non modo video, sed prius videbam quando corruit: quod autem ait, *Sicut fulgur*, vel præcipitem de superni ad ima lapsum significat, vel quia dejectus, adhuc transfiguratur se in angelum lucis (II Cor. xi). Quia ergo discipulos de signorum operatione vidit elatos, exemplo eos terret, atque ad humilitatem revocat ejus qui primus superbienter cecidit (Isai. xiv), ut qui hunc ob superbiam de cælo recordarentur ejectum, multo magis de terra editos, si superberint, humiliandos agnoscant.

Eccæ dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones, et supra omnem virtutem inimici, et nihil vobis nocebit. Hoc est omne genus immundorum spirituum de obsessis corporibus eiciendi. Quamvis et ad litteram rectissime possit accipi. Siquidem et Paulus a vipera invasus, nil adversi patitur (Act. xxviii); et Joannes, ut historia tradit, hausto veneno, non læditur. Hoc sane inter serpentes qui dente, et scorpiones qui cauda nocent distare arbitratur, quod serpentes aperte sævientes, scorpiones clanculo insidiantes, vel homines, vel dæmones, significant; serpentes qui inchoandis virtutibus venena pravæ persuasionis objiciunt, scorpiones qui consummatas virtutes ad finem vitare contendunt.

Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subjiicuntur. De subjectione spirituum, cum caro sint, gaudere prohibentur, quia spiritus eicere, sicut et virtutes alias facere, interdum non est ejus meriti qui operatur, sed invocatio nominis Christi hoc agit ad condemnationem eorum qui invocant, vel ob utilitatem eorum qui vident et audiunt, conceditur, ut, licet homines despiciant signa facientes,

tamen Deum honorent, ad cuius invocationem fiant tanta miracula. Nam et in Actibus apostolorum filii Serevæ videbantur eijcere dæmones (Act. xix): et Judas apostolus cum animo proditoris multa signa inter cæteros apostolos fecisse narratur (Math. x; Marc. vi; Luc. ix).

Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis. Si Satanæ, inquit, per superbiam cæli sedem cum sociis amisit, non oportet vos de illorum humiliatione, sed de vestra sublimitate gaudere, quatenus unde illi ruere sublevati, vos humiles ascendatis. Non autem pueriliter sapiendum, quasi Deus ad remedium oblivionis bonos in cælis, malos scribat in terris, dicente Jeremia: *Universi qui derelinquunt te, confundantur, recedentes in terra scribantur* (Jerem. xvii); sed salubriter intelligendum, quod sive cælestia seu terrestria quis opera gesserit, per hæc quasi litteris adnotatus, apud Dei memoriam sit æternaliter adfixus.

HOMILIA LXIX.

IN SOLEMNITATE OMNIUM SANCTORUM.

LUC. VI. MATH. V. *In illo tempore descendens Jesus cum discipulis de monte, stetit in loco campestri, et turba discipulorum ejus, etc.*

Electurus apostolos Dominus, in montana subit; turbas vero docturus, ad campestria redit, quia non nisi in humili Christum turbæ videre sufficiunt. Nam hæc est norma quam seculus Apostolus ait: *Non potui vobis loqui quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus. Quasi parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam* (I Cor. iii). Nondum enim poteratis, sed ne nunc quidem potestis. Apostoli autem ipsi, secundum Matthæum, quasi perfectiores, et in monte et aperto Salvatoris ore docti essearrantur (Math. v). Ubi si qui diligentius utrumque evangelistam velit perscrutari, potest intelligi cum in monte duodecim discipulos elegit, e pluribus, quos et apostolos nominavit, quod Matthæus prætermisit, tunc illum habuisse sermonem, quem Matthæus interposuit, et Lucas tacuit, hoc est, in monte, ac deinde cum descendisset, in loco campestri habuisse alterum similem, de quo Matthæus tacet, Lucas non tacet, et utrumque sermonem eodem modo esse conclusum.

Ab omni Judæa et Hierusalem, et maritima, et Tyri et Sidonis, etc. Maritimam multitudinem non a proximo mari Galilææ (neque enim hoc miraculi loco poneret), sed a mari magno reor esse cognominatam, in qua etiam Tyrus et Sidon comprehendi poterant. Verum quia gentium civitates sunt Judæis quidem sorte data, sed non ab eis possessæ, eo quod hostes exterminare nequirent, consulte nominatim ponuntur, ut quanta sit fama virtusque Salvatoris, injimetur, quæ exteras etiam ad sanitatem doctrinamque capessendam civitates accersat. Ubi notandum quia Dominus etsi venientibus ad se gentilibus misertus sit, unde et puerum centurionis (Math. viii) et Chananaeæ filiam (Math. xv), approbata petentium fide, curavit, non tamen eorum civitates intrasse reperitur, ne, videlicet, occasionem querelæ Judæis calumniantibus susciperet, sed perfectam potius salutem gentium passionis et resurrectionis suæ tempore reservaret. Quo imminente tempore gentilibus eum videre quærentibus ait: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert* (Joan. xii).

Et omnis turba quærebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes. Et supra leprosus, Domino tangente, mundatur (Luc. v); et hic omnis turba quæ eum tangere potuit spiritus illius virtute sanatur. Tactus ergo Salvatoris, opus est salutis, quem tangere est fideliter in eum credere, a quo tangi est ejus munere firmari. Sed unusquisque in suo sensu abundat. Turbæ quæ de longo ad audiendum confluent discendentis in campum Domini cu-

rantur tactu. Discipuli qui in minoribus jam sunt instituti, in montis cacumine ad majora provehuntur: e quibus etiam eliguntur, qui eum transfiguratum secreto in monte speculerent (Math. xv:1). Unus præ omnibus quasi sublimioris sapientiæ fonte inebriandus Magistri recumbit in pectore (Joan. xxi). Raroque uspiam vel turbas Dominum ad altiora sequi, vel quæpiam debilem invenies in monte curari; sed extincta febre libidinum, accensaque scientiæ luce, pedetentim quenque ad culmen subire virtutum. Nam et in veteri testamento Moyses solus cum Josue montem Dei ascendens, ad regendum vulgus in campo, donec redirent Aaron ordinavit et Hur (Exod. xxiv). Aaron quippe qui interpretatur *mons fortitudinis*, singularem Dominicæ incarnationis excellentiam; Hur vero, qui *ignis* dicitur, donum sancti Spiritus insinuat; quia plures in Ecclesia parvuli, etsi comitari magistros ad penetrandam summæ divinitatis arcana nequeunt, dominicæ tamen incarnationis sacramentis redimi, et Spiritus sancti possumt ardore signari.

Et ipse, elevatis oculis in discipulos suos, dicebat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei. Etsi generaliter omnibus loquitur, specialius tamen oculos Salvator in discipulos levat, ut his qui verbum intenta cordis aure percipiunt, latius saporis intimi lumen aperiat. Cui simile est quod Matthæus ait: *Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli ejus, et aperiens os suum docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu* (Math. v). Nam quibus os in monte sedens aperit, ut magna sublimiter audiant, in eos oculos stans in campo dirigit, ut audita patenter intelligant. *Beati itaque pauperes*, non utique omnes, sed illi tantummodo qui omne præsentis sæculi, tametsi altum videatur, pro nihilo culmen ducunt. Qui merito regni cælestis perhibentur munere digni, quia delectationis humanæ probentur cupiditate nudati. Qualem se rex David pauperiem sustinuisse declarans, ait: *Ego vero egenus et pauper sum* (Psal. lxxix). Et alibi non modo terrestria, sed et ipsa per Dominum super cælestia parvipendens, dicensque: *Quid enim mihi restat in cælo, et a te quid volui super terram* (Psal. lxxii)? Mox ubi spei suæ fixisset anchoram, subdendo manifestat: *Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam* (Ibid.). Alioquin nonnulli miserima conditione paupertatis, et hic sæculi gaudiis ob inopiam rerum, et ibi regno Dei, ob meritorum nequitiam, carent.

Beati qui nunc esuritis, saturabimini. Quid esurire beati, quid sitire debeant, Matthæus exponit, videlicet, justitiam (Math. v), apertissime nos instituit, nunquam nos satis justos æstimare debere, sed quotidianum justitiæ semper amare, imo ardere profectum. Cujus perfectam saturitatem, non in hoc sæculo, sed in futuro posse provenire, supernorum desiderio Psalmista flagrans, ostendit, qui ait: *Ego autem cum justitia apparebo in conspectu tuo, satior dum manifestabitur gloria tua* (Psal. xvi). **D** et simpliciter accipi: *Beati qui nunc esuritis, qui castigatis corpus vestrum, et servituti subjecistis, qui in fame et siti verbo operam datis, quia cælestium tunc gaudiorum habebitis ubertate perfrui.*

Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Non temporarium damna commodorum, sed virtutum detrimenta spiritualium qui flet, æterna beatitudine consolabuntur. Ubi non nostra solum, sed et proximi jubemur commissa delere. Quem si ut nos diligimus, consequenter illius et profectum nos gratulari, et defectu necesse est tribulari; nec solum tribulari, verum ad lacrymas usque succedendi. Sic enim Samuel et David peccatum Saulis et interitum lugent (I Reg. xvi, II Reg. i), sic peccatricem ipse Dominus flevit super civitatem (Luc. xix), et, mæstis compassus sororibus, Lazarum, quem divina erat majestate recensitatus, humana prius miseratione delfebat (Joan. xi); mystice significans eos qui peccati morte sopiuntur, ut reviviscere queant, a proximis esse plangendos.

Quod autem nunc fientes risuros esse promittit, non pueriliter accipiendum, sed, Scripturæ more, risus nomine mentis exultatio et affectus quidam lætior intelligendus est esse designatus. Sicut Sara: *Risum, inquit, fecit mihi Deus (Gen. xxi)*. Et in Job dictum est: *Us autem veracium replebitur risu (Job. viii)*. Per quæ, ut dixi, nomina gaudium animæ figuratur interius.

Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos et exprobraverint. Qui propter divitiarum hereditatis Christi in sanctis, propter panem vitæ æternæ, propterque spem cælestium gaudiorum, fletus, esurium pauertatemque pati desiderat, beatus est. Multo autem beatior, qui has inter adversa virtutes servare non trepidat: quia, odiant licet homines corde nefando, dilectum cor Christo lædere nequeunt; separent, et synagoga depellant, Christus invenit et confirmat; exprobrent nomen crucifixi, ipse commortuos sibi conresuscitat, et consedere facit in cælestibus.

Et ejecerint nomen vestrum tanquam malum propter Filium hominis. Nomen vestrum quod dicit, nomen Christianorum significat, quod a gentilibus Judæisque æpissime quantum ad ipsos memoriarum abrasum, et ab hominibus est ejectum, nulla jam existente causa odii, nisi propter Filium hominis, quia, videlicet, nomen Christi credentes suum voluerint facere cognomen, atque ideo nominis summi persecutores, hominum non immerito nomine notantur. *Beati, inquit, eritis, cum vos oderint homines, docens eos ab hominibus insectandos, sed ultra homines esse beatos.*

Gaudete in illa die, et exsultate; ecce enim merces vestra multa est in cælo. Non hoc a quotibet patiente, sed ab eo qui supernæ tantum mercedis intuitu patitur præceptum potest impleri, ut, scilicet, inter odia cordium, inter probra linguarum, inter ipsas persequentium manus, æquali, imo lætiori adhuc, corde versetur. Non ad hoc nostri similes valent, sed eorum qui *ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habitus sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. v)*. Qui ergo multa in terris pro Christo sustinet adversa, multa in cælis a Christo recipiet dona. Cæterum quanta ab Elia verborum jacula falsi sustinere propheta, quos deridens aiebat: *Clamate voce majore, deus enim est Baal, et forsitan loquitur, aut in deserto est, aut in itinere, aut certe dormit, ut excitetur (III Reg. xviii)*! Quantam dedere stragem qui octingenti simul et quinquaginta sunt interempti! Verum quia Baal et non Christus in causa erat, nec irisi gaudebant, nec occisi palnam, sed poenam merere perennem.

Secundum hæc enim faciebant prophetis patres eorum. Bene exemplo adhortatus est, quia vera dicentes, solent persecutionem pati. Nec tamen ideo prophetæ antiqui t more persecutionis a veritatis prædicatione defecerunt. Notandum sane quia sicut Matthæus per octo quas posuit beatitudines, octavam spei nostræ perfectionem, quæ resurrectionis gloria dedicatur, insinuat, ita Lucas per quatuor virtutes amplectitur cardinales. Beati enim pauperes, qui per temperantiam a mundi refrenantur ill-celris. Beati esurientes, qui, sua fame commotii, esurientibus esse miserandum, et ipsi per justitiam miserentur ut valent. Nam eleemosynam qua Christo non nostra donamus, sed sua reddimus; justitiam recte dici testatur Psalmista, qui ait: *Disperit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi (Psal. cxii)*. Justitia est enim qua sua cuique tribuimus, nemini quidquam debentes, nisi ut invicem diligamus, (Rom. xiii). Beati qui per prudentiam inter bonum dignoscentes et malum, occidua flere, et ad æterna norunt anhelare. Beati qui per fortitudinem fidei omnia valent molestia tolerare. Igitur qui necdum consummatæ virtutis arcem conscendere valent, generalis interim perfectionis sunt beatitudine perfovendi, quatenus, a bonis paulatim ad meliora progressi, dum consi-

stendi in planitie Domino libenter auscultant, ad hunc quandoque in monte sedentem sublimiter ascendant. Nam quorum adhuc edomandis instruendisque cordibus insistit, hoc quasi stans, qui situs est laborantis, affatur; quos vero longo studii spiritualis exercitio promptos jamque dociles invenit, his libertate ac dignitate magistri quasi quietus Salvator residens, mystica quæque de supernis intimat. Quæ spiritualium differentia profectuum in Israeliticæ plebis est habitu pulcherrimis expressa figuris, ubi vulgus omne quibuslibet vestibus utens, in quatuor angulis palliorum hyacinthinas sibi limbras est facera præceptum; sacerdotes quatuor habere vestes totidem mysticis coloribus mira varietate distinctas; pontifices et ea quæ sacerdotes, et alia quatuor indumenti genera colorum quidem eorundem, sed sublimioris gratia dignitatis, et auro interlucente corusca, et patriarcharum atque ipsius Domini nomine redimita gestare (Num. xv). Quæ per singula vel exponere, vel solum proponere, proprii industriam spectat operis.

HOMILIA LXX.

IN EADEM SOLEMNITATE OMNIUM SANCTORUM.

Hodie dilectissimi, omnium sanctorum sub una solemnitate lætitia celebramus festivitatem, quorum societate cælum exsultat, quorum patrocinis terra lætatur, triumphis Ecclesia facta coronatur, quorum confessio quanto in passione fortior, tanto est clarior in honore, quia dum crevit pugna, crevit et pugnantium gloria, et martyrii triumphus multiplici passionum genere adornatur, perque graviora tormenta graviora fuere et præmia, dum catholica mater Ecclesia, quæ per totum orbem longe lateque diffusa est, in ipso capite suo Christo Jesu edocta est contumelias, cruces et mortem, non timere, magis magisque roborata, non resistendo, sed perferendo, universos quos agmine inclyto carcer poenalis inclusit, pari et simili calore virtutis, ad gerendum certamen, gloriam triumphalem inspiravit. O vere beata mater Ecclesia, quam sic honor divinæ dignationis illuminat, quam vincantium gloriosus martyrum sanguis exornat, quam inviolata confessionis candida induit virginitas. Floribus ejus nec rosæ nec lilia desunt. Certent nunc charissimi singuli, ut ad utrosque honores amplissimam accipiant dignitatem, coronas vel de virginitate candidas, vel de passione purpuras, in cælestibus castris pax et acies habens flores suos, quibus milites Christi coronantur. Dei enim ineffabilis et immensa bonitas, etiam hoc prævidit, ut laborum quidem tempus et agonis non extenderet, ne longum faceret, aut æternum, sed breve, et, ut ita dicam, momentaneum, ut in hac brevi et exigua vita agones essent et labores, nulla vero quæ æterna est, corona et præmia meritorum, ut labores quidem cito finirentur, meritorum vero præmia sine fine durarent, ut post hujus tenebras visuri essent candidissimam lucem, et accepturi majorem passionum cunctarum acerbitatibus beatitudinem, testante hoc idem Apostolo, ubi ait: *Non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis; quam laxo sinu de prælio revertentes civitas cælestis excipit, de hoste prostrato trophæa ferentibus occurrit. Cum triumphantibus viris et feminæ veniunt, qui cum sæculo sexum quoque vicerunt, et, geminata gloria militiæ, virgines cum pueris, teneros annos virtutibus transeunt; sed et cætera fidelium turba aulæ perpetuæ regiam intravit, qui sinceritatem fidei inconcussis præceptorum cælestium disciplinis unita pace observaverunt. Ergo agite nunc, fratres, adgrediamur iter vitæ, revertamur ad civitatem cælestem, in qua scripti sumus, et cives decreti. Non sumus hospites, sed cives sanctorum et domestici Dei, etiam illius hæredes, cohæredes autem Christi: hujus nobis urbis januas aperiet fortitudo, et fiducia latum præbebit ingressum. Consideremus ergo inclytam urbis illius felicitatem, in quantum considerare possibile est; ut enim vere est, compre-*

hendere nulus sermo sufficiet. Dicitur de ea in quodam loco sic, quod et aulugiet ibi dolor, et tristitia et gemitus. Quid hac vita beatius, ubi non est paupertatis metus, non aegritudinis imbecillitas? Nemo lædatur, irascetur nemo; nemo invidet, cupiditas nulla exardescit; nullum ibi desiderium honoris pulsat, aut potestatis ambitio; nullus ibi diaboli metus, insidiarum demonum nulla, terror gehennæ procul; mors neque corporis neque animæ, sed immortalitatis munere vita jucunda; nulla erit tunc usquam discordia, sed cuncta consona, cuncta convenientia, quia omnium erit sanctorum una concordia, pax cuncta et lætitia continet. Tranquilla sunt omnia et quieta, jugis splendor, non iste qui nunc est, sed tanto clarior, quanto felicior, quia civitas (ut legitur) illa non egebit lumine solis, sed Dominus omnipotens illuminabit eam, et lucerna ejus est Agnus. Ibi sancti fulgebunt ut stellæ in perpetuas æternitates, et sicut splendor firmamenti qui erudiunt multos. Quapropter nox ibi nulla, nullæ tenebræ, concursus nubium nullus, nec frigoris aut ardoris asperitas ulla; sed talis quædam erit rerum temperies, qualem nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, nisi illorum qui ea perfrui digni inveniuntur, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ; qui et laverunt stolas in sanguine agni, et sunt ante sedem Dei, serviuntque ei die ac nocte. Nec est senectus ibi, nec senectutis miseria, dum omnes occurrunt in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Verum super hæc omnia est consociari angelorum et archangelorum cœtibus, thronis etiam et dominationibus, principatibus et potestatibus, omniumque cœlestium supernarum virtutum contubernis perfrui, et intueri agmina sanctorum splendidis sideribus micantia, patriarcharum fide fulgentia, prophetarum spe lætiantia, apostolorum in duodecim tribus Israel orbem judicantia, martyrum purpureis victoriæ coronis lucentia, virginum quoque coruscantia sarta gestantes inspicere. De rege autem, qui horum medius residet dicere, vox nulla sufficiet; effugit enim omnem sermonem, atque omnem sensum humanæ mentis excedit decus illud, illa pulchritudo, illa virtus, illa gloria, illa magnificentia, illa majestas. Ultra enim omnem sanctorum est gloriam ipsius inæstimabilem adipisci conspectum, et splendore majestatis ejus irradiari. Sic enim quotidie oporteret nos tormenta perferre, sic ipsam gehennam parvo tempore tolerare, ut Christum videre possimus in gloria venientem, et sanctorum numero sociari. Nonne erat dignum pati omne quod triste est, ut tanti boni tantæque gloriæ participes haberemur? Quæ erit illa, fratres charissimi, justorum gloria, quam grandis sanctorum lætitia, cum unaquæque facies fulgebit ut sol, cum ordinibus distinctis populum suum Dominus in regnum Patris sui cœperit recensere, et meritis atque operibus singulorum præmia promissa restituere; pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiterna, pro modicis magna præstare; adducere sanctos in visionem paternæ gloriæ, et facere in cœlestibus consedere, ut sit Deus omnia in omnibus, et æternitatem quam amatoribus promisit suis, et immortalitatem largiri, ad quam eos sanguinis sui vivificatione reparavit; denuo ad paradysum reducere, regnum cœlorum fide et veritate suæ pollicitationis aperire. Hæc hæreant firmiter sensibus nostris, hæc intelligantur plena fide, hæc corde toto diligantur, hæc indesinentium operum magnanimitate acquirantur. Res posita est in potestate facientis, quia *regnum cœlorum vim patitur*. Res ista, o homo, id est, regnum cœlestis, aliud non querit pretium nisi te ipsum; tantum valet, quantum es tu; te da, et habebis illam. Quid turbaris de pretio? Christus semetipsum tradidit, ut acquireret te regnum Deo Patri, ita et tu teipsum da, ut sis regnum ejus, ac non regnet peccatum in mortali tuo corpore, sed spiritus in acquisitionem vitæ. Ad hanc igitur operum salutarium de-

A lectet nos pervenire palmam. Libenter ac prompte certemus omnes in agone justitiæ, Deo et Christo spectante curramus, et qui sæculo et mundo majores esse jam cœpinus, cursum nostrum nulla sæculi cupiditate tardemus. Si expedito, si celeres in hac operis agone currentes dies nos ultimus invenerit, nusquam Dominus meritis nostris deerit remunerator. Qui coronam in persecutione purpuream pro passione donabit, ipse in pace vincentibus pro justitiæ meritis dabit et candidam. Nam nec Abraham, nec Isaac, nec Jacob occisi sunt, et tamen fidei et justitiæ meritis honorati, inter patriarchas primi esse meruerunt; ad quorum congregatur convivium, quisquis fidelis, et justus et laudabilis, invenitur. Memores esse debemus voluntatem, non nostram, sed Dei, facere debere, quia qui fecerit ejus voluntatem, manet in æternum, quomodo et ille manet in æternum. Quapropter, charissimi, mente integra, fide firmâ, virtute robusta, charitate perfecta, parati ad omnem voluntatem Dei simus, conservantes fortiter dominica mandata: in simplicitate innocentiam, in charitate concordiam; modestiam in humilitate, diligentiam in administratione; vigilantiam in adjuvandis laborantibus, misericordiam in fovendis pauperibus; in defendenda veritate constantiam, in disciplinæ severitate censuram, ne aliquid ad exemplum bonorum factorum desit in nobis. Hæc sunt enim vestigia quæ nobis sancti quique revertentes in patriam reliquerunt, ut, illorum semitis inhærentes, sequeremur et gaudia. Patriam quoque nostram paradysum cum illis computemus, parentes patriarchas jam habere cœpinus, quid non properamus et currimus, ut patriam nostram videre, ut parentes salutare possimus? Magnus nos illic charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorumque frequens nos et copiosa turba desiderat (jam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute sollicita); ad eorum complexum et conspectum venire, quanta et illis et nobis in commune lætitia est, qualis illic cœlestium voluptas conservorum societas expectantium, quam summa et perpetua felicitas! Illic apostolorum gloriosus chorus, illic prophetarum exsultantium numerus insignis, illic martyrum populus innumerabilis ob certaminum victoriam coronatus, illic clarissima virgum turba lætatur, illic etiam confessorum fortitudo laudatur. Sed et illorum remunerationi censeor, qui, præcepta dominica servantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonium transtulerunt. Ad hos si venire delectat, avida cupiditate properemus, ut cum his cito esse, et cito ad Christum venire contingat: eum per hujus itineris ducem habeamus salutis auctorem, lucis principem, lætitiæ largitorem, qui vivit et regnat cum Deo Patre omnipotente et spiritu sancto.

HOIILIA LXXI.

IN EADEM SOLEMNITATE OMNIUM SANCTORUM.

D Legimus in ecclesiasticis historiis quod sanctus Bonifacius, qui quartus a beato Gregorio Romanæ urbis episcopatum tenebat, suis precibus a Phoca Cæsare impetraret donari Ecclesiæ Christi templum Romæ, quod ab antiquis Pantheon ante vocabatur, quia hoc quasi simulacrum omnium videretur esse deorum; in quo, eliminata omni spurcitia, fecit ecclesiam sanctæ Dei genitricis, atque omnium martyrum Christi, ut, exclusa multitudine demonum, multitudo ibi sanctorum a fidelibus in memoria haberetur; et plebs universa in capite Kalendæ um Novembrii, sicut in die natalis Domini, ad ecclesiam in honore omnium sanctorum consecratam conveniret, ibique missarum solemnitate a præsele sedis apostolicæ celebrata, omnibusque rite peractis, unusquisque in sua cum gaudio remearet. Ex hac ergo consuetudine sanctæ Romanæ Ecclesiæ, crescente religione Christiana, decretum est ut in ecclesiis Dei, quæ per orbem terrarum longe lateque construuntur, honor et memoria omnium sanctorum, in

die qua prædiximus, haberetur, ut quidquid humana fragilitas per ignorantiam, vel negligentiam, seu per occupationem rei secularis, in solemnitate sanctorum minus plene peregisset, in hac observatione solveretur, quatenus, eorum patrocinio protecti, ad superna populorum gaudia pervenire valeamus. Beata Dei genitrix, et semper virgo Maria, templum Domini, sacrarium Spiritus sancti, virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum, præsentis solemnitatis diel, cum suis virginibus, expers nullo modo credenda est, quæ Dei populum faciendo monebat spernere perituri luxus sæculi, a lenocinio mortalis naturæ declinare, carnis pudicitiam, cum virginitatis honore, intra cordis hospitalia observare, eamque omnium virtutum reginam, et fructum salutis perpetuæ: sociam quoque esse angelorum suis affirmabat exemplis, ita ut innumerabilis utriusque sexus multitudo ejus sequeretur vestigia, et, relictiis nuptiarum copulationibus, spreteque liberorum propagatione, sponso qui in cælis est, perenni mente, actu, habitu et gesto, applicare se maluerunt; orationibus non deficiente instantes, jejuniis adherentes, vigilias sacras adamantes, elemosynas ætantes, pauperes recreantes, nudos vestientes, infirmos visitantes, in tribulatione gaudentes, in verbis calumniæ vel contumeliæ patientes; in augurio suæ perfectionis humiles, in damno rerum temporalium Deo gratias agentes. His omnibus et his similibus pro desiderio regni cælestis, et propter spem æternæ remunerationis, ardentissimo amore indesinenter atque libenter insistentes, sic in charitate Dei ac proximorum amore perseverantes, Deo soli vitam finire gaudebant. *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit, aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? quomodo ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia? ipsi honor et gloria in sæcula sæculorum, Amen,* qui superna cælorum regna spiritibus angelicis ad laudem et gloriam, atque honorem sui nominis ac majestatis in perpetuum miro ordine collocavit. De quibus plura loqui pertimescimus, quia soli Deo scire est quomodo vel quemadmodum eorum invisibilis absque contagione seu diminutione in sua sola puritate consistat natura. Sed tamen novem esse angelorum ordines, ad Dei judicia ac ministeria complenda, testante sacro eloquio, cognovimus, quorum principatus atque potestas subtiliter ac mirabiliter Omnipotentis nutu distinguitur. Alii ex illis ad nos in mundum missi, futura prædicando, perveniunt; alii ad hoc sunt constituti, ut per eos signa et miracula frequentius flant; alii subjectis angelorum spiritibus præsent, eisque ad explenda divina mysteria disponendo principantur; alii mira potentia cæteris præeminent, pro eo quod eis ad obediendum alia angelorum agmina subjecta sunt; alii tanta Divinitatis gratia replentur, ut in eis Dominus aedeat, et per eos sua judicia decernat; alii tanto perfectiori scientia pleni sunt, quanto claritatem Dei vicinias contemplantur; alia vero ita Deo conjuncta sunt angelorum agmina, ut inter hæc et Deum nulli alii intersint, et tanto magis ardent amore, quanto subtilius claritatem Divinitatis ejus aspiciunt. Talibus, ut diximus, a primordio incipientis vitæ beatorum spirituum distinctionibus, superna cælorum regna a Deo Conditor, in perpetuum mirabiliter collocata, subsistunt. Nos ergo, fratres charissimi, antiquorum memoriam præcedentium Patrum, quos ante legem et sub lege, Scriptura sancta demonstrante, cognovimus, ad hoc tantummodo proferimus, ut facilius intelligere valeatis quanta vel qualis sit hujus sacramentis præsentia diel, quæ cum omnibus his de quibus loquimur sine fine constat honesta. Nunc vero revertamur ad eos quos unda baptismatis, et effusio sanguinis Christi, ab erroris paterni delicti, a squalore vetustæ gentilitatis, in novo testamento, per gratiam Spiritus sancti,

A abluendo purgavit; quorum oculi beati, qui Christum in carne venientem vide e meruerunt. Hujus tam præclaræ visionis Joannes Baptista, qui eodem angelo, quo Christus denuntiante conceptus est, in exordio prædicationis atque baptismatis primatum tenebat, qui Jesum peccata mundi tollentem, videndo agnovit, ac digito demonstravit, quo *inter natos mulierum non surrexit major*, Christo attestante. Qui merito præcursor Domini, præco judicis, propheta Altissimi, nuncupatur; qui nondum editus, Christum mundo venturum prophetavit, et ad redemptionem animarum ad inferos descendentes gloriosa præcurrit passione. Illic athleta Dei electo concordat duodenus apostolorum numerus, quos a primis miraculorum virtutibus, ad componendum novæ fidei fundamentum, erigendumque adhuc teneræ statum Ecclesiæ divina Providentia, ex omnibus quos capiebat mundus, elegit, ut in omnem terram sonus eorum prædicationis exiret, et in fines orbis terræ eorum verba procederent. Qui veræ viti, id est, Christo tanquam palmites adherentes, quorum fructus in sempiternum permanens non marcescit: quibus ipse Dominus locutus est dicens: *Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio, sed supra candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Et iterum: *Jam non dicam vos servos, sed amicos, quia servus nescit quid faciat dominus ejus; vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi a Patre meo nota feci vobis.* Et quodcumque ligare voluissent super terram, ligatum esse et in cælis; et quodcumque solverent super terram, solutum esse in cælis promisit. Et iterum, cum venisset ad judicandum sæculum, eos super sedes duodecim esse sessuros, et secum judicaturos orbem terræ prædixerat. Talibus, ut credimus, patronis hæc dies subjecta declaratur. His subjectum est triumphale martyrum nomen, qui per diversa tormentorum genera Christi passionem non lassantibus præcordium mentibus imitabantur. Alii ferro perempti, alii flammis exusti, alii flagris verberati, alii vectibus perforati, alii cruciati patibulo, alii pelagi periculo subjecti, alii vivi decorati, alii vinculis mancipati, alii linguis privati, alii lapidibus obruti, alii frigore afflicti, alii fame cruciati; alii vero, truncatis manibus, sive cæteris cæcis membris, spectaculum contumeliæ in populis nudi propter nomen Domini portantes. Hi sunt triumphatores et amici Dei, qui, contemnentibus sceleratorum jussa principum, modo coronantur et accipiunt palmas laborum, qui fundati erant supra firmam petram, id est, Christum. De talibus et hujusmodi Apostolus, mente compunctus, ingemiscens ait: *Sancti ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres. Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. Circueverunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, et cætera.* Et beatus papa Gregorius, in expositione cujusdam Evangelii, de istiusmodi bellatoribus querimoniam faciendo: *Ecce, inquit, electi Dei carnem domant, spiritum roborant, demoniis imperant, virtutibus coruscant; præsentia despiciunt, æternam patriam cum vocibus moribusque prædicant: eam etiam moriendo diligunt, atque ad illam per tormenta pertingunt. Occidi possunt, et flecti nequeunt; et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est; in paucis vexati, in multis bene disponuntur; quomodo Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausta hostiam accepit illos.* Nunc ergo martyrum Christi certamina atque victorias audivimus, eis nimirum hunc diem tantum credimus sanctificatum, quantum in semetipsis et sanctificaretur laborare per tormenta non cessare; Christi vero sacerdotibus atque doctoribus, sive

confessoribus, hujus festivitatem diei non ignotam esse credimus, qui corda fidelium spiritualiter quasi imbribus irrigant cœlestibus, ut feliciter proferre inmarcescibilem bonorum operum possint fructum, qui talenta sibi credita non solum reddere, verum etiam cum usura sine fraude amplificare procuraverunt; qui bonum, quod per gratiam Spiritus sancti intelligendo didicere, non sibimet tantummodo profuturum, sed et aliis subjectorum mentibus, secundum Apostoli præceptum, arguendo, obsecrando, increpando, curamque faciendo, inserere nitentur. Quorum mens lucidissima, manus vero plenæ sunt munditia, eo quod in mensa altaris sacrosancta Christi corporis et sanguinis mysteria celebrantes, et in sui cordis penetralibus hostiam vivam Deoque placentem, id est, semetipsos sine macula atque admistione pravi operis offere non desistant; et licet persecutorum non sensissent gladium, tamen per vitæ meritum Deo digni martyrio non privantur, quia martyrium non sola sanguinis effusione, sed abstinentia peccatorum, et exercitatione Dei præceptorum perficitur. Nos ergo, fratres charissimi, tantorum patrocinia intercessorum, de quibus locuti sumus, tota mentis intentione queramus, ut per temporalia festa qua gerimus, eorum meritis intercedentibus, ad æterna pervenire valeamus. Transient cuncta quæ temporaliter festa celebrantur, et ideo curate, qui his solemnitatibus interestis, ne ab æterna solemnitate separemini. Quid prodest interesse festis hominum, si deesse contingat festis angelorum? Nolite ergo pensare in vobis transitoria, quæ possidetis, sed considerate quid estis. Ecce mundus, qui diligitur, fugit. Sancti isti, quorum hodie mentionem facimus, florentem mundum mentis despectu calcaverunt. Tunc enim erat vita longa, salus continua, opulentia in rebus, fecunditas in propagine, tranquillitas in diuturna pace; et tamen cum in seipso floreret, jam in eorum cordibus mundus aruerat. Ecce jam in seipso mundus aruit, et adhuc in nostris cordibus florescit. Ubique desolatio, undique percutimur, undique amaritudinibus replimur, et tamen circa mente carnales concupiscentias, ipsas ejus amaritudines amamus. Fugientem sequimur, lubentem inhaeremus; cum ipso labimur, quem cadentem tenemus. Aliquando nos mundus retraxit a Deo, nunc tantis plagis plenus est, ut ipse jam nos mundus mittat ad Dominum. Pensate ergo quia nulla sunt quæ temporaliter currunt, finis enim temporalium ostendit quia nihil sit quod transire potest. Casus rerum indicat quia res transiens et tunc prope nihil fuit, cum stare videretur. Hæc igitur vobiscum agite, hæc in mente sedula cogitatione versate; etsi adhuc hic tenemur in infirmitate corporis, tamen ad eos de quibus loquimur toto corde tendamus, ut cum ipsis postmodum in æterno sæculo gaudere mereamur, per eum qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

IIOMILIA LXXII.

IN DIE SACCTO UNIVS APOSTOLI.

LUC. IX. MATH. X. MARC. III. *In illo tempore, convocatis Jesus duodecim apostolis, dedit illis virtutem et potestatem super omnia dæmonia, et ut languores curarent, et misit illos prædicare regnum Dei, et sanare infirmos, etc.*

Concessa primum potestate signorum, misit prædicare regnum Dei, ut promissorum magnitudini attestaretur etiam magnitudo factorum, fidemque vel bis daret virtus ostensa, et nova facerent quia nova prædicarent. Unde nunc quoque cum fidelium numerositas exerevit, intra sanctam Ecclesiam multi sunt, qui vitam virtutum tenent, et signa virtutum non habent, quia frustra miraculum foris ostenditur, si deest quod intus operetur. Nam, juxta Magistri gentium vocem, *linguæ in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus* (1 Cor. xiv).

A *Et ait ad illos: Nihil tul'eritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis.* Solet queri quomodo Matthæus et Lucas commemoraverint dixisse Dominum discipulis ut nec virgam ferrent, cum dicat Marcus: *Et præcepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum.* Quod ita solvitur, ut intelligamus sub alia significatione dictam virgam, quæ secundum Marcum ferenda est, et sub alia illam, quæ secundum Matthæum et Lucam non est ferenda; sicut sub alia significatione intelligitur tentatio, de qua dictum est, *Deus neminem tentat* (Jac. i), et sub alia de qua dictum est: *Tentat vos Dominus Deus vester, ut sciat si diligitis eum* (Deut. xiii). Illa seductionis est, hæc probationis. Utrumque ergo accipiendum est, a Domino apostolis dictum, et ut nec virgam ferrent, et ut non nisi virgam ferrent. Cum enim secundum Matthæum diceret eis: *Nolite possidere aurum neque argentum, et cætera* (Matth. x), continuo subiecit: **B** *Dignus est enim operarius cibo suo.* Unde satis ostendit cur eos hæc possidere ac ferre noluerit, non quo necessaria non sint sustentationi hujus vitæ, sed quia sic eos mittebat, ut eis hæc debere non staret ab illis quibus Evangelium credentibus annuntiarent. Clarum autem hæc non ita præcepisse Dominum tanquam evangelistæ vivere aliunde non debeant, quam eis præceptum annuntiant Evangelium (alioquin contra hoc præceptum fecit Apostolus, qui victum de manuum suarum laboribus transigebat, ne cuiquam gravis esset [1 Thess. ii]), sed potestatem dedisse in qua scirent sibi ista debere. Cum autem a Domino aliquid imperatur, nisi fiat, inobedienciæ culpa est; cum autem potestas datur, licet cuique non uti, et tanquam de suo jure cadere. Hoc ergo ordinans Dominus quod eum ordinasse dicit Apostolus, iis qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere (1 Cor. ix), illa apostolis loquebatur, ut securi non possiderent neque portarent huic vite necessaria, nec magna, nec minima. Ideo posuit **C** *Nec virgam,* ostendens a fidelibus suis omnia debere ministris suis, nulla superflua requirerentibus. Ac per hoc, attendo: *Dignus est enim operarius cibo suo,* prorsus aperuit et illustravit unde hæc omnia loqueretur. Ilanc ergo potestatem virgæ nomine significavit, cum dicit: *Ne quid tollerent in via nisi virgam tantum,* ut intelligatur quia per potestatem a Domino acceptam, quæ virgæ nomine significata est, etiam quæ non portantur non deerunt. Hoc et de duabus tunicis intelligendum est, ne quisquam eorum præter eam quam esset indutus aliam portantam putaret, sollicitus ne opus esset, cum ex illa potestate posset accipere. Quod vero secundum Marcum non portari vel haberi duas tunicas, sed expressius indui prohibet, dicens et ne induerentur duabus tunicis (Marc. iii), quid eos monet, nisi non dupliciter, sed simpliciter ambulare? Aliter, in duabus tunicis videtur mihi duplex ostendere vestimentum, non quo in locis Scythiæ, et glaciali nive rigentibus, una quis tunica debeat esse contentus, sed quo in tunica vestimentum intelligamus, ne, alio vestiti, aliud nobis futurorum timore serveamus.

D *Et in quamcunque domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exeat.* Dat constantiæ generale mandatum, ut hospitalis necessitudinis jura custodiant, alienum a prædicatore regni cœlestis astruens, cursitare per domos, et inviolabilis hospitii jura nutare. Nec otiose secundum Matthæum domus, quam ingrediantur apostoli, legenda dæcernitur, ut mandandi hospitii necessitudinisque violandæ causa non suppetat.

Et quicumque non receperint vos, excentes de civitate illa etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium super illos. Pulvis excutitur de pedibus in testimonium laboris sui, quod ingressi sint in civitatem, et prædicatio apostolica ad illos usque pervenerit. Sive excutitur pulvis, ut nihil ab eis accipiant, ne ad victum quidem necessarium qui Evangelium

surreverint; allegorice autem qui verbo humiliter intendunt, si quibus ut homines terrene levitatis nævis obscurantur, per ea mox quæ recipiunt evangelicæ prædicationis vestigia purgantur. Qui vero perfidia, vel negligentia, vel etiam studio, contemnunt, horum vitanda communio, fugienda synagoga censetur; exutiendus pedum pulvis, ne gestis manibus, et pulveri comparandis, mentis castæ vestigium pollinatur.

Egressi autem circumibant per castella evangelizantes, et curantes ubique. Quid evangelizarent, vel quomodo curarent apostoli, Marcus exponit plenius. *Prædicabant*, inquit, *ut pœnitentiam agerent, et ungebant oleo multos ægrotos, et sanabant* (Marc. vi). Dicit et Jacobus: *Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, et orent super ipsum, ungentes eum oleo in nomine Domini; et si in peccatis sit, dimittentur ei* (Jac. v). Unde patet ab ipsis apostolis hunc sanctæ Ecclesiæ morem esse contraditum, ut pontificali benedictione consecrato oleo perungantur ægroti. *Prædicabant autem, ut pœnitentiam agerent;* et supra, *Misit illos, inquit, evangelizare regnum Dei.* Quia, videlicet, utrumque, juxta Joannis Baptistæ, vel ipsius Salvatoris, exemplum prædicabant. *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum* (Matth. iii). Regni enim cœlorum januis propinquare est, de his quæ inquit ab eo discesserat pœnitere.

HOMILIA LXXIII.

IN FESTO MARTYRUM.

LUC. XII. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Attendite a fermento Phariseorum, quod est hypocrisis. Nihil enim opertum est quod non reveletur, neque absconditum quod non sciatur. Quoniam quæ in tenebris dixistis in lumine dicentur, et quæ in aure locuti estis in cubiculis prædicabitur in tectis, etc.*

Ad hoc fermentum pertinent omnia quæ recumbens apud Phariseum superius disputaverat Dominus, de quo et Apostolus præcipit: *Itaque epulemur non in fermento malitiæ et nequitie, sed in azymis sinceritatis* (I Cor. v). Nam sicut modicum fermenti totam farinam cui injicitur massam corrumpit, universamque mox conspersionem suo sapore commaculat, sic nimirum simulatio, cujus semel animum imbuerit, tota virtutum sinceritate et veritate fraudabit.

Nihil autem opertum est quod non reveletur, neque absconditum quod non sciatur. Et quomodo in præsentis sæculo multorum diu latet hypocrisis? Ergo de futuro tempore intelligendum, quando judicabit Deus occulta hominum. Nam sicut unus amicum beati Job verissime dixit: *Laus impiorum brevis est, et gaudium hypocritæ ad instar puncti, si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, et caput ejus nubes tetigerit, quasi sterquilinum in fine perdetur* (Job. xx). In fine, inquit, perdetur, qui in principio florere videbatur. Est ergo sensus: Attendite ne æmuletini simulators, quia veniet profecto tempus in quo et vestra virtus omnibus et eorum reveletur hypocrisis. Verum quod sequitur:

Quoniam quæ in tenebris dixistis in lumine dicentur, et quod in aure locuti estis in cubiculis prædicabitur in tectis: non solum in futuro, et quando cuncta cordium abscondita proferentur ad lucem, sed in præsentis tempore potest congruenter accipi, quoniam quæ inter tenebras quondam pressurarum carcerumque umbras vel locuti vel passi sunt apostoli, nunc clarificata per orbem Ecclesia lectis eorum Actibus publice prædicantur. Sane quod ait, *Prædicabitur in tectis*, juxta morem provincie Palæstinæ loquitur, ubi solent in tectis residere; non enim tecta nostro more culminibus sublimata, sed plano schemate faciunt æqualia. Unde lex præcepit ut qui novam domum ædificaret, murum tecti poneret in gyro (Deut. xxi), ne funderetur ibi sanguis innoxius, labente

aliquo, et in præceps ruente. Et in templi constructione legimus: *Texti quoque domum laquearibus cedrint, et ædificavit tabulatum super omnem domum, quinque cubitis altitudinis* (III Reg. vi). Ergo prædicabitur in tectis, cum cunctis audientibus palam diceretur:

Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus, et post hæc non habent amplius quid faciant. Si persecutores sanctorum occisis corporibus non habent amplius quod contra illos agant, ergo supervacua furium insaniam, qui mortua martyrum membra feris avibusque discernenda projiciunt, vel in auras extenuari, vel in undas solvi, vel per flammam in cinerem faciunt redigi, cum nequaquam omnipotentis Dei quin ea resuscitando vivificet obistere possint.

Ostendam autem vobis quem timeatis. Timeate eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timeate. Quia duo sunt genera persecutorum, unum palam sæventium, alterum fecte fraudulenterque blandientium, contra utrumque nos munire atque instituere volens Salvator, et supra ab hypocrisi Phariseorum attendere, et hic a carnificum cæde præcipit non timere, quia, videlicet, post mortem nec horum crudelitas, nec eorum valeat simulatio durare; Domino potius qui semper videat placendum, Dominum qui semper punire vel liberare queat esse timendum.

Nonne quinque passeris veneunt dipondio? Et unus ex illis non erit in oblivione coram Deo. Si minutissima, inquit, animalia, et quæ quolibet per aera feruntur volatilia, Deus oblivisci non potest, vos qui ad imaginem facti estis Creatoris, non debetis terreri ab his qui occidunt corpus, quia qui irrationalia gubernat, rationalia curare non desinit. Dipondius quo quinque passeris veneunt, id est, venduntur, genus est ponderis levissimi ex duobus assibus compositi. Quærit fortasse aliquis quomodo dicat Apostolus: *Nunquid de bobus cura est Deo* (I Cor. ix)? cum utique de passere pretiosior existat. Sed aliud cura, aliud vero est scientia. Denique numerus capillorum, de quo consequenter ait:

Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt, non in actu computationis, sed in facultate cognitionis accipitur. Non enim sollicitam Deus curæ numerantis intendit excubiam, sed cui cognita sunt omnia, quasi numerata sunt omnia. Bene autem numerata dicuntur, quia quæ volumus servare, numeramus. Ubi immensam Dei erga homines ostendit providentiam, et ineffabilem sigat affectum, quod nil nostrum lateat Deum, et parva etiam otiosaque dicta ejus scientiam non fugiant. Derident intelligentiam ecclesiasticam in hoc loco, quæ carnis resurrectionem negant, quasi nos ipsam terrenam materiam, quæ discedente anima sit cadaver, ita resurrectione reparandam dicamus, ut ea quæ dilabuntur, et in alias atque alias aliarum rerum species formasque vertuntur, quamvis ad corpus redeant unde dilapsa sunt, ad eandem quoque corporis partes ubi fuerunt redire necesse sit. Alioquin si capillis capitis redit quod tam crebra tonura detraxit, si unguibus quod toties depressit exsectio, immoderata et indecens cogitantibus, et ideo resurrectionem carnis non credentibus, occurrit informositas. Sed quemadmodum si statua rujuslibet solubilis metalli aut igne liquesceret, aut contereretur in pulverem, aut confunderetur in massam, et eam vellet artifex rursus ex illius materis quantitate reparare, nihil interesset ad ejus integritatem, quæ particula materie cui membro statuae redderetur, dum tamen totum ex quo constituta fuerit resumeret: ita Deus mirabiliter atque ineffabiliter artifex de toto quo caro nostra constituta eam mirabili et ineffabili celsitudine restituet; nec aliquid atinebit ad ejus reintegrationem utrum capilli ad capillos redeant, et ungues ad ungues, an quidquid eorum perierat metetur in cinerem, et in

partes alias corporis revocetur, curante artificis providentia ne quid indecens fiat.

Nolite ergo timere, multis passeribus plaris estis. Non plures estis legendum est, quod ad comparationem numeri pertinet; sed *plaris estis*, hoc est, majoris apud Deum meriti, dignitatis et æstimationis, quam innumera passerum vel corpora vel genera computantur.

Dico autem vobis: Omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus, et Filius hominis confitebitur illi coram angelis Dei. Qui autem negaverit me coram hominibus, denegabitur coram angelis Dei. Respicit ad superiora, ubi dictum est operta quælibet et abscondita esse revelanda, concludens hanc revelationem non in vili quolibet conciliabulo, sed in conspectu supernæ civitatis æternique Regis ac Judicis agendam. Et ne ex eo quod ait, eos qui se negaverint esse denegandos, una cunctorum, hoc est, eorum qui studio, et eorum qui infirmitate vel ignorantia negant, conditio putaretur, continuo sub-

jecit: *Et omnis qui dicit verbum in Filium hominis, remittetur illi; et autem qui in Spiritum sanctum blasphemaverit, non remittetur.* Qui scandalizatur carne mea, me hominem tantum arbitrans, quod filius sim fabri, et fratres habeam Jacobum, et Joseph et Judam (*Matth. xiii; Marc. vi*), et homo vorator ac vini potator sim (*Matth. xi*), talis opinio a blasphemia quanquam culpa non caret erroris, tamen habet veniam propter corporis utilitatem; qui autem manifeste intelligens opera Dei, cum de virtute negare non possit, eadem stimulatus invidia, calumniatur, et Christum Dei Verbum, et opera Spiritus sancti dicit esse Beelzebub (*Luc. xi*), isti non dimittetur, neque in præsentis sæculo, neque in futuro. Non quod negemus et ei, si pœnitentiam agere possit, posse dimitti ab eo qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire (*I Tim. ii*); sed quod ipsi Judici et largitori veniæ credentes, qui et se pœnitentiam semper accepturum, et hanc blasphemiam nunquam dicit esse remittendam, credamus hunc blasphemum exigentibus meritis, sicut nunquam ad remissionem, ita nec ad ipsos dignæ pœnitentiæ fructus esse preventurum, juxta quod Joannes evangelista de quibusdam blasphemis suæ merito excæcatis verissime scripsit: *Propterea non poterit credere* (*Joan. xii*), quia iterum dixit Isaias: *Excæcavit oculos eorum, et induxit cor eorum, ut non videant oculis; et intelligant corde, et convertantur et sanent illos* (*Isai. vi*).

Quidam sane volunt illum dicere verbum, vel blasphemare in Spiritum sanctum, qui unitati Ecclesiæ ubi in Spiritu sancto sit remissio peccatorum, corde impœnitente resistit, dicentes unum esse suffugium, ne sit irremissibilis blasphemia, cor impœnitens caveatur. Quorum multis sententia nequaquam firma videtur, quia videlicet quisquis unitati Ecclesiæ corde impœnitenti resistit, sive ille Judæus, seu gentilis, sive etiam hæreticus sit, potest utique remissionem habere peccatorum in Spiritu sancto, si ad unitatem Ecclesiæ corde pœnitenti refugerit. Sed dicunt: Quando corde impœnitenti quis spiritui gratiæ resistit, tandiu non habet remissionem. At illi obijciunt hanc conditionem in cunctis constare criminibus. Quomodo enim tandiu quis fornicationem, idololatriam, adulterium, masculorum concubitum, furtum, cæteraque flagitia gesserit, non habet hæreditatem in regno Christi et Dei (*I Cor. vi*); his vero criminibus abdicatis, potest abluï, sanctificari, justificari in nomine Domini nostri Jesu Christi, et in spiritu Dei nostri; ita, inquit, etiam impœnitens, tandiu cor impœnitens habuerit, non potest habere veniam; mox vero ut pœnituerit, consequitur et veniam, nulloque discrimine impœnitentia cæteris obligatur aut irremissibilior invenitur esse peccatis, quæ in similitudinem scelerum cæterorum usque ad pœnitentiam mancus, vox acta

pœnitentia delebitur; sola autem blasphemia in Spiritum sanctum qua quisque in similitudinem diaboli et angelorum ejus contra conscientiam suam majestatem Deitatis oppugnare non trepidat, non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. sicut evangelista Marcus evidenter exponit, qui, posito hoc Domini testimonio, subjunxit atque ait, quoniam dicebant: *Immundum spiritum habet* (*Marc. iii*). Nam neque hi qui Spiritum sanctum non esse, neque qui hunc esse quidem, sed Deum non esse, neque qui hunc Deum quidem esse, sed Patre Filioque minorem credunt et contentur, quia non invidentia diabolica, sed humana ignorantia ducti faciunt, hoc irremissibilis blasphemis crimine tenentur. Quapropter principes Judæorum proprie, et quique similis invidiæ peste corrupti majestatem blasphemant, sine fine peribunt.

IIOMILIA LXXIV.

IN FESTE MARTYRUM.

B *LUC. XXI. MATTH. X. MARC. XIII. In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Cum audieritis prælia, et seditiones, nolite terri, etc.*

Pensanda sunt verba Redemptoris nostri, per quæ nos aliud interius, aliud exterius passuros denuntiat. Prælia quippe ad hostes pertinent, seditiones ad cives. Quæ utraque a tempore dominicæ passionis in populo Judæorum, qui sibi pro Salvatore seditionum latronem elegit, satis superque constat abundasse (*Marc. xv*). Sed his præcurrentibus apostoli ne terreantur, ne Hierosolymam Judæamque deserant, admonentur. Quia, videli et, non statim finis, qui in quadragesimum potius differendus sit annus, id est, desolatio patriæ supremumque urbis ac templi sequatur excidium.

Tunc dicebat illis: Surgat gens contra gentem, et regnum adversus regnum, et terræmotus magni erunt per loca, et pestilentia, et fames. Constat hæc ante finem desolationis templi, hoc est, tempore Judaicæ seditionis ad litteram contigisse. Potest autem regnum contra regnum, et pestilentia eorum quorum sermo serpit ut cancer (*I Tim. ii*), et fames audiendi verbum Dei, et commotio universæ terræ, et a vera fide separatio, etiam in hæreticis intelligi, qui, contra se invicem dimicantes, Ecclesiæ victoriam faciunt.

Terroresque de cælo, et si, na magni erunt. Et hæc tempore eodem completa quisquis Josephi Historiam legerit, inveniet. Nam et stella gladio similis (ut perhibet) per annum totum supra Hierosolyma pendens infausto trepidos cives portento terrebatur; et currus itidem equitesque armati per æera discurre, ac morem bellantium imitari per dies quadraginta sunt visi. Sed et vitula sacrificiis admota inter immolantium manus enixa est agnam (*Joseph. de bello Jud., lib. vii, cap. 12*). Quo autem hæc merito contigerint, protinus subinfertur, cum dicitur:

Sed ante hæc omnia injicient vobis manus suas, et persequentur tradentes in synagogas et custodias, trahentes ad reges et præsides propter nomen meum. Hæc quippe Judaicæ genti vel sola, vel maxima causa exitii fuerat, quia post Domini Salvatoris occisionem, nominis quoque ejus præcœnes simul et confessores impia crudelitate vexavit.

Continget autem vobis in testimonium. Testimonium, videlicet, quorum, nisi eorum, qui aut persequendo mortes inferunt, aut videndo non imitantur? Mors quippe justorum bonis in adiutorium est, malis in testimonium, ut inde perversi sine excusatione pereant, unde electi exemplum capiunt ut vivant. Sed auditis tot terroribus turbari poterant infirmorum corda, atque ideo consolatio adjungitur, cum protinus subinfertur:

Ponite ergo in cordibus vestris non præmeditari quemadmodum respondetis. Ego enim dabo vobis os

et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Ac si aperte membris suis infirmitatibus dicat : Nolite terri, nolite pertinescere. Vos ad certamen accedistis, sed ego præior ; vos verba editis, sed ego sum qui loquor.

Trademini autem a parentibus, et fratribus, et cognatis, et amicis, et morte afficient ex vobis, et eritis odio omnibus propter nomen meum. Minorem dolorem mala ingerunt, quæ ab extraneis inferuntur ; plus vero in nobis ea tormenta sæviunt, quæ ab illis patimur, de quorum mentibus præsumebamus, quia cum damno corporis mala nos cruciant amissæ claritatis. Sed quia dura sunt quæ prædicuntur de afflictione mortis, protinus consolatio subditur de gaudio resurrectionis, cum dicitur :

Et capillus de capite vestro non peribit. Scimus quia caro incisa dolet, capillus non dolet incisus. Ait ergo martyribus suis : *Capillus de capite vestro non peribit, videlicet, aperte dicens : Cur timetis ne pereat quod incisum dolet, quando et illud in vobis perire non potest quod incisum non dolet ?* Aliter : Capillus de capite discipulorum Domini non peribit, quia non solum fortia quæque gesta vel dicta sanctorum, de quibus dicitur : *Dominus custodit omnia ossa eorum (Psal. xxxiii)*, sed et volatilis (ut ita dicam) ac tenuissima cogitationum fidelium superficies, quæ de occulta cordis radice, quasi de cerebro cæsaries, exit, apud justum Judicem conservata digna mercede donabitur. Unde recte Propheta, ut bonorum etiam cogitationum merita Domino quam sint accepta demonstret : *Et reliquæ, inquit, cogitationum diem festum agent tibi (Psal. lxxv)*. Unde etiam Nazareni in lege tempore consecrationis comam nutrire jubentur (*Num. vi ; Jud. xiii*), et novacula super caput Samuel non ascendisse perhibetur (*1 Reg. i*). At contra mulier captiva, ut viro Israelitæ nubere queat, mundatus a lepra, ut Ecclesiæ communicare mereatur, omnes sui corporis pilos præcipiuntur eradere (*Deut. xxi ; Levit. xiv*), quia, videlicet, omnis sapientium cogitatio, quæ bona placens et perfecta est, salvatur in perpetuum, et apud Dominum est merces ejus ; stultorum vero pravorumque quasi Dei aspectibus indigna radix, operum cogitatio puni-tendo debet excidi (*Sap. v*).

Et in patientia vestra possidebitis animas vestras. Idcirco possessio animæ in virtute patientiæ ponitur, quia radix omnium custosque virtutum patientia est. Per patientiam vero possidemus animas nostras, quia dum nobis ipsis dominari discimus, hoc ipsum incipimus possidere quod sumus. Sic enim conditi mirabiliter sumus, ut ratio animam, et anima possideat corpus ; jus vero animæ a corporis possessione repellitur, si non prius anima a ratione possidetur. Custodem igitur conditionis vestræ patientiam Dominus esse monstravit, qui in ipsa nos possidere nosmetipsos docuit. Patientia autem vera est, aliena mala æquanimiter perpeti, contra eum quoque qui mala irrogat nullo dolore moveri. Nam qui sic proximi mala portat, ut tacitus doleat, et tempus dignæ retributionis quærat, patientiam non exhibet, sed ostendit.

HOMILIA LXXV.

IN FESTO UNUS MARTYRIS.

LUC. IX. MATH. X. MARC. VIII. JOAN. XI. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis : Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam ; qui autem perdidit animam suam propter me et Evangelium, salvam faciet eam, etc.*

Pulchre posuit ad omnes, quia superiora quæ ad fidem dominicæ nativitatis vel passionis pertinent, cum solis scorum discipulis egit. Tunc autem nosmetipsos abnegamus, cum vitam quod per vetustatem fuimus, et ad hoc nitimur, quo per novitatem

A vocamur. Dicit ergo Veritas, dicit : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum.* Quia nisi quis a semetipso deficiat, ad eum qui supra ipsum est non appropinquat ; nec valet apprehendere quod ultra ipsum est, si nescierit mactare quod est. Sed jam qui se a vitis abnegat, exquirendæ ei virtutes sunt, in quibus crescat. Nam protinus adjungitur :

Et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. Duobus etenim modis crux tollitur, cum aut per abstinentiam afficitur corpus, aut per compassionem proximi affligitur animus. Pensemus qualiter utroque modo Paulus crucem suam tulerit, qui dicebat : *Castigo corpus meum, et in servitute redigo, ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar (1 Cor. xi)*. Ecce in afflictione corporis audivimus crucem carnis, nunc in compassione proximi audiamus crucem mentis. Ait : *Quis infirmatur, et ego non infirmor ? quis scandalizatur, et ego non uror (1 Cor. ix) ?* Sed in utraque crucis bajulatione notandum quod hanc et quotidie tollere, et ea sumpta Dominum sequi jubemur.

Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet illam. Nam qui perdidit animam suam propter me, salvam faciet illam. Sic dicitur fili levi : Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam ; et qui perdidit animam propter me, salvam faciet eam, ac si agricolæ dicatur : Frumentum si servas, perdis ; si seminas, renovas. Quis enim nesciat, quod frumentum cum in semine mittitur, perit ab oculis, in terra deficit ? Sed unde putrescit in pulvere, inde viridescit in renovatione. Quia vero sancta Ecclesia aliud tempus habet persecutionis, atque aliud pacis, Redemptor noster ipsa ejus tempora designavit in præceptis. Nam persecutionis tempore ponenda est anima, pacis autem tempore ea quæ amplius dominari possunt frangenda sunt desideria terrea. Unde et nunc dicitur :

Quid enim proficit homo, si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat, et detrimentum sui faciat ? Cum persecutio ab adversariis deest, valde vigilantius cor custodiendum est. Nam pacis tempore, quia licet vivere, libet etiam ambire. Plerumque autem latentia cuncta despiciamus, sed tamen adhuc humanæ verecundiæ usu præpedimur, ut rectitudinem quam servamus in mente, nondum exprimere valeamus in voce. Sed huic quoque vulneri congruum subjungitur medicamentum, cum Dominus dicat :

Nam qui me erubuerit, et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, et Patris et sanctorum angelorum. Sed ecce nunc apud se homines dicunt : Nos jam Dominus et sermones ejus non erubescimus, quia aperia eum voce commitemur ; quibus ego respondeo, quod in hac plebe Christiana sunt nonnulli, qui Christum ideo confitentur, quia cunctos Christianos esse conspiciunt. Non ergo ad probationem fidei vox sufficit professionis, quam defendit a verecundia professio generalitatis. Et tamen ubi se quisque interroget, ut in confessione Christi se veraciter probet. Certe enim persecutionis tempore erubescere poterant fideles, substantiis nudari, de dignitatibus dejici, verberibus affligi ; pacis autem tempore, quia hæc a nostris persecutionibus desunt, est aliud ubi ostendamus nobis. Veremur sæpe a proximis despici, dedignamur injurias verbi tolerare ; si contingat jurgium fortasse cum proximo, erubescimus priores satisfacere. Cor quippe carnale, dum hujus vitæ gloriam quærit, humilitatem respuit.

Dico autem vobis vere, sunt aliqui hic stantes qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei. Regnum Dei hoc loco præsens Ecclesia vocatur, et quia nonnulli ex discipulis usque adeo in corpore victuri erant, ut Ecclesiam Dei constructam conspicerent, et contra mundi hujus gloriam erectam, consolatoria promissione nunc dicitur : Sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec

vid aut regnum Dei. Sed cum tanta Dominus subeunda mortis præcepta ederet, quid necessarium fuit ut ad hanc subito promissionem veniret? Nisi quia discipulis rudibus etiam de præsentis vite aliquid promittendum fuit, ut possent robustius in futura solidari, quibus videndum regnum Dei promittit in terra, ut hoc ab eis fidelibus in cælo præsumatur. Quod si regnum Dei in hac sententia futuram in cælis beatitudinem velimus accipere, et hoc quidam de astantibus non post multos dies in monte viderunt, scilicet, ut manentis gaudii contemplatione, tametsi raptim delibata, modestius instantis sæculi trans-euntis adversa tolerarent. Decentissimo sane verbo sanctos mortem gustare testatur, a quibus nimirum mors corporis libando gustatur, vita animæ possidendo tenetur.

HOMILIA LXXVI.

IN FESTO UNIUS MARTYRIS.

LUC. XIV. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus, etc.*

Percontari libet quomodo parentes et carnaliter propinquos præcipitur odisse, qui jubemur et inimicos diligere. Et certe de uxore Veritas dicit: *Quod Deus conjunxit, homo non separet (Marc. x)*. Et Paulus ait: *Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus Ecclesiam (Coloss. ii)*. Ecce discipulus uxorem diligendam præcipit, cum magister dicat: *Qui uxorem non odit, non potest meus esse discipulus*. Nunquid aliud iudex nuntiatur, aliud præco clamat? An simul et odisse possumus et diligere? Si vim præcepti perpendimus, utrumque agere per discretionem valemus, ut eos qui nobis carnis cognatione conjuncti sunt et quo proximos novimus, diligamus, et quo adversarios in via Dei patimur, odiendo et fugiendo nesciamus. Ut autem Dominus demonstraret hoc erga proximos odium non de inaffectione procedere, sed de charitate, addidit protinus, dicens: *Adhuc autem et animam suam*. Tunc etenim bene animam nostram odimus, cum ejus carnalibus desideriis non acquiescimus, cum ejus appetitum frangimus, ejus voluptatibus reluctamur. Quæ ergo contempta ad melius ducitur, quasi per odium amatur. Sic sic nimirum exhibere proximis nostris odii discretionem debemus, ut in eis diligamus quod sunt, et habeamus odio quod in Dei nobis itinere obstant. Hoc ipsum vero animæ odium qualiter exhiberi debeat, subdendo Veritas manifestat, dicens:

Et qui non bajulat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse discipulus. Crux quippe a cruciatu dicitur. Et duobus modis crucem Domini bajulamur, unde per abstinenciam carnem afficimus, nec per compassionem proximi necessitatem illius nostram putamus. Qui enim dolorem exhibet in aliena necessitate, crucem portat in mente. Scientiam vero est quod sunt nonnulli qui carnis abstinenciam non pro Deo, sed pro inani gloria, exhibent; et sunt plerique qui compassionem proximo non spiritaliter, sed carnaliter, impendunt, ut ei non ad virtutem, sed quasi miserando ad culpas faveant. Illi itaque crucem quidem videntur ferre, sed Dominum non sequuntur. Unde et recte hæc eadem Veritas dicit: *Qui non bajulat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse discipulus*. Bajulare etenim crucem, et post Dominum ire, est vel carnis abstinenciam vel compassionem proximo pro studio æternæ intentionis exhibere. Nam quisquis hæc pro temporali intentione exhibet, crucem quidem bajulat, sed ire post Dominum recusat. Quia vero sublimia præcepta data sunt, protinus comparatio edificandæ sublimitatis adjungitur, cum dicitur:

Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nonne prius sedens computat sumptus qui necessarii, sunt si

A habeat ad perficiendum? Omne quod agimus, prævenire per studium comparationis debemus. Ecce enim, juxta Veritatis vocem, qui turrim ædificat, prius ædificii sumptus parat. Si igitur humilitatis turrim construere cupimus, prius nos præparare ad adversa hujus sæculi debemus. Hoc enim inter terrenum et cæleste ædificium distat, quod terrenum ædificium expensas colligendo construitur, cæleste autem ædificium expensas dispergendo. Ad illud sumptus facimus, si non habita colligamus; ad istud sumptus facimus, si et habita relinquamus. Considerandum vero quod dicitur:

Ne postquam posuerit fundamentum, et non poterit perficere, omnes qui viderint incipiant illudere ei, dicentes: Qui hic homo cepit ædificare, et non potuit consummare. Quia, juxta Pauli vocem, spectaculum facti sumus mundo, angelis et hominibus (I Cor. iv). Et in omne quod agimus considerare occultos adversarios nostros debemus, qui semper nostris operibus intendunt, semper ex nostro defectu gravantur. Quos Propheta intuens, ait: Deus meus, in te confido, non erubescam, neque irrideam inimici mei (Psal. xxiv). In bonis enim operibus intenti, nisi contra malignos spiritus sollicite vigilemus, ipsos irrisores patimur, quos ad malum persuasores habemus. Sed quia de consruendo ædificio comparatio data est, nunc ex minori ad majus similitudo subditur, ut ex rebus minimis majora pensentur. Nam sequitur:

Aut quis rex uturus committere bellum adversum alium regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se? Atquin adhuc illo longe agente, legationem mittens rogat ea quæ pacis sunt. Rex contra regem ex æquo venit ad prælium, et tamen si se perpendit non posse sufficere, legationem mittit, et ea quæ pacis sunt postulat. Quibus ergo nos lacrymis sperare veniam debemus, qui in illo tremendo examine cum Rege nostro ex æquo ad judicium non venimus, quos nimirum conditio, infirmitas et causa, inferiores exhibe? Sed fortasse jam mali operis culpas abscedimus, jam prava quæque exterius declinavimus, nunquid ad reddendam rationem cogitationis nostræ sufficimus? Cum duplo ergo exercitu contra simulum venit, qui nos vix in solo opere præparatos simul de opere et cogitatione discutit. Et ideo dum adhuc longe est, legationem mittamus, rogemus ea quæ pacis sunt. Longe enim esse dicitur, quia adhuc præsens pro judicium non videtur. Mittamus legationem lacrymas nostras, mittamus misericordiæ opera, mactemus in ara ejus hostias placationis. Hæc est nostra legatio, quæ Regem venientem placat.

Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet non potest meus esse discipulus. Manifestissime Dominus hac conclusione docet quid sit ædificare turrim, vel cum rege fortiore facere pacem: suum, videlicet, esse discipulum. Præparare autem sumptus ad perficiendam turrim, et mittere legationem ad impetrandam pacem, non esse aliud quam renuntiare omnibus quæ possidemus. Inter quæ omnia et amor proximorum, de quo prædictum est, et ipsa anima nostra, quam quidam pro temporali hæc vita dictam putant, intelligatur necesse est: quam sic possidere ad tempus oportet, ut non nos impediatur ab æterna, si quis eam fuerit auferre minatus. Distat sane inter renuntiare omnibus et relinquere omnia. Paucorum enim perfectiorumque est relinquere omnia, curas mundi postponere, solis desideriis æternis inhære. Cunctorum autem fidelium est renuntiare omnibus quæ possident, hoc est, sic tenere quæ mundi sunt, ut tamen per ea non teneantur in mundo; habere rem temporalem in usu, æternam in desiderio; sic terrena gerere, ut tamen tota mente ad cælestia teudant.

HOMILIA LXXVII.

IN FESTO CONFESSORUM PRIMA.

LUC. XI. MATTH. V. MARC. IV. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Nemo lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque sub moliv, sed supra candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant, etc.*

De ipso Dominus hæc loquitur ostentans, etsi supra dixerit nullum generationi nequam, nisi signum Jonæ dandum, nequaquam tamen lucis suæ claritatem fidelibus occultandam. Ipse quippe lucernam accendit, qui testam humanæ naturæ flamma suæ divinitatis implevit: quam profecto lucernam nec creditibus abscondere, nec modio supponere, hoc est, sub mensura legis includere, vel intra unius Judææ gentis terminos voluit cohibere.

Sed supra candelabrum, inquit, ut qui ingrediuntur, lumen videant. Candelabrum Ecclesiam dicit, cui lucernam superposuit, qui nostris in frontibus fidem suæ incarnationis affixit, ut qui Ecclesiam fideliter ingredi voluerint, lumen veritatis palam queant inueniri. Qua sententia Judæorum quoque proceres condemnat, qui signa quærentes exterius, apertam lucis januam noluerint intrare credendo. Denique præcipit ne opera tantummodo, sed et cogitationes, et ipsas etiam cordis intentiones mundare et castigare meminerint. Nam sequitur:

Lucerna corporis tui est oculus tuus. Corpus quippe dicit opera quæ palam cunctis apparent; sæculum vero ipsam mentis intentionem, qua operatur, et de cuius merito eadem opera lucis an tenebrarum sint opera, discernuntur, sicut ipse consequenter exposuit, dicens:

Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit. Si, inquit, pura rectaque intentione quæ putes agere, bona studueris, lucis profecto sunt opera quæ facis, etiam si coram hominibus imperfectionis aliquid habere videantur. *Quoniam diligentes Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti* (Rom. viii). Si autem perversa est intentio quæ præcedit, pravum est omne opus quod sequitur, quamvis rectum esse videatur.

Vide ergo ne lumen quod in te est tenebræ sint. Hoc est, ne ipsa cordis intentio quæ lumen est animæ, vitiorum caligine fuscetur, sedula discretionem perpende. Juxta quod alibi præcipitur: *Omni custodia serua cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit* (Prov. iv).

Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Totum corpus nostrum omnia nostra opera dicit, quia et Apostolus membra nostra nuncupat quædam opera quæ improbat, et mortificanda præcipit, dicens: *Mortificate ergo membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, et cætera talia* (Coloss. iii). Si igitur ipse bonum bona intentione paraveris, non habens in tua conscientia aliquam partem tenebrarum: cogitationis, etiamsi contigerit aliquem proximorum tua bona actione noceri, verbi gratia, aut de pecunia quam a te indigens et petens accipiat, facere vel pati aliquid mali, aut de verbo exhortationis, quo errantem corrigere volebas forte periculosius errare, tu tamen pro tuo simplici et lucido corde, et hic et in futuro lucis gratia donaberis.

HOMILIA LXXVIII.

IN FESTO CONFESSORUM SECUNDA.

LUC. XII. MATTH. XXIV. MARC. XV. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes, etc.*

Quia multos ostenderit Dominus vel in totum sæculo subditos, vel secularis intuitu commodi Domino servientes, pulchre breviterque suos docet et

A lumbos præcingere, propter continentiam ab amore rerum sæculariumque et lucernas ardentes habere, ut hoc ipsum vero sine et recta intentione faciant. Aliter lumbos præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus; lucernas autem ardentes in manibus tenemus, cum per bona opera proximis nostris lucis exempla monstramus. Redemptori etenim nostro unum sine altero placere nequaquam potest, si aut is qui bona agit adhuc luxuriæ inquinamenta non deserit, aut is qui castitate præminet necdum se per bona opera exercet. Sed et si utrumque agitur, restat ut quisque ille est, spe ad supernam patriam tendat, nequaquam se a vitiis pro mundi hujus honestate contineat, sed totam spem in Redemptoris sui adventu constituat. Unde et protinus subdit:

Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum, quando revertatur a nuptiis. Ad nuptias quippe Dominus abiit, quia resurgens a mortuis, ascendens in cælum, supernam sibi angelorum multitudinem novus homo copulavit; qui tunc revertitur, cum nobis jam per iudicium manifestatur. Bene autem de servis expectantibus subditur:

Ut cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei. Venit quippe, cum ad iudicium properat; pulsat vero, cum jam per ægritudinis molestias esse mortem vicinam designat. Cui confestim aperimus, si hunc cum amore suscipimus. Aperire etenim iudici pulsanti non vult, qui exire de corpore trepidat, et videre eum quem contempsisse se meminit iudicem formidat. Qui autem de sua spe et operatione securus est, pulsanti confestim aperit, quia lætus iudicem sustinet; et cum tempus propinqua mortis agnovit, de gloria retributionis hilarescit. Unde et protinus subditur:

Beati servi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Vigilat, qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet. Vigilat, qui servat operando quod credit. Vigilat, qui a se torporis et negligentiae tenebras repellit. Hinc etenim Paulus dicit: *Erigilate, iusti, et nolite peccare* (I Cor. xv). Hinc rursus ait: *Hora est jam nos de somno surgere* (Rom. xiii). Sed veniens Dominus quid vigilantibus servis exhibeat, audiamus:

Amen dico vobis quod præcinget se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. Præcinget se, id est, ad retributionem præparat; facit illos discumbere, id est, æterna quiete refoveri. Discumbere quippe nostrum in regno quiescere est. Unde rursus Dominus dicit: *Venient et recumbent cum Abraham, et Isaac et Jacob* (Matth. viii). Transiens autem Dominus ministrat, quia lucis suæ illustratione nos satiat. Transit vero dictum est, de iudicio ad regnum redit. Vel certe Dominus nobis post iudicium transit, quia ab humanitatis forma in divinitatis suæ contemperationem nos elevat. Et transire ejus est in claritatis suæ speculationem nos ducere, cum eum quem in humanitate in iudicio cernimus, etiam in divinitate post iudicium videmus.

Et si venerit in secunda vigilia, et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit, beati sunt servi illi. Prima vigilia primævum tempus est, id est, pueritia. Secunda, adolescentia vel juvenus, quæ auctoritate sacri eloquii unum sunt dicentis: *Lætare, juvenis, in adolescentia tua* (Eccle. xi). Tertia autem, senectus accipitur. Qui ergo vigilare in prima vigilia noluit, custodiat vel secundam, ut qui converti a pravitatibus suis in pueritia neglexit, ad vias vitæ saltem in tempore juventutis evigilet. Et qui vigilare in secunda vigilia noluit, tertiæ vigiliæ remedia non spernet, ut qui et in juventute ad vias vitæ non evigilat, saltem in senectute respiciat. Ad excutiendam vero mentis nostræ desidiam, etiam exterioriora damna per similitudinem deducuntur, ut per hæc animus ad sui custodiam suscitetur, nam dicitur:

Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam. Ex qua præmissa similitudine etiam exhortatio subinfertur, cum dicitur :

Et vos estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. Nesciente enim paterfamilias fur domum perfodit, quia dum a sui custodia spiritus dormit, improvisa mors veniens carnis nostræ habitaculum irrumpit, et eum quem dominum domus inenerit dormientem, necat, quia cum ventura damna spiritus minime prævidet, hunc mors ad supplicium nescientem rapit. Furi autem resisteret, si vigilaret, quia adventum iudicis qui occulte animam rapit præcavens, ei pœnitendo occurreret, ne impœnitens periret. Horam vero ultimam Dominus noster idcirco nobis voluit esse incognitam, ut semper possit esse suspecta, ut dum illam prævidere non possumus, ad illam sine intermissione præparemur.

Ait autem ei Petrus : Domine, ad nos dicitis hanc parabolam, an et ad omnes ? Duo quidem Dominus præmissa parabola monuerat : et se videlicet subito venturum, et illos eum paratos expectare debere : sed de quo horum, an de utroque Petrus interrogaverit, quisve sibi sociisque suis comparaverit, cum ait : *Ad nos dicitis, an et ad omnes ?* non facile patet. Et quidem in eo quod ait, *Nos et omnes*, non alios quam vel apostolos apostolorumque similes, et cæteros fideles, vel eos, qui, viritum morientes, quotidie sui iudicis adventu volentes nolentesque suscipiunt, et eos qui veniente universali iudicio vivi sunt in carne reperiendi, significare putandus est. Sed mirum si beatus Petrus dubitavit, vel omnibus quæ velint sobrie et juste, et pie vivendum, expectantibus beatam spem et adventum gloriae magni Dei (*Tit. ii*), qui vult omnes homines salvos fieri (*I Tim. ii*), vel inopinatam et singulorum, et omnium, et magnorum et pusillorum, et fidelium et infidelium futurum esse iudicium. Unde restat intelligi his jam bene cognitis, ea magis quæ nescire forte poterat quæsitum digna duxisse, videlicet, si sublimia illa vitæ cœlestis instituta, quibus possessa vendere, sacculos qui non veterascerent facere, thesaurum cœlo condere, lumbis præcinctis, lucernisque ardentibus vigilare, et Dominum expectare præceperat, ad apostolos solum similesque illorum, an et ad omnes qui salvandi sint pertineant. Qui sensus esse quærentis ex ipsa, ni fallor, Domini responsione declaratur.

Dixit autem Dominus : Quis putas est fidelis dispensator et prudens, quem constituit dominus super familiam suam. Respondens ad interrogata Salvator, primo docet iudicium cunctis adfuturum, singulosque juxta meritum operis ac sensus sui capacitatem, præmia vel tormenta nacturos. Deinde quod maxime quæsierat, gratiam virtutum quam mundo attulerit, a singulis, quantum possint, ostendit esse sectandam. *Ignem, inquit, veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur (Luc. xii) ?* Sane quod ait, *Quis putas est, difficultatem, non impossibilitatem perniciendæ virtutis insinuat, quomodo Psalmista : Quis sapiens, et custodiet hæc (Psal. cvi) ?* non novit enim, sed raram significat. Nam alibi idem verbum non pro difficili, sed pro impossibili posuit : *Deus, quis similis erit tibi ?* id est, nullus. Tu enim solus altissimus super omnem terram (*Psal. lxxxii*).

Ut det illis in tempore tritici mensuram. Per mensuram tritici exprimitur modus verbi. Alta etenim quæque debent multis audientibus contegi, et vix paucis aperiri, ne cum angusto cordi incapabile aliquid tribuitur, extra fundatur. Hinc Moyses a secreto Dei exiens, coruscantem faciem coram populo velat, quia nimium turbis claritatis intimæ arcana non indicat (*Exod. xxxiv*). Pro qualitate igitur audientium formari debet sermo doctorum, ut et ad sua singulis congruat, et tamen a communis edificationis arte nunquam recedat.

Beatus ille servus, quem cum venerit Dominus, invenerit ita facientem. Vere dico vobis quia super omnia

quæ possidet constituet eum. Quanta inter bonos auditores et bonos doctores meritum distantia, tanta est et præmiorum. *Hos enim adveniens cum vigilantes invenerit, faciet discumbere, et transiens ministrabit eis.* Illos autem cum verbi annonam familiæ sibi creditæ, fideliter prudenterque dispensantes invenerit, supra omnia quæ possidet constituet, id est, supra omnia cœlestis regni gaudia, non utique ut horum soli Dominum teneant, sed ut eorum abundantius cæteris sanctis æterna possessione fruantur. *Qui enim docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti : et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuis æternitates (Dan. xii).* Et Apostolus ait : *Qui bene præsumt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina (I Tim. v).*

Quod si dixerit servus ille in corde suo : Moram facit Dominus meus venire, et cœperit percutere pueros et ancillas, et edere et bibere, et inebriari. Sicut in uno fideli dispensatore totus bonorum rectorum quomodo vel vivat, vel remuneretur ordo docturæ ; sic et in hoc nequissimo servo cunctorum præsulum malorum damnandum pariter opus, et damnatio narratur æterna ; qui, neglecto Domini timore, non modo ipsi luxuria vacant, sed et subditos injuriis stimulant. Quamvis et typice possit intelligi pueros et ancillas percutere corda infirmorum, nec adhuc fide, spe et charitate solidatorum, ostenso prævæ operationis aut locutionis exemplo vitare. Edere autem, bibere et inebriari, cunctis facinoribus et sæculi illecebris quæ mentem dementent, et errare faciant occupari. Nota sane inter vitia servi mali ascriptum, quod tardum sui Domini reditum putaverit ; non autem inter boni virtutes adnumeratum, quod hunc cium speraverit, sed tantum quod ad jussionem Domini quandoque venturi, conservis in tempore tritici mensuram dederit, hoc est, vel sermonis divi, vel exempli sui regulam monstraverit. Quinetiam quosdam bonos servos legimus ab Apostolo castigatos, quod trementes atque anxii crederent instare diem Domini, quem ipse inopinatam promiserit esse venturum (*II The. ii*). Unde optimum esse probatur, quamquam magnopere, si liceat, cupiamus scire quando veniat desideratus cunctis gentibus (*Aggæi ii*), æquanimiter tamen nos scire quæ scire non liceat, tantum in exemplum boni servi sive prope se procul sit, paratos expectare, et diligere adventum ejus.

Veniet dominus servi illius in die qua non sperat, et hora qua nescit, et dividet eum, partenque ejus cum infidelibus ponet. Dividet eum non gladio descendo, sed a fidelium consortio segregando ; et eis qui nunquam vel ad fidem pertinuerant sociando, quia qui suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior, ut Apostolus ait (*I Tim. v*).

Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui, et non præparavit, et non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis. Multi hanc sententiam male intelligentes, nolunt scire quid faciant, et quasi minus se vapulaturos existimant, si nesciant quid operari debuerant. Sed aliud est nescisse, aliud est scire noluisse. Nescit namque, qui apprehendere vult [vult], et non valet ; qui autem ut nesciat aurem a voce veritatis avertit, iste non nesciens, sed contemptor addicitur.

Qui autem non cognovit, et fecit digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo ; et cui commendaverunt multum, plus petunt ab eo. Quare postquam dixit, *Cui multum datum est*, adjecit : *Et cui commendaverunt multum ?* subaudis divina iudicia. Nisi forte per hoc utrumque fidelium ordinem, et rectorum, videlicet, et subditorum, voluit intimare, quia multum sæpe datur etiam quibusque privatis, quibus et cognitio Dominicæ voluntatis, et exsequendi quæ cognoscunt facultas impenatur. Multum autem commendatur ei cui cum sua salutē dominiici quoque gregis pascendi curâ

committitur. Itaque *potentes potenter tormenta patiuntur, et fortioribus fortior instat cruciatio* (Sap. vi), hoc est, majori gratia donatos, si reliquerint, major vindicta sequitur. Mitissima autem omni pœna erit eorum qui, præter peccatum quod originale traxerunt, nullum insuper addiderunt, et in cæteris qui addiderunt tanto quisque ibi tolerabiliorem habebit damnationem, quanto hic minorom habuerit iniquitatem.

HOMILIA LXXIX.

IN FESTO CONFESSORUM TERTIA.

MARC. X. MATH. XIX. LUC. XVIII. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis : Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei, etc.*

Si facilius est camelum ingentibus membris enormem angustum foramen acus penetrare, quam divitem intrare in regnum Dei, nullus ergo dives intrabit in regnum Dei. Et quomodo vel in Evangelio Matthæus, Zachæus et Joseph (Luc. v; Luc. xix; Matth. xxvii), vel in veteri testamento qui plurimi divites intraverunt in regnum Dei, nisi forte quia divitias vel pro nihilo habere, vel ex toto corde relinquere Domino inspirante didicerunt? Nunquid enim David in regni divitiis confidebat, qui et de semetipso canit : *Quoniam unicus et pauper sum ego* (Psal. xxiv)? Et alius hortatur : *Divitiæ, si affluant, nol te cor apponere* (Psal. lxi). Credo non ausus est dicere *Nolite suscipere*. Nunquid Abraham Domino substantiam prætulisse credibile est, pro quo unicum ferire non dubitavit hæredem (Gen. xxi)? Aliore autem sensu facilius est Christum pati pro dilectoribus sæculi, quam dilectores sæculi ad Christum posse converti. Camelus enim nomine se intelligi voluit, qui sponte humilitatis infirmitatis nostræ onera sustulit. In quo enim manifestus intelligitur, quam in ipso quod scriptum est : *Quanto magis es, humilia te in omnibus* (Eccli. iii)? Per acum autem punctiones significat, per punctiones dolores in passione susceptos. Foramen ergo acus dicit angustias passionis, quæ scisa nostræ quasi vestimenta naturæ quodammodo resarcire, id est, recuperare dignatus est, quatenus post lapsum melius reformati, gaudeamus ad testimonium Apostoli dicentis : *Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis* (Galat. iii).

Qui magis admirabantur, dicentes ad semetipsos : Et quis potest salvus fieri? Quo pertinet ista responsio, cum incomparabiliter major sit turba pauperum, quæ divitibus perditis potuerit salvari, nisi qui intellexerunt cunctos qui divitias amant, citius adipisci nequeant, in divitum numero deputari?

Et intuens illos Jesus, ait : Apud homines impossibile est, sed non apud Deum. Omnia enim possible sunt apud Deum. Non ita accipiendum est, quod cupidi et superbi, qui nomine illius divitis significati sunt, in regnum cælorum sint intraturi cum suis cupiditatibus et superbia, sed possibile est Deo ut per verbum ejus, sicut etiam factum esse et quotidie fieri videmus, a cupiditate temporalium ad charitatem æternorum, et a perniciose superbia ad humilitatem saluberrimam convertantur.

Cæpit Petrus et dicere : Ecce nos dimisimus omnia, et secuti sumus te. Grandis fiducia, Petrus piscator erat, dives non fuerat, cibos manu et arte quærebat, et tamen loquitur confidenter : Dimisimus omnia. Et quia non sufficit tantum dimittere, jungit quod perfectum est : Et secuti sumus te, fecimus quod jussisti; quid ergo vobis dabis præmii?

Respondens Jesus, ait : Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros, propter me et propter Evangelium, qui non accipiat centies tantum, nunc in tempore hoc aomios, et fratres, et sorores, et matres, et filios, et agros cum persecutionibus, et in sæculo futuro vitam æternam. Quidam ex occasione

hujuscemodi sententiæ Judaicam mille annorum fabulam post resurrectionem iustorum dogmatizant, quando omnia quæ propter Deum dimisimus multipici nobis sint fenore reddenda, insuper et vita æterna donanda. Nec vident inepti, quod etsi in cæteris digna sit repromissio, in uxoribus tamen juxta alios Evangelistas centenis appareat turpitudine, præsertim cum Dominus et in resurrectione nubendum non esse testetur (Matth. xxii), et ea quæ dimissa fuerint, propter se recipienda in hoc tempore cum persecutionibus asseveret; quas utique persecutiones illi Chiliastæ, sicut et cætera quæque contraria mille annis suis omnimodis abesse confirmant. Sensus ergo iste est : Qui propter Evangelium Christi carnalia reliquerit, spiritalia bona recipiet, quæ comparatione et merito sui ita erunt, quasi parvo numero centenarius numerus comparetur. Quia nimirum a fratribus atque consorciis propositi sui, qui ei spiritali glutino colligantur, multo gratiorem etiam in hac vita recipiet charitatem. Lege Actus apostolorum, quod *multitudinis credentium erat cor unum, et anima una, et erant illis omnia communia, nullusque egens erat inter eos* qui sua Domino reliquerant (Act. iv); de quibus et Apostolus ait : *Tanquam nihil habentes, et omnia possidentes* (II Cor. vi). Potest sane hoc quod ait, *Accipiet centies tantum, nunc in tempore hoc domos, et fratres, et sorores, et matres, et filios, et agros, cum persecutionibus*, per significationem alius intelligi. Centenarius quippe numerus de lava translatus in dexteram, licet eandem inflexu digitorum videatur tenere figuram, quam habuerat denarius in lava, nimirum tamen quantitatis magnitudine supercrescit. Quia, videlicet, omnes qui propter regnum Dei temporalia spernunt, etiam in hac vita persecutionibus plenissima ejusdem regni gaudium fide certa degustant, atque in expectatione patriæ cœlestis, quæ jure in dextera significatur, omni pariter electorum sincerissime dilectione fruuntur. Verum quia multi virtutum studia non eadem quæ incipiunt intentione pietatis consummant, sed vel accepto virtutum amore lepescent, vel ex integro ad scelerum volutabra relabuntur, terribilis mox sententia subinfertur.

Multi autem erunt primi novissimi, et novissimi primi. Vide enim Judam de apostolo in apostatam versum, et dicito quod *multi erunt primi novissimi* (Joan. vi; Luc. xxii). Vide latronem in cruce factum confessorem, eodemque die quo pro suis crucifixus est peccatis gratia fidei cum Christo in paradiso gaudentem, et dicito quod *novissimi erunt primi*. Sed et quotidie videmus multos in laico habitu constitutos, magnis vitæ meritis excellere, et alios a prima ætate spiritali studio ferventes, ad extremum otio torpente lassescere, atque inertis stultitia, quod spiritu ceperant, carne consummare.

HOMILIA LXXX.

IN FESTO CONFESSORUM QUARTA.

MARC. XIII. MATH. XXIV. LUC. XII. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis : Videte, vigilate, et orate; nescitis enim quando tempus sit, etc.*

Perspicue ostendit Dominus quare dixerit : *De die autem illo, vel hora nemo scit, neque angeli in cælo, neque Filius, neque Pater*, quia non expediat scire apostolis, ut pendulæ expectationis incerti semper eum credant esse venturum, quem ignorant quando venturus sit. Et non dixit : *Quia nescimus quæ hora Dominus venturus sit, sed : Nescitis.* Præmissoque patrisfamilias exemplo, cur reticeat consummationis diem, manifestius docet, dicens :

Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus domus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane, ne cum venerit, repente inveniat vos dormientes. Homo autem qui peregre profectus, reliquit domum suam, haud dubium quoniam Christus sit, qui, ad Patrem post resurrectionem victor ascendens, Ecclesiam corporaliter reliquit, quam tamen nunquam divitiarum præsidio præsentis deestituit, manens in illa omnibus

diebus usque ad consummationem sæculi. Carnis etenim locus proprie terra est, quæ ve ut ad peregrina ducta est, cum per Redemptorem nostrum est in cælo collata. Dedit autem servis suis potestatem e jusque operis, quia fidelibus suis concessa sancti Spiritus gratia, facultatem tribuit bonis operibus serviendi Janitori quique præcepit ut vigilaret, quia ordini pastorum ac rectorum spiritualium, commissæ sibi Ecclesiæ curam solerti observantia jubet impendere.

Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate. Non apostoli tantum et successores eorum, rectores nimirum Ecclesiæ, sed et omnes vigilare præcipimur. Universi januas cordium nostrorum, ne hostis antiquus mala suggerendo irrumpat, instanter servare jubemur, ne nos dormientes Dominus veniens inveniat, sedulo singuli præcavere debemus. Unusquisque enim pro se reddet rationem Deo. Vigilat autem, qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet; vigilat, qui servat operando quod credit; vigilat, qui se torporis et negligentiae tenebras repellit. Hinc etenim Paulus dicit : *Evigilate, justis, et nolite peccare (II Cor. xv).* Hinc rursus ait : *Hora est jam nos de somno surgere (Rom. xiii).*

HOMILIA LXXXI.

IN DIE FESTO SANCTI ANDRÆ.

MARC. I. MATTH. IV. LUC. V. *In illo tempore, præteriens Jesus secus mare Galilææ, vidit Simonem et Andream fratrem ejus, mittentes retia in mare, etc.*

Isti primi vocati sunt, ut Dominum sequerentur. Piscatores et illitterati mittuntur ad prædicandum, ne fides credentium non in virtute Dei, sed eloquentia atque doctrina putaretur. Quæri autem potest quomodo binos vocaverit de naviculis piscatores, primo Petrum et Andream, deinde progressus paululum alios duos filios Zebedæi, sicut narrant Matthæus et Marcus, cum Lucas dicat ambas eorum naviculas impleas magna illa captura piscium, sociosque Petri commemoret Jacobum et Joannem filios Zebedæi vocatos ad adjuvandum, cum retia plena extrahere non possent, simulque miratos tantam multitudinem piscium quæ capta erat, et eum Petro tantum dixisse : *Noli timere, ex hoc jam homines eris captivi (Luc. v).* simul enim tanien, subductis ad terram navibus, secutos fuisse. Unde intelligendum est, hoc primo esse factum, quod Lucas insinuat, nec tunc eos a Domino vocatos, sed tantum Petro fuisse prædictum quod homines esset capturus. Quod non ita dictum est, quasi jam pisces nunquam esset capturus, nam et post resurrectionem Domini legitimus esse piscatos (Joan. xxi). Dicitum est ergo quod deinceps capturus esset homines, non dictum est quod jam non esset capturus pisces. Unde datur secundum Lucam intelligi, eos ad capturam piscium ex more remeasse, ut postea fieret quod Matthæus et Marcus narrant, quando eos hinc vocavit, et ipse jussit ut eum sequerentur, primo duobus Petro et Andræ, deinde aliis Zebedæi duobus filiis. Tunc enim non subductis ad terram navibus tanquam cura redeundi, sed ita eum secuti sunt, tanquam vocanteum ac jubentem ut sequerentur.

HOMILIA LXXXII.

IN DIE FESTO SANCTI NICOLAI.

LUC. XIX. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc : Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam, accipere sibi regnum, et reverti, etc.*

Quoniam discipuli supra audita Domini passione vel resurrectione Hierosolymis implenda, non intelligebant quæ dicebantur, existimantes continuo regnum Dei esse venturum : hanc eorum ignorantiam illuminans ostendit se primo sui regni fidem toto orbe dispersurum, ac sic in fine mundi judicem omnium sæculorum Regemque venturum.

Dixit ergo : Homo quidam nobilis abiit in regionem

longinquam accipere sibi regnum, et reverti. Homo nobilis ille est cui cæcus supra clamabat : *Fili David, miserere mei.* Et venienti Hierosolymam concinebant : *Hosanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini (Matth. xxi, Marc. xi, Lucæ xix, Joan. xii),* Rex Israel. Longinqua regio Ecclesia est ex gentibus, de qua eidem homini nobili qui loquitur : *Ego autem constitutus sum Rex ab eo, dicitur a Patre : Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ (Psal. ii).* Quæ videlicet hæreditas ac possessio, bifaria ratione regio longinqua vocatur : vel quia a finibus terræ clamatur ad Dominum (Psal. lxx), vel quia longe est a peccatoribus salus (Psal. cxviii). Et cum Deus ubique sit præsens, longe tamen ab eorum sensu qui idola colunt, Deus verus abest. *Sed qui erant longe, facti sunt prope in sanguine Christi (Ephes. ii).*

Vocatis autem servis dedit illis decem minas. Denarius numerus ad legem pertinet propter decalogum. Vocat igitur paterfamilias decem servos, quia elegit discipulos per litteram legis imbutus : dedit eis decem minas, quia dicta legis spiritaliter intelligenda revelat. Post passionem quippe resurrectionemque suam aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas (Luc. xlii). Mina namque, quam Græci minam vocant, centum drachmis appenditur. Et omnis Scripturæ sermo, quia vitæ cælestis perfectionem suggerit, quasi numeri centenarii pondere fulgescit.

Et ait illis : Negotiamini dum venio. Verba, inquit, legis ac prophetarum mystica interpretatione discussa populis offerte, atque ab eis fidei confessionem, morumque probitatem recipite. Juxta quod Psalmista suis auditoribus præcipit, dicens : *Sunite tympanum, et date tympanum (Psal. lxxx),* hoc est, laudem prædicationis in cordis intentione percipite, et devotionem operis in carnis castigatione adhibete. Tympanum quippe est pellis in ligno extenta ; pellis vero in ligno extensa caro est nostra, ad exemplum dominicæ crucis afflicta.

Cives autem ejus oderant eum, et miserunt legationem post illum, dicentes : Nolumus hunc regnare super nos. Cives impios Judæos dicit, de quibus ubi protestatur : *Nunc autem et viderunt, et oderunt et me, et Patrem meum (Joan. xv).* Qui non solum præsentem usque ad mortem crucis oderant, sed etiam post resurrectionem ejus immiserunt persecutionem apostolis et prædicationem regni cælestis spreverunt (Act. iv).

Et factum est ut rediret accepto regno. Significat claritate quando in manifestissima et eminentissima claritate venturus est, qui eis humilis apparuit cum diceret : *Regnum meum non est de hoc mundo (Joan. xviii).*

Et jussit vocari servos, quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum quisque negotiatus esset. Ut sciret, inquit, non eum quid latent, cui verissime dictum est, *Domine, tu omnia scis (Joan. xxi) :* sed sciret dicit, scire omnes faceret. Tunc enim omnium opera et cogitationes palam omnibus ostenduntur, quomodo in Deuteronomio : *Tentat, inquit, vos Dominus Deus vester, ut sciat si diligitis eum (Deut. xiii),* hoc est, scire faciat. Nemo sane arbitretur eos solummodo quibus gratia prædicandi data est, non autem et eos quibus prædicatum est ad judicium, tunc esse vocandos. Ipsi sunt enim pecunia quam boni servi acquisierunt mercando ; quin etiam sciat eos quoque, quibus nunquam est prædicatum, ibidem adesse damnandos, de quibus infra dicemus.

Venit autem primus, dicens : Domine, mina tua decem minas acquisivit. Primus servus ordo doctorum est in circumcisionem missorum, qui unam minam negotiatus accepit, quia unum Dominum, unam fidem, unum baptismum, unum Deum prædicare missus est. Sed hæc eadem mina decem minas acquisivit, quia populum sub lege constitutum sibi meto ducendo sociavit.

Et ait illi : Euge, serve bone, quia in modico fuit fidelis, eris potestatem habens supra decem civitates.

In modico servus est fidelis, quia non adulterat verbum Dei, sed sicut ex Deo coram Deo in Christo loquitur. Quidquid enim in presenti percipimus donorum, in comparatione futurorum perpaucum est et medicum, quia ex parte cognoscimus, et ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est (I Cor. iv; II Cor. ii; I Cor. iii). Civitates autem decem sunt animæ: per legis verbum ad gratiam Evangelii venientes, quibus jure tunc glorificandus ille præponitur qui eis pecuniam verbi digne Deo commodaverit. Unde quidam negotiator egregius, civitates quibus præerat, hoc est, animas quas regendas acceperat, alloquens: *Quæ est, ait, spes nostra aut gaudium, aut corona gloriæ? Nonne vos ante Dominum Jesum (I Thess. ii)?*

Et alter venit, dicens: *Domine, mina tua fecit quinque minas.* Servus iste cæstus est eorum qui præputio evangelizare missi sunt, cui Dominus ad prædicandum eunti, unam minam, hoc est, unam eandemque fidem, quæ et circumcisioni credita est, et præterit. Sed hæc quinque minas fecit, quia gentes corporis sensibus ante mancipatas ad fidei evangelicæ gratiam convertit.

Et huic ait: *Et tu esto supra quinque civitates.* Hoc est, ex earum quas imbueras animarum fide et conversione, magnus sublimisque fulgelo. De quibus mystice dicit Isaias: *In die illa erunt quinque civitates in terra Ægypti, loquentes lingua Chanaan (Isaii xix).* Quinque enim civitates in terra Ægypti quinque sunt corporis sensus, quibus in hoc mundo utimur, videlicet visus, auditus, gustus, olfactus et tactus. Et qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, qui avertit aures suas ne audiat pauperem, qui inebriatur vino, in quo est luxuria, qui coronare se gaudet rosis antequam marcescant, cujus sanguine plenæ sunt manus, et dextera repleta est muneribus (Math. v; Tob. iv; Sap. ii; Ephes. v), hujus quinque civitates loquuntur lingua Ægypti, id est, universi sensus faciunt opera tenebrarum. Ægyptus enim tenebras sonat. At qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum (Isai. xxxiii), qui gustat et videt quam suavis est Dominus, qui castigat corpus suum, et servituti subjicit (Psal. xv et xxxiii), qui potest dicere cum Apostolo Christi, *bonus odor sumus Deo (II Cor. ii)*, hujus civitates loquuntur lingua mutata, quod interpretatur Chanaan. Et qui eas a tenebris docendo commutaverit, recte quinque civitates præfici mereatur, quia non de suis tantum, sed et de auditorum suorum, quos ad lucem vocavit, profectibus honoratur.

Et alter venit, dicens: *Domine, ecce mina tua, quam habui repositam in sudario. Timui enim te, quia homo austerus es: tollis quod non posuisti, et metis quod non seminasti.* Servus qui negotiari jussus accepit, tam domini pecuniam in sudario repositam, ostendit eos qui ad prædicandum idonei, prædicationis officium jubente Domino per Ecclesiam vel saltem suscipiendum vel susceptum digne gerere detrectant. Pecuniam quippe in sudario ligare, est percepta dona sub otio lenti torporis abscondere. Sunt enim homines hæc sibi pervertite blandientes, ut dicant: Sufficit ut de se unusquisque rationem reddat. Quid opus est aliis prædicare, ut etiam de ipsis rationem reddere quisque cogatur, cum apud Dominum etiam illi sint inexcusabiles quibus lex data non est, neque aulito Evangelio dormierunt, quia per creaturam poterant Creatorem agnoscere (Rom. i)? Hoc est enim quasi metere ubi non seminavit, id est, eos etiam impietatis reos tenere, quibus verbum legis aut Evangelii non ministratum est. Hoc autem veluti periculum iudicii deviantes, pro languore a verbi ministratione conquiescent, et hoc est quasi in sudario ligare quod acceperunt.

Dicit ei: *De ore tuo te iudico, serve nequam.* Servus nequam vocatur, quia et piger ac deses est ad exercendum negotium, et prolix ac superbus ad accusandum Domini iudicium.

*Sciebas ergo quod ego austerus homo sum, tollens quod non posui, et metens quod non seminavi: et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam? Quod putaverat se pro excusatione dixisse, in culpam propriam vertitur. Si, inquit, durum et crudelem esse me noveras, et aliena sectari, istique metere ubi non seminaverim, quare non tibi istiusmodi cogitatione incussit timorem, ut scires me mea diligentius quaesiturum, et dares pecuniam meam sive argentum ad mensam? I trumque enim ἀργύριον Græcus sermo significat. Eloquentia Domini, inquit, eloquentia casta, argumentum igne examinatum (Psal. xi). Pecunia ergo et argentum prædicationis Evangelii est, et sermo divinus, qui dari debuit ad mensam, hoc est, promptis paratisque fidelium cordibus intimari. Ad quam videlicet mensam, id est, auditorum mentem, non alia quam Dominica est deferenda pecunia, ut omnis sermo docentis Scripturæ sensum sequatur (I Petr. iv). Nam quod Dominus non quamlibet pecuniam, sed suam dicit nummularis esse fenerandam, exponit Apostolus, dicens: *Si quis loquitur quasi sermones Dei.**

Et ego veniens, cum usuris utique exegissem illud? Qui verbi pecuniam a doctore percipit, emitte credendo, necesse est eam cum usuris solvat operando, ut quod auditu didicit, exsequatur et actu. In usura quippe pecunia etiam non data recipitur. Vel certe de accepto verbi lenore usuras solvit, qui ex eo quod audit etiam alia studet intelligere quæ necdum ex prædicatorio ore didicit.

Et astantibus dicit: *Auferet ab illo minam, et dabit illi qui decem minas habet. Et dixerunt ei: Domine, habet decem minas.* Recte amittit collatam gratiam, quam prædicando aliis communicare neglexit, ut ei augetur qui inde laboravit. Juxta quod angelus Ephesi Ecclesiæ dicitur: *Et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi penitentiam egeris (Apoc. ii).* Et cum regium christina, quod superbendo Saul amisit, David obediendo promeruit: *Spiritus, inquit, Domini discessit a Saul, et directus est in David a die illa (I Reg. xvii)*, et deinceps. Quod vero ablata nequam servo mina, ei qui decem minas habebat dari iussa est, mystice, ut reor, indicat, intraute plenitudine gentium omnium Israel servum futurum, et tunc abundantiam gratiæ spiritibus, quam modo nos tepenter exercemus, illius populi doctoribus esse conferendam (Rom. xi).

Dico autem vobis quia omni habenti dabitur: ab eo autem qui non habet, et quod habet, auferetur ab eo. Hæc ad superiora sententia respicit, docens et illum posse amittere munus Dei, qui habens non habet, id est, non utitur; et in eo augeri qui habens habet, hoc est, bene utitur. Quæ gratiarum mutatio quoniam in hac vita geri solet, notandum quod illud Domini redeuntis examen etiam nunc ex parte celebratum, sed tunc est universaliter implendum. Quotidie namque accepto a Patre regno redit, quia peregrinantis in terra Ecclesiæ semper statum conspiciat.

Quotidie in tanto fidelium servorum numero huic pecuniam negotiatio commodat, in altero modum consummati operis examinatur: hunc fideliter prudenterque laborantem amplioris gratiæ munere donat, illum desidias molles et marcida luxu otia sectantem, et eo quod dederat, parca. Verum universali manifestato iudicio, quod dictu quoque terribile est, multi qui ad docendum videbantur idonei, ob negligentiam suæ noxam inter indoctos reputabuntur. At alii simpliciores fratres, et elementorum penitus ignari ob conversationis tamen eximiam devotionem inter apostolicos doctores præmia summa percipient. *(Qui enim recipit prophetam in nomine prophetæ, mercédem prophetæ accipiet (Matth. x).)*

Verumtamen inimicos meos illos, qui noluerunt me sequi super se, adducite huc, et interficite ante me. Impietatem Judæorum vel omnium reproborum ad Christum converti nolentium significat in die iudicii puniendam, ut per duos fideles servos utriusque

populi doctores, per decem et quinque minas iidem credentes populi, per servum nequam mali catholici, per inimicos qui eum super se regnare noluerunt, impietas eorum qui verbum fidei aut nunquam audire aut male interpretando corrumpere maluerunt; per missionem ruris non seminati, eorum etiam quos verbum Dei nec audire contigit, discussio signetur. Quibus quinque personis omne genus humanum, quod in die iudicii futurum est, exprimitur.

HOMILIA LXXXIII.

IN DIE FESTO SANCTI STEPHANI PROTOMARTYRIS.

LUC. XIII. MATTH. XXIII. *In illo tempore, dicebat Jesus turbis Judæorum et principibus sacerdotum: Ecce ego mitto ad vos prophetas, et sapientes. Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos qui mittuntur ad te, etc.*

Hierusalem non saxa et ædificia civitatis, sed habitatores vocat, quoniam patris plangit affectu, sicut et in alio loco legimus, quod videns eam ferverit (Luc. XIX). In eo autem quod dicit: *Quoties volui congregare filios tuos*, omnes retro prophetas a se missos esse testatur. Avis quoque similitudinem congregantis sub pinis nidum suum, in cantico Deuteronomii legimus: *Sicut aquila protegere nidum suum, et super pullos suos desiderabit expandens alas suas, suscepit eos et tulit super pinnas suas* (Deut. XXXII). Et pulchre qui Herodem de sua nece tractantem vulpem vocat (Luc. XIII), seipsum avi comparat. Fraudulenta enim vulpes, semper insidias avibus tendere non cessat.

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Ipsam civitatem quam nidum suum vocaverat, nunc domum Judæorum appellat: quæ non immerito Domini auxilio nudata, suæ ditioni relinquitur, quia non solum avis illius omnipotentis quam Matthæus gallinam nuncupat (Matth. XIII), alis protegit despicit, sed et eandem avem se protegere volentem vulpibus devorandam, id est, Herodi et Pilato crucifigendum tradidit Christum. Nec mora, vulpium earundem, hoc est, regum terræ, et ipsa rapinæ donatur. Occiso enim Domino, venerunt Romani, et quasi nidum vacuum diripientes, tulerunt eorum locum, gentem et regnum.

Dico autem vobis quia non videbitis me donec veniat cum dicitis: Benedictus qui venit in nomine Domini. Hæc quidem turba dixerunt Domino ventente ad Hierusalem; sed quia Lucas non dicit quo hinc abscesserit Dominus, ut non veniret nisi eo tempore quo jam illud diceretur (perseverat quippe in itinere suo donec veniat Hierusalem), cogit profecto hoc mystice intelligi. hoc est, de illo ejus adventu quo in claritate venturus est, maxime cum Matthæus hæc Dominum post decantatas ei a turba laudes dixisse testetur. Aliter quod dicit hoc est: Nisi poenitentiam egeritis, et confessi fueritis ipsum esse me de quo propheta cecinerunt Filium omnipotentis Patris, meam faciem non videbitis. Habent Judæi datum sibi tempus poenitentiae, confiteantur benedictum qui venit in nomine Domini, et Christi ora conspiciant.

HOMILIA LXXXIV.

IN DIE FESTO CATHEDRÆ SANCTI PETRI.

MARC. VIII. MATTH. XVI. LUC. IX. *In illo tempore, egressus est Jesus, et discipuli ejus, in castellum Cæsareæ Philippi, etc.*

Philippus iste est frater Herodis, de quo supra diximus, tetrarcha Ituræ et Tracōnitidis regionis, qui in honorem Tiberii Cæsaris Cæsaream Philippi, quæ nunc Paneas dicitur, appellavit; et est in provincia Phœnicis, imitatus Herodem patrem, qui in honorem Augusti Cæsaris appellavit Cæsaream, quæ prius Turris Stratonis vocabatur, et ex nomine filiae ejus Libyadem trans Jordanem extruxit. Iste locus est Cæsareæ Philippi, ubi Jordanis ad radices oritur Libani,

et habet duos fontes, unum nomine Jor, et alterum Dan, qui simul misti Jordanis nomen efficiunt.

Et interrogabat in via discipulos suos, dicens: Quem me dicunt esse homines? Qui responderunt illi, dicentes: Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii vero quasi unum de prophetis. Pulchre Dominus, fidem discipulorum exploraturus, primo hominum sententiam interrogat, ne, videlicet, illorum confessio non veritatis agnitione probata, sed vulgi videatur opinione firmata, nec comperta credere, sed instar Herodis de auditis hæsitare putentur. Unde et Petro se Christum confitenti secundum Matthæum, dicit: *Quia caro et sanguis non revelavit tibi* (Matth. XVI); hoc est, doctrina humana fidei te veritatem non docuit. Pulchre etiam qui diversam de Domino sententiam ferunt, hominum nomine notantur. Nam qui veritatem potentiae ejus fideliter ac pia mente cognoscunt, nequaquam homines, sed dii appellari merentur; quales fuisse apostolos secunda sua interrogatione Dominus ostendit. Nam sequitur:

Tunc dicit illis: Vos vero quem me dicitis esse? Attende enim, prudens lector, quod ex consequentibus textuque sermonis, apostoli nequaquam homines, sed dii appellentur. Cum enim dixisset: Quem me dicunt esse homines, subjecit: Vos vero quem me dicitis esse? Illis quia homines sunt, humana opinantibus, vos qui dii estis, quem me esse existimatis?

Respondens Petrus, ait: Tu es Christus. Licet cæteri apostoli sciant, Petrus tamen respondit præ cæteris. Complexus est itaque omnia, qui et naturam et nomen expressit, in quo summa virtutum est. Et jam ne nos de generatione Dei disseramus questiones, cum Paulus indicaverit nihil se scire, nisi Christum Jesum, et hunc crucifixum (I Cor. II), Petrus nihil amplius quam Christum Dei Filium putaverit confitemi tum, nos et quando et quomodo natus sit, et quantus sit, humanae infirmitatis contemplatione rimamur. Finis ergo fidei meæ Christus est, finis fidei meæ Dei Filius est. Non licet mihi scire generationis seriem, non licet tamen nescire generationis fidem.

Et comminatus est eis, ne cui dicerent de illo. Et cepit docere illos, quoniam oportet Filium hominis multa pati, et reprobari a senioribus, et a summis sacerdotibus, etc. Idcirco se ante passionem et resurrectionem noluit prædicari, ut, completo postea sanguinis sacramento, opportunus apostolis diceret: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti* (Matth. XXVIII). Quia non prodesset publice prædicari, et ejus vulgari in populis majestatem, quem post paululum flagellatum visuri sint, et crucifixum, multa pati a senioribus et Scribis, et principibus sacerdotum. Et notandum, quod eum qui multa pati, et occidi, et resurgere debeat, Filium hominis appellat, quia, passo in carne Christo, divinitas impassibilis mansit.

Et apprehendens eum Petrus cepit increpare eum. Quomodo increpaverit eum, Matthæus exponit aperte, dicens: Et assumens eum Petrus cepit increpare illum dicens: Absit a te, Domine, non erit tibi hoc (Matth. XVI). Sæpe diximus nimii ardoris atque amoris quam maximi fuisse Petrum in Dominum Salvatorem. Quia ergo post confessionem suam qua dixerat: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, et præmium Salvatoris quo audierat, secundum Matthæum: *Beatus es, Simon Barjona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in caelis est, repente audit a Domino oportere eum ire in Hierosolymam, ibique multa pati a senioribus et Scribis, et principibus sacerdotum, et occidi, et tertia die resurgere, non vult de tui confessionem suam, nec putat fieri posse ut Dei Filius occidatur; apprehenditque eum in affectum suum, vel separatim ducit, ac presentibus cæteris condiscipulis magistrum videatur arguere. Et cepit increpare illum amantissimum affectu, et optantis dicere: Absit a te, Domine; vel, ut melius habetur in Græco: Proptius esto tibi, Domine, non*

erit istud; hoc est, non potest fieri, nec recipiunt aures meæ ut Dei Filius occidendus sit.

Qui conversus, et videns discipulos suos, comminatus est Petro, dicens: Vade post me, satana. Satanas interpretatur adversarius, sive contrarius. Quia contraria, inquit, loqueris voluntati meæ, debes adversarius appellari. Multi putant quod non Petrus correptus sit, sed adversarius spiritus, qui hæc dicere apostolo suggerebat. Sed mihi error apostolicus, et de pietatis affectu veniens, nunquam incentivum videbitur diaboli. *Vade, Satana*, diabolo dicitur; *Vade post me* Petrus audit. *Vade post me*, hoc est, sequere sententiam meam. Quoniam non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum. Meæ voluntatis est et Patria, cujus veni facere voluntatem (*Joan. vi.*) ut pro hominum salute moriar; tu tuam tantum considerans voluntatem, non vis granum tritici in terram cadere, ut multos fructus asserat (*Joan. xii.*).

HOMILIA LXXXV.

IN DIE FESTO SANCTI WIGBERTI.

Laudate et exultate in Domino, dilectissimi fratres, qui devotis mentibus ad solemnia sancti Wigberti convenistis, et Dominum Jesum Christum multimodis devotissime laudibus collaudate, qui nunquam derelinquit sperantes in se, sed misericorditer nobis in hoc miserissimo mundi ergastulo constituit, patronos pro nobis laudabilibus intercedendum procuravit: quatenus per hos Christianæ religionis imbuti, ferulivæ satiatæ cœlestibus, spem cœlestium præmiorum jam habere possimus, si illuc corde et opere sequamur. Ipse quoque Dominus noster Jesus Christus, omniumque creator sanctus, omnes sanctos condidit, et nullus unquam per se fit sanctus absque Dei larga providentia. Ideo quippe, sicut in sacris legimus Scripturis, ab Abel protomartyre, usque nunc glorificans sanctos et electos suos salutiferis in hoc mundo miraculis, qui mundialibus non fuerunt comprehensi illecebris, sed omni quidem conamine mentis et corporis recte cogitando, atque ab omni iniquitate se continendo, diabolicis efficacissime resistebant suggestionibus: quapropter divina exuberante gratia consortes et hæredes sunt angelicis in cœlo sedibus, ubi nil ulterius desiderare queant, sed Domini Jesu Christi insatiabiliter visione ac consortio supernorum civium perfruantur. Et ideo, fratres charissimi, assumamus nobis divino suffragio arma et exemp'a illorum, qui per imaginabilem Dei adjuvamine fidem vicerunt regna transitoria, operati sunt justitiam, adepti sunt promissiones: et sicut namque Dominus Jesus Christus veridica in Evangelio voce prædixit, *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est.* Paulus sane egregius prædicator præmonuit, ita dicens: *Non habemus hic manentem in cœnoso mundo civitatem, sed futuram bonis operibus inquirimus.* Quamobrem namque oportet vos, qui sincerissimam apostolorum fidem tenetis, ut in omnibus sagaci atque infatigabili mente, quantum quiveritis, illos imitari studeatis; quia sicut legimus in sacris paginis, tantoque accenssi fuerunt apostoli amore Christi, ut nec ullo modo tormentis vel minis regum, necnon etiam persecutionibus infidelium ab illo potuerunt avelli: sed firma fide et opere vel indissolubili charitate unanimiter perseverantes, donec divina ab hoc mundo vocatione cœlestia scandere meruerunt. Quid enim dicimus de virginibus, quia humanis non sufficit ingeniis, de illis aliquid pro fragilitate carnis condignum scribere, vel imitari: quibus fuit una fides, immutabilis amor, charitas una: eratque illis virginitas carnis, corpus intactum, virginitas animæ, fides incorrupta. Et ideo vero, quia fuerunt piis in Christo Domino studiis adornate, virtutum palmis coronasque dignis acceperunt in cœlo præmiis. De martyribus quoque quid dicendum est, qui pauci-

culis despectisque vestibus, corpora ad tormenta tradiderunt terrestria, quatenus Deum dominatorem omnium habere, et cum illo æternaliter regnare meruerint. Respuerunt florigeræ hujus mundi flores cum fallacibus curis, quæ homines insipientes commentis suis ludificant, totisque viribus Dominum Christum dilexerunt: et propter hoc in cœlestibus thalamis regnat cum confessoribus (ex quorum collegio iste Dei famulus est) vel etiam omnibus sancti. Legimus in divinis historiis omnes diversis ab hujus mundi calle tribulationibus cœlestia scandere: de quorum scilicet omnium sanctissima vita aliquid nobis imitandum est, in quantum humana suppetit fragilitas, quia ad imaginem Dei facti sumus, sicut et illi: et idcirco siquidem altithrono Deo nostras impollutas imagines reddere debemus, sicut alibi dicit, Imago Cæsaris reddatur Cæsari, imago Dei reddatur Deo: si non in comparatione illorum luculentam pro sanctitate habemus vitam, tamen quippe in desperationem quæ periculo est, cadere, Domini adminiculo non debemus, quia universæ viæ Domini misericordia et veritas suo sine distinctæ sunt. Etenim Omnipotentis benigna atque ineffabilis voluntas, nihilque discernit, nisi illud quod justissime convenit. Nemo vero de supra memoratis sanctis tam doctus fuit, qui summa non indigerit misericordia: non enim ita ulli divinorum bonorum sufficienti augmenta, ut non semper amplius supersit, quod mens armata divinis suffragiis, et intelligendum desideret, et gerendum. Quamobrem nemo de magnitudine iniquitatum suarum deperet, sicut alibi dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat.* Sed lamen videlicet accelerandæ sunt medicinæ conversationis [*Lege conversionis*] ad Dominum, ne tempus correctionis atque emendationis pereat tarditate atque negligentia, quia nemini nostrum ultima dies nota est. Ideoque veridicus Pauli sententiis aures cordis accomodemus, ubi dicit: *Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis, sic ut in die honeste ambulemus.* Nulla enim Domini nostri Jesu Christi opera misericordia vacant: quando homini et indulgentia consulit, et castigatione, et misericorditer providet temporalem austeritatem, ne æternam juste inferat ultionem. Ideo vero nemo in hujus vitæ itinere torpeat, ne in patria amœnissimum perdat locum: idcirco qui Deum bona quærit voluntate, in quo est summum bonorum omnium, cuncta intra se bona perfectaque continens [*F. continet*]. Nil namque aliud quærit, nisi sempiternum in cœlo gaudium. Quæramus ergo Dominum, sicut iste beatus Dei famulus fecit, et propter hoc coram Deo et hominibus honoratur. Quæramus illum armis cum quibus eum invenire possimus: Deum diligendo, proximamque amando, elemosynam dando, ecclesiam communis orationibus frequentando, armisque semper diabolicis Domino dominante resistendo, quia etiam per varios casus mortalis vitæ, quasi mundi orbita occurrit. Nemo in hac vitæ gaudia habet certa, sed ab initio mundi usque huc multi deviaerunt per ignorantiam, quia inter multa turbulenta et fallacia Deum nosse et amare difficile est. Propter hoc faciamus sicut propheta dicit: *Quærite Dominum dum inveniri potest, invoke eum dum prope est. Derelinquit impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur ad Dominum, et miserebitur ejus.* Quærite igitur bonum sine fine bonum, et persistite reperto: quia veram etiam beatitudinem in summo Deo sitam esse necesse est, cui contradici nullo modo potest. Neque enim fas est homini cunctas divini operæ machinas vel ingenio comprehendere, vel explicare sermone. Veniet tempus quando quæ nunc specie gerimus, rerum veritate capiamus. Hæc vero strictum breviterque attingimus: cæterum quid felicius, quidve salubrius, quam servire Deo, qui mundum tantis gubernaculis regit, et omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire: qua-

tenna sane cum generalis advenerit dies, omnes laeti pro bonis operibus, et Dei suffragio protecti, æternam beatitudinem una cum sanctis suis accipere mereamur.

HOMILIA LXXXVI.

IN DIE FESTO SANCTI WIGBERTI SECUNDA.

Re-iat igitur adhuc aliquid de beato Wigbertho brevi sermone narrare, qui tantis in hoc mundo beneficiis, omnibusque Christicolis claruit, ut merito totus Christianus populus summa veneratione de solemnitate illius gaudeat: maxime namque nos, qui in suum apud Deum patrocinium hic et in futuro confidimus. Credimus siquidem illum in præsentia Domini nostri Je-u Christi omnia posse impetrare, de quibus illum piis devotisque precibus, dum tanta in præsentia populi miracula, sicut sæpe audistis, pro ejus laude nobilitavit. Videtis ergo, fratres charissimi, quanta humano generis gloria est, Deum devota mente sequi, qui nunquam in tribulationibus derelinquit sperantes in se, sed omnes qui pro amore illius florentem despiciunt mundum, æternis in cælo gaudiis honorifice sublimat, sicut ipsa Veritas testatur, dicens: Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. Paulus quoque apostolus de diligentibus Deum dixit: Quod oculus non vidit, nec auris corporis audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se. Erat quippe vir iste sanctus Wigbertus, sicut sacra fama narrat, omni dignitate præclarus, corde pro Dei amore latus, moribus semper compositus, in omni opere Dei strenuus; ejus vero secreta conversatio in vigiliis et orationibus, vel etiam in jejniis, in sanctitate vitæ, et signorum ostensione intelligi datur. Charitatem siquidem assiduum labor ostendit, quem quotidie pro Christi nomine sustinuit. Semper enim per omnes dies vitæ suæ in divino proficiens opere, Deo omnipotenti amabilis pro eximii operibus, et omni populo placabilis. Ab infantia enim cuncta quæ habere potuit, ad pietatis opus largiendis manibus tribuens: ut Christum pro nobis factum egenum, egens ipse sequeretur. Quis enim tam loquax in lingua, ut sigillatim omnia mirabilia vel beneficia, quæ per illum Deus operatur, assiduè explicare valeat verbis? Non enim de crastino cogitans, sed semper secundum Evangelium, de Dei confidens clementia, omnes ad se venientes æternis pascēbat fructibus: nullum, scilicet, in sua despiciebat angustia, sed semper divino mestos reliciebat solamine, fraterno suffultus amore; cunctisque propter Deum prodesse satagebat, mente, videlicet, et corpore ad sublimia erectus. Hospes et inops in mundo fuit; quamvis namque terrenis nutritus esset usibus, totisque semper virtutibus cœlestia tractabat, quamobrem, scilicet, cum Domino æquissimo, nec non et cum omnibus in cælo habitatoribus æternaliter coronatur, ubi nunquam potest gaudis fraudari, cui Christus ipse est gaudium. Idecirco quippe nos quantum divina suffragante gratia poterimus, illumque totis viribus imitari studeamus, ut si talia in cœlestibus præmia acquirere non poterimus, saltem aliquo in cælo refrigerio non privemur. Habemus ergo arma justitiæ, sicut iste Dei famulus tenuit, Deum diligendo, proximumque sine simulatione amando, charitatem et pacem cum omnibus habendo, quia Christiane perfectionis est pacificum esse cum suis inimicis, spe correctionis, non consensu malignitatis, humilitatem et patientiam corde et opere ostendendo, quia malignus spiritus superbus hominem primum superbientem deduxit ad mortem, Christus quoque humilis hominem obedientem reduxit ad vitam. Simus namque pietatis et Christianæ religionis amatores, misericordes, ad bonum opus unanimis, concordiam, quæ est custos virtutum, firmiter custodientes, sicut alibi dicit: Cavete ergo, viri, ne sit in vestris mentibus sententia discors: quod sapi-

amus, conjungat unus amor, quod vivimus et intelligimus, uno eodemque constet studio. Nil firmum est dissociabile, et nil est in hominibus Deo placitum siue pace, nec munus amplissimum ad aram. Similiter etenim e contrario, divinis armati suffragiis, fugamus arma diaboli, id est, superbiam; omnia enim vitia in malis operibus tantum valent, sola superbia in perfectis rectisque factis cavenda est, quia sine dubio fragit Deus omnem superbum, et semper superbis resistit Deus. Postea quoque toto nisu vel affectu cavenda est ebrietas, quæ est radix omnium mortalium ad peccandum. Iram, videlicet, fugimus, quæ sæpissime stomachando in proprium cadit luctum. Luxuriam et avaritiam, Deo donante, a nobis quasi venenum expellimus; luxuria vero malesuada, mellisque sapore damnat in penas incorrigibiles. Nil namque in moderno tempore omne genus humanum tam miserabiliter devastat, quam avaritia. Odium ergo et invidiam a nostris cordibus respicimus, quia omnino non concedet Christianum ut imaginem Dei in odio habeat; sed tamen in malis odium prorsus malitiam, et diligimus creaturam. Discordiam quoque et fraudem divinis munificentis adjuv fugimus, nilque boni potest esse, ubi fraus et discordia regnant. Putet autem de his longius disputare. Omittimus malas, Domino adjuvante, syrenas, quæ hominum mentes assuesciant morbo, non liberant: tenemus illas virtutes, in quibus est sola sanitas, et æterna felicitas. Ideoque, dilectissimi fratres, scitote quia in maxima egestate sunt divites in hoc mundo, justitiæ et veritatis opes non habentes; qui autem altithrono Domino fideliter servant, ea bona inveniunt quæ nullatenus perire possunt; parva enim sunt præsentis sæculi bona, in comparatione futurorum bonorum. Potest ergo unusquisque homo coactus dimittere temporalia bona, nunquam vero nisi per negligentiam et incuriam perdit æterna: quamobrem qui triumphale Christi signo signati estis, et Domino opitulante vultis ancipitem superare vitam, in qua nil est aliud, nisi seductiones et infestationes, diligit semper moribus et operibus, quod verus amator Christus jam habet; fervent enim mundi amatores pro damnis, proque pestiferis lucris; idcirco namque, quia mundus amaritudine et casu totus plenus est, et fluunt gaudia falsa. Appropinquate Deo bonis operibus, et appropinquabit vobis; quærite illum non hie, sed veraciter, et invenietis illum. Nullus, obsecro, dubitet in fide, nec de veniæ largitione hæsitet, nec de piæ petitionis effectu, quia quanto fiducialius et benignius Deum deprecamur, tanto citius exaudiri mereamur. Fides enim omnibus bonis abundat, sicut in Evangelio ipse Salvator ait: Omnis enim qui cum fide petit, accipit: et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur; et iterum: Omni habenti dabitur, et abundabit; ei autem qui non habet, et quod habet auferetur ab eo. Habemus igitur multa in divinis paginulis exempla patrum nostrorum; habemus etiam ante oculos exempla certissima, sicuti hujus sancti viri, cujus hodie festivum celebramus diem, qui patrum cognationemque, et amicos sæculares, fervente fide, pro amore Dei dereliquit, terrena contempsit cum pompa icis laudibus, ut cœlestia conquereret. Despiciamus quoque Domino suffragante mundum, et amemus cum præceptis ejus Creatorem nostrum, quatenus per præsentia bona quæ agimus, ad gaudia æterna felicitatis pervenire valeamus, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui patria virtute trinus et unus vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXXVII.

IN DIE FESTO SANCTÆ SCOLASTICÆ VIRGINIS.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Simile est regnum cælorum thesauro abscondito, etc.

Lectio sancti Evangelii, fratres charissimi, quam

modo vestra charitas audivit, magnum humanis men-
 tibus cœlestē patefecit arcannū, monstrans nobis
 quod ipse, qui conditor est omnium Deus, ipse etiam
 sit nostræ salutis Redemptor. Nam dans sæpius para-
 bolice discipulis a turbis sequentibus documenta vir-
 tutum, aliquando clausis dabat dogmata dictis, ut pro-
 pheta dicit: *Aperiam in parabolis os meum, loquar
 propositiones ab initio sæculi*; ostendens quod ipse sit
 vera sapientia Patris, per quem omnia creata consi-
 stunt, dicente Salomone: *Ego in altissimis inhabitabo,
 et thronus meus in columna nubis*. Nam patet fieri vo-
 lens quantum humanum sua pietate dilexerat genus,
 pro quo deitatis suæ gloriam exinaniscens, formam
 nostræ conditionis sumere non desepxit. Idcirco multis
 figuratiter modis humanam similitudinem sumpsit,
 ut ipse ait:

*Simile est regnum cœlorum homini negotiatori, quæ-
 renti bonas margaritas*. Optandum nobis est primitus
 humiliter prece, ut ille qui ausum loquendi non denega-
 git, quique promittit: *Aperi os tuum, et ego adimple-*
bo illud, ipse mentis nostræ ligamina solvens, ad lo-
 quendum suæ gratiæ tribuat incrementum. Inquirendum
 namque primitus est, quis iste negotiator sit
 tantus, qui non aliud nisi bonas margaritas emere
 cupiens, speciem sibi contulit cœlestis negotiatoris.
 Quis enim iste? quis verus esse poterit, quam Chris-
 tus Dei Filius, qui cum Deus sit immutabilis, formam
 nostræ servitutis suscipere non desepxit, ut pro-
 pheta dicit: *Ille in terris visus est, et cum hominibus
 conversatus est. Et vidimus eum non habentem speciem,
 neque decorem*, hic preciosa nostra tulit; et qui est
 ante sæcula Deus, negotiator pro nobis factus est in
 fine sæculorum, ut qui cuncta bene creaverat, huma-
 nis usibus perdita cernens, non aliter perfecte,
 nisi suis negotiis nos reparare providit. Nam quan-
 tum de primi hominis damno doluerit, quod paradisi
 gaudia amisit, ipsa vitæ nostræ aperte reconcilia-
 tio monstrat, quam non auro teræ vena sublati,
 quod Arabs mittit, et Indus, quod lures effodiunt et
 lurrant, sed animam suam immaculatam pro nobis
 ponens chirographum nostræ mortis destruxit; et
 tantis humilitatibus speciem gloriæ suæ exinanivit,
 ut non solum Filium hominis se dicat, cum sit per
 omnia Deus, sed etiam ut Psalmista dicit, profitetur:
*Sum vermis, et non homo, opprobrium hominum et
 abjectio plebis*. Idcirco non solum sensibilem, sed
 etiam insensibilem creaturarum, formam suæ divi-
 nitatis voluit comparari. Nam nunc sol justitiam, nunc
 angelus testamenti, nunc sponsus procedens de tha-
 lamo, nunc pastor bonus, nunc ovis sine voce, nunc
 agnus innocens, nunc leo de tribu Juda, nunc et vi-
 tis vera, et lux mundi, lapis angularis, nec non et
 vermis, et ostium dici voluit; et ut Deo patri nos
 reconciliaret, etiam negotiator est factus. O Domine,
 quis hoc dicere auderet, nisi tu dixisses, qui nun-
 quam falleris, qui veritas vera es, qui sapientia per-
 fecta es, in quo nihil potest esse, nisi summum bo-
 num, quod regnum sit simile cœlorum homini nego-
 tiatori, cum illud sit sine avaritiæ culpa, hic vero
 semper ambitiosis lucris negotia exercens, ut illud
 Salomonis: *Malum est, malum est, dicit, omnis em-
 ptor, et cum recesserit, tunc gloriabitur*. Et hoc res-
 piciens Psalmista dicat: *Quia non cognovi negotiatio-
 nes, introibo in potentias Domini*. Cum et negotiato-
 rum nos sit circuite nudinas, fallere mercatores
 incautos, decipere sacramentis simplices, vilis emere,
 charius vendere, variis deceptionibus multos
 subvertere, et quod pejus est, ut Sapientia dicit:
*Letantur, cum malefecerunt, et exultant in rebus pes-
 simis*. Et illud Psalmistæ: *Verumtamen vani filii
 hominum, mendaces filii hominum in stateris, ut decipi-
 unt ipsi de vanitate sua in idipsum*. Videamus quid
 sequitur.

Quærenti bonas margaritas. Vere, ecce regni cœlo-
 rum bonus negotiator. Nam unde dubitari prius po-
 terat, nunc mens facta est certa. Nam si non bonas
 quæreret margaritas, regni cœlorum mercator non
 esset; ubi nullus nisi bonus invenitur, ubi nullus in-
 trat, qui *pecuniam suam dat ad usuram, et munera
 accipit super innocentem*. Scrutandum nec non est,
 de quo regno cœlorum Dominus dixerit, dum duo-
 bus modis intelligi potest. Nam aliud est regnum
 cœlorum, de quo dicit Psalmista: *Cælum cæli Do-
 mino, terram autem dedit filiis hominum*. Et aliud:
*Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum
 meorum*. Hoc vero a diebus Joannis Baptistæ vim fa-
 ciendo poterit obtinere, quisquis istius regni lecerit
 justitiæ fructus. Aliud namque est, quod sanctæ Ec-
 clesiæ typum tenens, honos malosque una retinet
 charitate: justos, ut perfectos mittat ad Christum,
 injustos, pietatis patientia ut revocet ad salutem.
 Certe isto in regno decem virgines sunt, quinque sa-
 pientes et quinque fatuæ: illæ suis lampadibus oleum
 habentes, id est, sancti Spiritus dona; fatuæ non ha-
 bendo, alienum emere inquirunt. Ille cum sponso
 in gaudium intrant, istæ, a janua exclusæ, horam
 neque diem suæ sciant salutis. De hoc vero in Evan-
 gelio dicit: *Mittit angelos suos, et colligent de regno
 ejus omnia scandala*. In hoc vero etiam Noe in arca
 manens, quæ est sancta Ecclesia, munda et immunda
 animalia nutrit. Sequitur:

*Inventa autem una pretiosa margarita, dedit omnia
 sua et comparavit illam*. Ecce enim qui multos quæ-
 rebat, unam emit, ut in Evangelio: *Multi sunt vocati,
 pauci vero electi*. Unam comparavit etiam, et pretio-
 sam; illam, inquam, de qua in Cantico canticorum
 dicit: *Una est columba mea, perfecta mea, et macula
 non est in ea*. Ecce enim quæ luit in Evangelio
 margarita, in cantico efficitur columba; et quæ ibi
 est pretiosa, hic facta est perfecta. Quia sancta Ec-
 clesia margarita est per marem bonæ operationis,
 ut Dominus dicit: *Sic luceat lux vestra coram homi-
 nibus, ut videat vestra bona opera, et glorificent Pa-
 trem vestrum, qui in cælis est*. Et columba est per
 simplicitatis naturam, Domino dicente: *Estote præ-
 dentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ*. Vere
 pro hac omnia Christus dare dignatus est sua, id
 est, animam et sanguinem, et sic emere illam. Hæc
 est sancta Ecclesia in terris, hæc est Hierusalem
 sancta in cælis, ornata omni lapide pretioso, in cuius
 portis Apostolorum nomina et margaritæ fulgent,
 cujus et per omnes vicos ab universis Athletæ canit;
 quæ non oculata fenestris solem inquirit, qui
 diurnus fulget in horis, ut canas frugum faciat aristas,
 et variis tota depungat floribus arva, et nunc eo
 accurrat in arcem, nunc tenet occiduas umbras. Nec
 illa est Hierusalem quam Dominus videns flevit super
 illam, cujus et sempiternas predicat ruinas,
 quamque devastavit tyrannus, et celsa stravit incerta
 terris, sed illa quæ vera est visio pacis, de qua Psalmista
 dicit: *Hæc requies mea in sæculum sæculi; hic
 habitabo, quoniam prælegi eam*. Nam hujus lumen
 non solis est jam dici, sed illius qui nescit occasum,
 ubi splendor et templum Deus est, et agnus. Sed dignum
 est in his altius aliquid explorare. Nam quid
 potest esse verius, quam ut ista margarita sit, quæ
 tanta venustate, tantoque nitore patet, ut omnia
 tradantur ejus in comparatione? forsitan ista est hortus
 conclusus, fons signatus, porta clau-a, quam pro-
 pheta intuens dicit: *Porta hæc clausa erit, et non a-
 perietur, et vir non transiet per eam*, quia Dominus
 Deus ingressus est per eam, et erit clausa. An fortassis
 ista est de qua Psalmista dicit: *Astitit regina a
 dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta vario-
 late*. Et quare hoc? quia: *Concupivit Rex speciem
 tuam, idcirco, quia macula non est in te*. Vere hæc
 est regina tota pulchra, immaculata: idcirco hæc

* Forte legendum: et nunc eam accurret in arcem, ut solis ortus ipsius occasui opponatur. Edit.

elegit Dominus in hereditatem sibi, de qua etiam A carnem sumere non desepit. Et videamus quid sequitur :

A dextris stat regina, quia viæ quæ a dextris sunt, novit Dominus. *In vestitu deaurato, circummacta varietate.* Hæc varietas reginarum est cultus, qua diversitate operum præcollat cunctis, non colore, vel stamine, quod seres mittit foris, sed quæ virtutum operum fulget in actu, nec pingitur coloribus fucis, nec croceis arte depictis, sed est sacris variata figuris. Quia dum Abel munus, dum Abrahæ obedientiæ fidem, dum Isaac hostiam, dum Jacob titulum oleo unctum, dum Joseph cernivus venundationem, dum Lot hospitium, dum Melchisedech sacrificium, dum David stratum cilicinum, dum Zachari decimas, trium puerorum caminum, nec non et prophetarum vaticinia, apostolorum martyrumque cruoris ruborem, virginum caudoris ruborem, confessorum documenta salutis, quid in his aliud, nisi varietas fulget? Hæc Paulus varietate micat cum dicit: *Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum?* et illud: *Ter virgines cœnus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium pertuli,* et reliqua. Et Petrus: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.* Hæc denique varietate operum æternorum omnes sancti fulgent, ut sol in regno Patris Dei.

His breviter prælibatis, fratres charissimi, quæ beatæ Scholasticæ natalitia colimus, libet de ejus vitæ meritis aliquid de vita beatissimi Benedicti huic opusculo introducere, ut quæ excelsæ sanctitatis fuerit, silentio non tegatur. Sed primitivæ omnipotenti Deo preces mittamus, qui omnia in sapientia fecit, ut ipse donare dignetur, quia dignatus est dicere: *Qui sitit, veniat et bibat, et: De ventre ejus fluent aquæ vivæ,* ut cœpta sic digne prosequamur, ut tantæ festivitatis pertineat ad honorem, et vestræ charitati præbeat incrementum. Soror nique ejus Scholastica omnipotenti Domino ab ipso infantia tempore dicata, ad eam semel per annum venire consueverat. Primitus quidem virtutem tanti nominis inquiramus, ut suo decore oratio decurrat. Scholastica enim a schola derivatur, quæ est sapientiæ nutritrix; ab ipsa autem omnis doctrina sapientiæ surgit, ab ipsa virtutum omnium norma conerescit, et tota virtus animæ procax fit ad descendendum bona et mala, ut recto limite currere possit viam salutis, qualiter peritura mundi despiciat, cœlestia semper mansura concupiscat, ne oberrans bonum ducat pro malo, malum pro bono, tenebras pro luce, et lucem pro tenebris, amarum pro dulci, et dulce pro amaro, et discernere possit, quæ virtus sit spiritus, quæ carnis, ne indiscrete cuncta peragens, ibi bonum eligere speret ubi tota est malitiæ norma: ut est illud, *Qui non fuerit discipulus veritatis, erit magister erroris.* Sed videamus quis hujus tantæ sororis possit esse germanus per omnia Benedictus non solum nomine, sed et opere; non solum in terris, sed etiam in cœlis. Ista non philosophorum schola scholastica facta, sed Christi, mundi ludibria ab infantia fugiens, cœlestem sibi sponsum aptavit; iste vero a pueritiæ suæ tempore abrupta vitiorum, et litterarum mundanarum Romæ studia cernens, senili corde eum quem in ingressu mundi posuerat retraxit pedem. Quam felix Nursiæ tellus, tales quæ mittit alumnos! Nam Canopica regna aurea mittunt tyrannos. Tu Christo proles super æthera dignus. O felicia tantæ viscera matris, quæ tali germine soboles mundo dedere, id est benedictionis et sapientiæ. Vere ista est illa fertilis gleba, quæ sumpto semine aliud centesimum, aliud sexagesimum fructum produxit. Sed cur semel in anno sancta soror veniebas? forsitan longitudine itineris a tua tenera planta formidabas? an tuus parabas quod ferres? an forsitan tantum, et semel in anno secundabas bonus frater rore verbi cœlestis, ut madefacta mentium prata sufficerent ad incrementum salutis? an in mente habebas illud Salomonis, *Prohibe pedem tuum de domo proximi tui,*

ne forte sanatus oderit te? et illud. *Mel invenisti, fili mi, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.* Sic sic agant omnes sorores, non densis gressibus fratrum limina frequentent, non carnalia basia requirant, non ineptas resonent fabulas: non munus deferant tantum, quod tela depingit, vel magistra manus adornat: non olfactoriola, non variorum placetas saporum, sed cum Scholastica sacra Benedicti fratris requirite scholam, ut magis cibo cœlesti quam dono terreno satiati, reverti ad propria queatis. Sequitur.

Ad quam vir Dei non longe extra januam in possessione monasterii descendebat. Quam sanctus, quam pudicus, quam discretus accessus: ut fragilis sexus non lassesceret, obvius frater occurrit, ne forte labor itineris frangeret mentis devotionem: an illicitum cernebat ut tanti limen cœnobii calcari femineo pede debuisset? an forsitan sæcularium latratu vitabat, qui bonos monachorum mores canino more devastant, et hoc credant in illis quod suis malis actibus agere non recusant? Et si hoc de tanto Patre sperare illicitum esset, de tenrioribus discipulis inflato gutture crisparent cachinnos. Idcirco non in sæcularium, sed in propriis possessionibus descendebat Pater almiticus. Sequitur:

Quadam vero die venit ex more, atque ad eam cum discipulis venerabilis ejus descendit frater. Ex more enim venit, quia ex bona consuetudine mentis appropinquabat, et fide non ficta. Quam sanctus accessus, quam sanctus adventus, quam pius cursus, qui magis amore mentis curriebat ad Christum, quam devotione pedum ad fratrem, imo et ad Christum fratrem! Nam et ipse dicit, *Si quis fecerit voluntatem Patris mei qui in cœlis est, ipse meus frater, soror et mater est.* Sed quali devotione ista currat, Psalmista dicit, *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Sed quare Psalmista metaphoricæ cervi proposuerit mentionem, ut ita currat anima ad Deum ut cervus ad fontem, non vacua mysteriis manent. Nonquid soles cervus et non columba, turtur et passer fontem requirit? Sed aliter cervus, aliter columba ad fontis annem recurrunt. Iste cursu pedum, ista aërio volatu descendit: iste insecutus frequenter arte venatorum lassabundus currit ad aquam, hæc vero infatigata solita accedit. Quod si mystice pensare volumus, invisibilis anima visibilis animalis habet formam, qua uno cursu fatigationis, hic pergit ad fontem terrenum, hæc ad fontem cœlestem; iste fatigatus vocibus canum, ista consecuta spiritibus malignis, pro quo ad fontem illum currendum est, qui est fons vivus, puteus donus Jacob, ex quo aquæ vena salientis ebullit in vitam æternam. Certe tanta soror tali fide venit ad fratrem. Nam aliter æger, aliter sospes ad medicum vadit: iste ut sanus sanum visitet, iste ut languentem sanus procuret. Nam et ad fontem aliter sitiens festinat, aliter crapulatus a vino. Iste ut hausto refocillet mentem, ille ut recto itinere insitiens pergat. Soror vero ista in tanto fratre ambas gratias cernens, sapiente pede infatigata venit: prius, ut sana sanum visitet; sequenter, ut ægram non corpore, sed mente curet documento salutis: quia nec ipsa astra munda sunt in conspectu Dei, et secundum Apostolum, nec infans unius diei. Sequitur:

Qui totum diem in Dei laudibus sacrisque colloquiis ducentes, incumbentibus jam noctis tenebris, simul accipere cibum. Beata talis visio parentum, præ oculis habentes Domini præceptum, *Primum querite regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis.* Beata talia fercula, ubi prius ponitur panis angelorum quam hominum, et ubi prius refocillatur mens quam venter. Nam hic reponitur cibus, qui placere possit mensæ cœlesti; ibi vero esca manet, quam indigeries corporis mittit. Et beatus sermo, qui toto diei spatio protelatur laude divina, et qui a primo lucis ortu usque ad occasum, alternatim reciprocatur prædicamina sacrosancta. Sequitur.

Cumque adhuc ad mensam considerent, et inter sacra colloquia tardior se hora proraheret, eadem sanctimonialis femina soror ejus eum rogabat dicens: Quæso te ne ista nocte me de-eras, ut usque mane aliquid de cœlestis vitæ gaudiis loquamur. Ad mensam sedent, cibum sumunt, uno dente charitatis ruminant panem, et colloquia sacra, ut unum esset os, quo terrenum panem trangerent et cœlestem. Nam venter plenus cibo, mens erat adhuc jrjuna verbo salutis: idcirco quasi famelica rogat, ut divinis cibariis mentem satiaret per jucundus cœlestis usque in lucem, ut qui fuerat luce diei magister, feret etiam inter tenebras doctor herilis. Sequitur.

Cui ille respondit, Quid est, quid loqueris, soror? manere extra cellam nullatenus possum. Ecce percontatur frater sororem, magister discipulam, sanctus sanctam, quasi non sciens, quid dixerit soror. Sed ista inquisitio magis irascentis est, quam interrogantis, dum bene Pater audisset quod soror rogaverit. Tanquam si diceret, Non bene est hoc quod rogas, ut insolitus extra cellam maneam, quod implere minime possum. O sanctitatis amator, quare germanæ denegas quod etiam extraneis præbes? sed hoc religio faciat, non causa doloris. Scis Domini præceptum, *Qui diligit patrem, aut matrem, aut fratrem, vel sororem plus quam me, non est me dignus*, leoque ad assuetum recurrit orationis locum, ubi magis Deo quam sorori solitus est adhærere. Sed præsentem voce dicimus, *Nunquid non Deus hic est*, ubi bona soror sacramenta Dei perquirat, cum ipse dicat, *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum*? Ecce non rogat ut longo te tempore cernat more parentum, sed unius noctis spatium poscit, quo præbeas colloquia sacra. Quam dure attendis, sancte frater, preces sororis, ob tuæ causæ sacræ religionis. Illa bene querit, ut a te habeat; tu similiter ut redeas; illa fide, tu fide: illa amore Dei, tu pariter ut illa: illa ut cum sorore in prædicatione tempus noctis exsolvas, tu ut cum fratribus solitas Domino referas laudes. Sed quis e duobus melius, sequens sententia monstrat. Tanta vero erat cœli serenitas, ut nulla in aere nubes appareret. Vere nulla nubes esse potuit, ubi erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem vententem in hunc mundum. Sequitur.

Sanctimonialis autem femina cum verba fratris negantis audisset, insertas digitis manus super mensam posuit, et caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinavit. Dic, virgo beata, cujus te schola docuit, quæ contra magistrum sententiam proponis? Nunquid non dicit, *Perfectus omnis discipulus erit, si sicut magister ejus*? et in Evangelio inquit, *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua*: et tu ambas manus innectis? et illud, *Mitte in dexteram navigii rete*, et tu utroque latere recte immergis? Ille a dextris oves collocat, tu etiam in sinistra? Psalmista hinc a dextris ponit dicens, *Dicit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis*: nec non, *Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me*. Et in Canticò, *Dexera tua, Domine, glorificata est in virtute*, etc. Et tu istam derogans, non solum manus implectis, sed etiam digitos inseris? Dominus dicit in Evangelio, *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora Patrem tuum*: et tu ad cœnam sedens, ante humanos oculos preces lacrymasque fundis? Sed quam laudanda sunt tua facta, o sanctissima feminarum! Quid tu in conclavi facis, quando talia patenti cœlo peragis? Nam ideo tibi una est dextera lavæque pars, quia fabricam attendis illius qui nullam habet sinistram; ut dicit: *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona*. Et in Canticò canticorum, *Lava ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me*. Et in Psalm.: *Manus tuæ fecerunt me, plasmasse me*. Et illud in Canticò: *Manus meæ stillaverunt myrrham*. Hac quippe zuctoritate, quam pulchræ tuæ manus complexæ

A consistunt, super quas caput reclinans, imbrem cœlitus lacrymans effudisti. Sed quod caput, Apostolus dicat, *Caput mulieris vir, caput viri Deus*. Nam cujus viri, nisi illius, unde propheta dicit, *Vir oriens nomen ejus*? Ecce ille qui pro salute omnium in cruce inclinato capite tradidit spiritum, suo capite nunc tuas declinavit in palmas, ut sui mysterii, quod mente querebas arcanum, tibi manaret ab astris: quæ tantum insertis digitis egisti miraculum, quid faceres, si palmas extendisses ad preces? Cumque levaret de mensa caput, tantæ coruscationis et tonitruï virtus, tantaque inundatio pluvie erupit, ut neque venerabilis Benedictus, neque fratres qui cum eo aderant, extra loci limen, quo consederant, pedem movere potuissent. Quam nova miracula mundo, quam cunctis laudanda præconia seclis: ubi nulla erat umbra nubis, aer intonat clarioribus omnis, et densa tonitrua sonant, ubi nullus erat concussio venti. Nam unus fons oculorum, et mensam rigabat lacrymis, et æther imbribus arva. Sicut nunc sancta charitas fixa, stent immobiles pedes fraterni: quod soror poscit, non denegat dilectio fratris; da volens, nolens, pernox, sacra colloquia Pater. Ecce ista præceptum Domini complet, *Petit ut accipiat, querit ut inveniat, pulsat ut aperiat ei*. Quid petit, ipsa dicat: Ut usque mane a quibus de cœlestis vitæ gaudiis loquamur. Nam ideo descendisti obvius, ut ista dona proferres: perlice quod cœpisti. Nam non initio præmium exstat, sed in fine operum bonorum. Idcirco e superis fudit Dominus imbrem, ut tu non deneges prædicaminum annem. Vere non poscit munus caducum, sed regni cœlestis expetit lucrum. Sequitur. Sanctimonialis autem femina caput in manibus declinans, lacrymarum fluvios in mensa fuderat, per quos serenitatem aeris ad pluviam traxit: nec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta est. Sed tanta fuit convenientia orationis et inundationis, ut de mensa caput jam cum tonitru levaret, quatenus unum idemque esset momentum et levare caput, et pluviam deponere. Quam bonus Deus Israel rectis corde, quam piæ animæ quærenti illum? Ecce qui scrutator est mentium, et corda omnium cernit, qui per Psalmistam dicit, *Invocabit me, et ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione*. Ecce non distulit, non multas expedivit preces, sed in ictu oculi, et puncto cordis petenti tribuit donum. Nam levato de manibus capite, una fuit convenientia orationis et inundationis. Gaude et lætare, virorum sanctissime, quia ecce tenes quod voluisti, ecce habes quod semper quaesisti: ecce miracula cernis insignia, cœlo terræque probata. Vere si non negasses quod expectabas, non fuerant signa humanis oculis nata, quæ toto semper mundo lectio sacra sonat. Ecce jam Scholasticæ nomen virtutum laude coruscet, ecce illius miracula plebs sancta congaudet, ecce quam cultasti surculo cœlesti fructus fert signorum. Sequitur.

Tunc vir Dei inter coruscos tonitrus atque ingentis pluvie inundationem, videns se ad monasterium non posse remeare, cœpit conqueri contristatus, dicens, Pareat tibi omnipotens Deus, soror, quid est quod fecisti? Quare quaeris, vir Dei, quid soror lecerit? Nunquid non cernis quid ipsa fecerit? Nunquid non vides pluvie guttas? Nunquid non aulis concrepantes mugitus ætheris? Nunquid non sentis miracula coruscare, signa fluere, fundamina domus contremiscere, et dicit, Quid fecisti? Nunquid ipsa hoc fecit, quod magis tua sancta negatio fecit, quia si non negasses, miraculum non eveniret. Hoc Christus gessit pietatis amator. Nam potenti Chananeæ mulieri preces audire distulit, ut ejus fidem faceret acutorem, ut quærenti catello micæ, filii daretur panis. Sed illa ut extranea a finibus tuæ venit, jam non extranea a consorte Christi: ista vero a cunabulis Christo dicata, cum Maria gloriosa virgine audire meruit, *Optimum partem elegit*. Et quare, Pater, contristatus dicis, Pareat tibi omnipotens

Deus, soror, quid est quod fecisti? O vir Dei, tibi hominum mentes patefcunt, tibi aer numismata fundit, tibi arida dolia oleum manant, tibi alta profunda laei ferrum reducunt ab imo, ipsi inferi animam reddunt, et nunc quasi contristatus nesciens dicis, Quid fecisti? O pater beate, si fas est dicere, quantum fuerat iustius dicere, Pareat mihi omnipotens Deus, qui tuas bonas non audio preces, quam dicere, Pareat tibi omnipotens Deus, quid est quod fecisti? hoc est illud Salomonis: *Argue sapientem, et diliget te.* Sequitur. Cui illa respondit: Ecce te rogavi, et audire me noluisti; rogavi Dominum meum, et adjuvit me. Subaudiatur: Te quidem rogavi ut fratrem, sed tu ut germanum noluisti audire. Speram ut mente haberes viscera matris, partus dolorem, lactas manimas, cunas nutricia, lavacra obstetricis, fascias temporales, quibus infanta olim nutritiv: sed tu me noluisti audire, et magis festinabas ad fratres, quos tibi sola charitas Christi facit germanos, quos, etiam nescis a quo limite ad tua cunabula hos mundus transmittat. Idcirco rogavi Dominum meum, et adjuvit me. Tu non attendebas, quod unus pater amborum contulit membra, tu non cernebas unam nobis mansionem esse inter uteri septa; idcirco ad illum Patrem cucurri qui nobis animam dedit, qui terrena tribuit, et caelestia non denegavit: Modo ergo si potes, egredere, et me dimissa, ad monasterium redi (*Modo enim praesentis est temporis*): modo enim, quando tibi omnipotens Deus itinera clausit: modo, quando aditum eundi denegavit: modo si potes, me dimissa, ad monasterium redi. Et cur, Pater, fatigaris? nunquid non hic est monasterium ubi tu es, qui caput es omnium monasteriorum, et doctor omnium monachorum, dum non locus hominem, sed homo sanctificet locum? Sta nunc, Pater sanctissime, invitus, ut alterius diei sol tibi praebat gressus. Sequitur. Ipse autem exire extra tecum non valens, qui manere sponte noluit in loco, mansit invitus. Quam multis sanctis viris factus es, vir Dei, compar, qui inviti fecerunt bonorum facta. Nam Jacob invitus fratrem fugit, qui postea rediit cum multis: sic Joseph invitus pergit ad sedem ut doctor fieret populo Dei: sic Daniel vadit Babylonicam ad arcem, ut primus fieret sapientibus cunctis: sic Sanctus invitus factus est Paulus, ut fieret gentium praedicator. Ideoque tua non requiescat charitas, sancte vir, stare invitus, ut Christi tribuat documenta salutis. Sequitur.

Sicque factum est ut noctem totam pervigilem ducerent atque per sacra spiritualis vitae colloquia esse vicaria relatione satiarent. Ecce nunc nova spiritualia gaudia surgunt, quia negans prius, factus est nunc attributor caelestis: et colloquis sacris vicaria relatione se sanant, qui prius erant a concordia discordes. Quanta sunt, omnipotens, tua mirabilia, Deus? nam omnia proba voluisti, fecisti, et non est qui resistat majestatis potestati tuae. Ideoque laudant te caeli, aer, terra, mare, et cuncta quae in eis sunt: quia semper innovas signa, et mirabilia tua, ut te totus orbis agnoscat suum esse redemptorem. Va jam pius pio Patri Benedicto iter redeundi ad cellam, stränge aerium amnem, tolle pluvia: guttas, da serenitatis solem, ut qui laetus accessit, gaudens recedat: ut simul ejus soror valedicens fratri, ad propria revertatur, ut simul gaudentes et exultantes tuo de munere ad sua tecta vehantur. Sequitur. Quia de te dixi eum voluisse aliquid, sed minime potuisse: quia si venerabilis viri mentem aspiciamus, dubium non est quod eandem serenitatem voluerit in qua descenderat permanere. Sed contra hoc quod voluit in virtute omnipotentis Dei ex femine pectore miraculum invenit. Nec mirum quod plus illo femina, quae diu fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit; quia enim, juxta Joannis vocem, *Deus charitas est*, justo valde iudicio illa plus potuit quae plus amavit. Brevis sermone de his disserendum non est, nam secundum grammaticos, charitas media spe-

cies est, dum inter bonos et malos charitas esse possit, et inter latrones et pios, ut est illud: *Perfecta charitas foras mittit timorem.* Certe si perfecta est ista quae inter bonos foras mittit timorem, imperfecta nihilominus fore creditur quae inter malos ac superbos nequitiae concordiam praestat. Sic in passione Domini Pilatus Jesum mittens Herodi, a quo Jesus ad Pilatum iterum remissus, amici facti sunt Herodes et Pilatus in ipsa die. nam antea inimici erant ad invicem. Sed haec est perfecta charitas, quae Deus est, quae hic plus una potuit quam altera, de qua dicit Apostolus: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.* Sequitur.

Cumque die altero eadem venerabilis femina ad cellam propriam recessisset, vir Dei ad monasterium rediit: et ecce cum post triduum in cella consistens, elevatis in aera oculis, vidit ejusdem sororis suae animam de ejus corpore egressam, in columbae specie caeli secreta penetrare. Quam felices sunt oculi, qui animas possunt contemplari beatas, qui carnali intuitu spiritualia cerneant! Ista lucinaria non adjacent in fundamine frontis, sed intus reitescunt ad cordis fenestras; de quibus dicit: *Qui sunt isti qui ut nubes volant, et sicut columbae ad fenestras suas.* Ecce jam, Benedicte Pater, ista columba ad tuas jam cordis volat fenestras, ut tuae sororis animam per eas transiens, ad caelestem vitam deferat portam: ut illa fieret ductrix anima tantae, quae fuit avis quondam portatrix ad arcam reddita pacis. Quam felix aies talibus mysteriis compta, quae meruit etiam super Dominum Christum Spiritum sanctum ferre. Ista frequens obsequiis instat regis aeterni, ista assuetis pennis deargentatis auro dursa retulgens, paradiso nuntia defert. De hac in Cantico canticorum dicit: *Surge, amica mea sponsa, et veni: columba mea in foraminibus petrae, in caverna maceriae.* Sequitur.

Qui tantae ejus gloriae congaudens, omnipotenti Deo in hymnis et laudibus gratias egit, ejusque obitum fratribus denuntiavit. Denuntiavit enim sanctus Pater fratribus, quod meruit sacro intuitu cerne secretum: et talibus congaudens votis, omnipotenti Deo gratias egit, quia quam ante triduum rore verbi caelestis perfuderat, ad aetherea regna in columbae specie scandere cernit. Sequitur.

Quos etiam protinus misit, ut ejus corpus ad monasterium deferrent, atque in sepulcro quod sibi ipse paraverat, ponerent. Quo facto contigit ut quorum mens una semper in Domino fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret. Ecce, frater, margarita caelestis, a negotiatore dudum empta, aptatur caelestibus ornamentis, jam inter lilia candentia pascens, sequitur Agnum quocumque ierit. Ecce in paradiso Domini ab angelis collocatur, ecce in terris monachorum manibus aptatur in tumulo fratris, ut munus quod una mater contulit, nec caeli janua nec terrae sepultura separaret: et quibus una fuit semper mens in Christo, una esset corporum arca. Ecce reparata sunt tua damna, paradise. Ecce virgo Dei manu formata, quam de tuo pestifer hostis abstulit loco, jam redit ad culmina caeli, jam recognoscit sui palmam structuris: jam quia victa fuit, victrix calcet hostis colla maligni. Dic dic, inferni minister, dic, tartare miles, dic, orci enim genus omnium venenorum fraude repletum, quid tibi fecit plasma sanctissimum Dei, quid tibi nocuit femina bene formata? Quave causa ultro te consiliarius projecisti, ut mandicaret quod tuum non fuit? dic, pestifer fur, quia non potuisti rapere partem regni Dei, ideo voluisti rapere per serpentem creaturam Dei, imo qualis Dominus, talem famulum mitti. Tu serpens lubricus, ille serpens tortuosus; tu omni dolore plenus, ille omni veneno; tu mortis consilia dans, ille suis organis sibilans, mortis consilia propinat. Nunquid non potuisti in paradiso Dei aliquid animal invenire, quod tuis votis concordaret, nisi

serpentem? Verè non. Tu callidior angelis sanctis, ille callidior animantibus cunctis; tu bonus in cœlo formatus es, sponte malus effectus es, ille bonus in paradiso creatus est, per te reus electus est. Virgo Dei, plasma Dei, femina Dei, bona creata est, per te et serpentem illicita gustando effecta est peccatrix. Quid, demens, de his tibi profuit? Tu tibi perpetuos ignes cumulasti, ille terram comedit cunctis diebus: tu catenis igneis illigatus, ille omnium ira perimitur, calcaneis tunditur, verberibus flagellatur. Væ, væ per omnia vobis! Ecce femina reparata est sanguine Christi, ecce pro amissione terreni paradisi, illa nunc culmina cœli retinet, unde præceps ruisti: versum est fel tuum in dulcedinem mellis, fraus maligna tua in reparatione [F. reparationem] omnium salutem [F. salutis]. Perforata est maxilla gutturis tui, neminem mordens, neminem vorans sine Deo volente; et si quem voraveris, pietate Dei præfatus cum sanguine rejicies illum, et de visceribus tuis abstrahet illum Deus. Gaude jam, virgo Dei, tantis sublimate triumphis, exulta, Benedicte Pater sanctissime Patrum, doctor dulcissime doctorum, quia consummatis operibus sanctis, pariter congaudetis super regna polorum. Intercedite pro vobis commissis, postulate pro nobis afflictis, rogate pro nostris delictis, poscite Christum non solum pro monachis commissis, sed etiam pro vestris ancillis, ut omnis ætas, omnis sexus, omnis ordo, qui vestris præceptis colla submitunt, peritura mundi despiciant, gaudia æterna concupiscant, regna beata appetant, prospera animarum et corporum percipiant. Nulla diabolica fraude molestantur, nullis incur-sionibus malignorum affligantur, nullæque calamitatibus annihilentur. Euge, Pater beate, fave precantibus, appone aures precibus famulorum tuorum, da veniam poscentibus, da dona quærentibus, parce peccantibus: quia tu pastores, nos vero oves, audi balatus ovium tuarum, trahæ me post te, ut veniamus ad te, ut illic vera pasqua inveniamus ubi sunt vera gaudia sempiterna. Redde Deo talenta cumulata de nobis; reporta cum usuris credita dona doctrinarum, meque indignum hujus operis præsumptorem, tuis conjunge servulis sacris, ut cum omni grege commisso præmia vitæ assequamur, ut tibi dicatur a Deo: *Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra, cum his omnibus tibi creditis, in gaudium Domini tui, præstante ipso qui digna promittere gaudia dignatus est suis famulis, qui vivit et regnat per cuncta sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA LXXXVIII.

DE SIMONE ET JUDA.

Simon et Judas apostoli Domini, ingressi regionem Persidis per voluntatem Dei, invenerunt duos magos, Zaroen et Arfaxat, qui fugerant a facie Matthæi apostoli de Æthiopia, et jam amplius non poterant loqui propter virtutem apostolorum. Tunc venit coram eis Varradas, dux Badinorum, et fecit eos inquirere suos pontifices, ut dicant exitum belli; et ait unus ex eis: Non possum loqui. Dixerunt apostoli: Nos permittimus eos loqui, ut tu cognoscas mendacia tuorum pontificum. Venerunt et nuntiaverunt regi quod iret ad bellum et vinceretur; sed cum servarent illi eum, apostoli dixerunt, quod altera die hora tertia tui nuntii quos misisti, afferent tibi munera, et firmabis pacem; et sic factum est. Pontifices mala contra apostolos fecerant, et serpentes per incantationem, et apostoli acceperunt eos in pallia sua, et jactaverunt eos contra pontifices, et cœperunt eos comedere, et ipsi cœperunt ululare quasi lupi. Rex dicebat apostolis: Permittite eos occidere; responderunt: Nos non sumus missi occidere, sed vivificare. Et dixerunt serpentibus: In nomine Domini nostri Jesu Christi, venenum quod infunditis, auferite, et redite ad loca vestra; et fecerunt. Sex mensibus morati sunt ibi, et baptizati sunt ab eis sex millia hominum, exceptis parvulis et

A mulieribus, et rex primum: et ordinaverunt episcopum Abidam, qui venerat cum eis; avide sequebantur eum turbæ, et eo amplius ducenti viri passionem receperunt ipsi: et solemnitas passionis eorum celebratur v. Calend. Novemb., et vivunt in æterna requie.

HOMILIA LXXXIX.

Ezechiel propheta vidit quandam arborem, habentem quatuor radices circa quatuor partes mundi extensas, in qua erant tres rami, qui penetrabant cœlum, et erant ibi septem folia; in medio ejus erat sol et luna, et duodecim stellæ. Per quatuor radices intelligimus quatuor evangelistas. Sicut enim quatuor radices erant circa quatuor partes mundi extensæ, ita prædicatio quatuor evangelistarum fuit extensa. Unde David: *In omnem terram exivit sonus eorum*, etc. Per tres ramos fidem Trinitatis, scilicet, Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Per septem folia, intelligimus septem dona Spiritus sancti. Unde David in alio loco: *Et folium ejus non decidet*. Per solem in medio positum, intelligimus Dominum nostrum Jesum Christum, qui dicitur Sol justitiæ: per lunam intelligimus sanctam Ecclesiam; sicut luna crescit et decrescit, sic sancta Ecclesia crescit in bonis virtutibus, et decrescit amittendo eas. Per duodecim stellæ, duodecim apostoli significantur. Sicut luna et stellæ recipiunt splendorem a sole, ita Ecclesia et apostoli recipiunt lumen a Christo, et gratiam Spiritus sancti. Per arborem, intelligimus Mariam matrem Domini, de qua dicitur: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet*. Sicut sol erat positus in medio arboris, ita Christus fuit positus in medio utero Virginis; et sicut sol nascitur in oriente, et cadit in occidentem, et gyrat orbem terrarum, ita Dominus noster Jesus Christus voluit nasci in utero virginis: et quia ut Domini est, ipse est verus sol justitiæ, et vera lux, ut ait Joannes: *Ille est vera lux quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Nos eum deprecemur, ut ille dignetur illuminare corda, et tenebras vitiorum abolere, ut eo ducente ad costestem patriam pervenire valeamus.

HOMILIA XC.

DE SANCTO BARTHOLOMÆO.

Cum venisset beatus Bartholomæus in Indiam, introivit in templum ubi erat dæmon, nomine Astarot, et cœpit manere quasi peregrinus. De hoc dicebant homines illius terræ, quod sanabat omnes infirmos: et tunc venerunt ibi multi de longinquis regionibus, et quærere eum omnes ut eos sanaret. Ipse vero per virtutem sancti Bartholomæi manebat mutus. Perrexerunt homines ad illam civitatem, ubi erat alius dæmon, et interrogaverunt eum, si sciebat quare non poterat loqui: et ait illis: Ex illa hora, qua ibi fuit ingressus Bartholomæus apostolus, ita fuit vester deus ligatus igneis catenis, quod non potuit loqui nec suspirare; et interrogaverunt quis esset iste Bartholomæus: respondit dæmon Berith: Amicus Dei omnipotentis est, et ideo venit ad istam provinciam, ut omnia vana idola destruat. Responderunt omnes, et dixerunt ei: Dic nobis signum ut possimus eum cognoscere. Respondit dæmon: Capillos habet nigros, caro ejus candida, oculi sunt grandes, nares æquales et directæ, aures coopertæ crine capitis, barba proluxa habens paucos cinos. In corpore ejus æqualis statura est, nec multum longus, nec multum brevis. Vestitus est albo pallio, et singulis annis habet gemmas purpureas: xxvi anni sunt, nunquam veterascunt ejus vestimenta: per diem orat centies, per noctem loties: vox ejus quasi tuba, ambulant cum eo angeli Dei, qui non sinunt eum fatigari nec esurire. In omni nocte et die permanet lætus in Deum, omnia providet, omni lingua loquitur, et intelligit. Reversi autem homines, eum invenerunt prædicantem, et cognoverunt eum, et ve-

nit quidam homo plenus dæmonio, clamans et dixit: Bartholomæe apostole Dei, incendunt me orationes. Et ait Apostolus: Obmutesce, diabole, et exi ab eo, et statim exiit: ad ultimum rex mandavit eum decollari. Tunc venerunt innumerabiles populi, duodecim civitatum, qui per eum in Deum crediderunt, et portaverunt corpus ejus cum hymnis et cum omni gloria, et fecerunt ei basilicam miræ magnitudinis, et posterunt in ea corpus ejus. Rex vero xxx depositionis ejus die est arreptus a dæmonio, venit ad tumulum sancti Bartholomæi, et multi pontifices pleni dæmonii, et constabantur apostolum Dei, et ita fuerunt mortui. Et factus est timor magnus super omnes incredulos, et crediderunt universi, ac baptizati sunt a presbyteris, quos ordinavit sanctus Bartholomæus. Factum est per revelationem apostoli universo populo clamante, et omni clero ordinaverunt regem episcopum. Ordinatus est rex Apollonius episcopus, et cepit multa signa facere in nomine Domini, et sancti Bartholomæi, et permansit in episcopatu viginti annos, et migravit ad Dominum per intercessionem sancti Bartholomæi: nos ita suscipiat Deus, qui vivit et regnat.

HOMILIA XCI.

DE SANCTO LAURENTIO.

Venite, filii, audite me, timorem Domini docebo vos. Multum debemus diligere Dominum nostrum Jesum Christum, qui per Spiritum sanctum nos appellat, et dicit quod veniamus ad eum, et audiamus suum sermonem. Nam ille docebit, quomodo nos timeamus et amemus Dominum, et nequaquam appellat nos homines, vel servos, sed suos filios: quia dulcius nos appellare non potest, quam nomine filii, sicut modo audistis in capite hujus sermonis, quod dicit Spiritus sanctus per os David: *O vos filii, venite et audite me, timorem Domini docebo vos;* et bene dicit Spiritus sanctus, quod ille primitus nos timorem docebit, sicut ipse idem dicit alio loco in Psalmo: *Initium sapientiæ timor Domini.* Nec aliqua sapientia valet homini, si Deum nescit timere et amare. Sed propter hoc quod diabolus decipit homines tribus modis, et per tres artes facit eum facere peccata omnia, nobis Dominus præcepit tres virtutes habere, quibus delemus artes diaboli. Sed modo debetis scire quales illæ tres artes diaboli, per quas decipit homines, scilicet male cogitando, et loquendo, et operando: nec ullum peccatum potest esse factum sine his tribus artibus, qualescunque sit. Nam de illis peccatis, quæ in mente non inveniuntur hominis, nullus sacerdos eum potest absolvere, nisi ipse confiteatur ea, et nominet. Modo audiamus illas tres virtutes, quas Dominus nobis præcepit habere contra tres artes diaboli, sicut Paulus apostolus nobis insinuat dicens: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc.* Omnis homo debet habere fidem, et spem suam ponere in Deo, quia ille qui spem suam non ponit in Deo, pejor est quam ille homo qui adorat idola, quia ita invenimus scriptum: *Majus peccatum est de Dei misericordia desperare, quam idolis sacrificare;* sed postquam habebit fidem et spem in Deo, oportet ut charitatem habeat, quæ est major virtus omnibus aliis, sicut dicit apostolus Paulus: *Major autem his est charitas;* et alibi Joannes apostolus: *Deus charitas est,* etc. Sed charitas partita est in duas partes, scilicet in dilectionem Dei et proximi. Sed istas tres virtutes bene habuit iste pretiosus martyr sanctus Laurentius, cujus nos hodie festum colimus. Hoc invenimus in legendo, quod sanctus Laurentius fuit levita cujusdam episcopi, multum sancti viri, qui habebat nomen Sixtus, et tamen diligebat eum sanctus Sixtus, quod nunquam cantavit missam sine sancto Laurentio: thesauros Ecclesiæ custodiebat, et suus claviger erat. Sed in illo tempore Decius Cæsar, qui erat paganus et imperator Romæ, mandavit suis ministris ut caperent sanctum Sixtum, et adducerent ad se.

A ratorem, et noluit adorare idola, sicut imperator ei præcepit, jussit ut in ipsa hora mitteretur in carcerem, usque in alium diem. Sed sanctus Laurentius, qui suum magistrum sequebatur, cum vidit illum mitti in carcerem, voluit secum ire, et ait: Quo progredieris sine filio, Pater? quo, sacerdos sancte, sine diacono properas? respondit ei Sixtus: Non ego te desero, filii, neque derelinquo, sed voluntas Dei est ut tu sustineas majores penas pro Dei fide. Sed nunc tibi mando, vade et accipe thesauros Ecclesiæ, quos ego tibi commendavi, et da pauperibus, quia post dies tres me sequeris. Sanctus Laurentius cogitavit statim quod expendisset et dedisset pauperibus thesauros, antequam illa nox transisset, suus magister postea dimitteret ire secum ad martyrium, et propter hoc cito accepit thesauros Ecclesiæ, et exiit foras de civitate, et ascendit in montem qui vocatur Celio, in domum unius mulieris bonæ Christianæ, quæ fuerat vidua xxxii annos, cui nomen erat Cyriaca: ibi invenit sanctus Laurentius multos Christianos absconditos, et lavit omnibus pedes, et osculabatur, deditque unicuique eorum de thesauris Ecclesiæ. Sed illa vidua Cyriaca habebat grandem infirmitatem in suo capite, et rogavit sanctum Laurentium ut ille dignetur manu sua tangere caput ejus, et deprecari ad Dominum pro ea. Sed sanctus Laurentius nequaquam multum se rogare (sic), sed plenus misericordia, posuit manum super caput ejus, et Deus sanavit eam pro amore sancti Laurentii. Postea exiit inde sanctus Laurentius, et iit in alium locum, ubi invenit multos Christianos absconditos, et lavit pedes eorum, et osculabatur; et erat ibi quidam cæcus, nomine Cercentius, quem sanctus Laurentius per virtutem Dei illuminavit. Sed antequam exiret inde, omnibus Christianis dedit de thesauris Ecclesiæ, et nihil aliud fecit nisi quærebat pauperes, distribuebat thesauros Ecclesiæ, quos ille portavit secum, et mane obviavit sancto Sixto, quem ministri imperatoris ducebant ad decollandum, et ait sancto Sixto: Noli me, sancte Pater, derelinquere, quia thesauros quos mihi disti, jam expendi. Sanctus Sixtus ei respondere non potuit, quia ligatus erat, et ministri imperatoris ducebant eum ad decollandum, et duos sacerdotes secum, Fidelissimum et Agapitem. Tunc milites imperatoris ligaverunt sanctum Laurentium, et duxerunt eum ad imperatorem, dicentes quod ille habebat thesauros sui magistri, qui nunc erat decollatus: et ideo ceperunt eum, et adduxerunt ad eum. Tunc ait imperator illi, ut redderet thesauros, quos habebat reconditos. Cui sanctus Laurentius non respondit; unde imperator iratus, dixit Valeriano præposito suo ut eum custodiret, donec eum interrogasset. Valerianus autem accipiens eum, tradidit eum villico suo cuidam ad custodiendum, qui custodiebat omnes illos quos imperator, vel Valerianus suus præpositus faciebat capere, et ille villicus vocabatur Hippolytus. Sed sanctus Laurentius quando fuit missus in custodia Hippolyti, inter alios carceratos invenit ibi hominem nomine Lucillum, et non erat Christianus, et tantum ploraverat in carcere quod cæcus factus fuerat: et precabatur sanctum Laurentium, ut eum illuminaret per virtutem Dei. Cui sanctus Laurentius promisit, ut si ille crederet in Deum, et baptizaretur, in ipsa hora redderet ei lumen suum. Ille dixit se semper desiderasse ut baptizatus fieret, et statim sanctus Laurentius catechizavit eum, et benedixit aquam, et baptizavit eum in nomine sanctæ Trinitatis, et post Deus reddidit ei visum. Similiter faciebat omnibus cæcis civitatis: et sanctus Hippolytus, qui eum custodiebat, cum vidit sanctum Laurentium tales virtutes facere, venit ad eum, dicens ut sibi redderet thesauros, propter quos captus erat. Cui sanctus respondit Laurentius: O Hippolyte, si crederis in Dominum Jesum Christum, et thesauros tibi ostendo, et promitto vitam æternam. Hippolytus respondit: Si facis quod promittis, vere credam in Dominum Deum tuum Jesum Christum. Baptizatus

est autem a beato Laurentio et statim illuminatus est a Spiritu sancto, ita quod vidit sanctas animas gaudere in cœlo ante Deum : et hoc videns gaudebat, et precabatur sanctum Laurentium ut baptizaret totam familiam suam : et baptizavit ibi sanctus Laurentius homines ac mulieres viginti et novem in domo Hippolyti. Tunc Hippolytus beato Laurentio ait quod imperator volebat eum videre ; et ille respondit : Ambulemus, quia mihi et tibi gloria paratur. Et cum essent ambo ante Valerianum præpositum, Valerianus dixit beato Laurentio ut redderet sibi thesauros, antequam duceret eum ad imperatorem. Sed S. Laurentius dixit ad eum ut daret sibi inducias per duos dies vel tres, et redderet sibi thesauros. Tunc Valerianus dedit ei inducias per tres dies, ita ut semper esset in custodia Hippolyti : nesciebat enim quod Hippolytus esset Christianus. Tunc Hippolytus duxit sanctum Laurentium ad suam domum, et Valerianus nuntiavit imperatori quod sanctus Laurentius promississet reddere thesauros die tertia. Sed istis tribus diebus sanctus Laurentius nihil aliud fecit quam quærebatur pauperes, cæcos, claudos, leprosos, et illos congregabat in domo Hippolyti ; et tertia die cum omnibus pauperibus et Hippolyto ad palatium imperatoris ivit, quos fecit stare foras, et ipse intravit in palatium ad imperatorem et Valerianum. Quem ut vidit imperator, interrogavit ubi essent thesauri, quos ille illa die dicebat se reddere. Cui ait beatus Laurentius ut exiret foras, misitque omnes pauperes, quos adunaverat ante palatium, et dixit imperatori : Isti sunt thesauri Ecclesie Dei, et de istis talibus quos vides perfecta est gloria Dei, sicut ipse dicit in Evangelio : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Imperator autem dixit Valeriano quod S. Laurentius hoc per ludibrium fecisset, et præcepit ut afferret tormenta crudelissima, quibus eum tormenta et ; et ita factum est. Deinde imperator Laurentio dixit : Laurenti superbe, nunc adora deos nostros, quos adoravimus : quod si non feceris, omnia hæc tormenta hac nocte expendam in te, unalique morte morieris. Cui respondit Laurentius quod non sacrificaret neque adoraret, nisi solum Deum vivum et verum quem semper adoravit. Tunc imperator magis iratus, mandavit denudare, et eum flagellare fortiter cum corrigiis minutis, quæ habebant mammazas in capitibus. Et postquam verberatus fuit, imperator jussit ut mitteretur in tormentum unum, quod illi appellabant catasta, ubi omnia membra sua erant extensa, quod non poterat se movere : sed per voluntatem Dei quidam probus miles, nomine Romanus, de familia imperatoris, vidit angelum unum in specie pulcherrimi juvenis, qui stabat juxta S. Laurentium, et sanabat omnia vulnera ejus, et tergebat eum uno gausape, et dixit ei : Video ante te juvenem pulcherrimum, festina me baptizare : afferens labrum cum aqua, misit ante pedes ejus ; et postquam baptizatus fuit, clamavit coram omnibus : Christianus ego sum. Imperator autem hoc audiens, iratus valde, jussit eum decollari, et ita martyr factus est. Post hæc imperator jussit apportare lectum ferreum in specie craticule, ubi solent homines pisces tostare, jussitque ut beatus Laurentius desuper extenderetur, et carbones subtermitterentur. Postquam S. Laurentius ex una parte tostus fuit, dixit imperatori : Assatus est, jam versa et manduca. Post hoc dictum, angeli susceperunt animam ejus, et portaverunt in cœlum. Imperator vero dimisit corpus super craticulam, et ivit totus confusus, et Christiani qui erant in civitate, venientes levaverunt eum de craticula, et sepelierunt in monumento. Audivimus qualiter beatus Laurentius pro amore Christi suscepit martyrium, sed nihil hoc nobis proficit, si inde exemplum bene vivendi non accipimus. Unde Apostolus dicit : *Si fuerimus socii compassionum, erimus et consolationum* : propterea deprecemur Deum, ut per intercessionem sancti Laurentii, det nobis sic vitam martyrum imitari, ut cum illo vitam æternam

A habere mereamur, per Dominum nostrum Jesum Christum. Amen.

HOMILIA XCII.

DE SANCTO JOANNE EVANGELISTA.

Hodie, fratres charissimi, celebramus festum sancti Joannis evangelistæ, non quando natus est in mundo, sed quando reliquit mundum. Iste est frater beati Jacobi, cujus in Hispania corpus requiescit. Iste est filius Zebedæi, qui propter Deum reliquit patrem suum in mari, et secutus fuit Christum. Mater autem sancti Joannis evangelistæ consanguinea fuit beatæ Mariæ virginis : et fecit ibi vinum Dominus de aqua, et sanctificavit nuptias, et vocavit Joannem de nuptiis, et ipse reliquit conjugem, et secutus est eum : et propter hoc amavit eum Jesus plus omnibus discipulis, quia traxit eum de amore mulieris, et castus permansit. Postea vero nocte illa, in qua fuit traditus, dormitavit beatus Joannes in sinu illius, et vidit secreta cœlestia, quæ postea scripsit, et vocavit Apocalypsim, et postquam in cœlum ascendit, beatus Joannes prædicavit Ephesi : quod audiens Domitianus rex, inimicus veritatis, transivit ad Joannem, et fecit eum ligatum Romam venire : et cum non posset eum separare a Christo, mittit eum in dolium plenum oleo bullienti. Sed B. Joannes signans se signaculo crucis, sanus et lætus exivit. Quod videns Domitianus, ligavit illi manus a tergo, et sic cum injuria magna fecit eum trahi in exilium, in Pathmum insulam. Sed Dei voluntate in ipso anno interfectus est Domitianus, et sanctus Joannes de exilio venit : et cum ibi esset, Drusianam viduam suscitavit. Quod cum audisset Aristodemus, indignatus est, et ait beato Joanni : Si vis ut credam in Deum tuum, dabo tibi venenum bibere, quod cum biberis, si mortuus non fueris, credam : sed præsus dabo illud duobus latronibus, ut cum videris eos mortuos, magis timeas, et cesses a tua incredulitate : qui cum essent mortui coram illo, accepit calicem in quo erat venenum, et arripit seipsum signo crucis, et bibit totum quod erat in calice : et postquam bibit, stetit sanus, et suscitavit latrones, qui erant mortui, et ipse Aristodemus credidit in Jesum Christum. Postea cum beatus Joannes habebat annos nonaginta et octo, venit ad eum Dominus Jesus Christus cum discipulis suis, et ait ei : Tempus est, chare amice, ut sedeas cum fratribus tuis ad mensam. Dominica die ad me venies. Tunc beatus Joannes advocavit Christianos qui erant ibi, scilicet clericos ac laicos, et sacrificavit corpus et sanguinem Domini, et dedit eis, rogans ut permanerent in fide quam promiserant : et cum hoc fecisset, intravit ecclesiam, quam ipse fecerat, et per totam noctem docuit omnes in fide permanere : et cum aurora appropinquasset, præcepit foveam fieri juxta altare, et intravit in eam, et subito venit lux de cœlo, et descendit Dominus cum multitudine angelorum, et accepit eum vivum, et portavit in cœlum, et sic stat coram Deo in oratione pro nobis. Et ideo, fratres charissimi, si volumus ut beatus Joannes oret pro nobis, et si volumus esse participes ejus lætitiæ, debemus nos præparare in ejus festivitate cum omni humilitate, et aliis virtutibus : debemus etiam relinquere in navi Zebedæum, id est diabolum in hoc mundo, et ambulare post Deum, sicut fecit beatus Joannes ; ut sicut non gustavit mortem, ita et nos per ejus sanctam orationem possimus habere vitam æternam. Amen.

HOMILIA XCIII.

DE INVENTIONE SANCTÆ CRUCIS.

Quomodo inventa fuit sancta crux, scire debemus. Fuit in tempore Constantini quidam serpens, qui comedebat multos homines Romanorum, et bestias : venit itaque Constantinus, et occidit serpentem, et de veneno serpentis factus est leprosus. Sui homines cœperunt quærere medicos qui sanarent eum. Ad ultimum venit quidam medicus, qui dixit se cum

sanare, unde fuit magnum gaudium inter Romanos. Dixitque medicus ad Constantinum: Quære unum dolium, et congrega omnes pueros, et occide eos, et in sanguine illorum balneabis te, et sanaberis. Et factum est ita. Congregati sunt ante palatium regis omnes pueri, et exivit rex, et vidit pueros cum matribus suis stentibus, et ait: Melius est ut ego peream, quam tot homines cum filiis; et factum est ita. Illæ vero rogantes Deum ut daret Constantino salutem, et exaudita est oratio mulierum. Et quadam nocte beatus Petrus et Paulus venerunt ad Constantinum, et dixerunt ei dum dormiret: O Constantine, quære sanctum Silvestrum, quia ipse mundabit te. Mane autem facto, Constantinus dixit matri suæ, quomodo Petrus et Paulus ei dixerunt. Quo audito regina gavisata est, et quæsiuit sanctum Silvestrum, et dixit ei quomodo suas filius eum videre volebat. Quo audito sanctus Silvester, accipiens baculum, ivit ad Constantinum; cui ait Constantinus: O sancte Silvester ex Deo benedicte, qui hodie suam virtutem in me per te demonstrabit, sana me: cui Silvester respondit: Si credideris in Filium Virginis, sanitatem accipies: cui Constantinus: Amorem Dei super omnia diligo. Tunc sanctus Silvester jussit aquam deferri, in qua baptizavit eum, et sanus factus est. Hoc facto, Constantinus dixit sancto Silvestro: Quid vis ut dem tibi? cui sanctus Silvester: Nihil aliud peto, nisi sanctorum apostolorum corpora; quo audito, Constantinus abstraxit corpora apostolorum de puteo, et statim posuit ea in optimo loco cum magno gaudio et honore. Post hæc vocavit suos milites, dicens se mare transire velle, et omnia quæ haberet in hac parte, sancto Petro daturum, et ita factum est. Transivit mare, et fecit Constantinopolim, unde Saraceni congregati ibant eum debellari. Constantinus autem hoc audiens, timuit valde; sed angelus Domini nocte veniens, inquit ei: Noli timere, quia dum ingrederis bellum, videbis signum crucis in cælo, et facies illud in lancea, et securus ingrederere bellum, et habebis victoriam; et ita factum est, et occidit multos Saracenos. Hoc peracto, misit ad Helenam matrem suam Hierosolimam, ut quæret crucem Domini. Cum autem intravit Hierosolimam, convocavit omnes Judæos, et petiit crucem: qui dixerunt se nescire. At illa ait: Per Deum, qui me fecit, nisi eam reddetis, vos omnes occidam. Quo audito, quærebant inducias, et concessit usque in diem sequentem. Judæi sciscitabantur ad invicem, si quis sciret ubi esset. Tandem unus, nomine Judas, inquit: Audiui patrem meum dicentem quod suus atavus sibi dixerat ubi Judæi miserunt eam. Post hæc dixerunt reginæ quod Judas dixerat. Regina vero retinuit Judam, et alligavit eum, donec ipse Judas oravit ad Deum, et Deus indicavit ei ubi sancta crux erat. Foderunt autem terram, et inveniunt tres cruces, necierunt quæ esset crux Domini, sed mortuus ablatus super crucem latronum non movit; tertio autem super crucem Domini, et revixit, et ita inventa est sancta crux. Post hæc foderunt in eodem loco, et invenerunt clavos, quos fixerunt in manibus et pedibus Domini, et unum ex illis dedit Helena Constantino, quem posuit in freno equi sui, et post hæc non fuit victus in bello. Postea baptizavit Judam, imponens sibi nomen Quiracus, et constituit illum episcopum in Jerusalem, per quem Dominus dignatus est multa facere miracula.

HOMILIA XCIV.

DE SANCTO PETRO ET PAULO.

Felix per omnes festum mundi cardines apostolorum Petri et Pauli sacratissimi præpollat alacriter, quos Christo almo consecravit sanguine, Ecclesiarum deputavit principes. Fratres charissimi, legimus quod festivas apostolorum Petri et Pauli per quatuor partes mundi declaratur, id est, ab Oriente usque in Occidentem, a Septentrione usque in Meridiam, quia hos apostolos constituit principes to-

atius mundi, et doctores Ecclesiarum, quorum alter hodie pro Deo fuit decollatus, scilicet, sanctus Paulus; alter crucifixus, scilicet, sanctus Petrus. Isti sunt duæ olivæ coram Domino, etc. Hoc dicit quod apostoli qui hunc diem per sanguinem suum sibi consecraverunt, sunt floridi ante Deum, et suaviter olentes ut duæ pulchræ olivæ; et ideo sunt æquati ad olivas, quia de olivis factum est oleum, quod significat in sancta Ecclesia charitatem et misericordiam, quibus virtutibus isti pleni existerant: propter hoc dicit Scriptura quod hi duo fiunt olivæ ante Deum, et præclara duo luminaria et duo candelabra luce splendentia. Unde Dominus in Evangelio: *Vos estis lux mundi*, et sanctus Augustinus: *Exueret Deus in tetra caligine mundum, doctrinæ ascendit lumen apostolicæ.* Isti apostoli solvunt et ligant vincula nostrorum apostolorum. Unde Scriptura dicit quod sicut homo missus in carcere, ita stringitur peccator diaboli ligaminibus, et ad infernum ducitur. Istis apostolis dedit Dominus potestatem ligandi ac solvendi. Si volumus illis ostendere nostra ligamina, et confiteri sacerdotibus peccata, tunc isti absolvent nos a peccatis. Unde scriptum est: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.* Sed solo Petro dedit claves parati, quia nullus paradisi intrabit, si illam legem quam docuit, tenere contempserint. Ne forte nobis iudium incurrat, præmittendum est de sancto Paulo et de Petro dicendum. In tempore illorum erat quidam perversus Romæ, nomine Simon magus, qui fuerat Christianus per deprecationem apostolorum; sed postea diabolus cor ejus intravit, et cogitare eum fecit, quomodo posset emere de apostolis illam virtutem, qua posset facere miracula sicut illi. Sanctus Petrus respondit ei, hoc audiens, quod illa virtus erat de Deo, quam illi habebat, nec homo posset emere, vel vendere, et homines qui illam emere putant, facti sunt maledicti et separati a Deo. Maledictio ista primum super Simonem magum venit, et super illos qui honorem sanctæ Ecclesiæ vendunt et emunt. In alio die Simon magus renuit Christianitatem, et adoravit idolum, et apostata factus est, id est, retrahatus. Iste inimicus Dei tantam virtutem ex parte diaboli habuit, quod per incantationes suas faciebat quæ volebat. Etenim imperator tam amabat eum, quod dicebat eum defendere Romam ab omni malo, nec aliquid faciebat sine ejus consilio. Sed quadam die Simon magus et Petrus contendebant coram imperatore de multis rebus, et Simon super omnia erat victus; et dum vidit quod non posset vincere Petrum, iratus, dixit imperatori quod sibi erat contrarius Petrus, nec magis vellet stare in terra, sed ascendere in cælum, omni plebe vidente. Imperator autem audiens promisit illi, si ascenderet, illa hora occideret apostolos. Placuit hic sermo Simoni, et ait Petro se velle altera die ascendere in cælum. Nocte vero illa viri ac mulieres qui erant Christiani in civitate venerunt ad sanctum, rogantes ut pro amore Dei clam exiret de civitate, et fugeret alibi. Non enim habebant opus ut tam cito moreretur, sciebant tamen illum pro Deo velle mori; sed nullum habebant pastorem, nec talem consiliatorem. Sanctus Petrus propter amorem illorum, non propter metum, exivit clam de civitate solus, et dum venit ad portam, obviavit Domino, et ait: Domine, quo vadis? Vado iterum crucifigi. Hoc dixit Dominus, quia Judæi prius eum crucifixerunt, sed modo veniebat Romam, ut secundo cum Petro crucifigeretur, quia quantum poenam sustinuit Petrus in cruce, tantam sensit Jesus Christus. Postquam Petrus hoc audivit, intellexit quod non de seipso dicebat, sed propter hoc, quia ille exivit de Roma, volens fugere ad locum, ubi vero eum invenire non possit; et ideo rediit in civitatem, nuntians Christianis, quomodo obviavit Christo ad portam. Christiani hoc audientes, laudaverunt Deum in vi-

canis suis, et amplius eum non rogabant exire, quia cognoverint quod voluntas Dei esset, ut martyrizaretur. Altera die imperator jussit quod Petrus et Paulus, et omnis populus civitatis ad se venirent, et viderent quomodo Simon magus ascenderet in cœlum, et descenderet sanus. Postquam adunati sunt, Paulus ait Petro: Domine magister, qui prius erat electus quam ego, quem magis Deus diligit, et magistrum constituit hominibus, ego procumbens precor Deum, tu vero stans quando Simonem videbis volare, conjura diabolos, qui illum tenent, quod amplius non teneant. Itaque sancto Petro stante, et Paulo ante pedes ejus in oratione procumbente, Simon turrim ascendit magnam omni populo vidente, ibi incantationes fecit, et ligavit duas alas cruribus suis, et totidem brachiis, et cepit volare. Sed quia sanctus Petrus sciebat quod quanto plus ascenderet, tanto magis de alto caderet, dimisit eum bene ascendere; et quando erat in alto, ait Paulo: Frater, leva oculos tuos, et vide: videns itaque Paulus, quod Simon posset facere quod promiserat, pro timore rogavit Petrum, ut conjuraret diabolos per virtutem Dei, ut illi dimitterent eum. Post hæc Petrus conjuravit, illi vero conjurati dimiserunt, et cadens in terram crepuit medius. Tunc sanctus Paulus et omnes videntes laudaverunt Deum, qui tam grande miraculum propter amorem beati Petri operatus est. Imperator autem videns Simonem mortuum, ira commotus, jussit Petrum et Paulum ligari, Paulumque decollari, et Petrum crucifigi. Itaque dum Petrus duce-retur ad crucem, totus populus clamabat quod tota civitas periret si Petrus moreretur; sed Petrus eos precabatur ut tacerent, et non deturbarent suam passionem, quia gloria Domini sibi parata fuit. Et postquam venit ad crucem, rogavit ministros, quod non crucifigerent eum sicut Judei crucifixerunt, sed converterent illi pedes sursum, et caput deorsum, (Quia non est dignum me peccatorem et servum ad similitudinem ejus fuisse crucifixum, qui totum mundum fecit de nihilo.) Illi vero secundum rogationem ejus fecerunt. Beatus Petrus in cruce expansus oravit ad Deum, et dixit: Domine Jesu Christe, gratias nunc reddo tibi, qui es pastor omnium animarum Christianarum; oves quas mihi tradidisti, id est, animas, tibi commendo, et illas reddo tibi, ut custodias eas ab omni malo, ne noceat illis diabolus, sed partem habeant mecum de tua gloria, in qua vivis et regnas sine fine. Omnes juxta crucem stantes, et hanc orationem audientes, quam Petrus pro vivis ac defunctis dixit, responderunt Amen. Et post orationem emisit spiritum, animamque sancti angeli portantes ante Deum in cœlum, cantaverunt *Gloria in excelsis Deo*, etc. Marcellus autem quidam discipulus sancti Petri, accepit corpus apostoli, et lavit illud tali unguento, quod nunquam posset putrescere, et postea misit illud in monumento. Sed totus populus Romæ consilium inierunt simul, ut occiderent Neronem, quia occiderat istos duos apostolos amicos Dei. Imperator vero hoc cognoscens, propter metum de Roma exiit, et fugit in insulas, ubi mortuus fame et frigore, et a lupis et leonibus comestus est, animamque ejus diaboli, quibus servivit, ad infernum deportaverunt. Audistis, fratres, qualem passionem apostoli sustinuerunt pro Deo, et solennitas eorum quæ hodie colitur parum nobis prodest, si exemplum Domini [F. Domino] vivendi ab eis non sumimus. Unde scriptura dicit: Nihil prodest interesse festus hominum, si deesse contingat festis angelorum, id est, nihil proficit facere festum inter homines in hoc sæculo, si non possumus facere festum in cœlo cum angelis, qui Deum laudant die ac nocte; propterea quia tales non sumus, ut Deum digne laudare possimus, mun-demur a vitis, et precemur Deum, ut per suam misericordiam, et preces apostolorum Petri et Pauli, det nobis ita in hoc sæculo vivere, ut dum animæ de corporibus exierint, ad illam possint venire glo-

riam, per Dominum nostrum Jesum Christum. Amen.

HOMILIA XCV.

DE NATIVITATE DOMINI.

Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei, etc. Benignitas Domini nostri apparuit, cum mundum per assumptam humanitatem redimere venit, quod factum est ad similitudinem rosis vel pluvie, quia sicut lana recipit rorem vel pluviam, et emittit sine corruptione sui, ita et virgo Maria recepit Christum in se, et emisit integritate virginittatis servata. Unde dictum est: *Debetur sicut pluvia in vellus, et sicut stilla stillavit super terram*. Et alibi: *Aperiat terra, id est, virgo Maria, et germinet Salvatorem, id est, Dominum nostrum Jesum Christum*. Virgo fuit ante partum, et in partu, et post partum, ad similitudinem bonæ terre, quæ emittit spicam ex se. In spica sunt quatuor: palea, culmus, arista et granum, quæ in Christo bene demonstrantur. Palea fuit in Christo passibilitas, id est, ejus mortalitas, culmus est integritas humanæ carnis, arista ejus sanctissima anima. Granum dicitur esse puritas divinitatis; et sicut ex grano efficitur homo exterior, ita ex divinitate Christus homo spiritualis efficitur. Cujus Christi Nativitas hodie, fratres charissimi, celebratur, ut per ejus mysterium et dignam ejus participationem a potestate diaboli liberemur. Sed notandum est quod tres missæ hodie celebrantur, prima in nocte, secunda in crepusculo, tertia in clara die. Istæ tres missæ celebrantur propter tria tempora quæ fuerunt in hoc sæculo: primum tempus ante legem, secundum sub legem, tertium gratiæ. Prima missa cantatur pro illis in obscura nocte, qui fuerunt in primo tempore in omni obscuritate sæculi sine cognitione Dei; secunda cantatur in crepusculo pro illis qui fuerunt in secundo tempore, qui per legem datam et prophetas habuerunt Dei cognitionem, sed non plenariam; tertia cantatur in clara die pro illis qui sunt in novo tempore, quibus plenaria cognitio Dei facta est. Vel tres missæ celebrantur propter tres virtutes, scilicet, spem, fidem, charitatem. Sed ut digne hanc festivitatem celebrare possimus, ille nobis suam gratiam præstare dignetur, qui cum Patre et Filio regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XCVI.

DE VINCULIS SANCTI PETRI.

Notandum est, fratres charissimi, quæ de causa celebratur festivitas sancti Petri a vinculis, scilicet, Kalendis Augusti. Hoc enim a quibusdam assertur. Dux Romanorum, nomine Quirinus, habebat filiam gutturosam, nomine Babbinam, habebatque dux ille beatum Alexandrum papam in carcere clausum propter Christianæ fidei confessionem; ipsa vero puella pergebat sæpissime ad carcerem, ubi beatus Alexander catenis tenebatur ligatus, et osculabatur quotidie catenas quibus ligatus erat, ob gratiam recuperandæ sanitatis. Cui beatus Alexander dixit: Noli, filia, osculari has catenas, sed quære catenas quibus beatus Petrus ab Herode Jerusalem vinculus fuit, et osculare illas, et recipies sanitatem. Quæ puella audiens, narravit patri suo, sicut audivit a præfato papa. Quod audiens pater puellæ misit Hierosolyman nuntios, qui perquirerent carcerem ubi apostolus fuerat ligatus, et inde secum afferrent catenas, et ita factum est: quas ablatus præfata puella deosculans, illico recepit sanitatem, sicque beatus Alexander exiens de carcere constituit hanc celebrari festivitatem, Kalendis Augusti, in honorem sancti Petri, et ejus nomine ædificavit ecclesiam, quæ dicitur Avincula, in qua catenæ ejus deosculabantur a populo devoto. Merito beati Petri apostoli principis apostolorum nostris infirmitatibus plura sanitarum beneficia præstantur, largiente Domino.

HOMILIA XCVII.

DE MAIORI LITANIA.

Fratres charissimi, dignum est ut audiat qua de causa litanie rogationum fuerant invente. Teinporre Mauricii imperatoris erat sanctus Gregorius archidiaconus Romae, et papa Pelagius; et in illo tempore tanta pluvie fuerunt, ut omnia flumina transenderent terminos suos, ita ut Tiberis super muros Romae ascenderet. Aquae autem, quae ita exundabant, quidquid in silvis serpentum et scorpionum erat deportabant, et quidam magnus serpens in modum trabis venit per Tiberim, quem omnes Romani viderunt. At postquam coeperunt siccare flumina, ex ardore solis ascendit magnus fetor de cadaveribus serpentum, ut quicumque sentiebant fetorem veneni statim moriebantur. Et fuit magna mortalitas in urbe Roma, ita ut cum sero esset, et d minus cum uxore et filii et omni familia iret dormitum, mane omnes ferebantur ad sepulturam; et insuper sagittae igneae descendebant de caelo, et percutiebant homines, et statim moriebantur. Et primum percussit Pelagium papam, et mortuus est; deinde multa millia tali morte mortua sunt. Erat ubique dolor et luctus, quia omni die et hora nihil aliud faciebant Romani, nisi mortuos sepeliebant. Elegerunt autem Gregorium, ut esset papa, et miserunt Constantinopolim, ut ita assentiret. Interea dum expectabant praecipuum imperatoris, et mortalitas magna in civitate erat, vocavit omnem populum Romanum, et dixit eis ut agerent poenitentiam de malefactis, et invocarent misericordiam Dei; et statuit septem litanias, ut omnes irent simul ad sanctum Petrum. Prima litaniam omnium clericorum, secunda abbatum et monachorum, tertia sanctimonialium, quarta viduarum, quinta conjugatorum, sexta omnium puerorum, septima mulierum; et ita, secundum praecipuum Gregorii, venerunt ad secundum [Leg. sanctum] Petrum et omnes clamantes dixerunt: *Kyrie, eleison, sancte Petre, ora, etc.*, et subito ceciderunt in ecclesia mortui septuaginta. et tunc remansit mortalitas, et jejunaverunt die illa in pane et aqua, et praecipit omni Ecclesiae agere hunc diem dicens: Quicumque hunc diem celebraverit, non morietur in illo anno morte subitanea. Post multum tempus fuit magna mortalitas in civitate Viennensi. Erat autem episcopus civitatis nomine Mamerus, vir sanctus et bonus, et cum faceret baptisterium in vigilia paschae, subito descendit ignis de caelo, et incendit ecclesiam, et medietatem civitatis: et mortalitas hominum ex una parte erat, ex altera ignis, qui incendebat omnes villas et castella. Et leones et lupi intrabant vicos, et devorabant homines. Tunc instituit sanctus Mamerus tres dies rogationum, ut omnis populus qui erat auxilium et misericordiam a Deo peteret, et ut eos defenderet a morte subitanea: et nos precemur omnes sanctos ut pro nobis intercedant ad Deum, ut dignetur nobis dare remissionem peccatorum, et custodiat corpora et animas nostras, qui vivit et regnat, cum Patre et Spiritu sancto, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA XCVIII.

AD POPULUM.

Homo natus de muliere, brevi vivens tempore: et dum vivit, multas sustinet miseras, plus amore corporis quam animae. Sed anima non potest mori, sed cum exit de corpore, cito moritur corpus, et antequam exeat de corpore, magnum sustinet pavorem, quia videt ante se sanctum Michaellem, qui expectat eam, et propter misera agmina timet exire. Vae illis animabus quas diabolus suscipit, et ligat sub laqueo, quia non possunt de ejus laqueo evadere, non per eleemosynas et orationes fidelium. Legimus de sancto Machario quod una die dum perambulabat, pervenit in desertum locum in coemeterio Judaeorum, et invenit caput Judaei mortui, et postquam tetigit

A illud baculo, ait, Quid me volvis? Respondit sanctus Macharius: Dic mihi ubi sunt animae Judaeorum? Respondit caput: Puteus est mirae profunditatis, quantum est a terra usque ad caelum, et in puteo est aqua frigida super omne frigus, et ignis calidior cunctis ignibus, et fetor intolerabilis, fames et sitis, et serpentes, et inter dolores istos stamus et cruciamur nos et multae animae Christianorum. Et ait sanctus Macharius: Dic mihi si habetis ullam requiem. Respondit caput: Quoad tu sive alter ita bonus missas pro mortuis dicis, quantum durat missa, tantum sumus in requie. Et post haec Macharius lacrymans discessit, orans pro animabus. Et, charissimi, oremus Dominum nostrum Jesum Christum pro animabus omnium fidelium defunctorum, cum missis et psalmis, et orationibus, jeuniis et eleemosynis, ut dimittat eis omnia peccata sua per suam misericordiam, tribuatque eis vitam aeternam: et nos dum vivimus, talia facere, et sic obedire suae jussioni studeamus, ut post hanc vitam mereamur ingredi in januas paradisi, quod nobis praestare dignetur Jesus Christus.

HOMILIA XCIX.

IN DIE CINERUM.

Hodie, fratres charissimi, in pugnam contra diabolum intramus, et debemus illum vincere per totam Quadragesimam, et propter hoc imponimus hodie cineres super capita nostra. Antiqui milites cum debent ire ad bellum, fortiter per septem dies equos suos pascebant levibus cibis, ut plus currere possent. In capite septem dierum ponebant cineres super capita sua, ut Deus omnipotens daret eis victoriam. Et nos, fratres charissimi, pascamus corpora nostra levibus cibis his diebus, ut veloces possimus esse contra antiquum hostem, et ut Deus det nobis victoriam de inimico nostro. Et in alia figura intelligitur quod recordari debemus nos de pulvere esse factos, et in pulverem reverti: sicut dixit Deus ad primum hominem, *Terra es, et in terram ibis*; et omnia quae sunt nobis transitoria, nobis vilescere debent, quia mundus transibit et concupiscentia sua. Et Jacobus apostolus nos docet, dicens: *Fratres, nolite diligere mundum, quia qui eum diligit, non est charitas in eo.* Et alia figura est quare hodie portamus cineres: Pater de caelis venit ad Jonam prophetam, et dixit ei: *Vade in Niniven civitatem magnam, et praedica in ea quod nisi dimiserit idola quae adorat, in capite quadraginta dierum submergetur.* Respondit Jonas: *Domine mi, nescio civitatem;* et Jonas fugit a facie Domini, et veniens ad mare intravit navem cum navigatoribus, qui volebant transire ad aliam provinciam; et factum est dum navigarent, orta est tempestas magna in mari, et navis cepit perire: et navigantes miserunt sortem, et cecidit super Jonam: et jactaverunt eum in mare, et cetus deglutivit eum, et portavit eum in ventre suo tribus diebus et tribus noctibus, donec venit in Niniven, et eum ibi evomuit. Ipse autem exiens de ore piscis, nesciebat ubi esset, et perdidit omnes capillos propter piscis calorem, et quaesivit ab hominibus quae terra esset illa, et dixerunt quia Ninive est. Videns itaque Jonas voluntatem Dei, intravit civitatem, et praedicabat dicens: In capite quadraginta dierum Ninive subvertetur. Postquam rex audivit sermones Jonae, timore percussus surrexit de solio suo, et projecit vestimentum regale, et vestivit se sacco, et conspersit se cinere, et praecipit jejunium fieri per totam civitatem, ut neque homines neque pecora gustarent cibum per tres dies: et vidit Deus quod conversi sunt a via sua mala, et misertus est populi sui. Et nos, fratres, qui multum sumus in abyssum mersi propter peccata nostra, hodie aspergimus nos cinere, et ut Deus videat humilitatem nostram, et dimittat peccata nostra nobis, et habeat misericordiam, sicut habuit de Ninive. Propterea, fratres charissimi, hodie la

boratis evomere peccata vestra, et nolite redire ad vomitum quasi canis qui cum plenus est vomit morticinam carnem, et iterum manducat : sed pugnemus cum diabolo his quadraginta diebus, ut in die resurrectionis cum Domino mereamur habere vitam æternam.

HOMILIA C.

Dies Dominicus, dies electus est, in quo gaudent angeli. Interrogandum est quis primus rogavit ut animæ haberent requiem in inferno, et respondendum est quia Paulus apostolus et Michael archangelus rogaverunt Dominum, quando ex inferno exierunt, quia Dominus voluit ut Paulus videret pœnas inferni. Vidit autem portas arboreas, igneas, et peccatores cruciatos in illis arboribus : et alii pendebant per pedes, alii per manus, alii per capillos, alii per colla, alii per linguas, alii per brachia. Et iterum vidit fornacem ignis ardentem septem flammis, et multi puniebantur in ea, et septem plagæ erant in circuito fornacis. Prima nix, secunda glacies, tertia ignis, quarta sanguis, quinta serpentes, sexta fulgur, septima feor. Et in ipsa fornace ponebantur animæ peccatorum quæ non egerunt pœnitentiam in hoc sæculo : ibi cruciantur, et recipit unusquisque secundum opera sua. Alii flent, alii ululant, alii gemunt, alii ardent et desiderant habere requiem, sed non inveniunt, quia animæ nunquam moriuntur. Timendus autem est nobis ille locus, in quo est dolor sempiternus, in quo genitus, in quo tristitia sine gaudio, in quo abundantia lacrymarum propter cruciationem animarum, in quo rota ignea mille vicibus : in illo die ab angelo tartareo in unaquaque vice mille animæ concremantur. Postea vidit flumen horribile, in quo multæ bestię diabolicæ erant quasi pisces in medio maris, quæ animas peccatorum devorant, et desuper illud flumen habetur pœnis. per quem transeunt animæ justæ sine dubitatione, et animæ peccatorum unaquæque secundum meritum suum : ibi vidit Paulus multas animas peccatorum demersas, alteras usque ad genua, alteras usque ad umbilicum, alteras ad labia, alteras ad supercilia, et quotidie perenniter cruciantur. Et flevit Paulus, et suspirans interrogavit qui essent demersi ad genua ; et dixit angelus : Hi sunt qui detrahunt alienis sermonibus : et qui ad umbilicum, hi sunt fornicatores et adulteri, qui non sunt reversi ad pœnitentiam ; qui vero ad labia, hi sunt qui intrantes ecclesiam, non audiunt verbum Domini : qui ad supercilia, hi sunt qui gaudent de malitia proximi sui. Et fletus Paulus dixit : Væ his quibus præparantur tantæ pœnæ. Et vidit alium locum tenebrosum, plenum viris et mulieribus comedentibus linguas suas, et dixit ei angelus : Hi sunt feneratores pecuniarum, qui usuras recipiunt, et non sunt misericordes, propterea sunt in hac pœna. Et vidit alium locum in quo erant puellæ nigrae, habentes vestimenta nigra, indutæ pannis et sulphure, et igne, et dracone, et serpentes et viperas circa colla habebant : et quatuor angeli increpantes eas, et habebant cornua ignea, et ibant in circuito earum dicentes : Agnoscite quod egistis male. Et interrogavit Paulus quæ essent ; et ait angelus : Hæ sunt quæ non servaverunt castitatem ad nuptias, et quæ maculaverunt se in parentibus suis, et necaverunt infantes suos, dantes eos bestiis in escam. Et post hæc vidit viros ac mulieres super camelos, et multos fructus habebant ante illos, et non poterant sumere ab eis. Dixit itaque angelus Paulo : Hi sunt qui absolvunt jejunium ante tempus. Et vidit in alio loco senem inter quatuor diabolos plorantem, et interrogavit Paulus quis hic esset ; et angelus : Hic est negligens, qui non custodit legem Dei, sed avarus fuit et dolosus, et superbus, et ideo sustinebit pœnas innumeras, usque in diem iudicii. Et flevit Paulus, et ait angelus ei : Paule, cur fles super humanum genus ? nam videbis adhuc majores pœnas ; et ostendit ei puteum signatum septem foribus, et

dixit ei : Sta longius, ut possis sustinere fetorem ; et aperuit os putei, et surrexit fetor magnus superans omnes pœnas ; et dixit ei angelus : Qui in hunc puteum mittuntur, nunquam de eis fiet conversio in conspectu Dei : et dixit ei Paulus : Qui sunt hi qui mittuntur in eum ? Qui non credunt Christum Filium Dei venisse in carnem : et qui non baptizantur, non communicantur corpori Christi. Et vidit in alio loco viros ac mulieres, vermes ac serpentes comedentes eos, et erat anima super animam, quasi ovis in ovili : profunditasque illius loci, quasi exaltantur cœli a terra : et audivit gemitum suspirantium quasi tonitrum magnum, et post hæc vidit inter cœlum et terram animam peccatoris, ululantem inter septem diabolos, ducentes eam eo die exeuntem de corpore, et clamaverunt angeli contra eam dicentes : Væ tibi, misera anima, quid fecisti in terra ? contempsisti mandata Dei, nec ulla bona fecisti opera, ideoque eris posita in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium. Post hæc, in uno momento deduxerunt animam angeli de corpore ad cœlum, et audivit vocem millium angelorum lætantium propter eam, et dicentium : O anima felicissima ac beata, lætare hodie, quia fecisti voluntatem Dei : et levaverunt eam ante Deum quia ipse elegit opera sua bona, et postea sanctus Michael eam collocavit in paradiso, ubi erant sancti, et clamaverunt cum magna lætitia contra animam justam : et clamor factus est quasi cœlum et terra moverentur ; et clamaverunt peccatores qui erant in pœnis, dicentes : Miserere nostri, Michael, et tu, Paule dilectissime Dei, intercede pro nobis ad Deum. Et ait angelus : Nunc flete, et flebimus vobiscum, et angeli nobiscum, ut forte misereatur Deus, et det aliquid refrigerium. Audientes autem hæc qui erant in pœnis, exclamaverunt voce magna, et Michael archangelus et Paulus, et millia millium angelorum : et auditus est sonus vocis eorum in quarto cœlo dicentium : Miserere, Christe Fili hominis : et vidit Paulus cœlum moveri, et Filium Dei descendentem de cœlo, habentem diademam in capite suo. Rursus clamaverunt qui erant in inferno, una voce dicentes, Miserere nostri, Fili Excelsi. Et vox Filii audita est, dicens eis desuper : Ego pro vobis crucifixus fui, lancea perforatus, clavibus fixus, felle et aceto potatus, pro vobis mortuus, ut vos viveretis : sed vos mendaces fuistis, avari, invidi, superbi, malefici, nec ullum bonum fecistis, nec pœnitentiam accepistis, sed iniqui fuistis in omni vita vestra. Post hæc se prostravit Michael et Paulus et angeli millia millium angelorum, orantes Dei Filium ut requiem haberent omnes qui erant in inferno. Et ait Dominus : Propter Michaelem ac Paulum et angelos meos, et maxime pro resurrectione mea concedo vobis requiem ab hora nona sabbati usque ad horam primam feriæ secundæ. Et ostiarum inferni, qui dicitur Cerberus, extulit caput suum super omnes qui erant in inferno, et contristatus est valde. Tunc lætati sunt omnes qui erant in pœnis, clamantes una voce : Benedicimus te, fili David, qui dedisti nobis misericordiam. Nam plus prodest nobis remedium unius diei ac noctis, quam totum tempus vite nostræ quod consumpsimus super terram. Et dixit angelus : Qui custodierit diem Dominicum, habebit partem cum angelis Dei. Et interrogavit Paulus ab angelo quot essent pœnæ in inferno ? et dixit angelus, pœnæ sunt centum quadraginta quatuor millia, ac si essent centum viri eloquentes ab initio mundi, unusquisque habens quatuor linguas ferreas, non possent ceteras pœnas inferni numerare. Nos autem, fratres charissimi, audientes tanta tormenta inferni, convertamur ad Dominum nostrum, ut cum angelis ejus valeamus regnare.

HOMILIA CI.

IN REVELATIONE SANCTI-MICHAELIS.

Deus volens angelos honorari in terra ab hominibus, hanc occasionem, ut legimus, primam ostendit.

Est autem quædam civitas in Apulia quæ dicitur Sipontus, in qua erat quidam dives, nomine Garganus, habens armenta multa bouum et pecudum in monte vicino, qui dicitur Garganus. Erat autem quidam taurus nimis superbus, qui cum alii boves ad domum revertentur, ille solus vagus remansit in monte: quadam vero die dominus iratus, quia aliis revertentibus non revertebatur domum. Hic autem apprehendens [apprehendit] arcum et sagittas, volens eum occidere, sed voluntate Dei sagitta acuta rediit, et eum vulneravit a quo fuit missa. Quod videns Garganus, valde timuit, et propius accedere voluit, pergensque ad episcopum suum, narravit ei omnia quæ acciderant. Tunc pontifex prudens instituit triduanum jejunium populo, et orarent ut Dominus ostenderet eis quid esset, et quid significaret quod ille a telo suo fuerat vulneratus. Tertia vero nocte Michael archangelus apparuit pontifici, dicens ei: Scias quia voluntate Dei hoc factum est. Ego sum Michael princeps militiæ cœlestis, et locum illum juxta quem taurus stabat, mihi consecravi, ut in eodem loco Christiani invocent auxilium, et sentiant. Vade ergo et tu et omnis populus ad speluncam juxta quam stabat taurus, et intrate in eam, et videbitis altare, et super altare rubicundum pallium: ibi facite orationes vestras, et habete memoriam meam, et auxiliabor vobis. Audiens hæc episcopus gavisus est valde, et mane cum populo ascendens in montem Garganum, intravit in speluncam, sicut angelus dixerat. Hæc fuit prima causa quod memoria angelorum fuit in terra; ab hoc tempore usque in præsens sunt ecclesiæ et festivitates eorum ad laudem Dei, qui vivit, etc.

HOMILIA CII.

AD QUAMLIBET DIEM.

Pius et misericors Dominus nos per prophetam hortatur ad compunctionem cordis, et pœnitentiam, dicens: *Convertimini ad me toto corde: v-stro, in jejuniis et fletu et planctu, quia nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur, et vivat.* Et iterum: *Noli tardare converti ad Dominum; ne differas de die in diem, quia nescis quid futura parat dies; cur tardas converti ad Dominum?* scilicet, periculo animæ tuæ, quia mors non tardat; quod si invenerit te tardantem, ducet ad tormenta, quia tu peccator converti dissimulas, et non metuis mortem, ne ipsa repentina subripiat tibi diem conversionis. Nonne homines subito moriuntur? Si bonum est peccata dimittere, et ad Deum converti, fac cito. Deus promisit remissionem peccatorum, vivendi non promisit; ideo convertatur unusquisque ad Deum citius, et derelinquat impius viam suam subito; cum veniet dies ultima, peribit dilatio, et restabit damnatio. Si peccare non vis, redi ad Deum, et vives. Noli desperare de venia peccatorum, nec de longa vita cogitare. Convertere ergo ad pœnitentiam. Cras, inquit, convertam. Quare non hodie? Dices: Quid mali, si cras dicam? Quid mali, si hodie? Forte dices: Longa erit vita mea. Dicam: Si longa est vita, sit bona; si brevis, et ipsa sit bona. Non vis habere longum prandium et malum, et vitam longam vis habere et malam. Villam emis, bonam desideras. Uxorem vis ducere, bonam queris. Filios tuos vis nasci bonos, optimas caligas emis, et non vis malas, et vitam vis malam! Quid tibi prodest vita tua, quam solam vis malam, ut inter omnia bona tua malus sis? Ne tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem. Verba Dei sunt hæc, non mea; non a me audisti, sed ego tecum audio a Domino. Respondes forte: Cras convertam. O vox corvina. Quis dedit tibi hanc securitatem? qui indulgentiam remittendi promisit, crastinum diem dissimulandi non spondidit. Corvus non rediit ad arcam, columba rediit. Si enim tunc vis agere pœnitentiam, quando non potes, peccata dimiserunt te, tu autem, non illa. Satis alienus est a fide, qui ad agendam pœnitentiam tempus exspe-

ctat. Metuendum est ut dum sperat misericordiam, incidat in iudicium. Qui tempus datum negligit, frustra effundit preces ad Deum. Festinet unusquisque ad Deum, dum potest, quia, dum potest, valuerit oratio, et cum tardare voluerit, non poterit. Vigila, Christiane, sub misericordia Dei, pugna cum diabolo, quia arma Christi tecum habes. Deus qui jubet te pugnare, cupit tibi dare paradisum, si bene pugnaveris, ubi sunt divitiæ tuæ, ubi Christum videbis et angelos, et homines justos fulgentes sicut sol, ubi non est nox, nec fames, nec sitis, nec ullus dolor. Quid vis, homo Christiane, qui te non emendas? nescis quanta et qualia parata sunt in inferno, ubi est fletus, et stridor dentium, ubi flamma, pediculi et ranæ, et vermes non moriuntur. Ignis qui ibi est non exstinguitur; ibi sunt tenebræ et mala, nulla lux ibi est, nulla consolatio; ibi est fetor quem nullus sustinere potest. Considerate diligentius superbiorum sepulcra mortuorum, et agnoscite, quia nihil in eis remansit nisi fletus et fetor, et fluxus vermium. O homo, considera vehementer sepulcra, et dic: Vae mihi misero peccatori! Iste dum vixit in hoc sæculo, secutus est luxuriam et fornicationem, et pœnitentiam non egit, ex illo misero nihil remanet, nisi fetor amarum, et cum impiis cruciatur. Vae misero peccatori, timeo ne et mihi sic contingat. Tunc clamavit ille mortuus de sepulcro: Vide, et agnosce pulverem meum, et relinque desiderium malum, ne mecum crucieris in inferno. Quod tu es sui, quod ego sum tu eris. O homo dimitte perjuriam, luxuriam, homicidium, furtum, avaritiam, et alia peccata, quæ dinumerare longum est, ut in inferno non crucieris, sed habeas gloriam cum Deo Patre, etc.

HOMILIA CIII.

AD QUAMLIBET DIEM.

Fratres charissimi, tempus est transeundi de malo ad bonum, de tenebris ad lucem, de isto infidelissimo sæculo ad gaudia sempiterna, ut non comprehendat nos illa dies, in qua Dominus noster Jesus Christus adveniet ponere orbem terræ desertum, et peccatores æternis cruciatibus mancipare, qui noluerunt agere pœnitentiam de peccatis quæ egerunt. In mendacio est magnum crimen, sicut ait Salomon: *Os quod mentitur, occidit animam.* Iracundia viri justitiam Dei non operatur, et cupiditas. Unde dicit Apostolus: *Radix omnium malorum est cupiditas,* et superbia, per quam ille angelus apostata cecidit, qui initium viarum Dei, sicut legitur in prophetia, contempsit. *Lucifer qui mane oriebatur, cecidit.* Vitanda est superbia, quæ valuit angelos decipere; quanto magis homines valebit decipere! Et invidia est nobis timenda, per quam diabolus primum hominem decepit, sicut scriptum est: *Per invidiam crucifixus est Christus;* et ideo qui invidet proximo, Christum crucifigit. Videte ut semper pavidi et solliciti expectetis iudicium adventum, ne nos imparatos inveniat, quia Apostolus ait: *Dies Domini tanquam fur in nocte veniet.* Væ illis quos inveniet dormientes in peccatis. Tunc namque congregabuntur, sicut legitur in Evangelio, *ante eum omnes gentes,* et congregabit oves, sicut pastor segregat oves suas ab hædis: *et statuet oves a dextris, hædos autem a sinistris.* Tunc dicit rex his qui a dextris ejus erunt: *Venite, benedicti Patris mei,* etc., ubi nullus dolor, nec tristitia erit, ubi vox non invenitur alia, nisi charitas et pax et lætitia sempiterna cum omnibus electis Dei, ubi nullum bonum deesse poterit. Tunc respondebunt juxta dicentes: Domine, cur tantam gloriam, et tanta bona præparasti? Respondebit: Pro misericordia, pro fide, et pietate et veritate, et cætera. Domine, quando vidisti ista bona in nobis? Respondebit Dominus: *Amen dico vobis, quod fecistis uni ex minimis meis fratribus, mihi fecistis,* et quod fecistis in abscondito, ego palam vobis reddam. Tunc dicit Rex his qui erunt a sinistris ejus: *Ite, maledicti, in ignem*

æternum, qui præparatus est diabolo et angelis ejus, ibi erit fletus et stridor dentium, et lacrymæ oculorum; ubi mors optatur, et non datur; ubi vermes non moriuntur et ignis non exstinguetur; ubi nullum gaudium, sed tristitia; ubi nulla requies, nisi pœna; ubi nullus auditus, nisi gemitus. Tunc respondebunt et ipsi dicentes: Domine, cur tantas pœnas nobis præparasti? Pro iniquitate et malignitate vestra, dicit Dominus. Itaque, fratres, rogo vos, ut qui in bonis operibus sunt, perseverent in omni opere bono; qui vero mali sunt, cito se corrigant, antequam illos mors subitanea inveniat. Dum ergo tempus habemus, operemur bonum ad omnes, et mala facere cessemus, ut ad vitam æternam pervenire valeamus.

HOMILIA CIV.

AD QUAMLIBET DIEM.

Misericordia et veritas obviaverunt sibi, etc. Fuit quidam paterfamilias, Rex potens, qui quatuor filias habuit, quarum una vocabatur Misericordia, altera Veritas, tertia Justitia, quarta Pax; de quibus dictum est: *Misericordia et Veritas, etc.* Habebat etiam quendam filium sapientissimum, cui nemo in omni sapientia poterat comparari: habebat etiam quendam famulum servum, quem exaltaverat, quem multo honore ditaverat, ut pote quem ad imaginem et similitudinem suam fecerat, et nullo aliquo merito præcedente. Dominus vero, ut mos est hujusmodi sapientum dominorum, sapienter voluit mores cognoscere, et explorare, et fidem famuli sui, utrum esset fidelis erga se, necne: dedit ei leve mandatum dicens: *Istud mandatum si custodieris, ampliori honore honoraberis; si non, pessima morte morieris.* Famulus, sumpto mandato domini sui, haud mora, transgressus est illud mandatum. Quid plura? Quid verborum vos lacrymis demorabor? Deinde transgressio non tamen adfuit, sed causam transgressionis quæsitit famulus superbus, rigidus, contumeliosus, inflatus, totam culpam retorsit in dominum suum. Cum enim dixit: *Mulier quam dediisti mihi sociam, ipsa me decepit*, totam culpam impexit in Auctorem. Hominus non tam pro transgresso mandato, quam pro illata contumelia offensus, quatuor vocavit tortores sævissimos, uni illorum præcipiens ut eum incarceraret, alteri ut vivum decollaret, tertio ut eum jugularet, quarto, ut eum devoraret crudeli pœna. Post hæc cum se occasio offerret, hos quatuor tortores propriis nominibus insinuabo. Tortores isti sua sævitia studentes, arreptum miserum omnibus pœnis afflicere cœperunt. Illas vero famuli pœnas audiens una de filiabus regis, scilicet, Misericordia, veloci cursu currit ad carcerem, et introspicens, vidensque famulum tortoribus mancipatum, pœnis affectum, non potuit non misereri, quia misericordiæ proprium est misereri. Laceratis ergo vestibus et complois manibus, expansis per colla capillis, ululans et clamans recurrit ad patrem, et ingenuculata ante pedes paternos cœpit simplici et gemebunda voce dicere: *Heu! Pater charissime, nunquid ego sum filia tua Misericordia, et non tu diceris misericors? Si misericors es, famuli tui miserearis; et si famuli tui non misertus fueris, misericors non eris; si misericors non fueris, me Misericordiam non habebis. Taliter illa apud patrem argumentante, advenit soror ejus Veritas, et cur Misericordia fletet, quæsitit a patre; cui pater: *Ista, inquit, soror tua Misericordia vult ut ego miserear illius superbi transgressoris, cui pœnam indixi. Veritas autem hoc audiens, admodum stomachata, torvisque oculis intuens patrem, sic ait: Nunquid ego sum filia Veritas? Nonne diceris verax esse? Nonne verum est, quod ei pœnam injunxisti, et per mortem tormenta promisisti? Si verax fueris, verum persequeris; si verum persecutus non fueris, verax non eris; si verax non fueris, Veritatem non habebis. Ecce Misericordia et Veritas**

*obviaverunt sibi. Illas lites, contentiones, has rixas, has causas audierat tertia soror, scilicet, Justitia: clamoribus earum accita cœpit a Veritate causam quærere, et Veritas [Supple. quæ] non poterat nisi vera dicere, ait: *Ista, inquit, soror nostra Misericordia: si soror dici debeat, quæ nobis non consentit, vult ut pater noster misereatur illius superbi transgressoris; et Justitia, inflato vultu versans inopinatum corde dolorem, sic ait ad patrem: Nunquid ego sum filia tua Justitia? Non diceris esse justus? Si justus fueris, in transgressorem justitiam exercebis; si justitiam non exercueris, justus non eris; si justus non eris, me Justitiam filiam non habebis. Ecce Veritas et Justitia hinc et illinc, sola Misericordia et virgo mudentes (sic). Ultima cœlicolum terras Astra reliquit, scilicet, Pax fugit in regionem longinquam. Ubi enim est lis et contentio, ibi non est pax; et quanto major est contentio, tanto major pacis elongatio. Pace igitur amissa, et tribus filiabus in gravi dissensione positas, quid faceret, cui parti tutus cederet, difficillime definiebat. Si enim Misericordiæ cederet, Veritatem et Justitiam offenderet; si Veritati et Justitiæ cederet, Misericordiam filiam non haberet; et tamen necesse erat ut misericors esset, et justus et pacificus et verax. Consilio ergo opus erat. Advocans igitur pater filium sapientissimum, super hoc negotio eum consuluit: cui filius: *Committite mihi, pater, præsens negotium persequendum, et ego tibi de transgressore summam vindictam, et quatuor filias tuas, reducta pace, tibi restituum. Cui pater ait: Magna sunt quæ promittis, si vocem facia sequantur. Si dictis facta præstas, faciam quod hortaris. Suscepto igitur mandato regali, filius sumpsit secum Misericordiam sororem suam, et saliens in montibus, transiliens colles, pervenit ad carcerem, et respiciens per fenestras, aspiciens per cancellos, vidit famulum incarcerationum, præsentem vita privatum, et devoratum, et a planta pedis ad verticem usque non erat in eo sanitas. Vidit illum jugulatum, quia per ipsum mors in mundum intravit. Vidit illum devoratum, quia ex quo homo moritur, vermibus esca datur. Et quia nunc se occasio obtulit, accipite nomina eorum quatuor tortorum. Primus qui eum incarcerationavit, carcer est exsilium præsentis vitæ, de qua dictum est: *Heu mihi! quia incolatus meus prolongatur.* Secundus qui eum decollavit, miseria est mundi, quæ nos omnes pœnis et miseris afflicet; tertius qui eum jugulavit, mors est, quæ nos omnes jugulat et occidit; quartus qui eum devoravit, vermis est, quia, sicut dixi, ex quo homo moritur, vermes ad corroendum eum suscipiunt. Quatuor itaque tortores isti, videlicet, hujus exsili carcer, et miseria mundi, mors et vermis, a primo homine usque ad novissimum per totam successionem pœnas primi transgressoris exigunt. Carcer vero nos detinet, id est, miseria mundi, quæ nobis omnia mala infert. Mors nos jugulat, vermis nos rodit. Videns igitur filius his quatuor tortoribus famulum suum mancipatum, non potuit non misereri, quia Misericordiam comitem habuit, et introsiliens in carcerem mortis, mortem suam vidit, et alligato forti, ejus vasa rapit, et spolia distribuit, et copiosa præda, *ascendens in altum, captivitatem duxit captivum, donaque dedit hominibus, et famulum duplicato honore in patriam reduxit induta stola immortalitatis.* Hoc videns Misericordia, non habebat unde conquereretur, quia vidit famulum duplicato honore reversum, stola immortalitatis indutum. Veritas non inveniebat causas quærelæ, quia pater fuerat inventus verax. Jam omnes famulus pœnas exsolverat. Justitia similiter jam nihil conquirebatur, quia in transgressore fuerat justitia, et sic qui perierat reinventus est. Videns igitur Pax sorores suas concordantes, reversa est, et eas pacificavit. Ecce Misericordia et Veritas obviaverunt sibi: Justitia et Pax osculate sunt. Sic igitur per mediatorem hominum et angelorum pacificatus et reconciliatus est homo, et ad ovile Dei ovis cælestium re-***

Juncta est: ad quod ovile nos perducatur Jesus Christus, A cui est honor et gloria in omne ævum. Amen.

HOMILIA CV.

IN DIE PALMARUM.

Cum appropinquasset Jesus Hierosolimam, et venisset Bethphage, ad montem Oliveti, tunc misit duos discipulos, etc. Intrante articulo suæ passionis Christus venit Hierusalem, propter Adam qui descenderat a Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones: qui plagis impositis semivivus relictus, spoliatus a gratuitis, vulneratus in naturalibus, a Samaritano curatus est. Adam cecidit a Hierusalem in Jericho, id est, ab immortalitate in mortalitatem, quando per suggestionem Evæ de pomo vetito spoliatus a gratuitis, id est, a virtutibus animæ; et vulneratus in naturalibus, id est, in mente et ratione. Adam nos vendidit per gulam, sed non potuit reparare nos. Propter Adam ergo Samaritanus, id est, Christus venit Hierusalem, volens reparare nos. Terrenum quod ceciderat de manu ejus. Iste est ille qui seipsum coxit in cli-bano passionis: panis vivus effectus, panis est angelorum. Hodie Christus Hierusalem per aureas portas intravit, et occurrerunt ei pueri Hebræorum. Alii ramos jactabant in viam, alii vestimenta. Similiter fideles hodie debent venire in Hierusalem per aureas portas, et debent ramos portare, et vestimenta projicere in viam. Per aureas portas intrant qui corporeos sensus, ne pro licitis carpant illicita, gladio circumcisionis castigant. Circumcidendi sunt oculi, ne videant vanitatem; circumcidendæ sunt manus, ne operentur manus, quo Deus vel proximus offendatur: et sic de cæteris membris. Ipsa caro circumcidenda est, quæ militat adversus animam. Ramos debent fideles portare, id est, bona opera, quia per bona opera prævenit misericordia judicium. Opera misericordiæ sunt, vestire nudos, colligere hospites, errantes revocare, visitare infirmos, consolari senes, coadunare parvulos, sepelire mortuos, quod invenitur in Tobia; ut testatur illud Evangelii: *Venite, benedicti Patris mei (Matth. xv, 34)*, et cætera. Debetis, charissimi, vestimenta in viam projicere, id est, carnem mortificare; quia qui seminat in carne, de carne metet corruptionem: qui seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Debetis subtrahere ventri, et dare pauperibus: sic jejunium vestrum erit ordinatum. Si hæc feceritis hodie, estis Hierosolymis; sed si in peccato perseveratis, estis in Jericho. Sed ut perveniatis in Hierusalem, exoremus Dominum, quæ constructur ex vivis lapidibus: quod ille nobis concedat qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CVI.

IN DOMINICA DECIMA TERTIA POST TRINITATEM.

LUC. X, MATTH. XV. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Beati oculi qui vident quæ vos videtis, etc.*

Non oculi scribarum et Phariseorum, qui corpus tantum Domini videre, sed illi beati oculi, qui ejus possunt cognoscere sacramenta, de quibus dicitur: *Et revelasti ea parvulis (Luc. x)*. Beati oculi parvulorum, quibus et se et Patrem Filius revelare dignatur.

Dico enim vobis quod multi prophetæ et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt: et audire quæ auditis, et non audierunt. Abraham exsultavit ut videret diem Christi, et vidit et gavisus est: Isaias quoque et Micheas et multi alii prophetæ viderunt gloriam Domini, qui et propterea videntes sunt appellati. Sed hi omnes a longe aspicientes et salutantes, per speculum et in ænigmatate viderunt. Apostoli autem in præsentia habentes Dominum, convalescentesque ei, et quæcumque voluissent interrogando dicentes, nequaquam per angelos aut varias visionum species opus habebant doceri. Quos vero Lucas multos prophetas et reges dicit, Matthæus apertius pro-

phetas et justos appellat. Ipsi enim sunt reges magni, quia tentationum suarum motibus non consentiendo succumbere, sed regendo præesse noverunt.

Et ecce quidam legis peritus surrexit tentans eum, et dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Legis peritus qui de vita æterna Dominum tentans interrogat, occasione, ut reor, tentandi de ipsis Domini sermonibus sumpsit, ubi ait: Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis (Luc. x). Sed ipsa sua tentatione declarat quam vera sit illa Domini confessio qua Patri loquitur: *Quod abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.*

At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens, dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omnibus viribus tuis, et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut teipsum. Dum legis perito respondet, perfectum nobis Salvator iter vitæ cælestis ostendit: cui primo de dilectione Dei et proximi legis scripta proponenti, dicit:

Recte respondisti: hoc fac, et vives. Deinde post inductam parabolam respondenti illum fuisse proximum vulnerato, qui fecit misericordiam in illum, adjicit: *Vade, et tu fac similiter;* id est, tali misericordiæ studio proximum tuum necesse habentem, diligere et sustentare memento: apertissime declarans, solam esse dilectionem misericordiam, et ipsam non verbo tenuis ostentatam, sed operis executione probatam, quæ perpetuam ducat ad vitam.

Ille autem, volens justificare seipsum, dixit ad Jesum: Et quis est meus proximus? Quanta inanis gloria: dementia! legis peritus ob vulgi favorem captivum, quo sapienter respondisse jactaretur, primum se legis fatetur ignorare mandatum, vere juxta Salvatoris sententiam, sapiens et prudens in lege, sed quia non humiliari cum parvulis Christi, sed seipsum justificare desiderat, beatos oculos columbarum innocentiae lacte lotarum, quibus Christi arcana videre posset, accipere recusans. Cui profecto Dominus ita responsum temperavit suum, ut omnem qui misericordiam faceret, cuilibet proximum duceret: et tamen hæc eadem parabola specialiter ipsum Dei Filium, qui nobis per humanitatem proximus fieri dignatus est, designaret. Neque enim ita proximum, quem sicut nos diligere jubemur, super Christo interpretari debemus, ut moralia mutæ fraternitatis instituta sub allegoriæ regulis extenuare, et auferre conemur.

Suspiciens autem Jesus, dixit: Homo quidam ab Hierosolymis descendebat in Hiericho. Homo iste Adam intelligitur in genere humano: Hierusalem, civitas pacis illa cælestis, a cujus beatitudine lapsus in hanc mortalem miseramque vitam devenit: quam bene Hiericho, quæ luna interpretatur, significat, variis videlicet defectuum laboribus erroribusque semper incertam.

Et incidit in latrones. Latrones diabolum et angelos ejus intellige, in quos quia descendebat, incidit; nam nisi prius inius intumesceret, foris tentatus tam facile non caderet. Vera est enim satis sententia, quæ dicit: *Ante ruinam enim exaltatur cor (Prov. xvi).*

Qui etiam despoliaverunt eum. Gloria videlicet immortalitatis et innocentiae veste privavit. Hæc est enim prima stola quæ juxta aliam parabolam luxuriosus filius per poenitentiam rediens ornatur, et qua protoplasti amissa cognoverunt esse se nudos, tunicasque pelliceas naturæ mortalis induti sunt.

Et plagis impositis, abierunt semivivo relicto. Plagæ peccata sunt, quibus naturæ humanæ integritatem violando, seminarium quoddam, ut ita dicam, augendæ mortis fessis indidere visceribus. Abierunt autem non ab insidiis aliquatenus cessando, sed eandem insidiarum fraudes occultando. Semivivum reliquerunt, quia beatitudinem vitæ immortalis exuere, sed non sensum rationis abolere valuerunt. Ex qua enim parte sapere et cognoscere Deum po-

test, vivus est homo; ex qua vero peccatis contabescit, et miseria deficit, mortuus idem lethiferoque est vulnere scdatus.

Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem riam, et viso illo præterivit. Similiter et levita, cum esset secus locum et videret eum, transiit. Sacerdos et levita qui viso saucio transierunt, sacerdotium et ministerium Veteris Testamenti est, ubi per legis decreta mundi languentis vulnera monstrari tantum, non autem curari poterant, quia impossibile erat, ut Apostolus ait (*Hebr. x*), sanguine vitulorum et agnorum et hircorum auferri peccata.

Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: et videns eum, misericordiam motus est. Samaritanus, qui interpretatur custos, Dominum significat, cui rectissime Propheta, ne hos latrones posset incurrere, supplicat: *Custodi me*, inquit, a laqueo quem statuerunt mihi, et a scandalis operantium iniquitatem (*Psal. cxl*). Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendens de cælo, vitæ præsentis iter arripuit, et venit secus eum qui vulneribus tabescebat infictis: id est, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo, compassionis nostræ susceptione finitimus, et misericordiae factus est collatione vicinus.

Et appropians alligavit vulnera ejus, infundens oleum et vinum. Peccata quæ in hominibus invenit, redarguendo cohibuit, spem veniæ pœnitentibus, terrorem pœnæ peccantibus incutiens. Alligat enim vulnera, dum præcipit, *Pœnitentiam agite*; infundit oleum, dum addit, *Appropinquabit enim regnum cælorum*; infundit et vinum, dum dicit, *Omnia arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, et in ignem mittetur* (*Matth. iii*).

Et imponens illum in jumentum suum, duxit in stabulum, et curam ejus egit. Jumentum ejus est caro, in qua ad nos venire dignatus est: in quo saucium impositum, quia peccata nostra ipse portavit in corpore suo super lignum; et juxta aliam parabolam inventam quæ erraverat ovem, humeris suis impositam reportavit ad gregem. Itaque imponi jumento, est in ipsam incarnationem Christi credere, ejusque mysteriis initiari, simul et ab hostium incursione tutari. Stabulum autem est Ecclesia præsens, ubi reliquiuntur viatores, de peregrinatione hac in æternam patriam redeuntes. Et bene jumento impositum duxit in stabulum, quia nemo nisi baptizatus, nisi corpori Christi adunatus, Ecclesiam intrabit.

Et altera die proiulit duos denarios, et dedit stabulario, et ait: *Curam illius habe*. Altera dies est post Domini resurrectionem. Nam et ante quidem per Evangelii sui gratiam illuminaverat his qui in tenebris et in umbra mortis sedebant, sed potior resurrectione celebrata perpetuæ lucis splendor effulsit. Duo denarii sunt duo Testamenta, in quibus æterni regis nomen et imago continetur. Finis enim legis Christus. Qui altera die prolati dantur stabulario, quia tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas. Altera die stabularius denarios, quorum pretio vulneratum curaret, accepit, quia Spiritus sanctus adveniens docuit apostolos omnem veritatem, qua gentibus erudiendis instare atque Evangelium prædicare sufficerent.

Et quodcumque supererogaveris, ego cum rediero reddam tibi. Supererogat stabularius quod in duobus denariis non accepit, cum dicit Apostolus: *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do* (*I Cor. vii*). Itemque: *Et Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere: sed non usi sumus hac potestate, ne quem virum gravaremus* (*I Cor. ix*). Cui rediens quod promiserat debitor reddet quia veniens in iudicio Dominus debitor: *Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te*

A constituam. Intra in gaudium Domini tui (*Matth. xxiii*).

Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit: *Qui fecit misericordiam in illum*. Juxta litteram manifesta est Domini sententia, nullum nobis amplius eo qui misereatur esse proximum, si Hierosolymitæ civi non sacerdos, non levita ex eadem gente, imo in eadem urbe nati et nutriti, sed exteræ gentis accola, quia magis misertus est, factus est proximus. Sacratiore autem intellectu, quoniam nemo magis proximus quam qui vulnera nostra curavit, diligamus eum, quasi Dominum Deum nostrum: diligamus quasi proximum: nihil enim tam proximum quam caput membris: diligimus etiam eum qui imitator est Christi. Hoc est enim quod sequitur:

Et ait illi Jesus: *Vade et tu fac similiter*. Id est, ut vere te proximum sicut teipsum diligere manifestes, quidquid vales in ejus vel corporali vel spirituali necessitate sublevanda devotus operare.

• HOMILIA CVII.

LUC. xv. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam habuit duos filios, et dixit adolescentior ex illis patri, Da mihi portionem substantiæ quæ me contingit, et divisit illis substantiam, etc.*

Evangelica lectione, fratres charissimi, audistis duorum filiorum parabolam; sed homo iste, qui duos filios habuisse dicitur, Deus Pater intelligitur, duorum videlicet genitor populorum atque creator. Major enim filius eos qui in unius Dei cultura permanent significat, minor eos qui in cultu a idolorum Dominum deseruere. Et dixit adolescentior ex illis patri: *Pater, da mihi portionem substantiæ quæ me contingit, et divisit illis substantiam*, quam substantiam hic evangelicus pater dividit filio spirituali, nisi prudentiam, et intellectum, vel etiam libertatem arbitrii, quæ veræ et perpetuæ sunt opes bene utenti ea? Dividit enim Deus Pater hanc filii substantiam, quia in prima nativitate æqualiter cunctis ratio nascentibus datur, sed in subsequenti conversatione unusquisque plus aut minus hanc habere substantiam invenitur, dum hanc in semetipsis per malam voluntatem negligentes deserunt, diligentes autem custodiunt naturale rationis bonum. Alius enim memor et intelligens Domini creatoris esse ea quæ ab eo sumpsit, ita ut sunt, Dei Patris esse credens, quasi paterna custodit. Alius autem a semetipso hæc esse, et sua existimans, sicut propriæ possessionis licentia dispensandis abutitur, et cito proligrata facultate privatur, unde sequitur: *Et non post multos dies congregatis omnibus, adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose*. Qui addit longe non locum mutando, sed aversione mentis expressit, quia quanto plus quisque in pravo opere deliquit, tanto a Dei gratia longius recedit. Et ita, qui obliviscitur Deum Creatorem suum, hic vere peregrinari a Deo dicitur, quia mala conversatio in sæculari desiderio non solum peregrinum, sed et alienum Deo hominem facit, sicut et hi qui peregrinos se faciunt, non cum concupiscentiis carnis et desiderii hujus mundi a cœlesti regno exsulantur. Hac ergo peregrinatione per magnum ignorantiam peregrinos nos fuisse sciens beatus Apostolus dicit: *Vos, qui longe aliquando fuistis a Deo per incredulitatem, et malam conversationem vestram, nunc facti estis prope in sanguine Christi ab æternæ mortis erepti interitu* (*Ephes. ii*). Nolite vos iterum terrenis inhærendo desiderii elongari a Domino, cum adhuc estis prope veræ fidei confessionem, perseverate in

• Homilias tres quæ sequuntur ex *Anecdosis litterariis* Amadusi excepimus. Editæ vero fuerunt primum ex Codice ms. sæculi decimi tertii e bibliotheca

ca congregationis Casinensis Florentiæ a Petro Aloysio Gallettio Romano abbate Fontis Vivi, in agro Parmensi.

bonorum operum exhortatione, in voluntate adhærentes ei omni tempore, quia ipse portionem hæreditatis suæ, id est gaudia vitæ æternæ daturus est omnibus invocantibus eum in veritate, id est, qui in voluntate ejus se custodire contendunt. Sequitur: *Et postquam omnia dissipavit, facta est fames valida in regione illa, et ipse cepit egere. Et abiit, et adhæsit uni civium regionis illius, et misit illum in villam suam, ut pasceret porcos, et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant, et nemo illi dabat.* Postquam ergo quis pro peccatis suis obliviscitur Domini sui præceptis, et ejus voluntati non famulatur, spiritualibus destituitur opibus, id est prudentia et intellectu, omnes ornatus animæ consumit. Porcos pascere dicitur, hoc est sordidas et immundas in anima sua enutrire cogitationes, escas inutiles desiderare, quæ nihil corpori proficiunt, id est carnales concupiscentias adimplere, quod est seductio et corruptio vitæ, quæ virtutem animæ nullam præstant, sed totis penitus animam bonis privant eamque perimunt, quibus dæmonia semper animas fidelium decipere atque seducere festinant. Talis igitur merito egere dicitur, quia omnium bonorum operum fructu et meritis est destitutus, de quo subditur: *In se autem reversus dixit: Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in cælum, et coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Quis ergo iste filius, qui in longinquam regionem peccando a Deo elongatus, tandem penitentia motus, redit confitendo ad patrem, nisi Christianus, qui se libidine ac luxuria perdidit, et elongavit a Deo, probrosus se actibus ac tota fœditate polluerat, et porcos pavit, id est dæmoniorum se mancipavit servitio, qui cum se in tinctu et misericordia Dei recognoscit omni bono destitutum, et undique inopia boni operis obsessum, revertitur ad indulgentiam Patris, et se coram angelis Dei in cælo, et sanctis Dei peccasse, et se reum esse confitetur, imploratur misericordiam, ut indulgentiam recipiat peccatorum? Nos ergo, fratres charissimi, convertamur ad Dominum Deum nostrum, et a. amus præteritorum penitentiam peccatorum. Nulla enim debemus desperatione deterreri, cum specialiter hanc parabolam in persona penitentis videamus aptari, ipso Domino manifestius declarante, et dicente: *Dico vobis, sic erit gaudium in cælis coram angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente (Luc. xv).* Dedit ergo Dominus penitentibus viam egressionis, et eos qui a malis suis se ad pristina bona convertunt, destinavit in sorte justorum. Igitur, charissimi, si quis inter nos gravius scelere cogitatione maculatus sit, si quis sordidarum voluntatum sit peste pollutus, expandat misericordiam Deo suæ iniquitatis arcanum, aperiat internæ prævaricationis opericulum. Nota quidem sunt Deo cuncta quæ gerimus, quæ etsi non dixerit lingua, non potest celare conscientia; Patet quippe ei omne quod clausum est, et oculis ejus apertum est quidquid in cogitationibus nostris obstruitur videtur. Ergo cum omnia noverit, non querit pro ignorantia confessionem, sed pro misericordia desiderat confiteri, et non invenire. Hæc igitur agnoscetes, dilectissimi, unusquisque serenum per officia confessionis instituat, causamque suam semetipso accusante componat, dicet in se sub brevitate sententiam, ut Christi judicis possit vitare iracundiam; quisquis enim illum cupit habere misericordem, exerceat in se ipse censuram. Totum autem quod timemus fiat veniabile, si in vobis inventa fuerit hæc plenitudo justitiæ. Ecce Dominus confessionis nostræ munus expectat, et cum sit nota divinis oculis hominum conscientia, vult penitentem ea, in qua est, lacrymis sacrificium confessionis offerre. Penitentia, inquam, est, quæ sub uno actu officia diversa complectitur. Hinc enim publicat confluentem, hinc reatum non denegat, unde crimen excusat. Hinc objicit propria peccata peccanti, inde indulgentiam exhibet confi-

tenti. O magnificum bonitatis divinæ thesaurum! O singulare clementissimi Judicis institutum! Cum apud sæculi Judicem confessus statim dirigitur ad penam, apud Dominum confitens mox pergit ad veniam, cui honor, et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CVIII.

JOAN. II. *In illo tempore: Prope erat Pascha Judæorum, et ascendit Hierosolimam Jesus, et invenit in templum vendentes oves, et boves, et columbas, et nummularios sedentes, et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo, etc.*

Præ-entem sancti Evangelii lectionem, fratres charissimi, sollicita intentione oportet considerare, quia appropinquante Pascha Judæorum, Dominus ascendit Hierosolimam, nobis profecto dat exemplum, quanta animi vigilantia dominicis debeamus subjici imperiis, cum ipse Dei Filius eadem quæ ex divinitatis auctoritate statuit, decreta custodivit. Ne enim putarent homines absque crebris orationum bonorumque actuum sacrificiis vel supplicia evadere, vel ad gaudia æterna posse pertingere, ipse ad orandum, ad adorandum in Hierosalem, ad immolandumque Dei Filius ascendit, qui veniens Hierosolimam, quid ibi gesserit, audiamus: *Et invenit in templo vendentes boves, et oves, et columbas, et nummularios sedentes, et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo.* Inter omnia signa quæ fecit Jesus, hoc videtur esse maximum quod unus homo, et ipse in illo tempore contemptibilis, et in tantum vilis apud Judæos, ut postea crucifigerent, principibus eorum cernentibus, lucra sua destrui audiebat, potuitque unus flagelli verberare tantam ejicere multitudinem, et talia facere quæ infinitus non potuisset facere exercitus. Igneus enim fulgor radiabat ex oculis ejus, et divinitatis ejus majestas lucebat in facie, et ideo manum ei non audebant injicere principes. Videbant enim licite vendi in templo quæ ad hoc emebantur ut in eodem templo offerrentur Domino; sed nolens ipse Dominus aliquid in domo sua terrene negotiationis fieri, ejecit omnia ipsosque factores repulit. Quid ergo putamus, fratres mei, facere Dominum, si rixantes, si otiosus fabulis vacantes, vel aliquolibet scelere reperiret occupatos, quæ hostias, quæ sibi immolabantur, ementes in templo vidit, et eliminare festinavit? Hæc omnia propter illos dicta et facta sunt qui ingrediuntur ecclesiam non solum intentione orandi negligenter, verum etiam ea pro quibus orare debuerunt, augent, cum vitis, odii, detractionibusque alios insequuntur, adentes videlicet peccata peccatis, nec timentes ex eo districti Judicis examinatione damnari. Unde multum tremenda sunt hæc, dilectissimi, digno expavescenda timore, sedulaque præcavendum industria, ne veniens Dominus, quando minime cogitamus, perversum quid in nobis, unde merito flagellari ac de ecclesia ejici debeamus, inveniat; et maxime in ecclesia, quæ specialiter domus est orationis, timendum satis est ne nos aliud in ea, quam ipse diligit, agentes inveniat, et ipse se nobis, quale non volumus, districtus redditor ostendat, ne nos in templo suo nummularios, id est terrenis rebus et concupiscentiis hujus mundi servientes, et desiderii irretitos inveniat, ne inter sanctos positos aliquid ibidem propter vanam mundi gloriam operari, ne fide bona et mala aperte facientes reprensus damnet, ne vendentes boves, id est verbum prædicationis, quod impendimus, non divino amore, sed æterni quæstus intuitu audientibus impertire, ne vendentes oves, ut supra diximus, humanæ laudis appetitu opera exercere, de quibus alibi Dominus dicit quia *receperunt mercedem suam (Matth. vi)*, ne nos vendentes columbas inveniens damnet, id est acceptam Spiritus sancti gratiam non propter gratis, ut præceptum est, sed propter pretium, impositionem quoque manuum, vel ordinationem cujusquam, qui Spiritus sanctus accipitur, etsi non ad quæstum pecuniæ, ad vulgi tamen favorem tribuere. Notandum

est autem quia non soli venditores sunt columbarum, et domum Dei domum negotiationis facientes, qui sacros ordines largiendo pretium inquirunt, verum etiam hi qui gradum, vel gratiam in Ecclesia spiritali, quam Domino largiente percipiunt, non simplici intentione, sed cujuslibet causa humanæ retributionis exercent. Quicumque ergo tales sunt, si nolunt, veniente Domino, de ecclesia auferri, auferant ista de suis acibus, ne faciant domum Dei domum negotiationis, unde justam in futuro sentient vindictam. Sequitur: *Recordati sunt vero discipuli ejus, quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me.* Zelo domus Patris Salvator ejecit impios de templo. Zelum et nos, fratres charissimi, domum Dei, et quantum possumus, ne quid in ea pravum geratur, resistamus. Si viderimus fratrem, qui ad domum Dei pertinet, superbia tumidum, si detractionibus assuetum, si ebrietati servientem, si luxuria supplantatum, si iracundia turbidum, si alicuiquam vitio substratum, studeamus, in quantum facultas suppetit, castigare polluta, ac perversa corrigere, et si quid de talibus emendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinere dolore, et maxime in ipsa domo orationis, ubi corpus Domini consecratur, ubi angelorum sanctorum præsentia semper adesse non dubitatur, ne quid ineptum fiat, ne quid quod nostram fraternamve orationem impediatur totis viribus abigamus. Sequitur: *Respondit ergo Judæi, et dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hoc facis? Respondit Jesus, et dixit eis: Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud.* De quo templo diceret Evangelista post aperuit, videlicet de templo corporis sui, quod illi destruebant in morte, cum eum crucifigebant, sed ipse die tertio a mortuis excitavit. Quia ergo signum quærebant a Domino, quare solita commercia projiceret de templo, respondit, ideo secretissime impios exterminari de templo, quia ipsum templum significaverit templum corporis sui, in quo nulla fuerit macula peccati, neque immerito lapideum purgavit sceleribus templum, qui templum corporis sui, quod verum Dei fuerat templum, ab hominibus morte solutum, divinæ suæ Majestatis potentia excitare posset a morte. Quia ergo jam prope est tempus quo solutionem ejusdem templi venerabilis, quæ facta est a perfidis Judæis, et excitationem, quam ipse tertia die, sicut promisit, mirabiliter exhibuit, annua solemnitate celebrare desideramus, mundemus templa corporum et cordium nostrorum, ut Spiritus Dei habitare dignetur in cordibus nostris. Et juxta quod Apostolus admonet, abjectis operibus tenebrarum, induamus nos arma lucis, sicut in die honeste ambulemus, non in comessionibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitis, non in contentione et æmulatione; sed induimini Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus ante omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CIX.

LUC. XI. *In illo tempore, erat Jesus ejiciens dæmonium: locutus est mutus, et admiratæ sunt turbæ, etc.*

Virtutes quidem Domini nostri Jesu Christi factas esse in plebe Judæorum audivimus, et credimus, sed miracula quæ nunc legebatur, requiramus. Erat, inquit evangelista, *Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutus, et cum ejecisset dæmonium, locutus est mutus, et admiratæ sunt turbæ.* Homo iste mutus et cæcus incredulos significat, omnesque malevolos, qui mandata Domini, nec operibus facta, nolunt ad imitandum videre, nec aure cordis ad intelligendum audire, qui vinculo infidelitatis et invidiæ in lingua ligati, ut ipsa audita Dei mandata aliis invidenter dicere, et annuntiare contemnunt, sive qui idola muta et surda colunt, cæci et muti sunt, dicente Psalmista: *Similes illis fiunt, qui faciunt ea, et omnes, qui confidunt in eis (Psalm. cxlii).* Tria igitur signa simul in uno homine isto facta sunt: cæcus illuminatur, et mutus loquitur, et possessus a dæmone liberatur, quod

et tunc quidem carnaliter factum est, sed et quotidie in sancta Ecclesia geritur, cum per sanctos prædicatores quis ab infidelitate convertitur ad fidem, ut expulso et abrenuntiato diabolo, cui ante servivit, ad fidei lumen redit, et ad agnitionem superni Creatoris venit, ac deinde laudem Dei jugiter ex se ipso proferre non desinit, et aliis verbum veritatis, quantum valet, atque æternæ salutis gaudia annuntiare contendit. Quidam autem dixerunt: *In Beelzebub principe dæmoniorum ejecit dæmones.* Pharisæi, et omnes simul increduli, et perversi opera Dei celum habuerunt. Quibus ipse Dominus alibi ait: *Væ vobis qui clauditis regnum cælorum, nec ipsi intratis, nec alios per invidiam introire permittitis (Matth. xxiii).* Sequitur: *Et alii tentantes signum de cælo quærebant.* Ipse autem, ut vidit cogitationes eorum, dixit: *Omne regnum in se ipso divisum desolabitur, et domus supra domum cadit. Cogitationes hominum nemo novit, nisi solus Deus.* Ideo ergo, quia Judæi credere noluerunt in Dominum Jesum, nos ergo eum ex fide diligamus, et timeamus, quia per ipsum facta sunt omnia, et ipse cogitationes et corda omnium novit, et ipse reddet unicuique secundum opera sua. Ideoque non ad dicta Judæorum, sed cogitationibus eorum respondit, ut vel sic compellerentur potentia ejus, quia dixerunt intra se, eum in Beelzebub, id est in potestate principis dæmoniorum, non in potestate Dei, ejicere dæmonia. Ostendit enim regnum suum individuum esse, qui ubique regnat, cujus regni non erit finis. Et idem se in hunc mundum venisse, ut diaboli regnum destrueret, et portas regni cælestis omnibus credentibus, et per opera justitiæ intrare volentibus aperiret, et his, qui in eo spem suam figerent, æternæ salutis gaudia patefaceret. Eos autem qui in diabolo spem potius quam in ejus misericordia ponerent, divisos esse a beatorum consortio, et ab æternæ vitæ gaudii expulsos innouit. Grave igitur scelus est opera Dei diabolicas credere virtutes. Ideoque, dilectissimi, nolite diabolo acquiescere seductori, sed potius Dei inhaerentes voluntati ponite in eo spem vestram, et ipse vos diriget in omni bono. In omnibus igitur angustiis et tribulationibus vestris, in omnibus pressuris quæcumque evenerint in hoc mundo, a Domino Deo omnipotente quærite misericordiam et indulgentiam. Quærite ejus misericordiam fide recta, charitate sincera eum diligite, credentes, quidquid tribulationis acciderit, vel angustia, hoc pro peccatis nostris maxime accidisse. Confitemini peccata vestra Deo, et sacerdotibus ejus, et sanctis viris in Ecclesia, et agite poenitentiam de omnibus quæ egistis, illicitis, elemosinis abluite a vobis sordes animarum vestrarum, vociferate ad Dominum puro corde, fide sincera, et charitate perfecta, ponite spem vestram semper in misericordia ejus, credentes quia quidquid ab eo fide recta et sincera petitur accipietis. Ipse statim paratus est sua misericordia in mensa omnibus se invocantibus, in veritate indulgentiam, et refrigerium præstare sempiternum. Nolite vanis dæmoniorum seduci erroribus, toto corde diaboli machinamenta despiciate. Si enim semel, aut bis, aut forte ter, quaterve nequitias quas diabolus in vos tentando conatur immittere, toto animo et tota fide contemnitis, et in eadem cautela semper vigilare contenditis, ita ipsum diabolus Deus a vestra infestatione dignabitur repellere, ut nunquam vos possit sua calliditate decipere. Nolite ergo seduci, fratres, nolite alibi auxilium quærere, nisi ad Christum Dominum nostrum. Nolite ab eo recedere, et a vanis et inutilibus præcantatoribus, et a diabolicis auguriis quærere remedia, quia quando aliqua necessitate, vel angustia, aut etiam tribulatione, vel infirmitate corporis, a Domine flagellamur, ad requiem, et ad remedium sempiternum vocamur. Et quomodo ad illum pervenire volumus, si ab illo flagella patienter atque humiliter non sustinemus? Quapropter sufferamus patienter eruditionem Patris cælestis, ut ad patriam pervenire mereamur regni æterni. Hæc, dilectissimi, ideo dicimus,

ut ne quis ex vobis cum ægrotatur, vel alia quacunque pressura, vel tribulatione patitur, aliunde, nisi a Domino auxilia quærat, vel desideret remedia, quia ipse solus et verus est inedicus animarum nostrarum. Ileo ad illius toto corde et tota mente tendamus mi-

A sericordiam, de illius semper in quibuslibet angustiis adjutorio præsumamus. Quia percudit, et medetur ipse vulneribus: inflcit, et ipse sanitatem infert sempiternam, cui est honor et gloria per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

VENERABILIS BEDÆ OPERUM PARÆNETICORUM SECTIO SECUNDA, IN QUÆ CONTINENTUR ASCETICA.

LIBELLUS PRECUM.

(Thesaurus Anecdotorum Martene).

ADMONITIO PRÆVIA.

Bedæ venerabilis Homiliis subijcere libet libellum precum ab eo compositum, quem eruimus ex veteri Corbeiensi codice ante annos octingentos scripto, atque adeo ad auctoris ipsius ætatem proxime accedente. Constat præcipue ex libri Psalmorum versiculis, quos auctor excerptis ex S. Hieronymi versione secundum Hebraicam veritatem; in qua sanctus doctor versiculos ipsos per cola et commata distinxit: id quod a Beda etiam observatum nobis non retinere religio fuit. Ex hoc autem libro colligere possumus qualis præsertim fuerit orandi modus patribus nostris, qui orationum præcipuum fontem ex Psalmorum libro derivabant. Erunt forte qui hæc leviora existimabunt: verum nihil parvipendendum in magnis viris, apud quos vel levissima magni sunt ponderis. Porro codicis scriptor Bedæ præfationem ad calcem libri collocaverat, quam nos suo loco restituimus.

PRÆFATIO.

Angelica admonitione perdoce mur Deum cæli semper benedicere, ejusque mirabilia attentius enarrare, Raphaelæ Tobi et suis ita perorante. *Benedicite, inquit, Deum cæli, et coram omnibus viventibus confitemini illi (Tob. xii, 6).* Et post pauca: *Vos autem, inquit, benedicite Deum et enarrate omnia mirabilia ejus (Ibid. xx).* Et Psalmista: *Confitebor tibi, Domine, in*

B toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua (Psal. ix, 2). Et iterum: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo (Psal. xxxiii, 2).* Et iterum: *Narrantes laudes Domini et virtutes et mirabilia ejus quæ fecit (Psal. lxxvii, 4).* Itemque: *Annuntiate inter gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus. Confitemini et invocate nomen ejus. Annuntiate inter gentes opera ejus. Cantate et psallite ei, narrate omnia mirabilia ejus. Mementote mirabilium ejus quæ fecit (Psal. ix, 12).* Quocirca reus sum, si confiteri Domino ejusque mirabilia enarrare cessem. (a) Unius etenim officio displicere novem. Aggrediar pro viribus de pluribus pauca, de maximis modica, de innumerabilibus miraculis metrico carmine contingere aliqua, auctoritate scilicet sanctorum Patrum fretus, qui multa in laudibus divinis metricè adplauserunt, ex quibus præfulgidorum verborum, Hilarii videlicet Pictavensis, Sedulii quoque ac Juvenaci presbyterorum, nec non et Aratoris Romanæ Ecclesiæ subdiaconi, atque Eldelmi et Prosperi discurrens virentia præta, paradisi genas inde sumens comptis floribus herbas, quibusdam flosculis meæ imbecillitatis pro viribus locis et suis opportunitatibus interpolatis, hanc tantillam intexui coronam veruanteum.

INCIPIT VENERABILIS BEDÆ LIBELLUS PRECUM.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum,
et in via peccatorum non stetit

et in cathedra derisorum non sedit;

Sed in lege Domini fuit voluntas ejus,

Et in lege ejus meditabitur die ac nocte.

Et erit tanquam lignum transplantatum
juxta rivulos aquarum, quod fructuum
suum dabit in tempore suo.

Et folium ejus non defluet,

Et omne quod fecerit prosperabitur.

Nunc ergo, reges, intelligite,
erudiimini, iudices terræ.

Servite Domino in timore,

(a) Hic alludit ad decem leprosos a Christo sanitati restitutos, quorum unus tantum gratias agens

D Et exsultate ei in tremore.

Adorate pure, ne forte irascatur,

Et pereatis de via.

Miserere mei, et exaudi orationem meam.

Verba mea auribus percipo, Domine.

Intellige murmur meum, Rex meus

Et Deus meus, quia te deprecor.

Domine deduc me in iustitia tua propter

insidiatores meos. Dirige ante

faciem tuam viam meam.

Domine, ne in furore tuo arguas me,

neque in ira tua corripias me.

Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum,

placuit Deo, novem vero beneficio ingrati displicuerunt.